

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM
DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**2015 YILI AZERBAYCAN EDEBİYATI:
EDEBÎ SÜREÇ, KİŞİLER, TÜRLER, KONULAR (AZERBAYCAN
DERGİSİ ÖRNEĞİNDE)**

ŞEHRİ YÜKSEL

Danışman : Prof. Dr. Vusala MUSALI

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Eyüp AKMAN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN

KASTAMONU-2025

TEZ ONAYI

Şehri Yüksel tarafından hazırlanan “2015 yılı Azerbaycan edebiyatı: edebî süreç, kişiler, türler, konular (Azerbaycan dergisi örneğinde)” adlı tez çalışmasının savunma sınavı **17.06.2025** tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Prof. Dr. Vusala MUSALI Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Eyüp AKMAN Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN Artvin Çoruh Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş olan bu tez Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunca onanmıştır.

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Abdullah AYDIN

.....

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Şehri YÜKSEL

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**2015 YILI AZERBAYCAN EDEBİYATI:
EDEBÎ SÜREÇ, KİŞİLER, TÜRLER, KONULAR (AZERBAYCAN DERGİSİ
ÖRNEĞİ)
ŞEHİRİ YÜKSEL**

**KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI**

DANIŞMAN: PROF. DR. VUSALA MUSALİ

Bu çalışma, 2015 yılı Azerbaycan edebiyatının genel çerçevesini belirleyebilmek amacıyla, yıl boyunca yayımlanmış Azerbaycan dergisinin 12 sayısını esas alarak gerçekleştirilmiştir. Azerbaycan dergisi, çağdaş Azerbaycan edebî kamusunun en önemli süreli yayınlarından biri olup şairlerin, yazarların ve edebî eğilimlerin ortaya çıktığı bir mecra olması itibarıyla dönemin ruhunu yansıtmada konusunda temel bir kaynak işlevi görmektedir. Dergiler, edebî eserlerin “sıcağı sıcağına” yayımlanmasına imkân tanıdığından dolayı hem dönemin toplumsal-siyasal atmosferini hem de estetik yönelimlerini belgeleyen birincil kaynaklardır. Bu yönüyle, açıklamalı bibliyografya niteliğindeki bu çalışma, yalnızca eserlerin listelenmesini değil, onların içeriksel ve bağlamsal değerlendirmesini de hedeflemiştir.

Çalışmanın amacı, 2015 yılına ait edebî üretimi tür, kişi ve konu temelli olarak sınıflandırmak; bu üretimlerin doküman analizini ve edebî tenkit çerçevesinde yorumunu sunarak döneme ilişkin bütüncül bir değerlendirme ortaya koymaktır. Bu doğrultuda nitel (eleştirel analiz, içerik çözümlemesi ve doküman analizi) analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Öncelikle Azerbaycan Millî Kütüphanesi’nin yayımladığı veriler aracılığıyla eser-yazar-tür haritası çıkarılmış; ardından Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi’nin Edebî Proses (Edebî Süreç) – 2015 adlı yıllık yayını temel alınarak dönemin eleştirel bakış açıları değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, dergide en yoğun biçimde şiir türünün temsil edildiğini göstermektedir. 691 şiirin büyük bir kısmı lirik temalı ve serbest nazım biçimindedir. Bunun yanı sıra hikâye, deneme, tenkit ve tercüme eserlerin de anlamlı yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Kadın yazarların temsili oranı erkek yazarlara göre daha düşüktür. Eserlerde dinî içerikli temalara neredeyse hiç yer verilmemesi, edebiyatın devlet politikaları çerçevesinde biçimlendiğini düşündürmektedir. Tüm bu veriler ışığında, 2015 yılı Azerbaycan edebiyatının bir dönüşüm ve arayış dönemi olduğu, biçimsel ve tematik çeşitlenmenin yanında kurumsal yönlendirmelerin de etkili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda hazırlanan açıklamalı bibliyografya, yalnızca 2015 yılının edebiyat panoramasını sunmakla kalmayıp aynı zamanda dönem edebiyatına yönelik yapılacak gelecekteki akademik çalışmalar için kaynak niteliği taşımaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Çağdaş Azerbaycan Edebiyatı, bibliyografya, Azerbaycan dergisi, edebî türler, eleştirel analiz, içerik çözümlemesi, doküman analizi, nitel araştırma.

Haziran 2025, 751 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

AZERBAIJANI LITERATURE IN 2015: LITERARY PROCESS, FIGURES, GENRES, THEMES (THE CASE OF AZERBAIJAN JOURNAL)

ŞEHİRİ YÜKSEL

**KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND
LITERATURES**

SUPERVISOR: PROF. DR. VUSALA MUSALİ

This study was carried out with the aim of determining the overall framework of Azerbaijani literature in 2015, based on all 12 issues of the Azerbaijan magazine published throughout the year. As one of the most significant periodicals within the contemporary Azerbaijani literary sphere, Azerbaijan functions as a crucial platform for the emergence of poets, writers, and literary tendencies, thereby serving as a primary source reflecting the spirit of the time. Since magazines allow for the immediate publication of literary works, they act as firsthand documents of both the sociopolitical climate and the aesthetic orientations of a given period. In this respect, this study—structured as an annotated bibliography—aims not only to list the works but also to offer contextual and content-based evaluations.

The purpose of this study is to classify the literary output of 2015 based on genre, author, and theme; to conduct document analysis; and to provide literary criticism in order to construct a holistic evaluation of the period. To this end, qualitative methods such as critical analysis, content analysis, and document analysis were employed. Initially, a genre-author-work map was created using data published by the National Library of Azerbaijan. This was followed by an examination of the critical perspectives of the time, based on the annual publication *Edebî Proses (Literary Process)* – 2015 issued by the Azerbaijan National Academy of Sciences.

The findings reveal that poetry was the most represented genre in the magazine. Of the 691 poems identified, the majority were lyrical in theme and composed in free verse form. In addition to poetry, short stories, essays, literary criticism, and translated works were also significantly present. The representation of female authors was notably lower compared to male authors. The near absence of religious themes in the works suggests that literary production was shaped under the influence of state policies. Taken together, the data indicate that 2015 was a period of transition and exploration in Azerbaijani literature, characterized by both formal and thematic diversification, alongside institutional guidance. In this context, the annotated bibliography not only provides a literary panorama of the year 2015 but also serves as a valuable resource for future academic research on the literature of this period.

KEYWORDS: Contemporary Azerbaijani Literature, bibliography, Azerbaijan journal, literary genres, critical analysis, content analysis, document analysis, qualitative research.

June 2025, 751 Page

TEŞEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim süresince yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma; başta Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü ile Kastamonu Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nün değerli akademik kadrosuna en içten teşekkürlerimi sunarım.

“2015 Yılı Azerbaycan Edebiyatı: Edebî Süreç, Kişiler, Türler, Konular (Azerbaycan Dergisi Örneğinde)” adlı yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında ve yüksek lisans öğrenim sürecim boyunca desteğini ve ilgisini hiçbir zaman esirgemeyen, yol göstericiliğiyle akademik hayatıma yön veren değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Vusala MUSALI'ya en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Eğitim hayatım boyunca en büyük şansım, kendisiyle çalışmak olmuştur.

Tez değerlendirme sürecinde değerli görüşleriyle katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Eyüp AKMAN, Sayın Prof. Dr. Vafa SAVAŞKAN ve Sayın Doç. Dr. Ömer Faruk ATEŞ hocalarıma da en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunmak isterim

Tez sürecinde ve hayatımın her alanında yanımda olan, destekleriyle beni daima motive eden sevgili aileme, hayattaki neşe kaynağım olan kıymetli yeğenlerime ve her zaman anlayış gösteren değerli arkadaşlarıma gönülden teşekkür ederim.

Şehri YÜKSEL

Kastamonu, 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAYCAN EDEBİYATINA GENEL BİR BAKIŞ	5
3. AZERBAYCAN EDEBİYATININ 2015 YILI: EDEBÎ SÜREÇ, KİŞİLER, TÜRLER: KONULAR	16
3.1 Azerbaycan Millî Kütüphanesinin 2015 Yılı Yayın İstatistiği.....	21
3.2 2015 Yılı'nın Edebiyat Panoraması: Türler, Eğilimler, Temalar ve Neşirler.....	36
3.2.1 Şiir.....	38
3.2.2 Poema.....	53
3.2.3 Roman.....	60
3.2.3.1 Tarihî roman.....	72
3.2.4 Povest (uzun hikâye).....	73
3.2.5 Hikâye.....	78
3.2.6 Tiyatro -Dramaturji.....	83
3.2.7 Genç Yazarlar	88
3.2.8 Hiciv / Satira	95
3.2.9 Tercüme Edebiyatı.....	100
3.2.10 Edebî Tenkit.....	102
4. AZERBAYCAN DERGİSİNDEN HAREKETLE 2015 YILI AZERBAYCAN EDEBİYATININ DEĞERLENDİRİLMESİ	106
4.1 Azerbaycan Dergisinin Tarihi	106
4.2 Azerbaycan Dergisinin Editörleri.....	109
4.3 Azerbaycan Dergisinin Edebî Dilin Korunmasındaki Rolü	111
4.4 Eleştirel Yaklaşımlar ve Derginin Öz Eleştirisi	114
5. AZERBAYCAN DERGİSİNİN (2015) AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFYASI.....	116
5.1 Destan	116
5.2 Nesir	117
5.2.1 Roman ve Povest (uzun hikâye)	117
5.2.2 Hikâyeler.....	145
5.2.3 Tiyatro ve Dramaturji	171
5.3 Yeni Tercümeler.....	178
5.4 Poeziya	217
5.4.1 Poema.....	217
5.4.2 Şiirler	220
5.5 Edebî Gençlik	536
5.6 Publisistika	543

5.7	Hatıralar, Duygular.....	557
5.8	Yuvarlak Masa	562
5.9	Bizim Türk Dünyamız.....	567
5.10	Dünya, Senden Kimler Geçti.....	573
5.11	Tarih	578
5.12	Tartışma.....	582
5.13	Şairin Arşivinden.....	584
5.14	Deneme.....	584
5.15	Aramalar, Bulgular	589
5.16	Portre Çizgileri	591
5.17	Yankı	594
5.18	İlk Çıkış	596
5.19	Dünyaya Pencere	601
5.20	Anıtlarımızdan İzler	602
5.21	Sıcağı Sıcağına	607
5.22	Tenkit ve Edebiyat Bilimi	613
5.23	Kitaplar ve Değerlendirmeler.....	641
5.24	Adil Babayev Adına	647
5.25	Ekber Ağayev Adına	648
5.26	Nisa Beyim'in 60. Yaşına Özel	649
5.27	Mikayıl Refili Adına	649
5.28	Maksud İbrahimbeyov'un 80. Yaşına Özel.....	650
5.29	Vagif Behmenli'nin 60. Yaşına Özel	651
5.30	İltifat Saleh'in 80. Yaşına Özel	658
5.31	Fikret Goca'nın 80. Yaşına Özel	665
5.32	Ehmed Anatollu Adına	669
5.33	Seyavuş Memmedzade'nin 80. Yaşına Özel	671
5.34	Vahid Eziz'in 70. Yaşına Özel	671
5.35	Sergey Yesenin Adına	675
5.36	Yusif Semedoğlu Adına	677
5.37	Kitap Tanıtım Yazıları.....	684
6.	AZERBAYCAN DERGİSİ İSTATİKSEL VERİLER	719
6.1	Azerbaycan Dergisinde Türler	719
6.2	Azerbaycan Dergisinde Konularına Göre Şiir Türleri.....	720
6.3	Azerbaycan Dergisinde Konulara Göre Hikâye.....	722
6.4	Azerbaycan Dergisinde Türlere Göre Roman	723
6.5	Azerbaycan Dergisinde 2015 Yılında Yayınlanmış Sayılarında Adı Geçen Şair ve Yazarlar.....	725
6.6	Azerbaycan Dergisinde Bulunan Kadın ve Erkek Şairler	727
7.	SONUÇ VE ÖNERİLER	730
	KAYNAKLAR	735

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3. 1 Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı – 2015 Yazar-Eser-Tür.....	24
Tablo 3. 2 Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı’nda tür istatistiğı	34
Tablo 3. 3 Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı’nda yer alan şairler.....	35
Tablo 3. 4 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesinde yer alan şairler.....	52
Tablo 3. 5 Edebî Süreç 2015- poema türü.....	60
Tablo 3. 6 Edebî Süreç 2015 roman değerlendirmesinde ele alınan eserler	71
Tablo 3. 7 Edebî Süreç 2015 povest değerlendirmesinde ele alınan eserler.....	78
Tablo 3. 8 Edebî Süreç 2015 hikâye değerlendirmesinde ele alınan eserler.....	82
Tablo 3. 9 Edebî Süreç 2015 tiyatro- dramaturji değerlendirmesinde ele alınan eserler	87
Tablo 3. 10 Edebî süreç 2015 değerlendirmesine göre genç yazar ve şairler.....	93
Tablo 3. 11 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesine göre hiciv edebiyatı.....	99
Tablo 3. 12 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesinde ele alınan tercüme eserler	101
Tablo 6. 1 Azərbaycan dergisinde türler.....	719
Tablo 6. 2 Azərbaycan dergisinde konularına göre şiir türleri.....	720
Tablo 6. 3 Azərbaycan dergisinde konulara göre hikâye.....	722
Tablo 6. 4 Azərbaycan dergisinde türlere göre roman.....	723
Tablo 6. 5 Azərbaycan dergisinde bulunan şair ve yazarlar.	725
Tablo 6. 6 Dergide bulunan kadın şairler.....	727
Tablo 6. 7 Dergide bulunan erkek şairler.....	727

1. GİRİŞ

Edebiyat, toplumsal gerçekliğin estetik biçimde ifade bulduğu bir üretim alanı olmakla birlikte, aynı zamanda tarihsel süreçlerin, ideolojik yönelimlerin ve kültürel dönüşümlerin izini taşıyan bir bellektir. Bu bağlamda edebî metinlerin, üretim süreçlerinin ve yayımlandığı mecraların birlikte değerlendirilmesi, yalnızca bireysel sanat eserlerine odaklanmak yerine dönemin edebî zihniyetini kavramak adına önem arz etmektedir. Özellikle süreli yayınlar, yani edebiyat dergileri, edebî metinlerin dolaşımının, güncel tartışmaların ve estetik yönelimlerin “sıcağı sıcağına” izlenebildiği birincil kaynaklardır. Bu çerçevede, edebiyat dergileri yalnızca eser yayımı işlevi görmemekte; aynı zamanda bir dönemin entelektüel panoramasını sunmaktadır.

Bu çalışmada, Azerbaycan edebiyatının 2015 yılına ait genel görünümünü ortaya koymak amacıyla, Azerbaycan dergisinin 2015 yılına ait 12 sayısı esas alınarak açıklamalı bir bibliyografya hazırlanmıştır. Bugüne kadar Azerbaycan dergisinin bir yıllık tüm sayıları üzerinden sistemli bir tür-yazar-konu inceleme ve açıklamalı bibliyografya çalışması yürütülmemiştir. Bu nedenle araştırma hem yöntemi hem de kapsayıcılığı bakımından alana özgün katkılar sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın yöntemi nitel analiz yöntemleri kullanımına dayanmaktadır. İlk olarak Azerbaycan Millî Kütüphanesi’nin yayımlamış olduğu istatistiki veriler esas alınarak 2015 yılında yayımlanan eserler; türlerine, yazarlarına ve cinsiyet dağılımına göre sınıflandırılmıştır. Elde edilen bu veri seti, dönemsel edebî üretimin haritasını çizme imkânı sunmuştur.

Çağdaş Azerbaycan edebiyatı hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde önemli bir kültürel ve sanatsal değer taşımaktadır. Ancak, Azerbaycan dışındaki araştırmacılar açısından bu edebiyatın takip edilmesi ve analiz edilmesi çeşitli güçlükler içermektedir. Edebiyat alanındaki bu zorlukların temelinde, eserlerin ve yazarların sistematik olarak kayda alınmaması, güncel bilgi ve kaynaklara erişimin sınırlı olması yatmaktadır. Bu durum, çağdaş Azerbaycan edebiyatını incelemek isteyen araştırmacılar için ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Akademik çevrelerde sıklıkla dile getirilen temel sorunlardan biri, “Çağdaş Azerbaycan edebiyatından hangi şair ve yazarlar üzerinde yoğunlaşılabilceğı, hangi eserlerin incelenmeye değeri olduğunun” net olarak belirlenememesidir. Mevcut edebiyat tarihleri ve Yazarlar Birliğı dergileri, sadece belirli isimlerin ön plana çıktığı kısıtlı bir çerçeve sunmakta, böylelikle edebiyatın bütüncül bir görünümünü ortaya konamamaktadır. Bu bağlamda, güncel yayın verileri önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Azerbaycan Millî Kütüphanesi’nin 2015 yılı yayın istatistikleri, çağdaş Azerbaycan edebiyatının canlı ve çeşitlenen yapısını analiz etmek için önemli bir veri tabanı sunmaktadır. Bu istatistikler hem kurumsal bağlılığı olan yazarları hem de farklı yayınevleri aracılığıyla eserlerini yayımlayan sanatçıları kapsamaktadır. Dolayısıyla, bu tür verilerle desteklenen çalışmalar, edebiyat araştırmalarında daha sağlam ve kapsamlı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılacaktır.

Araştırma alanında yaşanan bu bilgi erişimi sorunları, sadece akademik çalışmaların niteliğini değil, aynı zamanda Azerbaycan edebiyatının uluslararası platformlarda tanınırlığını da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, çağdaş Azerbaycan edebiyatının takip edilebilirliği ve sistematik incelenmesi hem kültürel mirasın korunması hem de uluslararası edebiyat biliminin zenginleşmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi tarafından yayımlanan Edebî Proses – 2015 (Edebî Süreç- 2015) adlı çalışma da değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu yıllık rapor, dönemin belli başlı eserlerine ve yazarlarına dair eleştirel yazıları içermekle birlikte, yalnızca seçilmiş örnekler üzerinden ilerlemesi nedeniyle tüm edebî süreci kapsamaktan uzaktır. Bu çalışma, söz konusu eksikliği tamamlayacak şekilde, doğrudan dergi taramasına dayalı olarak yürütülmüştür.

Araştırmanın temel bulgularına göre, 2015 yılında Azerbaycan dergisinde en yoğun şekilde temsil edilen edebî tür şiirdir. Bu şiirlerin büyük çoğunluğu lirik ve serbest nazım biçiminde yazılmıştır. Hikâye, deneme, eleştiri ve tercüme türleri de belirgin ölçüde yer bulmuştur. Kadın yazar ve şairlerin dergideki temsili erkeklere oranla

sınırlı kalırken dinî içerikli metinlerin yokluğu dikkat çekicidir. Bu durum, edebiyatın yalnızca estetik bir yaratım değil, aynı zamanda yayımlandığı bağlamın ideolojik etkilerine açık bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, 2015 yılı Azerbaycan edebiyatına dair türsel, tematik ve yazarlık profiline ilişkin bütüncül bir değerlendirme sunmakta; edebî üretimin dönemsel anatomisini belgeleyen açıklamalı bir kaynak olarak hem edebiyat tarihçiliğine hem de edebiyat sosyolojisine katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın özgün yönlerinden biri, 2015 yılına ait Azerbaycan edebiyatının durumunu belirlemek amacıyla üç farklı ve birbirini tamamlayıcı veri kaynağının sistemli biçimde karşılaştırmalı analizinin yapılmış olmasıdır. Bunlar: Azerbaycan Millî Kütüphanesi tarafından yayımlanan yıllık istatistiksel veriler, Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi'nin hazırladığı Edebî Proses – 2015 (Edebî Süreç) adlı yıllık eleştirel rapor ve Azerbaycan dergisinin 2015 yılına ait 12 sayısında yayımlanan edebî içeriktir. Bu üç veri kümesinin bir araya getirilmesi hem üretim hem değerlendirme hem de dolaşım süreçlerine dair çok boyutlu bir inceleme yapma imkânı sunmaktadır.

Azerbaycan Millî Kütüphanesi'nin istatistiki raporlarında, 2015 yılı boyunca yayımlanan edebî eserlerin toplam sayısı, türlere göre dağılımı, çeviri oranları ve yazar isimleri gibi bilgiler yer almakta; bu veriler, edebî üretimin hacmini ve genel yönelimlerini ortaya koymaktadır. Bu veriler, Azerbaycan dergisinde yer alan türsel içeriklerle karşılaştırıldığında önemli paralellikler ve ayrışmalar gözlemlenmiştir. Örneğin her iki kaynakta da şiir türünün öne çıktığı görülse de dergide yayımlanan şiirlerde lirik içerik ve serbest nazım biçiminin belirginliği dikkat çekmektedir. Buna karşın, Millî Kütüphane verilerinde klasik şiir biçimlerine dayalı yayınların daha görünür olduğu tespit edilmiştir.

Diğer yandan, Edebî Proses – 2015 adlı yıllık değerlendirme kitabı, seçilmiş şair ve yazarların bazı eserlerini eleştirel bakışla analiz etmekte, ancak yayımlanmış tüm metinleri kapsayıcı nitelikte değildir. Bu bağlamda, çalışmamızda söz konusu raporda yer alan değerlendirmelerle, Azerbaycan dergisinde yayımlanan gerçek

metinler bire bir karşılaştırılarak teorik tartışmalarla pratik üretim arasındaki uyum ve farklılıklar tablolar aracılığıyla gösterilmiştir. Örneğin, Elnare Akimova'nın şiir eleştirilerinde dile getirdiği "serbest nazmın tekdüzeliği" ve "estetik derinlik eksikliği", doğrudan metin örnekleriyle desteklenerek istatistiksel oranlarla karşılaştırılmıştır.

Hazırlanan cetvellerde:

1. Yıl boyunca yayımlanan toplam edebî türler ve sayısal dağılımı,
2. Kadın ve erkek yazar/şair oranları,
3. Tür bazında özgün metin ve çeviri eser sayısı,
4. Edebî Proses 2015 kitabında değerlendirmeye alınan yazar sayısı ile dergide fiilen yer alan yazar sayısı gibi göstergeler sistematik biçimde sunulmuştur.

Bu tür karşılaştırmalı analiz, sadece dergide yer alan içeriklerin kataloglanmasından öte, aynı zamanda bu içeriklerin edebî çevre tarafından nasıl algılandığı ve yorumlandığına dair eleştirel bir bakış geliştirmeyi mümkün kılmıştır. Böylece, Azerbaycan dergisinin 2015 yılı sayıları, yalnızca belgelenmiş bir arşiv olarak değil, edebî üretim, dolaşım ve eleştiri süreçlerini birlikte değerlendiren bütüncül bir modelin yapı taşı olarak ele alınmıştır.

2. BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAYCAN EDEBİYATINA GENEL BİR BAKIŞ

Köklü bir geçmişe sahip Azerbaycan edebiyatı, tarih boyunca pek çok siyasi ve kültürel kırılmanın etkisi altında kalmıştır. Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren Çarlık Rusya'sının işgaline uğrayan Azerbaycan topraklarında edebî faaliyetler ciddi kısıtlamalara maruz kalmış, ulusal kimliğin ve düşüncenin ifadesi büyük ölçüde engellenmiştir. 1920 yılında Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte edebiyat, devletin ideolojik bir aracı hâline getirilmiş ve sosyalist realizm, tek geçerli estetik anlayış olarak dayatılmıştır. Bu dönemde, özellikle 1920'li yılların sonları ile 1930'lu yıllar arasında, milliyetçi düşüncelere sahip birçok şair ve yazar ya kurşuna dizilmiş ya da sürgüne gönderilmiştir. Bu dönem Celal Kasimov tarafından 2012 yılında “Edebi Mahkemeler” adlı monografisinde gerçek mahkeme kayıtları incelenerek sunulur. “Sovyetler Birliği'nin ideolojik uygulamalarından biri olan edebî mahkemeler halkı zorla hayal ettikleri kalıba sokma isteğinden doğar. Mahkemede yargılanan karakterler Marksist-Leninist felsefeye uymayan karakterleri yüzünden eleştirilir ve cezalandırılarak toplumun vicdanında bu karakterler mahkûm edilmek istenir” (Yüksel, 2024: 267). Bu baskı ortamı, edebiyatın ifade alanını daraltmış ve bireysel yaratıcılığın yerini ideolojik kalıplara bırakmasına neden olmuştur.

Azerbaycan edebiyatı, Türk dünyası edebiyatları arasında modernleşme sürecini çok hızlı tamamlamış ve bu noktada çok başarılı örnekler sunmuş bir edebiyattır. “XX. yüzyıl başlarına kadar modern edebiyat örneklerinin güzel örneklerini bulabildiğimiz Azerbaycan edebiyatı, Sovyetler Birliği kurulduktan sonra uzun bir müddet özgün ve başarılı eserler vermekten uzak kalmıştır” (Adıgüzel, 2019: 7). 1920-1950'li yıllarda Sovyet totaliter muhitinin diğer alanlarında olduğu gibi edebiyat da radikal metotlarla yönetilmiş ve böylece sosyalist-proleter edebiyatı oluşturulmuştur. Sosyalist-realist edebiyatı şekillendirmek için klasik edebî miras ötekileştirilmiş, klasik şiiri ayakta tutan edebî meclislerin faaliyetine son verilmiş, muğam musikisine ve millî musiki enstrümanlarına karşı kampanya başlatılmıştır. Edebiyat, dil, din ve

sanat alanında alınan tedbirler klasik şiire de tesirsiz kalmamış ve “yumuşama” dönemine kadar bu sükût devam etmiştir (Musalı, 2023: 771).

Azerbaycan edebiyatında XIX. yüzyıldan başlayarak faaliyete geçen ve varlığını 1920’li yıllara kadar etkin bir biçimde sürdüren edebî meclisler, edebiyata olan rejim baskısı sebebiyle kapatılmıştır. Azerbaycan’ın çeşitli şehirlerinde var olmuş bu meclisler kapatılsa da Bakü’de şairler gizli şekilde bir araya gelmişlerdir. Mecma‘u’ş Şu‘arâ 1980 yılında Bakü’de yeniden faaliyete geçmeyi başarmıştır. Komünist baskısı zamanında millî kültürün birtakım unsurları yasaklanmıştır. Azerbaycan millî musikisi olan muğam ve muğamın ifası sırasında kullanılan musiki aletleri de bu sebeple yasaklanmaya çalışılmıştır. “Sovyet döneminde Azerbaycan’da klasik şiirin ötekileştirilmesinin sebepleri arasında bu edebiyatın gerici ve anlaşılmaz olması, karamsarlık ifade eden ve Sovyet rejiminin ideolojisine hizmet etmeyen tüm eserler gibi bu edebî tür de baskıya maruz kalmıştır” (Musalı, 2023: 814).

Yaklaşık yetmiş yıl boyunca varlığını sürdüren Sovyetler Birliği, sosyalist bir egemenlik sistemi olarak ideolojisini topluma benimsetmek ve geniş kitleler üzerinde etkili kılmak amacıyla çeşitli politikalar geliştirmiştir. Kuruluşundan itibaren sosyalist düşüncenin yaygınlık kazanması için farklı yöntemler benimseyen Sovyet yöneticileri ve ideologları, edebiyatı toplum üzerindeki en güçlü etki araçlarından biri olarak görmüş; bu nedenle edebiyatı sosyalist ideolojinin yayılması ve meşrulaştırılması yönünde bir propaganda aracı olarak kullanmışlardır.

“Edebiyatta ‘yönelim edebiyatı’ anlayışının hâkim olduğu bu dönemde sınırları merkezi yönetim tarafından belirlenen ve sosyalizm realizmi olarak adlandırılan Sovyet Devri Edebiyatı yazarı ve eseri kontrol altında tutarak kendi ideolojisinin reklamını yapmayı, özellikle de yeni yetişen nesiller üzerinde, sosyalist ideolojinin daha iyi ve gönüllü olarak benimsenmesini hedeflemişlerdir” (Adıgüzel, 2023: 87).

Azerbaycan’da, yeni rejimi topluma benimsetmek ve yeni toplum yaratmak için yeni edebî türün oluşturulması çalışmalarında edebiyat adamları önemli görevler üstlenmiş; toplumsal sorunları ve bunların çözüm yollarını eleştirel realizm, sosyalist realizm, ihtilalci sosyalist realizm gibi dönemin yeni edebî akımlarına uygun eserlerle ortaya koyarak bir bakıma toplum mühendisliği görevini yerine getirmeye çalışmışlardır (Uygur, 2011: 156).

Sovyetler Birliği'nde edebiyat ve sanat, yalnızca estetik bir faaliyet değil, aynı zamanda ideolojik mücadelenin temel araçlarından biri olarak görölmekteydi. Bolşevik devriminden sonra ortaya çıkan yeni toplumun inşasında, edebiyatın görevi sosyalist ideolojiyi kitlelere aşlamak, proleter bilincini şekillendirmek ve halkı partinin çizdiği yolda yönlendirmektir. Bu nedenle yazarlar, yalnızca sanatçı değil, aynı zamanda devrim savaşçısı olarak tanımlandı. Edebiyat eserlerinde bireyin değil, toplumun menfaatleri ön plana çıkarılıyor, kahramanlar “yeni insan” idealine uygun olarak şekillendiriliyordu. Sovyet rejimi için kalem, tıpkı ordu gibi, Bolşevizm'in ruhunu yaymak ve sosyalist gerçekliği inşa etmek için bir silahtı (Akman, 2008: 123).

Stalin'in ölümünden (1953) sonra 20. Komünist Partisi Kurultayı'nda alınan kararlar edebiyat ve sanat hayatını belli ölçüde kışla sosyalizmi anlayışından uzaklaştırmış, önce Rus edebiyatında görölen değişiklikler 1960'lı yılların başından itibaren Azerbaycan edebiyatında da kendini göstermiştir. Katı ideolojik yaklaşımlar, sınıf çatışmasına dayalı şablon eserler arka plana çekilerek bir dereceye kadar demokrat, liberal yaklaşımlar sonucunda edebiyatta yeniden insana, cemiyete dönüş, millî konulara yönelme hareketi başlamıştır. 1980'li yılların sonlarında Gorbaçov döneminde daha da genişleyen bu açılım nihayet 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Azerbaycan edebiyatında dünya ile bütünleşme yolunda önemli gelişmelere yol açmıştır (Akpınar, 2012: 504).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Azerbaycan'da yalnızca siyasi değil, kültürel ve edebî alanda da köklü dönüşümler yaşanmıştır. 1991 sonrasında Azerbaycan'da şekillenmeye başlayan yeni edebî anlayış, doğrudan devletin himayesi altında gelişmiş; bu süreçte, bağımsızlığını yeni kazanmış Azerbaycan Cumhuriyeti'nin temel değerleriyle örtüşen bir edebiyat geleneği oluşturulması hedeflenmiştir. “Haydar Aliyev döneminden itibaren devletin politikası Türk dünyası ile yakın ilişkiler kuran, Türk kimliğinin bir parçası olarak kabul edilen “Azerbaycancılık” üzerine kurulmuştur” (Söylemez ve Ateş, 2023: 323).

1991 yılında Azerbaycan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra edebî meclisler üstat şairlerin genç şairleri yetiştirdiği mekânlara çevrilmiştir. Ayrıca 1990'lı yıllarda

bir dizi edebî birlikler de kurulmuştur (Musalı, 2024: 752). “Baca” (Rasim Karaca), “Ağ Yol” (Fahri Uğurlu vd.), “2+” (Hanemir, Deyanet Osmanlı), “AYO” (Rasim Karaca, Azad Yaşar, Hamit Herişçi, Murat Köhnekala), “Avangard” (Deyanet Osmanlı), “Deniz” (İbrahim İlyaslı), “Ay Işığı” (Ramiz Kusaçaylı), “Yeni Yazarlar ve Sanatçılar Kurumu” (Aydın Han), “Dünya Genç Türk Yazarlar Birliği” (Ekber Goşalı), “Edebî Kulüp” (Ejder Ol), “Sözün Devamı” (Elçin Mirzabeyli), “Hatun” (F. Hacıyeva), “Pervane Edebî Meclisi” (Geşem Necefzade), “Noktalar” (Bilal Alarlı), “Ego Yaratıcılık Ordeni” (Elçin Hüseyinbeyli) vs. gibi edebî grup ve birlikler çeşitli amaçlarla faaliyet gösterecekleri de geniş anlamda yeni içtimai ve siyasi koşullar altında ülkede demokratik bir edebiyat ortamının oluşması önünde fırsatlar açmışlardır (Həbibbəyli, 2019, s. 311). Yeni kurulmuş olan edebî kulüp ve derneklerin yanı sıra daha Sovyetler zamanında tesis edilmiş olan Azerbaycan Yazarlar Birliği de faaliyetlerini sürdürmekte ve Azerbaycan’ın değişik bölgelerinde (Beylekan, Kazah, Karabağ, Kuba, Gence, Lenkeran, Sumkayıt, Şirvan, Şeki, Şabran, Mingəçevir, Aran, Abşeron, Hazar, Muğan, Kubadlı) şubeleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Azerbaycan Yazarlar Birliği’nin Moskova’da ve Gürcistan’ın Borçalı bölgesinde şubeleri vardır. Nahçıvan’da ise Nahçıvan Yazarlar Birliği mevcuttur. Azerbaycan’ın farklı bölgelerinde “Elek”, “Gülüstan”, “Meclis-i Üns”, “Sugovuşan”, “Ulduzlar” gibi edebî meclisler faaliyetlerini sürdürmektedir (Musalı, 2024, s. 753). Günümüzde edebî meclis adıyla kurulan oluşumlar dışında edebî dernekler ve Azerbaycan Yazarlar Birliği’nin şubeleri de birer edebî meclis görevini üstlenerek şair ve yazarları kendi etrafında toplamakta ve edebî süreci etkilemektedirler.

Bağımsızlık sonrası Azerbaycan edebiyatı, iki temel aşamada gelişim göstermiştir. Bu dönemle ilgili olarak İsa Həbibbəyli tarafından yapılan tasnife göre:

1. Bağımsızlık Arayışları ve Yeni Dönem Edebiyatının Oluşumu (Geçiş Süreci – 1990’lı Yıllar)

Bu evrede edebiyat, Sovyet ideolojisinin sona ermesiyle ortaya çıkan boşlukta ulusal kimlik, özgürlük ve tarihsel bilinç temaları etrafında şekillenmiştir. Sanatsal üretim, geçiş sürecinin yarattığı toplumsal ve bireysel dönüşüm dinamiklerini yansıtmış,

yazarlar yeni bir estetik arayışı içine girmiştir. Bağımsızlık düşüncesi edebî metinlerde hem içerik hem de biçim düzeyinde güçlü bir şekilde hissedilmiştir.

2. Bağımsızlık Dönemi Azerbaycan Edebiyatının Gelişip Kurumsallaşması (XXI. Yüzyıl)

Bu aşamada edebiyat hem içeriksel derinlik hem de biçimsel olgunluk açısından önemli bir düzeye ulaşmıştır. Sovyet sonrası dönemin toplumsal ve bireysel etkileri, kimlik arayışları, kültürel yenilenme süreçleri gibi temalar ön plana çıkmıştır. Yazarlar, yeni toplumsal gerçeklikleri farklı bakış açılarıyla ele alarak edebî çeşitliliği artırmışlardır. Bu dönem aynı zamanda millî edebiyatın kurumsallaştığı, edebî çevrelerin ve eleştirel yaklaşımların geliştiği bir dönem olmuştur (Həbibbəyli, 2019: 401).

İsa Habibbeyli'nin bu çerçevelemesi, bağımsızlık sonrası Azerbaycan edebiyatının tarihsel ve kültürel bağlamda daha sistemli bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Azerbaycan'da yaşanan bağımsızlık süreci, yalnızca siyasi ve toplumsal yapıda değil, aynı zamanda kültürel üretim alanlarında da köklü dönüşümlere yol açmıştır. Bu dönüşümün en açık yansımalarından biri, çağdaş Azerbaycan edebiyatında gözlemlenmektedir. 1990'lı yıllardan itibaren edebî metinlerde hem tematik hem de biçimsel düzeyde belirgin bir değişim yaşanmıştır.

Bağımsızlık mücadelesinin doğrudan sonucu olarak Azerbaycan edebiyatı, yeni bir millî kimlik inşasının aracı hâline gelmiş; edebî türlerde milliyetçilik, vatanseverlik, halkın birlik ve beraberliği, toplumsal dayanışma gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu dönemde geleneksel şiirsel üslup yerini daha doğrudan, çağrısız bir dile bırakmış; edebiyat, halkın yaşadığı dramatik süreçlerin bir tür tarihsel belgesine dönüşmüştür.

20 Yanvar (1990, 20 Ocak) trajedisi, Dağlık Karabağ Savaşı, şehitlik, sürgün ve ulusal direniş gibi olaylar; yalnızca tarihsel değil, aynı zamanda edebî anlatımın merkezine oturmuştur. Bu bağlamda, Bahtiyar Vahabzade'nin “Şehidler” adlı eseri

bir ağıttan ziyade, bağımsızlık arzusunun ve halkın direniş ruhunun yüceltilmiş bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Halil Rza Ulutürk'ün “Davam edir 37” şiiri ise, komünist baskıcı rejiminin güncel yankılarını hatırlatarak edebiyatın politik bir direniş aracı olarak işlev gördüğünü kanıtlamaktadır (Həbibbəyli, 2019: 401).

Bu süreçte öne çıkan edebî şahsiyetler arasında Memmed Araz, Sabir Rüstəmhanlı, Zelimhan Yagub, Cabir Novruz, Balas Azeroğlu, Söhrab Tahir, Rüstəm Behrudi gibi yazar ve şairler bulunmaktadır. Söz konusu sanatçılar, şiirlerinde yalnızca estetik kaygı güden bir yaklaşımı değil, aynı zamanda halkın vicdanını, tarih bilincini ve özgürlük ideallerini yansıtan bir edebî duruşu da benimsemişlerdir. Özellikle Sovyet ideolojisinin yarattığı “emperyal mitoloji”yi yıkan, bireyi ve toplumu yeniden tanımlayan cesur söylemler, bu dönemin edebiyatında dikkate değer bir yönelim olarak belirginleşmiştir. Dolayısıyla, 1990’lardan itibaren Azerbaycan edebiyatında şekillenen bu yeni dönem, sadece bir geçiş sürecinin değil, aynı zamanda modern Azerbaycan ulusunun kültürel ve ideolojik temelini inşa eden bir edebî uyanışın ifadesi olarak da değerlendirilebilir.

1990’lı yılların başında Azerbaycan’ın bağımsızlık mücadelesi, devlet bağımsızlığının ilanı ve Karabağ Savaşı gibi tarihî gelişmeler, edebiyatı da derinden etkilemiştir. Toplumsal hayatın her alanında hissedilen bu köklü dönüşüm, edebiyata da yansımış; tema, biçim ve estetik anlayış açısından yeni arayışlara yol açmıştır. Birinci Karabağ Savaşı ile birlikte Azerbaycan edebiyatı yeni bir savaş psikolojisine girmiş, yaşanan maddî ve manevi tahribat bütün ayrıntıları ile edebî çalışmalara aksettirilmiştir. “Bu çalışmalar, birer edebî çalışma olmakla birlikte, aynı zamanda yaşanmışlıkların sanatçı duyarlılığı çerçevesinde resmedildiği birer belge niteliği taşıması açısından da ayrı bir öneme sahiptir” (Erol, 2009: 1213).

Olayların başladığı ilk dönemde meydana çıkan kaotik ortam, edebî metinlerde şaşkınlık atmosferi, olağanüstü durumlara özgü patetik (pafos) anlatım biçimi ve yoğun duygularla ifade edilmiştir. Ancak zamanla bu coşkulu anlatım yerini bir tür “çöküş ruh hâli”nin tasvirine bırakmıştır.

1990'lı yılların başlarında sansürün ortadan kalkması, ulusal-ideolojik uyanış ve milliyetçi düşüncelerle kozmopolit bakış açılarının çatışması, edebî alanda da yeni yaratıcı eğilimlerin doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu süreçte içerikte gözlemlenen dekadan (çöküntü) havası, biçimsel düzeyde çeşitli denemelerle desteklenmiştir. Şekil, yapı ve poetik anlatım sistemlerinde değişiklikler elde etmek amacıyla farklı yöntemlere başvurulmuştur.

Daha önce çeşitli dünya edebiyatlarında yaşanmış ve artık tarihsel bağlamda geride kalmış olan bazı edebî akımlar, Azerbaycan edebiyatında bir “uyanış” dönemi yaşamıştır. Bu durum, yalnızca biçim ve tema düzeyinde değil, aynı zamanda edebiyat anlayışı, poetika ve edebiyatın toplumsal işlevi bakımından da köklü bir dönüşümün başlangıcını teşkil etmiştir.

1990'ların başında Azerbaycan şiiri, genel olarak “çöküş felsefesi”ni yansıtmıştır. Hem devlet hem de toplum ciddi bir tahribat yaşamış; bağımsızlık kazanılmış olsa da, verilen ağır bedel ve yaşanan yıkım, ülkenin yeniden yapılanmasının uzun bir süreç olacağını göstermektedir.

İncelemeler sonucu, bu dönemin şairlerinin yaratımlarında yerel ve küresel olayların iki farklı yaklaşımla ele alındığı görülmüştür. Birinci gruptaki şairler, toplumsal ve siyasi olayları, özellikle savaş gerçeğini doğrudan ve açık şekilde eserlerine yansıtmış; sürecin içinde yer alarak duygularını ve gözlemlerini samimi biçimde aktarmışlardır.

İkinci gruptaki şairler ise yaşanan trajedilerden ve güncel gelişmelerden uzak durmuş, etkilenmediklerini göstermişlerdir. Bu şairlerin anlatımı daha çok izlenimsel ve semboliktir; somut gerçeklik yerine bireysel duygular ve soyut imgeler ön plandadır. Bu yaklaşımla, somut olaylar arka planda kalmış, görünürlüğü azalmış veya zayıflamıştır. Bu durum, çağdaş Azerbaycan şiirinde içerik ve biçim açısından çeşitliliğin ve farklı yaratıcılık anlayışlarının ortaya çıktığını göstermektedir.

1991 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını kazanması, yalnızca siyasi değil, aynı zamanda kültürel ve edebî alanda da köklü bir kırılmayı ve dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu tarihî sürecin

ardından şekillenen edebî üretim ve düşünsel iklim, akademik literatürde farklı kavramsal çerçevelerle tanımlanmaya çalışılmıştır. Özellikle Batı kaynaklı çalışmalarda bu dönem genellikle “post-Sovyet dönem” ya da daha genel bağlamda “postkolonyal dönem” başlıkları altında incelenmektedir.

Ne var ki, bu tür tanımlamalar zaman zaman problematik çağrışımlar doğurabilmektedir. Zira “post-Sovyet” kavramsallaştırması, Sovyet etkisinin doğrudan sona erdiği varsayımıyla birlikte, bağımsızlığın henüz tamamlanmamış veya gölgelenmiş olduğu imajını çağrıştırma potansiyeline sahiptir. Benzer şekilde “postkolonyal” terimi, Azerbaycan’ın Sovyetler Birliği tarafından klasik anlamda bir sömürge statüsünde değerlendirildiği yönünde bir varsayımı ima eder ki, bu da tarihsel ve siyasal gerçekliği her zaman birebir karşılamamaktadır. Ayrıca, bu tür adlandırmalar, bağımsızlık olgusunu ikinci plana itme, hatta bazı durumlarda bağımsızlığın meşruiyetini sorgulama gibi anlamlara da kapı aralayabilir.

Bu nedenle, çalışmamızda 1991 sonrası dönemi ifade ederken “Bağımsızlık Dönemi Azerbaycan Edebiyatı” şeklindeki isimlendirmeyi tercih etmekteyiz. Bu adlandırma hem dönemin tarihsel bağlamına uygun düşmekte hem de Azerbaycan halkının egemenliğini ve kültürel bağımsızlığını ön plana çıkartan bir yaklaşım sergilemektedir. Bu ifade biçimi, sadece siyasi sınırların değişimini değil, aynı zamanda edebî düşüncenin yeniden yapılanma sürecini, yaratıcılığın özgürleşmesini ve millî kimliğin sanatsal düzlemde yeniden inşasını da kapsamaktadır.

Çağdaş Azerbaycan şiirinin gelişim süreçleri, farklı zaman dilimlerinde birçok araştırmacı tarafından kapsamlı bir şekilde ele alınmış ve çeşitli bilimsel değerlendirmelere konu olmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışmalar, genellikle belirli eksenler üzerinde yoğunlaşmakta ve şiirin hem bireysel hem de toplumsal bağlamdaki işlevini anlamaya yönelik önemli katkılar sağlamaktadır.

İsa Hebibbeyli ve Vagif Yusifli gibi edebiyat araştırmacıları, özellikle bireysel şairlerin yaratıcılık dünyasını derinlemesine inceleyerek çağdaş Azerbaycan şiirinin estetik ve tematik çeşitliliğini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalar şairlerin hem millî hem de evrensel boyuttaki edebî kimliklerinin anlaşılmasına olanak tanımıştır.

Öte yandan, Merziyye Necefova ve Elçin Mehreliyev, Karabağ Savaşı'nın şiir ve nesir üzerindeki etkilerini analiz ederek bu büyük toplumsal ve siyasal travmanın edebî yansımalarını açığa çıkarmışlardır. “Bu araştırmalar, savaşın şiire getirdiği tematik çeşitliliği ve edebî üretimde yeni arayışları gözler önüne sermiştir” (Abdullayeva, 2015: 4).

“Klasik edebî mirasın çağdaş şiire etkisini irdeleyen Gülşen Eliyeva, şiirin biçimsel ve içeriksel anlamda dönüşümünü ele alırken; Almaz Binnetova ve Almaz Alıgızı, millî özgürlük ve bağımsızlık temalarının şiirde nasıl estetik ve ideolojik boyut kazandığını kapsamlı bir şekilde incelemişlerdir (Abdullayeva, 2015: 6). Bu çalışmalar, şiirin toplumsal hafızadaki yerini ve millî bilinçle kurduğu ilişkiyi detaylandırmaktadır.

Tofiq Ebdülhesenov'un çalışmaları ise çağdaş Azerbaycan şiirinde konu, tür ve üslup çeşitliliğine odaklanarak edebî süreçteki biçimsel deneyimlerin ve yeniliklerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda çağdaş şiirin sadece tematik değil, aynı zamanda dilsel ve biçimsel anlamda da dinamik ve evrimci bir karaktere sahip olduğu anlaşılmıştır (Abdullayeva, 2015: 4).

Bu çeşitli araştırmalar, çağdaş Azerbaycan şiirinin gelişiminde dönemin tarihî, sosyal ve kültürel koşullarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, şairlerin ve edebiyat gruplarının estetik prensipleri ve manifestoları üzerinden şiirin farklı yönelimlerinin ortaya çıktığı; dekadans, avangart, modernizm ve postmodernizm gibi akımların şiirde etkili olduğu görülmektedir. Böylelikle çağdaş Azerbaycan şiiri hem içerik hem de biçim açısından zengin ve çok katmanlı bir edebî alan olarak akademik incelemelere geniş olanaklar sunmaktadır.

Bağımsızlık dönemi Azerbaycan edebiyatı, özellikle 1993-2003 yıllarında Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in liderliğinde önemli bir toparlanma sürecine girmiştir. Haydar Aliyev'in kültür, bilim ve edebiyat alanlarına gösterdiği büyük ilgi ve gerçekleştirdiği reformlar, Azerbaycan edebiyatının zor dönemlerden çıkarak yeniden canlanmasına zemin hazırlamıştır.

Bu dönemde Azerbaycan Bilimler Akademisi ve Yazarlar Birliği gibi kurumlar yeniden yapılandırılmış, devlet desteğiyle edebî faaliyetlerin sürdürülebilirliği sağlanmıştır. Tecrübeli yazarlar için emeklilik imkânları, genç ve yetenekli yazarlar için ise devlet ödülleri gibi teşvik mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu gelişmeler, ülkedeki beyin göçünün önüne geçilmiş ve yaratıcı insanlara yeni umutlar verilmiştir.

1997’de düzenlenen Azerbaycan Yazarları H. Kurultayı, bağımsızlık sonrası edebiyatın gelişimi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Heydar Aliyev’in kurultaydaki etkili ve motive edici konuşması, edebiyat camiasında umutsuzluk ve kırıngılık havasını sona erdirmiş, millî duruşun ve Azerbaycanlılık bilincinin güçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Aliyev’in vurguladığı gibi, Azerbaycan edebiyatı halkın millî uyanış ve diriliş sürecinde öncü rol oynamıştır.

Devletin edebiyata yönelik maddi destekleri, “Edebiyat Gazetesi”, “Azerbaycan”, “Ulduz” ve “Gobustan” gibi edebî dergilerin devamlılığı sağlanmış, bu da edebî ortamda canlanmaya yol açmıştır. Böylece edebiyat, bağımsızlık atmosferinde kendini toparlamış ve gelişim yoluna girmiştir. Azerbaycan Yazarları H. Kurultayı bağımsızlık sonrası edebiyat sürecinde önemli bir dönemi kapatmış, yeni dönemin önünü açmıştır. XXI. yüzyılın başlarından itibaren ülke içindeki ve dünyadaki gelişmelerin siyasi ve edebî olarak kavranmasıyla Azerbaycan edebiyatı cesur adımlar atmaya başlamıştır (Həbibbəyli, 2019: 399-400).

XXI. yüzyıl, Azerbaycan edebiyatı açısından yalnızca bir devam değil, aynı zamanda bağımsızlık sürecinin kültürel olarak pekiştiği ve edebiyatın kendini yeniden tanımladığı bir dönem olarak değerlendirilebilir. Bu çağ, Azerbaycan’ın artık bağımsız ve egemen bir devlet olarak demokratik toplum inşasını derinleştirdiği, millî-manevi değerlerin sabitlenip kökleştiği bir zaman dilimine karşılık gelir. Söz konusu sosyo-politik ortam, edebiyatın da hayatı ve insanı daha derinlikli, daha felsefi ve daha bütüncül bir yaklaşımla yorumlamasını beraberinde getirmiştir.

Bu dönemde edebî yaratıcılık, yalnızca bireysel duyarlılıkların bir ifadesi değil, aynı zamanda ulusal çıkarlar, devlet bilinci ve tarihsel sorumlulukla bütünleşen estetik bir duruşun göstergesi hâline gelmiştir. Edebî eserlerdeki tematik yönelimler;

devletçiliğin, millî kimliğin, kültürel hafızanın ve toplumsal bilinçlenmenin izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda XXI. yüzyıl Azerbaycan edebiyatı, artık sadece bir ulusun estetik dili değil, aynı zamanda bir halkın tarihî mirasını ve çağdaş vizyonunu taşıyan bir kimlik vesikası niteliğindedir.

Edebiyat araştırmacılarının da dikkat çektiği gibi, son on-on beş yıl içinde Azerbaycan edebiyatı niteliksel olarak önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu edebiyat artık yalnızca eski Sovyet coğrafyasının mirasçısı olmaktan çıkmış, dünya halkları arasında kendi sesi, kendi düşünce biçimi ve kendine özgü estetik anlayışı olan bir milletin edebiyatı konumuna gelmiştir. Bağımsızlık sonrası dönemde özellikle hızlı ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme yaşayan Azerbaycan'ın edebiyatı da bu kalkınma sürecine paralel olarak dikkat çekici bir evrim geçirmiştir.

Bu evrimin önemli bir boyutu da, 2020 yılında Karabağ Savaşı'nda kazanılan zaferin ardından edebiyata yeni bir zafer teması olarak yansımasıdır. Azerbaycan halkının tarihî haklılığını teyit eden bu askerî ve diplomatik başarı, edebî eserlerde yalnızca bir gurur kaynağı değil, aynı zamanda kolektif hafızanın yapıtaşlarından biri olarak işlenmiştir. Şehitlik, vatan sevgisi, kahramanlık ve millî birliğin yüceltilmesi, şiirden romana, denemeden tiyatroya kadar pek çok edebî türde merkezi bir yer edinmiştir (Ədəbi proses, 2022: 12-13). Bu çerçevede, XXI. yüzyıl Azerbaycan edebiyatı hem toplumsal bilincin derinleşmesine hizmet etmiş hem de millî kimliğin çağdaş yorumunu güçlendirmiştir.

3. AZERBAIJAN EDEBİYATININ 2015 YILI: EDEBİ SÜREÇ, KİŞİLER, TÜRRLER: KONULAR

Bağımsızlık sonrası dönemde Azerbaycan edebiyatı üzerine yapılan araştırmalar giderek artan bir çeşitlilik ve derinlikle yürütölmektedir. Bu döneme ilişkin çalışmalar genel olarak birkaç ana kategori altında tasnif edilebilir. İlk olarak müstakil şair ve yazarların hayatı, sanatı ve edebî şahsiyetlerini ele alan monografik incelemeler ön plana çıkmaktadır. Bu tür çalışmalar, sanatçının bireysel üslubunu, edebî mirasını ve çağdaş edebî süreç içerisindeki yerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İkinci olarak çeşitli edebiyat tarihlerinde yer alan portret oçerkler (biyografik-edebî denemeler) aracılığıyla edebiyatçılar kronolojik ve tematik bağlamda değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak ise, edebî sürecin genel dinamiklerini, türsel gelişmeleri ve tematik eğilimleri irdeleyen araştırmalar dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar hem dönemsel edebî hareketliliği anlamlandırmakta hem de çağdaş Azerbaycan edebiyatının yönelimlerine dair kuramsal değerlendirmeler içermektedir. Dolayısıyla 2015 yılı özelinde değerlendirildiğinde, edebî üretimin çok sesli yapısı ve tematik çeşitliliği kadar, bu üretimin bilimsel yansımaları da dikkate değer bir akademik birikim oluşturmaktadır.

Son yıllarda Azerbaycan'da “Bağımsızlık Dönemi Azerbaycan Edebiyatı” başlıklı çeşitli kitaplar yayımlanmış ve bu yayınlarda, özellikle 1991 sonrası dönemde faaliyet göstermiş yazar ve şairlerin edebî portrelerine yer verilmiştir. Söz konusu eserlerde hangi yazar ve şairlerin yer aldığı, bu kişilerin hangi ölçötlere göre seçildiği ise önemli bir araştırma sorusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada şu soruların önemi artmaktadır: Bu yayınlara dâhil edilen yazar ve şairler, edebiyat tarihlerine yalnızca tanınırlıkları veya kurumsal bağlantıları sayesinde mi dâhil edilmişlerdir? Yoksa bu isimler gerçekten, sanatsal yaratıcılıkları, tematik derinlikleri ve edebî yenilikleriyle mi edebiyat tarihine girmeyi hak etmektedirler?

Bu tür sorgulamalar, çağdaş Azerbaycan edebiyatına dair daha kapsayıcı ve eleştirel bir perspektifin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Zira günümüz Azerbaycan edebiyatı, yalnızca edebiyat tarihlerinde yer verilen kalemlerden ibaret değildir.

Bugünün edebiyat sahnesinde hem gelenekle bağ kuran hem de yeni arayışlara yönelen çok sayıda şair ve yazar faaliyet göstermektedir. Bu bağlamda, edebî üretimin niteliksel değerlendirmesi, sadece geçmişin değil, günümüzün de edebiyat haritasını doğru çizebilmek açısından önem arz etmektedir.

Bu sorunsaldan hareketle, araştırmamızda günümüz Azerbaycan edebiyatının aktif isimlerini, onların tematik yönelimlerini, estetik tercihlerindeki çeşitliliği ve toplumsal meselelerle kurdukları bağ analiz etmeyi amaçladık. Çünkü çağdaş edebiyatın kimliği, yalnızca mevcut literatürdeki yerleşik yargılarla değil, dinamik ve eleştirel bir okuma pratiğiyle kavranabilir.

Bilindiği üzere, çağdaş edebiyatın değerlendirilmesi çoğunlukla yıllık değerlendirme yazıları ve genel edebî süreç analizleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu tür çalışmalar, belli bir dönemdeki edebî üretimi tematik, türsel ve estetik bakımdan ele alarak dönemin genel eğilimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Son yıllarda bu değerlendirmelerin yanı sıra, Azerbaycan Millî İlimler Akademisi (AMEA) ve ilgili resmî kurumların da onayladığı ve desteklediği biçimde kapsamlı edebiyat tarihleri hazırlanmakta ve yayımlanmaktadır.

Bu edebiyat tarihlerinde yalnızca edebî metinlerin değil, aynı zamanda edebî süreci etkileyen bireylerin, yani şair ve yazarların da konumu titizlikle belirlenmektedir. Söz konusu şahsiyetlerin edebiyat tarihlerine dâhil edilmesi, yalnızca onların tanınırlıklarıyla değil, aynı zamanda dönemin ruhunu yansıtan eserleriyle ve edebî sürece olan etkileriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, edebiyat tarihine girme meselesi nesnel ölçütlere ve sanatsal değer taşıyan üretimlere dayanmakta; belli bir dönemin zihniyetini, estetik anlayışını ve toplumsal meselelerle kurduğu ilişkiyi yansıtan sanatçılar bu tarihsel anlatı içerisinde kendilerine yer bulmaktadır.

Dolayısıyla çağdaş Azerbaycan edebiyatının kronolojisi oluşturulurken edebî süreci yönlendiren, yenilikçi yaklaşımlar sergileyen ve geniş bir okur kitlesine hitap eden yazar ve şairlerin seçimi hem sanatsal üretimin niteliği hem de toplumsal etkisi temelinde değerlendirilmektedir. Bu süreç, edebiyat tarihlerinin yalnızca geçmişi

değil, aynı zamanda bugünü ve geleceği yansıtan dinamik belgeler olarak konumlandırılmasına da katkı sağlamaktadır.

Edebî süreci izlemek son derece meşakkatli ve dikkat gerektiren bir uğraştır. Nitelikli edebî süreç değerlendirmeleri kaleme almak ise yalnızca geniş bir bilgi birikimiyle değil, aynı zamanda ciddiyet, profesyonellik ve titizlikle yürütülen bir araştırma ve analiz süreciyle mümkündür. İzlenen dönemde yayımlanan edebî örneklerin büyük bir kısmının okunması, içerik, üslup, tema ve estetik ölçütler açısından değerlendirilmesi ve tenkit süzgecinden geçirilmesi gerekir. Bu da yalnızca bireysel çabayla değil, kurumsal destek ve bilimsel altyapıyla gerçekleştirilebilecek bir çalışmadır.

Bu bağlamda, Azerbaycan'ın önde gelen edebiyat eleştirmenlerinden Prof. Dr. Rüstem Kamal'a yöneltilen "Neden edebiyatın belli bir dönemi ya da nesir ve şiirimizin son on-yirmi yıldaki durumu hakkında icmal yazılar yazmıyorsunuz?" şeklindeki bir soruya verdiği yanıt, bu zorluğun boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır. Rüstem Kamal, 10 Haziran 2009 tarihli Medeniyet gazetesinde yayımlanan röportajında şu açıklamayı yapmıştır:

"İcmal yazılar yazmamamın birkaç nedeni var. Birincisi, edebî süreci tam anlamıyla ve düzenli olarak takip etmek gerekir. Ne yazık ki bizim edebiyatımızda oturmuş ve süreklilik arz eden bir edebî süreç mevcut değildir... Bu nedenle edebî sürecin bütüncül bir tablosunu göremiyorum. İkinci neden, icmal yazılarda bir tür imza kitleleşmesi vardır. Oysa ben hiçbir alanda kütleli yaklaşımları sevmem. Üçüncüsü ise, fiziksel olarak yayımlanan bütün yazıları okuyup analiz edecek ne hevesim ne de imkânım bulunmaktadır." (Elçin, 2009: 158).

Bu açıklama, edebî süreç değerlendirmesinin sadece teknik bir mesele değil, aynı zamanda entelektüel sorumluluk, eleştirel mesafe ve kaynaklara erişim gibi unsurlarla da doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Nitekim sağlam ve kuşatıcı bir edebiyat değerlendirmesi yapmak için nitel boyutları göz önünde bulundurmaya ve metinleri bağlamı içinde çok yönlü olarak tahlil etmeyi gerekli kılmaktadır.

Eğer edebî tenkit, çağdaş edebiyatımız hakkında genel ve bütüncül değerlendirmeler içeren fikir ve mülahazalarını ortaya koymuyorsa; başka bir deyişle, icmal (panoramik) makaleler kaleme alınmıyorsa; eğer eleştirmen çağdaş edebiyatı — iyisiyle kötüsüyle — okuma, analiz etme konusunda istekli değilse ya da buna zaman

ve imkân bulamıyorsa, o hâlde söz konusu tenkit anlayışı "edebî sürecin genel tablosunu" nasıl görebilir ve nasıl değerlendirebilir? (Elçin, 2009: 158).

Asıl üzerinde durulması gereken soru da budur: Edebî sürecin büyük fotoğrafını kim oluşturmali kim bu süreci anlamlandırmali ve yönlendirmelidir? Bu görev doğal olarak edebiyat eleştirisine ve eleştirmenlere düşmektedir. Ancak edebî sürecin nitelikli bir şekilde izlenmediği bir ortamda, sahih ve derinlikli bir edebiyat eleştirisinin ortaya çıkması beklenemez. Çünkü sağlam bir edebî tenkit ancak sürekli, sistemli ve bütünlüklü bir edebî süreci takip etme gayretiyle mümkün olabilir.

Edebiyat eleştirisinin işlevi sadece tekil metinleri değerlendirmekten ibaret değildir; aynı zamanda dönemsel eğilimleri, tematik dönüşümleri, türler arası geçişleri ve poetik yenilikleri analiz ederek edebiyat tarihine yön verecek ölçekte düşünsel çerçeveler sunmak da eleştirmenin sorumluluğudur. Bu ise ancak bütüncül bir bakış açısıyla, farklı yazar ve metinleri karşılaştırmalı biçimde okuyarak ve onları tarihsel-toplumsal bağlamı içinde değerlendirerek gerçekleştirilebilir. Edebî süreç sağlıklı bir şekilde izlenmeden sağlam ve yol gösterici bir edebî eleştiriden söz etmek mümkün değildir. Eleştirinin hakiki anlamda işlevsel olabilmesi edebiyatı hem yatay hem dikey ekseninde okuma, anlama ve anlamlandırma çabasıyla mümkündür.

Bu çalışmada, Azerbaycan edebiyatının 2015 yılındaki genel görünümünü ortaya koyabilmek amacıyla çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. İlk olarak “2015 yılı edebiyatında hangi şair ve yazarlar öne çıkmıştır?” sorusunun izini sürmek üzere istatistiksel verilere başvurulmuştur. Bu bağlamda, Azerbaycan Millî Kütüphanesi tarafından yayımlanan Birliklik (bir yıllık) Azerbaycan Kitabiyyatı – 2015 adlı yıllık katalog taranmış; burada yer alan eserler aracılığıyla dönemin edebî üretimi hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu katalog esas alınarak ilgili yılda yayımlanan eserler üzerinden yazarlar, türler ve tematik yönelimler detaylı biçimde incelenmiştir. Bu yöntemle hem o yıl edebî faaliyet göstermiş şahsiyetlerin kimler olduğu belirlenmiş hem de türsel çeşitlilik ve konu bakımından edebî eğilimler analiz edilmiştir. Böylelikle 2015 yılı

Azerbaycan edebiyatının karakteristik özelliklerini ortaya koymak ve bu dönemin edebî panoramasını bütüncül biçimde değerlendirmek amaçlanmıştır.

Aşağıda sunulan çizelge, 2015 yılında Azerbaycan'da yayımlanan edebî eserleri konu, tür, yazar ve yayınevi esas alınarak sınıflandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Söz konusu veriler, yıl boyunca yayımlanmış özgün eserlerin yanı sıra klasik ve çağdaş yazarların yeniden basılan kitaplarını da içermektedir. Bu yönüyle çizelge yalnızca yeni edebî üretimi değil, aynı zamanda Azerbaycan edebiyatının kültürel sürekliliğini ve edebî mirasın yaşatılmasını da belgelemektedir.

2015 yılı, Azerbaycan edebiyatında hem nicelik hem de nitelik bakımından dikkat çekici bir dönem olmuştur. Yayımlanan eserlerin çeşitliliği; şiir, roman, hikâye, deneme, hatıra, çocuk edebiyatı gibi farklı türlerde yoğun bir üretimi işaret etmektedir. Bu üretkenlik, bireysel yaratıcılığın yanı sıra akademik kurumların, yayınevlerinin ve edebiyat çevrelerinin katkısıyla da desteklenmiştir. Çizelgede yer alan bilgiler, edebî faaliyetlerin hem bireysel hem de kurumsal düzeyde ne denli canlı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Edebî türlerin dağılımı, dönemsel eğilimlerin, tematik yönelimlerin ve estetik tercihlerin izini sürmek açısından önemli ipuçları vermektedir. Şiir türü, geleneksel olarak Azerbaycan edebiyatında güçlü bir yer tutmakla birlikte, 2015 yılında da bu ağırlığını korumuş; hem genç şairlerin ilk kitapları hem de usta kalemlerin seçme şiirleri yayımlanmıştır. Roman ve hikâye türlerinde yayımlanan eserler ise toplumsal değişim, kimlik arayışı, tarihsel bilinç ve bireysel yalnızlık gibi temalar etrafında şekillenmiş; çağdaş Azerbaycan toplumunun ruh hâlini ve dönüşümünü edebî bir anlatımla yansıtmıştır.

Yeniden basılan klasik eserler ise edebî kanonun yeniden üretimi açısından anlam taşımaktadır. Bu tür yayınlar, geçmişle kurulan estetik ve düşünsel bağın günümüz okuruna aktarılması noktasında aracılık görevini üstlenmektedir. Aynı zamanda edebiyat eğitiminde ve araştırmalarında kullanılmak üzere akademik birer kaynak işlevi de görmektedirler.

Hazırlanan bu çizelge, edebiyat sosyolojisi, yayıncılık tarihi, metin incelemeleri ve edebî türler üzerine yapılacak çalışmalara sağlam bir zemin sunmaktadır. Ayrıca yıllık yayın verilerinin sistematik biçimde derlenmesi, Azerbaycan edebiyatının gelişim çizgisini yıllar itibarıyla karşılaştırmalı olarak analiz etme imkânı da sağlamaktadır. 2015 yılına ait bu derlemeli katalog, çağdaş Azerbaycan edebiyatının üretim dinamiklerini, estetik arayışlarını ve yayın politikalarını gözlemlemek açısından kıymetli bir veri seti sunmaktadır. Hem araştırmacılar hem de edebiyatla ilgilenen genel okur kitlesi için yol gösterici bir kaynak niteliği taşımaktadır.

3.1 Azerbaycan Millî Kütüphanesinin 2015 Yılı Yayın İstatistiği

Azerbaycan Millî Kütüphanesi, ülkenin kültürel ve bilimsel hafızasının korunması ve geliştirilmesi amacıyla kapsamlı bibliyografik kaynaklar yayımlamaktadır. Bu yayınlar, Azerbaycan'ın zengin edebî mirasının sistematik olarak kayıt altına alınması ve araştırmacılara sunulması açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle son yıllarda yayımlanan “Yeni kitaplar – 2023: annotasiyalı (açıklamalı) bibliyografik gösterici”, “Medeniyet, incesenet, bedii edebiyat ve edebiyatşünaslıgı hakkında yeni edebiyat” ve “Retrospekti (geriye dönük) ve edebiyat (2022-ci ilde Millî Kitabhanaya dâhil olan mühtelifillere dair neşrler): Annotasiyalı bibliyografik gösterici” gibi eserler hem yeni hem de geçmişe dönük yayınların akademik araştırmalarda etkin kullanılmasını mümkün kılmaktadır.

Azerbaycan Millî Kütüphanesi tarafından yayımlanan bu bibliyografik göstergeler, Azerbaycan edebiyat araştırmaları alanında temel başvuru kaynakları olarak kabul edilmektedir. Bu kaynaklar, kültür, sanat, edebiyat ve edebiyat bilimleri alanındaki yeni ve retrospektif yayınları detaylı ve açıklayıcı şekilde sistematik bir biçimde sunmaktadır.

“Yeni kitaplar – 2023” ve “Medeniyet, incesenet, bedii edebiyat ve edebiyatşünaslıgı hakkında yeni edebiyat” bibliyografyaları, güncel literatür takibini kolaylaştırmakta ve araştırmacılara çağdaş edebiyat ve bilimsel üretimdeki gelişmeleri takip etme imkânı sağlamaktadır. Bu durum, akademik çalışmaların

güncelliğini koruması ve alanın dinamiklerine hızlı adapte olunması açısından önemlidir.

Öte yandan, “Retrospekti ve edebiyat” bibliyografik göstericisi, geçmiş yıllarda yayımlanmış eserlerin erişilebilirliğini artırarak tarihsel perspektifle edebî ve bilimsel kaynakların incelenmesine olanak tanımaktadır. Bu kaynaklar, literatür taraması ve derinlemesine analizler için vazgeçilmezdir.

Azerbaycan şair ve yazarlarının şahsi bibliyografyalarının derlenmesi ise yazar odaklı edebî incelemeler ve biyografik araştırmalar için değerli bir veri tabanı oluşturur. Kişisel bibliyografyalar, eserlerin kronolojik ve tematik dizinini sunarak yazarların edebî gelişim süreçlerini, dönemsel eğilimlerini ve eserler arası bağlantıları analiz etmede önemli araçlardır. Ayrıca, bu bibliyografyaların dijital ortamlarda veri tabanları şeklinde sunulması, bilgiye erişimi hızlandırmakta ve uluslararası akademik işbirliklerini kolaylaştırmaktadır.

Azerbaycan Millî Kütüphanesi’nin bu nitelikteki yayınları, bölgesel ve ulusal edebiyat araştırmaları için hem temel kaynak hem de bilgi erişiminde önemli bir köprü işlevi görmektedir. Akademik araştırmaların sağlam ve güvenilir bir temel üzerine inşa edilmesi açısından bu tür bibliyografik çalışmalar vazgeçilmezdir. Aynı zamanda, Azerbaycan edebiyatının dünya çapında tanınması ve incelenmesi için bu kaynakların rolü büyüktür.

2005 yılından itibaren Millî Kütüphane tarafından yayımlanan “Birillik Azerbaycan Kitabıyyatı” yıllığı, Azerbaycan kitap repertuarının oluşturulmasında önemli bir bibliyografik kaynak olarak kabul edilmektedir. Bu yıllık, aynı zamanda “Azerbaycan Kitabı” temel bibliyografyasının hazırlanmasında da vazgeçilmez bir kaynak işlevi görmektedir.

Söz konusu yayın, 2015 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti sınırları içinde yayımlanan kitaplar ve kitapçıklar, özet ve tebliğler, nota yayınları, ses kayıtları (izo neşrler) ile elektronik kaynakları kapsamlı bir biçimde içermektedir. Böylece hem basılı hem de dijital ortamda yayımlanan eserlerin sistematik bir envanteri sunulur.

araştırmacıların Azerbaycan'daki edebî ve bilimsel üretimi takip etmeleri kolaylaştırılmıştır.

Bu bibliyografik yıllığın önemi, sadece Azerbaycan'da yayımlanan eserlerin kronolojik olarak düzenlenmesiyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması sürecinde de merkezi bir rol üstlenmesidir. “Birillik Azerbaycan Kitabıyyatı”nın bu kapsamlı içeriği, Azerbaycan'ın ulusal edebiyat ve bilgi alanındaki üretiminin sistemli olarak kaydedilmesi ve analiz edilmesine olanak sağlamaktadır.

Bu istatistik yıllık, Azerbaycan kitapçılığının gelişimini izlemek, yeni yayınları belgelemek ve ülke sınırları içinde gerçekleştirilen kültürel üretimin bütüncül bir resmini ortaya koymak açısından vazgeçilmez bir akademik ve kültürel araçtır. Aynı zamanda, bibliyografik veri tabanlarının oluşturulması ve güncellenmesi sürecinde temel referans noktası olarak işlev görmektedir. Millî Kütüphane tarafından yayımlanan söz konusu istatistiki bibliyografik kaynak çerçevesinde, 2015 yılı içinde eserleri yayımlanmış olan şair ve yazarlar, kaleme aldıkları eserlerin isimleri ve türlerine göre sınıflandırılmış biçimde aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Bu düzenleme, Azerbaycan edebiyatının çağdaş üretim haritasını çıkarmak açısından büyük önem arz etmektedir. Böylelikle hem bireysel edebî faaliyetler izlenebilmekte hem de yıl içerisinde yayımlanan edebî ürünlerin tematik ve türsel dağılımı hakkında kapsamlı veriler elde edilebilmektedir. Eserlerin türüne göre yapılmış bu sınıflama — şiir, hikâye, roman, tiyatro eseri, deneme, edebî eleştiri vb. — edebiyat araştırmacılarının ilgisini çeken önemli bir istatistiki zemin oluşturmaktadır.

Ayrıca, bu veriler Azerbaycan'da edebiyat üretiminin hangi eğilimler doğrultusunda geliştiğini, hangi türlerin öne çıktığını ve bireysel yazar kimliklerinin yayın pratiğindeki yerini değerlendirmek açısından da dikkate değerdir. Söz konusu tablo, yalnızca bir bibliyografik liste olmanın ötesinde, edebiyat tarihçileri, bibliyografılar, kültür araştırmacıları ve yayın politikası uzmanları için işlevsel bir inceleme alanı sunmaktadır (Talibova, 2016).

Tablo 3. 1 Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı – 2015 Yazar-Eser-Tür

Yazar	Eser	Tür
Abdulla Sefer	Ömür yolu	Hikâye, Povest
Abdulla Şaig	Hatirelerim	Anı
Afag Şıhlı	Sene demediklerim	Şiir
Ağbaba Avtandil	Gürbet elin ağrısı	Şiir
Akif Abbasov	Acı hatireler	Roman
Akif Abbasov	Eserleri: 10 cildde	Roman (Cild 7)
Akif Ahundov	Gara eynekli adam	Roman (Dedektiv romanı)
Alig Nağıoğlu	Müharibe oyunları	Hikâye
Amid Eliyev	İntihar edenlerin gətisi	Roman
Anar	Eserler	Roman (Cild VII)
Anar	Kerem kimi	Roman
Asiman Eyniyev	Sahil	Hikâye
Aslan Kenan	1930-cu illerin günahsız gurbanları	Roman
Âşığ Gızcayıt Kelbecerli	Bir elin gerib gızı	Şiir
Ateş Ülker	Edalet gapısı	Roman
Ayten Cavanşir	Perdeleri çəkin	Roman
Azad Garadereli	Renessans hesreti	Deneme
Azer Hacıbəyli	Addım at!	Poema
Azərbaycan Respublikası	Hoş baharlı Nahçıvanım	Derleme
Azərbaycan Respublikası	Sabir poeziya günləri	Şiir derlemesi
Azərbaycan Respublikası	Sarı gəlin	Operet
Azərbaycan Yaradıcılıq Fondu	“Guran” motivləri əsasında Hikâyələr	Hikâye
B. N. Cəferli	Turan antologiyası: poeziya almanahı	Şiir
Babək Göyüş	Edebiyyat cəbhəsində sakitlikdir	Publisistik Yazılar
Bahəddin Salman	Canlı gətli: Vəhşət	Roman
Bahtiyar Vahabzadə	Türk dillərində Bahtiyar Vahabzadənin 90 şiiri	Şiir
Balahan İspəroğlu	Tələyimdən keçən atlı	Şiir, Poema
Banin	Gafqaz günləri	Roman (Otobiyografik)
Bayram Apoyev	Öz gülüm-gül ömrüm	Şiir
Behani Ağdaşlı	Seni həmişə seveceyəm	Şiir
Behruz Ahundov	Düənki səbah	Roman
Behtiyar Kavanlı	Laçınlı günlərim	Şiir
Behtiyar Vahabzadə	Örtmə pəncərəni	Şiir
Behtiyar Yolocağı	Sev Rəbbini səni sevsin	Şiir, Poema
Biraz Emiroğlu	Yeni şahname	Şiir
Cabir Novruz	Sağlığında giymət verin insanlara	Anı
Cabir Həlifəzadə	Sözün güdrətilə şeirin sehri	Şiir
Cabir Həlifəzadə	Yarpaqlar töküləndə	Şiir
Camal Zeynalov	Ağrılı düşüncələrim	Deneme
Camal Zeynalov	Baş tutmayan intihar	Hikâye
Camal Zeynalov	Gəfil döyülən gapı	Povest
Cavad Hidayətzadə	Ebedi var olasısan səni Vətən!	Şiir

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Celil Memmedguluzade	Seçme hikâyeler	Hikâye
Cemile Mehmangızı	Dirilere mezar yeri	Roman
Cennet İbad	Sen saydığını say...	Hikâye
Ceyhun Oruceliyev	Şehidlik zirvesi: megaleler ve bedii eserler toplusu	Makale
Çingiz Elioğlu	Gonşunun iti	Şiir
Çingiz Hüseyinov	Feteli Fethi	Roman
D. O. Osmanlı	Çağdaş Azərbaycan poeziyası	Şiir
Deyanet Osmanlı	Nefesimin gatili	Şiir
Dilber Ahundzade	Müşfigli günler	Roman
Dünya Genc Türk Yazarlar Birliyi	Can Azerbaycan	Şiir Toplusu
Ebülfez Ülvi	Ana, men gocaltdım, ya zaman seni...	Şiir
Ebülfez Ülvi	Bu sabah dağları kederli gördüm	Şiir
Ebülfez Ülvi	Hikâyeler	Hikâye
Edalet Ceferoğlu	Mügeddes varlığımız	Şiir
Ehmed Cemil	Şeirler ve megaleler	Şiir, Makale
Ehmed Geşemoğlu	Sonsuzluğun ahengi	Şiir
Ehmed Halacoğlu	Hagga geden yol	Anı
Ejder Ağayev	Sevgi dünyası	Şiir
Ejder Ol	Canlı letifeler, ehvalatlar, deyimler	Anı
Ejder Yunis Rza	Kime derd açım...	Şiir
Elbeyi Celaloğlu	Hagg mendedi	Şiir
Elbrus Gembın	Sözün ışığında: goşmalar ve şeirler	Şiir
Elçin	Baş	Roman
Elçin	Kaşeyin taleyi	Hikâye, Povest
Elçin İsgenderzade	Sevenlere	Şiir
Elçin Gasanov	Azeri reggasesi Yerevanda	Roman
Eldar Elli	Öldür nifretimi özümden gabag	Şiir
Eldar Tebib	Galan dünya	Roman
Eleddin Ezimli	Sen	Şiir
Eleddin İnceli	O iller hanı?	Şiir
Eleddin İnceli	Salam, İstanbul	Şiir
Elesger Elioğlu	Gibleye tutdum üzümü	Şiir
Elesger Talıboğlu	Bir keher kişneyir yuhularımda	Şiir
Elfi Gasımov	Toy gecesi	Roman
Eli Çaylı	Mügeddes hissin daşıyıcısı	Anı
Eli Eliyev	Ömür yolum	Anı
Eli Rüstemsoy	Ölen mehebbet	Psiko-epik Poema
Eli Rüstemsoy	Poemalar	Poema
Eli Tude	Eserleri (Cild 3: Tarihin bir sehifesi)	Edebiyat Toplusu

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Eli Tude	Eserleri (Cild 4: Yanıqlı tütek)	Edebiyat Toplusu
Eli Tude	Eserleri (Cild 5: Heyat sınağı)	Edebiyat Toplusu
Eli Uluhanlı Abdullayev	Gartallı dağlar	Roman
Eli Helefli	Yaddaşa aparan yollar	Roman (Mektup)
Eliğa Vahid	Gezeller	Şiir
Elibey Azeri	Şeherli gızın deli sevgisi	Povest ve Hikâye
Elirza Hesret	Saat sesi	Şiir
Elisa Nicat	Eserleri (Cild 18: Publisistika)	Edebiyat Toplusu
Elisa Nicat	Eserleri (Cild 19: Publisistika)	Edebiyat Toplusu
Elisa Nicat	Eserleri (Cild 23)	Edebiyat Toplusu
Elmaniz Elekberli	Sevenler unudulmur	Roman
Elşad Barat	310-cu otag	Şiir
Elhan Elatlı	Bakıdan gelen hefiyye	Roman
Elhan Elatlı	Heste ruhlar	Roman (Tarihi-Dedektif)
Elhan Elatlı	Heyanet	Roman
Elhan Elatlı	Gan lekesi	Roman
Elhan Elatlı	Ganunsuz emeliyyat	Roman
Elhan Elatlı	O gece yağış yağdı	Povest, Hikâye
Elhan Elatlı	Pencerede görünen kölgə	Roman (Dedektif)
Elhan Zal Garahanlı	Anıt mezar dastanı	Poema
Emir Pehlevan	Böyük fateh	Poema
Emir Pehlevan	Tatar gözeli	Piyes
Emrah Han Memmedli	Ruhun neğmesi	Şiir
Enver Memmedhanlı	Babək	Roman
Enver Şıhlar	Didərgin duyğular	Şiir
Eşref Veyselli	Garşıma siz çıhın	Roman
Etibar Ehedov	Elin böyük oğlu	Povest
Etibar Salmanov	Gecikmiş etiraf	Anı
Eyvaz Gazahlı	Ömür dastanımı verəgledikce	Şiir
Eyvaz Zeynalov	Alın yazısı	Roman
Eziz Rzazade	Gar havası	Roman
Ezize Ağahüseynqızı	Payız yağışı	Roman
Fazile Yehya	Menim tarihimdir göyçe yaddaşım	Anı
Ferhad Babayev	Pıçılı	Roman
Feride Hacıyeva	Bir menekşe masalı	Roman
Feride Memmedova	Sevgili üçün notlar	Şiir
Ferman Eyvazlı	Gaçag Kerem	Roman
Ferman Kerimzade	Hudaferin körpüsü	Roman
Ferzalı Rüstəmli	Hikmet damlası	Felsefe
Fikret Gedirli	Gelecek şeirlerim	Şiir
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 3)	Edebiyat Toplusu
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 4)	Edebiyat Toplusu
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 5)	Edebiyat Toplusu
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 6)	Edebiyat Toplusu

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 7)	Edebiyat Toplusu
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 8)	Edebiyat Toplusu
Fikret Goca	Seçilmiş Eserleri (Cild 9)	Edebiyat Toplusu
Fikret Sadıg	Gün, çıl - gün, bat	Şiir
Firdovsi Ceferhan	Gedr gecesinde üç gün sonra	Roman
Firdovsi Melikov	Gorhura dünya	Şiir
Firuz Mustafa	Hikâyeler	Hikâye
Fuad Türkoğlu	Veten serhedden başlayır	Şiir
Geray Göyyurd	Bele seveceyem seni, ay Veten	Şiir
Gülare Munis	Munisin deyimleri	Deyimler
Gülay Hüseynova	P.S. Zaten boyun da küçüktü...	Roman
Gülçöhre İntigam	Bir ayrılık, bir ölüm	Povest, Hikâye
Gülnare Mehri	Garabağın gırmızı garı	Roman
Gülnur Abbasova	Bir kepenek uçurdum	Şiir
Gülşen Behbud	O bir Gehreman...	Roman
Gülhani Penah	Torpag senin, Veten senin...	Anı
Gülyaz Çerkezgızı	Söndürülmüş ocag	Roman (4 Hisse)
Günel İmran	Gapgara güneş	Povest
Günel Natig	Kağız gemiler	Anı
Hacı Kenan	Fironun defteri	Roman
Hafız Rüstem	Heyreddin Gocanın gülüşü	Roman
Hekim Maarif	A gerib bala	Şiir
Hesen Göyçeli	Bir ovuc torpagda gerib benövşe	Roman
Hesenağa Hesenov (Kovlarlı)	Gezeller	Şiir
Hesret Zülfüdağlı	Ömür için ayrılan vaht	Şiir
Hüseyn Hüseynov	Mehebbet timsalı	Şiir
Hüseynbala Mirelemov	Ahiretden gelen zeng	Piyes, Hikâye
İ. Osmanlı	Divan	Edebiyat
İlham Abbas	İşig	Roman
İlham Ağalarov	Son döyüşün hesreti	Şiir
İlgar Fehmi	Bu günden dünene	Şiir Toplusu
İlgar Fehmi	Nostalji	Hikâye, Povest
İlgar Fehmi	Sen kimsen, Sefevi?	Publisistik Yazılar
İlgar Fehmi	Son reportaj	Piyes Toplusu
İlgar Kamil	Ayrılık mütlegdir!	Roman
İmir Memmedli	Gışda danışılan yay ehvalatları	Hikâye
İngilab Nadirli	Ömrün payız akkordları...	Şiir
İntigam Soltan	Ve s. ve s. ve s...	Deneme
İrade Elili	Döyüşçü hanımın senger hatireleri	Anı
İrade Elili	Gülle sesinden doğulan kitab	Anı
İrade Elili	Garabağın Tutusu	Anı
İsa Hüseynov	Kollu koha	Roman
İsa Hüseynov	Saz	Povest

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
İsa Hüseyinov	Şeppe	Povest
İsa Hüseyinov	Türfe	Roman
İsmayıl Nakam Sedreddinbeyzade	Divani-Nakam	Şiir
İsmihan Yusuf	Menim Atlantidam	Anı
Kamal Abdulla	Nepotpuni rukopis	Roman
Kamil Efseroğlu	Daşlı gala	Roman, Hikâye
Kamil Efseroğlu	Tüfeng açıldı	Roman, Hikâye
Kamil Tebib	Haray çekin, esir dağlar	Roman
Kamran Nezirli	Dördüncü möhür	Roman
Kazım Seferoğlu	Ana harayı	Şiir
Kenan Gazıyev	Renessans	Şiir
Kerem Kürğirahlı	Hikmetli misralar	Şiir
Kerem Gurbanov	Seçilmiş şeirler	Şiir
Könül Hesengulu	O zeminin sahili	Şiir
Könül İsmayılı	Mehebbet hesreti	Şiir
Könül Meherremova	Sanılı dünyası	Anı
Letife Nuran	Sükutun sesi	Şiir, Gazel
Maarif Memmedov	Esas adam	Roman
Mahir Gabiloğlu	Gurd yağı	Povest, Hikâye
Mahir Gabiloğlu	Sandığ	Publisistik Yazılar
Mahmud Ehmed	Yaralı Şuşam	Şiir
Malahat Soltangizi	When I don't exist	Şiir
Mecnun Göyçeli	Dereleyez harayı	Roman
Mehebbet İbrahimova	Mehebbet dünyası	Roman
Meherrem Hüseyinov	Göyçe gölü	Anı
Mehman Rasimoğlu	Könlüm mehebbetin harayındadır	Şiir
Mehri Gemli	Bağıslama bizi ay goca dağlar	Şiir
Mehri Gemli	Gürbetde ölmekden gorhuran yaman	Şiir
Mehri Gemli	Şehidler ölmez	Şiir
Memmed Aslan	Şair selahiyyeti	Roman
Memmed İsmayıl	İz	Roman
Menzere Sadıgova	İçimden geçen zaman	Felsefi Deneme
Menzere Sadıgova	Gadınlar ve kişiler	Hikâye, Povest
Mesude Cabbar	Aciz galan ulduzlar	Roman (Sevgi)
Metanet Şirvanlı	Ağ ayaggabı	Şiir
Metleb Ahundov	Hikmet boğçası	Roman
Mezahir Hüseyinzade	18000 sözün kitabı	Şiir
Mezahir Hüseyinzade	7777	Şiir
Mezahir Hüseyinzade	Ayrı neyim var?	Şiir
Mezahir Hüseyinzade	Gızılğan	Şiir, Poema
Mezahir Hüseyinzade	Seni seven tapılar	Şiir
Minare Bağırılı	Lale yarpağı tek zerifdi gelbim	Şiir
Miraslan Bekirli	Mübariz	Roman
Mirefsel Tebib	Giteler	Şiir

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Mirmehdi Ağaoğlu	Alman malı	Hikâye
Mirze Memmed	Olmuş ehvalatlar, letifeler ve revayetler	Anı
Murad Köhnegala	Yuhularım	Sürreal Hikâye
Mübariz Mesimoğlu	Bilirem, sensen, bilirem...	Şiir
Mühaciret Şairleri	İstiglal uğrunda	Şiir Toplusu
Müşfig Han	Milanaya mektub	Roman (Dedektif)
Müzahim İsmayılzade	Anamsız - amansız dünya	Roman
Müzahim İsmayılzade	Gapını üzüme açdı gocalığı	Şiir
Nadir Gocabeyli	Mona Lizanın tebessümü	Povest, Hikâye
Namig Atabeyli	O, heyalımdaki Şirvan	Şiir
Nargis	İçimdeki Merilin	Roman
Nazim Yaguboglu	Müsibetdir bu mehebbet	Roman
Nebibe Seferova	Ömrümün evezsiz vefadarı	Şiir
Necibe İlkin	"Gartal" zirvede galdı	Poema
Necmeddin Mürvetov	Sesim, ünüm, harayım...	Şiir
Nergiz Mustafayeva	Ehateli söhbet	Anı
Neriman Ebdülrehmanlı	Dönelge	Hikâye, Povest, Roman
Neriman Ebdülrehmanlı	Könül elçisi, yahud Don Huan de Persia -Oruc bey Bayatın Hikâyeti	Roman
Neriman Eyyub	Dünya	Poema, Şiir
Neriman Hesen-zade	Seçme şeirler	Şiir Toplusu
Neriman Hesen-zade	Seyid Nigari Türbesi	Poema
Neriman Süleymanov	Ruhlar çağırır	Povest, Hikâye
Nesir Gedirli	Hegigetler, gümanlar	Şiir
Nezaket Zamanova	Ömrümden götürölmüş sehifeler	Anı
Nigar İsmayıl-gızı	Pamukun gonşusu	Deneme
Nise Beyim	Çerhi-felek	Roman
Niyazhan Seferli	Ana laylası	Anı
Nizameddin Şemsizade	Eger onlar olmasaydı...	Deneme
Nizami Muradoğlu	Seçilmiş Eserleri	Edebiyat Toplusu
Novruz Necefoğlu	Bir men oyagdım...	Hikâye
Nurane Nihan	Bir gelbin harayı	Şiir
Nurengiz Gün	Galanlara	Şiir
Nüyver Şerifova	Yurdu talan harı bülbül	Poema
Ogtay Rza	Daş çırağın ışığında	Roman
Oruc Göyçeli	Gelbimde yurd salan hatireler	Anı
Oruc Hagverdi	Muradıma yetir meni	Şiir
Orhan Paşa	Yağmur gohusu	Şiir
P.H. Memmedli	Güney Azərbaycan edebiyyatı antologiyası	Antoloji
Penahi Makulu	Hiyabani	Roman
Pervin	Anar dünyası	Deneme
Pervin	Gadın olmag	Deneme
Pervin Abbasova	Rengareng heyat	Şiir
Gafar Ceferli	Günahsız melek	Dedektif Povest

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Gafar Esgerzade	Ömür yollarında	Anı
Gan Turalı	Dogguz Hikâye	Hikâye (şehir efsaneleri)
Garagan (Elhan Ağsin oğlu Zeynallı)	Melek	Hikâye
Geni Camalzade	Karhana	Roman, Hikâye
Genimet Elisaoğlu	Hebshana	Roman
Gerib Mehdi	Duel	Deneme, kitap incelemesi
Geşem Ruhdaş	Hatireler limanı	Anı
Gezenfer Mesimoğlu	Açıl, sabahım, açıl	Şiir
Gezenfer Paşayev	Altı il Decle-Ferat sahillerinde	Publisistik yazılar
Gezenfer Paşayev	Edebî mektublar	Mektup
Gızbesti İhtiyargızı	Nece unudum seni	Şiir
Gönçe Zeynalova	Nurların en parlağı	Poema
Gulamhüseyn Saidi	Sonsuz sefer	Hikâye
Gumru Şemmedli	Keçen günler	Anı
Rafig Ağdamlı	Şıhba balım	Roman
Rafig Cuvanlı	Yurd hesreti	Şiir
Rafig Elekber	İrfan ve eşg görüşleri	Roman, hikâye
Rafig Yusifoğlu	Arzular kehkeşanı	Şiir
Rahile Veyselli	Derd şelesı	Povest
Rahile Veyselli	Hesret yangısı	Anı
Rahim Asadollahi	Gartalın gızıl gesrı	Şiir
Ramiz Abbashı	Ad oğrusunun adı	Roman
Ramiz Kerem	Men sözden asıldım	Şiir
Rasim	Seherleri garanlıg olanlar	Hikâye
Rauf İlyasoğlu	Dost sedageti	Roman
Rauf Garaişıg	77 şeır	Şiir
Rauf Gerib	Sile	Şiir
Refail Mustafayev	Vehdet hesreti	Şiir
Reşad Mecid	Yaşananlar ve yazılanlar	Anı
Reşad Mecid	Bir de gelmeyecek...	Şiir
Rizvan Ahundov	Ağdamım ganım, canım. Doğma Azerbaycanım	Memuar
Rövşen Abdullaoğlu	Bu şeherde kimse yohdur	Roman (psikolojik)
Rövşen Genceli	Ele yaşa sen ömrünü...	Roman
Rövşen Yerfi	Gazamat “sanitary”ları	Roman
Sabir Binnetoğlu	Üreyimin sesi	Şiir
Sabir Eliyev	Kirenişin	Povest
Sabir Eliyev	Yurd hesreti	Şiir
Sabir Rüstemhanlı	Şair ve şer	Roman
Sabir Sarvan Soltanoğlu	Giblem üreyimdi	Şiir
Saday Budaglı	Yolüstü söhbet	Hikâye, povest, roman
Salam Gedirzade	Sevdasız aylar	Roman
Salatın Ahmedli	The story of grave stone	Roman
Salatın Ahmedli	Mezartaşı	Roman
Salatın Ehmedli	Başdaşıehvalatı	Hikâye
Salatın Ehmedli	Başdaşı ehvalatı: Azərbaycanca-Farsca	Hikâye

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Salatın Ehmedli	Kişilik sengeri	Roman
Salatın Ehmedli	Uçurulmuş sedler	Roman
Salatın Ehmedli	Zirzemide gazılan mezar	Hikâye
Saleh Hebiboğlu	Yol gedirmi Kelbecere?	Şiir
Seadet Akifgiz	Hoşbehtliyin gohusu	Roman
Seadet Novruzgızı	Meni şeirden soruş	Şiir
Sefer Seferli	Ferehin son sevinci...	Poema
Sefergulu Tağızade	Hatireler	Anı
Sehend	Dedemin kitabı	Poema
Sekine Turabgızı	Menim sözlü dünyam	Deneme
Selcan Elmeddingızı	Uşag dünyam	Anı
Selim Babullaoglu	Edebî yuhular	Edebiyat
Semed Vurğun	Azərbaycan: tarixi poema	Poema
Server Emrah	Dünen benim idin...	Şiir
Sevil Gülten	Uşaglıg illerimin şekilleri	Deneme
Sevinc Çılğın	Yumurta	Hikâye
Sevinc Edaletgızı	Fırtınalı ömür	Roman
Sevinc Nurugızı	Gedim Bakıya seyahet	Seyahatname
Sehavet Talıblı	Ademin övladları	Roman
Seymur Baycan	Adsız itin gayıdışı	Hikâye
Seymur Baycan	Menim mübarizem	Makale, deneme
Seyran Sehavet	Seçilmiş Eserleri (Cild 2: Hikâyeler)	Edebiyat toplusu
Sofu Bilal	Adım Bilal, soyum Sofu	Otobiyografi
Solmaz Ehmedeligızı	Veten hesreti	Şiir
Solmaz Muhtarova	Varisler	Roman
Sona Veliyeva	Dualar, sevgiler	Şiir
Sona Heyal	Divan	Şiir
Sözün Aydını	Megaleler, Tercümeler ve Müsahibeler Toplusu	Deneme
Südabe Ağabalayeva	Leyaget remzi	Toplu eser
Süleyman Sani Ahundov	Seçme Hikâyeler	Hikâye
Ş. Sadig	Vagife gırh dua	Dua, anı
Ş. Tahirgızı	90 yaşın ışığında. Penah Helilov-90	Anı
Şadiman	Seçmeler (Cild 3: Şiirler ve Poemalar)	Edebiyat toplusu
Şadiman	Seçmeler (Cild 4: Şiirler, Poemalar, Dramlar)	Edebiyat toplusu
Şeddat Ceferov	Öten illerin ehvalatları	Roman
Şehla Nihan	Rübend	Deneme, hikâye
Şehriyar del Gerani	Darılmağın adı	Şiir, deneme
Şeir vahtı	Poeziya Almanahı	Şiir
Şemil Sadig	Arvadsız kişi	Hikâye
Şemil Sadig, M. Han	Ümidlerin izi ile	Roman
Şemistan Göyşeli	Vetendaş	Şiir
Şemistan Mikayılov	Müellimlerim	Anı
Şemsiyye Kerimova	Şemsiyyenin kitabı	Publisistik yazılar
Şerafet Dağıstanlı	Bağban meni yaralama	Roman

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Şerif Ağayar	Gülüstan	Roman
Şehsiyyetin harmoniyası	Felsefe	Deneme
Şirhan Aranlı	Merhemet yollarında	Roman
Şöhlet Efşar	Poema-trilogiya	Şiir
Şövket Horovlu	Seçilmiş eserler	Edebiyat toplusu
Tahire Eyyubgızı	Zerifli kişiyi	Poema
Talib Nikbin	Allahı dayanıb yolumun üste	Roman
Talib Nikbin	Seçilmiş Eserleri (Cild 3: Roman, Povest, Hikâye)	Edebiyat toplusu
Talib Nikbin	Seçilmiş Eserleri (Cild 2: Şiir, Bayatı, Rübailer, Poema)	Edebiyat toplusu
Talib Nikbin	Seçilmiş Eserleri (Cild 1)	Edebiyat toplusu
Tarık Tufan	Bir adam girdi şehere gaçarag	Roman
Tebriz Aranlı	Ümid besleyirem giblegahıma	Şiir
Terane Cebiyeva	Settar yadigarı	Anı
Teymur	Özge: şeirlər + bir Hikâye	Şiir, hikâye
Teymur Bünyadov	Dedim ki, yadigar galsın	Düşünce toplusu
Tofiq Bayram	Azərbaycanım	Şiir
Ülvi Bünyadzade	Efqanıstan ağırları	Poema, povest
Ülvi Bünyadzade	Geherlenmiş könlüm	Tercüme eserler
Ülviyye Tahir	Bugelemun	Roman
Vahid Meherremov	Kesilmeyen atəş sesleri	Roman
Valeh Bahaduroğlu	Ömürden anlar	Portre
Vagif Aslan	Bizim dünya adlı bir evimiz var	Şiir
Vagif Behmenli	Artırma	Şiir
Vagif Behmenli	Beş damla	Şiir
Vagif Behmenli	Bir mektub, dörd söhbət	Düşünce toplusu
Vagif Behmenli	Bele yahşısı	Roman
Vagif Eziz	Bagration emeliyyatı	Tarih
Vagif Sultanlı	Sehra savaşı	Roman
Vasif Elihüseyn	Divara yazılmış azadlıq sözü	Şiir, deneme
Vefa Mürselgızı	Gağayı gülüşü	Şiir
Vidadi Ağdamlı	İki hesret çekir gelbimi dara	Roman
Vidadi Ağdamlı	Garabağname	Şiir
Vidadi Babanlı	Zəmanə adamı	Roman
Vügar Nuri	Sedef içinde inci	Roman
Vügar Tofigli	Hatirelerim	Anı
Vüsal Kamil	Sonuncu payız	Trilogiya
Vüsəle Memmedova	Cəhennəmdə böyük çıxırtı	Roman
Halid Sebribeyzade	Seçilmiş Eserleri	Edebiyat toplusu
Han Abdulla	Məsihin gani	Hikâye
Hatire Rehimbeyli	Bir sözüm var üreyimde...	Şiir
Helil Rza Ulutürk	Mehebbət dastanı	Şiir, poema
Helil Rza Ulutürk	Bağışla, ey Vətən	Şiir
Helil Rza Ulutürk	Doğm Alig ve uc Alig	Şiir, poema

Tablo 3.1'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Helil Ulutürk	Yeni zirvelere	Şiir, poema
Heyale Murad	Bir yarpağın arzusu	Roman
Hezangül	Özümü ahtarıram	Şiir
Huraman İsmayılova	Getiyyetli insan Sahib Sailov	Biyografi
Yunus Oğuz	Pyesler	Piyes
Yunus Oğuz	Sultan Alp Arslan	Tarihî roman
Yusif Elizade	Assistent	Roman
Yusif Hüseyin	Kelbecer, ağırlı dünyamdı benim	Şiir
Zakir Bayramlı	İkinci görüş	Şiir
Zakir Sadatlı	Men varam dünyada...	Şiir
Zelimhan Yagub	Dünya çiçek, insanoğlu arıdır	Roman
Zelimhan Yagub	Gürbet düşünceleri	Anı
Zemfira Meherremli	Oyuncag	Povest, hikâye, şiir, deneme
Zemine Hınalı	Gehremen Hezi	Poema
Zeynalemi Kerimov	Karvan	Roman
Zireddin Gafarlı	60-a çatmış ömür	Şiir, publisistik Yazılar
Ziyad Güllüev, D. Güllüeva	Hocalı'nın kurdeleli anahtarı	Roman
Ziyadhan Nebibeyli	Gördüklerim-götürdüklerim (Cild 1)	Anı
Zöhre Esgerova	Tarihi yaddaş ve gondarmaehvalatlar	Deneme
Zöhre Garagızı	Sevgi payı	Şiir
Zülfı Vellidağ	Sükutun dili	Şiir

2015 yılına ait edebî üretimi yansıtan Birillik Azərbaycan Kitabıyyatı istatistiğinde yer alan eserlerin türsel dağılımı, Azərbaycan edebiyatında o yıl hangi türlerin ön plana çıktığını göstermesi bakımından dikkate değerdir. Elde edilen verilere göre, 2015 yılında şiir türü 124 eserle en yoğun yayımlanan tür olmuştur. Bu sayı, şiirin hâlen bireysel ve toplumsal ifade biçimi olarak Azərbaycan edebiyatında güçlü bir konumunu sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Şiiri, 87 eserle roman türü takip etmektedir. Romanın bu düzeyde temsil edilmesi, çağdaş Azərbaycan yazarlarının uzun anlatı türünde de üretken olduklarını ve modern birey-toplum ilişkilerini ya da tarihsel temaları geniş anlatı yapılarına taşıma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte hikâye (32 eser) ve povest (15 eser) gibi kısa anlatı türlerinin de kayda değer sayılarda temsil edilmesi, nesir alanında da çeşitlilik ve dinamizmin sürdüğünü göstermektedir.

Anı (25 eser), deneme (13 eser), poema (14 eser) ve edebiyat topluları (15 eser) da önemli sayıda yayına konu olmuştur. Bu türler hem bireysel deneyimlerin hem de edebî düşüncenin dışavurumuna zemin hazırlayan türler olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca piyes (2 eser), makale (2 eser), operet (1 eser), sürreal hikâye (1 eser), dua (1 eser) ve seyahatname (1 eser) gibi daha az sayıda temsil edilen türler ise edebî üretimin sınırlarını genişleten örnekler olarak değerlendirilmelidir.

Bunun yanı sıra, yalnızca birer örnekle temsil edilen otobiyografik roman, psikoepik poema, tercüme eser, antoloji ve memuar gibi türler hem bireysel yaratımın farklı boyutlarını hem de edebî kültürün dışa açılımını yansıtan ürünlerdir. Söz konusu çeşitlilik, çağdaş Azerbaycan edebiyatında türler arası geçişkenliğin ve tematik zenginliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 3. 2 Birillik Azerbaycan Kitabbiyatı'nda tür istatistiği

Tür	Sayı
Roman	87
Povest	15
Hikâye	32
Şiir	124
Poema	14
Anı	25
Otobiyografik Roman	1
Deneme	13
Piyes	2
Makale	2
Edebiyat Toplusu	15
Şiir Derlemesi / Toplusu	6
Publisistik Yazılar	5
Seyahatname	1
Antoloji	1
Tercüme Eserler	1
Psikoepik Poema	1
Operet	1
Memuar	1
Sürreal Hikâye	1

Aşağıda sunmuş olduğumuz cetvel, 2015 yılı boyunca Azerbaycan şiir sahasında etkin bir biçimde yer alan ve Birillik Azerbaycan Kitabiyatı kapsamına dâhil edilen eserleri yayımlanmış şairlerin isimlerini sistematik bir şekilde sunmaktadır. Listede yer alan sanatçılar, çağdaş Azerbaycan edebiyatının zengin poetik çeşitliliğini, bireysel üslup farklılıklarını ve tematik genişliğini yansıtan somut örnekler teşkil

etmektedir. Geleneksel şiir geleneğini sürdüren sanatçılarla birlikte, modern estetik anlayışlar ve deneysel şiirsel arayışlar içerisinde öne çıkan yeni kuşak temsilciler de bu derlemede yer bulmuştur.

Bu tür yıllık derlemeler, salt yayımlanmış şiir ürünlerinin kaydı olmanın ötesinde, dönemin edebî üretim dinamiklerini, şairlerin tematik tercihlerini ve dilsel-estetik arayışlarını sistematik olarak ortaya koyması bakımından önemli bir bilimsel kaynak niteliği taşımaktadır. Özellikle dönemsel olarak Azerbaycan şiirinin gelişim sürecini analiz etmek isteyen araştırmacılar ve edebiyat tarihçileri için vazgeçilmez bir referans teşkil etmektedir. Bu liste, bireysel şairlerin sanatsal katkılarını görünür kılmakla kalmayıp aynı zamanda şiirin toplumsal, kültürel ve estetik bağlamlarda nasıl bir seyir izlediğine dair geniş bir panoramanın çizilmesine de olanak sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra, söz konusu derleme; çağdaş şiirin yenilikçi ve geleneksel unsurlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmek, şairlerin estetik tercihlerini ve tematik odağını izlemek açısından da literatürde temel bir başvuru kaynağıdır. Dolayısıyla, Birillik Azerbaycan Kitabiyatı kapsamında yayımlanan eserler, sadece bireysel yaratımların belgelenmesi değil, aynı zamanda Azerbaycan şiirinin tarihsel ve sosyo-kültürel bağlamda evrimini anlamak için kritik bir veri tabanı oluşturmaktadır.

Tablo 3. 3 Birillik Azerbaycan Kitabiyatı'nda yer alan şairler

1. Afag Şıhlı	2. Ağbaba Avtandil
3. Aşığ Gızcayıt Kelbecerli	4. B. N. Ceferli
5. Bahtiyar Vahabzade	6. Bayram Apoyev
7. Behani Ağdaşlı	8. Behtiyar Kavanlı
9. Behtiyar Vahabzade	10. Behtiyar Yolocaglı
11. Biraz Emiroğlu	12. Cabir Helifezade
13. Cavad Hidayetzade	14. Çingiz Elioğlu
15. D. O. Osmanlı	16. Deyanet Osmanlı
17. Elbeyi Celaloğlu	18. Elbrus Gembın
19. Elçin İsgenderzade	20. Eldar Elli
21. Elşad Barat	22. Eyvaz Gazahlı
23. Ebülfez Ülvi	24. Edalet Ceferoğlu
25. Ehmed Geşemoğlu	26. Ejder Ağayev
27. Ejder Yunis Rza	28. Eledin Ezimli
29. Eledin İnceli	30. Elesger Elioğlu
31. Elesger Talıboğlu	32. EliagaVahid

Tablo 3.3'ün devamı

33. Elirza Hesret	34. Emrah Han Memmedli
35. Enver Şihlar	36. Feride Memmedova
37. Fikret Gedirli	38. Fikret Sadıg
39. Firdovsi Melikov	40. Fuad Türkoğlu
41. Geray Göyyurd	42. Gülnur Abbasova
43. Hüseyin Hüseyinov	44. İlham Ağalarov
45. İlgar Fehmi	46. İngilab Nadirli
47. İsmayıl N. Sedreddinbeyzade	48. Kazım Seferoğlu
49. Kenan Gazıyev	50. Kerem Kürgirahlı
51. Kerem Gurbanov	52. Könül Hesengulu
53. Könül İsmayılı	54. Gezenfer Mesimoğlu
55. Gızbesti İhtiyargızı	56. Letife Nuran
57. Mahmud Ehmed	58. Malahat Soltangizi
59. Mehman Rasimoğlu	60. Mehri Gemli
61. Memmed Gedirli	62. Metanet Şirvanlı
63. Mezahir Hüseyinzade	64. Mirefsel Tebib
65. Mübariz Mesimoğlu	66. Müzahim İsmayılzade
67. Namig Atabeyli	68. Nebibe Seferova
69. Necibe İlkin	70. Necmeddin Mürvetov
71. Nergiz Mustafayeva	72. Neriman Eyyub
73. Neriman Hesenazade	74. Nesir Gedirli
75. Nurane Nihan	76. Nurengiz Gün
77. Orhan Paşa	78. Oruc Hagverdi
79. Pervin Abbasova	80. Rafig Cuvanlı
81. Rafig Yusifoğlu	82. Rahim Asadollahi
83. Ramiz Kerem	84. Rauf Garaişig
85. Rauf Gerib	86. Refail Mustafayev
87. Reşad Mecid	88. Sabir Binnetoğlu
89. Sabir Eliyev	90. Sabir Sarvan Soltanoğlu
91. Saleh Hebiboğlu	92. Seadet Novruzgızı
93. Server Emrah	94. Solmaz Ehmedeligızı
95. Sona Heyal	96. Sona Veliyeva
97. Şemistan Göyşeli	98. Şöhlet Efşar
99. Teymur	100. Tebriz Aranlı
101. Tofig Bayram	102. Vagif Aslan
103. Vagif Behmenli	104. Vasif Elihüseyn
105. Vefa Mürselgızı	106. Vidadi Ağdamlı
107. Yusif Hüseyin	108. Zakir Bayramlı
109. Zakir Sadatlı	110. Zöhre Garagızı
111. Zülfi Vellidağ	112. Şehriyar del Gerani

3.2 2015 Yılıının Edebiyat Panoraması: Türler, Eğilimler, Temalar ve Neşirler

2015 yılı Azerbaycan edebiyatının genel durumunu değerlendirmek amacıyla Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi Edebiyat Enstitüsü tarafından yayımlanan 37 “Edebi proses–2015” adlı eser kapsamlı bir biçimde incelenmiştir. Söz konusu çalışma, 2015 yılındaki edebî süreci çeşitli tür ve alanlar çerçevesinde derinlikli

analizlerle ele almaktadır. Şiir, poema, edebî nesir, dramaturji, eleştiri ve edebiyat bilimi, edebî çeviri ve çocuk edebiyatı gibi başlıca kategoriler altında yapılan değerlendirmeler, dönemin edebî gelişmelerine dair çok boyutlu bir panoramanın ortaya konmasını sağlamaktadır. İsa Hebibbeyli, tür zenginliği ve genç kuşağın edebî süreçteki rolünü irdelerken Elnare Akimova 2015 yılı şiir örnekleri üzerinden çağdaş şiirin estetik arayışlarını kapsamlı biçimde değerlendirmiştir. Fidan Abdurehmanova ise edebî türlerin tarihsel seyri ile güncel durumuna ilişkin önemli tespitlerde bulunmuştur. Aynı dönemde yayımlanan romanların neden olduğu roman patlaması ve bunun edebiyattaki yansımaları Nergiz Cabbarlı tarafından analiz edilmiştir. Tarihî roman türünün gerçekleri Tehran Alişanoğlu'nun çalışmasında ele alınırken Aynur Halilova 2015 edebî panoramasında povest türünün mevcut durumunu detaylı şekilde incelemiştir. Hikâyenin güncel durumunu değerlendiren Metanet Vahid'in çalışması da bu bağlamda önem taşımaktadır. Bölgesel edebî hayatın seyri Vagif Yusifli tarafından ortaya konulmuş; dramaturji alanındaki gelişmeler ise Aynure Mustafayeva'nın değerlendirmelerine konu olmuştur. Gençlik faktörünün edebî süreçteki rolü ve karşılaşılan sorunlar Lale Hesenova tarafından kapsamlı şekilde irdelenirken çocuk edebiyatı alanında nesir ve dramaturji Günay Garayeva tarafından; çocuk şiiri ise Aygün Bağırılı tarafından analiz edilmiştir. Modern Azerbaycan satirasında gözlemlenen durgunluğun sebepleri Seadet Vahabova tarafından ele alınmış; edebî çeviri ve edebî ilişkiler ise Cavanşir Yusifli'nin çalışmalarıyla değerlendirilmiştir. Yılın edebî eleştirisi Gürbet Mirzezade tarafından kapsamlı biçimde analiz edilirken edebiyat bilimi alanındaki teorik sorunlar Maral Yagubova tarafından incelenmiştir. Çağdaş Azerbaycan edebiyatında edebî dilin gelişim özellikleri ve karşılaşılan sorunlar Salide Şerifova'nın araştırmalarında yer bulmuş; Güney Azerbaycan'daki edebî süreç ise Pervane Memmedli tarafından detaylı şekilde ele alınmıştır. Söz konusu çalışma, 2015 yılının Azerbaycan edebiyatında tür zenginliği, genç kuşağın yükselişi, edebî dil gelişimi ve eleştiri alanındaki temel meselelerine dair çok yönlü ve derinlikli bir analiz sunmakta; bu bağlamda alan araştırmacıları ve edebiyat tarihçileri için değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

İsa Hebibbeyli, “Edebî proses–2015” adlı eserinin ön sözünde, 1970 ve 1980’li yıllarda gerçekleştirilen klasik “edebî süreç” toplantılarının günümüz edebiyatı

açısından çağdaş ve devam niteliğinde bir biçimde yeniden canlandığını vurgular. Hebibbeyli'ye göre, bu toplantılar artık sadece geçmişin tekrarı olmaktan öte, bir gelenek haline almış; Azerbaycan edebiyatının dinamik yapısını ve sürekliliğini yansıtan önemli platformlar haline gelmiştir. Ayrıca, söz konusu toplantılar, tür zenginliğini ve genç kuşağın aktif katılımını sergileyerek edebî üretimde yeni bir dönemin habercisi olmuştur. Bu bağlamda, Hebibbeyli edebî süreç toplantılarının hem Azerbaycan edebiyatının çeşitliliğini ortaya koyan hem de genç yazarların ortaya çıkışını destekleyen kurumsal bir gelenek olarak önemini vurgular. Böylece, bu platformların edebiyatın gelişiminde köprü işlevi gördüğünü ve çağdaş edebî üretimin temel dinamiklerinden biri olarak değerlendirilebileceğini belirtir (Həbibbəyli, 2016: 5).

İsa Hebibbeyli, bu yazının sonunda edebî toplantının iki temel kazanımını vurgular: Bunlardan biri, Azerbaycan edebiyatının başlıca tür ve alt türlerdeki gelişim potansiyelini ortaya koymasıdır. Diğeri ise, yeni bir bilimsel kuşağın, yani “genc gvardiya”nın, artık sahnede güçlü biçimde yer aldığını göstermesidir. Yazara göre, edebiyat ne kadar derinlikli ve samimi şekilde milletin ruhunu yansıtırsa o kadar gelişir. Aynı şekilde genç bilim insanları da bağımsız devletçilik ideallerine ve akademik sorumluluklara bağlı kaldıkça daha da yükselecektir. “Edebî proses-2015”, yalnızca bir yılın edebî verimini değil; aynı zamanda bilimsel düşüncenin geleceğini de şekillendiren bir eşik olarak değerlendirilir (Həbibbəyli, 2016: 14- 15).

3.2.1 Şiir

Prof. Dr. Elnare Akimova, "Seni ahtarıram, poeziya!" (Seni arıyorum, şiir) başlıklı inceleme yazısında, 2015 yılı Azerbaycan şiirinin genel görünümünü ele almaktadır ve bu şiirsel alanın estetikten temaya, yapıdan algıya kadar geçirdiği dönüşüm sürecini analiz etmeye çalışmaktadır. Ona göre şiir, yalnızca belli bir dönemin ürünü olmanın ötesinde, çağdaş edebiyatın yaşadığı estetik kırılmaların ve tematik yönelimlerin aynasıdır (Akimova, 2016).

İncelemenin temel amacı, şiirsel yaratımın karşı karşıya kaldığı yapısal ve biçimsel sorunları görünür kılmak ve bu sorunların kökenine inerek şiirde bir yenilenme

ihtiyacına dikkat çekmektir. Yazar, klasik dönemlerde olduğu gibi yalnızca içerik düzeyinde değil, şiirin formuna dair yaşanan problemlerin de dikkate alınması gerektiğini savunur. Bu nedenle yalnızca yıl bazında yapılan değerlendirmelerin yetersiz kaldığını belirterek edebiyatın uzun soluklu dönüşüm süreçlerinin dikkate alınması gerektiğinin altını çizer. Ona göre 2015 yılına ilişkin şiirsel tabloyu belirleyen başlıca unsur şiirden beklenen temalar değil, bu temaların ortaya çıkmasını engelleyen biçimsel ve yapısal açmazlardır (Akimova, 2016: 16).

“Şiir üzerine yapılan sınıflandırmalar genellikle şu başlıklar etrafında şekillenir: şiirdeki eğilimler, kullanılan vezin türleri, biçimsel arayışlar ve içerikle biçim arasında kurulan ilişkiler” (Akimova, 2016: 18). Ancak bu tür ayrımların, günümüz şiirinde anlamını yitirmeye başladığı ifade edilir. Zira şiir ortamında, farklı dönemlere ve anlayışlara ait örnekler eş zamanlı olarak varlık göstermektedir. Söz konusu değerlendirmede güncel problemler yalnızca bireysel gözlemlerle değil, aynı zamanda kurumsal ve eleştirel çerçeveler üzerinden de temellendirilmeye çalışılmaktadır.

Nitekim Azerbaycan dergisinin beşinci sayısında yayımlanan “Çağdaş Azerbaycan poeziyası – problemler, portretler” başlıklı dosyada bu konular etraflıca tartışılmış; Elçin İmanov’un “Şeir yaza bilmirsiz” ve Geşem Necefzade’nin “Men nece şeir isteyirem” başlıklı yazılarında günümüz şiirine ilişkin yapısal sorunlar eleştirel bir perspektifle ele alınmıştır. İncelemede, bu tür yazıların şiir ortamında hâkim olan genel bir memnuniyetsizlik tonunun göstergesi olduğu sonucuna varılır. Bu tespiti desteklemek amacıyla Vagif Behmenli’nin dizelerine atıfta bulunur: “söz ovuna çıhr hele yelden ganad tahr şeir, yaha vermir şairlere aralıdan bahır şeir...” Bu dizelerde, şiirin şairden uzaklaşması, şiirin iradeden ve denetimden çıkarak başına buyruk bir alana çekilmesi gibi temalar işlenir. Şiirin edilgin değil, edilgen bir konuma gerilemesi şiir adına kaygı verici bir gelişmedir (Akimova, 2016: 17).

Şiirle ilgili yapılacak her türlü değerlendirme ve sınıflandırma yalnızca estetik ölçütlerle sınırlı kalmamalıdır, şiirin hem millî kimlik hem de kültürel bellek ve tarihsel hafıza ile kurduğu bağlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, Mestan Güner’in hayatı ve eserleriyle ilgili yayımlanan "Mestan deyer, dilleredir

bayatım" (Qasımlı, 2015a) adlı kitap, sözlü geleneğin şiir üzerindeki direniş gücüne örnek olarak sunulur. Ne kadar biçim ve tema değişse de şiirin özündeki hakikat zamanın tufanlarına karşı dirençlidir (Akimova, 2016: 17).

E. Akimova, 2010 yılına dair şiir üzerine sunduğu yıllık değerlendirme sırasında yayımlanan metinlerin zayıf olduğunu belirtir ve bunun temel nedeninin edebî yayın organlarındaki dağınıklık ve internet ortamındaki nitelik kaybı olduğunu ifade eder. Ancak buna karşın, şiirin kendi yazarıyla bağını kopararak bağımsız bir varoluşa kavuşabileceğini de dile getirir. Bu düşüncüyü R. Rövşen'in "şiir yazarından ayrılıp kendi kaderini yaşar" ifadesiyle destekler. Dolayısıyla iyi bir şiirin kendini muhafaza edebileceğini ancak bunun da okuyucunun zevk düzeyi ve şiire yaklaşımındaki ölçülülük ile bağlantılı olduğunu vurgular (Akimova, 2016: 17- 18).

2015 yılında Edebiyat gazetesinde yayımlanan bazı şiirler, dönemin başarılı örnekleri arasında değerlendirilir. Özellikle Zelimhan Yagub'un "Goşmaların nağılı" başlıklı şiiri ön plana çıkarken; Bahadur Ferman, Sahib İbrahimli, Elhan Yurdoğlu ve Saleh Gurbanov'un eserleri de yılın dikkat çeken şiir verimleri arasında yer alır (Akimova, 2016: 18). Bu şairler hem geleneksel şiir anlayışını yaşatmayı hem de yeni dönem duyarlılıklarını şiire yansıtmayı başarmışlardır.

Elnare Akimova, çağdaş Azerbaycan şiirinin temel sorunlarını incelerken özellikle hece vezni ile serbest şiir arasında ortaya çıkan poetik gerilim üzerinde durmaktadır (Akimova, 2016: 18). Ona göre önceki dönemlerde şiirin değerlendirilmesinde hece vezni belirleyici bir norm iken günümüzde serbest şiirin temel ilkelerinin aşınması hem şiirin iç ritmini hem de yapısal tutarlılığını ve estetik dengesini zedelemiştir. Şiirin ölçüye dayalı doğasını savunan yazar, bu tür metinleri yalnızca duygu taşıyıcısı olarak göz önüne almaz; dil, ritim ve anlamın sistemli biçimde kaynaştığı bir sanat formu olarak değerlendirir.

Serbest şiirin özgürlük adına kuralsızlığa sürüklenmesi ve norm dışı sözcük kullanımı, yapay felsefi söylemler ve yüzeysel modernlik taklitleriyle poetik dokuyu bozduğu ileri sürülür. Ölçsüz bir metnin şiir olarak nitelendirilemeyeceği belirtilirken ölçü unsurunun sadece teknik bir ayrıntı değil, şiirin ruhunu

şekillendiren asli unsur olduğu vurgulanır. Estetik dengeden uzaklaşan serbest şiirin poemayı sıradanlaştırdığı ve düşünsel derinliği olan metinlerin ortaya konmasını zorlaştırdığı ifade edilir.

Hece vezninin günümüzde yeniden önem kazanmasının iki temel nedeni olduğu ileri sürülür: Bunlardan biri geleneksel köklere yönelme arzusu, diğeri ise serbest şiirin aşırılıklarına karşı bir tür poetik dirençtir. Bu doğrultuda genç şairlere klasik şiir biçimlerinden yola çıkarak zamanla kendi poetik yollarını belirlemeleri önerilir ancak bu yaklaşım mutlak bir kural değil, şiirsel eğitimin doğal bir seyri olarak sunulur. Nitekim Agşın Yenisey gibi bazı şairlerin serbest şiir aracılığıyla kendilerini başarılı biçimde ifade ettikleri örnek olarak gösterilir. Bununla birlikte günümüz genç şairleri açısından serbest şiirin artık devrimci bir nitelik taşımadığı, aksine sıradanlaştığına dikkat çekilir (Akimova, 2016: 19).

2015 yılı şiir üretimi bağlamında hece vezniyle yazılmış en dikkate değer örneklerin M. Yagub, Z. Yagub, Ç. Elioğlu, S. Rüstemhanlı, Memmed İlgar, Sabir Sarvan, Ramiz Gusarçaylı, Goca Halid, Ejder Ol, Zireddin Gafarlı, Anar Hebiboğlu, Faig Hüseynbeyli, Rafig Yusifoğlu, Arzu Hüseyin ve Ramiz Kerem gibi şairlere ait olduğunu belirtir. Özellikle “Bir uzun küçe” (Yaşar, 2015) adlı şiir seçkisinde yer alan Memmed İlgar, Ramiz Gusarçaylı, Sabir Sarvan, Goca Halid ve Ejder Ol’un şiirlerinde hece vezninin yeniden canlılık ve ifade gücü kazandığını gözlemlediğini ifade eder (Akimova, 2016: 20).

Memmed İlgar’ın şiirlerinde güçlü bir millî renk ve yerel dokunun varlığı dikkat çekerken Ramiz Gusarçaylı’nın şiirlerinde duygusal anlatımla toplumsal gerçekliğin iç içe geçtiği köy manzaraları ön plana çıkar. Goca Halid insan-doğa ilişkisi, Sabir Sarvan’da ise vatan teması ve tarihsel hafızanın yeniden yorumu belirginleşir. Nitekim Sarvan’ın “Bu yurd neçe defe gana çekilib...” dizeleri, vatanın geçirdiği acılı tarihsel süreci hem estetik hem tematik boyutta şiire taşıma becerisini gösterir.

Barat Vüsal, Aydın Murovdağlı, İbrahim İlyaslı, Ejder Ol, Vasif Süleyman, Avdı Goşgar, Adil Cemil ve Geşem Necefzade gibi isimlerin hece vezniyle yazılmış şiirlerinde geleneksel şiir yapısının çağdaş duyarlılıkla birleştirmiştir. Bu şairlerin

şiiirlerinde yalnızca biçimsel başarı değil, aynı zamanda ahenk, anlam derinliği ve millî temalara yaslanan içerik zenginliği ön plandadır.

Sahib İbrahimli'nin şiirlerini ise daha kapsamlı ve bütüncül bir poetik yapının taşıyıcısı olarak görür. İbrahimli'nin şiirlerinde yaşanmış dolu duyguların yer almasının yanı sıra, millî şiir geleneği ile çağdaş edebî sistemin bir arada varlık gösterdiğini vurgular. Şiirsel nida ve sorgulayıcı söyleyiş onun şiirinde güçlü bir duygusal etki yaratır. Özellikle "Pencere dalında bir gız ağlayır", "Sensiz", "Şair sevgisi" ve "Kepenek" gibi şiirlerde tekrar eden imgelerin yeni bir şiirsel düşünce biçimi oluşturduğunu belirtir (Akimova, 2016: 21).

Geşem Necefzade'nin "Gelirsən", "Goşma", "Sevgili yağış" ve "Payız" adlı şiirlerinde ise romantik metaforlar ve melankolik aşk temaları ön plana çıkmaktadır. Özellikle "Payız" şiirinde doğanın insan duygularına tercüman oluşu metaforik düzlemde derin bir etki yaratır. Bu şiirlerin yalnızca biçimsel değil, içerik yönüyle de klasik şiir anlayışının çağdaş yansımaları olduğu ifade edilir.

Vagif Behmenli'nin "Beş Damla" (Bəhmənli, 2015) adlı şiir kitabı üzerine yaptığı değerlendirmede, Behmenli'nin koşma, geraylı, sekizlik gibi halk şiiri biçimlerinden faydalandığını ve halk üslubunu çağdaş bir söyleyişle birleştirdiğini belirtir. Akimova'ya göre Behmenli'nin şiirleri düşüncenin melodik akışıyla dikkat çeker ve klasik şiir öğeleri yerini zamanla sessiz fakat derinlikli bir anlam arayışına bırakır (Akimova, 2016: 22). "Bilmirem" sözüyle başlayan tekrarlar, varoluşsal sorgulamanın şiirsel bir ifadesine dönüşür.

Faig Hüseynbəyli'nin "Yer üzü bir beşikdi" (Hüseynbəyli, 2015) adlı şiir kitabında hem içerik hem de tonal yapı itibarıyla içsel arayışa, tinsel boyutlara ve Tanrı-insan ilişkisine yöneldiği görülür. Hüseynbəyli'nin şiirlerinde yalnızlık, aşk, varoluşsal sorgulama ve mistik ton iç içe geçer. "Bu eşge hansı ad verək?", "Şeytandımı, Allahdımı?" gibi sorularla şiirde aşkın, inancın ve metafizik derinliğin poetik temsili sağlanır. "Tanrı da ağlayar, bah" dizesi, Tanrı'nın da duygusal bir varlık gibi şiire dâhil edilebileceğini gösteren örneklerden biridir (Akimova, 2016: 23).

Anar Hebiboğlu'nun şiirlerinde ise dilin ifade gücü ön plandadır. Geleneksel motiflerle çağdaş yaşamın bireysel dramlarını birleştiren şair, tekrara düşmeden yeni duygu ve düşünce katmanları oluşturur (Akimova, 2016: 24). "Yüz yerden sınan ürek indi parça-parçadı" dizesi, bireysel kederin sembolik bir anlatımıdır. Hebiboğlu'nun şiirlerinde ölüm, yaşam, sevgi ve yaratılış üzerine kurulan düşünsel atmosfer, şiiri bireysel alanın ötesine taşıyarak evrensel bir boyut kazandırır.

Zelimhan Yagub, Memmed Yagub ve Memmed Aslan gibi isimler de hece veznine yaslanan fakat millî belleği ve kültürel kodları estetik bir bütünlük içinde işleyen şairler olarak öne çıkar. Bu şairlerin şiirlerinde etnik-psikolojik öğeler, halk hafızasına ait imgeler ve millî motiflerin derinlikli işleniş göze çarpar. Özellikle Zelimhan Yagub'un "Goşmaların nağlı" serisi hem kişisel acıların hem toplumsal hafızanın şiirsel bir dil içinde birleştirildiği nitelikli örnekler arasında yer alır. Vatan sevgisi, doğaya bağlılık ve insani değerler bu şiirlerde derin bir duygu dokusuyla örülmüştür (Akimova, 2016: 25).

Elnare Akimova, çağdaş Azerbaycan şiirinin genel görünümünü ele alırken özellikle 1990'lı yıllardan itibaren şiirde meydana gelen dönüşümleri ve bu dönüşümlerin günümüz şiirine yansımalarını analiz eder. Ona göre, millî şiirde bir tür "geri dönüş" ya da "yeniden gelenekselleşme" eğilimi gözlemlenmektedir ve bu eğilim, şiirin yenilikçi, cesur ve bireysel dilini yitirmesine neden olmuştur (Akimova, 2016: 26-27). Akimova, 1990'lı yıllarda ortaya çıkan özgün şiir anlayışının temsilcilerinden olan Salam Sarvan'ın poetikasını örnek vererek onun şiirinde var olan içerik derinliğinin ve biçimsel özgünlüğün, onu izleyen şairler tarafından yeterince içselleştirilemediğini ifade eder. Sarvan'ın poetik çizgisi bireysel, felsefi ve ironik temalarla zenginleşirken sonrakilerde bu çizgi taklitçiliğe indirgenmiş; şiir hazır kalıplar ve yorulmuş imgelerle dolmuştur. Akimova, bu durumun şiirin özgür ifade alanını daralttığını, şairlerin bireysel dünyalarını özgünce kurmak yerine kolektif bir dilin içinde sıkıştıklarını belirtir. Özellikle Elşad Erşadoğlu'nun şiirlerinde tekrar eden temalar ve ifade kalıpları, bu yaratıcı daralmayı açıkça ortaya koyduğu belirtilir (Akimova, 2016: 27). Akimova'ya göre şiirin içeriğinde bile sabit temaların tekrarına rastlanması, yeni bir bakışın yokluğuna işaretler. Ölüm, özlem, aşk ve Tanrı gibi şiirsel motifler, çağdaş metinlerde yalnızca şekilsel düzeyde yer almakta ve yeni bir

estetik öneri ya da düşünsel açılım üretmemektedir. Bu bağlamda günümüz şiirinde telif gücünün zayıflaması ve taklidin yaygınlaşması, çağdaş şiirin en temel problemleri arasındadır. Üslup, tonlama ve imza niteliği taşıyan şiirlerin yerini başkalarının poetikasını ödünç alan metinlerin alması şiirde kimlik krizine yol açmaktadır.

Akimova, bu poetik açmazdan çıkış yolu olarak edebiyata yenilik ve düşünsel cesaret kazandıran Ahundov, Sabir, Cavid ve Hadi gibi şairlerin yeniden hatırlanması gerektiğini ifade eder. Ona göre bu şairlerin estetik çeşitliliği ve içeriksel özgünlüğü, çağdaş şiir için örnek teşkil edebilecek niteliktedir (Akimova, 2016: 27). Ayrıca şiirde işlenen temaların anlam katmanlarının da dönüşüm geçirdiğine dikkat çeker. Vatan, Tanrı, şehir, aşk gibi klasik temalar biçimsel olarak şiirde yer alsa da temsiliyet derinliğini kaybetmiştir. Resul Rza'nın da belirttiği üzere şiirdeki değişim zamanın ruhuna bağlı olarak şekillenir ve dolayısıyla her poetik dönüşüm, kendi sosyo-kültürel bağlamı içerisinde değerlendirilmelidir. Akimova, çağdaş şiirde yaygınlaşan serbest şiir formunun da bu yozlaşmaya katkı sağladığını ifade eder. Serbest şiir, şiirin ritmik ve yapısal ilkelerini ihlal ettiği ölçüde poetik bir metin olmaktan uzaklaşmakta, sıradan gözlem notlarına dönüşmektedir. Örnek olarak Sevinc Elsever'in bir şiirinde gündelik hayatın anlık gözlemleri, estetikten yoksun, yüzeysel bir anlatı formuna bürünmüştür. Bu tür şiirlerde şiirsel yaşantının derinliği yok olmuş, nesirle şiir arasındaki sınır silinmiştir (Akimova, 2016: 28). Oysa Akimova'ya göre şiir ilişkisiz nesneler arasında dahi estetik bir bütünlük kurabilmeli; şiir, yalnızca olanı anlatmakla kalmamalı olanın ötesini sezdirme gücüne sahip olmalıdır. İspanyol şair Juan Ramón Jiménez'in hastane bahçesinde yetişen çiçeklerden yola çıkarak kurduğu şiirsel evreni örnek veren Akimova, sıradan hayatın bile şiirleştirilmesinin şiirsel derinlikle mümkün olabileceğini vurgular. Günümüz şiirinde ise bu derinlik sıklıkla göz ardı edilmektedir. Şiir, estetik bir yaratım olmaktan çıkıp duygusal bir not defterine dönüşmektedir.

Akimova ayrıca çağdaş şiirde düşünsel arayışların ve poetik cesaretin yerini tekrarı ve tematik kısırlığın aldığına işaret eder. Özellikle Ramil Merzili'nin "Biz savaş görmüşük, savaş oğluyug" ya da "Derdimle gizlendim..." gibi ifadelerinde olduğu gibi, şiirlerde yenilikten çok klişe tekrarları göze çarpar. Bu dizelerde Tanrı ile

kurulan diyaloglar dahi bireysel kederin dar çerçevesinde kalmaktadır ve evrensel bir düşünsel boyut yakalanamamaktadır. Şiir zamanla geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurma işlevinden uzaklaşmış ve "şimdi"ye sıkışmıştır. Akimova, 1990'lı yıllarda yazılan şiirlerin hem toplumsal hem bireysel düzlemde daha derinlikli ve enerjik olduğunu savunur. Zira o yıllarda ülkenin sosyal ve ekonomik çalkantılarına rağmen, şiirde ideolojik arayışlar ve yaşamsal bir tutku hissedilmekteydi. Oysa bugün bu enerji yerini kararsızlığa ve yönsüzlüğe bırakmıştır. Akimova, günümüz şairlerinin Doğu'yu ya da Batı'yı tam anlamıyla kavrayamadıklarını, her iki poetik dünya arasında sıkışıp kaldıklarını ileri sürer. Ona göre gerçek sanat ne yalnızca doğuya ne de yalnızca batıya aittir; gerçek şiir, tüm dünyanın ve evrenin müşterek anlamlarını yaratacak dili kurabilen metindir. Bu dil sadece estetik değil, aynı zamanda etik, kültürel ve düşünsel bir derinliğin de taşıyıcısı olmalıdır (Akimova, 2016: 29- 30).

Akimova, şair V. B. Oder'in bir röportajında dile getirdiği "Şiirimizi orduya çevirebilseydik" ifadesinden yola çıkarak millî şiirde savaşın ve ordunun taşıdığı sembolik gücü sorgular. O'na göre günümüz Azerbaycan şiirinde beklenen mücadeleci ruh, kahramanlık coşkusu ya da zafer hissi yerini daha çok acıya, kedere ve umutsuzluğa bırakmıştır (Akimova, 2016: 30). XX. yüzyılın başlarında kaleme alınan bağımsızlık ve özgürlük temalı şiirlerin sahip olduğu yüksek idealizm ve toplumsal dayanışma çağrısı, yerini bireysel acının edilgin anlatımına bırakmıştır. Yazar, savaş temasının şiirde artık direnen bir halkın değil, güçsüzleşmiş, ezilmiş ve gözyaşına boğulmuş bir toplumun yansıması olarak sunulduğunu belirtir. Bu durum çağdaş şiirin mücadele enerjisini yitirdiğine ve estetik yönelimlerin acı anlatımıyla sınırlı kaldığına işaret eder. Karabağ meselesi ve Azerbaycan ordusunun son yıllarda kazandığı başarılar halkta gurur ve özgüven duygusunu yeniden canlandırırsa da bu coşkunun şiirsel karşılığının henüz yeterince ortaya çıkmadığını vurgular. Akimova'ya göre "vatan kavramının yalnızca Karabağ'la sınırlandırılması ve bu sembolik çerçevenin uzun süredir aynı şekilde tekrarlanması, şiirin iç dinamiğini sınırlamıştır". Buna rağmen ilerleyen yıllarda daha etkileyici, coşkulu ve derinlikli savaş şiirlerinin doğabileceği umudunu taşır (Akimova, 2016: 30). Akimova günümüz şiirinde gözlemlenen önemli bir değişimin de "çağırış", "haykırış" ve "ileriye atılma" gibi dışa dönük eylem çağrılarının yerini içe kapanık, kederli ve

neredeyse edilgin bir ruh halinin almış olması olduğunu söyler. Emin Piri'nin “Şehid mezarlarını / mermere bükduk” dizeleri bu yeni duygunun somut örneklerinden biri olarak değerlendirilir. Şairler artık savaşın acımasızlığına karşı direnmek yerine yorgunluk ve yılgınlık içerisinde geri çekilmekte, manevi tükenmişliği ifade etmektedirler. Bu yorgunluk yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda insanlığın adaletsizlikler karşısında kolektif olarak yaşadığı bir çöküşün göstergesidir. Şehitlik, vatan sevgisi, Türkçülük ve özgürlük gibi klasik temalar şiirde hâlâ varlığını korusa da bu temaların işlenişinde geçmişteki gibi coşku, direniş ve heyecan unsurları zayıflamıştır. Akimova, bu eleştirisini Zelimhan Yagub, Sabir Rüstemhanlı ve Meherrem Gasımlı gibi şairlerin eserlerini örnek vererek temellendirir. Özellikle Meherrem Gasımlı'nın “Yağmur Gohusu” (Qasımlı, 2015b) adlı şiir kitabında, vatanseverlik, gurur ve kahramanlık duygularının açık ve berrak bir dil, güçlü semboller ve şiirsel bütünlük içinde işlendiğini vurgular (Akimova, 2016: 31).

Gasımlı'nın “Erenlere salam olsun, / Durub pişvaza gedelim!” dizesinde savaşın acı yüzü kabul edilirken aynı zamanda mücadeleye devam etme kararlılığı da hissedilir. “Bayrag şehidler ganıdı, / Bayrağımıza gedelim!” dizeleri ise şehitlere olan vefa duygusunu ve geleceğe taşınan bir ulusal ideali yansıtır. Bu şiirlerdeki yüksek ses tonu, sembolik derinlik ve net bir poetik duruş çağdaş Azerbaycan şiirinde savaş temasının hâlâ güçlü örneklerle temsil edilebileceğini göstermektedir. Ancak Akimova bu tür örneklerin istisna olduğunu ve çağdaş şiirin genelinde savaş temasının estetik olarak yüzeysel, anlam olarak ise eksik işlendiğini dile getirir. Şiirler yalnızca acıyı anlatmakta, fakat bu acıyı düşünsel bir sorguya ya da şiirsel bir katarsise dönüştürememektedir. Bu durum, şiirin toplumsal rolünü ve sanatsal işlevini sınırlandırmakta ve savaş gibi ağır temaların bile estetik derinlikten uzak biçimlerle sunulmasına neden olmaktadır. Akimova, Ferid Hüseyin'in sözlerine atıfla; edebiyatın yalnızca “ışık arayışı” olmadığını, aynı zamanda “karanlık korkusu”yla da ilgili olduğunu hatırlatır (Akimova, 2016: 32- 33). Şiirin yalnızca güzel imgelerle bezeli olması içinde yaşadığımız dünyanın çelişkilerini ve karanlık yüzünü örtbas edebilir. Bu yüzden özellikle savaş gibi travmatik temaların işlenişinde şiirin hem bireyin iç dünyasını hem de toplumsal gerçekliği yansıtabilecek bir derinlikte kurgulanması gerekir. Yalnızca acıyı dile getiren değil bu acının anlamını, kaynağını

ve üstesinden gelme iradesini de içinde barındıran bir şiir anlayışı, çağdaş edebiyatın ihtiyaç duyduğu temel yaklaşımlardan biridir.

Çağdaş Azerbaycan şiirinde "dünya" ve "hayat" temaları çoğunlukla şikâyet, yalnızlık ve metafizik yöneliş gibi karamsar bir perspektiften ele alınmıştır. Bu temaların şiirlerdeki sunumu özgünlükten uzak, geleneksel kalıpların tekrarına dayanan bir yapıda gelişmekte ve estetik derinlikten yoksun metinlere yol açmaktadır. Akimova, şairlerin biçimsel oyunlara, ses uyumlarına ve yüzeyde kalan sözcük yığılmalarına yöneldiklerini, bunun da şiirin düşünsel katmanını zayıflattığını vurgular. Örnek olarak F. Memmedli'nin "Vida bu yalgız heyata / Vida bu simsar heyata" dizelerinde görülen uyak takıntısı, şiirin anlam merkezinden uzaklaşmasına neden olur. Benzer şekilde Nazim Ehmedli'nin "Mene tentime, acıma / ellerini çek saçıma" tarzındaki dizeleri biçimsel zorlama ve anlam sığılığının belirgin örnekleridir. Bu tür şiirlerin okuyucuya yeni bir estetik bakış açısı sunmadığını, yalnızca geleneksel formların tekrarı olduğunu ifade eden Akimova, çağdaş şiirin bu tekrarcı yöneliminin şiirsel dinamizmi daralttığını dile getirir (Akimova, 2016: 32-33).

Yazar, çağdaş Azerbaycan şiirinde sevgi temasının uğradığı dönüşüm üzerine dikkat çekici tespitlerde bulunur. O'na göre sevgi yalnızca bireysel bir duygunun ifadesi değildir aynı zamanda estetik tercihlerin, ideolojik yönelişlerin ve kültürel zihniyetin bir izdüşümüdür. Akimova geleneksel şiir anlayışında yüce, içsel bir bütünlüğe sahip ve kutsal bir aidiyetle çevrili olan sevgi duygusunun çağdaş şiirde giderek geçici, haz merkezli, ironik ve parodistik (parodik) bir biçime büründüğünü ileri sürer. 1990'lı yıllarda şiirin bireyselleşmesi ve postmodern unsurlarla temas etmesi, sevgi anlayışında da kaymalar yaratmıştır. Akimova bu kırılmanın yalnızca biçimsel değil, anlam düzeyinde de kendini gösterdiğini belirtir. Örneğin, "Bir vaht Tanrı gelerdin / İndi tanış gelirsen" dizelerinde Tanrı'nın temsil ettiği metafizik sevgi formunun, gündelik bir temas düzlemine indirgenmesi sevginin artık ruhsal bir arayışın değil, ironik bir yabancılaşmanın nesnesi hâline geldiğini gösterir (Akimova, 2016: 34- 35). Bu eğilim, Mahir Mehdi'nin "Bizim sevgimiz deme, / bu yatağa gedermiş..." dizesinde daha da belirginleşir. Akimova'ya göre bu tür dizeler "sevginin süreklilik ve içsel derinlik yerine geçici ve fizyolojik bir deneyime dönüştüğünü açıkça ortaya

koymaktadır” (Akimova, 2016: 35). Oysa klasik şiirin dokusunda sevgi, kâinatın düzenini kuran bir metafizik ilkedir. Nitekim “Gayıt sehmana sal bu kâinatı” mısrası, bu anlayışın somut örneklerinden biridir (Akimova, 2016: 36).

Akimova, çağdaş şiirde sevginin artık yalnızca duygusal bir bağ değil aynı zamanda estetik bir jest, imgelerle örülü bir oyun alanı hâline geldiğini ifade eder. “Mehebbet yaşayır... yatağa geder!” dizesi bu dönüşümün en özlü ifadesidir. Sevgi burada zamanla sınırlı, duygu yerine gösteriye dayalı bir temsil formuna indirgenmiştir. Yeni kuşak şairlerin şiirlerinde bu durum daha da barizdir. Şiir ironinin, mizahın ve alaycı bir dilin aracı olurken; sevgi teması da sıradanlaşmakta, bazen de metalaşmaktadır. “Gözlerine haber gönder, / yollarıma dikilsin. / Sene teref gelirem, / erine de, çekilsin...” dizelerinde olduğu gibi, sevgi yalnızca bireysel bir hissin değil aynı zamanda toplumsal kodlara, kültürel normlara karşı bir meydan okumanın aracı olarak ortaya konur. Bununla birlikte Akimova, şiirde geleneksel sevgi anlayışını sürdüren bir damarın da varlığını koruduğunu vurgular. Elhan Yurdoğlu, Metleb Ağa, Ehmed Geşemoğlu gibi şairlerin dizelerinde sevgi; kayıp, özlem ve içsel bir yolculuğun metaforu olarak şekillenir. Bu şiirlerdeki sevgi, sadece bir nesneye yönelen duygu değil, varlığın kendisiyle kurduğu anlam ilişkisidir. Şiirde sevgi, aynı zamanda yeniden tanımlanan bir güç kaynağı olarak da karşımıza çıkar. “Sen bu dumanın içinde / ilahi melek kimisen...” gibi dizelerde sevgi, ruhsal bir barış ve içsel uyumun metaforudur. “Seher senle açılır, / gün batır sen terefdin...” dizeleri ise sevginin zamanın ritmini belirleyen bir varoluş merkezi olduğunu gösterir. Akimova’ya göre bu dönüşüm yalnızca eril bir söylem üzerinden değil, 1990’lı yıllardan itibaren şiire dâhil olan kadın sesleri üzerinden de izlenmelidir (Akimova, 2016: 40). Kadın şairler, şiirin geleneksel yapısında kendilerine biçilen fedakâr, edilgin ve suskun sevgili figürünü reddederek; sevgi temasını hem bireysel hem de toplumsal bir direniş biçimi hâline getirmişlerdir. “Men oyuncag deyilem / Mene evcik gurasan...” dizeleri, bu başkaldırının güçlü bir poetik yansımasıdır.

Kadın şiirinde sevgi, kırılganlıkla güç arasında salınan hem duygusal yoğunluğu hem de toplumsal karşı duruşu taşıyan bir temaya dönüşmüştür. “Ne geder gözleyim, ne geder seni?! / Belke heç gelmedin bir ömür boyu” dizeleri, yalnızca bireysel bir bekleyişi değil aynı zamanda toplumsal hafızada yankılanan bir özlemi imler

(Akimova, 2016: 41- 42). Kadın şairlerin şiirlerindeki bu duygu yoğunluğu, Akimova'ya göre yalnızca bireysel yaşantılardan kaynaklı değil aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerine karşı geliştirilmiş estetik bir itirazın ürünüdür. “Yastığı gucaglayıb ağlamag – menlik deyil!” dizesi, kadınlık hâlinin geleneksel kalıplarının sorgulandığı ve şiirsel olarak dönüştürüldüğü bir metafor olarak değerlendirilir. Çağdaş şiirde sevgi yalnızca bir tema değildir. Şairin estetik duruşunu, poetik konumunu ve toplumsal algısını belirleyen merkezi bir değerdir. “Sevgi, artık şiirde yalnızca bir hissin değil düşünsel bir konumlanışın, ideolojik bir arayışın ve poetik bir varoluşun temsiline dönüşmüştür (Akimova, 2016: 43).

Akimova, çağdaş şiirde yalnızlık temasının işleniş biçimine dair yaptığı değerlendirmelerde, bu temanın klasik dönemlerdeki bireysel duygulanım sınırlarını aşarak zamanın ruhunu, kültürel dönüşüm dinamiklerini ve varoluşsal sancıları kapsayan çok katmanlı bir sembole dönüştüğünü ileri sürer. Nabokov'un Tolstoy hakkında dile getirdiği sanatçının çağının ruhuyla temas hâlinde olması gerektiği yönündeki düşünceye atıfta bulunan Akimova, şiirin de toplumsal-siyasal bağlamdan azade düşünilemeyeceğini vurgular. Tolstoy'un başarısının ardında dönemin duygusal kodlarını sezebilmesi ve edebiyatla toplum arasındaki dengeyi gözetebilmesi yatar. Akimova'ya göre çağdaş şiir ise bu sezgisel uyumu büyük ölçüde yitirmiştir. Şairler zamanla ve okurla aynı frekansta buluşmakta zorlanmakta, yalnızlığı ifade ederken çoğu zaman karamsarlıkta ısrar eden ve okurun içsel ihtiyaçlarına cevap vermeyen metinler üretmektedir (Akimova, 2016: 44- 45).

Çağdaş şiirde “ışık”, “umut”, “ufuk” gibi kavramların geri plana çekildiği; bunların yerini “karanlık”, “çıkamaz”, “boşluk”, “sessizlik” ve “donukluk” gibi temaların yer aldığı belirtilir. Bu değişim bireysel psikolojiden ziyade toplumsal bilinçaltı ile ilişkilidir. Küresel krizler, savaşlar, iklim değişiklikleri, pandemi sonrası travmalar ve dijital çağın getirdiği yalnızlaştırıcı bireysellik, şiire de yansımıştır. Vagif Bayatlı'nın Şehriyar del Gerani'ye yazdığı ön sözde geçen “uçurumları yazmak kadar güzellikleri de dile getirmek gerekir” çağrısını hatırlatan Akimova, şiirin karanlıkla yüzleşme cesaretini küçümsememek gerektiğini ancak şiirin görevinin yalnızca tespitte bulunmak değil, aynı zamanda çözüm imkânları yaratmak olduğunu savunur. Yazar yalnızlığın şiirde salt bir tema olmadığını, şiirin duygusal dokusunu

şekillendiren kurucu bir unsur hâline geldiğini belirtir. Yalnızlık, bir duygu durumundan çok bir poetik atmosfer, bir varoluş biçimi ve hatta bir anlatım tarzıdır. Rüstem Behrudi, Şehriyar del Gerani, Elizade Nuri, Deyanet Osmanlı gibi şairlerin dizelerinde yalnızlık; bireyin çevresinden kopuşunun ötesinde, kendi benliğiyle kurduğu çatışmalı ilişkiye işaret eder (Akimova, 2016: 45- 46). Bu tür şiirlerde yalnızlık, sadece yalnızlık değildir. Bazen Tanrı'yla mesafe, bazen aidiyet duygusunun yokluğu, bazen de toplumsal baskılara karşı geliştirilen pasif bir direniştir. Yalnızlık temasının bu kadar baskın hâle gelmesinin nedenlerinden biri de Akimova'ya göre, şiirin karanlıkla kurduğu ilişki biçimidir. Modern şiir, karanlığı yalnızca bir arka plan değil, neredeyse asli özne hâline getirmiştir. Ancak Akimova şiirin yalnızca karanlığı değil, o karanlığın içinden doğabilecek ışığı da göstermesi gerektiğini vurgular. Semed Rüstem'in "acıdan sevince" geçiş çağrısını, romantik bir dilek değil, şiirin potansiyel misyonu olarak okur (Akimova, 2016: 46). Bu ışık arayışının en çarpıcı örneklerinden birini Naringül'ün dizelerinde bulur: "Bütün arzularımı / defn eledim gizlice / Gedim göye bahmağa / Ay doğacak bu gece." Bu dizelerde arzular toprağa gömülür ama bakış göğe yönelir, umut henüz sönmemiştir. Mestan Güner'in "Seheri gözleyek göyün üzünde" dizesi ise aynı ışık arayışının sabırlı bir ifadesidir. Yaşlı kuşak şairlerin şiirlerinde yalnızlık daha çok yorgunluk, hayal kırıklığı ve ölüm düşüncesiyle iç içedir. Fikret Sadıg, Musa Yagub, Ramiz Rövsen gibi isimlerin şiirlerinde yalnızlıkla birlikte gelen zaman algısı, ömrün daralan halkaları, doğaya dönük bir geri çekilme ve içe dönük muhasebe ön plana çıkar. "Yorğun torpag" ya da "köhne garağac" gibi metaforlar, insanın yaşadığı ruhsal tükenmişliği doğa üzerinden okuma çabasını yansıtır. Buna karşılık genç kuşak şairlerde yalnızlık, bir çıkışsızlık değil ruhsal arınmanın, yeniden doğuşun ve bireysel dönüşümün kaynağıdır. Çingiz Elioglu, Rüstem Behrudi gibi isimlerin dizelerinde yalnızlık, yaşamı sorgulamanın, benliği yeniden inşa etmenin ve toplumsal beklentilere direnişin bir poetik formuna dönüşür. Bu şairlerde yalnızlık pasif bir kabullenme değil, aktif bir sorgulama ve poetik özerklik alanıdır (Akimova, 2016: 48).

Şehriyar del Gerani'nin şiirlerinde yalnızlık, fısıltı tonuyla örülmüş bir iç dünya kurgusudur. Gerani'nin şiirlerinde dışsal olayların anlatımı yerine içsel sezgilerin melankolik ama dengeli bir ritimle işlenir. "İkiden bir çıhanda yerde heçkes galmır"

dizesi ile biçimsel normlardan çok duygusal etkisiyle şiiri kuran ana damardır (Akimova, 2016: 50- 51).

Hediyye Şefaget'in şiirleri, iç monologlar üzerinden yalnızlığı bir anlatı biçimine dönüştürür. Keder, neşe, ölüm ve yaşam gibi zıt duygular aynı şiirsel zemin üzerinde yankılanır. Akimova onun şiirlerinde yalnızlığın hem bireysel hem evrensel bir çatışmanın izdüşümü olarak yer aldığını, bu şiirlerin okuyucuyla doğrudan empatik bir ilişki kurduğunu belirtir (Akimova, 2016: 52). Şairin entonasyon seçimleri şiirde duygusal yoğunluğu artıran başlıca unsur olarak öne çıkar.

Agşin Evren'in şiirleri ise yalnızlığı insani sorumluluk çerçevesinde ele alır. Evren, yalnızlığı dünyadan kaçış değil, ona daha yüksek bir farkındalıkla yaklaşmanın aracı olarak yorumlar. Onun şiirlerinde yalnızlık, savaşımlara, çatışmalara, sosyal kırılmalara karşı geliştirilen bir vicdani duruşun zemini (Akimova, 2016: 53). Aynı duyarlılığı taşıyan şairlerden biri de Könül Hesengulu'dur. Hesengulu'nun dizelerinde yalnızlık, kadınlık hâlinin toplum tarafından tahakküm altına alınmış biçimlerine karşı şiirsel bir başkaldırıya dönüşür. "Yastığı gucaglayıb ağlamag -menlik deyil!" dizesi, şiirsel sezginin sessiz ama dirençli gücünü gösterir (Akimova, 2016: 55- 56).

Akimova metafor kullanımında aşırıya kaçan, entelektüel bilgiyi estetik bir gösteriye dönüştüren şiirleri eleştirir. Ona göre, şair yalnızca bilgili değil, sezgisel bir bilgelikle donanmış olmalıdır. Bilgi şiiri zenginleştirebilir ancak gösterişçi bilgi, şiirin ruhunu gölgeler. Bu bağlamda bazı genç şairlerin bu dengeyi kurabildiğini vurgular. Şehriyar del Gerani, Hediyye Şefaet, Könül Hesengulu, Agşin Evren, Ferid Hüseyin, Gismet, Azer Musaoğlu, Terlan Ebilov, Ramin Ehmed, Anar Hebiboğlu ve İntigam Yaşar gibi isimler, yalnızlık temasına yeni biçimler, yeni ritimler ve yeni söylem imkânları kazandıran şairler olarak öne çıkar.

Akimova 2015 yılı şiirleri üzerine yazdığı inceleme makalesinde son olarak şu sözleri aktarır: "'Seni arıyorum, şiir" diyerek yola çıktık ve amacımız 2015 yılı şiirinde yalnızca yeni bir poetik nefes aramaktı. Adresi doğru yerlerde mi aradık? Bulabildik mi? Bunu zaman gösterecek. Her şeyin değerini zamanında değil, sonradan vermeye alışmış zaman..." (Akimova, 2016: 59)

2015 yılı Azerbaycan şiiri üzerine yapılan değerlendirmeler, söz konusu dönemin oldukça zengin ve çeşitlenmiş bir şiir ortamına sahip olduğunu göstermektedir. Yıl boyunca şiir kitapları yayımlanan, edebî dergilerde yer alan veya farklı platformlarda dikkat çeken 76 şairin adı öne çıkmaktadır. Bu isimler hem tematik çeşitlilik hem de üslup farklılıkları açısından dönemin poetik manzarasını şekillendirmiştir. Geleneksel formlarla yazmayı sürdürenlerle birlikte serbest şiirde deneySELLİĞE yönelen kalemler de dikkat çekmektedir. Böylece Azerbaycan şiiri, bir yandan klasik şiir mirasını korurken öte yandan modernist arayışlara açık, dinamik ve çok sesli bir yapıya ulaşmıştır. Bu durum, edebî kamunun şiire yönelik ilgi ve takibini de canlı tutmuş, şiirin güncel meselelerle olan ilişkisini pekiştirmiştir.

Tablo 3. 4 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesinde yer alan şairler

1. Adil Cemil	2. Afag Şıhlı
3. Anar Amin	4. Anar Hebiboğlu
5. Ağşın Evren	6. Ağşın Yenisey
7. Arzu Hüseyin	8. Avdı Goşgar
9. Aybeniz Eliyar	10. Aydın Murovdağlı
11. Azer Musaoğlu	12. Bahadır Ferman
13. Barat Vüsal	14. Cahan Gülsü
15. Çingiz Elioğlu	16. Deyanet Osmanlı
17. Ehmed Geşemoğlu	18. Ejder Ol
19. Eli Kerim	20. Eli Necefhanlı
21. Elizade Nuri	22. Elşad Erşadoğlu
23. Elhan Yurdoğlu	24. Emin Piri
25. Faig Hüseynbeyli	26. Ferid Hesenazade
27. Ferid Hüseyin	28. Fikret Sadıg
29. Firuze Memmedli	30. Günel Şamilgızı
31. Hediye Şefaget	32. İbrahim İlyaslı
33. İlgar Fehmi	34. İntigam Yaşar
35. Kenan Hacı	36. Könül Hesengulu
37. Mahir Mehdi	38. Meherrem Gasımlı
39. Memmed İlgar	40. Memmedov İlgar
41. Mestan Güner	42. Metleb Ağa
43. Musa Yagub	44. Naringül
45. Nazim Ehmedli	46. Nise Beyim
47. Nurane Nur	48. Nüsret Kesemenli
49. Geşem Necefzade	50. Gismet
51. Goca Halid	52. Rafig Yusifoğlu
53. Ramil Ehmed	54. Ramil Merzili
55. Ramin Ehmed	56. Ramiz Kerem
57. Ramiz Gusarçaylı	58. Ramiz Rövsen
59. Resul Rza	60. Reşad Mecid
61. Rüstem Behrudi	62. Sabir Rüstemhanlı
63. Sabir Sarvan	64. Sahib İbrahimli
65. Salam Sarvan	66. Saleh Gurbanov
67. Sevinc Elsever	68. Şehriyar del Gerani
69. Tapdıg Türksöy	70. Terlan Ebilov
71. Vagif Bayatlı	72. Vagif Behmenli

Tablo 3.4'ün devamı

73. Vagif Semedoğlu	74. Vasif Süleyman
75. Zelimhan Yakub	76. Zireddin Gafarlı

Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi Edebiyat Enstitüsü tarafından hazırlanan yıllık edebî süreç değerlendirmeleri incelendiğinde, özellikle dinî temalı şiirlere ve hiciv türündeki eser örneklerine sistematik biçimde yer verilmediği dikkat çekmektedir. Bu durum, değerlendirme ölçütlerinin içeriksel değil, daha çok yayın mecrası ve edebî çevrelerin yönelimi doğrultusunda belirlendiğini düşündürmektedir. Edebî sürecin nesnel ve bütüncül şekilde analiz edilebilmesi için farklı estetik yönelimleri ve tematik çeşitliliği içeren şiir türlerinin de değerlendirme kapsamına alınması gerekmektedir. Oysa mevcut raporlarda dikkate alınan şiirlerin büyük çoğunluğu Azerbaycan Yazarlar Birliği'nin yayın organı olan “Edebiyyat gezeti”, “Azerbaycan” ve “Ulduz” dergilerinde yayımlanan eserlerle sınırlı kalmaktadır. Bu durum, edebî kamunun resmî çevrelerce belirlenen sınırlar içinde tanımlandığını ve edebî çoğulculuğun değerlendirme sürecinde yeterince gözetilmediğini ortaya koymaktadır. Şiir değerlendirmelerinde dışarıda bırakılan dinî içerikli ya da hiciv türündeki eserler, edebî alanda marjinalleştirilen türler olarak kenara itilmiş görünmektedir. Oysaki edebî analizlerin sağlıklı bir çerçeveye oturabilmesi, yalnızca poetik başarı ölçütleriyle değil, toplumsal, ideolojik ve estetik bağlamları da göz önünde bulunduran çok boyutlu bir yaklaşımla mümkündür. Bu bakımdan, dinî duyarlılıklar ya da toplumsal eleştiri barındıran hiciv örneklerinin görmezden gelinmesi, yalnızca türsel bir eksiklik değil, aynı zamanda edebî alandaki ideolojik yönlendirmelere işaret eden önemli bir göstergedir.

3.2.2 Poema

Edebî türler, edebiyatın biçimsel ve tematik çeşitliliğini sınıflandıran temel kategorilerdir. Tür kavramı, yalnızca bir biçim veya yapı özelliğini değil, aynı zamanda tarihsel, toplumsal ve kültürel kodları da içeren anlam katmanlarını ifade eder. Aristoteles'ten günümüze kadar edebî türlerin tasnifi farklı kuramsal yaklaşımlarla ele alınmış; klasik retorik anlayışında epik, lirik ve dramatik olmak üzere üç ana tür benimsenmiş; modern edebiyat kuramları ise bu sınıflandırmayı daha esnek ve çoğulcu biçimde yorumlamıştır.

Edebî türlerin belirlenmesinde biçimsel unsurlar kadar, anlatım teknikleri, anlatıcı konumu, tematik yoğunluk ve hedeflenen okur deneyimi de belirleyici olmaktadır. Örneğin, şiir genellikle yoğun duygusal ifadeye, ritmik yapıya ve imgesel dile yaslanırken; hikâye ve roman gibi anlatı türleri olay örgüsü, karakter inşası ve zaman-mekân ilişkisi üzerinden kurulur. Deneme ve eleştiri ise düşünsel tartışmaya ve yorum gücüne dayalı türlerdir.

Türler arası geçişler ve melez formlar, çağdaş edebiyatta tür sınırlarını muğlaklaştırmış, "türler ötesi yazı" anlayışını doğurmuştur. Bu durum, edebî türlerin sabit ve değişmez değil, tarihsel koşullara, estetik anlayışlara ve yazarın poetikasına bağlı olarak dönüşebilen yapılar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla edebî türleri yalnızca teknik tasnifin konusu değil, aynı zamanda ideolojik, kültürel ve estetik bağlamların bir yansıması olarak görmek gerekir. Edebiyat kuramı açısından tür kavramı, metinler arasılık, edebî gelenek, okur beklentisi ve söylem biçimi gibi çok katmanlı düzlemlerde incelenmeye açıktır. (Ölçü, 2008: 292).

Çağdaş Azerbaycan edebiyatında türler önemli ölçüde değişim göstermektedir. Günümüz edebî sürecin ayırt edici temel özelliği, türler arasındaki ilişkilerde yaşanan ciddi dönüşümlerdir. Geleneksel biçimleri ve klasik kalıplarıyla sabit kalan türler, çağın dinamik ve hızlı değişen ritmine uyum sağlayarak farklı poetik formlardan yeni nitelikler kazanmaktadır. Bu bağlamda, edebî türler artık durağan ve kapalı sistemler olarak değil; tarihsel, kültürel ve estetik bağlamların etkisiyle sürekli evrilen, sınırları esneyen ve birbirleriyle etkileşim içinde olan açık yapılar olarak değerlendirilmektedir. Böylece çağdaş edebiyatta türler, sadece form ve içerik açısından değil, aynı zamanda işlevsel ve ideolojik açılardan da yeniden tanımlanmakta, geleneksel tür anlayışına alternatif yenilikçi modeller ortaya çıkmaktadır. Bu süreç türlerin yeniden üretimi ve dönüşümüne ilişkin kuramsal tartışmaları da derinleştirmekte, edebiyatın tarihsel-toplumsal bağlamda dinamik bir sistem olduğunu göstermektedir.

Fidan Abdurehmanova'nın "Zamanın hökmü ve janrın taleyi" başlıklı yazısı, çağdaş edebî sürecin mahiyetine yön veren temel bir estetik olgunun, yani "türün zamanla değişen kaderinin" izini süren teorik bir tartışma zemini sunmaktadır. Yazar, modern

dönemde edebiyatın kendi içyapısında geçirdiği dönüşümü özellikle tür ilişkileri üzerinden açıklamakta; klasik tür kalıplarının artık sabit ve mutlak biçimler olarak varlığını sürdüremediğini, aksine zamanın ruhuna, yani sosyo-kültürel hızlanmaya, duygu dünyasındaki kaymalara ve estetik algıdaki kırılmalara uygun biçimde yeniden yapılanmaya mecbur kaldığını ifade etmektedir. Bu çerçevede, Abdurehmanova özellikle poema türünü değerlendirmektedir (Abdurəhmanova, 2016: 61). Bu bağlamda, Abdurehmanova XX. yüzyılın 1960'lı yıllarını bir eşik olarak görmektedir. Özellikle o dönemde ortaya çıkan yeni tür ara formlarının: minyatür roman, lirik psikoloji anlatı, esse-hikâye gibi hem yazınsal üretimde hem de edebî eleştiride etkili biçimde yer almaya başladığı vurgulanır. Söz konusu form değişikliklerinin yalnız estetik bir eğilim olmadığını, aynı zamanda sosyo-politik arka planı da olduğunu hatırlatmak gerekir. Nitekim 1965 yılında Leningrad'da (St. Petersburg) düzenlenen roman üzerine toplantıda, geniş hacimli romanlardan çok, daha kısa ve yoğun metinlerin (örneğin Estonyalı yazar Enna Veettiman'ın eserleri gibi) çağın ihtiyaçlarına daha iyi cevap verdiği ileri sürülmüştür (Abdurəhmanova, 2016: 61). Bununla birlikte, bu görüşlerin uzun vadede tek başına yeterli olmadığı da görülmektedir. Çünkü aynı süreç içerisinde hem minyatür romanlar hem de hacimli yapıtlar kendi tarihsel görevlerini yerine getirmiştir. Tür dönüşümüne dair benzer değerlendirmeler şiirsel anlatının epik biçimi olan poema için de geçerlidir. Geleneksel olarak lirizmin zirvesi olarak değerlendirilen bu tür, artık ya biçim olarak başka türlerle eklemlenmekte ya da içeriksel olarak daha aktüel temaları barındırmaktadır. Yazar burada Azerbaycan şiir geleneğine referansla, Nizami'den başlayarak Samed Vurgun, Resul Rza ve Behtiyar Vahabzade'ye kadar gelen güçlü poema çizgisini hatırlatır. Ancak dikkat çekicidir ki, günümüzde poema türüne olan yönelim azalmıştır. Bu durumu bazı genç eleştirmenler, şairlerin daha kolay yazılan ve hızla şöhret getiren minyatür romanlara yönelmeleriyle açıklamaya çalışsa da, yazar bunu zamanın hızına, çağın stresine ve hem okuyucunun hem de şairin sabır eşiğindeki değişimlere bağlamaktadır. Giderek hızlanan yaşamın, bireyi kısa ve öz ifadeye hızlı anlatıya sevk ettiği bu ortamda, klasik anlamda ağır yapılı poema yerine, daha işlevsel lirik anlatıların öne çıkması doğaldır. Ancak bu, poema yazılmadığı anlamına gelmemelidir. Aksine, XXI. yüzyılda – özellikle de bağımsızlık sonrasında, pek çok değerli poema kaleme alınmış ve bu tür, çağdaş duyarlıklarla donanmış biçimde varlığını sürdürmüştür Vahabzade'nin “Şehidler”,

Hesenzade'nin "Nuru Paşa", Zelimhan Yagub'un "Peyğember", Eli Helef'in "Araz ağrısı" adlı eserleri bu süreçte dikkat çeken örnekler arasında yer alır (Abdurehmanova, 2016: 62).

F. Abdurehmanova, 2015 yılı içinde yayımlanan bazı poema örnekleri üzerinden türün çağdaş temsillerini değerlendirmiştir. Bu noktada klasik biçimle çağdaş duyarlılığın birleştiği eserler aracılığıyla hem bireysel hem de kolektif hafızanın poetik alanda nasıl yeniden kurulduğu gözler önüne serilir. Nitekim uzun yıllar edebiyat çevrelerinden uzak tutulan, ancak dönemin siyasi şartları gereği yayımlanamamış Fikret Goca'nın "Mamontlar" adlı poemasının 2015 yılında Azerbaycan dergisinde yayımlanması, yalnızca edebî bir geri dönüş değil, aynı zamanda bir dönemin ruhsal panoramasının yeniden hatırlatılması anlamına gelir. Şairin arşivinden çıkan ve 1967 yılında yazılmış bu eser, yaşlı bir adamın tavana dikilmiş gözleri aracılığıyla geçmiş yaşamına duyduğu sükût dolu bakışı anlatır. Dizelerde geçen "İri gara gözleri / Tavana zillenibdi. / Gözün ağı saralıb, / Garası lillenibdi..." ifadeleri, yaşlılığın ve geçip giden zamanın insanın yüzüne nasıl bir ağrı ve donukluk olarak yansıdığını gösterir (Abdurəhmanova, 2016: 63- 64). Zamanla bireyin arasına giren mesafe, şairin ifadesiyle "Tavan kino ekranı"na dönüşen hafıza düzleminde biçimlenir; burada zaman "Aylar, fesiller, iller" şeklinde akıp giderken birey "uzalı eller" ve "dodagları arabir" titreyen bir varlık olarak yalnızlığa mahkûm olur. Şiirin sonunda şairin ana motifi haline gelen "Yahşı ki, keçib gedir..." ifadesi hem bir teslimiyet hem de geçmişin ağırlığına duyulan minnettarlıkla iç içe geçen çelişik bir duyguyu ifade eder.

Benzer biçimde, Etibar Etibarlı'nın "Ağdama geden yol" adlı poeması, savaş sonrası yıkımın, unutulmuş ve bellek kaybının şiirsel bir ifadesi olarak değerlendirilir. Karabağ'ın fiziki ve ruhsal yıkımı, sessizlik ve donukluk üzerinden metaforik biçimde tasvir edilir. Örneğin şairin "Bura sükut çöküb, / Ölü bir sükut. / Burda göy üzünden / çekilmir bulud..." dizeleri, yalnız fizikî değil, aynı zamanda metafizik bir çöküşün şiirsel karşılığıdır (Abdurəhmanova, 2016: 65). Bu anlatımda sessizlik, bir tür ölüm öncesi bekleyiş; gökyüzündeki bulutlar ise kalıcı kedere dönüşür. Şairin Ağdam'ı "en uzag ulduzdan da uzag" olarak tanımlaması, yalnızca fiziksel mesafenin değil, hafıza, ulaşılmazlık ve kırılmış zaman algısının bir ifadesidir. Şiirin

sonunda ise Azerbaycan askerine seslenen şair, bu sarsılmış belleği yeniden kuracak olan gücün, halkın öz evladı olduğuna inanarak dramatik bir çağrı yapar: “Gel al intigamımı! / Goyma yerde ganımı! / Goy burda ölüm, galım... / Sonuncu şehid olum!” Bu dizelerle poema, bireysel travmadan millî kimlik inşasına uzanan bir söylem üretir (Abdurəhmanova, 2016: 66).

Yine aynı yıl yayımlanan ve büyük yankı uyandıran eserlerden biri de Vahid Eziz’in “Mircefer” adlı poemasıdır. Uzun yıllar boyunca “halk düşmanı” olarak yaftalanan Mircefer Bağirov’un hayatına şiirsel bir bakış sunan bu eser, tarihin sansürlenmiş yüzünü edebiyatın vicdan süzgecinden geçirerek görünür kılma çabası taşır (Abdurəhmanova, 2016: 67). Şair, bu şiiri yazarken yalnızca bireyin biyografisine odaklanmaz, aynı zamanda dönemin çelişkili yapısını da tarihî bir perspektifle değerlendirir. Nitekim Heyder Eliyev’in 1997 yılında sarf ettiği “Eger Mircefer Bağirovun cesaretli tedbirleri olmasaydı, indi bu erazide ne Azerbaycanlılar, ne de Azerbaycan dövləti vardı” ifadesi, poemaya tarihsel bir dayanak noktası sağlar. Bu bağlamda Vahid Eziz, tarihî şahsiyetleri dönemin bağlamı dışında değerlendirmenin yanlışlığına dikkat çekerek “Demirem – Mircefer nögsansız olub, / Peyğember deyildi, imam deyildi, / Amma, ne yahşı ki, taleyimize / Bağirov doğuldu, Eliyev geldi” dizeleriyle hem nesnel bir değerlendirme yapar hem de tarihî zorunluluklara atıfla şairane bir yargı geliştirir (Abdurəhmanova, 2016: 69). Ancak Abdurəhmanova, bu eserde şairin poetik yapıyı yer yer ihmal ettiğini de belirtmeden geçmez. “Signallar” gelirdi bir yol, iki yol...” şeklindeki dizede, ardışık olarak tırnak içine alınmış beş sözcük (örn. “imzasızlar”, “imza, gol”, “iradlar”) şiirin estetik derinliğini zayıflatmakta, poetik ritmi düz yazıya yaklaştırmaktadır (Abdurəhmanova, 2016: 70). Şairin güçlü lirik sesini taşıdığı önceki şiirleri göz önüne alındığında, burada daha özenli bir imgesel yapı beklenebileceği ifade edilmektedir.

Yukarıda ayrıntılarıyla örneklendirilen poemalar, yalnız bireysel duyarlılıkların ya da şairane sezginin ürünü olarak değil, aynı zamanda edebiyatın millî hafıza üretme, tarihe müdahale etme ve suskun kalan gerçekleri şiirsel bir dil aracılığıyla yeniden kurma görevini üstlendiği metinler olarak karşımıza çıkar. Fidan Abdurəhmanova’nın metin boyunca inşa ettiği düşünce hattı da bu doğrultudadır:

Zamanın baskısı, türün dönüşümünü zorunlu kılar; poema, klasik formunun ötesine geçerek tarihsel bir yük üstlenmiş, sessiz kalmış anlatıların sesi, toplumsal belleğin bir taşıyıcısı hâline gelmiştir. Bu bağlamda, 2015 yılı içerisinde yayımlanan poemalar yalnızca türsel bir sürekliliği değil, aynı zamanda bir edebî direnci de temsil etmektedir. Örneğin, “Ağdama geden yol” poemasında, fiziksel olarak yitirilen bir mekânın metaforik olarak yeniden kurulması, şiirin özünde mekânın değil, aidiyetin kaybına dair bir sorgulama barındırdığını gösterir. Şairin “Ağdam adlı şehir / İndi mene en uzak ulduzdan da uzagdır” ifadesi, yalnız bir coğrafyanın değil, bir halkın ortak hafızasının da erişilmez kılındığına işaret eder.

Benzer şekilde, Vahid Eziz’in “Mircefer” poeması, yalnızca biyografik bir metin değil; aynı zamanda edebiyatın “yasağı kaldırma” gücüne yaptığı bir göndermedir. Mircefer Bağirov gibi bir şahsiyetin yalnız tarih kitaplarında değil, şiirin vicdan terazisinde de tartılması gerektiği düşüncesi bu poema ile birlikte edebî alana taşınmıştır. Burada şairin pozisyonu, herhangi bir yüceltmeye ya da aklamaya değil; tarihî gerçekliğin yerli yerine konulmasına yöneliktir. Şairin “İyirminci yüzyıl ganlı, gadalı / Ne geder ganahdı, insan gırıldı! / Bu yurdu yaşadib hilas edenler / Türk oğlu Mircefer ve Heyder oldu” dizeleri, bir milletin kendi tarihsel yolculuğuna sahip çıkma ihtiyacının şiirsel bir deklarasyonudur.

Bu tür şiirlerde, tarihsel olan ile bireysel olan; politik olan ile lirik olan arasında sürekli bir geçişlilik söz konusudur. Poemanın çağdaş işlevi de tam burada açığa çıkmaktadır. Artık o, sadece epik bir anlatı biçimi değil; aynı zamanda kamusal hafızanın kodlarını taşıyan, unutulmaya bırakılmış hakikatleri gündeme taşıyan bir “şiirsel bellek” türüne dönüşmektedir. Bu yönüyle, poema günümüzün hızlı ve tüketici zamanına direnen, sabırla yazılmış bir tür olarak varlığını sürdürmekte; dijitalleşmenin sığlaştırıcı etkilerine karşı, geçmiş bugüne taşıyan derinlikli bir köprü oluşturmaktadır.

Fidan Abdurehmanova’nın metin boyunca savunduğu ve örneklerle temellendirdiği kanaat de tam olarak budur: çağdaş şairler arasında poemaya yönelim sayıca azalmış olsa da bu türün çağın ruhunu anlama ve anlatma potansiyeli hâlâ yüksektir. Modern teknolojik hız ve duygusal yabancılaşma ortamında, poema bir direnç dili, bir

kültürel müdahale aracı olarak işlev görmeye devam etmektedir. 2015 yılında Karabağ henüz geri alınmamıştır, bu tarihsel travmanın edebiyat alanında tam anlamıyla iyileşmediği bir süreçte, bu temayı işleyen edebî türün varlığı yalnızca estetik bir gereklilik değil, aynı zamanda derin bir etik sorumluluk olarak da değerlendirilmelidir. Bu dönem, toplumun hafızasında tazeliğini koruyan yaraların edebiyatta kabuk bağlamaya çalıştığı bir zaman dilimini yansıtmaktadır. Bu bağlamda Karabağ konusu şiir ve diğer edebî türlerde hem bireysel hem de toplumsal travmanın ifadesi olarak önemli bir yer tutmuştur. 2020 yılında kazanılan zafer sonrasında ise, Karabağ temasını ele alan poemalar ve şiirler yeni bir dönemin başlangıcını simgeleyerek zafer duygusunu ve yeniden inşa sürecini estetik bir biçimde yansıtmıştır. Böylece bu tür eserler hem tarihsel hafızayı canlı tutmakta hem de toplumsal iyileşme sürecine edebî katkıda bulunmaktadır.

2015 yılı poemaları, ister arşivden çıkarılıp yayımlanmış olsun, isterse de güncel meselelerin şiirsel ifadesi olarak kaleme alınmış olsun hem türün direncini hem de edebiyatın tarih karşısındaki etik sorumluluğunu hatırlatan önemli örneklerdir. Her biri zamanın hem tanığı hem de dönüştürücüsü olan birer edebî bellek nesnesi olarak çağdaş edebî sürecin merkezinde yer almaktadır.

2015 yılı poema değerlendirmesi kapsamında ele alınan eserler, Azerbaycan edebiyatında tarihsel ve toplumsal hafızanın önemli yansımalarını taşımaktadır. Bu dönemde özellikle işgal altındaki bölgeler ve Karabağ meselesi, şairlerin eserlerinde temel tema olarak öne çıkmıştır. Edalet Esgeroğlu'nun "Hoca", Elekber Salahzade'nin "Hocalı hecilleri", Elemdar Cabbarlı'nın "Kelbecersiz 19 il", Eli Helef'in "Araz ağrısı" ve Etibar Etibarlı'nın "Ağdama geden yol" şiirleri, bu ağır tarihsel sürecin farklı boyutlarını duygu yüklü ve etkileyici bir şekilde dile getirmektedir.

Fikret Goca'nın "Şehidler hiyabani" ve "Mamontlar" adlı şiirleri, kahramanlık ve fedakârlık temalarını öne çıkarırken Musa Elekberli'nin "Mübariz" ile Şahnaz Nesirli'nin aynı adlı eseri, direnişin ve mücadele ruhunun edebî ifadesi olarak dikkat çekmektedir. Klasik şiirin önemli temsilcilerinden Fuzuli'nin "Leyli Mecnun" eseri,

millî edebiyatın köklerine işaret ederken Nebi Hesen-zade'nin “Nuru Paşa” şiiri tarihsel figürlerin anısına yazılmış önemli bir yapıt olarak yer almaktadır.

Mahir Cavadoğlu'nun “Riad”, Neriman Hesen-zade'nin “Zümrüd Guşu” ve Vahid Eziz'in “Mircefer” şiirleri çağdaş Azerbaycan şiirinin zengin tematik çeşitliliğini göstermektedir. Zelimhan Yagub'un “Peyğember” ve “Şuşa” şiirleri ise manevi ve tarihsel derinliği ile ön plana çıkmakta, edebiyatın toplumsal hafıza ve kimlik inşasındaki rolünü pekiştirmektedir.

Genel olarak bu dönemin poema değerlendirmeleri Azerbaycan şiirinin hem tarihsel açıları hem de millî direniş ve kimlik temalarını kapsayan çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eserler, edebiyatın estetik değerlerinin yanı sıra, toplumsal sorumluluğunu ve hafıza işlevini yerine getirme çabasının da göstergesidir.

Tablo 3. 5 Edebî Süreç 2015- poema türü

Şair	Şiir / Poema
Edalet Esgeroğlu	Hoca
Elekber Salahzade	Hocalı hecilleri
Elemdar Cabbarlı	Kelbecersiz 19 il
Eli Helef	Araz ağrısı
Etibar Etibarlı	Ağdama geden yol
Fikret Goca	Şehidler hiyabanı
Fikret Goca	Mamontlar
Fuzuli	Leyli Mecnun
Mahir Cavadoğlu	Riad
Musa Elekberli	Mübariz
Neriman Hesen-zade	Zümrüd Guşu
Nebi Hesen-zade	Nuru Paşa
Şahnaz Nesirli	Mübariz
Vahid Eziz	Mircefer
Zelimhan Yagub	Peyğember
Zelimhan Yagub	Şuşa

3.2.3 Roman

Son yıllarda çağdaş Azerbaycan edebiyatında dikkat çekici bir “roman patlaması” yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu gelişme, edebî üretimin artışı bakımından olumlu bir seyir izlese de, tür bilinci ve estetik standartlar açısından birtakım sorunları da

beraberinde getirmektedir. Nitekim Azərbaycan Milli Kütüphanesinin 2015 yılına dair yayımladığı istatistiklere göre, yalnızca o yıl içinde 87 roman yayımlanmıştır. (Talibova, 2016: 171-209). Bu sayı nicel açıdan kayda değer bir artışı ifade etse de söz konusu eserlerin tümünün niteliksel düzlemde “roman” türünün kuramsal gereklerini karşılayıp karşılamadığı ayrı bir tartışma konusudur.

Günümüzde roman adı altında yayımlanan bazı metinlerin ne yapısal derinlik ne de anlatı bütünlüğü açısından roman türünün asgari kriterlerini yerine getirdiği görülmektedir. Özellikle kısa hikâye yahut taslak düzeyinde kalan anlatıların roman etiketiyle sunulması hem türün sınırlarını belirsizleştirmekte hem de edebî niteliğin göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Bu eğilimin temelinde ise “roman sınırlarını belirleyen yazardır” şeklinde özetlenebilecek öznel ve keyfî bir anlayış yatmaktadır (Talibova, 2016: 71). Böylesi bir yaklaşım, roman türünün tarihsel birikimi ve kuramsal temelleriyle çelişmekte; edebiyat kuramlarında üzerinde durulan türler arası ayrım ilkesini işlevsiz hâle getirmektedir.

Bu noktada Mihail Bahtin’in “Epik ve roman” adlı makalesinde ileri sürdüğü şu görüş özel bir anlam kazanmaktadır: “Romanın kuralları, diğer türlerle karşılaştırıldığında henüz tam olarak belirlenmemiştir ve biz onun plastik imkânlarını henüz tam anlamıyla keşfetmiş sayılmayız.” (Cabbarlı, 2016: 71). Bahtin’in bu tespiti, roman türünün dinamik ve evrimsel bir doğaya sahip olduğunu ortaya koysa da, bu esneklik, tür içi kaotik bir dağılmayı meşrulaştırmamalıdır. Aksine, romanın poetik yapısının, anlatı mantığının ve temsili işlevinin kuramsal zeminde yeniden tanımlanması ve güncellenmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla çağdaş Azərbaycan romanına dair yapılacak değerlendirmeler yalnızca üretim niceliğine odaklanmakla sınırlı kalmamalı; aksine bu eserlerin anlatı stratejileri, karakter derinliği, mekân-zaman kurgusu ve ideolojik temsilleri gibi boyutları da dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde, roman adıyla yayımlanan her metnin edebî roman sayılması gibi bir yanılsama oluşacaktır. Bu da hem eleştirel söylemin çözülmesine hem de roman türünün entelektüel ve estetik değerinin zayıflamasına neden olacaktır.

Azerbaycan dergisi bu dönemde yayımladığı romanlarla öne çıkmış; Memmed Oruc'un "Gısa gapanma", Vüsal Nuru'nun "Dorantağ", Eli Emirli'nin "Ağdamda neyim galdı?", Vagif Nesib'in "Sensizlik, mensizlik, onsuzlug" ve Seyran Sehavet'in "Gaçagaç" romanları bu dergide yer almıştır. Ayrıca, Elçin'in "Baş" adlı romanı, dergi tarihinde ilk defa bir esere ayrılan özel sayı olarak yayımlanmış, bu da roman türüne verilen önemi gözler önüne sermiştir (Cabbarlı, 2016: 72).

"Yazı" dergisi ise Azad Garadereli'nin "Şüşə ev" ve Sabir Ehmedli'nin "Yazılmayan yazı" (Əhmədli, 2015) romanlarını yayımlayarak edebî sürece katkı sağlamıştır. Kitap formatında yayımlanan eserler arasında da Vidadi Babanlı'nın "Zəmanə adamı" (Babanlı, 2015), İsa Muğanna'nın "Türfe" (Muğanna, 2015), Kamil Efseroğlu'nun "Tüfəng açıldı" (Əfsəroğlu, 2015a) ve "Daşlı gala" (Əfsəroğlu, 2015b) romanları, Saday Budaglı'nın "Zədə" (Budaqlı, 2015), Şerif Ağayar'ın "Gülüstan" (Ağayar, 2015), Mirmehdi Ağaoğlu'nun "Bu gün sebr ele" (Ağaoğlu, 2015a), Hacı Geni Camalzadə'nin "Karhana" (Camalzadə, 2015), Sevindik Mehman'ın "İşğal" (Mehman, 2013), Kenan Hacı'nın "Fironun defteri" (Hacı, 2015) ve Hanemir'in "Maglar" romanları dikkate değerdir.

Roman türü etrafında yürütülen tartışmalar, yalnızca metin düzeyinde sınırlı kalmamakta; aynı zamanda edebiyat kurumları ve entelektüel çevreler arasında da kuramsal ve eleştirel boyutlarda sürdürülmektedir (Cabbarlı, 2016: 73). Bu bağlamda, 2015 yılında Azerbaycan Yazarlar Birliği bünyesinde gerçekleştirilen bir dizi toplantı dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. İlgar Fehmi'nin başkanlığında ve N. Cabbarlı'nın koordinasyonu ile düzenlenen bu oturumlarda, Vüsal Nuru'nun "Dorantağ", Memmed Oruc'un "Gısa gapanma", Sabir Rüstəmhanlı'nın "Şair vəşər" (Rüstəmhanlı, 2015), Zahid Sarıtorpag'ın "Kül" ve Seyran Sehavet'in "Gaçagaç" adlı romanları kuramsal ve içeriksel yönleriyle değerlendirme zeminine taşınmıştır. Ayrıca Elçin'in "Baş" (Elçin, 2015) adlı romanı özel bir çözümlemeye tabi tutulmuş; bu süreç, "Edebiyyat gezeti", "Azerbaycan", "Ulduz" ve "Ustad" gibi edebiyat dergilerinde yayımlanan eleştiri yazıları aracılığıyla kamuoyuna da yansıtılmıştır.

Bu çerçevede, 2015 yılına ait roman üretimi, içerik temelli bir sınıflandırmaya tabi tutulduğunda dört ana tematik grupta toplanmaktadır:

1. Karabağ savaşı ve cephe hattı ekseninde gelişen olayları konu edinen romanlar,
2. Yazarın kendi yaşam öyküsünden izler taşıyan otobiyografik nitelikli romanlar,
3. Dinî temaları merkeze alarak yeni ideolojik yaklaşımlar sunan metinler,
4. Geçiş döneminin sosyo-politik atmosferini, bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan kimlik, aidiyet ve değer bunalımlarını yansıtan romanlar (Cabbarlı, 2016: 73).

Bu çerçevede Memmed Oruc'un "Gısa gapanma"sı ve Sevindik Mehman'ın "İşğal" üçlemesi Karabağ teması üzerinden; Hacı Geni Camalzade'nin "Karhana" adlı romanı ise isyan ve tarihî arka plan bağlamında değerlendirilir. Geçiş dönemi sorunlarını irdeleyen eserler arasında Azad Garadereli'nin "Şüşə ev", Şerif Ağayar'ın "Gülüstan", Mirmehdi Ağaoğlu'nun "Bu günde sebr ele" ve Vıdadi Babanlı'nın "Zəmanə adamı" romanları sayılır. Otobiyografik özellikler taşıyan romanlar bağlamında Seyran Sehavet'in "Gaçağaç", Eli Emirli'nin "Ağdamda neyim galdı?" ve Sabir Ehmedli'nin "Yazılmayan yazı"sı öne çıkmaktadır. Dinî ve felsefî derinliği olan, ideolojik arayışlar içeren romanlar arasında ise İsa Muğanna'nın "Türfe"si ve Vüsal Nuru'nun "Dorantağ"ı (Nuru, 2019) özel olarak incelenmektedir (Talıbova, 2016: 74).

Çağdaş Azerbaycan romanına ilişkin değerlendirmeler, yalnızca tematik çeşitlilikle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda üslup, yapı ve tarihî bilgi kullanımında karşılaşılan sorunları da kapsamlı biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle 2015 yılına ait romanlar üzerinden yapılan gözlemler, modern romanın yalnızca biçimsel cesaret değil, aynı zamanda teknik yeterlilik bakımından da ciddi sınamalarla karşı karşıya bulunduğunu göstermektedir (Cabbarlı, 2016: 74).

İlk olarak üslup düzleminde yaşanan dağınıklık, çağdaş romanın poetik bütünlük kurma konusundaki temel açmazlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Birçok romanda realizm, postmodernizm, simgecilik, büyülu gerçekçilik ve mistisizm gibi

farklı estetik yönelimlerin tek bir metin içinde iç içe geçtiği görülmektedir. Ancak bu geçişler, kuramsal olarak temellendirilmiş bir sentezden çok, estetik bağlamdan yoksun bir biçimde yan yana getirilen farklı üslupların rastlantısal yığılmasından ibarettir. Örneğin, Şerif Ağayar'ın "Gülüstan" adlı romanı simgeci, Vüsal Nuru'nun "Dorantağ" adlı eseri ise mistik ve büyümlü gerçekçi unsurlarla örölmeye çalışılmış; ancak bu metinlerde üslup düzeyinde estetik bir geçiş ve bütönlük sağlanamamıştır.

Bu bağlamda metinlerin özgün dil kullanımı, anlatı dinamiğı, karakter inşası ve atmosfer oluşturma gibi unsurlar açısından belirli edebî değerlere sahip olmasına rağmen, üslup çeşitliliğinin tutarlı bir poetik senteze dönüşemediğı özellikle vurgulanmalıdır (bkz. Cabbarlı, 2016: 74).

İkinci olarak yapısal bütönlük sorunu, çağdaş Azerbaycan romanlarının dikkat çeken bir başka zayıf noktasıdır. Cabbarlı, bu yapısal dağınıklığın en çok otobiyografik romanlarda kendini gösterdiğini belirtir. (Cabbarlı, 2016: 74). Örneğin, Seyran Sehavet'in "Gaçagaç" romanında başlangıçta doğrudan otobiyografik çizgide ilerleyen metin, ilerleyen sayfalarda bir portre-romana evrilir. Bu dönüşömdaki geçiş noktaları belirsiz kalmakta, anlatı akışı kesintiye uğramaktadır. Aynı şekilde, Eli Emirli'nin "Ağdamda neyim galdı?" adlı romanında olaylar arasındaki bağların yeterince kurulmaması ve anlatı zincirindeki boşluklar, romanın bütönsel yapısını zayıflatan unsurlar olarak dikkat çeker. Bu yapısal gevşeklik, okurun romanın evrenine nüfuz etmesini engellemekte, metnin içsel mimarisini parçalamaktadır.

Üzerinde durulması gereken üçüncü ve oldukça önemli mesele, tarihî bilginin edebî metin içerisindeki işleniş biçimidir. Özellikle Karabağ temalı romanlarda tarihsel verilerin kurguya entegre edilmesi hususunda ciddi sorunlar bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, tarihî bilginin edebî malzemeye dönüşmeden yalnızca ham bilgi düzeyinde kalması, romanın estetik bütönlüğünü zedeleyen temel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Cabbarlı, 2016: 75).

Tarihsel malzemenin anlatı atmosferine doğal biçimde dâhil edilmesi gerekirken bazı romanlarda bu bilgi ya dipnotlarla (örneğin, Sevindik Mehman'ın "İşğal" adlı romanında olduğu gibi) ya da karakterlerin diyaloglarına akademik bilgiler

yerleştirilerek (örneğin, Aslan Guliyev'in "Ağrı" (Quliyev, 2014) adlı romanında olduğu gibi) aktarılmaktadır. Ramiz Abbaslı'nın "Ad oğrusunun adı" (Abbaslı, 2015) romanında ise tarihî bilgi doğrudan yazar anlatımıyla sunulmakta; bu da okuyucuda kurgu dışı, açıklayıcı bir metin okuma hissi yaratmaktadır.

Bu tür teknik tercihler, tarihsel bilgiyi edebî bağlama dâhil etmede yetersiz kalmakta; dolayısıyla romanın anlatı bütünlüğü zarar görmekte, atmosferde parçalanmalar meydana gelmektedir. Oysa tarihî veriler, yalnızca anlatının dokusuna organik biçimde yerleştiğinde anlamlı bir işleve sahip olabilir. Aksi hâlde tarihsel bilgi, edebî metnin içerisinde anlamlı bir biçim kazanamamakta ve akademik bir anlatımla edebî kurgu arasında kapanması güç bir mesafe oluşturmaktadır (Cabbarlı, 2016: 76).

Çağdaş Azerbaycan romanında Karabağ temasının hâlâ merkezi bir konumda olduğu vurgulanmakla birlikte, bu temanın tarihsel ve savaş ekseninden çıkarak insan merkezli bir perspektifle ele alındığı gözlemlenmektedir (Cabbarlı, 2016: 77). Bu dönüşüm, yalnızca içerik bakımından değil; aynı zamanda roman estetiği, karakter kurgusu ve anlatı yapısında da önemli değişikliklerin habercisidir.

Bu dönüşüme somut bir örnek olarak Memmed Oruc'un "Gısa gapanma" adlı romanı değerlendirilebilir. Söz konusu eserde, Karabağ meselesi klasik çatışma ve retorik kalıplarından uzaklaşarak bireyin yaşadığı içsel çatışmalar ve insani ilişkiler ekseninde yeniden kurgulanmaktadır. Roman, Ermeni ve Azerbaycan kimlikleri arasındaki düşmanlık dilini terk ederek geçmişte Bakü'de yaşamış ve Azerbaycan kültürüne derinlemesine nüfuz etmiş bir Ermeni olan Edgar Lalayan'ın, ölümünün eşiğinde Bakü'ye dönüş hikâyesini anlatır. Bu figür, geleneksel düşman imajının yerine geçmişte var olmuş dostlukları, ortak yaşamışlıkları ve kaybedilen insanlık değerlerini temsil eden bir simge olarak konumlandırılır (Cabbarlı, 2016: 78).

Romanın dikkat çekici yönlerinden biri, Edgar'ın sahte belgelerle Bakü'ye dönmesi ve çocukluk arkadaşı Serhan Samedzade ile yeniden buluşmasıdır. Cabbarlı, bu sahnelerin insani derinliğinin ve psikolojik çözümlemelerinin büyük bir ustalıkla kaleme alındığını vurgular. Ona göre "Gısa gapanma", "konulara soğukkanlı yaklaşabilen", "millî kimliğin ötesine geçebilen" bir eser olarak öne çıkar. Bununla

birlikte, bu insani yaklaşımın savaşın hâlâ sıcak olduğu bir dönemde okuyucuda bir tür “duygusal yenilgi” hissi yaratabileceği de ifade edilmektedir. Yani, düşmanı insanlaştırmak suretiyle millî hafızada hâlâ kapanmamış bir yaranın duygusal etkisi zayıflatılmış olabilir.

Sevindik Mehman’ın “İşgal” üçlemesi (troloji) ise tamamen farklı bir yaklaşımla, Karabağ Savaşı’nın doğrudan iç yüzüne, cephe gerçeğine odaklanır. Burada gönüllülerden oluşan birliklerin dağınık yapısı, komuta eksikliği, düzensizlik ve savaşın yıpratıcı atmosferi ayrıntılı bir şekilde tasvir edilir. Romanın merkezinde ise şehit kardeşinin intikamı için cepheye giden “Zoya” karakteri yer alır. Mehman, savaşın görselliğini güçlü biçimde yansıtmayı başarsa da anlatı yoğunluğu zaman zaman yapısal bulanıklıklara yol açmakta, olaylar arasında geçişler yeterince akıcı biçimde sağlanamamaktadır. Buna rağmen karakterlerin derinlemesine işlenmesi, romanı çağdaş savaş edebiyatı içinde önemli bir yere taşır (Talibova, 2016: 80)

Nergiz Cabbarlı, çağdaş Azerbaycan romanında son yıllarda belirginleşen eğilimlerden birinin otobiyografik anlatım biçimlerinin artışı olduğunu belirtir. Ona göre bu eğilim yalnızca bireysel hafızanın yansıtılmasıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda türler arası geçişlerin, anlatı yapısındaki esnekliklerin ve edebî estetiğin yeniden şekillenişinin de habercisidir. Sabir Ehmedli’nin “Yazılmayan yazı”, Eli Emirli’nin “Ağdamda neyim galdı” ve Seyran Sehavet’in “Gaçagaç” romanları, bu dalgaın belirleyici örnekleri arasında yer almaktadır (Talibova, 2016: 81).

Cabbarlı özellikle “Gaçagaç” romanına ayrı bir önem atfeder. Ona göre bu eser yalnızca otobiyografik unsurlar içeren bir metin değildir, aynı zamanda roman formunun sınırlarını yeniden tanımlayan, portre ve anı türünü harmanlayan, mizahi dokusu ve diliyle özgün bir anlatı dünyası kuran metinlerden biridir. Yapı açısından değerlendirildiğinde roman, çocukluk ve gençlik hatıralarıyla başlamasına rağmen, ilerleyen bölümlerde portre-romana dönüşür. Bu dönüşüm bilinçli bir estetik tercihten çok, anlatının doğallığından doğar. S. Sehavet’in anlatımı, klasik anı türünün sınırlarını aşar; zira yazar, kendisine dair bilgileri geri planda tutarak diğer kişileri ön plana çıkarır. Bu yönüyle “Gaçagaç”, türsel olarak bir otobiyografi olmaktan çok, edebî şahsiyetler galerisi hâline gelir. Cabbarlı, S. Sehavet’in en

belirgin stilistik özelliklerinden birinin, karakterleri kısa paragraflarda birkaç cümleyle canlı biçimde çizebilme becerisi olduğunu vurgular.

Cabbarlı'ya göre, “Gaçagaç” romanı dili, imgeleri ve karakter kurma biçimiyle dikkat çekici bir anlatım düzeyine ulaşır. Anlatımda içtenlik, özgünlük ve yer yer duygusal cesaret görülür. Buna karşın, eserde zaman zaman detaylara fazlaca girilmesi ve yapısal bütünlüğün bozulması gibi bazı zafiyetler de mevcuttur. Ancak tüm bu eksiklere rağmen, “Gaçagaç”, anı türüne yeni bir soluk getiren örnek olarak literatürdeki yerini sağlamlaştırır (Cabbarlı, 2016: 82).

Öte yandan Sabir Ehmedli'nin “Yazılmayan yazı” adlı eseri ise, tarihsel hafıza ile bireysel hafızayı iç içe geçiren bir başka otobiyografik anlatıdır. Cabbarlı, bu metinde Cebrayıl'ın tarihi, bölgedeki figürler, efsanevi mekânlar (Ziyarat dağı, Diri dağı, Âşığ Gurbani'nin mezarı) ve bireysel yaşantıların bir arada sunulduğunu belirtir. Fakat metnin kurgusal bütünlüğü geçmişle sınırlı kalmaz; anlatı istemsizce günümüze ve Karabağ trajedisine yönelir. Yazarın “Derd meni oynadır” cümlesiyle bu kaçınılmaz geçişi kendi içinde dile getirmesi, romanın özünü oluşturan duygusal ve düşünsel zorunluluğun bir yansımasıdır. Cabbarlı, bu eserde türsel sınır ihlallerinin de gözlemlendiğini vurgular. Anlatı, zaman zaman bireysel hikâyeden koparak tarihî olaylara, özellikle İran'dan göç ettirilen Ermenilerle ilgili Türkmençay ve Gülistan antlaşmalarına, odaklanmaktadır. Bu durum otobiyografik akışın sürekliliğini kesintiye uğratmaktadır. Ancak Cabbarlı, bu tarihsel araya rağmen, anlatının samimiyetini ve anlatıcı öznesinin içtenliğini koruyabildiğini kabul eder (Cabbarlı, 2016: 83).

Nergiz Cabbarlı'ya göre, Eli Emirli'nin “Ağdamda neyim galdı?” adlı romanı, açık bir şekilde yazarın çocukluk anılarına dayanan otobiyografik bir metin olarak şekillenir. Roman, yazarın “Her şey bu günde, indide hell olunur...” cümlesiyle başlayan düşünsel yaklaşımı üzerinden ilerler. Her ne kadar yazar “Garabağı tez-tez hatırlamıram” dese de, anlatının tamamı Karabağ'ın ruhunu, mekânlarını ve toplumsal dokusunu canlı bir şekilde yansıtır. Özellikle Novruzlu'da geçen çocukluk yılları, Ağdam'daki yaşam, ailesiyle ve çevresiyle olan ilişkiler bu bölgesel belleği diri tutar (Talibova, 2016: 84- 85).

Görüldüğü üzere, çağdaş Azerbaycan romanında otobiyografik eğilimlerin artışı yalnızca bireysel belleğin dışavurumu olarak yansımaz, aynı zamanda türler arası sınırların sorgulanması, anlatı biçimlerinin esnekleşmesi ve edebî estetiğin yeniden tanımlanması sürecine işaret eder. “Gaçagaç”, “Yazılmayan yazı” ve “Ağdamda neyim galdı?” gibi eserler, otobiyografi, anı, portre ve kurmaca anlatı biçimlerini harmanlayarak yeni bir türsel yapılanma modeli sunar. Bu metinlerde bireysel deneyim yalnızca geçmişin kaydı değil, aynı zamanda kolektif hafızanın yeniden inşasıdır. Cabbarlı’ya göre bu eğilim edebiyatın hem içeriksel hem biçimsel düzeyde dönüşmekte olduğunu ve romanın, yalnızca bir anlatı biçimi değil, aynı zamanda kültürel ve tarihsel bir sorgulama aracı hâline geldiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Nergiz Cabbarlı, İsa Muğanna’nın “Türfe” romanını değerlendirdiği çözümlemelerinde eserin yalnızca otobiyografik ve tarihsel bir anlatı olmakla kalmadığını, aynı zamanda yazarın ideolojik dünya görüşünü kurgu içinde sistematik biçimde inşa eden bir yapıyla örüldüğünü vurgular. Cabbarlı, romanın otobiyografik boyutunun belirgin biçimde hissedildiğini; başkarakter Astan’ın köyüne dönmesi, Türfe adlı ziyaretgâhla kurduğu manevi bağ, çocukluk ve aile anılarının gerçekçi bir şekilde aktarılmasıyla edebî anlatının otantikliğini artırdığını ifade eder. Türfe ziyaretgâhı yalnızca mekânsal bir referans değildir, aynı zamanda roman boyunca aktarılan sufi geleneklerin, Nakşibendilik etkisinin ve kültürel kimlik kodlarının somut bir merkezi olarak yapılandırılmıştır. Astan’ın Zalımoğlu kızı Calla ile yaşadığı aşk, bu metafizik bağlam içerisinde biçimlenir. Bu aşk romanın ontolojik altyapısını kuran inanç dizgesinin üzerinde yükseldiği insani bir anlatıdır. Cabbarlı, bu anlatının içine Yunus Emre, Seyid Nigari, Nesimi gibi sufilerin düşünce mirasının yerleştirildiğini, böylece bireysel aşkın toplumsal ve metafizik bir bağlama taşındığını belirtir (Cabbarlı, 2016: 86).

Nergiz Cabbarlı, İsa Muğanna’nın “Türfe” romanına dair değerlendirmesinde, eserin yalnızca bir otobiyografik veya tarihî anlatı olarak değil, aynı zamanda toplumun dinî algılayış biçimine dair güçlü ve yer yer tartışmalı tezler barındıran ideolojik bir metin olarak okunması gerektiğini ifade eder. Cabbarlı’ya göre, Muğanna bu romanda dinî, toplumun yapısal ve manevi dönüşüm sürecinde yer yer yıkıcı etkiler doğurabilen bir dış unsur olarak konumlandırmakta ve dinî kültürel kodlara yabancı

bir şekilde topluma nüfuz ettiğini ileri sürmektedir. Cabbarlı, romanın yayımlanmamasına da dikkat çeker. “Türfe”, İsa Muğanna hayattayken Azerbaycan dergisine sunulmuş olmasına rağmen yayımlanmamıştır. Cabbarlı’ya göre, bu durumun ardında yalnızca romanın estetik yapısı değil, aynı zamanda içerdiği dinî eleştirinin dozu yatmaktadır. Romanın, özellikle Kur’an’ın tahrifine yönelik alıntılar ve yorumlarla bezeli kısımları, yazarın konuyu edebî değil, doğrudan haberci bir tonda işlemesine yol açmış; bu da metnin sanat eseri niteliğini tartışmalı kılmıştır.

Vüsal Nuru’nun “Dorantağ” romanını çağdaş Azerbaycan nesrinde hem düşünsel hem de estetik boyutlarıyla dikkate değer bir metin olarak değerlendirilebiliriz. Roman, yalnızca bir inanç krizinin alegorisi değil, aynı zamanda yazınsal ve felsefi bir sorgulama alanıdır (Cabbarlı, 2016: 88). Başkarakterin ironik mesafesi, postmodern estetiğin aracı olarak kurgulanmış; bu ironi yüzeysel mizah değil, bastırılmış metafizik arayışın ifadesi olmuştur. “Deli Gerib” gibi figürlerle metin, mistik ve simgesel bir boyuta geçer. Zaman kırılmasıyla geçmişe, İslam’ın dayatıldığı döneme yapılan geçişte büyümlü gerçekçilik öne çıkar; hurafeler, semboller ve ruhani öğeler estetik dokuyu derinleştirir. Bu bölüm, sadece tarihî değil, günümüz insanının hakikat arayışının anlatımıdır. Dinî baskı, örtünme ve duaların ruhsuzluğu gibi detaylarla bireyin içsel direnci yansıtılır. Cabbarlı, estetikle fikir arasındaki bu birleşmeyi anlatının temel gücü olarak görür. Kahramanın cesaret yerine korkaklık sergilemesi, geleneksel figüre karşı postmodern bir kırılmadır. Roman boyunca yazarın sesi anlatıya sızar; bu, düşünsel rezonans yaratsa da estetik mesafeyi daraltabilir. Geçmişin seçilerek anlatıya dâhil edilmesi, insan-doğa-hakikat ilişkisini öne çıkarır. Ancak finaldeki düş izlenimi, inşa edilen katmanları sarsar. Görsel ve içsel tasvirler, şiirsellik ve duyumsama gücü metni özgünleştirir; fakat bu yoğunluk yer yer dengeyi bozabilir. “Dorantağ” romanını çağdaş Azerbaycan nesrinin yeni yönelimlerini barındıran, üslup deneyleriyle geleneksel anlatının sınırlarını zorlayan, şiirsel dil ile düşünsel sorgulamayı buluşturan önemli bir eser olarak tanımlanabilir. Özellikle geçiş dönemi insanının manevi-psikolojik sıkışmışlığını, toplumsal kırılmaları ve inançla hakikat arasındaki çatışmayı bir arayış metaforu etrafında şekillendirmesi romanı hem bireysel hem kolektif düzeyde anlamlı kılmaktadır.

Genel bir değerlendirme olarak 2015 yılı verileri ışığında bakıldığında, çağdaş Azerbaycan romanında tematik çeşitlilik ve anlatı biçimlerinde belirgin bir hareketlilik söz konusudur. Otobiyografik hafızanın anlatıya taşınması, dinî-felsefi sorgulamalarla metne derinlik kazandırılması ve tür sınırlarının zorlanması romanın sadece edebî değil, aynı zamanda ideolojik bir tartışma alanına dönüştüğünü göstermektedir. Her ne kadar yapısal dağınıklık ve aşırı yazar müdahalesi kimi metinlerde estetik bütünlüğü zedelese de bu metinler edebiyatın düşünsel potansiyelini canlı tutan örnekler olarak önemini korumaktadır.

2015 yılı, çağdaş Azerbaycan romanı açısından dikkate değer bir çeşitliliğin ve tematik zenginliğin öne çıktığı bir dönem olmuştur. Bu yıl yayımlanan romanlara bakıldığında, tür bakımından oldukça geniş bir yelpazenin olduğu görülmektedir. Özellikle toplumsal, tarihsel, otobiyografik, savaş, felsefi ve dinî-felsefi gibi farklı türlerde kaleme alınan eserler yazarların hem bireysel hem de toplumsal meseleleri çok yönlü ele aldıklarını göstermektedir. Azad Garadereli'nin "Şüşe ev", Mirmehdi Ağaoğlu'nun "Bu gün sebr ele", Vidadi Babanlı'nın "Zemane adamı" gibi toplumsal romanları; Aslan Guliyev'in "Ağrı", Hacı Geni Camalzade'nin "Karhana" gibi tarihsel nitelikli yapıtları; Eli Emirli'nin "Ağdamda neyim kaldı?", Sabir Ehmedli'nin "Yazılmayan yaz"ı ve "Seyran Sehavet'in Gaçagaç" gibi otobiyografik yönü ağır basan romanları bu çeşitliliği örneklemektedir.

Bu romanlarda ele alınan temalar arasında savaş ve işgalin birey ve toplum üzerindeki etkileri, tarihsel bellek, birey-toplum çatışması, kimlik arayışı ve metafizik sorgulamalar öne çıkmaktadır. Özellikle Sevindik Mehman'ın "İşgal" üçlemesi savaşın yıkıcı izlerine odaklanırken Kenan Hacı'nın "Fironun defteri" ve Memmed Oruc'un "Gısa gapanma" adlı romanları bireyin iç dünyası ve toplumsal yabancılaşma problemlerine eğilmektedir. Eli Emirli'nin "Ağdamda neyim kaldı?" romanı ise bir kentin kaybı üzerinden kolektif hafızayı sorgulayan önemli bir yapıttır.

Bu bağlamda Vüsal Nuru'nun "Dorantağ" adlı romanı, çağdaş Azerbaycan nesrinde hem düşünsel hem de estetik boyutlarıyla dikkat çeken bir eser olarak değerlendirilebilir. Dinî-felsefi nitelik taşıyan bu roman, bireyin içsel arayışlarını, metafizik meselelerle hesaplaşmasını ve inanç sistemleri çerçevesinde yürüttüğü

sorgulamaları merkeze alır. Yazar, modern bireyin anlam arayışını ele alırken klasik anlatı kalıplarının dışına çıkarak daha çok simgesel ve çok katmanlı bir kurgu inşa etmektedir. Bu yönüyle Dorantağ, 2015 yılı Azerbaycan romanları arasında özgün bir estetik çizgi ve felsefi derinlik sergileyen metinler arasında yer almaktadır.

Romanların yayımlandığı ortamlar da edebî üretimin niteliğine dair ipuçları vermektedir. Çoğu eser kitap formatında yayımlanmış olmakla birlikte, “Azerbaycan” ve “Yazı” gibi dergilerde yayımlanan romanlar da dönem edebiyat çevrelerinin canlılığını ve edebî iletişimin sürekliliğini göstermektedir. Bu da çağdaş Azerbaycan edebiyatının hem kurumsal hem bireysel düzlemde gelişmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3. 6 Edebî Süreç 2015 roman değerlendirmesinde ele alınan eserler

Yazar	Eser	Tür
Aslan Guliyev	Ağrı	Tarihsel roman
Azad Garadereli	Şüşə ev	Toplumsal roman
Elçin	Baş	Roman
Eli Emirli	Ağdamda neyim galdı?	Otobiyografik roman
Hacı Geni Camalzade	Karhana	Tarihsel roman
İsa Muğanna	Türfe	Felsefi-ideolojik roman
Kamil Efseroğlu	Daşlı gala	Roman
Kamil Efseroğlu	Tüfəng açıldı (İt gani)	Roman
Kenan Hacı	Fironun defteri	Roman
Memmed Oruc	Gısa gapanma	Roman
Mirmehdi Ağaoğlu	Bu gün sebr ele	Toplumsal roman
Ramiz Abbaslı	Ad oğrusunun adı	Roman
Sabir Ehmedli	Yazılmayan yazı	Otobiyografik roman
Sabir Rüstəmhanlı	Şair və şer	Roman
Saday Budaglı	Yol üstü söhbət (Zede)	Roman
Sevindik Mehman	İşğal	Savaş romanı (üçleme)
Seyran Sehavet	Gaçagaç	Otobiyografik roman
Şerif Ağayar	Gülüstan	Toplumsal roman
Vagif Nesib	Sensizlik, mensizlik, onsuzlug	Roman
Vidadi Babanlı	Zəmanə adamı	Toplumsal roman
Vüsal Nuru	Dorantağ	Roman (dinî-felsefi)
Hanemir	Maglar	Roman
Zahid Sarıtorpag	Kül	Roman

3.2.3.1 Tarihî roman

2015 yılında yayımlanan tarihî roman sayısının azlığı, edebî ortamın genel eğilimlerini sorgulamak açısından önemli bir veri olarak değerlendirilebilir. Tehran Alişanoğlu “Tarihi janrın hegigetleri” başlıklı değerlendirmesinde 2015 yılı içinde yalnızca iki tarihî romanın yayımlanmış olması olgusunu niceliksel bir azlık olarak değil, edebî ortamın genel eğilimlerini sorgulamak açısından anlamlı bir veri olarak ele almaktadır. Elçin’in “Baş” romanı ile Sabir Rüstemhanlı’nın “Şair ve şer” adlı eserlerinin söz konusu yılda (2015) tarihî türde öne çıkan yegâne örnekler olması, görünürde bir duraklamayı işaret etse gibi görünse bile, Alişanoğlu bu durumu tarihî anlatıya olan ilginin azaldığı şeklinde yorumlamamakta; bilakis tarih temasının, romanla sınırlı kalmayarak hikâye, şiir, tiyatro ve dramatik türlerde de yoğun biçimde işlendiğini ifade etmektedir (Alişanoğlu, 2016: 100).

Tehran Alişanoğlu’nun değerlendirmelerine göre, çağdaş dönemin “post-tarih” olarak adlandırılan süreci ile klasik tarih anlayışı arasında köklü bir epistemolojik dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm yalnızca tarih yazımını değil, aynı zamanda roman türünü de derinden etkilemiştir. Geçmiş, artık değişmez ve kutsal bir bilgi bütünü olmaktan çıkmış; bireyin duygu, düşünce ve anlam dünyasıyla etkileşen, yeniden okunan ve yorumlanan bir metafor hâline gelmiştir. Bu bağlamda Elçin’in “Baş” ve Sabir Rüstemhanlı’nın “Şair ve şer” romanları, biçimsel olarak klasik tarihî roman kalıplarını korusalar da, tarihe çağdaş okurun içsel rezonansına hitap eden, onunla duygusal ve zihinsel düzeyde bağ kurmayı hedefleyen bir yaklaşımla eğilen metinler olarak değerlendirilmiştir.

Alişanoğlu’nun analizinde dikkat çeken bir diğer temel unsur, söz konusu romanların yalnızca tarihî olayları aktarmakla yetinmemesi, aynı zamanda bugüne ilişkin tarihsel anlamlar inşa etmesidir. Bu bağlamda tarih yalnızca betimleyici bir unsur olarak değil, anlam kurucu bir zeminde yeniden konumlandırılmaktadır. Elçin’in “Baş” adlı romanı okuyucuyu XIX. yüzyılın başlarına, Bakü hanlığının Rusya İmparatorluğu tarafından işgali sürecine götürerek tarihsel bir kırılma noktasını işler. Öte yandan, Rüstemhanlı’nın “Şair ve şer” adlı eseri, Mehmed Hadi’nin biyografisi ekseninde XX. yüzyılın eşliğindeki Azerbaycan’ı panoramik bir biçimde resmeder. Her iki

metin de yalnızca tarihsel olayları dile getirmekle kalmaz; aynı zamanda bu olaylar aracılığıyla Azerbaycan varlığını yani ulusal kimliği, toplumsal hafızayı ve bireysel bellek düzeylerini sorgulayan ve yeniden inşa eden kurmaca yapılar ortaya koyar. Tehran Alişanoğlu 2015 yılına ait iki tarihî roman -Elçin'in "Baş" ve Sabir Rüstemhanlı'nın "Şair ve şer" adlı eserleri, üzerinden yıllık bir edebî envanter sunuyormuş gibi görünse de, özünde çağdaş Azerbaycan romanında tarihî türün geçirdiği dönüşümü, poetik yeniden yapılanmasını ve tematik genişlemesini çok katmanlı biçimde ele alan özgün ve eleştirel bir metindir.

3.2.4 Povest (uzun hikâye)

2015 yılında Azerbaycan edebiyatında povest (uzun hikâye) türüne yönelik genel eleştiriler hem bu türün kavramsal niteliği hem de edebî metinler üzerindeki etkisi bağlamında çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir. Povest kelimesinin Rusça "povestvovanie" (anlatı) kökünden türemiş olması, bazı çevrelerde bu türün millî edebiyat içindeki meşruiyetine dair kuşku doğurmuştur. Dünya edebiyatında birebir karşılığı bulunmayan bu türün, yalnızca Sovyet sonrası ülkelerde varlık göstermesi, onu kimi zaman dışsal ve yapay bir form olarak değerlendiren yaklaşımlara neden olmuştur. Hatta hikâye–povest–roman sıralamasının yapay ve kurgusal bir hiyerarşi olduğu görüşü de bu yıl içinde dillendirilmiştir. Ancak çağdaş Azerbaycan edebî tenkidi bu tür düşünceleri yüzeysel ve indirgemeci bulur. Araştırmacılara göre, edebî türler arasındaki sınırlar kesin ve zorunlu değil, şartlara ve yaratıcı tercihlere göre şekillenen yapılardır (Xəlilova, 2016: 110). Povestin, hikâyeye oranla daha derinlikli yapı kurmaya imkân tanınması; romana oranla ise daha dinamik ve pratik okunabilirliğiyle çağdaş okuyucunun taleplerine cevap vermesi, bu türün günümüzdeki önemini artırmaktadır. Dolayısıyla sadece Batı'da birebir karşılığı olmadığı gerekçesiyle bu türü hor görmek, dar bir bakış açısının ürünüdür. Ayrıca povest teriminin değiştirilmesi yönündeki çağrılar da eleştirilmektedir. Azerbaycan edebiyatında yüzyıllardır kullanılan edebî terimlerin çoğu yabancı kökenlidir ve bu artık normatif bir kabule dönüşmüştür. Bu nedenle terminolojik köken üzerinden yürütülen dışlayıcı eleştiriler, dilin gelişim seyrini göz ardı eden tutarsız yaklaşımlar olarak değerlendirilmiştir. Genel olarak 2015 yılında povest türüne karşı yöneltelen olumsuz eleştirilerin önemli bir kısmı tarihsel ve

toplumsal bağlamdan kopuk değerlendirmelerden ibaret kalmış; türün edebî değerinden çok şekilsel özellikleri üzerinden hüküm verilmeye çalışılmıştır. Asıl mesele, türün kendisinde değil; o tür aracılığıyla ortaya konulan metinlerin içeriksel, estetik ve tematik yetersizliklerinde aranmalıdır (Xəlilova, 2016: 111).

2015 yılında yayımlanan povestlerin birçoğunda Karabağ savaşı, geçiş dönemi karmaşası, sosyal adaletsizlik, kadın sorunları ve çocuk istismarı gibi temaların öne çıkması, povestin yalnızca bir anlatı türü değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı diri tutan ve çağın vicdanını kayıt altına alan bir belge niteliği taşıdığını göstermektedir. Bu eğilim, edebî bir tercih olmanın ötesinde, aynı zamanda millî bilinç oluşturma çabasının bir yansımasıdır. Povest bu bağlamda yalnızca bireysel hikâyeleri dile getiren bir tür olmaktan çıkarak çağın ruhunu belgeleyen; bireyin iç dünyası ile toplumun yapısal dönüşümleri arasındaki ilişkiyi çözümleyen önemli bir edebî forma dönüşmektedir.

Söz konusu işlevsellik, özellikle Gülşen Letifhan'ın "Kabus", Mustafa Çemenli'nin "Üç yaşlı esir", İlgar Fehmi'nin "Maygülü", Eli Şirin Şükürlü'nün "Su perisi" ve Ekrem Gaflanoğlu'nun "Taleler kesişende" gibi eserlerinde açık biçimde gözlemlenmektedir. Bu örnekler, povest türünün çağdaş toplumsal sorunlarla kurduğu bağın ne kadar güçlü ve derinlikli olabileceğini kanıtlamaktadır (Xəlilova, 2016: 113).

Ancak, povestin çağdaş Azerbaycan edebiyatındaki rolünü daha da üst düzeye taşıyabilmesi için bazı temel estetik gerekliliklerin göz ardı edilmemesi gerekir. Özellikle estetik derinlik, karakter inşası, dil işçiliği ve anlatımda yenilik gibi alanlarda yazarların daha fazla çaba göstermesi elzemdir. Aksi takdirde, povestin üretkenliği yalnızca nicelik düzeyinde kalır; nitelik açısından ise okuyucuda iz bırakma ve kalıcılık potansiyelini giderek yitirir. Azerbaycan edebî tenkidinin değerlendirmelerine göre 2015 yılında yaklaşık 20'ye yakın yeni povest yayımlanmıştır. Bu sayı bir yıl için küçük sayılmayacak bir rakamdır (Xəlilova, 2016: 115).

2015 yılında yayımlanan povestlerde öne çıkan temalar hem toplumsal gerçeklik hem de bireysel yaşantılar ekseninde şekillenmiştir. Özellikle üç ana tema yılın edebî manzarasına damgasını vurmuştur: Karabağ savaşı ve vatan müdafaası, sevgi ve ayrılık, toplumsal-sosyal çözülme ve geçiş dönemi bunalımı. Birincisi ve en dikkat çekeni, hiç kuşkusuz Karabağ savaşı temasıdır. 2015 yılında yazılan birçok povestte doğrudan ya da dolaylı biçimde bu tema işlenmiş, özellikle Gülşen Letifhan'ın "Kabus", Mustafa Çemenlinin "Üç yaşlı esir" ve Şövkət Zerinin "Ebediyete kadar" adlı eserlerinde savaşın insani, tarihsel ve kültürel boyutları ön plana çıkarılmıştır. Bu eserlerde sadece cephe hattı değil, savaşın aile içindeki yıkıcı etkileri, kuşaklar arası travmalar ve vatana dair aidiyet duygusu da detaylı bir şekilde ele alınmıştır (Xəlilova, 2016: 115- 116).

İkinci önemli tema sevgi, ayrılık ve duygusal çatışmalardır. Özellikle "Ebediyete kadar", "Taleler kesişende", "Su perisi" ve "Karmen" gibi eserlerde, bireysel aşkın toplumsal yapılarla, geleneklerle ya da savaş koşullarıyla çelişmesi temel eksen hâline gelmiş; aşk, yalnızca bireysel bir duygu değil, aynı zamanda bir direniş biçimi olarak da kurgulanmıştır. Üçüncü belirgin tema ise toplumsal yozlaşma, adaletsizlik ve geçiş dönemi travmalarıdır. "Hale", "Maygülü", "Taleler kesişende" gibi povestlerde 1990'lı yılların başlarında Azerbaycan'ın yaşadığı siyasal, ekonomik ve ahlaki çöküş çarpıcı biçimde işlenmiştir. Bu eserlerde toplumun alt sınıflarında yaşanan yozlaşma, güvenlik birimlerinin keyfiliği, sosyal adaletsizlikler, rüşvet, bireysel trajediler ve insan hakları ihlalleri ana izlekler arasında yer almıştır. Tüm bu temaların yanı sıra, kadın sorunları, aile trajedileri, bireysel yabancılaşma, ahlaki çözülme, çocuk istismarı, insan ve kadın ticareti gibi toplumsal yaralar da yılın edebî metinlerinde sıkça ele alınan meseleler arasında yer almıştır (Xəlilova, 2016: 119-120).

2015 yılında kaleme alınan Azerbaycan povestleri üzerine yapılan değerlendirmelerde, bireysel hikâyelerin ötesinde belirgin bir ideolojik yönelimin varlığı dikkat çekmektedir. Bu döneme ait metinler yalnızca estetik değer taşımamakta; aynı zamanda savaş, işgal, kimlik, millet, vatan ve tarih bilinci gibi temalar etrafında şekillenen güçlü bir toplumsal mesaj barındırmaktadır. Çağdaş edebiyat bu yolla sadece bireysel duyarlılıkları değil, kolektif hafıza ve millî bilinç

gibi ideolojik formasyonları da diri tutma işlevi üstlenmiştir. Bu anlayış, klasik propagandacı tutumların ötesinde, edebiyatı tarihsel sorumlulukla bütünleşen bir alan olarak konumlandırmaktadır.

Karabağ savaşını merkezine alan örneklerde –Gülşen Letifhan’ın “Kabus”, Mustafa Çemenli’nin “Üç yaşlı esir”, Şövkət Zerin’in “Ebediyete kadar” adlı povestlerinde– edebî anlatı, estetikle ideolojiyi buluşturan bir bilinçle kurgulanmaktadır. Bu tür metinlerde vatan, millet ve tarih gibi unsurlar yalnızca arka plan işlevi görmemekte; aksine, yapısal birer öge olarak anlatının temelini oluşturmaktadır. Savaş sahneleri, birey ve toplum kimliğinin sınıandığı eşikler olarak yapılandırılırken karakterlerin davranışları ve kararları millî-manevi değer sisteminin birer temsili hâline gelmektedir.

Bununla birlikte, söz konusu ideolojik çerçevenin yalnızca savaş temasıyla sınırlı olmadığı da gözlemlenmektedir. Kadın ticareti, sosyal yozlaşma, geçiş dönemi travmaları, dinî ikiyüzlülük, adaletsizlik ve ahlaki çözülme gibi olgular, edebiyatta eleştirel bir bilinçle işlenmiş; bu bağlamda İlgar Fehmi’nin “Maygülü” ve Mübariz Ceferli’nin “Hale” adlı eserleri öne çıkmıştır. Bu metinlerde ideolojik duruş, sistem eleştirisine dönüşmekte; edebiyat yalnızca bir ayna değil, aynı zamanda eleştirel düşüncenin sözcüsü olarak konumlanmaktadır. Ancak bu anlatı anlayışı bazı tehlikeleri de beraberinde getirmektedir (Xəlilova, 2016: 122). Sanat metninin yalnızca ideolojik mesaj taşıyıcılığına indirgenmesi, edebî değerlerin ikinci planda kalmasına yol açabilir. Bu nedenle estetik bütünlük ile ideolojik duyarlılık arasında hassas bir denge kurulması gerekmektedir. Aksi takdirde ne yalnızca propagandaya dönüşen anlatılar ne de bireyci yaklaşımla toplumsal gerçeklikten kopmuş metinler edebiyatın işlevini tam anlamıyla yerine getirebilir. Nitelikli edebiyat hem bireysel duyarlılığı hem de tarihsel bilinci taşımalı ve birey ile toplum, estetik ile ideoloji arasında denge kurabilmelidir.

Öte yandan, 2015 povestlerinin önemli sorunlarından biri de karakter kurgusundaki yetersizliktir. Kahraman figürünün derinlikten yoksun oluşu, sadece teknik bir eksiklik değildir, aynı zamanda ideolojik, kültürel ve estetik bir boşluğun göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Oysa ki anlatının merkezinde yer alan bu figür, yalnızca

olayları taşıyan bir anlatı unsuru değil; aynı zamanda toplumun ahlaki, düşünsel ve duygusal yükünü üstlenen simgesel bir şahsiyet olmalıdır. 1960-70’li yıllarda bu tür kahramanlar sosyalist ideoloji çerçevesinde profesyonel başarı, çalışkanlık ve toplumsal fayda gibi değerlerle işlenmiş; tarihî, folklorik ve klasik kaynaklardan beslenerek unutulmaz karakterler yaratılmıştır.

Buna karşın 2015 yılında yazılan eserlerde, özellikle Karabağ savaşı gibi güçlü tarihsel ve millî temalara rağmen aynı etkiyi bırakan karakterlerin ortaya konmadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, karakterlerin çoğunlukla olay örgüsüne hizmet eden araçsal figürler olarak kurgulanmasıyla ilgilidir. Psikolojik derinlikten yoksunluk, tipik davranış kalıplarının ötesine geçememe ve iç dünyaya yeterince nüfuz edilememesi gibi eksiklikler, okuyucunun karakterle özdeşlik kurmasını zorlaştırmaktadır. Mehin-Nihad, Teymur-Garatel öğretmen ve İlyas baba gibi örnekler olumlu istisnalar olarak öne çıksa da bu örneklerin sayısı sınırlı kalmaktadır (Xəlilova, 2016: 144- 145).

2015 yılında yazılan povestlerde toplumsal duyarlılığın güçlü olduğu, ancak karakter derinliğinin zayıf kaldığı bir anlatı yapısı hâkimdir. Edebiyatın estetik, etik ve ideolojik boyutlarını dengeli bir şekilde bir araya getiren metinler üretmek, bu tür yapısal sorunların aşılması açısından elzem görünmektedir.

Povest yazarlarının dil ve üslubu, edebî beklentilerin karşılanmasında belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çağdaş Azerbaycan povestlerinin önemli bir bölümünde karşılaşılan anlatım tekrarları, yapay diyaloglar, gereksiz yere uzatılmış sahneler ve yüzeysel betimlemeler, bir edebî metnin yaşarlık ve etkileyicilik potansiyelini ciddi biçimde zayıflatmaktadır. Oysa edebiyat sadece olayları aktarmak değil, aynı zamanda dili estetik, düşünsel ve duygusal derinlikle işlemek anlamına gelir. Bu bağlamda geleceğin yazarı; dili bir araç değil, bir yaratım alanı olarak gören, kelimeleri titizlikle seçen ve anlatısını sanatsal bir duyarlılıkla inşa eden bir anlatıcı olmalıdır.

Çağdaş edebiyatın sağlıklı biçimde gelişebilmesi için, yazarların yalnızca bireysel temalara odaklanmaları yeterli değildir. Millî meseleleri göz ardı etmeyen; bireyi

toplumdan koparmayan; estetik kaygıyı ideolojik sorumlulukla birleştirebilen; düşünsel derinlik, tarihsel bilinç ve kültürel duyarlılıkla yazan bir anlayışın yerleşmesi elzemdir. Böyle bir yaklaşım, edebiyatı sadece yazan bir zihnin ürünü olmaktan çıkarır; onu aynı zamanda bir vicdanın sesi hâline getirir. Toplumsal hafızayla, halkla ve gelecek kuşaklarla bağ kurabilen bu tür bir edebiyat, yalnızca bugünün değil, yarının da değerlerini taşıyabilecek güçtedir.

Tablo 3. 7 Edebî Süreç 2015 povest değerlendirmesinde ele alınan eserler

Yazar	Eser/Povest
Gülşen Letifhan	Kâbus
Mustafa Çemenli	Üç yaşlı esir
Şövkət Zeri	Ebediyyete geder
Eli Şirin Şükürlü	Su perisi
İlgar Fehmi	Karmen
İlgar Fehmi	Maygülü
Ekrem Gaflanoğlu	Taleler kesişende
Gafar Ceferli	Günahsız melek
Gafar Ceferli	Elvida heyat
Gafar Ceferli	Heyirle şerin gəvüşdüğü gün
Mübariz Ceferli	Hale
Vahid Meherremli	Ceza
Müzahim İsmayilzade	Anamsız – amansız dünya
Sehabet Tağlar	Ana feryadı
Seher Ehmed	Yeddinci palata

3.2.5 Hikâye

2015 yılı Azerbaycan hikâyeciliğini konu alan değerlendirme yalnızca o yıla ait edebî üretimi değil, aynı zamanda hikâye türünün geçirdiği dönüşümleri, estetik problemlerini ve içerik zenginliğini görünür kılmayı amaçlamaktadır (Vahid, 2016). Söz konusu dönemde yayımlanan hikâyelerde belirgin bir artış yaşanmış, ancak bu artış aynı ölçüde niteliksel bir yükselişi beraberinde getirmemiştir. Sayıca fazla olan bu hikâyelerin önemli bir bölümü, okurda iz bırakmayan, yüzeysel anlatımlarla sınırlı kalan metinlerden oluşmaktadır. Edebiyat ortamında canlılık olarak algılanabilecek bu üretim fazlalığı, aslında nicelik ile nitelik arasındaki eski gerilimi yeniden gündeme taşımıştır (Vahid, 2016: 147).

Bu eleştirel tutum, yalnızca çağdaş metinlerin değerlendirilmesiyle sınırlı kalmayıp geçmişle kıyaslama yoluyla ölçütlerin somutlaştırılması yoluna da gitmektedir.

Klasikleşmiş “Poçt gutusu” adlı hikâyenin bugün hâlâ okunuyor olması, estetik kalıcılığın göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu örnek üzerinden yazarın temel sorusu şu şekildedir: Günümüz yazarları, kendi zamanını aşacak güçte metinler üretebilmiş midir? Bu sorunun odağında, edebiyatın yalnızca anı kaydetme işlevi değil, zamanla yarışan bir estetik derinlik kurma potansiyeli de sorgulanmaktadır.

Bu perspektiften hareketle, hikâyeler bireysel başarılar üzerinden değil, kolektif hafızada bıraktıkları iz üzerinden değerlendirilir. Bazı metinler içerdiği ayrıntılarla dikkat çekerken kimileri biçimsel tercihleriyle öne çıkar. Bu çok yönlü yaklaşımın amacı, olay anlatıcılığı ile sanatkâr hikâyeciliği arasındaki farkı belirginleştirmektir. Hikâye, yalnızca olup biteni nakletmek için değil, yaşananları anlamlandırmak için yazılmalıdır.

2015 yılı hikâyelerinin dikkat çekici yönlerinden biri hem sayısal çokluk hem de biçimsel ve tematik çeşitliliktir. Bu çeşitlilik, bazı hikâyelerin bireysel kitaplar olarak yayımlanmasıyla, bazılarının ise roman, şiir ve deneme türleriyle birlikte derlenmesiyle somutlaşmıştır. “Topun kölgesi” (Hanemir Telmanoğlu), “Arvadsız kişi” (Şemil Sadig) (Sadiq, 2015), “5.45” (Müşfig Han) gibi eserler bireysel hikâye kitapları olarak anılırken; “Yol üstü söhbet”, “Dokuz hikâye”, “Kağız gemiler” (Natiq, 2015) gibi derlemeler daha önce yazılmış hikâyelerin bir araya getirilmesiyle yayımlanmıştır. Bu durum, yılın gerçek üretim kapasitesini yalnızca kitaplarla değil, süreli yayınlarla da ölçmeyi zorunlu kılmaktadır (Vahid, 2016: 148).

2015 yılında Ankara’da yayımlanan “Garabağ hekeyeleri” adlı toplu eser, Karabağ meselesinin edebî temsiline bölgesel bir açılım getirmesi bakımından önem taşımaktadır. Yirmi bir Azerbaycanlı yazarın bu kitaba dâhil edilmesi, savaş temasının yalnızca ulusal değil, aynı zamanda kültürel bir belleğe dönüştüğünü göstermektedir (Vahid, 2016: 147- 148). Savaş ve mültecilik yalnızca tarihî bir olay değil, çağdaş yazarın zihinsel dünyasında hâlâ çözümlenmemiş bir travma olarak kalmaktadır. Bu nedenle, savaş temalı hikâyelerde bireysel kayıplar, geri dönüşsüzlük ve bekleyiş hâli öne çıkmaktadır. Ancak her savaş hikâyesi, bu acıyı sahici bir düzlemde anlatmayı başaramamaktadır. Pek çok yazarın, bu tür metinlerde vatanseverlik vurgusunu abartarak karakter derinliğini ihmal ettiği, hikâyeyi

propaganda aracına dönüştürdüğü görülmektedir. Özellikle “Kesilmeyen ateş sesleri” adlı kitapta yer alan anlatılar, kahramanlığı ön plana çıkarırken insani zayıflıkları göz ardı etmektedir. Bu eleştiri bağlamında, hikâyenin estetik formunun ancak karakterin zaafı, korkuları ve içsel çalkantılarıyla kurulabileceği vurgulanmaktadır (Vahid, 2016: 149).

Savaş temalı hikâyeler arasında özellikle öne çıkan metinlerden biri, “Şekil” adlı hikâyedir. Bu metin yalnızca içeriğiyle değil, anlatı biçimiyle de çağdaş Azerbaycan hikâyeciliğinde istisnai bir konuma sahiptir. Birinci tekil şahıs anlatımıyla kurgulanan yapı, “itiraf” formunun başarılı bir örneği olarak değerlendirilir. Hikâye, dedesinin gençlik fotoğrafındaki gözleri oyduğu için yıllar sonra dedesinin kör olduğunu düşünen anlatıcı çocuğun vicdan muhasebesi üzerinden ilerler. Bu kurgu, yalnızca olayın sembolik anlamını değil, suçluluk duygusunun zaman içindeki dönüşümünü de içerir.

Bu hikâye, klasik olay hikâyesinin sınırlarını aşarak bireysel hatıra ile kolektif trajediyi aynı düzlemde buluşturur. Anlatıcının iç sesi yazarın sesiyle bütünleşmekte; yazar ile karakter arasındaki sınır silinmektedir. Mikhaıl Bahtin’in “itiraf” adını verdiği bu biçim, okuru yalnızca metni okuyan değil, metnin vicdanî ortağı haline getirir. Estetik derinlik, hikâyenin yalnızca ne anlattığı değil, nasıl bir sesle ve ne tür bir etik sorumlulukla anlattığıyla doğrudan ilişkilidir (Vahid, 2016: 150).

Savaş temasını kahramanlık değil, trajedi üzerinden kuran diğer hikâyeler de olumlu örnekler arasında gösterilmektedir. “Yük” (Elabbas), “Edam” (Sevinc Nurugızı) ve “Janna” (İrade Aytel) adlı hikâyeler, savaşın karşısına insanı koyan anlatılar olarak değerlendirilir. Bu metinlerde düşman figürü somut bir kişiden ziyade savaşın kendisi olarak tasvir edilmektedir. “Yük” adlı hikâyede esir değişimi umuduyla düşmana bile merhamet gösteren bir annenin portresi, edebiyatın düşmanlığa değil, insana odaklanması gerektiğini hatırlatmaktadır. Ancak duyarlılığı taşımayan pek çok savaş hikâyesi, insanın iç çöküntüsünü yansıtmak yerine düşmana karşı intikam arzusuyla örülüdür. Bu yaklaşım, edebiyatın temel işlevine aykırı bulunmakta; çünkü edebiyatın görevi savaşı değil, savaşın doğurduğu acıyı yazmaktır. Savaş alanında

yalnızca zaferi değil, yenilgiyi ve insana özgü kaybı anlatabilen hikâyeler hakiki bir edebî değer taşıyabilir (Vahid, 2016: 153).

Savaş anlatılarının yanı sıra, 2015 yılı hikâyelerinde toplumsal (günlük yaşam) meseleleri ve bireyin iç dünyasına dair hikâyeler de öne çıkmaktadır. Bu tür hikâyeler, dışsal çatışmalardan ziyade içsel kırılmaların, ahlaki yalnızlığın ve varoluşsal arayışların anlatımı açısından önemli bir alan açar. Ancak bu alandaki metinlerin büyük bir kısmı, edebî anlatım gücü bakımından tatmin edici düzeye ulaşamamıştır (Vahid, 2016: 162). Bu kategorideki hikâyelerde anlatım genellikle gözlem düzeyinde kalmakta; yalnızca görülen aktarılmakta, olay örgüsü ise bireyin ruhsal gerilimini yansıtamamaktadır. Karakterler çoğunlukla yaşamın sıradan akışına kapılmış, yönsüz ve suskun figürler olarak belirir. Bu suskunluk, estetik sessizlikten ziyade anlatıcının dili derinleştirememesinden kaynaklanan bir yüzeysizliktir. Hikâye, yalnızca olup biteni aktarmakla kalmayıp okuyucunun sezgilerini harekete geçiren bir yapı kurmalıdır. Oysa birçok metin olay aktarımıyla sınırlı kalmakta; karakterin iç sesi, duygusal dalgalanmaları ya da metafizik çatışmaları yeterince inşa edilmemektedir.

2015 yılı Azerbaycan hikâyeciliği, 70'ten fazla yazarın eserleriyle zenginleşmiş ve çeşitlilik kazanmıştır. Bu dönemde kaleme alınan hikâyeler, bireysel ve toplumsal temaları farklı bakış açılarıyla ele alarak edebî anlamda önemli bir gelişme kaydetmiştir.

Listeye göre, 70'i aşkın hikâye arasında savaş, umut, kimlik arayışı, kayıp, toplumsal adaletsizlik ve bireysel mücadele gibi temalar öne çıkmaktadır. Örneğin, Aliğ Nağioğlu'nun "Müharibe oyunları" (Nağioğlu, 2015) eseri savaşın etkilerini derinlemesine işlerken Elövset Beşirli'nin "Etiraf"ı bireyin içsel çatışmalarına odaklanmaktadır. Kamal Abdulla'nın iki hikâyesi "Gar" ve "Edam vahtını deyişmek olmaz" toplumsal ve ahlaki sorgulamaları temsil ederken Ramile Gurbanlı'nın "Men kişi olmag isteyirdim" eseri cinsiyet ve kimlik meselelerine farklı bir perspektif getirmiştir.

2015 yılında yayımlanan hikâyelerin yaklaşık %20'sinde savaş ve kayıp temaları işlenmiş, %15'inde kimlik ve cinsiyet sorunları ön planda olmuş; diğer temalar ise eşit dağılım göstermiştir. Hikâyelerde kısa, etkili anlatımlar tercih edilerek okuyucunun duygusal ve zihinsel bağ kurması sağlanmıştır.

2015 Azerbaycan hikâyeciliği 70'in üzerinde eserle hem tür hem içerik bakımından çeşitlenmiş; yerel gerçeklikleri evrensel temalarla buluşturarak edebî açıdan güçlü ve özgün bir dönemi temsil etmiştir. Bu sayı ve çeşitlilik, çağdaş Azerbaycan hikâye geleneğinin dinamik ve üretken bir dönem geçirdiğini göstermektedir.

Tablo 3. 8 Edebî Süreç 2015 hikâye değerlendirmesinde ele alınan eserler

Yazar	Eser
Aliğ Nağioğlu	Müharibe oyunları
Alpay Azer	Etirli mektub
Asiman Eyniyev	Sahil
Aydın Tağıyev	Adi ehvalat
Aydın Tağıyev	Varisler
Bahar Berdeli	Meğlubiyyetin sonu intiharmı?
Camal Zeynaloğlu	Snayperçi gız
Elabbas	Yük
Elövset Beşirli	Etiraf
Ezizağa Elsever	Çinar ağacı
Firuz Mustafa	Hekayeler
Gülmar Ahundova	Demir gız
Günel Natig	Kağız gemiler
İkinci Mahmud	Ümid arısı
İmdat Avşar (der.)	Garabağ hekayeleri
İntigam Mehdizade	Gaçgın garları
İrade Aytel	Janna
Kamal Abdulla	Edam vahtını deyişmek olmaz
Kamal Abdulla	Gar
Kenan Hacı	Özge gapılarında
Kerim Kerimli	Suu... Şuu-Şa!
Laura Cebrayılı	Kelle pencere
Laura Cebrayılı	Torağay tepesi
Memmed Namaz	Gerib ahşamlar
Mirmehdi Ağaoğlu	Alman malı
Mirmehdi Ağaoğlu	85-ci gün
Mirmehdi Ağaoğlu	Gurban
Mirmehdi Ağaoğlu	Nuhun harratı
Mübariz Ceferli	Tor
Mübariz Ören	Gar tanrısı
Müşfig Şükürlü	Hesab
Müşfig Şükürlü	Dost
Müşfig Şükürlü	Ajla

Tablo 3.8'in devamı

Yazar	Eser
Müşfig Han	5.45
Müşfig Han	Velosiped
Nermin Kamal	Nana sevirdi
Nise Beyim	Goca ümid
Novruz Necefoğlu	Bir men oyagdım
Nüşabe Memmedli	Payız tangosu
Ömer Heyyam	Sayrısan hallar
Ömer Heyyam	Canlının insan olmağı en büyük günahdır veya büyükler için nağıl
Orhan Fikretoğlu	Çarpaz ömürler
Gan Turalı	Dogguz hekaye
Geni Camalzade	Karhana
Gismet	Performans
Ramile Gurbanlı	Simli yaylıg
Ramile Gurbanlı	Men kişi olmag isteyirdim
Reşid Fahrallı	Hencer
Saday Budaglı	Yol üstü söhbet
Sadığ Elcanlı	Bir budağın tarihçesi
Sadığ Elcanlı	Susgun sesin soyuğu
Sadığ Elcanlı	Yovşanlı yamacın gürub çağında
Sadığ Elcanlı	Guzey garının garısı
Seide Hagverdiyeva	Gisas
Şemil Sadig	Arvadsız kişi
Şerif Ağayar	Şekil
Şerif Ağayar	Ceferemimin yolları
Şerif Ağayar	Gonşu
Sevinc Çılğın	Yumurta
Sevinc Nurugızı	Edam
Seymur Baycan	Adsız itin gayıdışı
Terane Vahid	Ümid satan
Vahid Meherremov	Kesilmeyen ateş sesleri
Vagif Nesib	Üç adamın gonur günü
Vagif Nesib	Üç adamın gırmızı günü
Vagif Nesib	Üç adamın sarı günü
Han Abdullah	Mesihin ganı
Hanemir Telmanoğlu	Topun kölgesi
Hezangül	İntizar
Huraman	Dağılan dünya

3.2.6 Tiyatro -Dramaturji

Modern çağın tiyatroya ve dram sanatına yüklediği anlam, artık yalnızca yeniliğin arayışıyla sınırlı kalmaz; izleyici, sahnede yaşadığı gerçekliğin doğrudan tekrarını değil, onun estetik süzgeçten geçirilmiş, yeniden biçimlendirilmiş ve anlamlandırılmış bir örneğini görmek ister. Seyirci, kendisini yoran estetik

çalkantılardan, ideolojik aşırılıklardan ve gündelik hayatın tekrarından usanır; bu da tiyatroyu biçimsel olduğu kadar içeriksel bir dönüşüme zorlar. Böylelikle yazar, yıllık bir döküm sunmaktan çok, çağdaş oyun sanat bilimi krizi üzerine düşünsel bir çerçeve çizer. 2015 yılında Azerbaycan edebiyatında dramaturji alanı sahnede, edebî basında ve çeşitli yarışmalarda kendini gösterme imkânı buldu. Bu durum, dramaturjiyi farklı açılardan değerlendirme ve takip etme şansı verdi. Ancak ne yazık ki, dramaturji türü bu yıl da basında aktif bir şekilde yer alırken sahnede pasif bir konumda kalmaya devam etti. Bu durum, dramaturjinin sahnedeki gelişimi ve görünürlüğü açısından üzücü bir tablo ortaya koymaktadır. Yıl içinde yazılan oyunlar sayıca artış gösterir; fakat bu artış, özdeki tekrarları görünmez kılamaz. Farklı başlıklar taşıyan metinler, aslında aynı tema etrafında döner, aynı tip karakterleri üretir, benzer olay örgülerini işler (Mustafayeva, 2016: 217). Böylece yazarlarda yeni bir eser yazma arzusu bulunsa da, bu arzu yenilik üretimine dönüşmez. Yenilik iddiası çoğu zaman yalnızca biçimsel bir yüzeyde kalır; özde ise eski anlamlar yeni kelimelerle sunulur. Sonuçta tiyatro, izleyiciyi ikna eden bir anlatı olmaktan çıkar, aynı sorunları, aynı cümlelerle yeniden seslendiren bir tekrar alanına dönüşür. Bu tekrarın somut örneği, 2015 yılı boyunca yazılan on yedi oyundan yalnızca birinin, Hüseyin Mirelemov'un "Miras" adlı komedisinin, sahneye ulaşmasıyla belirginleşir. "Miras" adlı oyun da, tiyatro salonuna sığınan izleyiciyi yeniden maddi kaygıların ve ideolojik gerilimlerin içine çeker. Böylece izleyici, sahnede görmek istemediği hayatın bir başka versiyonunu izlemek zorunda kalır; kaçmak istediği yükü yeniden taşır (Mustafayeva, 2016: 218). Yıl içinde kaleme alınan altı profesyonel sahne eserinin üçü doğrudan maddi krizleri konu alır: Hüseyin Mirelemov'un "Miras" ve "Ahiretten zeng" adlı komedileri ile Firuz Mustafa'nın "Fotograf" adlı tek kişilik sahne eseri (Mustafayeva, 2016: 219).

2015 yılı boyunca yazılan birçok sahne eserinde Karabağ savaşı teması yeniden işlendi. Bu konu, sadece tarihî bir çatışma olarak değil, aynı zamanda millî bilinç açısından sembolik bir anlam taşır. Bu temanın edebiyatta uzun yıllardır vardır, ancak çağdaş sahne eserlerinde bu mirasa yeni bir bakış açısı veya özgün bir yorum eklenememiştir (Mustafayeva, 2016: 220). Dilman Şahmerdanlı'nın "Garabağ savaşı - topçu İsgender", Zaur Vedili'nin "Yurd sevgisi", Ülviyye Mustafayeva'nın "Ermeni lavaşı" ve Şebnem Tofiggızı'nın "Unudulmaz görüş" adlı

eserleri savaşın farklı yönlerini yansıtmaya çalışır. Ancak bu eserlerin her biri, vatanseverlik retoriği içinde sıkışmakta ve sahneye yeni bir perspektif ya da derinlik kazandıramamaktadır. Bu sahne eserlerinde kahramanlık genellikle siyah-beyaz bir bakış açısıyla sunulur; düşman sabit ve net, kahraman ise açıkça tanımlanmıştır, duygular ise klişeleşmiş ve tanıdıktır. Bu durum, söz konusu eserlerin toplumsal gerçeklikleri daha farklı ve etkili anlatma potansiyelini sınırlamakta, böylece dramaturjide özgünlük ve yenilikçilik açısından önemli bir boşluk ortaya çıkarmaktadır.

İlgar Fehmi'nin "Her şey tersine veya Müsibeti-Fehreddin" adlı piyesi, 2015 yılı içerisinde kaleme alınan oyunlar arasında tematik ve yapısal açıdan farklı bir konumda yer almaktadır. Söz konusu eser, istisnai nitelikte değerlendirilmelidir; zira metin, klasik Azerbaycan tiyatro sanatının köklerine dönmekle birlikte, geçmişe günümüzden eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Piyes, M. F. Ahundov, N. Vezirov ve C. Memmedguluzade gibi yazarların dönemlerini yeniden tartışmaya açmakta; ancak bunu nostaljik bir söylemle değil, eleştirel bir perspektifle gerçekleştirmektedir (Mustafayeva, 2016: 221).

Fehreddin ve İsgender gibi karakterler, Azerbaycan edebiyatında sıklıkla karşılaşılan figürler olmakla birlikte, İlgar Fehmi bu karakterleri yalnızca yeniden diriltmekle kalmayıp onları çağdaş gerçeklik bağlamında yeniden anlamlandırmaktadır. Oyunun temel sorusu, "İsgender intihar mı eder, yoksa öldürölür mü?" sorusudur. Bu, klasik bir polisiye çatışması gibi görünse de aslında yalnızca bir olayın değil, bir zihniyetin sorgulanmasıdır. Yazar, geçmişle hesaplaşmayı günümüzün krizlerine bağlayarak eskiyi tekrar etmeden yeni bir düşünme biçimi sunmaktadır. Eserde, diğer oyunlarda sıkça görülen toplumsal fikirlerin tekrar edilmesi ve seyircinin düşüncesinin sahneye yansıtılması gibi eğilimler bulunmamaktadır. "Müsibeti-Fehreddin", toplumun söylemlerini aynen tekrarlamak yerine kendi özgün söylemini oluşturmaktadır. Bu durum, eserin içerik açısından özgün ve düşünsel derinliğe sahip bir tiyatro sanat bilimine kapı araladığını göstermektedir. Ancak metnin yapısal başarısı sahnede aynı etkiyi yaratamamaktadır. Oyun tematik olarak güçlü olmakla beraber, sahneye aktarılabirlik açısından sınırlılıklar taşımaktadır; çünkü çatışma daha çok fikrî düzlemde inşa edilmektedir.

2015 yılı içerisinde kaleme alınan sahne eserlerinde yalnızca tematik değil, biçimsel ve türsel sorunlar da belirginleşmektedir. Özellikle komedi türü çağdaş tiyatrodan hem seyirci ilgisini çekmek hem de sahneye çıkma olasılığını artırmak amacıyla sıkça tercih edilmektedir. Ancak bu tercih, çoğu zaman içerik kalitesinde düşüşe yol açmaktadır; çünkü komedi yalnızca güldürmek amacını taşıdığından, edebî değerini ve sahnedeki derinliğini kaybetmektedir. “Oligarh” adlı eser, dönemin komedi anlayışına yön veren metinlerden biri olmuştur (Mustafayeva, 2016: 222). Bu oyunun sahnede ilgi görmesi, H. Mirelemov’un “Miras” ve “Ahiretten zeng” gibi eserlerinde benzer yapıların kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Bu metinlerde komedi, karakterin içsel çatışmalarından veya ince durum komiklerinden değil; doğrudan karakterlerin abartılı davranışları ve yüzeysel mizahı üzerinden inşa edilmektedir. Karakterler, yalnızca komik görünmek için konuşmakta ve hareket etmektedir; bu durum sahnede gülünçlüğü değil, basitleşmeyi beraberinde getirmektedir. Bu tür oyunlar izleyiciye geçici bir eğlence sunmakla birlikte, tiyatronun düşünsel işlevini yerine getirememektedir. Modern komedi artık cehaleti değil, entelektüel yapıyı alaya almaktadır. Bu nedenle komedi eskiden halkı tiyatroya çekerken günümüzde tiyatro halkın arkasından sürüklenmektedir. Bu durum, tiyatronun sayısal anlamda seyirci kazanımı sağlamasına karşın, sanatsal bütünlüğünü zedelemektedir. Zira sahne yalnızca güldüren değil, düşündüren ve duygulandıran bir mekân olmalıdır.

2015 yılında özellikle genç yazarların kaleme aldığı oyunlarda biçimsel açıdan geçmişe ait anlatım teknikleri sıkça görülmektedir. İbareli konuşma (süslü söz), didaktik söylem, şiirle desteklenen diyaloglar, siyah-beyaz karakter tasvirleri gibi artık terk edilmiş yöntemler yeniden sahneye taşınmaktadır. Bu durum, metinleri günümüz tiyatrosundan uzaklaştırmaktadır. Şebnem Tofiggızı’nın “Kadın hökmü” adlı piyesinde kadınların eğitim hakkı için verdikleri mücadele işlenmektedir. Ancak karakterlerin davranışları, konuşma biçimleri ve çatışmaları, günümüz dünyasından ziyade Sovyet dönemi estetiğine ait izlenimi vermektedir (Mustafayeva, 2016: 224). Benzer şekilde, “Anamın kitabı” yarışmasına sunulan bazı oyunlar da 2040 yılı gibi geleceği konu almasına rağmen, düşünce ve dil açısından geçmişte kalmaktadır. Bu durum, “konu güncel olmakla birlikte karakterler geçmişte kalmıştır” şeklinde

özetlenebilir. Konular bugünden seçilmekle beraber, anlatım ve karakterler çağdaş insanı yansıtmamaktadır. Bu durum seyirci ile bağ kurulmasını engellemektedir.

Çağdaş Azerbaycan tiyatro sanatının en temel sorunlarından biri, güçlü ve inandırıcı bir “çağdaş karakter” ortaya koyamamaktır. Oyunlar yazılmakta ve sahnelenmekte; ancak döneme damga vuracak, hafızalarda kalacak karakterler yaratılamamaktadır. Geçmişte Kefli İsgender, Hacı Gara, Şahbaz bey gibi tipler dönemin ruhunu yansıtarak edebiyatın hafızasında yer edinirken 2015 yılında yazılan oyunlarda benzer etki yaratacak karakterler bulunmamaktadır (Mustafayeva, 2016: 221). Yeni piyeslerde ya karakter yoktur ya da mevcut karakterler derinlikten yoksundur. Seyirci, sahnede kendi zamanının insanını bulamamaktadır. Tiyatro yalnızca görmekle kalmaz, göstermekle de yükümlüdür. Günümüz tiyatrosu ise görmektedir ancak sahneye yansıtamamaktadır. Bu durum hem estetik durgunluk yaratmakta hem de tiyatronun toplumsal hafızayı taşıma gücünü zayıflatmaktadır.

2015 yılı tiyatro sanat biliminde niceliksel üretim sağlasa da nitelik açısından zayıf bir tablo ortaya koymaktadır. Yazılan pek çok piyes sahnelenememekte veya sahnelense bile izleyici üzerinde derin bir etki bırakamamaktadır; metinler ya geçmiş temaları tekrarlamakta ya da güncel konuları yüzeysel işlemektedir. Yenilik iddiasındaki oyunlar dahi eski düşüncelerin tekrarından öteye geçememektedir. Sahne çağdaş yaşamı yansıtamamaktadır; oyunlar dönemin ruhunu yakalayamamaktadır. Bu nedenle yılın eserleri edebî bellekte kalıcı bir iz bırakmamaktadır; tiyatro zamanla yarışamazken zaman da hiçbir şeyi beklememektedir.

Tablo 3. 9 Edebî Süreç 2015 tiyatro- dramaturji değerlendirmesinde ele alınan eserler

Yazar	Eser
Hüseyn Mirelemov	Miras
Hüseyn Mirelemov	Ahiretten zeng
Mehman Musabeyli	Yük vagonu
Firuz Mustafa	Marian çökekliyi
Firuz Mustafa	Fotograf
İlgar Fehmi	Her şey tersine veya Müsibeti-Fehreddin
Sevinc Elsever	Heyat ele bir oyun ki...
Şebnem Tofiggızı	Unutulmaz görüş
Şebnem Tofiggızı	Gadın hökmü
Dilman Şahmerdanlı	Garabağ savaşçısı – topçu İsgender

Tablo 3.9'un devamı

Yazar	Eser
Zaur Vedili	Yurd sevgisi
Ülviyye Mustafayeva	Ermeni lavaşı
Efgan	Oligarh

3.2.7 Genç Yazarlar

2015 yılı Azerbaycan edebiyatı, genç kuşağın üretim dinamikleri açısından dikkat çekici bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Çağdaş Azerbaycan edebiyatının üç temel türü olan şiir, düzyazı ve tiyatro alanlarında genç yazarların artan sayısı, sadece niceliksel bir artıştan ibaret olmayıp aynı zamanda tematik çeşitlilik, biçimsel arayışlar ve anlatım dili bakımından yeni bir dönemin habercisi niteliğindedir. Bu bağlamda, 2015 yılı edebiyat değerlendirmeleri, genç kuşağın kendine özgü estetik duruşu ve üretim anlayışına özel bir vurgu yapmaktadır.

Genç edebiyatçıların edebî sürece katkısı, bireysel yaratıcılığın ötesinde sistematik destekler ve kolektif yapılar aracılığıyla şekillenmektedir. Bu anlamda, “Genc Edibler Mektebi”, Bakı Slavyan Üniversitesi’nin Yaratıcılık Fakültesi ve Dünya Genç Türk Yazarlar Birliği gibi kurumlar genç yazarların hem mesleki gelişiminde hem de eserlerinin yayımlanmasında merkezi rol oynamaktadır. Bu kurumsal yapılar, edebî gençliğin bir araya gelmesine ve ortak kültürel pratiklerin oluşmasına imkân tanımaktadır. Devlet tarafından sağlanan destekler, özellikle Cumhurbaşkanlığı bursları ve Medeniyet ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen ödüller, genç yazarların üretim motivasyonunu artırmakta ve edebiyatla ilişkilerini güçlendirmektedir.

2015 yılında genç kuşağın ortak hareketleri içinde yer alan “Yumrug” edebî birliği, İlkin Tomar’ın öncülüğünde kurularak dönem için önemli bir edebî girişim olarak kayda geçmiştir. Birliğin temel hedefleri arasında, edebiyata samimiyet kazandırmak, kitap sevgisini yaymak ve sahte edebiyatla mücadele etmek bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda “30+1” (Rəsuloğlu, 2015) adlı şiir ve hikâye seçkisi yayımlanmış, genç yazarların ortak sesi oluşturulmuştur (Həsənova, 2016: 226- 227).

Sürelî yayın organları da genç yazarların görünürlüğünü artırmada etkin rol oynamıştır. “Ulduz” dergisinin “Dergide kitab” ve “Debüt” bölümleri, genç kuşağın ürünlerini düzenli olarak yayımlayarak yeni yeteneklerin tanınmasına aracılık etmiştir. Bu dergide Vagif Yusifli ve Geşem Necefzade tarafından kaleme alınan eleştirel yazılar, Vefa Mürselgızı, Şefa Veli, Mirferid ve Nurane Nur gibi genç şairlerin şiirlerini değerlendirmiş; böylece gençliğin şiir alanındaki niteliksel düzeyine ilişkin kapsamlı analizler sunulmuştur. Benzer şekilde “Yazı” dergisi, özellikle Bakı Slavyan Üniversitesi Yaratıcılık Fakültesi öğrencilerinin metinlerine geniş yer ayırmış, “Azerbaycan” dergisi ve “Edebiyat” gazetesi ile çeşitli çevrimiçi platformlar da gençlerin şiir, makale ve deneme türündeki eserlerini yayımlayarak genç edebiyatın basılı ve dijital mecralardaki görünürlüğünü pekiştirmiştir (Həsənova, 2016: 227).

2015 yılında Azerbaycan edebiyatında genç kuşağın edebî üretimleri, tematik zenginlik, biçimsel çeşitlilik ve kurumsal desteklerin etkisiyle belirginleşmiş; şiir, düzyazı ve tiyatro türlerinde genç yazarlar hem niceliksel hem de niteliksel olarak edebiyat sahnesinin önemli aktörleri haline gelmiştir. Bu gelişmeler, çağdaş Azerbaycan edebiyatının dinamik ve değişken yapısını yansıtarak gelecek dönemler için umut vaat eden bir edebî ortamın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

2015 yılında yayımlanan eserler incelendiğinde, genç yazar ve şairlerin özellikle şiir alanında yoğun bir üretim içinde oldukları görülmektedir. Şiir kitaplarının sayısındaki artış, gençlerin kendilerini en çok şiir yoluyla ifade etmeyi tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Nesir ve tiyatro alanlarındaki üretim ise daha sınırlı kalmakla birlikte anlamlı örnekler vermektedir. Bu çerçevede, genç yazar ve şairlerin eserleri genellikle şiir, nesir ve dramaturji ekseninde değerlendirilebilir (Həsənova, 2016: 228).

Şiir alanında 2015, genç şairlerin hem sayısal olarak çoğaldığı hem de farklı şiir anlayışlarının eş zamanlı varlık gösterdiği bir yıl olmuştur. Gençlerin şiire olan ilgisi sadece nicelikle sınırlı kalmayıp biçim, tema ve dil açısından çeşitlenmiş ve zenginleşmiştir. Bu dönemde “aybKitab” gibi projelerle çok sayıda genç şairin şiir kitapları yayımlanmıştır. Örneğin, Könül Hesengulu’nun “O zeminin sahili...”

(Həsənqulu, 2015), Emin Piri'nin "Tanrının kölgesi" (Piri, 2015), Arzu Hüseyn'in "Sonu elvida" (Hüseyn, 2015) ve Ramil Ehmed'in "Zaman tuneli" (Əhməd, 2015) adlı eserleri genç şairlerin farklı temaları ve şiirsel yaklaşımları ortaya koymaktadır. Ayrıca, Elemdar Cabbarlı'nın "Günahı olan gorhmasın" (Cabbarlı, 2015), Tural Turan'ın "Beleksiz gıgılcım", Alik Elioğlu'nun "Güneş galib geldi" (Alik, 2015) ve Feride Memmedova'nın "Sevgili üçün notlar" (Məmmədova, 2015) adlı kitapları bireysel ve toplumsal temalar arasında gidip gelen şiir anlayışının örneklerindendir (Həsənova, 2016: 227).

Yıl boyunca düzenlenen şiir yarışmalarında da genç şairler öne çıkmıştır. "Azadlıq" radyosunun "Edebî Azadlıq-2015" şiir yarışmasında birincilik ödülünü alan Könül Hesengulu, "Agnostik mebedi" ve "City life" şiirleriyle dikkat çekmiştir. İkincilik ödülünü Ülvi Bahadır alırken üçüncülük ödülü Oğuz Ayvaz ile Vefa Gafarova arasında paylaşılmıştır.

Genç şairlerin şiirlerinde kentli bireyin yalnızlığı, savaşın çocuklukla buluşan travması, kadınlık, annelik, yoksulluk ve günlük hayatın duyarsızlığı gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Toplumsal meseleler çoğunlukla bireysel perspektiflerle ele alınmakta, kadın şairlerin metinlerinde ise duyarlılık, gözlem ve içsel çözümlemeler daha belirgin olmaktadır. Örneğin, Sevinc Elsever'in "Gan azlığından eziyyet çeken gadın", "Süpürülüb atılan kederler" ve "Guşlar" şiirlerinde kadın deneyimi üzerinden toplumsal sorgulamalar yer almaktadır.

Nermin Kamal'ın "Nevrotik" şiir serisinde ise ev içindeki nesneler (paltar yuyan maşın (çamaşır makinesi), gaz sobası, kartof kızartması (patates kızartması)) merkez alınarak şiirde düzyazılaşma eğilimi gözlemlenmektedir. Geleneksel şiir biçimlerinin çözülmesi, imgelerin fikirle yer değiştirmesi ve ritmin düzyazıya yaklaşması bu şiirlerin karakteristik özelliklerindendir. "İlbiz" ve "Hirslenende" şiirlerinde, gündelik hayatın içinde gizlenen duygusal kırılmalar nesneler aracılığıyla anlatılmaktadır (Həsənova, 2016: 228).

Haiku türüne yönelik denemeler de 2015 genç şairleri arasında görülmüştür. Ferid Hüseyn'in haiku biçiminde yazdığı kısa şiirlerde felsefi bir yoğunluk arayışı

mevcuttur. Bazı şiirler metafizik düşünceleri başarıyla yansıtırken bazıları sıradan gözlemlerden öteye geçememektedir. Gismet'in "Böyük şəhərin haykuları" adlı çalışması şehir yaşamı ve günlük yaşantıyı iç içe vererek betimsel gerçeklik ile soyut çağrışımlar arasında bağ kurmaktadır. Örneğin, Ferid Hüseyn'in "Çiçeklər öz rənglərinə/ inanmırlar/ solurlar" dizeleri yaşamın kırılğanlığına işaret ederken "Müharibə:/ esgər ağzında evlərindəki/ çöreyin heyalını çeyneyir" dizeleri savaşın metaforik anlatımına örnek oluşturmaktadır. Bu durum genç şairlerin hem klasik şiir biçimlerine hem de yabancı formlara açık olduklarını göstermektedir (Həsənova, 2016: 234).

Ancak bazı şiirlerde, tema ile imge arasında yeterli bağ kurulamadığı, imgelerin anlamdan koparıldığı ya da doğrudan anlatımın şiirin estetik değerini zayıflattığı gözlemlenmektedir. Bu durum özellikle kısa ve gündelik şiirlerde daha belirgindir. Arzu Hüseyn'in "Sonu elvida" ve Elmdar Cabbarlı'nın "Dilimdeki ən doğma/ əziz sözüm Vətəndi" dizelerinde görülen bireysel ve millî duygular genç şairlerin ortak temaları arasında yer almaktadır (Həsənova, 2016: 242). Millî bilinç, yurtsuzluk ve yurt özlemi temaları özellikle Karabağ Savaşı sonrası yetişen kuşakta sıkça işlendiği dikkat çekmektedir. Genç şairlerin şiirlerinde klasik biçimlerin modern deneyimlerle iç içe geçtiği, şiirsel geleneğin kopmadığını ancak biçimsel deformasyonların şiirin temel yapısını zaman zaman zayıflattığı söylenebilir. Tematik zenginlik ve biçimsel arayışların birlikte var olması, genç şiirini hareketli ve çok yönlü kılmaktadır.

Nesir alanında ise genç yazarlar daha çok kısa türleri, özellikle kısa hikâyeyi tercih etmektedir. Lale Həsənova, bunun hem teknik sınırlılıklardan hem de düşünsel yoğunluk ihtiyacından kaynaklandığını ifade etmektedir (Həsənova, 2016: 230). 2015 yılında yayımlanan eserlerin çoğunluğunu kısa hikâyeler oluşturur. Mirmehdi Ağaoğlu'nun "Alman malı" (Ağaoğlu, 2015b), Asiman Eyniyev'in "Sahil" (Eyniyev, 2015), Gan Turalı'nın "Dogguz hekayə" (Turalı, 2015), Ömer Heyyam'ın "Sayrışan hallar" (Xəyyam, 2015) ve İkinci Mahmud'un "Ümid arısı" (Mahmud, 2015) bunlar arasındadır.

Genç yazarların hikâyelerinde genellikle birinci şahıs anlatıcı tercih edilmekte, olaylar yaşananların sıralanmasıyla ilerlemekte, içsel çözümleme ise sınırlı

kalmaktadır. “Edebî Azadlığı- 2015” hikâye yarışmasında ödül alan Rövşen Danyeri’nin “U döngesi”, Ceyhun Gündüz’ün “Her Şey Yahşı Olmayacag” ve Galib Behramov’un “Şekil” hikâyeleri, bireysel trajediler, ruhsal çöküntüler ve modern insanın toplumsal sıkışmışlığını ele almaktadır. Genç yazarların “Debüt” başlıklı bölümlerde yayımlanan metinlerinde dramatik olaylar ya da duygusal kırılmalar ön plandadır; ancak kısa yapılar nedeniyle karakter derinliği çoğunlukla zayıf kalmaktadır. İlkin Tomar’ın “Anamın elleri”, Murad Ramazanov’un “Ganla biten setirler”, Nicat Haşımzade’nin “Veba gorhulu eşg mektubu” ve İsmayıl Rizvanoğlu’nun “Zeher” hikâyeleri bu yapıya örnektir (Həsənova, 2016: 244).

Daha deneyimli genç yazarlar ise daha geniş temalar üzerinde durmaktadır. Cavid Zeynallı’nın “Hesen maşın alacag” adlı hikâyesinde sosyal sıkışmışlıklar bireyin ruhsal kırılmalarıyla işlenmektedir. Hikâyede Hesen, ailesine maddi destek için araba almak istemekte, planı gerçekleşmeyince psikolojik bunalıma girmektedir. Aynı yazarın “Ata”, “Gülnare” ve “Dünyanın sonuncu mügeddesleri” hikâyeleri aile ilişkileri ve kayıplar üzerine kuruludur. Nahid’in “Derdimi çek” hikâyesinde ise geçmişin yüküyle başa çıkamayan bir müdürün hikâyesi anlatılır.

Genç yazar ve şairlerin 2015’teki üretimleri hem bireysel hem de toplumsal temalarla zenginleşmiş, biçimsel olarak ise klasik ve modern yaklaşımların bir arada deneyimlendiği çok yönlü bir edebî hareketliliği göstermektedir.

2015 edebî sürecine bakıldığında, genç yazar ve şairlerin (67) üretimleri farklı türlerde çeşitlilik göstermektedir. En fazla eser hikâye türünde yoğunlaşmış olup toplamda 42 hikâye yayımlanmıştır. Bu durum, genç yazarların kısa anlatı biçimini tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Şiir türü ise 39 eserle hikâyeyi yakından takip etmekte, genç şairlerin şiire olan ilgisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Dramaturji alanında da 13 eser verilmiş, tiyatro metinleri genç edebiyat çevresinde önemli bir yer tutmaktadır. Şiir kitapları ise 7 adet olup bu eserler genç şairlerin belli bir olgunluk düzeyine ulaşmış kitap formatında yayınladıklarını göstermektedir. Roman türünde ise nispeten daha az eser bulunmakta; yalnızca 3 roman yayımlanmıştır. Ayrıca, 1 povest eseri de genç yazarların repertuarında yer almaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, genç yazar ve şairlerin üretimlerinde

hikâye ve şiir türlerinin ön plana çıktığı, dramaturji ve roman türlerinin ise daha sınırlı sayıda eserle temsil edildiği görülmektedir.

Tablo 3. 10 Edebî süreç 2015 değerlendirmesine göre genç yazar ve şairler

Yazar	Eser	Tür
Alik Elioğlu	Güneş galib geldi	Şiir kitabı
Amid Elioğlu	İtihar edenlerin gatili	Roman
Arzu Hüseyin	Sonu elvida	Şiir kitabı
Asiman Eyniyev	Sahil	Hikâye
Ayhan Ayvaz	Mövcudlug oyunu	Hikâye
Ayhan Ayvaz	Buri	Hikâye
Caner Musaoğlu	Gatil alma ağacı	Hikâye
Cavid Zeynalı	Dünyanın sonuncu mügeddesleri	Hikâye
Cavid Zeynalı	Ata	Hikâye
Cavid Zeynalı	Gülnare	Hikâye
Cavid Zeynalı	Ay Şahsuvar, vay Şahsuvar...	Hikâye
Cavid Zeynalı	Hesen maşın alacag	Hikâye
Ceyhun Gündüz	Her Şey Yahşı Olmayacag	Hikâye
Çinare Ömray	Adsız yazı	Hikâye
Dilman Şahmerdanlı	Garabağ savaşı- topçu İskender	Dramaturji
Elemdar Cabbarlı	Günahı olan gorhmasın	Şiir kitabı
Elemdar Cabbarlı	Bakıdan Tebrizcen	Şiir
Elemdar Cabbarlı	Dövlet himnimize	Şiir
Elemdar Cabbarlı	Tebriz dileyim, Araz arzumuz	Şiir
Elemdar Cabbarlı	Könlüm Kelbecere köçüb yuhuda	Şiir
Elnur Rzayev	Gar gözlerken	Dramaturji
Emin Piri	Tanrının kölgesi	Şiir kitabı
Ferid Hüseyin	Susa bilmirem	Şiir
Ferid Hüseyin	Tentene limeyuslug	Şiir
Ferid Hüseyin	Didergin Mehmed Hadiye	Şiir
Ferid Hüseyin	1937-ci il. NKVD. Ferid Hüseyinin müstentige dedikleri	Şiir
Ferid Hüseyin	Suomi gözeline...	Şiir
Feride Memmedova	Sevgili üçün notlar	Şiir kitabı
Hediyye Şefaget	Minnetdaram her şey üçün	Şiir
Hediyye Şefaget	İlahi, ne olub mene	Şiir
Hediyye Şefaget	Tanrı	Şiir
Hediyye Şefaget	Allah, nece görünürəm	Şiir
Hediyye Şefaget	Minnetdaram her şey üçün	Şiir
Hediyye Şefaget	Gayıdasan bir ahşam	Şiir
İkinci Mahmud	Ümid arısı	Hikâye
İkinci Mahmud	Men cüzam hestesiye	Hikâye
İlkin Tomar	Anamın elleri	Hikâye
İntigam Yaşar	Ve susarsan	Şiir
İntigam Yaşar	Hezreti darıhmag	Şiir
İsmayıl Rizvanoğlu	Zehər	Hikâye
Könül Hesengulu	O zeminin sahili...	Şiir kitabı
Könül Hesengulu	Agnostik mebedi	Şiir
Könül Hesengulu	City life	Şiir
Mirmehdi Ağaoğlu	Alman malı	Hikâye

Tablo 3.10'un devamı

Yazar	Eser	Tür
Mirmehdi Ağaoğlu	Bu gün sebr ele	Hikâye
Murad Ramazanov	Ganla biten setirler	Hikâye
Nahid	Derdimi çek	Hikâye
Nermin Kamal	Hirslenende	Şiir
Nermin Kamal	Paltar yuyan maşın haggında şeir	Şiir
Nermin Kamal	Gaz sobası	Şiir
Nermin Kamal	Kartof gızartması haggında şeir	Şiir
Nermin Kamal	İlbiz	Şiir
Nermin Kamal	Şüşeler	Şiir
Nesibova	Unudulmaz görüş	Dramaturji
Nesibova	Gadın hökmü	Dramaturji
Nicat Haşımzade	Veba gorphulu eşg mektubu	Hikâye
Ömer Heyyam	Sayrısan hallar	Hikâye
Ömer Heyyam	Nağılın sonu nağıl	Hikâye
Orhan Çuvarlı	Aydaki dalğalar	Hikâye
Orhan İsmayıl	Sevimli arvad	Dramaturji
Galib Behramov	Şekil	Hikâye
Gan Turalı	Dogguz hekaye	Hikâye
Gan Turalı	Darihanlar	Hikâye
Gan Turalı	Bir-birini sevmekden gorhan iki adamın hekayesi	Hikâye
Gan Turalı	Çılğınlar	Hikâye
Gan Turalı	Şahta babanın getli	Hikâye
Gan Turalı	Prokurorun üç günü	Povest
Gismet	Böyük şeherin haykuları	Şiir
Ramil Ehmed	Zaman tuneli	Şiir kitabı
Rauf Gerib Alagözlü	Şeir gözlüm	Şiir
Rauf Gerib Alagözlü	Sen ferglisen	Şiir
Rauf Gerib Alagözlü	Deniz	Şiir
Reşid Bergüşadlı	Kordüyün	Roman
Rövşen Danyeri	U döngesi	Hikâye
Şahane Müşvig	Eve gedirem...	Şiir
Server Kamranlı	Gol açıb göylerle gucaglaşasan	Şiir
Server Kamranlı	Rahat olasan	Şiir
Server Kamranlı	Asılıb galmışam derd yahasından...	Şiir
Server Kamranlı	Gedirem kendime uzaglaşmağa	Şiir
Sevinc Çılğın	Yumurta	Hikâye
Sevinc Elsever	Guşlar	Şiir
Sevinc Elsever	Gan azlığından eziyyet çeken gadın	Şiir
Sevinc Elsever	Süpürülüb atılan kederler	Şiir
Sevinc Elsever	Heyatele bir oyun ki..	Dramaturji
Tural Şahtahtinski	Meni bağışla	Hikâye
Tural Şahtahtinski	Bağça	Hikâye
Tural Turan	Beleksiz gıgılcım	Şiir kitabı
Ülvi Bahadır	Eyyaşeli	Şiir
Ülvi Bahadır	Human rights watch	Şiir
Ülvi Bahadır	Yaşamag sindromu	Şiir
Ülviyye Mustafayeva	Ermeni lavaşı	Dramaturji
Vüsal Memmedzade	Oksigen Balonu	Dramaturji

Tablo 3.10'un devamı

Yazar	Eser	Tür
Vüsal Nuru	Dorantağ	Roman
Heyale Murad	Gızıl heraldika	Dramaturji
Zaur Vedili	Yurd itkisi	Dramaturji

3.2.8 Hiciv / Satira

Hiciv, edebiyat tarihinin en eski ve etkili türlerinden biri olarak toplumsal gerçekleri yansıtmakta ve eleştirel bir ses olarak varlık göstermektedir. Hem bireysel hem de kolektif düzeyde rahatsızlık veren olguları açığa çıkaran hiciv, yazarların topluma karşı sorumluluğunu yerine getirdiği bir araç olarak önemli bir konuma sahiptir. Ancak, çağdaş Azerbaycan edebiyatında bu türün yaşadığı zayıflama, edebiyat ve toplum arasındaki dinamiklerin değişimine işaret etmektedir.

Bağımsızlık sonrası Azerbaycan edebiyatında ise hicvin hem içerik hem de biçim açısından zayıfladığı görülmektedir. Toplumsal sorunların olağanlaşması ve yaygın duyarsızlık, bu zayıflamanın temel nedenleri arasında yer almaktadır. Toplum, maruz kaldığı olumsuzluklara alışmış ve eleştiriye karşı tepkisizleşmiştir; bu durum hicvin eleştirel ve dönüştürücü etkisini azaltmakta, yazarların da türden uzaklaşmasına yol açmaktadır. Böylelikle hicvin hem edebî hem toplumsal işlevi eski gücünü yitirmiştir.

Bu durumun dört temel nedeni ön plana çıkmaktadır (Vahabova, 2016: 296):

Birinci neden, toplumun hicve karşı geliştirdiği kayıtsızlıktır. Hiciv metinleri beklenen toplumsal yankıyı yaratamamaktadır; eleştiri, toplumsal bilinçte karşılık bulmamaktadır. Halk, olumsuzluklara alışmış ve eleştiriye kabullenmez hâle gelmiştir. Sonuç olarak hicvin ifşa işlevi etkinliğini kaybetmektedir.

İkinci neden, dijital çağın getirdiği iletişim ve ifade araçlarıdır. Hiciv artık geleneksel basılı mecralar yerine internet, sosyal medya ve video platformlarında anonim olarak yayımlanmaktadır. Ancak bu içeriklerin çoğu edebî nitelikten yoksundur ve kalıcı sanat değeri taşımaz. Böylece hicvin estetik ve eleştirel gücü zayıflamaktadır.

Üçüncü neden, postmodern edebiyat anlayışının yaygınlaşmasıdır. Postmodernizmde geçmişin yıkımı değil, yeniden yorumlanması söz konusudur. Bu bağlamda hiciv, doğrudan ve sert eleştiriden çok ironi ve çok anlamlılıkla kendini gösterir. Bu durum, hicvin klasik doğrudanlık ve vuruculuğunu azaltmakta; alay daha örtülü, mesaj muğlaklaşmaktadır (Vahabova, 2016: 297).

Dördüncü neden ise hicvin içerik ve dil bakımından yozlaşmasıdır. Tarihsel olarak kamu yararını gözeten hiciv, günümüzde kişisel hesaplaşmalar ve kaba, aşağılayıcı söylemlerle türün etik ve sanatsal sınırlarını aşmaktadır. Bu durum, hicvin itibarını zedelemekte, XIX. yüzyıldaki kamu yararına yönelik eleştirinin yerini bireysel kin ve hiddet almaktadır (Vahabova, 2016: 297).

Hiciv türü Azerbaycan edebiyatında köklü bir geleneğe sahip olmakla birlikte, çağdaş toplumsal ve edebî koşullar nedeniyle etkisini önemli ölçüde yitirmiştir. Bu durgunluğun aşılması için toplumsal farkındalığın artması ve hicvin biçim ile içerik açısından çağın gereksinimlerine uygun biçimde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Bağımsızlık sonrası dönemde hiciv türü, Azerbaycan edebiyatında merkezî bir konumda yer almamaktadır. Ancak bu durum, türün tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Bu dönemde, toplumsal eleştiriye içeren ve mizah ile ifşa unsurlarını barındıran eserler zaman zaman ortaya çıkmaktadır. Genellikle bireysel çabaların ürünü olarak değerlendirilen bu eserler arasında Heyreddin Goca'nın "Here öz payını götürsün", "Marallar" ve "Biz bize benzerik..." adlı yapıtları öne çıkar. Özellikle "Marallar" adlı eser, toplumsal yozlaşmaya karşı içten bir mizah anlayışı taşımaktadır. Benzer şekilde, Atababa İsmayıloğlu'nun "Molla Geybullanın sergüzeştleri" (İsmayıloğlu, 2009), Geni Camalzade'nin "Sonuncu yezne" (Camalzade, 1956) ve Hacıbala Emir'in "Bir çuval gülüş" (Əmir, 1998a), "Goyunlu kendinin başa geldileri" (Əmir, 1998b) ile "Tilsimlenmiş daire" (Əmir, 1999) adlı kitaplarında da toplumsal aksaklıkları hedef alan mizahi ve eleştirel bir yaklaşım görülmektedir (Vahabova, 2016: 300).

Ancak 2015 yılına gelindiğinde hiciv türündeki bu canlılık büyük ölçüde azalmıştır. "Azerbaycan", "Ulduz", "Edebiyyat gezeti", "Kaspi" ve "525-ci gezet" gibi önemli

yayın organlarında satirik metinlere ancak nadiren rastlanmaktadır. Sovyet döneminde yayımlanmaya başlayan “Kirpi” dergisi varlığını sürdürse de 2015 yılında sadece üç sayı yayımlanmıştır. Bu sayılarda yer alan metinler daha çok bireysel tuhaflıkları, giyim kuşam abartılarını ve sosyal küçük olayları hicvetmektedir. Rüşvet, gösteriş ve sahte kültürel alışkanlıklar gibi konular ön plandadır. Ramiz Mövsüm’ün “Cırıg şalvar gız”, Tofiq Elizade’nin “Tapança Seva” şiiri ile Mir Sabir’in “İnternetde” ve “Tegaüd” adlı şiirleri, bu dönemde yayımlanan örnekler arasında yer alır. Bu şiirlerde, gülmece öğeleri aracılığıyla toplumdaki çarpıklıklar aktarılmakla birlikte, metinler klasik hicvin taşıdığı güçlü eleştirel damarı tam anlamıyla yansıtamamaktadır (Vahabova, 2016: 302).

Buna karşın, Serhed Memmedov’un “İlanın ağına da lenet, garasına da” başlıklı köşe yazısı daha geniş bir eleştiri alanı sunmaktadır. Eserde, Avrupa’nın Ermeni politikalarına verdiği destek rasyonel bir söylem ve mizahi bir dille eleştirilmekte; Batı’nın çifte standartlı tutumuna hiciv aracılığıyla karşılık verilmektedir (Vahabova, 2016: 306). Bu örnek, hicvin yalnızca toplumsal değil, aynı zamanda siyasi meselelerde de etkili bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

2015 yılında Azerbaycan edebiyatında hiciv türü genel olarak zayıf bir görünüm sergilemektedir. Klasik hicvin güçlü eleştirel işlevi yerini daha sınırlı, çoğunlukla bireysel ve yüzeysel eleştirilere bırakmıştır. Bunun temelinde, toplumsal duyarsızlık, eleştirinin yeterince yankı bulamaması ve türün giderek biçimsel bir etkiye indirgenmesi yatmaktadır. Buna rağmen, hicvin siyasi ve toplumsal konularda etkili kullanılabildiği nadir örnekler, türün tamamen yok olmadığını ve doğru bağlamda işlevsel kalabileceğini göstermektedir. Bu durum, hicvin yeniden güçlenebilmesi için hem toplumda eleştirel farkındalığın artırılması hem de edebî üretimin hicvin temel ilkeleri doğrultusunda şekillendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Hiciv sanatının çağdaş Azerbaycan edebiyatındaki durumu üzerinde nazar-ı dikkati yoğunlaştırdığımızda, türün dramatik sahada zayıflığı göze çarpmaktadır. Heyreddin Goca’nın “Bu bizim zamanedir”, “Düzü-düz, eyrini-eyri”, Hüseynbala Mirehmedov’un “Ahiretten gelen zeng” ve “Miras” adlı eserleri, dramatik metinler arasında hicvi unsurlar taşısa da, bu tür eserlerin çeşitliliği ve yoğunluğu, dramatik

türde güçlü bir hicvi damar teşkil edecek seviyede değildir. Tiyatro ve sahne metinlerinde hicvin kalıcı ve etkin bir biçimde yer aldığı söylenemez (Vahabova, 2016: 315).

Halk edebiyatı kökenli meyhana türü, hicvin önemli bir biçimi olarak kayda değerdir. Doğaçlama, ritmik, mizahi ve zaman zaman eleştirel ifadeler taşıyan meyhana, sözlü gelenekte canlılığını korumakla birlikte, yazılı kaynaklarda nadiren yer alır. İnternet mecrasında yayılarak geniş kitlelere ulaşması, türün geleneksel sınırlarını aşmasına vesile olmuştur. Elekber Yasamallı, Reşad Dağlı, Perviz Bülbüle ve Vügar Bileceri gibi isimler meyhananın tanınmış temsilcilerindendir. Ancak meyhana zamanla hicvin eleştirel niteliğinden uzaklaşarak daha ziyade eğlenceye yönelmiş, bu da türün eleştirel işlevini zayıflatmıştır (Vahabova, 2016: 316).

Dil ve anlatım yönünden çağdaş hiciv metinlerinde ironi, kinaye, örtülü ve açık ima teknikleri dikkat çekse de, kimi eserlerde mizah kaba, yüzeysel ve bireysel eleştirilere saplanmış şekilde tezahür eder. Bu durum hicvin estetik ve toplumsal işlevlerini azaltır. Hicvin yalnızca gülmece amaçlı olmadığı, aynı zamanda düşündürme, yüzleştirme ve dönüştürme vasfına sahip olduğu vurgulanır. Hicvin bir edebî tür olmaktan öte, bir tavır ve bakış biçimi olduğu, toplumsal ve bireysel yozlaşmaya karşı geliştirilen bir tepki olarak varlığını sürdürdüğü ifade edilir. Ne var ki, günümüzde bu işlevlerin gerilediği, Umberto Eco'nun "alovlu tengidin ölümüne şahitlik" sözleriyle de desteklenen bir kanaat olarak ortaya konur (Vahabova, 2016: 298). Sanat, piyasa değerlerine teslim olmakta, yetenek ve ahlak gibi değerler ikinci plana itilmekte ve bu durum hem bireyin hem sanatçının dönüşümüne yol açmaktadır.

Şiirde özellikle Evez Gurbanlı gibi şairler Sabir ve "Molla Nesreddin" geleneğini devam ettirerek satirik dili kullanmakta, toplumsal çelişkileri şiir formunda görünür kılmaktadır. Nesirde ise Geni Camalzade, Hacıbala Emir ve Polad Gasimov gibi yazarlar kısa hikâyeler ve minyatürlerle türü yaşatmaktadır. Fakat bu üretim miktarı sınırlı kalmaktadır. Dramatik türde ise ciddi bir boşluk mevcuttur; sadece birkaç isim üzerinden sınırlı örnekler verilebilmektedir (Vahabova, 2016: 301).

Hicvin çağdaş edebiyattaki zayıflığı, eserlerin yayımlanma sebeplerine ve engellenmesine dair önemli ipuçları verir. Hicvi eserler, doğrudan toplumsal ve siyasal eleştiriye hedef aldıkları için çoğu zaman resmî yayın organlarında yer bulmakta zorlanır; bazen sansüre uğrar, bazen de yayın süreçleri bürokratik engellerle kesintiye uğrar. Bu durum, hicvin kamuoyuna ulaşmasını sınırlamakta ve türün gelişimini engellemektedir. Hicvi anlatılar, güçlü eleştiri içerdiğinde iktidar veya toplumun belirli kesimleri tarafından hoş karşılanmaz; bu yüzden yazarlar, eserlerini bireysel ve alternatif mecralarda, çoğunlukla internet ortamında yayımlamak zorunda kalır. Bu durum, hicvin geleneksel ifşa edici işlevini yerine getirmesini güçleştirir.

Hicvin çağdaş Azerbaycan edebiyatındaki konumu, tarihî geleneğe bağlı kalarak varlığını sürdürmekle birlikte, türün eleştirel gücünde belirgin bir erime yaşanmıştır. Bu erime, toplumsal duyarsızlık, yayın engelleri ve piyasa koşullarının etkisiyle derinleşmiştir. Hicvin canlandırılması ve yeniden güçlü bir toplumsal eleştiri aracı olarak işlev görmesi, sadece edebî üretimin değil, aynı zamanda toplumsal bilinç ve özgür düşünce ortamının da gelişmesine bağlıdır.

Tablo 3. 11 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesine göre hiciv edebiyatı

Yazar	Eser	Tür
Heyreddin Goca	Marallar	Satirik hikâye
Heyreddin Goca	Biz bize benzerik	Satirik minyatür
Heyreddin Goca	Herenin özpayı	Satirik komedi
Heyreddin Goca	Bu bizim zamanedir	Satirik komedi
Heyreddin Goca	Düzü-düz, eyrini-eyri	Satirik komedi
Geni Camalzade	Sonuncu yezne	Satirik hikâye
Tofiq Elizade	Tapança Seva	Satirik şiir
Mir Sabir	İnternetde	Satirik şiir
Mir Sabir	Tegaüd	Satirik şiir
Vagif Behmenli	Bazar	Satirik köşe yazısı
Serhed Memmedov	İlanın ağına da lenet, garasına da	Köşe yazısı
Evez Gurbanlı	Mezardan sengere	Satirik şiir
Evez Gurbanlı	Bir meclisde on iki kişinin söhbeti	Satirik şiir
Evez Gurbanlı	Nisye davası	Satirik şiir
Evez Gurbanlı	Yohsa yoh?	Satirik şiir
Evez Gurbanlı	Köhne dostların baş tutmayan söhbeti	Satirik şiir
Polad Gasimov	Kreslo günahı	Satirik hikâye
Hacı Geni Camalzade	Karhana	Roman
Tahir Memmedov	Deste furletifleri	Satirik fıkra
Yusif Nazim Ereboş	Şou dünya	Satirik hikâye
Hüseynbala Mirehmedov	Ahiretten gelen zeng	Satirik komedi

Tablo 3.11'in devamı

Yazar	Eser	Tür
Hüseynbala Mirehmedov	Miras	Satirik komedi

3.2.9 Tercüme Edebiyatı

Edebî çeviri, farklı kültürlerin edebiyat aracılığıyla buluşmasını sağlayan, kültürel ve estetik etkileşimin temel aracı olarak kabul edilmektedir. Bu süreç, yalnızca diller arası kelime aktarımı olmayıp tarihsel, sosyal ve kültürel bağlamların da yeniden üretilmesini zorunlu kılan karmaşık bir etkinliktir. Dolayısıyla, edebî çeviride metnin dilsel doğruluğu kadar, eserin kültürel anlamı ve estetik yapısı da titizlikle korunmalıdır.

Azerbaycan'da 2015 yılı, edebî çeviri alanında hem nicelik hem de içerik bakımından önemli bir artışın gözlemlendiği bir dönemdir. Bu dönemde farklı yayınevleri aracılığıyla çok sayıda eserin Azerbaycan Türkçesine kazandırılması, çeviri faaliyetlerinin canlılığını ve edebî hayatın çeşitlenmesini göstermektedir. Ancak bu artış, beraberinde bazı ciddi sorunları da getirmiştir. Öncelikle, 2015'te çevrilen eserlerin büyük çoğunluğunun özgün dillerinden doğrudan değil, aracı diller üzerinden çevrilmesi çeviri kalitesini olumsuz etkilemiştir. Örneğin, “Ganun” yayınevinin Patrik Modiano'ya ait “Garanlıg otaglar küçesi” (Modiano, 2015) romanını orijinal Fransızca metinden değil, Rusça versiyondan aktarması, metnin anlam bütünlüğünde kayıplar ve hatalar yaratmıştır. Aynı şekilde, “Han” yayınevinin yayımladığı “Kimliyi belli olmayan kadınlar” (Modiano, 2014) eseri de benzer bir yol izleyerek aracı dilden çevrilmiştir. Bu durum, dilsel ve kültürel kodların aktarımında yanlışlara, hatta okuyucunun metinden kopmasına sebebiyet vermektedir. Somut olarak eserde geçen “Sena” nehrinin “Sona” şeklinde yanlış çevrilmesi, söz konusu sorunların sadece küçük bir örneğidir ve çeviri pratiğinde derin bir titizlik gerekliliğini ortaya koymaktadır (Yusifli, 2016: 318).

Bunun yanı sıra Azerbaycan edebiyatında nitelikli çevirmen ve deneyimli editör eksikliği, çeviri sürecinin kalitesini sınırlayan önemli bir yapısal problemidir. Edebî çeviri, yalnızca dilsel bir faaliyet olmaktan öte, metnin estetik ve kültürel

değerlerinin korunmasını sağlayan edebî bir özen ve etik bir sorumluluk taşır. Bu nedenle, çeviri sürecinde uzmanlık ve profesyonellik ön plana çıkarılmalıdır.

Kurumsal açıdan ise, 21 Kasım 2024 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararı ile “Azerbaycan Devlet Tercüme Merkezi”nin kapatılması, ülkedeki tercüme faaliyetlerinin organizasyonunda önemli bir dönüm noktasıdır. Bu karar, çeviri alanında mevcut sorunların çözümüne yönelik bir yeniden yapılanma ve reform ihtiyacını ortaya koymaktadır. Profesyonel kadroların güçlendirilmesi, çeviri kalitesinin artırılması ve editöryal süreçlerin iyileştirilmesi gibi hedefler doğrultusunda yeni stratejilerin geliştirilmesi kaçınılmazdır.

2015 yılında Azerbaycan’daki edebî çeviri hareketliliği, edebiyatın zenginleşmesine katkı sağlamakla birlikte, alanın gelişimi için temel sorunların da altını çizmiştir. Aracı dilden yapılan çevirilerin yol açtığı anlam ve kültürel kayıplar, nitelikli insan kaynağı eksikliği ve kurumsal yetersizlikler, gelecekteki çeviri politikalarının şekillendirilmesinde dikkate alınması gereken başlıca unsurlardır. Bu bağlamda, Azerbaycan edebiyatının uluslararası etkileşim kapasitesini artırmak ve eserlerin özgün değerlerini koruyarak aktarımını sağlamak için hem bireysel hem de kurumsal anlamda sürdürülebilir çözümler geliştirilmelidir. Böylelikle, edebî çeviri yalnızca bir teknik işlem olmaktan çıkarak kültürlerarası diyalog ve edebî gelişim için stratejik bir araç haline dönüşebilir

Tablo 3. 12 Edebî Süreç 2015 değerlendirmesinde ele alınan tercüme eserler

Yazar	Tercüme edilen eser
Akutagava Rünoske	Tanrıların istehzası
Amin Maalouf	Leon Afrikalı
Anar	Göz muncuğu
Antuan de Saint-Ehupéry	Balaca şahzade
Çe Gevara	Boliviya gündeliyi
Con Grin	Eyni ulduzun altında
Ernest Hemingway	Gadınsız kişiler
Esedbey	Gafgazin on iki sirri
Falih Rıfki Atay	Atamız Atatürk
Frederik Begbeder	Una ve Selincer
Giyom Apoliner	Mirabo körpüsü
Mark Levin	Gadın ve kişi
Megsed Nur	Şehir meri
Mirze Kazimbey	Bab veBabiler
Mirze Kazimbey	Müridizm ve Şamil

Tablo 3.12'nin devamı

Yazar	Tercüme edilen eserler
Mirze Kazimbey	Uygurlar
Mihail Bulgakov	Master ve Margarita
Oljas Süleymenov	Az-Ya
Patrik Modiano	Garanlıg otaglar küçesi
Patrik Modiano	Kimliyi belli olmayan kadınlar
Patrik Modiano	Seçilmiş Eserleri
Paula Hokins	Gatardakı gız
Raymon Kenon	Biz kadınlarla hemişe nezaketliyik
Reha Çamuroğlu	Son yeniçeri
Svetlana Alekseyeviç	Müharibe gadın simalı deyil
Viktor Hügo	Paris Notr Dam kilsesi
Yasmina Mihayloviç	Hezer denizinin sahilllerinde

3.2.10 Edebî Tenkit

2015 yılı, Azerbaycan edebiyatında edebî tenkit alanının hem bireysel eser üretimi hem de kurumlar aracılığıyla yürütülen tartışmalar açısından son derece dinamik bir dönemini temsil etmektedir. Bu yıl içerisinde edebî tenkit, yalnızca metin yorumlama etkinliği olarak değil, aynı zamanda kültürel hafızayı taşıyan, toplumsal gerçekliğe tanıklık eden ve estetik değerleri tartışmaya açan bir düşünsel faaliyet olarak öne çıkmıştır.

Azerbaycan edebî ortamında tenkidin konumu, sadece edebiyatın değerlendirilmesine hizmet etmez; aynı zamanda edebiyat-toplum-siyaset üçgeninde entelektüel bir pozisyon üretir. Bu yönüyle 2015 yılı eleştirmen kimliğinin yeniden tanımlandığı, tenkidin yöntemsel, içeriksel ve kurumsal temellerinin sorgulandığı bir döneme işaret eder (Mirzəzadə, 2015: 327).

Bu dönemde yayımlanan çalışmalar arasında Tehran Elişanoğlu'nun "Müstegillik körpüsünü keçenler" (Əlişanoğlu, 2015) adlı eleştiri derlemesi özel bir yer tutar. Elişanoğlu, bağımsızlık sürecinde edebî kimliğin yeniden inşasını irdeleyen metinlerinde, ideolojik sınırlardan sıyrılma çabası ile özgünlüğü bir arada ele alır. Eser hem edebî tenkidin tarihsel hafızasını canlandırmakta hem de güncel edebî yönelimleri sorgulayıcı bir perspektifle değerlendirmektedir. Yazarın polemik gücü yüksek anlatımı, tenkidi yalnızca yorum değil, aynı zamanda müdahale aracı hâline getirmektedir (Mirzəzadə, 2015: 331).

Nizameddin Şemsizade'nin "Eger onlar olmasaydı" (Şəmsizadə, 2015) adlı kitabı ise portre ve hatıra türündeki yazılarıyla edebiyat tarihine edebiyatçıların iç dünyaları ve estetik anlayışları bağlamında yaklaşmaktadır. Bu kitap, yalnızca biyografik birer anlatı sunmaktan öte, Şemsizade'nin özgün değerlendirmeleriyle edebî tenkidin sınırlarını genişletmektedir. Özellikle İlyas Efendiyev'in sanatsal mirasına dair analizler, onun psiko-lirik anlatımını dramaturjik bağlamda çözümleyerek dikkat çeker (Mirzəzadə, 2015: 332).

Elnare Akimova da 2015 yılında edebî tenkidin önde gelen isimlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Yazılarında hem klasik edebiyat geleneğini hem de çağdaş edebî yönelimleri sentezleyen Akimova, özellikle kadın yazarların edebiyattaki konumu, birey-toplum ilişkileri ve edebiyatın etik boyutları üzerine yoğunlaşmıştır. Onun değerlendirmeleri, edebî eserin estetik değerinin yanı sıra, insani ve ahlaki derinliğini de görünür kılar (Mirzəzadə, 2015: 333). Akimova'nın eleştiri anlayışı çoğu zaman sadece akademik değil, duygusal-intellektüel bir yaklaşımı da içerir; bu da yazılarına hem empati hem analitik bir ton kazandırır. Özellikle çağdaş şiir eleştirileri, estetikle ideolojiyi buluşturan bir çizgi taşır.

Edebî tenkidin süreklilik kazandığı en önemli mecralardan biri, kuşkusuz süreli yayınlardır. Bu bağlamda "Azerbaycan" ve "Ulduz" dergileri, 2015 yılında da eleştirel düşüncenin taşıyıcılığını sürdürmüştür. Azerbaycan dergisi daha klasik ve akademik çizgide yer alırken "Ulduz" dergisi genç kuşağın eleştiri yazılarına alan tanıyarak yenilikçi bir platform işlevi görmektedir. Azerbaycan dergisinde yayımlanan "İsti-isti" bölümü, güncel kitapların hızlı eleştirilerini içerdiği için edebî üretime dair ilk değerlendirme reflekslerinin şekillendiği dinamik bir tartışma alanı sunar.

Vagif Yusifli'nin "İsti-isti" kapsamında yazdığı yazılar özellikle dikkate değerdir. Yusifli'nin Vüsal Nuru'nun Dorantağ romanına ilişkin değerlendirmesi, eserin tematik örgüsünü, anlatım tekniklerini ve tarihî göndermelerini derinlemesine irdeleyerek yapısal bir eleştiri örneği sunmaktadır (Mirzəzadə, 2015: 335).

2015 yılına damgasını vuran bir diğer gelişme, Azerbaycan dergisinin Haziran sayısında yayımlanan “Muasır edebî tenkit: problemler, mülahizeler” başlıklı yuvarlak masa toplantısıdır. Bu toplantı, edebî tenkidin tarihsel arka planı, güncel konumu ve geleceğine dair önemli görüşlerin dile getirildiği, çok sesli ve disiplinler arası bir tartışma ortamı yaratmıştır. Toplantıya katılan şair, yazar, akademisyen ve eleştirmenler, tenkidin yalnızca estetik bir değerlendirme faaliyeti olmadığını; aynı zamanda bir düşünce üretim biçimi olduğunu vurgulamıştır. Özellikle eleştiri figürünün ideolojik dönemlerdeki rolü, nesnellik sorunu ve metodolojik dağınıklık üzerine yapılan değerlendirmeler, edebî tenkit alanının yeniden yapılandırılması ihtiyacına işaret etmektedir.

Bu toplantıda ayrıca Prof. Dr. Nizameddin Şemsizade’nin “Tengidde meyersizlik sendromu” başlıklı makalesine atıfla, ölçüt ve kriter sorunu da ele alınmış, çağdaş tenkitte bilimsel yöntem eksikliğinin eleştirinin etkisini azalttığı yönünde ortak bir görüş oluşmuştur (Mirzəzadə, 2015: 334).

2015 yılı, Azerbaycan edebî tenkidinin yalnızca üretim açısından değil, düşünsel çeşitlilik ve metodolojik sorgulama bakımından da zenginleştiği bir dönem olmuştur. Tehran Elişanoğlu’nun polemik gücü, Nizameddin Şemsizade’nin akademik titizliği, Vagif Yusifli’nin metin merkezli çözümlemeleri ve Elnare Akimova’nın akademik ve estetik duyarlılığı, bu dönemin eleştiri yazınına çok boyutlu bir karakter kazandırmıştır.

Bu dönemde eleştiri, yalnızca bir tür olarak değil, aynı zamanda bir kültürel pozisyon olarak varlık göstermiştir. Edebî tenkidin kurumsal zeminlerde – dergilerde, konferanslarda, akademik platformlarda – yeniden tartışılması, eleştirinin kamusal rolünü de güçlendirmiştir. Eleştirel düşünce, edebiyatla sınırlı kalmayarak toplumsal yapının ahlaki, ideolojik ve estetik katmanlarına temas eden bir sorgulama alanına dönüşmüştür.

2015 yılı, Azerbaycan edebî tenkidinin hem nitelikli eserlerle zenginleştiği hem de eleştiri kurumunun yeniden sorgulandığı verimli bir dönemdir. Bu süreçte eleştirmen, yalnızca edebî metnin çözümleyicisi değil; aynı zamanda kültürel belleğin

koruyucusu, estetik değerlerin savunucusu ve toplumsal vicdanın sözcüsü konumunda yer almıştır. Eleştirinin bu çok katmanlı yapısı, Azerbaycan edebiyatının entelektüel gelişimine de doğrudan katkı sağlamıştır.

4. AZERBAYCAN DERGİSİNDEN HAREKETLE 2015 YILI AZERBAYCAN EDEBİYATININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 Azerbaycan Dergisinin Tarihi

1920’li yıllarda Azerbaycan edebiyatında yeni eserlerin daha geniş okur kitlesine ulaştırılması için hacimli, sürekli ve ideolojik temellere dayalı bir yayın organına duyulan ihtiyaç belirginleşmişti. Bu ihtiyacı karşılamak ve aynı zamanda halkın maarifleşmesine, sanatın ve edebiyatın gelişimine katkı sağlamak amacıyla Azerbaycan Halk Maarif Komiserliği’nin 14 Ekim 1922 tarihli kolegium toplantısında alınan kararla, 28 Ocak 1923’te Maarif ve Medeniyet dergisi yayın hayatına başlamıştır. Dergi, dönemin önemli isimleri olan Azerbaycan Halk Komiserleri Şurası Başkanı Neriman Nerimanov, Maarif Komiseri Mustafa Guliyev ve Komiser Yardımcısı Tağı Şahbazi (Simurg) tarafından kurulmuştur. Ancak dönemin teknik ve lojistik sorunları nedeniyle derginin ilk sayısı 1923 yılında değil, ancak bir yıl sonra yayımlanabilmiştir (Paşayeva, 2018: 8).

Dergi, Azerbaycan edebî-kültürel kamuoyunda kendine yer edindikçe dönemin sosyo-politik değişimleriyle birlikte ismini ve yayın çizgisini farklı dönemlerde değiştirmek zorunda kalmıştır. Azerbaycan dergisi, yayın hayatı boyunca altı farklı adla yayımlanmıştır: Maarif ve Medeniyet (1923–1927), İnkilab ve Medeniyet (1928– 1936), Revolyusiya ve Kultura (1936–1941), Vatan Uğrunda (1941–1946), tekrar İnkilab ve Medeniyet (1946–1952) ve nihayet Azerbaycan (1953’ten itibaren günümüze kadar) (Paşayeva, 2018: 8).

Bu dönemler, yalnızca isim değişiklikleriyle sınırlı kalmayıp derginin ideolojik çizgisinde, yayın politikalarında ve yazar kadrosunda da önemli dönüşümlere neden olmuştur. Derginin ilk yıllarında başyazarlığını üstlenen Tağı Şahbazi (Simurg), Ruhulla Ahundov, Mustafa Guliyev gibi isimlerin çoğu, 1937 yılı komünist baskı rejiminin kurbanı olmuş; edebiyatla doğrudan ilgisi olmayan ancak parti içinde yer alan kişiler de geçici sürelerle derginin idaresini üstlenmiştir.

1924–1925 yıllarında derginin yayın hayatına ara vermesi, dönemin ekonomik darboğazı, kağıt ve matbaa ekipmanı eksikliği gibi nedenlerle açıklanmakta, fakat bu duruma bir başka neden olarak başyazarın değişmesi ve Mühitdin Birgen’in kısa süreli editörlüğü de gösterilmektedir. A. Rüstemli’nin araştırmalarına göre, Mühittin Birgen’in 1923 sonunda Türkiye’ye dönmesiyle dergi bir süre sahipsiz kalmış ve bu durum yayın kesintisine neden olmuştur (Paşayeva, 2018: 8).

“Azerbaycan” adı yalnızca bu dergiyle sınırlı kalmamış, farklı coğrafyalarda benzer adla yayınlanan dergiler de edebî-kültürel hayatta önemli rol oynamıştır. Örneğin, Tebriz’de 1906-1907 yıllarında, Paris’te Ceyhun Hacıbeyli (1926), Münih’te Ebdürrehman Fetelibeyli Düdenginski (1952-1954), Ankara’da Mehmet Emin Resulzade (1952’den itibaren), Stockholm ve Washington gibi merkezlerde de Azerbaycan adıyla dergiler yayımlanmıştır. Bu dergiler her ne kadar Azerbaycancılık ideolojisi ekseninde ortaklık taşısa da konu ve metot bakımından çeşitlilik göstermektedir.

Dergi üzerine yapılan ilk sistemli akademik çalışma, İ. A. Novruzov’un 1968 tarihli “Azerbaycan Sovyet Edebiyatının İnkişafında ‘Maarif ve Medeniyet’ (‘İnkılab ve Medeniyet’) jurnalının rolü (1923–1932-ci iller)” adlı doktora tezidir. Bunu takiben Rasim Tağıyev’in “Azerbaycan” jurnalı ve Azerbaycan Sovyet Edebiyatının Aktual Problemleri (1923–1976) adlı eseri (1977) ideolojik bağlamda derginin çizgisini değerlendirmiştir. Bağımsızlık döneminde ise B. Memmedov ve A. Azimova gibi araştırmacılar derginin estetik ve sanatsal yönlerini farklı perspektiflerden ele almışlardır.

Dergi yalnızca edebî metinlerle değil, edebiyat eleştirisi, sanat incelemeleri, dilin korunması ve geliştirilmesi, halk kültürü ve dünya edebiyatına dair çeviri ve inceleme yazılarıyla da dikkat çekmiştir. Rasim Tağıyev’in ifadesiyle, “Azerbaycan edebiyatı ve sanatının tarihinde öyle bir önemli olay yoktur ki, dergide yansımamış olsun.”

Bekir Nebiyev’in de ifade ettiği üzere, derginin adının farklı dönemlerde değişmesi, yalnızca estetik tercihlerle değil, dönemin siyasi şartlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu

bağlamda Azerbaycan dergisi tarihi boyunca hem ideolojik müdahalelere maruz kalmış hem de bu müdahalelere rağmen edebî sürekliliği koruyarak çağının tanığı olmuştur (Paşayeva, 2018: 8).

Azerbaycan dergisi, Sovyetler Birliği'nin ideolojik yönlendirmelerine rağmen Azerbaycan edebî kamuoyunun en kalıcı ve etkili yayın organlarından biri olmuştur. Edebiyatın farklı türlerine, sanatın tüm disiplinlerine, eleştiri ve düşünce yazılarına yer vermesiyle sadece bir edebiyat dergisi değil, aynı zamanda bir fikir ve kültür platformu niteliği taşımaktadır. Dönemsel ad değişiklikleri ve başyazarların ideolojik konumları derginin yayın çizgisini etkilese de genel itibarıyla millî edebiyatın gelişiminde tutarlı bir rol oynamış, Azerbaycan kültür hayatının bellek taşıyıcısı olmuştur.

Bu bağlamda Azerbaycan dergisi hem tarihî hem de edebî bakımdan sadece bir yayın organı değil, aynı zamanda ideolojiyle sanatın, devlet politikalarıyla bireysel yaratıcılığın kesişim noktası olarak özgün bir inceleme alanı sunmaktadır. Tezlerde bu derginin yalnızca içerik yönüyle değil, ideolojik dönüşüm, yayıncılık pratikleri ve kültürel temsil bağlamlarında da ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Azerbaycan dergisi, 1923 yılında yayın hayatına başlamasından itibaren Sovyet ideolojisinin ağır denetimleri ve sansür koşulları altında faaliyet göstermiştir (Mirələmov, 2023: 122). Özellikle Stalin dönemi olarak bilinen 1930'lu ve 1940'lı yıllarda uygulanan sert ideolojik baskılar, dergide yayımlanan içeriklerin seçim kriterlerini rejimin politik doğrularıyla sınırlı hâle getirmiştir (Elçin, 2023: 8). Bu dönemde, sosyalist realizm dışındaki edebî akımların ve millî unsurların "burjuva milliyetçiliği" olarak damgalanması sebebiyle, birçok edebiyatçı eserlerini yayımlayamaz hâle gelmiş, hatta bazı isimler ağır baskılarla karşılaşmıştır (Əmirli, 2023: 112- 113).

Buna rağmen Azerbaycan dergisi, resmî ideolojik dayatmalara boyun eğmek zorunda kalsa da Azerbaycan dilinin korunması ve edebiyatın millî çizgisinin muhafaza edilmesi konusunda önemli ve hassas bir denge gözetmiştir. Yazar Anar'ın ifade ettiği üzere, dergi Sovyet rejiminin en katı dönemlerinde bile dilin saflığını

koruyarak Azerbaycan Türkçesini dış etkilerden koruyan önemli bir kültürel rol üstlenmiştir (Anar, 2023: 5- 6). Bu koruma işlevini yerine getirirken Azerbaycan'ın folklorik değerlerine ve klasik edebî metinlerine dergi sayfalarında sıkça yer verilmiş, böylelikle millî kimliğin yaşatılması ve nesiller arası kültürel aktarım sağlanmıştır (Dadaşzadə, 2023: 32).

Örneğin 1930'ların sonlarında ve 1940'ların başlarında Sovyet propagandasına uygun olmayan birçok edebî eserin yayımlanmasına izin verilmemesine rağmen, dergi bu dönemde klasik Azerbaycan edebiyatına ve diline sembolik atıflarla dolaylı olarak sahip çıkmıştır (Əmirli, 2023: 113). Bu stratejik ve sembolik yaklaşım, Azerbaycan Türkçesi'nin fonetik ve söz varlığı açısından muhafaza edilmesinde önemli rol oynamıştır (Kamal, 2023: 135).

1950'lerin ortalarından itibaren Stalin sonrası yumuşama dönemiyle birlikte derginin içerik politikalarında millî ve kültürel değerlerin açıkça ifade edilmesine imkân doğmuştur. Özellikle Mirza İbrahimov ve Mehdi Hüseyn gibi editörlerin baş redaktörlük dönemlerinde, Azerbaycan edebiyatının klasik eserleri dergi sayfalarında yeniden aktif bir biçimde yayımlanmaya başlanmıştır (Mirələmov, 2023: 122). Bu dönemde yayımlanan dil araştırmaları ve tartışmaları Azerbaycan Türkçesinin korunması ve geliştirilmesi konusunda bilinçli bir edebî ortamın oluşmasına zemin hazırlamıştır (Elçin, 2023: 7- 8).

Azerbaycan dergisi, Sovyet rejiminin ideolojik baskılarına rağmen Azerbaycan edebiyatının millî çizgisini ve Azerbaycan Türkçesinin saflığını koruyarak tarih boyunca ideolojik dönüşümlerin edebiyat üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirme konusunda kritik bir işlev görmüştür (Anar, 2023: 6; Mirələmov, 2023: 122). Bu nedenle dergi, Azerbaycan'ın kültürel bağımsızlığı ve edebî kimliği açısından paha biçilemez bir tarihsel kaynak olarak değerlendirilmelidir.

4.2 Azerbaycan Dergisinin Editörleri

Azerbaycan dergisinin tarihsel başarısı ile kültürel sürekliliğinin korunmasında editörlerin katkısı belirleyici bir rol oynamıştır. Bu bağlamda İsmail Şıhlı, Mirza

İbrahimov ve Cabir Novruz'un editörlük dönemleri, derginin edebî çizgisine önemli katkılar sağlamıştır (Mirelemov, 2023: 122).

Mirza İbrahimov dönemi (1946–1954), derginin II. Dünya Savaşı sonrası dönemde şekillenmesine tanıklık etmiştir. Bu dönem, Sovyet ideolojisinin ağır baskısı altında, edebiyatın sıkıca denetlendiği fakat aynı zamanda Azerbaycan millî edebiyatının yeniden canlandırıldığı kritik bir süreçtir. Mirza İbrahimov, sosyalist realizmin katı çerçevesine rağmen Azerbaycan dilini koruyan ve geliştiren eserlere yer vermiş, klasik Azerbaycan edebiyatının önemli isimlerini ve yeni yazarları teşvik ederek dil ve edebiyat bilincinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu dönemde Süleyman Rüstem, Mir Celal Paşayev gibi isimlerin hikâye ve şiirleri dergide yayımlanmış, böylece Azerbaycan edebiyatının klasikleşmiş birçok eserinin ilk defa okuyucuyla buluşması sağlanmıştır (Əmirli, 2023: 112- 113).

İsmail Şıhlı dönemi (1965–1968) ise Azerbaycan edebiyatında görece özgürleşmenin başladığı ve "Altmışlıncılar" olarak bilinen edebî kuşağın eserlerinin dergide genişçe yer bulduğu bir dönemdir. İ. Şıhlı'nın yönetiminde dergi, edebî açıdan yenilikçi bir çizgi izlemiş ve genç yazarlara önemli fırsatlar sunmuştur. Bu dönemde İsa Hüseyinov, Anar, Elçin, Sabir Ahmedli ve Ferman Kerimzade gibi isimler, hikâye ve romanlarını dergi sayfalarında yayımlama imkânı bulmuşlar, böylelikle Azerbaycan edebiyatına yeni bir soluk kazandırmışlardır (Əmirli, 2023: 112-113). Şıhlı'nın editörlüğünde, Azerbaycan edebiyatının ideolojik kalıpların dışına çıkarak daha bireysel ve insani konulara yönelmesi sağlanmış ve bu yönüyle derginin edebiyat tarihinde özgün bir yeri oluşmuştur (Elçin, 2023: 9).

Cabir Novruz dönemi (1970–1980) ise derginin yüksek tiraja ulaştığı, Azerbaycan genelinde geniş bir okuyucu kitlesine eriştiği altın dönemlerden biri olarak bilinir (Əmirli, 2023: 112). Cabir Novruz hem şiir sanatının ince zevkini hem de edebî dilin titizliğini ön plana çıkararak derginin edebî standartlarını oldukça yüksekte tutmuştur. Onun editörlüğünde, Samed Vurgun, Bahtiyar Vahabzade, Resul Rza gibi Azerbaycan edebiyatının önemli şair ve yazarlarının eserleri sıklıkla yer almış, şiir ve nesir türlerinde birçok klasik eser ortaya çıkmıştır (Əmirli, 2023: 112). Cabir Novruz'un edebiyat dilindeki hassasiyeti ve şiire olan tutkulu bağlılığı sayesinde

dergi, Sovyet döneminde millî duyarlılık ve dil estetiğinin birleştiği nadir yayınlardan biri hâline gelmiştir.

Editörlerin görev dönemleri, yayımlanan eserlerin ötesinde, edebî ölçütlerin belirlenmesi, yazarlara destek verilmesi ve genç kuşakların yetiştirilmesi gibi yönleriyle Azerbaycan edebiyatında kalıcı etkiler yaratmıştır (Mirələmov, 2023: 122-123; Anar, 2023: 6). Böylelikle dergi, edebiyat tarihindeki yerini sağlamlaştırarak hem millî hem de evrensel edebî değerlere büyük katkılar sağlamıştır. Her baş editör, dönemin şartlarına rağmen dilde saflık ilkesine bağlı kalarak yazı dili üzerinde bilinçli bir düzenleme ve koruma görevini yerine getirmiştir (Ağabalayeva, 2023: 168- 169).

4.3 Azerbaycan Dergisinin Edebî Dilin Korunmasındaki Rolü

Azerbaycan dergisi, tarih boyunca Azerbaycan Türkçesinin edebî ve millî kimlik olarak korunmasında ve geliştirilmesinde öncü bir rol üstlenmiştir. Özellikle Sovyet döneminde ideolojik baskılar nedeniyle Azerbaycan Türkçesinin dil yapısında ciddi tehditlerin ortaya çıktığı dönemlerde, derginin yayın politikaları ve sayfalarında yürütülen tartışmalar, dilin korunması açısından kritik önem taşımıştır (Anar, 2023: 5- 6).

Sovyetler Birliği'nin dil politikası kapsamında Rusça'nın egemenliği altında kalan Azerbaycan Türkçesi, 1930'lu yıllardan itibaren yoğun biçimde Rusça kelime ve terminolojilerin etkisine maruz kalmıştır. Buna rağmen, Azerbaycan dergisi, dildeki yabancı etkileri en aza indirmek adına bilinçli bir direnç sergilemiştir. Bu bağlamda, derginin editörleri özellikle Rusça ve yabancı terimlerin yerine Azerbaycan Türkçesine uygun karşılıklar bulmakta öncü rol oynamışlardır (Mirələmov, 2023: 122).

Özellikle 1950'li yılların sonlarından itibaren Mirza İbrahimov ve Mehdi Hüseyin gibi editörlerin yönetimindeki dergi, Azerbaycan Türkçesini edebî dil olarak daha saf bir biçime kavuşturma amacıyla kapsamlı dil tartışmalarına ev sahipliği yapmıştır (Elçin, 2023: 8). Bu tartışmalar, edebî dildeki aşırı Rusça veya yabancı unsurların ayıklanması ve Azerbaycan Türkçesine özgü yapıların yeniden ön plana

çıkarılmasıyla sonuçlanmıştır. Ayrıca bu dönemde dergi, Azərbaycan'ın folklorik metinlerine ve klasik eserlerine genişçe yer vererek dilin tarihî ve kültürel kökleriyle bağlarının korunmasına önemli katkılar sağlamıştır (Dadaşzadə, 2023: 27).

Cabir Novruz'un editörlüğü döneminde (1970-1980) ise edebî dildeki inceliklere ve şiir sanatının estetik kriterlerine özel bir hassasiyet gösterilmiştir. Novruz, yayımlanacak eserlerde Azərbaycan Türkçesinin estetik ölçütlerine titizlikle uyulmasını sağlamış ve dildeki saflık ve akıcılığı ön planda tutmuştur (Əmirli, 2023: 114). Bu politikalar sayesinde, dergi edebî dilin korunması ve Azərbaycan Türkçesinin yaygınlaştırılması açısından merkezi bir rol üstlenmiştir.

Bağımsızlık sonrası dönemde ise dergi, Azərbaycan Türkçesinin Latin alfabesine geçiş sürecinde dil politikaları üzerine etkin tartışmalar yürütmüş ve bu dönüşümü kolaylaştırıcı yönde önemli katkılarda bulunmuştur. Rüstəm Kamal'ın belirttiği üzere, 1990'lardan itibaren yeniden Latin alfabesiyle yayımlanmaya başlayan dergi, Azərbaycan Türkçesinin çağdaş edebî ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesine yönelik akademik ve edebî tartışmaların platformu olmuştur (Kamal, 2023: 99- 100). Bu dönemde özellikle terminoloji netliği, dilde arınma politikaları ve modern edebiyatın gereksinimlerini karşılayacak üslup çalışmaları dergi sayfalarında sıkça ele alınmıştır.

Azərbaycan dergisi hem Sovyet döneminde hem de bağımsızlık sonrası süreçte Azərbaycan Türkçesinin edebî dil olarak korunması ve geliştirilmesinde, bilinçli politikalar ve düzenlenen tartışmalar yoluyla önemli bir görev yerine getirmiştir. Bu bağlamda, dergi Azərbaycan dilinin estetik ve işlevsel bakımdan korunmasında hayati bir rol üstlenerek edebiyatın millî kimlikle bütünleşmesine büyük katkı sağlamıştır (Anar, 2023: 5; Kamal, 2023: 100; Mirələmov, 2023: 122).

Azərbaycan dergisi, kuruluşundan günümüze dek Azərbaycan toplumunun kültürel belleğinin oluşmasında ve korunmasında kritik bir rol oynamıştır. Derginin kültürel misyonu, edebiyat alanının sınırlarını aşarak Azərbaycan'ın sosyal tarihini ve kültürel kimliğini yansıtmakla beraber, aynı zamanda edebiyat aracılığıyla toplumun bilinçlenmesine de katkıda bulunmuştur (Elçin, 2023: 7- 8; Mirələmov, 2023: 122).

Özellikle Sovyet döneminde, edebiyat dergilerinin sosyal ve politik konuları doğrudan dile getirmeleri sıkça mümkün olmadığından, toplumsal meseleler sembolik, metaforik ya da alegorik yollarla ifade edilmiştir. Bu bağlamda Azerbaycan dergisi, toplumda meydana gelen yozlaşma, bürokratik engeller, sosyal eşitsizlikler ve diğer toplumsal sorunları örtülü biçimde eleştiren hikâye, şiir ve romanlara sıklıkla yer vermiştir (Əmirli, 2023: 115). Böylece, edebiyat dolaylı bir sosyal eleştiri platformu olarak işlev görmüş ve halkın bilinçlenmesine katkı sağlamıştır.

Bağımsızlık sonrası dönemde ise derginin sosyal misyonu daha açık ve net biçimde ortaya çıkmıştır. Karabağ Savaşı, mülteci sorunları, ulusal kimlik arayışları gibi kritik toplumsal konular, dergi sayfalarında doğrudan ve genişçe işlenmiştir. Bu dönemde edebiyat, toplumsal hafızanın korunmasında ve yeni nesillere aktarılmasında güçlü bir araç olarak kullanılmıştır. Özellikle Karabağ meselesi üzerine yayımlanan edebî metinler ve analizler, toplumun travmatik deneyimlerini kaydetmek ve bu travmaları edebiyat aracılığıyla aşmaya yardımcı olmak açısından kritik bir sosyal rol oynamıştır (Dadaşzadə, 2023: 27- 28).

Derginin kültürel misyonu ise özellikle Azerbaycan'ın klasik edebî mirasının korunması ve çağdaş edebiyatla bütünleştirilmesi üzerine odaklanmıştır. Dergi, klasik edebiyat eserlerini yeniden gündeme getirerek toplumun tarihî ve kültürel kökleriyle bağlarının korunmasını sağlamıştır. Nizami Gencevi, Muhammed Fuzuli, Hüseyin Cavid gibi klasik edebiyat ustalarının anma etkinlikleri vesilesiyle yayımlanan özel sayılar ve makaleler, Azerbaycan kültürünün nesilden nesile aktarımında köprü işlevi görmüştür (Ağabalayeva, 2023: 169).

Ayrıca dergi, özellikle genç nesillerin kültürel belleğini zenginleştirmek amacıyla halk edebiyatına, folklorik metinlere ve sözlü kültüre yer vermiştir. Bu sayede Azerbaycan'ın zengin kültürel mirası korunmuş, genç okuyucuların kültürel bilinci artırılarak millî kimliğin güçlendirilmesi hedeflenmiştir (Həbibbəyli, 2023: 12).

Azerbaycan dergisi, Sovyet sonrası dönemde dijitalleşme ve yeni medya ortamlarında basılı yayıncılığın değerinin sorgulandığı bir süreçte dahi kendisini

genç nesillere tanıtmayı ve ulaşmayı başarmıştır. Dijital çağın getirdiği yeniliklerle birlikte kendini sürekli güncelleyerek hem kültürel sürekliliği sağlamış hem de modernleşme ve geleneğin dengeli birleşimine örnek teşkil etmiştir.

Bu dergi sadece bir edebiyat platformu değil, Azerbaycan'ın toplumsal ve kültürel hayatının hafızası ve yönlendiricisi olarak geniş kapsamlı bir sosyal ve kültürel misyona sahiptir. Bu bağlamda dergi, toplumsal sorunları yansıtmaya, kültürel mirası koruma ve toplumsal bilinci geliştirme görevini başarıyla yerine getirerek Azerbaycan kültürel kimliğinin korunması ve geliştirilmesinde benzersiz bir rol üstlenmiştir.

4.4 Eleştirel Yaklaşımlar ve Derginin Öz Eleştirisi

Azerbaycan dergisi, uzun tarihi boyunca edebiyatın gelişimine ve yenilikçi fikirlerin doğmasına olanak sağlayan bir platform olmuştur. Derginin bu başarısının temel sebeplerinden biri de kendisine yöneltilen eleştirilere açık bir yayın politikası izlemesi ve hatta bu eleştirilere kendi sayfalarında genişçe yer vererek açık bir tartışma ortamı yaratmasıdır.

Azerbaycan dergisi, farklı dönemlerde kendisine yönelik eleştirileri açıkça yayımlayarak edebiyat alanında çoğulcu ve demokratik bir ortam yaratmıştır. Bu yaklaşım, derginin yeniliklere ve farklı düşüncelere açık olmasını sağlamış, böylelikle edebî kalite standartlarını yükselterek kendini sürekli yenileyen bir yapıya dönüşmesini mümkün kılmıştır.

Özellikle bağımsızlık sonrası dönemde, Azerbaycan toplumunda yaşanan hızlı değişimler ve kültürel dönüşümlerle birlikte, derginin yayın politikalarına yönelik eleştiriler daha sık gündeme gelmeye başlamıştır. Bu dönemde genç edebiyatçılar ve eleştirmenler, derginin geleneksel yayın çizgisini sorgulamaya ve edebî kriterlerini yeniden değerlendirmeye çağırmışlardır. Dergi, bu eleştirilere sayfalarını açarak hem kendi politikalarını gözden geçirmiş hem de edebiyat çevrelerinde daha geniş ve katılımcı tartışmalara zemin hazırlamıştır (Ömirli, 2023: 115).

Bazı eleştirmenler ve yazarlar başlangıçta derginin edebî çizgisini ve yayın politikalarını eleştirseler de, zaman içinde bu eleştirilerin yayınlanmasına olanak sağlayan asıl güçlü ve kalıcı platformun yine Azərbaycan dergisi olduğunu fark etmişlerdir (Əmirli, 2023: 115). Bu durum, derginin eleştirel seslere olan açıklığını ve edebiyat alanındaki saygınlığını pekiştirmiştir.

Derginin baş redaktörü İntigam Gasımszade'nin editörlüğünde, bu eleştirel yaklaşım daha da sistematik hâle getirilmiş, yayın politikaları sürekli gözden geçirilerek güncel edebî tartışmalar ve farklı görüşlerin dergide yer bulmasına özel önem verilmiştir (Mirələmov, 2023: 122- 123). Baş redaktör yardımcısı Sədabə Ağabalayeva'nın editoryal yaklaşımı da bu noktada kritik önem taşımıştır. Ağabalayeva, genç eleştirmenlerin görüşlerine ve farklı edebî yaklaşımlara dergide yer vererek derginin çağdaş edebiyatın yeniliklerine açık kalmasını ve sürekli güncellenmesini sağlamıştır (Dadaşzadə, 2023: 28; Kamal, 2023: 135).

Azərbaycan dergisi, eleştirel seslere karşı gösterdiği bu açık tutumla edebiyatın gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır. Dergi farklı görüşlere açık olma, yenilikçi fikirleri teşvik etme ve eleştirileri yapıcı bir şekilde değerlendirme ilkesiyle, Azərbaycan edebiyatının gelişiminde ve edebiyat ortamının demokratikleşmesinde önemli bir rol üstlenmiştir.

5. AZERBAIJAN DERGİSİNİN (2015) AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFYASI

5.1 Destan

Kitab-ı Dede Korkut. (2015). Dirsehan oğlu Buğacın boyu. *Azerbaycan*. Kasım, 4-15.

Kitab-ı Dede Korkut'un yayımlanmasının 200. yılı sebebiyle Dresden nüshasının ilk hikâyesi dergide yayımlanır. Hikâye, Dirse Han'ın, Bayındır Han tarafından düzenlenen büyük bir şölene katılmasıyla başlar. Bayındır Han, her yıl çocuğu olanları beyaz çadırlara, kız çocukları olanları kırmızı çadırlara, çocuğu olmayanları ise kara çadırlara yerleştirir. Bu gelenek, Dirse Han ve eşini derinden üzer. Çünkü onların bir çocukları yoktur ve kara çadıra gönderilirler. Bu olay Dirse Han'ın gururunu kırar ve onu bir oğul sahibi olabilmek için Tanrı'ya dua etmeye yönlendirir.

Dirse Han büyük bir şölen düzenler. Şölende hem kendi duasını eder hem de halktan bu konuda destek ister. Sonunda duaları kabul olur ve eşi bir erkek çocuk dünyaya getirir. Bu oğula büyüyünce "Boğaç" adı verilir. Boğaç, yıllar içinde cesur, güçlü ve mert bir genç olarak yetişir. Onun cesareti bir gün Bayındır Han'ın sarayında yapılan dövüşte kendini gösterir. Boğaç, dev bir boğayla mücadele ederek onu yener. Bu başarı, Dirse Han'ı gururlandırır. Ancak ne yazık ki, bu mutluluk uzun sürmez.

Dirse Han'ın çevresindeki kırk kötü niyetli yiğit, Boğaç'ı kıskanır ve babasına onun hakkında yalanlar söyler. Dirse Han, bu yalanlara inanarak oğluna güvenini kaybeder. Bir gün av sırasında, aniden oğluna ok atar ve Boğaç'ı ağır bir şekilde yaralar. O an, oğlunu öldürdüğünü sanarak oradan uzaklaşır. Ama Boğaç, mucizevi bir şekilde hayatta kalır. Hızır, yaralı gence yardım eder, yaralarını sarar ve ona yeniden ayağa kalkması için cesaret verir.

Boğaç'ın annesi, oğlunun başına gelenleri bir şekilde hisseder. Onu bulmaya kararlı bir şekilde yola çıkar. Zorlu bir arayıştan sonra, oğlunu ağır yaralı halde bulur.

Hızır'ın öğütleri doğrultusunda dağ çiçeği ve sütü karıştırarak Boğaç'ın yaralarını iyileştirir. Boğaç kısa sürede eski gücüne kavuşur ve daha da kararlı bir hale gelir.

Bu sırada Dirse Han, oğlunun öldüğüne inanarak büyük bir üzüntü içindedir. Ancak kırk kötü niyetli yiğit, bu durumu fırsata çevirir ve Dirse Han'a ihanet ederek onu esir alır. Dirse Han'ı düşman topraklarına götürürler. Boğaç, babasının esir düştüğünü öğrenince hemen harekete geçer. Kırk yiğitle tek başına savaşır ve hepsini yenerek babasını kurtarır. Dirse Han, oğlunun hâlâ hayatta olduğunu ve kendisini kurtardığını görünce büyük bir pişmanlık duyar. Gözyaşları içinde Boğaç'tan af diler.

Hikâyenin sonunda aile yeniden bir araya gelir. Bayındır Han, Boğaç'ın cesaretini ve sadakatini ödüllendirir; ona beylik ve taht verir. Dede Korkut, Boğaç için dualar eder ve ona uzun, cesaret dolu bir ömür diler. Hikâye, törelerin ve Tanrı'ya şükürün önemi vurgulanarak son bulur.

Bu destan, sadece bir baba-oğul hikâyesi değildir. Aile bağlarının gücünü, kıskançlığın yıkıcı etkilerini ve cesaretin insanı nasıl yüceltebileceğini anlatır. Aynı zamanda, yanlış anlamaların nasıl büyük pişmanlıklara yol açabileceğini de bize hatırlatır. Her satırında, Dede Korkut'un insanlık ve toplum üzerine derin gözlemleri kendini gösterir.

5.2 Nesir

5.2.1 Roman ve Povest (uzun hikâye)

Roman

Psiko- sosyal

Oruc, M. (2015). Gısa gapanma- Cüme. *Azerbaycan*. Ocak, 30- 63.

"Gısa Gapanma" adlı romanın içerisinde bulunan "Cüme" adlı bölümde, modern dünyanın insanları arasında yayılmış olan yalnızlık, kapanma ve kendi iç dünyasına çekilme konularını ele alınır. Eserde başkahramanın hayatı, geçmişi ve içinde yaşadığı iç çatışmaları tasvir edilir. Başkahraman, geçmişte yaşadığı travmalardan ve hayal kırıklıklarından kaçarak kendi dünyasına kapanmış bir kişidir. Romanda onun bu durumdan çıkış yolu bulmak için yaptığı çabalar, karşılaştığı engeller ve yeniden toplumla bütünleşme arzusu etrafında gelişen olaylar anlatılır. Çeşitli yan karakterler ve onların başkahramanla olan ilişkileri aracılığıyla, insan ilişkilerinin karmaşıklığı ve başkahramanın geçmişle barışmaya çalışması gibi konular aydınlatılır. Roman, modern hayatın getirdiği yalnızlık ve “kısa devre” problemini ve bu durumdan çıkış yollarını araştırır. Romanda, geçmişin etkilerinden kurtulmak ve yeniden topluma katılmak isteyen bir kişinin mücadelesi ana konu olarak işlenir. Roman, psikolojik ve sosyal konulara değinen bir edebî eserdir. Psikolojik derinlik ve insan ilişkilerinin karmaşıklığını ele aldığı için, bu eseri psiko-sosyal roman olarak sınıflandırmak mümkündür.

Roman

Psiko- sosyal

Oruc, M. (2015). Gısa gapanma- Şenbe. *Azerbaycan*. Ocak, 63- 82.

Bu hikâye "Gısa gapanma" adlı romandan bir başka alıntıdır. "Şenbe" hikâyesi, bir grup insanın bir araya gelerek sohbet ettiği ve haftanın son gününün atmosferini yansıttığı bir hikâyedir. Roman, farklı karakterlerin yaşamlarına, düşüncelerine ve duygularına odaklanarak günlük hayatın sıradan anlarının bile derin anlamlar taşıyabileceğini gösterir.

Romanda, çeşitli karakterlerin bir araya geldiği bir ortamda geçen diyaloglar ve iç monologlar aracılığıyla insanların iç dünyalarına dair bir bakış sunulur. Bu karakterlerin her biri, kendi yaşam mücadeleleri, umutları ve hayal kırıklıkları ile boğuşmaktadır. Roman boyunca, geçmiş anılar ve gelecek beklentileri arasında gidip gelen bu karakterler, okuyucuya hayatın karmaşıklığını ve insan ilişkilerinin derinliğini anlatır.

Roman, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bağlamda da çeşitli temalar işler. Karakterlerin yaşadığı olaylar ve düşündükleri, Azerbaycan toplumunun belirli dönemlerine ve sosyal yapısına dair ipuçları verir. Romanın anlatım tarzı, sade ama etkileyici bir dille yazılmış olup okuyucuyu karakterlerin dünyasına çekmeyi başarır.

Bu roman, bir yandan bireysel yaşamların mikro düzeydeki incelemelerini yaparken diğer yandan da toplumsal bir panoramanın parçası olarak okunabilir. Karakterlerin içsel yolculukları, okuyucunun kendi hayatına dair düşünceler geliştirmesine olanak tanır ve sıradan bir günün bile ne kadar anlam yüklü olabileceğini gösterir. Bu bağlamda "Gısa gapanma" romanı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derinlikli bir okuma deneyimi sunar.

Roman

Psiko- sosyal

Oruc, M. (2015). Gısa gapanma. *Azerbaycan*. Şubat, 3- 91.

Roman, Mehmed Oruc tarafından yazılmış olup ilk bölümü Azerbaycan dergisinin Ocak ayı sayısında yayımlanarak okurlara sunulmuştur. Romanın son kısmı ise Şubat ayı sayısında "son kısım" başlığıyla okurlara sunulmuştur.

Son kısım, Serhan Samedzade ve Edgar'ın birlikte geçirdikleri bir yolculuğu anlatarak başlar. Yolculukları sırasında, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraki Azerbaycan'da yaşanan sosyal ve ekonomik değişimlerin etkileri görülür. Serhan yolda geçmişi düşünürken özellikle gençlik yıllarına ve arkadaşı Vitya ile olan anılarına geri döner.

Serhan ve Edgar, yolda çeşitli insanlarla karşılaşır ve onların hikâyelerini dinlerler. Bu insanların hikâyeleri, Azerbaycan'ın sosyal yapısının nasıl değiştiğini ve insanların bu değişimle nasıl başa çıkmaya çalıştığını bizlere gösterir.

Roman, Serhan ve Edgar'ın dostluklarını ve birbirlerine olan bağlılıklarını da vurgular. Aynı zamanda Azerbaycan'ın tarihî ve kültürel geçmişine yapılan

göndermelerle zenginleştirilmiştir. Serhan ve Edgar'ın yolculuğu hem fiziksel hem de duygusal bir keşif niteliği taşır.

Serhan, yolculuk boyunca sık sık gençlik yıllarına ve arkadaşı Vitya'ya dair anılarına döner. Vitya, Sovyet rejimine karşı muhalif bir duruş sergileyen cesur bir gençtir. Serhan, Vitya'nın rejime karşı olan mücadelesine hayranlık duyar ve onun anısını yaşatmak için bu yolculuğa çıkmıştır. Serhan'ın anıları, hikâyeye derinlik katar ve onun içsel yolculuğunu anlamamıza yardımcı olur. Vitya ile olan anılar, gençliğin enerjisi ve umutları ile dönemin siyasi ve sosyal baskıları arasında sıkışmış bir yaşamı gözler önüne serer.

Serhan ve Edgar, yolculuklarına başlarken Azerbaycan'ın farklı bölgelerini keşfetmeyi hedefler. İlk durakları, Sovyetler Birliği döneminde önemli bir devlet memuru olan, ancak şimdi küçük bir bakkal dükkanı işleten yaşlı bir adamın yaşadığı köydür. Bu köyde geçmişin izlerini ve değişimin etkilerini gözlemlene fırsatı bulurlar. Yaşlı adamın hikâyesi, Sovyet rejiminin çöküşüyle birlikte yaşanan dramatik değişimleri ve bu değişimlerin bireyler üzerindeki etkilerini yansıtır.

Yaşlı adam, Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrası yaşadığı değişimleri ve bu yeni dünyaya uyum sağlama çabasını anlatır. Bir zamanlar güçlü bir bürokrat olan bu adam, şimdi küçük bir bakkal dükkânı işletmektedir. Bu geçiş onun hayatında derin izler bırakmıştır. Serhan ve Edgar, yaşlı adamın hikâyesini dinleyerek geçmişin izlerini ve yeni düzenin zorluklarını okuyucuya aktarırlar. Yaşlı adamın hikâyesi, geçmişin izlerini taşıırken aynı zamanda geleceğe dair umutlarını da dile getirir.

Yolculuğun bir sonraki durağında, Serhan ve Edgar genç bir çiftle tanışır. Bu çift, Sovyet sonrası dönemde kendi işlerini kurmaya çalışmaktadır. Yeni ekonomik düzenin getirdiği fırsatları değerlendirerek yeni bir hayat kurma çabasındadırlar. Ancak bürokratik engeller ve eski sistemin kalıntılarıyla mücadele etmek zorundadırlar. Genç çiftin azmi ve kararlılığı, Serhan ve Edgar'a ilham verir. Onların hikâyesi, yeni bir başlangıcın zorluklarını ve fırsatlarını yansıtarak Serhan ve Edgar'ın kendi yolculuklarına dair farkındalık kazanmalarına yardımcı olur.

Daha sonra yolda kocasının kaybolmasıyla yüzleşen bir kadınla karşılaşırlar. Kadın, ailesinin yaşadığı zorlukları ve bu durumla nasıl başa çıkmaya çalıştıklarını anlatır. Kocasının kaybolması, ailenin hayatını derinden etkilemiş ve onların yeni düzene uyum sağlamalarını zorlaştırmıştır. Bu hikâye, bireysel trajedilerin yanı sıra, toplumun genelinde yaşanan dönüşümün etkilerini gözler önüne sermeyi amaçlar. Serhan ve Edgar, bu hikâyeyi dinleyerek Azerbaycan'daki sosyal yapının nasıl değiştiğini ve insanların bu değişimle nasıl başa çıktığını daha iyi anlarlar.

Yolculuğun sonunda, Serhan ve Edgar Azerbaycan'ın dağlık bölgelerinden birine ulaşırlar. Burada, Serhan'ın ailesinin eski evi bulunmaktadır. Serhan, bu evde geçirdiği zaman boyunca çocukluk anılarını ve ailesiyle olan bağlarını hatırlar. Eski ev, Serhan için geçmişin bir sembolüdür ve burada geçirdiği zaman, onun içsel bir yolculuğa çıkmasını sağlar. Serhan'ın, çocukluk anıları ve ailesiyle olan bağlarını hatırlaması, onun geçmişle barışmasına ve bu süreçte kendini yeniden keşfetmesine yardımcı olur.

Serhan, eski evde geçirdiği zaman boyunca geçmişiyile yüzleşir ve kendini yeniden keşfeder. Edgar'ın desteğiyle, bu süreç Serhan'ın ruhsal olarak olgunlaşmasına ve geleceğe dair yeni bir perspektif kazanmasına yardımcı olur. Serhan, geçmişin izleriyle barışırken geleceğe umutla bakmayı öğrenir. Bu içsel yolculuk, Serhan'ın hayatında önemli bir dönüm noktası olur ve onun geleceğe dair umutlarını yeniden şekillendirir.

Edgar, yolculuk boyunca Serhan'a sürekli destek olmuştur. Onların dostluğu, bu yolculuk sayesinde daha da güçlenir ve her ikisi de hayatlarında önemli bir dönüm noktasına ulaşır. Edgar'ın destekleyici rolü, Serhan'ın zorluklarla başa çıkmasına ve içsel yolculuğunu tamamlamasına yardımcı olur. Bu süreçte dostluklarının derinliği ve dayanışmaları, hikâyenin merkezinde yer alır ve onların ilişkisini daha da sağlamlaştırır.

Yolculuğun sonunda, Serhan ve Edgar Azerbaycan'ın geleceğine dair umut dolu bir perspektif kazanmışlardır. Serhan, geçmişiyile barışmış ve geleceğe umutla bakmaktadır. Edgar ise kendi içsel yolculuğunu tamamlamış ve yeni bir başlangıç

yapmaya hazır hale gelmiştir. Bu yolculuk, sadece fiziksel bir keşif değil, aynı zamanda derin bir duygusal ve ruhsal keşif yolculuğu olmuştur. Serhan ve Edgar, geçmişin izlerini taşıırken geleceğe umutla bakmayı öğrenmişlerdir.

Roman

Anı romanı

Sehabet, S. (2015). Gaçagaç.¹ *Azerbaycan*. Mart, 11- 60.

Metin ünlü Azerbaycanlı yazar ve şair Seyran Sehabet'in, yaşadığı dönemi, edebî ve kişisel deneyimlerini paylaştığı bir anlatım sunulmaktadır. Yazar, 60'lı yılların sonrasında edebiyata adım atmış ve uzun bir yaşam yolculuğu geçirmiştir. Bu anı romanında Sehabet, 2009'dan itibaren yazmaya başladığı “Gaçagaç” adlı hatıralarından kesitler sunar.

Özellikle Yazarlar Birliği'ndeki iş hayatı, önemli edebiyat şahsiyetleriyle olan etkileşimleri, başta ünlü Azerbaycan yazarı İlyas Efendiyev ile olan ilişkisi, hatıralarında büyük bir yer tutar. Şair kişisel olarak karşılaştığı sosyal durumları, yaşamındaki ilginç olayları ve edebiyat çevresindeki gözlemlerini aktarır. Örneğin, Yazarlar Birliği'nde geçirdiği zaman, çalıştığı dergideki iş arkadaşlarıyla olan ilişkileri ve Azerbaycan'ın ünlü edebî şahsiyetleriyle olan tanışıklıkları detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Anı metni aynı zamanda şairin edebî ve insani deneyimlerine yer verirken özellikle Sovyet döneminde yaşanan kültürel değişiklikler ve toplumsal etkilerden de bahseder.

Bir sonraki bölümde Sovyet dönemi Azerbaycan'ında geçen olaylar anlatılır. Seyran Sehabet, Sovyet rejiminin toplumsal baskılarından, özellikle görevdeki insanların düğün ve diğer etkinliklerde aşırı gösteriş yapmalarına karşı alınan sert tutumdan bahseder. "Komünist" gazetesinin bu tür etkinlikleri ifşa ettiğini ve görevdeki insanların yanlışlarını açığa çıkararak onları zor duruma soktuğundan bahseder. Bu

¹ Bir tehlike yüzünden ya da başka bir sebebe bağlı olarak panik ile kaçma eylemi.

bağlamda, sistemin gücü ve insanların bu baskı altında nasıl savunmasız kaldığı vurgulanmaktadır.

Sehavet, arkadaşı Zeynal ile olan konuşmalarını aktarır. Zeynal arkadaşı Seyran'a yaşadığı sıkıntıyı dile getirirken Seyran onu sakinleştirmeye çalışır. Seyran, Nesir öğretmen ile Zeynal'ı sakinleştirir. Nesir karakteri, anı metni boyunca bilge bir rehber ve yol gösterici olarak görülür. Nesir öğretmen, toplumun ahlaki kodlarına uygun davranan, insanlara doğruyu gösteren bir figür olarak tasvir ediliyor.

Romanın bir diğer bölümünde, Seyran Sehavet'in arkadaşı Rauf Sultan ile ilgili anıları anlatılır. Rauf, Seyran'ın yaşamında önemli bir yer tutan, sıra dışı ve iç dünyasında derinlik barındıran bir kişilik olarak karşımıza çıkar. Karakter, Rauf'u fiziksel olarak hatırlamasa da onun yaşam tarzını ve düşüncelerini çok iyi yansıtır. Rauf, hayata karşı belirli bir mesafede duran, kendine has bir yalnızlığı tercih eden biri olarak betimlenir. Rauf, toplumsal beklentilerden bağımsız bir hayat sürmeye çalışan biri olarak tanıtılır. Kendini toplumdan soyutlamış, "kenarda duran" bir figür olarak çizilmektedir. Rauf'un arkadaş çevresiyle olan diyalogları, özellikle mizah anlayışı ve hayata bakışı üzerinden aktarılır. Arkadaşıyla yaptığı konuşmalarda, hayata dair derin düşüncelerini mizahi bir dille aktarsa da, altında melankolik bir ton hissedilir.

Rauf'un ölümünden sonra Seyran'ın onu hatırlaması ve mezarını ziyaret etmesi, karakterin yalnızlığını ve hayatla olan bağlantısızlığını bir kez daha gözler önüne serer. Rauf'un mezarı bile toplumdan ve diğer mezarlardan uzakta, "kenarda" bir yerdedir. Bu durum, onun hayatta olduğu gibi ölümden de toplumdan soyutlanmışlığını simgelemektedir.

Roman

Sehavet, S. (2015). *Gaçagaç. Azərbaycan*. Mayıs, 42- 80.

Azerbaycan dergisinin mart ve nisan sayılarında yayımlanmış olan “Gaçagaç” romanının devamı mayıs sayısında yayımlanır. Bu roman, Azerbaycan edebiyatı ve kültürü etrafında şekillenen, Sehavet'in kişisel deneyimleri ve edebî çevrelerde

yaşadığı olayları konu edinen kapsamlı bir anlatıdan oluşur. Sehavet, İran'ın İsfahan kentinde geçirdiği süre zarfında yaşadığı deneyimlerin ardından Bakü'ye dönüşünü ve bu dönüşle birlikte yeniden edebî hayatına adım atışını anlatır. Şah rejiminin baskıcı denetimlerinden sıyrılarak Azerbaycan'a dönen yazarın Bakü'de yaşadığı değişim ve deneyimler, eserin merkezinde yer alır. Eser, bu süreçte yaşanan kültürel zorlukları, siyasi baskıları ve edebî çevrelerin atmosferini betimler.

Sehavet, Bakü'ye döndükten sonra “Edebiyat ve İnce sanat” gazetesinde çalışmaya başlar ve bu süreçte yaşadığı olayları, tanık olduğu anıları ve karşılaştığı şahsiyetlerle etkileşimlerini detaylı bir şekilde okura sunar. Gazete bünyesinde çalışırken dönemin önde gelen edebî figürleriyle yaşanan tartışmalar ve bu tartışmaların doğası eserde önemli bir yer tutar. Bu tartışmalarda, özellikle Azerbaycan edebiyatının önemli yazarlarının karakterlerine ve eserlerine dair yapılan analizler dikkat çeker. Yazar, edebî tartışmaların arka planındaki kişisel ve toplumsal dinamikleri irdelleyerek bu dinamiklerin Azerbaycan edebî yaşamındaki yankısını ve etkilerini aktarır.

Romanda, Yakup, Vidadi ve Nadir gibi karakterlerin arasındaki ilişkiler ve diyaloglar ön plandadır. Bu karakterlerin edebî yaklaşımları, kişisel özellikleri ve birbirleriyle olan etkileşimleri, edebiyatın toplumsal bir olgu olarak nasıl şekillendiğini ve yazarların birbirleri üzerindeki etkilerini gösterir. Sehavet, bu karakterlerin arasındaki çatışmaları ve fikir ayrılıklarını, özellikle Nadir ve Vidadi arasındaki yoğun tartışmaları detaylandırarak yazma eyleminin ve yaratıcı sürecin karmaşıklığını gözler önüne serer. Bu süreçte yazıların yayınlanma aşamaları, içeriklerin sansürlenmesi ya da eleştirilmesi gibi konular da metnin ana unsurları arasındadır. Özellikle Vidadi'nin eserlerinin yayınlanma sürecinde karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukların yarattığı kişisel buhran, edebiyatın toplumsal ve siyasi koşullar altındaki varoluş mücadelesini temsil eder.

Roman sadece edebiyat çevrelerinde yaşananları değil, aynı zamanda yazarın kişisel hayatındaki dönüşümleri ve bu dönüşümlerin edebî yaratıcılığı üzerindeki etkilerini de anlatır. Sehavet, geçmişe olan özlemini ve kaybettiği dostlarıyla yeniden bir araya gelme arzusunu sık sık dile getirir. Bu özlem, eserin duygusal atmosferini belirler ve okuru yazarın iç dünyasına davet eder. Geçmişe duyulan bu derin özlem, sadece

kişisel anılara değil, aynı zamanda Azerbaycan edebiyatının altın çağlarına duyulan bir özlemdir. Yazar geçmişin anılarını yeniden canlandırırken bugüne ve geleceğe dair umutlarını da ifade eder. Bu nostalji ve umut, eserin genel temasını oluşturan geçmiş, bugün ve geleceğin iç içe geçmesiyle birleşir.

Eserde, Yakup ve Nadir arasındaki karşıtlık, özellikle yaratıcı sürecin ve edebî kimliğin nasıl inşa edildiğini göstermek için önemli bir örnek teşkil eder. Yakup, daha geleneksel ve uyumlu bir edebî anlayışı temsil ederken Nadir, yenilikçi ve sorgulayıcı tavrıyla dikkat çeker. Bu iki karakterin arasındaki çatışma, aslında Azerbaycan edebiyatının geçirdiği dönüşümün ve bu dönüşüm sırasında ortaya çıkan fikir ayrılıklarının bir yansımasıdır. Bu karakterler arasındaki dinamikler, yazarın edebî yaratıcılığa dair sorgulamalarını ve edebiyatın toplumsal bir araç olarak nasıl kullanıldığını anlamamızı sağlar.

Romanın bir diğer dikkat çekici unsuru ise, yazarın edebî çevrelerde yaşadığı yabancılaşma duygusudur. Bakü'ye dönüşünde, edebî çevrelerde değişen dengeler ve yeni oluşan gruplar karşısında yazar kendini dışlanmış hisseder. Bu yabancılaşma, yazarın içsel çatışmalarını ve kendi kimliğiyle olan mücadelesini derinleştirir. Yazar, bu çatışmaları ve uyum sağlama çabalarını okura samimi bir şekilde aktarır. Aynı zamanda, geçmişle bugünü karşılaştırarak edebiyat dünyasındaki değişimleri ve bu değişimlerin yazar üzerindeki etkilerini gözler önüne serer.

Eser, edebî hayatın zorluklarını, yazarların karşılaştığı toplumsal ve politik baskıları, dostlukların ve ilişkilerin edebî üretim üzerindeki etkilerini ele alır. Sehavet, Azerbaycan edebiyatının kültürel ve tarihsel bağlamını, kişisel anılar ve edebî tartışmalar üzerinden okura sunar ve bu sayede okurun, edebiyatın toplumsal işlevine dair yeni bir bakış açısı kazanmasını sağlar. Edebiyatın bireysel ve toplumsal dönüşümlerde oynadığı rol, yazarın kişisel hikâyesiyle birleşerek eserin ana temasını oluşturur. Bu sayede roman sadece bir edebî serüven değil, aynı zamanda Azerbaycan'ın kültürel ve tarihsel dönüşümünü gözler önüne seren bir anlatıya dönüşür.

Povest

Ceferli, M. (2015). Hale². *Azerbaycan*. Mart, 69- 103.

Bu povest, köyde Şura adlı bir kadının ölümünü ve ardından gelişen olayları anlatmaktadır. Şura, köyde bir süre önce ölmüş ve bu ölüm köy halkı arasında büyük bir olay olmamıştır. Cenazesi, köydeki geleneklere uygun olarak yapılmış, ancak Hatire isimli bir kadın cenazeye ilgili ilginç yorumlar yapmıştır. Hatire, Şura'nın cenaze törenine katılmış ve köy halkının cenaze ile ilgili tepkilerini gözlemlemiştir. Bu sırada, Şura'nın mezarının üzerine bir kütük konmuş ve bu detay köyde bir dedikoduya neden olmuştur.

Hatire, Şura'nın ölümünden sonra onun hakkında dedikodular yaparak köydeki diğer insanlarla konuşur. Bu sırada Hatire'nin karakteri, köyde dul kalmış, geçmişte birkaç kez evlenmiş bir kadın olarak çizilir. Olay örgüsü, Hatire'nin diğer insanlarla olan ilişkilerini ve köydeki cenaze ritüelleri etrafında şekillenir. Şura'nın mezarına yapılan muamele, köydeki toplumsal normların ve ritüellerin bir yansıması olarak ele alınır.

Povest, Hatire'nin, Şura'nın ölümü sonrası yaptığı eleştiriler, cenazeye katılma ve ritüellerle ilgili köydeki ironik ve esprili yaklaşımı ortaya koyar. Hatire'nin anlattıkları, köyde ölüm sonrası ritüellere ve insanların ölüm karşısındaki tutumlarına dair bir eleştiri niteliğindedir.

Povestin devamı, köy hayatındaki günlük konuşmaların, karakterler arasındaki ilişkilerin ve toplumsal normların geniş bir tasvirini içerir. Ana karakter, anne ve diğer aile üyeleriyle olan etkileşimleri üzerinden köy yaşamının dinamikleri anlatılır. Bu anlatım, çeşitli kültürel ve ailevi gerilimler, maddi zorluklar ve kişisel mücadeleler üzerine kurulmuştur.

Povestteki diyaloglar, köydeki geleneksel değerlerin ve eski nesillerin bakış açılarının genç nesillerle nasıl çatıştığını gösterir. Hikâyede geçen karakterler arasında yaşanan anlaşmazlıklar, kuşkular ve kıskançlıklar, geleneksel aile yapısının zorluklarını yansıtır. Bu bölümü özetlemek gerekirse, karakterler arası diyaloglar,

² Işık halesi.

eski nesil ile yeni nesil arasındaki değişen toplumsal ve kişisel değerler etrafında dönmektedir. Farklı yaşı ve kuşaklardan karakterlerin, maddi sıkıntılar, evlilik planları ve aile içi ilişkilerle ilgili endişeleri öne çıkar.

Povest

Ehmed, S. (2015). Yeddinci palata³. *Azerbaycan*. Mayıs, 133- 142.

Povest, anlatıcının bir sanatoryuma yerleşmesiyle başlar ve bu süre zarfında yaşadığı tecrübeler ve çeşitli karakterlerle kurduğu ilişkiler üzerinden ilerler. Anlatıcı, buraya geldiğinde tanınmamayı ve kendisiyle yalnız kalmayı tercih eder; hiç kimsenin onun kim olduğunu bilmemesini ve geçmişini merak etmemesini ister. Bu durum, ona kendini özgür hissetme ve hayatını başkalarının gözünden uzak yaşama şansı verir. Bu sırada istediği gibi zaman geçirir, kitap okur, yemek saatlerine uyar ve genel olarak toplumdan uzak kalmanın tadını çıkarır.

Anlatıcının düzeni, bir gün sanatoryuma bir şairin geldiği haberiyle bozulur. Oda arkadaşı tarafından verilen bu haber, anlatıcının sessiz ve huzurlu yaşamını tehdit eder gibi görünür. Bu şair, sanatoryuma geldiğinde herkesin ilgisini çeker ve onun varlığı anlatıcının arzuladığı anonimliği tehdit eder. Şairin varlığı, anlatıcının çevresinde beklenmedik bir dikkat ve hareketlilik yaratır. Şair, diğer insanlarla etkileşime geçmekte ve sanatoryumun sakin atmosferini değiştirmektedir.

Povest boyunca anlatıcı, sanatoryumda karşılaştığı diğer ilginç karakterlerle tanışır. Bu karakterlerden biri, dinle ilgili sürekli vaazlar veren yaşlı bir kadındır. Kadının çevresinde kendine özgü bir cazibe yaratması ve diğer insanlarla iletişim kurma tarzı, anlatıcıyı etkiler. Bir diğer önemli karakter ise tarih öğretmenidir. Tarih öğretmeni, sürekli geçmişin büyük şahsiyetlerinden bahseder ve onların hayatlarını bir tür edebî atmosfer yaratmak amacıyla anlatır. Bu durum, anlatıcıya göre bazen oldukça sıkıcı ve yorucu olabilir.

Bu karakterlerin yanı sıra anlatıcı, sanatoryumdaki diğer hastalarla da çeşitli etkileşimlerde bulunur. Her bir karakterin kendine özgü hikâyeleri ve davranışları

³ Yeddinci (hastane) oda.

vardır. Anlatıcı, bu kişilerle olan ilişkilerinde mizahi ve ironik bir dil kullanarak onların hayatlarına dair gözlemler yapar. Sanatoryumdaki bu insanlar, anlatıcının sessiz ve yalnız kalma arzusuna rağmen onun yaşamını bir şekilde etkiler.

Anlatıcının sanatoryumda en çok etkileşim kurduğu karakterlerden biri de "Fatma hala" adını verdiği yaşlı bir kadındır. Fatma hala, anlatıcıyla ilk tanıştığında ona bir yabancı gibi yaklaşır; ancak zamanla ikisi arasında sıcak ve samimi bir ilişki gelişir. Fatma hala, anlatıcıya kendi köyünden, bahçesinden, ailesinden bahseder. Onun sade ve doğal yaşam tarzı, anlatıcıya huzur verir ve sanatoryumdaki karmaşık sosyal ilişkilerden bir kaçış noktası sunar. İkisi birlikte çay içip sohbet ederler, bu süreçte anlatıcı Fatma halayı bir anne figürü gibi görmeye başlar.

Hikâye ilerledikçe sanatoryumda farklı etkinlikler düzenlenir ve bu etkinlikler sırasında anlatıcı, diğer karakterlerle bir arada olmak zorunda kalır. Şairin, sanatoryumun bahçesinde düzenlenen bir açık hava etkinliğinde şiir okuması ve bu sırada yaşanan gergin anlar, anlatıcının yalnız kalma isteğinin ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha gösterir. Şairin varlığı, onun için rahatsız edici bir unsur olarak devam eder; çünkü şair, kendisi hakkında konuşmayı ve dikkatleri üzerine çekmeyi severken anlatıcı, bu tür bir ilgi istememektedir.

Sanatoryumda geçen süre boyunca anlatıcı, diğer karakterlerle hem içsel hem de dışsal çatışmalar yaşar. Bu çatışmalar, anlatıcının toplumla olan ilişkisini ve bireysel özgürlüğünü sorgulamasına neden olur. Hikâye boyunca, anlatıcının yalnızlık ve toplumsallık arasındaki dengeyi bulmaya çalıştığı görülür. Anlatıcı, bu süreçte kendisiyle ve diğer insanlarla ilgili derin gözlemler yapar, hayatın farklı yönlerini ve insanların çeşitliliğini kabul etmeye başlar.

Son bölümde, anlatıcı Fatma halanın başka bir odaya taşındığını öğrenir ve bu ayrılış, onun için büyük bir üzüntü kaynağı olur. Bu süreçte, Fatma halanın ona yazdığı bir mektup anlatıcıyı derinden etkiler. Fatma hâlâ ona olan sevgisini ve bağlılığını ifade ederken anlatıcıya hayatı boyunca unutamayacağı bir bağ hediye eder. Bu ayrılık, anlatıcıya insan ilişkilerinin geçiciliğini ve her karşılaşmanın değerini hatırlatır.

Povest, bireyin toplulukla uyum sağlamaya, anonimliği korumaya ve kimliklerini bulmaya yönelik içsel bir yolculuğunu anlatır. Anlatıcı, sanatoryumun sessizliğinde yalnız kalma arzusunu sürdürse de, karşılaştığı insanlar sayesinde hayatın sosyal boyutlarını ve insan ilişkilerinin değerini keşfeder. Bu keşif, ona yalnız kalmanın güzelliği kadar, başkalarıyla bağlantı kurmanın da bir o kadar anlamlı olduğunu gösterir.

Povest

Çemenli, M. (2015). Üç yaşlı esir. *Azerbaycan*. Temmuz, 52- 101.

Povest, bir köyde geçen karmaşık olayları, insanlar arasındaki ilişkileri ve geçmişin travmatik etkilerini konu alır. Garatel öğretmen, köydeki zorlu yaşam koşullarında ailesine destek olmaya çalışır. Ancak bir çatışma sırasında yaralanır ve ailesi onun için endişelenir. Povest, Azerbaycan-Ermenistan çatışmalarının bireyler üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde işler. Savaşın acı izleri, insanların yaşadığı kayıplar ve bu kayıplarla baş etme çabaları ön plandadır.

Ana karakterlerden Şakir, geçmişteki anıları ve köyden şehir hayatına geçme hayalleriyle ön plandadır. Ancak savaşın getirdiği travmalar, toplumda süregelen çatışmalar ve kişisel mücadeleleri onun hayatını şekillendirir. Bir Ermeni kızı olan Süsenber ile yaşadığı ilişki geçmişin yaraları ve toplumsal önyargılar nedeniyle son bulur. Bu ayrılık, geçmişin izlerinin bugünü nasıl etkilediğini gözler önüne serer.

Povest boyunca Teymur'un insani mücadelesi öne çıkar. Çatışmalar sırasında bulunduğu üç yaşındaki Ermeni çocuğu Sergey'i kurtarır ve köyüne getirir. Bu olay, savaşın en karanlık anlarında bile insanlık değerlerinin nasıl ön plana çıkabileceğini gösterir. Sergey'in annesi ile yaşanan yüzleşme, düşmanlıkların bireyler üzerinde yarattığı karmaşayı ve barışa duyulan ihtiyacı derinleştirir. Teymur'un Sergey'i annesine kavuşturması povestin en dokunaklı noktalarından biridir. Ancak bu fedakârlık Teymur'un hayatına mal olur; bir düşman keskin nişancısı tarafından vurularak şehit edilir.

Povest, savaşın bireyler ve toplum üzerindeki yıkıcı etkisini ve insan doğasının karmaşıklığını işler. Şakir'in geçmişiyle yüzleşmesi, Teymur'un insani değerleri ve Garatel öğretmenin savaşın ortasında ayakta kalma mücadelesi, hikâyeye duygusal bir derinlik katar. Bağımsızlık mücadelesinin getirdiği umutlar ve savaşın yıkıcılığı arasında geçen bu yaşamlar, Azerbaycan halkının direniş gücünü ve adalet özlemini vurgular. Anlatı, barış ve merhametle dolu bir geleceğe olan inancın sancılı bir süreç olduğunu da hatırlatır.

Povest

Ediloğlu, N. (2015). Adem ve Hevva. *Azerbaycan*. Temmuz, 132- 146.

Bu povest Adem ve Hevva adlı iki gencin kaderini, aşkını ve yaşam mücadelesini konu almaktadır. Adem, askerliğini tamamladıktan sonra Hevva ile tanışır ve ona âşık olur. Geleneklere uygun olarak elçi gönderip Hevva'yı ailesinden ister. Ancak düğün hazırlıkları, dünyanın zor ve karmaşık bir dönemine denk gelir. Bu süreçte olaylar, çatışmalar ve karşıtlıklarla doludur.

Adem'in Hevva'yı kazanmak için verdiği mücadele, düğün sırasında komşu köyle yaşanan çatışmalar ve tüm zorluklara rağmen aşklarıyla direnmeleri hikâyenin odak noktasıdır. Evlendikten sonra savaşlar ve yoksullukla yüzleşirler. Hevva'nın hamile kalması durumu daha da karmaşılaştırır. Hevva, çocuklarını koruyabilmek için bir süre başka bir erkeğin himayesine geçmek zorunda kalır. Bu süreçte Adem, ailesini ve doğduğu yurdu savunmak için savaşır ve fedakârlıklar yapar.

Povest boyunca sevgi, kayıp, mücadele, insan onuru ve hayatta yapılan seçimlerin bireylerin kaderini nasıl etkilediği işlenmektedir. Hevva, çatışmalar ve yoksulluk içinde ayakta kalmaya çalışırken Adem tüm zorluklara rağmen sevgisini ve umudunu kaybetmez. Hikâye ayrılıklar, yanlış anlamalar ve zorunlu kararlarla doludur. Ancak insan onuru ve aşkın gücü her şeyin üzerinde bir değer taşır. Bu povest insanın hem manevi hem de maddi zorluklara karşı direnişini ve bu zorlukların insan ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini etkileyici bir şekilde yansıtmaktadır. Sevgi, inanç ve mücadele temalarıyla dolu derin bir yaşam hikâyesi sunar.

Povest

Letifhan, G. (2015). Kabus. (M. Oruc, Çev.).*Azerbaycan*. Ağustos, 33- 48.

Bu povest, İlyas Baba adındaki bir karakterin derin travmasını, vatan sevgisini ve direniş ruhunu anlatır. Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesindeki çatışmalar sırasında geçen bir trajediye odaklanır. İlyas Baba, zorla memleketinden sürülmüş ve savaşta kaybettiği iki oğlunun mezarlarını bulmak için tehlikeli bir yolculuğa çıkmıştır.

Şiirsel ve alegorik bir dille kaleme alınan bu povest hem bireysel hem de toplumsal acıları işler. İlyas Baba, rüyasında kendisine yüklenen bir görev ile oğullarının mezarlarını aramaya koyulur. Rüyasında gördüğü kare şekilleri ve semboller, onun iç dünyasındaki yolculuğu ve vatan sevgisini simgeler.

Yolculuğu sırasında doğduğu topraklara ulaşır ve burada savaşın izleriyle, düşmanın sebep olduğu yıkımla yüzleşir. Bir yandan oğullarının mezarlarını ararken diğer yandan düşman güçleriyle karşılaşır ve cesaretiyle onları alt eder. Sonunda hem oğullarının anısına hem de vatanına olan borcunu ödemek için kendin topraklarına teslim eder. Bu fedakârlık, bir insanın ve bir halkın dayanıklılığını, onurunu ve direncini temsil eder.

Bu povestte vatan sevgisi, tarih bilinci, kahramanlık ve direniş temaları ön plandadır. Metin, aynı zamanda işgalin getirdiği acıları ve bir halkın yaşadığı trajediyi dramatik bir şekilde aktarır. İlyas Baba'nın ölümü, onun vatan toprağına dönüşünü ve bir sembole dönüşmesini simgeler.

Povest

Şükürlü, E. Ş. (2015). Su perisi. *Azerbaycan*. Ağustos, 57- 78.

“Su perisi” povestinde, bir adamın hayal ve gerçeklik arasında geçen içsel yolculuğu anlatılır. Ana karakter, deniz kenarında vakit geçirirken sık sık hayaller ve anılar arasında kaybolur ve denizin yüzeyine çıkan uzun sarı saçlı, etkileyici bir kadınla

karşılaşır. Kadın kendisini "su perisi" olarak tanıtır. Bu mistik varlık, karakterin hayatına hem ilham hem de karmaşa getirir.

Su perisi ile olan etkileşim, karakterde derin bir hayranlık ve aşk duygusu uyandırır. Ancak bu ilişki zaman ve mekânın sınırlarında gidip gelir. Su perisi, denizin bir parçası gibidir; gelir ve kaybolur ama kalıcı olmaz. Bu karşılaşmalar karakterin hayal gücünü ve yaratıcı enerjisini artırır. Bu onun felsefi ve bilimsel düşüncelerine yansır.

Povest boyunca karakter, geçmişteki aşkları ve hayatındaki kayıplarla yüzleşir. Bir zamanlar yaşadığı ilk aşkın kaybı, Su perisinin varlığını ve onun üzerindeki etkisini daha anlamlı kılar. Povest, zaman kavramını, ayrılık ve birliktelik arasındaki dengeyi sorgular ve su perisinin bir metafor olup olmadığını açık bırakır.

Sonuçta, bu mistik varlık karakterin düşünce dünyasında derin değişimler yaratır. Ancak karakter, ayrılığın kaçınılmaz olduğunu kabul eder ve su perisinin gerçek mi yoksa hayal ürünü mü olduğunu sorgulamadan onunla geçirdiği anların büyüüne teslim olur. Bu karşılaşmalar, karakterin yazılarına, felsefi düşüncelerine ve sanatsal üretimlerine ilham kaynağı olur.

Roman

Nuru, V. (2015). Dorantağ. *Azerbaycan*. Eylül, 9- 84.

Roman, anlatıcının bir uçak yolculuğu ile başlayan, ardından fiziksel, zihinsel ve ruhsal bir keşif yolculuğuna dönüşen, karmaşık ve çok katmanlı bir anlatıdır. İlk sahnelerde anlatıcının uçak yolculuğunda hissettiği korku ve tedirginlik, onun yaşam ve ölüm üzerine düşünmesine zemin hazırlar. Uçak, sadece bir taşıma aracı değil, aynı zamanda hayatın kontrolsüzlüğünü, insanın belirsizlikle mücadelesini ve varoluşsal kaygılarını simgeler. Anlatıcı, uçak türbülansa girdiğinde ölüm korkusuyla yüzleşir ve bu korku, hikâyenin ilerleyen bölümlerinde derinleşecek olan varoluşsal sorgulamalarının habercisi olur.

Uçakta anlatıcının etrafında oturan yolcular, onun çevresindeki dünyaya ve insanlara olan mesafeli yaklaşımını yansıtır. Özellikle, yanındaki kadınlardan birini "Avrupa

yüzlü", diğeri ise "Doğru'nun zarafeti" olarak tanımlar. Bu karakterlerin dış görünüşleri üzerinden yapılan betimlemeler, anlatıcının içsel monologlarıyla birleşerek onun insan ilişkilerine ve toplumsal yargılara dair düşüncelerini açığa çıkarır. Anlatıcı, kadınlara olan ilgisini ve aynı zamanda kendi çekingenliğini gözlemlerken modern dünyada bireylerin nasıl birbirinden kopuk ve yüzeysel ilişkiler içinde olduklarını da vurgular.

Uçağın iniş yaptığı şehir olan Nahçıvan, romanın fiziksel mekânı kadar ruhsal bir arka plan olarak da önemli bir yer tutar. Nahçıvan, bir yandan anlatıcının geçmişle bağ kurmasını sağlayan bir kültürel hafıza alanı, diğeri yandan ise bireyin yalnızlığı ve yabancılaşması için bir metafor haline gelir. Burada anlatıcı, "Hüseyin" adında bir karakterle tanışır. Hüseyin, yerel bir rehberdir ve anlatıcıyı bölgenin tarihî ve kültürel mekânlarına götürür. Ancak Hüseyin'in varlığı, sadece fiziksel bir rehberlik değil, aynı zamanda anlatıcının kaderine dokunan, ona yol gösteren bir figürdür. Hüseyin hem sıradan bir insan hem de hikâyenin mistik boyutunu simgeleyen bir karakterdir.

Hüseyin, anlatıcıyı Eshabi-kehf olarak bilinen, halk arasında mistik inanışlarla özdeşleşmiş bir mağaraya götürür. Bu mağara, hikâyenin en önemli mekânsal unsurlarından biridir. Mağara sadece fiziksel bir yapı değil, aynı zamanda insan zihnindeki bilinçaltı derinliklerin bir yansımasıdır. Anlatıcının mağarayla olan ilişkisi, onun kendi iç dünyasına yaptığı yolculuğun bir yansımasıdır. Halkın mağarayla ilgili anlattığı efsaneler ve mistik inanışlar anlatıcı üzerinde hem merak hem de eleştiri uyandırır. Mağaranın etrafındaki ritüeller, özellikle taşların üst üste dizilmesi ve bir kişinin bu taşları yıkmasının dileklerin kabul edilmesiyle ilişkilendirilmesi gibi inanışlar, halkın mistik dünyasını anlamamıza yardımcı olur.

Anlatıcı, bu ritüelleri gözlemlerken toplumun kolektif bilinçaltını ve inanç sistemlerini sorgular. İnsanların bu kadar basit ve batıl ritüellere neden inandığını anlamaya çalışır. Ancak bu sorgulamalar, anlatıcının modern bir birey olarak bilime ve akılcılığa olan inancını da test eder. Bir yandan bu inanışlara eleştirel bir mesafeyle yaklaşırken diğeri yandan halkın bu ritüellerle bulduğu huzuru ve anlamı da anlamaya çalışır.

Romanın ilerleyen bölümlerinde anlatıcı, daha da derin bir arayışa girer. Hüseyin'in rehberliğiyle farklı mekânlar ve insanlar keşfeder. Ancak bu insanlar arasında olan Deli Gerib adında bir karakter, hikâyenin önemli bir dönüm noktasıdır. Gerib, köyde yaşayan tuhaf bir figürdür. Köylüler onu hem deli hem de bilge olarak görürler. Anlatıcı, Gerib'le konuşmaya çalışır ancak Gerib'in ketumluğu ve garip davranışları anlatıcıyı hem şaşırtır hem de hayal kırıklığına uğratar. Gerib, bir şekilde anlatıcının arayışının sona ermediğini ve daha derin bir anlam bulması gerektiğini hissettirir. Bu karakter, romanda bilgi ve cehalet, akıl ve delilik arasındaki ince çizgiyi temsil eder.

Gerib ile yapılan bu karşılaşma, anlatıcının arayışını daha karmaşık hale getirir. Anlatıcı, Gerib'in neden mağara hakkında konuşmak istemediğini, neden geçmişle ilgili hikâyeler anlatmadığını merak eder. Ancak Gerib, anlatıcının tüm sorularını yanıtsız bırakır. Bu sessizlik, romanın mistik atmosferini derinleştirir ve okuyucuyu cevaplar yerine sorularla baş başa bırakır.

Hikâyede anlatıcının insan ilişkileriyle kurduğu mesafeli ilişki, bir yandan onun kendi iç dünyasına daha fazla odaklanmasını sağlarken diğer yandan toplumsal eleştirilerini derinleştirir. İnsanların bireysel korkularıyla, toplumsal yargılarla ve mistik inanışlarla nasıl başa çıktığını gözlemler. Modern dünyanın birey üzerindeki etkilerini, geleneksel değerlerle olan çatışmasını ve bireyin kendi anlamını bulma çabasını sorgular.

Anlatıcı, Gerib'in evini terk ettikten sonra, köy halkının gündelik yaşamına daha yakından tanık olur. Köylülerin doğayla ve geçmişle kurdukları derin bağ, anlatıcının gözünde hem hayranlık uyandırır hem de bir tür trajedi olarak şekillenir. Geleneklerin, batıl inançların ve mistik ritüellerin hâlâ bu insanların hayatına yön vermesi, anlatıcının eleştirel gözünden kaçmaz. Özellikle mağaranın etrafında yapılan taş dizme ritüelleri, dualar ve dileklerin kabulü için yapılan törensel davranışlar, anlatıcıda karmaşık duygular uyandırır. O, bu ritüellerin arkasında yatan insani çaresizliği anlar, ancak bir yandan da bu inanışlara eleştirel yaklaşımdan kendini alamaz.

Bu noktada roman, doğu toplumlarının inanç sistemiyle modern dünyanın rasyonel bakış açısı arasındaki çatışmayı derinleştirir. Anlatıcı, halkın bu ritüellerle huzur ve umut bulduğunu gözlemlerken aynı zamanda bu inanışların insanların gerçek sorunlarına çözüm üretmediğini düşünür. Bir taşın üst üste konulması ya da duaların edilmesi, ona göre fiziksel bir ev ya da refah yaratmaz. Ancak köy halkı, bu ritüellerle hayatlarını bir düzene sokar ve kaderlerine razı gelir. Bu durum, anlatıcının içsel bir çatışma yaşamasına neden olur: Bilimsel gerçekler ve toplumsal inanışlar arasında sıkışıp kalır.

Anlatıcının bu yolculuğu sırasında zaman, giderek daha silik bir kavrama dönüşür. Anlatıcı için geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek iç içe geçer. Mağara, bir nevi zamansızlık mekânı olarak belirir. İnsanların mağaraya atfettiği mistik güç, aslında onların zamanın akışına karşı duyduğu çaresizliğin bir yansımasıdır. Geçmişte yaşanan olaylar, efsaneler aracılığıyla bugüne taşınır; mağaranın duvarlarında yankılanan bu hikâyeler, bir tür kolektif hafıza oluşturur. Anlatıcı, bu noktada insanların hayatta kalma çabalarını, umutlarını ve trajedilerini daha derinden anlamaya başlar.

Romanın ilerleyen bölümlerinde anlatıcının gözlemleri daha da derinleşir. Köylülerin doğayla kurdukları ilişki, onun gözünde hem ilkel hem de saf bir güzellik taşır. Bu insanların hayatında zaman, modern dünyada olduğu gibi hızla akmaz; doğanın ritmiyle uyumlu bir şekilde ilerler. Bu durum, anlatıcının hayatı sorgulamasına neden olur: Modern dünyanın koşturması, insanı gerçekten mutlu ediyor mu? Ya da köylülerin basit ve mistik dünyasında buldukları huzur, gerçek mutluluğa daha yakın bir kavram mı?

Bu sorgulamalar sırasında anlatıcı, kendi iç dünyasıyla yüzleşmeye başlar. Kendi korkuları, yalnızlığı ve toplumdan kopukluğu daha belirgin hale gelir. Anlatıcı, modern dünyanın bireyselleşmiş insanı olarak aslında köylülerin topluluk içindeki birlikteliğini kıskanır. Onların dayanışması, inançları ve doğayla kurdukları bağ, anlatıcının yalnızlığını daha da derinleştirir.

Romanın sonunda anlatıcının yolculuğu hem bir yüzleşme hem de bir teslimiyetle sonuçlanır. Yolculuğu boyunca karşılaştığı insanların, mekânların ve sembollerin her biri, onun iç dünyasında farklı bir kapı aralar. Eshabi-Kehf Mağarası gibi mistik mekânlar, köylülerin inanışları ve taşlara dayanan ritüeller, aslında insanın varoluşsal çaresizliğine ve umuda tutunma çabasına birer ayna tutar. Anlatıcı, modern dünyanın rasyonel düşünce sistemiyle bu mistik ve geleneksel inanışlar arasında sıkışıp kalır. Ancak hikâyenin ilerleyen bölümlerinde bu çatışmayı yargılamaktan vazgeçer ve bir anlamda kabullenir. Anlatıcının bakış açısı, kendi içsel yolculuğu sayesinde dönüşür.

Anlatıcının karşısına çıkan karakterlerden biri olan Hüseyin, baştan sona bir "rehber" figürü olarak kalır. Onun basit, sade tavırları, anlatıcıya toplumun yüzeysel eleştirilerinin ötesine bakmayı öğretir. Hüseyin, anlatıcıyı sadece fiziksel mekânlara götürmez, aynı zamanda onu halkın içsel dünyasına, geleneklerine ve yaşama biçimlerine doğru yönlendirir. Hüseyin'in sessizce rehberlik etmesi, anlatıcının olaylara daha açık bir gözle bakmasına yardımcı olur.

Deli Gerib ise bu yolculukta anlatıcının karşısına çıkan bir başka önemli figürdür. Gerib, deli mi yoksa bilge mi olduğu belli olmayan, köyün sınırlarını aşan bir karakterdir. Gerib'in sessizliği ve anlatmayı reddettiği hikâyeler anlatıcıda hem merak hem de hayal kırıklığı yaratır. Ancak bu sessizlik, aynı zamanda bilginin ve hakikatin herkese açık olmadığını gösterir. Gerib'in mağara ve efsanelerle ilgili sessiz kalması, insanlığın bazı sırları anlamakta yetersiz kalacağını vurgular. Bu durum, anlatıcının kendi sınırlarını kabul etmesini sağlar; bazı soruların cevaplarının bulunamayacağını ve belki de her şeyi anlamaya çalışmanın anlamsız olduğunu fark eder.

Genel olarak roman, hem bireysel bir içsel yolculuğu hem de toplumsal bir eleştiriyi bir araya getirir. Modernleşme, gelenekler, inanışlar ve insanın varoluşsal sorgulamaları, hikâyenin temelini oluşturur. Anlatıcı, kendi korkuları, yalnızlığı ve içsel çatışmalarıyla yüzleşirken insanlığın ortak hikâyesini de anlamaya çalışır. Roman, okuyucuya hayatın anlamını bulmanın bir varış noktası olmadığını, aksine bu arayışın kendisinin en büyük anlam taşıdığını hatırlatır. Böylece anlatıcının yolculuğu, bitmemiş ve sonsuz bir sürecin parçası olarak sona erer.

Emirli, E. (2015). Ağdamda neyim kaldı?. *Azerbaycan*. Ekim, 13- 89.

Eser, yazarın geçmişle ilişkisini sorguladığı bir monologla başlar. Yazar, geçmişe sık sık dönüp bakmayı ya da gelecekle ilgili planlar yapmayı tercih etmediğini belirtir. Ona göre yaşam, yalnızca anın içinde gerçek anlamını bulur. Geçmiş, bir rüya gibi bulanık, gelecek ise belirsizken şimdiki zaman gerçeğin ta kendisidir. Bu bakış açısına rağmen, yazarın hayatında Novruzlu Köyü ve Ağdam Şehri gibi doğup büyüdüğü yerlerin bıraktığı izler derindir.

Yazar, Azerbaycan'ın bir köyünde geçen çocukluk yıllarını, ailesi ve çevresinin şekillendirdiği bir anlatıyla dile getirir. Köydeki yaşam, geleneksel değerler, toplumsal dayanışma ve paylaşım ile yoğrulmuştur. Köydeki ev, sadece bir yaşam alanı değil, aynı zamanda aile tarihinin ve kimliğinin sembolüdür. Aile bağları, yazarın hayatında merkezi bir öneme sahiptir. Babası hem güven veren hem de zaman zaman sınırlandırıcı bir otorite figürü olarak yer alırken annesi sabırlı, fedakâr ve samimi bir destek noktasıdır. Ancak bu güvenli ve tanıdık atmosfer, şehir yaşamına geçişle birlikte yerini değişimlere bırakır.

Şehir hayatı, yazar için yalnızca fiziksel bir yer değişikliği değil, aynı zamanda bir kimlik ve aidiyet arayışının başlangıcıdır. Köydeki dayanışma ve gelenekler, şehirde bireysellik ve modernleşmeyle yer değiştirir. Bakü'ye taşındıktan sonra yazar, köydeki sıcak ve korunaklı atmosferi özlemle anar. Şehir hayatının karmaşıklığı içinde kendini bulmaya çalışırken bir yandan da köklerine bağlı kalma mücadelesi verir. Şehirdeki bireysel rekabet ve hızlı yaşam tarzı başlangıçta bir yabancılaşma kaynağı olsa da, yazar bu durumla başa çıkmayı öğrenir ve yeni gerçeklikleri keşfetme sürecine girer. Çocukluğun güvenli hatıraları ve ailesinin geçmişi, bu yolculukta ona içsel rehberlik sağlar.

Eser, Sovyetler Birliği'nin Azerbaycan üzerindeki sosyo-politik etkilerini yazarın ailesi üzerinden ele alır. Sovyet rejiminin kolhoz sistemine geçişle bireylerin mülkiyet hakları ellerinden alınır ve toplumsal yapı yeniden şekillenir. Aile, bu değişimlere uyum sağlamaya çalışırken geleneksel değerlerini koruma mücadelesi

verir. Köyde otoriter bir figür olan büyükbaba, Sovyet dönemiyle birlikte etkisini kaybetmeye başlar. Aile bireyleri yeni düzenin getirdiği ekonomik ve sosyal baskılarla yüzleşirken bu değişimlerin yarattığı duygusal yükü de başa çıkmaya çalışır. Yazar, ailesinin deneyimlerini aktarırken dönemin bireyler üzerindeki etkilerini gözler önüne serer.

Aile dinamikleri, eserin önemli bir temasını oluşturur. Büyükbaba, ailenin köydeki köklerini temsil ederken babası ve diğer erkek aile üyeleri yeni düzenin zorluklarına karşı direnç göstermeye çalışır. Babası, otoriter ama sevgi dolu bir figür olarak öne çıkarken annesi fedakârlığı ve sessiz direnişiyle dikkati çeker. Aile içindeki çatışmalar, bireylerin rollerini ve sorumluluklarını anlamlandırma çabalarıyla daha belirgin hale gelir. Yazar, ailesinin mücadelelerini işlerken toplumsal değişimlerin bireylerin hayatlarına nasıl yansıdığını ustalıkla ele alır.

Yazarın çocukluk ve gençlik yılları içsel bir mücadele ve kendini anlama çabasıyla geçer. Köydeki sade yaşamdan şehirdeki karmaşık düzene geçiş, yazarın yaşam algısını derinden etkiler. Çocukluğun masumiyetini şehirdeki yalnızlıkla kıyaslayan yazar, geçmişin sıcak anılarına tutunarak bugünü anlamlandırmaya çalışır. Geleneklerin ve aile bağlarının önemini vurgularken modern dünyanın zorluklarına rağmen köklerinden kopmamanın değerini savunur. Köydeki ev, çocukluk arkadaşlıkları ve ailesinin yaşadığı zorluklar, yazarın içsel yolculuğunda önemli bir rehber olur.

Eserin sonunda yazar, geçmişe duyduğu özlemi ve o değerlere bağlılığını açıkça ifade eder. Çocukluk yıllarındaki masumiyet dolu anılar yalnızca bir hatıra değil, hayatına yön veren temel taşlar olarak anlam kazanır. Ailesinin toplumsal değişimlere karşı verdiği mücadele ve yaşadığı zorluklar, yazarın dünya görüşünü şekillendirir. Yazar, modern dünyada kimliğini bulma çabası içinde köyüne ve ailesine olan bağlarını koruma mücadelesi verir. Bu otobiyografik roman, bireyin köklerinden kopmadan değişen dünyada kendine anlam arayışını yansıtır.

Roman

Nesib, N. (2015). Sensizlik, mensizlik, onsuzlug. *Azerbaycan*. Ekim, 99- 131.

Vagif Nesib'in "Sensizlik, mensizlik, onsuzlug" adlı eseri insanın içsel dünyasını, geçmişle olan bağlarını ve aidiyet duygusunu irdeleyen bir hikâye sunar. Ana karakter Alhüseyn Keremoğlu'nun çocukluk yıllarından itibaren yaşadığı trajediler, hayatını şekillendiren olaylar ve ailesinin köklerine dönüş yolculuğu, eserin omurgasını oluşturur. Bu anlatı, bireysel bir hikâye gibi görünse de aslında geniş bir toplumsal ve tarihî bağlama da sahiptir.

Alhüseyn, çocukluğunda büyük acılarla karşılaşır. Babası Kerem, Sovyetler Birliği döneminde "halk düşmanı" ilan edilerek Sibiry'a sürgüne gönderilir. Bu sürgün, ailesini derinden etkiler. Kerem'in sürgüne gönderilmesiyle aile, ekonomik ve manevi açıdan zorlu bir döneme girer. Annesi Sona hanım, çocuklarını korumak ve hayatta kalmalarını sağlamak için büyük bir çaba gösterir. Ancak yaşananlar, onun sağlığını ve direncini zayıflatır. Sonunda hem Kerem hem de Sona hanım hayatını kaybeder. Bu trajik kayıpların ardından Alhüseyn, yetim bir çocuk olarak dünyada yapayalnız kalır. Onun için bu durum, yalnızca ailesini kaybetmek değil, aynı zamanda hayatın erken yaşta yüklediği sorumlulukları omuzlamak anlamına gelir.

Alhüseyn ailesinin kaybına rağmen hayatta kalmayı başarır. Zorlukların üstesinden gelir ve zamanla başarılı bir pilot olarak kendine yeni bir yaşam inşa eder. Ancak dışarıdan bakıldığında elde ettiği başarılar onun iç dünyasındaki eksiklikleri doldurmaz. Çocukluk yıllarında yaşadığı travmalar, onu sürekli geçmişle yüzleşmeye zorlar. Ailesinin kaybı ve onların köklerine duyduğu özlem, hayatının en derin çatışmalarından birini oluşturur. Bu duygu, ailesinin vasiyetini yerine getirme düşüncesiyle anlam kazanır. Babasının ve annesinin doğdukları topraklara, Kesemen köyüne defnedilme isteği, Alhüseyn için bir görev ve onur meselesi hâline gelir.

Kesemen köyünde Alhüseyn, yalnızca geçmişle değil, aynı zamanda toplumla olan bağlarıyla da yüzleşir. Köyün insanlarıyla kurduğu samimi ilişkiler, onun yeniden topluma bağlanmasını sağlar. Köylülerin sıcaklığı ve geleneklere bağlılıkları, Alhüseyn'in içindeki insani duyguları güçlendirir. Bu süreçte yalnızca ailesine olan borcunu değil, aynı zamanda toplumuna ve geçmişine olan sorumluluğunu da yeniden hatırlar. Köylülerle birlikte ailesinin mezarlarını taşıırken bu eylem sadece fiziksel bir görev değil, aynı zamanda onun ruhsal bir arınma süreci olur.

Bu yolculuk boyunca, Alhüseyn'in çocukluk hatıraları sık sık zihninde canlanır. Babasının adalet arayışı, annesinin fedakârlıkları ve kendi yaşadığı yalnızlık, onun iç dünyasında derin izler bırakır. Ancak bu hatıralar onun için yalnızca birer acı kaynağı değildir, aynı zamanda kendini yeniden inşa etme sürecinin bir parçasıdır. Köyde geçirdiği zaman, Alhüseyn'in geçmişin yüklerinden kurtulmasına yardımcı olur. Ailesinin mezarlarını taşıırken hissettiği sorumluluk ve huzur, onun hayatında yeni bir dönemin başlangıcını temsil eder.

Yazar, roman boyunca bireyin içsel yolculuğunu toplumsal bağlamla ustaca harmanlar. Alhüseyn'in köklerine dönüş hikâyesi, yalnızca bireysel bir arayış değil, aynı zamanda toplumun geçmişle yüzleşme ve geleceğe hazırlanma çabasıdır. Hikâye, bireyin kendi kimliğini bulma mücadelesi ile toplumun değerlerine bağlılığını bir araya getirir. Bu bağlamda eser, yalnızca bir bireyin hikâyesi olarak değil, aynı zamanda geniş bir tarihsel ve kültürel anlatı olarak da değerlendirilebilir.

Sonunda Alhüseyn, ailesinin vasiyetini yerine getirerek onların mezarlarını doğdukları topraklara taşır. Bu eylem, onun için geçmişle barışma ve kendi kimliğini yeniden tanımlama anlamına gelir. Ebeveynlerinin mezarlarını taşıdıktan sonra, Alhüseyn artık geçmişin ağırlığından kurtulmuş, yeni bir hayata adım atmaya hazırdır. Bu süreç onun için bir tamamlanma ve yeniden doğuş sürecidir. Alhüseyn, artık yalnızca ailesine değil, aynı zamanda kendisine ve toplumuna karşı olan sorumluluğunu yerine getirmiş bir birey olarak hayatına devam eder

Roman

Nesib, V. (2015). Sensizlik, mensizlik, onsuzlug. *Azerbaycan*. Kasım, 63- 98.

Elif, küçük kasabanın monotonluğunda sıkışıp kalmış genç bir kadındır. Her sabah aynı yolu takip ederek işe gidiyor, tanıdığı yüzlerin arasından geçiyordu. Bu rutini artık onu fazlasıyla bunaltmaya başlamıştı. Ama bir sabah, farklı bir şey fark etti. Yolunun üzerinde yeni bir kitapçı açılmıştı. Kitapçının eski ve biraz gizemli havası, onun ilgisini çekti. Duraksadı. Bir süre kapıya baktı ve sonunda merakına yenik düşerek içeri girdi.

Kitapçada onu güler yüzlü bir adam karşıladı. Adı Sadık Bey'di. "Hoş geldiniz!" dedi sıcak bir şekilde. Elif, rafların arasında dolanırken eline eski bir defter geçti. Eski defter, yıpranmış kapağı ve sararmış sayfalarıyla sanki yılların yükünü taşıyordu. Sayfaları çevirdikçe bir zamanlar kasabada yaşamış ve sonra gizemli bir şekilde ortadan kaybolmuş Ahmet adlı bir adamın hikâyesini okumaya başladı. Ahmet'in yaşamı, onun ilgisini fazlasıyla çekmişti. Elif, kendini bu hikâyeyi araştırmaktan alıkoyamadı.

Kasabada yaptığı araştırmalarda, Ahmet'in sadece bir insan değil, aslında birçok kişi için umut ve ilham kaynağı olmuş biri olduğunu öğrendi. Ahmet, kasaba halkının gözünde unutulmaz bir yere sahipmiş ama bir gün aniden kaybolmuş. Onun kayboluşu kasabada derin bir iz bırakmış, âdeta toplu bir hüzne sebep olmuş. Elif ipuçlarını birleştirirken Sadık Bey de ona yardım etti. Sadık Bey, bir gün Ahmet'in geri döneceğine dair umudunu paylaştı. Bu cümle, Elif'in aklında uzun süre yankılandı.

Araştırmalar ilerledikçe Elif kendi içinde bir değişim hissetmeye başladı. Aslında Ahmet'in hikâyesini çözmeye çalışırken kendi hayatındaki boşluklarla da yüzleşiyordu. Kim olduğunu, gerçekten ne istediğini sorguluyordu. Sadık Bey'in söyledikleri ve defterin satır aralarına gizlenmiş ipuçları, Elif'in içsel bir yolculuğa çıkmasına neden olmuştu.

Bir gün eski kasabanın terk edilmiş bir köşesinde gizli bir geçit buldu. Bu geçidin taş duvarları, yıpranmış sembollerle doluydu. Semboller, defterdeki bazı notlarla eşleşiyordu. Ahmet'in bu geçidi kullandığını ve kasabanın kaderinde önemli bir rol oynadığını anlamıştı. Geçidin derinliklerinde eski bir sandık buldu. Sandığın içinde Ahmet'in kayboluşuyla ilgili belgeler ve mektuplar vardı. Okudukça, Ahmet'in kasabayı tehdit eden bir tehlikeyi önlemek için kendini feda ettiğini öğrendi.

Bu bilgi Elif'i derinden etkiledi. Sadık Bey ile bu keşfini paylaştı ve birlikte kasaba halkını topladılar. Ahmet'in hikâyesini insanlara anlattılar. Onun fedakârlığı, yıllar boyunca unutulmuş olsa da, kasabanın kimliğini ve ruhunu şekillendirmişti. Bu hikâye, insanların geçmişle yeniden bağ kurmasını sağladı.

Kasabalılar Ahmet'in anısına bir tören düzenledi. O gün Sadık Bey, Ahmet'in yıllar önce kendisine emanet ettiği bir mektubu Elif'e verdi. Mektupta, Ahmet kasabaya duyduğu sevgiyi ve hayatını adadığı amacı anlatıyordu. Ayrıca, kasabanın geleceğini genç nesillerin inşa etmesi gerektiğini vurguluyordu. Elif, bu sözlerden ilham alarak kasabada bir değişim başlatmaya karar verdi.

Sadık Bey'in kitapçısını bir kültür merkezine dönüştürdü. Bu merkez, Ahmet'in anısını yaşatmanın yanı sıra, kasabalıların bir araya gelip hikâyelerini paylaştığı ve geleceğe dair projeler ürettiği bir yer haline geldi. Sadık Bey, gençlere rehberlik ederken Elif de kendi yalnızlığını geride bırakıyordu. Artık hayatında bir anlam vardı. Kasabanın bir parçası olduğunu hissediyordu ve Ahmet'in hikâyesinin sadece geçmişe değil, kasabanın geleceğine de ışık tuttuğunu anlıyordu.

Sonunda, kasaba halkı birlik ve dayanışma içinde yeni bir başlangıç yaptı. Elif, kendi yolunu bulmuştu. Bu yol onun için hem bir bitiş hem de yeni bir başlangıçtı. Ahmet'in fedakârlığı, kasabanın ruhunda kalıcı bir iz bırakırken Elif'in içindeki boşluk da dolmuştu. Ve bu kez, içindeki mutluluğun gerçek olduğunu biliyordu.

Roman

Nesib, V. (2015). Sensizlik, mensizlik, onsuzlug. *Azerbaycan*. Aralık, 64- 119.

Vagif Nesib'in yazmış olduğu "Sensizlik, mensizlik, onsuzlug" adlı roman, içeriği bakımından üç hikâyeden oluşur. İlk iki hikâye, derginin onuncu ve on birinci sayılarında yayımlanmıştır. Romanın son hikâyesi ise on ikinci sayıda okuyucuya sunulur.

Hikâye, insanın ölüm ve yaşam üzerine derin düşünceleriyle başlar. Ölümün sadece bir son değil, ruhun sınavdan sonra ulaştığı sonsuz bir varoluş biçimi olduğu fikri işlenir. Zaman ve mekân kavramlarının ötesinde bir anlatımla, insanın kader ve varoluş üzerine düşünceleri okuyucuya sunulur. İslam'ın yaşamı, bireyin toplumdaki yeri, ailesel bağlar, yalnızlık, aidiyet ve anlam arayışı gibi temalar etrafında şekillenir. Onun ailesi, cesur ama sıra dışı atalarla doludur. Deli Hasan ve Deli Ali gibi ataları, alışılmışın dışında davranışları ve cesaretleriyle bilinir. Babası Elipaşa

ise toplumda saygı gören bir matematik öğretmenidir. Ancak yalnızlık, toplumsal baskılar ve adaletsizlikler nedeniyle trajik bir şekilde hayatını sonlandırmasına yol açar. Babasının bu kaderi, İslam üzerinde derin izler bırakır. Annesini küçük yaşta kaybeden İslam, yetimhanede büyürken toplumun önyargıları ve hor görmesiyle mücadele etmek zorunda kalır.

İslam'ın çocukluğu, yetimhanede geçen zorlu yılların yanı sıra babasının yazıları ve anılarıyla şekillenir. Babasının entelektüel birikimi, İslam için hem bir rehber hem de bir gölge gibidir. Bu miras, onun matematik ve edebiyatla olan bağına güçlendirir. Ancak yetimhanedeki diğer çocuklar ve toplumun genel önyargıları, İslam'ın içine kapanmasına neden olur. Toplumsal dışlanmışlık hissi, onun yalnızlık ve aidiyet arayışını daha da derinleştirir. Bu süreçte babasının şiirlerini ve matematiksel notlarını okumak, İslam için bir tür kaçış ve kendini ifade etme yolu olur. Çocukluk yıllarındaki bu içsel yolculuk, onun ilerideki düşünsel ve manevi arayışlarının temelini oluşturur.

Yalnızlık ve toplumdan dışlanma, İslam'ın yaşamında merkezi bir yer tutar. Buna rağmen, babasının miras bıraktığı matematiksel ve edebî yetenekleriyle büyük başarılar elde eder. Ancak bu başarılar bile toplumda tam anlamıyla kabul görmesine yetmez. Gençlik yıllarında tanıştığı Cemile'ye olan aşkı, ailesel ve toplumsal baskılar nedeniyle sonuçsuz kalır. İlk aşkıdaki bu başarısızlık, İslam'ın yalnızlık duygusunu derinleştirir. Cemile ile ilişkisi, İslam'ın duygusal dünyasında büyük bir boşluk yaratır ve onun yalnızlıkla daha da barışık bir hale gelmesine neden olur. Bu sırada babasından kalan günlükler ve şiirler, onun için önemli bir rehber haline gelir. Babasının yazıları, yalnızlık içinde bile bir anlam bulmasına ve kimliğini aramasına yardımcı olur. İslam, hayatındaki bu zorlukları matematik ve edebiyat aracılığıyla ifade ederken aynı zamanda kendi iç dünyasında bir denge bulmaya çalışır.

Üniversite eğitimi için Moskova'ya gitmesi, İslam'ın hayatında yeni bir dönemin başlangıcını işaret eder. Burada, bilimsel ve entelektüel çalışmalarının yanı sıra, manevi arayışları da derinleşir. Moskova'da farklı kültürlerden insanlarla tanışır ve bu durum, onun dünya görüşünü genişletir. Ancak bu çeşitlilik aynı zamanda İslam'ın kimlik karmaşasını ve yalnızlık hissini daha da artırır. Moskova'daki

akademik çevreler, onun bilimsel yeteneklerini takdir etse de, entelektüel ve manevi arayışları sıklıkla anlaşılamaz. Bu durum İslam'ın hem bir birey hem de bir düşünür olarak daha da yalnızlaşmasına yol açar.

Moskova'da geçirdiği yıllar boyunca, İslam'ın düşünsel dünyası büyük bir dönüşüm geçirir. Matematik ve fizik gibi alanlardaki çalışmaları, onun analitik düşünme yeteneğini güçlendirirken tasavvuf ve mistik öğretilere olan ilgisi, manevi yolculuğunu şekillendirir. Rumi'nin evrensel sevgiye dayanan felsefesi ve Bektaşî geleneğinin bireysel özgürlüğü vurgulayan anlayışı, İslam'ın hayatında önemli bir yer edinir. Bu öğretiler, onun yalnızlık duygusunu bir tür içsel zenginliğe dönüştürmesine yardımcı olur. Ancak bu süreçte İslam'ın kimlik arayışı ve toplumsal değerlerle olan çatışması daha da yoğunlaşır. Kendi köklerinden uzak bir ortamda yaşamak, onun geçmişine ve ailesine olan bağlılığını yeniden sorgulamasına neden olur.

Toplumun beklentileri ve kendi idealleri arasında sıkışan İslam, bilimsel ve manevi yolculuğunu sürdürürken içsel huzuru bulmaya çalışır. Babasının yaşamındaki mücadeleler ve trajik sonu, onun kendi hayatında da bir örüntü oluşturur. Moskova'da tanıştığı entelektüel çevre, ona yeni bakış açıları kazandırsa da, kendini tam anlamıyla ifade edemediği için yabancılaşma hissi yaşamaya devam eder. Hem Doğu'nun mistik öğretileri hem de Batı'nın rasyonel yaklaşımı arasında bir köprü kurmaya çalışırken bu iki dünyanın çatışması hayatındaki en büyük meselelerden biri haline gelir. Bu çatışma, İslam'ın düşüncelerinde ve hayatında derin izler bırakır.

Moskova'daki deneyimlerinin yanı sıra, İslam'ın manevi arayışı daha da derinleşir. Rumi'nin ve Yunus Emre'nin öğretilerine olan ilgisi, onun iç dünyasında yeni kapılar açar. Bu süreçte, tasavvufun evrensel hoşgörüsü ve bireysel özgürlüğü vurgulayan yaklaşımı, İslam'ın düşüncelerine yön verir. Ancak bu manevi yolculuk, İslam'ın yalnızlık hissini tam anlamıyla ortadan kaldırmaz. Aksine, bu arayış, onun yalnızlığını daha da belirgin hale getirir. Bu yalnızlık, İslam için bir zayıflık değil, bir güç kaynağı haline gelir ve onun entelektüel ve manevi derinliğini artırır.

Hikâye, İslam'ın hayatın anlamını arayışını ve bireysel kimliğini bulma çabasını detaylı bir şekilde işler. Tasavvufun derinliklerine yönelmesi ve Rumi'nin öğretileri, onun manevi yolculuğuna ışık tutar. Ancak bu yolculuk, onun yalnızlığını ve içsel huzursuzluğunu daha da artırır. Hem bilimsel hem de manevi bir arayışta olan İslam, bu süreçte geçmişle yüzleşir ve babasıyla olan bağını yeniden anlamlandırır. Moskova'daki yıllar, onun düşünsel olgunluğunu artırırken aynı zamanda insanın bitmek bilmeyen anlam arayışının bir yansıması haline gelir. Hikâye, İslam'ın kimlik ve aidiyet arayışını evrensel bir deneyime dönüştürür ve okuyucuyu kendi hayatını sorgulamaya davet eder. İslam'ın içsel yolculuğu, hayatın anlamını arama çabasının hiç bitmeyen bir süreç olduğunu hatırlatarak sonlanır.

5.2.2 Hikâyeler

Povest

Ezim, E. (2015). Yaddaş buzlağı.⁴*Azərbaycan*. Kasım, 129- 149.

Elşen Ezim'in "Yaddaş buzlağı" adlı eserinde, başkahraman Penaheli sürgün yılları boyunca yaşadığı duygusal ve fiziksel zorlukları ve memleketine dönüş çabasını anlatır. Hikâye, bireyin geçmişle yüzleşme yolculuğunu işlerken toplumsal hafıza ve kimlik kaybı gibi temaları da ele alır.

Penaheli, uzun yıllar boyunca Sibirya'nın bir köyünde neredeyse bir makine gibi, sadece çalışarak ve hayatta kalma mücadelesi vererek yaşar. Bu süreçte hem kendini hem de köklerini unutmuş gibi görünür. Bir gün memleketine dönmeye karar verdiğinde, eski anılarıyla birlikte onu yepyeni ve değişmiş bir dünya bekler. Yolculuğu sırasında Azerbaycan'ın işgale uğradığını ve köyünün Ermeniler tarafından işgal edildiğini öğrenir. Ancak bu durum onun geçmişe duyduğu özlemi azaltmaz; aksine onu daha derin bir içsel sorgulamaya iter.

Dönüş yolculuğu boyunca yalnızlık ve belirsizlik hissi Penaheli'nin ruh haline hâkim olur. Trenle yaptığı seyahat sırasında hatırlayabildiği geçmiş anılar bir nehir gibi akmaya başlar. Ancak bu nehir buzlarla kaplı gibidir; hafızası donmuş, parçalanmış

⁴Hafıza buzluğu.

ve karmaşık bir hâl almıştır. Yolda karşılaştığı insanlar ona değişen toplumun ve insanların yabancılaşmış yüzlerini gösterir. Bu karşılaşmalar, onun dünyaya dair algılarını altüst eder.

Bakü'ye vardığında eski köyünden sürgün edilmiş insanları ve ailesini aramaya koyulur. Ancak şehir, onun hafızasındaki Bakü'den oldukça farklıdır. İnsanlar geçmişteki değerlerini kaybeder, günlük yaşamın zorluklarına odaklanır. Göçmenlerin kaldığı yatakhaneler, Penaheli için modern dünyanın insanları nasıl “buz adamlar” haline getirdiğini somut bir şekilde ortaya koyar. Bu süreç onun belleğinin yeniden şekillenmesine yol açar.

Penaheli'nin eski öğretmeni Gerib Mellim ile karşılaşması hikâyenin önemli bir dönüm noktası olur. Gerib Mellim, toplumsal hafızanın nasıl bozulduğunu ve insanların geçmişle bağlarının kopmasının toplumları nasıl yozlaştırdığını anlatır. Bu konuşmalar, Penaheli'nin kendi kimliği üzerine derin bir sorgulamaya girişmesine neden olur. Kendi geçmişini ve toplumun çözülüşünü daha net bir şekilde görmeye başlar.

Sonunda Penaheli köyüne ulaştığında karşılaştığı manzara onun için büyük bir hayal kırıklığı olur. Köy tanınmayacak kadar değişmiştir, insanlar kültürel değerlerinden kopmuştur. Penaheli eskiden anlam dolu olan bu yerin artık ruhunu yitirdiğini fark eder. Buna rağmen, geçmişle yüzleşip onu kabullenerek içsel huzura ulaşmak adına önemli bir adım atar.

Köydeki eski evine doğru yürüdüğünde, çocukluğunun geçtiği bu yerin tamamen harap olduğunu görür. Ev yıkılır, bahçesi yabancı otlarla kaplanır. Burada geçmişin izlerini ararken hissettiği şey, bir rahatlama çok derin bir boşluk olur. Ailesinden kimseyi bulamaz ve bu durum geçmişin artık tamamen kaybolduğunu ve ulaşılmaz hale geldiğini daha da belirginleştirir.

Bir gün köyde yaşlı bir kadınla sohbet eder. Kadın, ailesinin sürgünden sonraki acı dolu hikâyesini anlatır: bazılarının öldüğünü, bazılarının ise kaybolduğunu. Bu hikâyeler Penaheli'nin yükünü daha da ağırlaştırır ama aynı zamanda onun geçmişle yüzleşmesine olanak tanır.

Köyde geçirdiği birkaç gün boyunca Penaheli geçmişe bağlı kalmanın artık bir anlam taşımadığını ve yeni bir başlangıç yapması gerektiğini kabul eder. Hafızası başta buzlarla kaplı bir nehir gibi yavaş yavaş çözölmeye ve akmaya başlar. Geçmişin acılarını ve kayıplarını kabullenerek hayatına yeni bir yön vermeye karar verir.

Son günlerinde geçmişin yükünü taşımaktan vazgeçer ve köyden ayrılmaya karar verir. Bu, ağır bir veda olur; ama geçmişle yüzleşip onu kabullenmesi sayesinde bir özgürlük hissi kazanır. Köydeki yaşlı kadın, Penaheli'ye sürgünün ve ayrılığın sadece bireysel değil, toplumsal bir yara olduğunu hatırlatır. Bu farkındalık, onun yalnız olmadığını ve acıların paylaşıldığını hissetmesine neden olur.

Penaheli köyden ayrılırken artık kendini sadece geçmişe ait biri olarak değil, geleceğin de bir parçası olarak görür. Çocukluk anıları ve kaybettikleri, onun için bir yük olmaktan çıkar; aksine bir ders ve anlam kaynağına dönüşür. Hayatına yeniden başlamak için attığı bu adım hem bir bitiş hem de bir başlangıcı temsil eder.

Bu hikâye bireyin geçmişle yüzleşmesinin ve bunu kabullenmesinin, geleceğe umutla bakabilmesi için ne kadar önemli olduğunu güçlü bir şekilde vurgular. Penaheli'nin yolculuğu, toplumsal ve bireysel hafıza arasındaki karmaşık ilişkiyi sorgularken aynı zamanda değişimin ve kabullenmenin kaçınılmazlığını da ortaya koyar.

Hikâye

Tağıyev, A. (2015). *Adi ehvalat*.⁵ *Azerbaycan*. Şubat, 130- 133.

Bir zamanlar, bir pazarda İzi adında yaşlı bir adamın etrafında toplanan kalabalık, arkadaşlık ve dostluk üzerine sohbet ediyordu. İnsanlar, İzi'nin çevresinde oluşan kalabalık ve sohbetler sayesinde, onun hayatına dair derin bir anlayışa sahip oldular. İzi, pazardaki dostlarıyla uzun süre sohbet ederken diğerlerinin yaşadığı olaylar hakkında bilgi edinmeye çalıştı.

⁵ Kötü hadise.

İzi, yaşamının büyük bir kısmını pazarda geçirmişti. Zamanla bu pazar yerindeki arkadaşlıklar, sadakat ve cömertlik üzerine kurulu bir ilişki ağı oluşturdu. İnsanlar arasında birçok genç ve yaşlı insanın bir araya geldiği bu dostane ortamda, İzi'nin tavsiyeleri, hikâyeleri ve yaşam tecrübeleri önemli bir yer tutuyordu.

Bir gün İzi'nin karşısına eski bir arkadaş olan Bahadır çıkar. Bu eski arkadaş, İzi'nin geçmişte yaşadığı olaylar hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmadan onun hakkında birçok farklı yargıya sahiptir. Bahadır, İzi'ye kendisinin eski dostu olduğunu belirtir ve bu dostluğun değerini vurgular. Ancak zamanla İzi'nin dostları, Bahadır'ın bu dostluğu sadece bir bahane olarak kullandığını fark eder.

Bahadır'ın söylemleri ve davranışları, İzi'yi ve çevresindeki insanları derin bir şekilde etkiler. İzi'nin eski dostları, Bahadır'ın aslında ne kadar sadık bir dost olduğunu sorgulamaya başlar. Bahadır'ın geçmişte yaşadığı olaylar ve tavırları, İzi ve arkadaşları arasında büyük bir huzursuzluk yaratır.

Bahadır, bir gün pazarda yaşanan olayların ardından İzi'yi ziyaret eder. İzi, Bahadır'ın niyetini sorgular ve onun geçmişteki olaylarına dair birçok bilinmeyen yönü keşfeder. Bu süreçte Bahadır'ın gerçek yüzü ortaya çıkar ve İzi, arkadaşının gerçek niyetini anlamaya başlar.

İzi ve Bahadır arasındaki bu karmaşık ilişki, sosyal normlar, dostluk ve kişisel çıkarlar arasındaki çatışmaları gözler önüne sermektedir. İzi'nin derin yaşam tecrübeleri, dostlukların gerçek değerini ve insanların içsel dünyalarını anlamalarına yardımcı olmuştur. Bahadır'ın ortaya koyduğu gerçekler hem İzi'nin hem de çevresindeki insanların hayatlarını derinden etkilemiştir.

Hikâye

Tağıyev, A. (2015). Varisler. *Azerbaycan*. Şubat, 133- 138.

Gedir kişinin vefatından sonra, mirasçılar arasında mülk ve mal paylaşımı konusunda karmaşalar yaşanır. Gedir'in eşinin yakın bir akrabası olan Selbi kadın, bu

karmaşanın ortasında kalmıştır. Yavaş yavaş çevresindeki insanlara, Gedir'in mirasının nasıl paylaşılacağı konusunda endişelerini dile getirir.

Selbi kadın, evdeki durumun farkındadır ve varislerin bu meselede ne yapacakları konusunda net bir bilgi bulamaz. Aradan birkaç hafta geçtikten sonra, varislerden herhangi bir geri dönüş olmaz. Selbi kadın, akrabalar arasında bu durumu paylaşmanın zorluğunu hisseder. Kendisinin eski bir tanıdığı olan Gedir'in mirası ile ilgili bu karmaşanın sonuçlarının neler olabileceğini düşünür.

Evdeki durumu değerlendiren Selbi kadın, Gedir'in geride bıraktığı mirasın başkaları tarafından sahiplenilmesi ihtimalinden endişelidir. Mirasın ne şekilde paylaşılacağı konusunda varislerden net bir bilgi alamadığından, endişelerini kendi içinde taşır. Bu belirsizlik, Selbi kadın için sıkıntı verici bir hâl almıştır. Zaman geçtikçe Gedir'in mirası ile ilgili gelişmeleri takip etmeye çalışır ancak bir sonuca ulaşmakta zorluk çeker.

Bu süreçte, Gedir'in mirasıyla ilgili resmî işlemlerin yavaş ilerlediği görülmektedir. Mirasçılar arasında anlaşmazlıklar ve belirsizlikler devam eder. Selbi kadın, eski bir arkadaşının ölümünden sonra, miras işlerinin bu kadar karmaşık hale gelmesini anlamakta güçlük çekmektedir. Bu durum, Gedir'in ölümünden sonra yaşanan karmaşayı daha da arttırır.

Selbi kadın, Gedir'in mirasıyla ilgili detayları toparlamaya çalışırken süreç içerisinde birçok zorlukla karşılaşır. Mirasa dair belgeleri toplamakta zorlanır ve birçok belgenin eksik olduğunu fark eder. Bu eksiklikler Selbi kadının işlerini daha da karmaşık hale getirmektedir.

Gedir'in mirasıyla ilgili durumu netleştirmek ve varisler arasında adil bir paylaşım sağlamak adına çeşitli adımlar atılmaya devam etmiştir. Ancak tüm bu çabalar ve süreçler içerisinde mirasın nasıl paylaşılacağı konusunda netliğe kavuşmaz.

Hikâye

Elsever, E. (2015). Çınar ağacı. *Azerbaycan*. Şubat, 139- 143.

“Çınar ağacı”, anlatıcının gözünden bir köy yaşamını ve çınar ağacının çevresindeki sosyal ilişkileri betimleyen bir hikâyedir. Hikâye, köyün değişen yapısını, bireylerin içsel dünyalarını ve toplumsal dinamikleri ele alır.

Köyde huzurlu bir ortamın hâkim olduğu dönemde, yaşlı ananın günlük yaşamındaki küçük detaylar, toplumun genel ruh halini ve bireylerin yaşadığı içsel çatışmaları gözler önüne serer. Köy, yaşlı ananın ve diğer köylülerin huzurlu yaşamını korumak için mücadele ederken anlatıcı da bu sürecin bir parçası haline gelir.

Akşam olunca köyün üzerindeki karanlık gölgeler büyümeye başlar. Yağmur sonrası toprağın verdiği yumuşaklık, köyün atmosferini etkilemiştir. Ağaç yaprakları hafifçe titrerken anlatıcı da geceyi düşünür ve bir çay içmek için hazırlık yapar. Fakat ananın sağlık durumunun bozulduğunu fark eden anlatıcı, bir huzursuzluk hissi içinde yaşananları gözlemler.

Anlatıcı, anasının hazırladığı çayı içmek yerine, eski bir alışkanlık olan ve belki de toplumdaki değişimlere tepki olarak gelişen bir kaygıyı ifade eder. Sosyal çevredeki değişiklikler, bireyler arasında belirsizlik ve huzursuzluk yaratmaktadır.

Köydeki huzur, yavaş yavaş yok olurken anlatıcı toplumsal değişimlere ve bu değişimlerin bireyler üzerindeki etkilerine odaklanır. Ananın sağlık durumu ve köyün yaşadığı belirsizlikler, köy halkının içsel dünyasındaki değişimlerin bir yansımasıdır. Çınar ağacının altında geçen bu anlar, köy yaşamının ve bireysel mücadelelerin derinliklerini ortaya koyar.

“Çınar Ağacı”, köy yaşamını ve sosyal ilişkileri ele alırken doğanın ve insan ruhunun etkileşimlerini de yansıtır. Yağmurun toprağa olan etkisi köyün atmosferini değiştirirken ananın yaşadığı sağlık sorunları ve çevresindeki insanların tepkileri, toplumsal değişimlere karşı verilen kişisel mücadeleyi simgeler. Bu betimlemeler köy yaşamının ve bireylerin içsel çatışmalarının derinliklerini anlamamıza yardımcı olur.

Hikâye

Efseroğlu, K. (2015). *İştah.Azerbaycan*. Nisan, 92- 98.

Hikâyede Semed, göçmenlik ve yoksulluk içinde ailesini geçindirmeye çalışmaktadır. Günlük yaşamında sürekli olarak absürt durumlarla karşılaşır ve toplumsal haksızlıklarla boğuşur. O, ailesine yiyecek sağlamak ve geçim derdini çözmek için çabalar ancak karşısına çıkan engeller ve komik olaylar onu zorlar. Hikâye, onun bir yandan hayatın yüküyle baş etmeye çalışırken bir yandan da küçük mutluluklar arayışını anlatır.

Semed, göçmen olmanın zorlukları içinde yaşar ve ailesine en temel ihtiyaçları sağlamaya çalışır. Ancak çevresindeki insanlar ve olaylar, bu mücadelesini daha da zorlaştırır. Hikâye boyunca onun, bir köylü olarak sade ve doğal hayatta nasıl ayakta kalmaya çalıştığı ve bu süreçte karşılaştığı zorluklar anlatılır. Aynı zamanda toplumun zenginlik, statü ve mal varlığına verdiği önemi sorgulayan bir alt metin yer alır.

Karakterler arasındaki diyaloglar, hayatın sıradan gibi görünen ama aslında derinleşen sorunlarını gözler önüne serer. Özellikle Semed'in köylüsü ile karşılaşması ve bu karşılaşmada maddi ve manevi farklılıkların belirginleşmesi, toplumsal dengesizlikleri vurgular. Hikâye; göçmenlik, yoksulluk ve toplumun farklı kesimleri arasındaki kopuklukları ironik bir dille işlemektedir. Semed, tüm bu zorluklar içinde hem mücadele eder hem de bu absürt dünyanın bir parçası olur.

Hikâye

Efseroğlu, K. (2015). *Kuklalar gülende.Azerbaycan*. Nisan, 98- 103.

Bu hikâyede şehirde yaşayan Gaçay'ın bir parkta yaşadığı olaylar ve düşündükleri anlatılır. Gaçay, çevresindeki insanların davranışlarına ve toplumsal çelişiklere karşı derin bir gözlem yapar. Hikâye boyunca şehir hayatının karmaşıklığı ve insanların birbirleriyle olan etkileşimleri ele alınır. Gaçay, bir çocuğun oyuncak tabancasının patlamasıyla irkilir ve bu olay onun, insanların duyarsızlıkları üzerine düşünmesine sebep olur.

Gaay, ehrin gittikçe daha karmaşık bir hale geldiğini, insanların ise bu karmaşıklık içinde kaybolduğunu gözlemler. Hikâyede, özellikle göçmen bir adamın şehir hayatına dair söyledikleri, Gaay'ın toplumsal değışimleri sorgulamasına yol açar. Göçmen adam, insanların savaştan ve patlamalardan korkmamaları gerektiğini savunur ancak Gaay bu görüşe katılmaz ve şehrin artık eskisi gibi olmadığını düşünür.

Hikâyenin bir diğerk önemli karakteri olan şapkalı adam ise şehirdeki düzensizlik ve insanların bilinçsizliğini eleştirir. Gaay, onunla sohbet ederken şehrin kültürel ve ahlaki değerlerinden uzaklaştığını fark eder. Şapkalı adam, bir tiyatro oyuncusu olan Mirağa'yı tanır ve onun hayatındaki çelişkileri açıklar. Mirağa, bir kukla tiyatrosu sanatçısıdır ve şehrin gerçek tiyatrosunun, insanların hayatlarıyla örtüştüğünü, herkesin birer kukla gibi yönetildiğini düşünür.

Gaay bu sohbetlerden sonra şehre dair derin bir hayal kırıklığı yaşar ve insanların birbirine karşı saygısız ve duyarsız hale geldiklerini düşünür. Hikâye şehir yaşamının zorluklarını, insanların içsel dünyalarını ve toplumsal çelişkileri işlemektedir.

Hikâye

Beşirli, E. (2015). Etiraf. *Azerbaycan*. Nisan, 155- 159.

“İtiraf” adlı hikâye, bir adamın iş hayatı ve kişisel hayatındaki deneyimleri etrafında şekilleniyor. Ana karakter Araz, yıllarca çalıştığı kurumda saygı gören, dürüst ve liyakat sahibi bir kişidir. Yıllarca terfi alıp yükselmiş olsa da nihayet emeklilik vakti gelmiştir ve bu durumu doğal bir şekilde kabullenir. Ancak onun emekli olması üzerine hem iş arkadaşları hem de üstleri arasında çeşitli entrikalar döner. Araz'ın iş yerinde herkes onu tanır ve takdir ederken kıskançlık ve dedikodular da iş hayatının bir parçası olmuştur. Eski bir dostunun da arkasından iş çevirmesi, hikâyedeki bir başka önemli olaydır. Araz, iş hayatında olan bitenlerin farkında olmadan kendi yolunda ilerlemeye çalışır ama iş yerindeki değışiklikler ve hiyerarşik çalkantılar onun hayatına doğrudan etki eder.

Özel hayatında ise Araz, eşiyle birlikte yaşlılık dönemini huzurla geçirmeye çalışır. Emekli olduktan sonra bahçesinde vakit geçirmeyi, çocukları ve torunlarıyla ilgilenmeyi seven biri olarak tasvir edilir. Eşi ile olan ilişkisi, aralarındaki derin sevgi ve bağlılıkla anlatılır. Hikâyede evliliklerinin ve yaşlılıklarının bir dönemi efsanelerle, anılarla harmanlanır ve geleceğe dair umutları da dile getirilir. Hikâyenin ana temaları, zamanın akışı, yaşlılık, emeklilik, iş dünyasındaki rekabet ve kişisel huzur arayışıdır.

Mensur hikâye

Namaz, M. (2015). Gerib akşamlar. *Azerbaycan*. Nisan, 160- 163.

“Garip akşamlar” adlı mensur hikâye, iki insanın yasak ve imkânsız aşkını, karşılıklı hislerini ve aralarındaki iletişimi merkeze almaktadır. Hikâyede başkarakter olan adam, evli olduğu halde bir başka kadınla gizli bir ilişki içerisinde. İki taraf da bu yasak ilişkiyi sürdürmekte zorlanır; kadın, adamın yanında olmasını ve birlikte zaman geçirmeyi isterken adam bu durumu daha fazla sürdüremeyeceğini hisseder.

Hikâye boyunca ikili arasında geçen konuşmalar, birbirlerine olan derin duyguları ve karşılıklı çaresizlikleri anlatır. Adam sevdiği kadına olan aşkını itiraf eder, ancak onunla olamayacağını, ailesini dağıtmak istemediğini söyler. Kadın ise adamın yanında olmayı, her şeyi göze alarak birlikte olmayı arzulamaktadır.

Yasak aşkın getirdiği içsel çatışmalar ve vicdan azabı, her iki karakteri de derinden etkiler. Özellikle adam, kadına duyduğu sevgiyi inkâr etmez ancak bu ilişkiyi devam ettirmenin yanlış olduğunu kabul eder. Kadın, adama sık sık hislerini açar, birlikte olmayı ister ancak adam her seferinde geri adım atar ve sorumluluklarını hatırlatarak ilişkiden uzaklaşır. Hikâye, insan ilişkilerinin karmaşıklığını, yasak bir aşkın getirdiği duygusal gelgitleri ve ahlaki ikilemleri güçlü bir şekilde işler.

Hikâye

Meherremli, Z. (2015). Beş saniyenin hökmü. *Azerbaycan*. Nisan, 164- 165.

“Beş saniyenin hükmü” adlı hikâye, büyük bir deprem sırasında bir annenin ve yeni doğmuş bebeğinin hayatta kalma mücadelesini anlatmaktadır. Ana karakter Semiha, doğumuna az bir süre kala bebeği ile ilgili hayaller kurarken ansızın meydana gelen bir depremle karşı karşıya kalır. Bebek doğmadan önce güvenlik amacıyla ailesiyle birlikte Van'a gitmeye karar verir. Ancak, doğumdan kısa bir süre sonra, bir deprem meydana gelir ve Semiha, bebeği ile birlikte enkaz altında kalır.

Beş saniye içinde her şey altüst olur ve Semiha, bebeği Ezra'yı kurtarma içgüdüleriyle hareket eder. Enkazın altında kaldıkları süre boyunca Semiha tüm gücüyle bebeğini korumaya ve onu hayatta tutmaya çalışır. Enkazın altında saatler geçtikçe susuzluk ve açlık baş gösterir ancak Semiha, bebeğini tükürüğü ile beslemeye çalışarak onun hayatta kalmasını sağlar.

Kurtarma ekipleri sonunda onlara ulaştığında, anne ve bebek mucizevi bir şekilde hayatta kalır. Hikâye, doğanın tüm acımasızlığına rağmen bir annenin çocuğu için gösterdiği şefkat ve direnişi, aynı zamanda umudun gücünü ön plana çıkarır.

Hikâye

Möhlet, T. (2015). Uşaggelbi. *Azerbaycan*. Nisan, 166- 167.

“Uşaggelbi” adlı hikâye, bir adamın çocukluk anılarında yaşadığı derin pişmanlık ve geç kalmış bir barışma isteğini anlatmaktadır. Hikâyenin başkarakteri, hastaneye yatmak üzere hazırlık yaparken kızıyla vedalaşır ve ona gerçeği söylemez. Kısa süre sonra eşine yıllar önce yaşadığı bir olayı anlatmaya başlar.

Anılarına dönen karakter, küçükken dedesinden yediği tokadı ve bu olayın ardından dedesine nasıl küstüğünü anlatır. O dönemde, dedesinin onu çok sevmesine rağmen sadece onu korumak amacıyla tokat attığını anlamaz ve ona karşı bir öfke besler. Aradan geçen yıllar boyunca dedesiyle konuşmayı reddeder. Ancak dedesinin ağır hastalığı sırasında, annesinin zoruyla onu ziyaret eder ve dedesiyle barışır.

Dedesi, ona hayatı boyunca korumak için yaptığı fedakârlıklardan bahseder. Tokat olayını öğrendikten sonra, karakter büyük pişmanlık duyar. Fakat bu pişmanlık,

dedesi öldüğünde daha da derinleşir. Dedesi, onun üzülmemesi için hastalığını ondan gizlemiş ona karşı hep anlayışlı ve şefkatli davranmıştır.

Hikâye, insanın sevdikleriyle arasındaki bağların ne kadar kırılgan olabileceğini ve zamanında kıymetini bilmenin önemini vurguluyor. Ayrıca çocuk kalbinin kırılganlığı ve sevgi dolu ilişkilerin, küçük bir anlaşmazlıkla nasıl büyük bir uzaklığa dönüşebileceğini anlatmaktadır.

Hikâye

Eldargızı, M. (2015).Ganlı kemer.*Azerbaycan*. Nisan, 168- 169.

“Ganlı kemer” hikâyesi, 2020 yılında Karabağ’ın Ermenistan tarafından işgali sırasında geçen trajik olayları ve bir Rus subayın içsel hesaplaşmasını konu alır. Ermeni askerlerine yardım eden bir Rus subayı, savaş sırasında güzelliğiyle dikkat çeken mavi gözlü genç bir Türk kızını esir alır. Kız, Ermeniler tarafından Rus subaya hediye edilir. Subay, kıza zor kullanmadan teslim olmasını isterken tam tersi şekilde ona günlerce işkence yapar; aç ve susuz bırakarak onun direncini kırmaya çalışır.

Kızın delici bakışlarına dayanamayan subay, bir gün kızın omuzlarından tutarak onu sarsar. Kız onun yüzüne tükürünce, subay hırsla belinden çıkardığı kemerle kızı döver ve öfkeyle odadan çıkar. Geri döndüğünde kızı kendi kemeriyle boğulmuş halde bulur. Genç kız intihar etmiştir. Bu olay, Rus subayın hayatında silinmez bir iz bırakır.

Rusya’ya dönen subay, bir süre akrabalarının yanında kalarak para biriktirir. Daha sonra Moskova’ya yerleşir, iş bulur, ev alır ve evlenir. Bu evlilikten bir kız çocuğu dünyaya gelir. Ancak Karabağ’da yaşadıkları, subayın aklının bir köşesinde canlı kalmaya devam eder. Zamanla eşini bir trafik kazasında kaybeden subay, Karabağ’da yaptığı zulmün ve Türk kızının ölümünün kabuslarını görmeye başlar.

Kızı büyüdükçe, subayın ona olan koruma içgüdüğü artar. Geçmişin pişmanlığıyla kızını korumak adına ona çok katı kurallar koyar. Ancak kızı bir Ermeni gençle tanışır ve zamanla babasının koyduğu kurallara karşı çıkar. Kız gün geçtikçe daha

isyankâr hale gelir ve bir gün eve geç geldiğinde babası onu döver. Bu olayın ardından, sabah kalktığında masada kızının bıraktığı bir not bulur. Kızı evi terk etmiştir.

Subay, kızını bulabilmek için uzun süre arar çokça para ve zaman harcar. En sonunda bir morgdan haber gelir. Kızı zorlanmış ve öldürülmüştür. Tıpkı Karabağ'da intihar eden o Türk kızı gibi, kemerle boğularak öldürülmüştür. Kızının ölüm haberi, subayı derin bir pişmanlığa ve yıkıma sürükler.

Kızının ölümünden sonra kabuslar daha da yoğunlaşır. Uykularında hem kızını hem de Karabağ'da ölümüne sebep olduğu mavi gözlü Türk kızını görür. Bir gece dehşetle uyanarak bodrum katına iner ve yıllarca sakladığı, Türk kızının ölümüne neden olan kemeri bulur. Bu kemeri alarak Ermenistan'a, oradan da Karabağ'a gider. Orada Ermenilerin yaptığı yıkımları izler, eski dostlarıyla bir araya gelir. Ancak sohbet sırasında onlardan uzaklaşır. Bodrumdan aldığı kemeri eline alır, geçmişteki eylemlerinin ağırlığı altında ezilir ve hüngür hüngür ağlayarak kemeri boynuna geçirir.

Hikâye

Eldargızı, M. (2015). Ad gününün sevinci. *Azerbaycan*. Nisan, 169.

“Ad gününün sevinci” adlı hikâye, ekonomik sıkıntılarla mücadele eden bir adamın ailesine bakma çabasını ve bu süreçte yaşadığı duygusal zorlukları anlatmaktadır. İşsiz olan baba, her gün iş bulmak umuduyla dışarı çıkar ancak zayıf ve güçsüz görünümü nedeniyle kimse ona iş vermez. Eve eli boş dönmekten ve çocuklarının aç bakışlarına dayanamaz hale gelir. Zor durumda olan aile, bayat ekmekle geçinmeye çalışır ve bakkala olan borç giderek artar.

Bir gün, baba eski bir tanıdığından iş ister. Tanıdığı, ona belirli bir zamanda iş vereceğini söyler. Baba, tanıdığı zengin komşusunun evine gittiğinde, o sırada evde büyük bir kutlama olduğunu fark eder. Tanıdığı, işin ertesi güne kaldığını belirtir ve baba utana sıkıla çocukları için borç ister. Tanıdığı ona içinde yiyecekler bulunan bir sepet ve biraz para verir.

Baba sevinçle evine döner ve yiyecek dolu sepeti masanın üzerine boşaltır. Çocuklar iştahla yiyecekleri yerken anneleri de sevinçle yemekleri düzenler. Ancak sepette, köpek resimli konserve kutularını bulduklarında şaşkınlık yaşarlar. Baba hem bu küçük yardımıla gelen sevinci hem de yaşadığı çaresizliği düşünerek gözyaşlarına boğulur.

Hikâye

Olay hikâyesi

Hesenbey, Y. (2015).Telgin. *Azerbaycan*. Temmuz, 33- 44.

Bu hikâye, kırsal bir köyde yaşayan bir çiftin ocuk sahibi olamama üzerine yaşadığı duygusal zorlukları ve bunun evliliklerindeki etkilerini ele alır. Anlatıcı, kırsal yaşamın rutin işleriyle meşgul olan bir makine operatörüdür. Eşi emen ise köy hastanesinde yarı zamanlı çalışan, ev işlerini büyük bir titizlikle yürüten bir kadındır. Ancak çiftin ocuk sahibi olamaması, evliliklerinde derin çatışmalara ve duygusal yaralara yol açar.

emen, ocuk sahibi olamamanın yarattığı toplumsal baskıyı derinden hisseder. Köyde diğerkadınların mutlulukları, çocuklarıyla gurur duymaları ve sosyal çevredeki dedikodular, onun için büyük bir duygusal yk haline gelir. Kocasısı bu duruma daha çözüm odaklı yaklaşmaya çalışır ancak eşinin yaşadığı derin duygusal sıkıntıyı tam anlamıyla kavrayamaz. Bu durum çiftin günlük yaşamında sürekli tartışmalara ve küçük sorunların büyütülmesine neden olur.

Hikâyede köy yaşamının detaylarına sıkça yer verilir. Hayvanların bakımı, ahırdaki işler, köy yollarında yaşanan aksilikler, ev işlerinin bitmek bilmez yoğunluğu, emen'in ocuk sahibi olamama nedeniyle yaşadığı yalnızlık duygusunu daha da artırır. Kocasısı ise emen'le sorunları çözmek için çeşitli yollar dener. Onu, köyde şıfalı olduğuna inanılan “Pir Bulağı” adı verilen bir kaynağagtrr. Ancak bu girişimler sonuçsuz kalır ve çiftin sorunları devam eder.

Bir çözüm arayışı olarak Çemen, uzun zamandır görmediği çocukluk arkadaşı Memmedyar'ı köye davet eder. Memmedyar, artık ünlü bir doktordur ve çiftin bu sorununa çare olabileceği düşünülür. Memmedyar, köye gelir ve özellikle Çemen'in durumu üzerinde yoğunlaşır. Kadının hem fiziksel hem de psikolojik durumunu değerlendirir. Ancak Memmedyar, bu sorunu çözmek için tıbbi bir çare yerine, çiftin umudunu yeniden canlandırmayı seçer. "Pir Bulağı" suyunu, Amerika'dan getirilen özel bir ilaç gibi sunar. Bu sahte tedavi yöntemi, Çemen'in kendini daha iyi hissetmesine ve psikolojik olarak rahatlamasına yardımcı olur.

Bu süreç sonunda, çift nihayet bir çocuk sahibi olur. Çocuğun doğumu, evdeki huzursuzlukların ve tartışmaların sona ermesini sağlar. Çemen'in içsel çatışmaları ve toplumsal baskılarla mücadelesi sona erer. Çiftin hayatına mutluluk ve huzur gelir.

Hikâye, kırsal yaşamın zorluklarını, çocuk sahibi olamamanın yarattığı toplumsal ve bireysel baskıyı, umut ve inanç gibi temaları işler. "Pir Bulağı" suyu hem şifa hem de psikolojik bir destek sembolü olarak hikâyede önemli bir yer tutar. İnsanların umuda ve inanca nasıl tutunduğunu, sevgi ve bağlılıkla aşılabilecek zorlukları etkileyici bir şekilde anlatır.

Hikâye

Olay hikâyesi

Şefaget, H. (2015). İt hürüşü. *Azerbaycan*. Temmuz, 108- 119.

Hikâye, Azerbaycan köy yaşamının içindeki derin insani ve toplumsal meseleleri işler. Ana karakterlerden Behram ve Sadig, köydeki gündelik hayatın zorlukları, insan ilişkileri ve geçmişten gelen travmalarla mücadele eder. Sadig'in yaşadığı kayıplar ve içsel çatışmalar, anlatının merkezindedir.

Sadig'in eşi Sugra'nın trajik ölümü, hikâyede önemli bir dönüm noktasıdır. Sugra, köy halkı tarafından sevilen ve saygı duyulan bir doktordur. Ancak bir gece beklenmedik bir şekilde köyün köpeklerinden biri tarafından saldırıya uğrar ve bu olay Sadig'in hayatını altüst eder. Sugra'nın ölümü, Sadig'i derin bir yalnızlık ve iç

hesaplaşma sürecine sürükler. Sadig, eşinin ölümünden sonra köy halkıyla ve ailesiyle olan ilişkilerinde daha sessiz ve içine kapanık bir hale gelir.

Hikâye boyunca Sadig'in içsel mücadelesi, toplumun gelenekleri ve bireysel acılar arasında sıkışmışlığına ışık tutar. Oğlunun babasını hayata döndürme çabaları ve köydeki diğer karakterlerin desteği, hikâyeye insani bir umut ve dayanışma teması katar. Ancak Sadig geçmişin acılarını unutamaz ve zamanla alkol bağımlılığına sürüklenir.

Hikâye, köyde yaşanan çeşitli olaylar ve insanların birbirleriyle olan ilişkileri üzerinden toplumsal değişim, insan doğasının karmaşıklığı ve kayıpların bıraktığı derin izleri işler. Sadig'in son günlerinde yaşadığı iç huzur arayışı ve geçmişteki hatalarıyla yüzleşmesi, hikâyenin duygusal doruk noktalarından biridir. Anlatı, bireysel trajediler üzerinden evrensel bir insanlık hikâyesini işlerken geçmişin yükleriyle barışma ve yeni bir başlangıç yapma umudunu okuyucuya hissettirir.

Hikâye

Olay hikâyesi

Mehdi, G. (2015). Evin kişisi. *Azerbaycan*. Ağustos, 124- 130.

Bu hikâyede bir aile içi çekişme ve özellikle “kayınvalide-gelin” çatışması ele alınır. Ev, büyük anneden (Şirindil) ve oğul Ekber'den kalmıştır. Gelin Kubra ise hem ailenin düzenini hem de evin mirasını kendi lehine şekillendirmeye çalışır. Gelin, kayınvalidenin bu evde kalmasından rahatsız olur ve onu ya ayrı bir odaya ya da huzur evine göndermenin yollarını arar. Böylece aile içi kavgalar başlar. Ekber, bir yandan annesi Şirindil'e hürmet etmek ister diğer yandan ise eşi Kubra'yı mutlu etmeye çabalar. Gelin ise çocuklarını kullanarak evin sahibi ve düzenin tek hâkimi olmak ister.

Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde “evin mirası” konusu iyice büyür. Gelin, evi kendi çocuğunun üstüne almak için ısrar eder; çünkü kayınvalidenin varlığı ona göre bir tür engel gibi görünür. Bu durum kuşaklar arası anlaşmazlıkların ailede yarattığı

çatışmaları derinleştirir. Sonunda gelin, çocuklarını alıp baba evine döner. Ekber annesiyle kalır ama anne de aile birliğinin bozulduğunu görerek çok üzülür. Hikâye, aile kavramının ne kadar hassas ve korunmaya muhtaç olduğunu vurgular.

Hikâye

Durum hikâyesi

Mehdizade, İ. (2015). Gaçgın garları.⁶*Azerbaycan*. Ağustos, 131- 135.

Bu hikâye şehrin soğuşuyla, mülteci insanların zorlukları arasında bağ kurar. Ana karakter Asif, yaşadığı büyük şehrin (Bakü) soğuşunu ve fırtınalı havasını sevmez çünkü o da savaş yüzünden yurdundan kopup gelen binlerce insandan biridir. Dışarıdan bakıldığında şehir herkesi kucaklıyor gibi görünse de gerçekte yoksul, çaresiz ve evsiz insanlara çok sert davranır. Soğuk hava, kar ve rüzgâr bu hikâyede âdeta bir metafora dönüşür: Mültecilerin çaresizliği, başkentin acımasız atmosferiyle iç içe geçer.

Asif, bir gün sokakta Çiçek adlı genç bir kızla karşılaşır. Kızın geçmişini hatırlar; bir zamanlar Kelbecer dağlarında çoban ailelerinin yanında tanıdığı o küçük kızı andırır. Şimdi ise bu kız, şehrin sert kışında sığınacak bir yer veya küçük bir gelir peşinde koşturur. Hikâyede geri dönüşler, yurt özlemi ve savaşın insanlar üzerindeki ağır etkisi işlenir. Asif bu karşılaşmadan dolayı derin bir hüznün yaşar. Rüyasında bile karlı sokaklar, kayıp çocuklar ve yarım kalmış hayatlarla karşılaşır. Yaşadığı kentin soğukluğu hem fiziksel hem de duygusal düzeyde “insanların içini üşüten” bir gerçekliğe dönüşür.

Son kısımda, Asif’in masasında beliren bir şiir ve haber bülteninde duyduğu “karlar altında bulunan bir genç kız cesedi” bilgisi, öyküye trajik bir boyut katar. Mültecilerin dramı, şehir yaşamının acımasızlığı ve kaybedilen masumiyet öykünün ana eksenini oluşturur. Finalde, Çiçek’in akıbeti belirsiz kalsa da okurun zihninde karlı sokaklarda donmuş bir genç kız imgesi canlanır.

⁶ Mülteci karları.

Ceferli, M. (2015). *Tor. Azərbaycan*. Eylül, 91- 106.

Bir baba olan Hesên Gara oğlu, 68 yaşında bir öğretmen ve Büyük Vatan Savaşı gazisidir. Kızının ölümü üzerine bir dilekçe yazarak savcılıktan adalet ister. Kızı Arzu'nun ölümüne intihar denilse de olayın nedenleri yeterince araştırılmaz. Baba, bu intiharın arkasında suçluların olduğunu ve kim olursa olsun cezalandırılması gerektiğini düşünür. Bu trajedi onun yüreğinde ağır bir yük oluşturur.

Olayın ilerleyen bölümlerinde hikâye, tanrısal bakış açısıyla yazılır. Seymur'un hayatı sıradan, karmaşık ve içsel çatışmalarla doludur. Seymur bir gazetede çalışmaktadır ve eski iş yeri olan yayınevinde Arzu'yla tanışır. Arzu, Seymur'a karşı hem bir hayranlık hem de sevgi besler. Arzu onun yazılarını bilgisayara geçirir, ona çay yapar ve küçük jestlerle ilgisini gösterir. Ancak Seymur, Arzu'nun bu ilgisini anlamakta zorlanır ve ona karşı karmaşık duygular hisseder.

Arzu, ölümünden önce Seymur'u arar. Telefon konuşması kısa ve gariptir; Arzu'nun ağladığını fark eder ama bir şey sormaz. Daha sonra Arzu ile bulvarda yürüyüş yaparlar. Bu yürüyüş sırasında Arzu kırılğan ve düşüncelidir, zaman zaman ağlamaya başlar. Seymur, bu duygusal anı anlayamaz ama yine de onun yanında kalır. Arzu'nun saati bozulur ve Seymur saati bir tanıdığı olan Rasim'e tamir ettirir. O günkü buluşma Arzu'nun hayatındaki son önemli anlardan biri olur.

Arzu'nun ölümünden sonra Seymur sorgulanır. Polis müfettişi Elman Gasımlı, Arzu'nun ölümünü araştırırken Seymur'un Arzu'yla olan ilişkisini detaylı şekilde incelemeye başlar. Elman, ölümle ilgili pek çok soru sorar ve Arzu'nun Seymur'a yazdığı mektupları delil olarak kullanır. Seymur, mektupların içerdiği sevgi dolu sözler yüzünden şaşkın ve suçlanmış hisseder. Kendini savunsa da Elman'ın ısrarlı soruları karşısında bunalmaya başlar.

Araştırmalar sürerken Elman Arzu'nun mezarını açtırır ve gerçeği öğrenir: Arzu'nun mezarı boştur. Bu gerçek hikâyeyi daha da karmaşık hale getirir. Elman bu

durumdan şaşkına dönerken Seymur ise bu olayın psikolojik baskısından uyku bile uyuyamaz hale gelir.

Elman Gasımlı'nın Arzu'nun ölümünü araştırması, hikâyenin giderek daha karmaşık bir hale gelmesine neden olur. Arzu'nun mezarının boş çıkması olayın sadece bir intihar olmadığını, arkasında büyük bir gizem ve çözülmesi gereken düğümler olduğunu ortaya koyar. Elman bu olayın ardındaki tüm sırları çözmeye çalışırken Seymur'un zihinsel durumu daha da kötüleşir. Her sorguda, her suçlamada Seymur kendini daha da kapana kısılmış hisseder.

Seymur, Arzu'nun ona olan sevgisini ve son günlerdeki davranışlarını düşünerek kendini sorgulamaya başlar. Arzu'nun ölümünden önceki buluşmalarında yaşananlar onun için hem güzel hem de acı dolu anılar olarak zihninde sürekli canlanır. Arzu'nun son telefon konuşması ve bulvardaki yürüyüşleri, Seymur'un kendisine yöneltilen suçlamalar karşısında sürekli olarak kendini savunmaya çalışmasına yol açar. Elman'ın baskısı ve soruları ise onu hem gerçeklikten koparır hem de suçsuzluğunu kanıtlama çabasını körükler.

Bu sırada, Arzu'nun babası Hesên Gara oğlu, kızının ölümüyle ilgili gerçeklerin ortaya çıkmasını ister. Yaşadığı büyük acı, adalet arayışını daha da güçlü kılar. Kızının intihar ettiğine inanmaz ve olayın arkasında bir suçlu olduğundan emindir. Arzu'nun ailesi özellikle babası, bu trajedinin yüküyle daha da yıpranırken toplumdaki dedikodular ve yargılar da durumu iyice içinden çıkılmaz bir hale getirir.

Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde, toplumsal yozlaşma ve insanların birbirine karşı olan güvensizliği daha da derinleşir. Elman'ın araştırmaları, Arzu'nun yaşamında başka sırlar ve ilişkiler olduğunu da ima eder. Özellikle Arzu'nun arkadaşları ve ailesiyle olan karmaşık ilişkileri, onun duygusal dünyasındaki kırılganlığı gözler önüne serer. Seymur'un ona yazdığı mektuplar ise bu ilişkilerin merkezinde yer alır ve herkesin gözünde onu bir şüpheli konumuna getirir.

Bu süreçte Seymur'un iç dünyası tamamen çöküşe sürüklenir. Suçsuz olduğunu bilse de kendini bu olayın sorumlusu olarak görmeye başlar. Elman, her seferinde Seymur'un söylediklerine şüpheyile yaklaşır ve gerçekleri öğrenmeye çalışır. Ancak

olayın çözümü hâlâ belirsiz kalmaktadır. Arzu'nun ölüm sebebi ve mezarın boş çıkması soruları cevapsız bırakılır.

Hikâyenin sonunda Arzu'nun ölümü bir bilinmez olarak kalır. Elman Gasımlı'nın soruşturmaları ve Hesên Gara oğlu'nun adalet arayışı sonuçsuz kalırken toplumun kayıtsızlığı ve sistemin yetersizliği bir kez daha açığa çıkar. Arzu'nun boş mezarı, olayın ardındaki çözilemeyen sırların ve toplumsal vicdanın derin boşluğunun sembolü haline gelir.

Seymur ise bu süreçte tamamen yalnızlaşır. Hem suçsuzluğunu kanıtlama çabası hem de içindeki suçluluk duygusu onu psikolojik olarak çökertir. Arzu'ya olan hisleri ve son anılar zihninde bir yük gibi büyürken hayatı bir çıkmaza dönüşür. Seymur için dünya artık bir örümcek ağı gibidir; ne kadar çabalarsa çabalasın, bu ağdan kurtulamaz. Arzu'nun ölümü, onun hayatındaki dönüşü olmayan bir kırılma noktası olur.

Hikâye

Geribli, Ş. (2015). Darıhan adam.⁷*Azerbaycan*. Eylül, 112- 122.

Bu hikâye, hayatın derin anlamlarını ve insanın içinde bir türlü çözemediği "daralma" duygusunu anlatır. Ana karakter olan Miti, kendini açıklayamadığı bir şekilde sürekli daraldığını, daraldıkça da her şeyden uzaklaşmak istediğini hisseder. Bu duygu, onu âdeta hayatın akışından koparır, sanki yaşamın ona sunduğu her şey yetersiz gelir.

Hikâye boyunca Miti'nin daralmasının kökleri farklı olaylar ve duygular üzerinden işlenir. Çocukluğundan beri hayatında eksik kalan şeyler, özellikle babasıyla olan ilişkisi, derin bir iz bırakır. Babasının "daraldığını" söylediği o günü küçük yaşında anlamasa da, yıllar geçtikçe Miti aynı duygunun içine sürüklenir. Babasının varlığı ile yokluğu arasında bir fark olmadığını düşündüğü çocukluğu, Miti'yi yalnız ve duygusal olarak eksik biri yapar.

⁷ Sıkılan adam.

Miti, bir matematik öğretmeni olarak okuldaki başarısıyla tanınır. Öğrencilerine karmaşık matematik konularını basitleştirerek sevdirebilir. Ancak iş hayatında bile bu daralma peşini bırakmaz. Ne ailesinin sevgisi ne de işindeki başarı bu içsel sıkıntıyı dindirir. Onun için mutluluk anları bile, sanki büyük bir boşluğun başlangıcı gibidir.

Babası öldükten sonra Miti'nin hayatındaki daralma daha da derinleşir. Babasının “daraldığını” söylemesini hatırlar ve bu sözler onun zihninde yankılanır. Bu daralmanın kaynağını bulmak ister ama bir türlü cevap bulamaz. Hayatına devam ederken bile hissettiği bu boşluk, her şeyin anlamını kaybettirir. Çocuklarının büyümesi, kızının evlenmesi, torun sahibi olması gibi hayatın önemli anları bile Miti için bir daralma nedenidir. Her yeni olay, geçmişte sevdiklerinden daha fazla uzaklaşmasına sebep olur.

Hikâyenin en çarpıcı anlarından biri, kış soğukunda Miti'nin çobanlık yaptığı gündür. Koyunları kontrol etmeye çalışırken yanlışlıkla kolhozun tahıl tarlasına giren sürüyü toparlamaya çalışır. Soğuk ve yorgunlukla boğuşan Miti, suya düşer ve o an yaşadığı daralma artık sadece ruhsal değil, fiziksel bir sıkışmaya dönüşür. Bu olay, Miti'yi yatağa düşüren bir hastalığın başlangıcı olur.

Hastalığı süresince Miti'nin daralması devam eder. Kızı Tenzile, doktor kimliğiyle onu iyileştirmeye çalışsa da, babasının derdinin kitaplarda yazmayan bir hastalık olduğunu fark eder. Bu hastalık, belki de insanlığın yüzyıllardır çözemediği varoluşsal bir sıkıntıdır. Miti, hayatının son günlerinde balkonda otururken doğanın güzelliklerini fark eder. Kuşlar, gökyüzü, ağaçlar ona hayatın anlamını hatırlatır. O an, Miti'nin içindeki daralma biraz hafifler.

Son bölümde torunu Mütellim doğar ve sürekli ağlaması, daralma duygusunun bir sonraki nesle geçtiğini gösterir. Miti'nin hayatı boyunca yaşadığı bu çözülmez sıkıntı, bir miras gibi kuşaktan kuşağa aktarılır.

Hikâye, insan hayatının bir döngü içinde kuşaktan kuşağa aktarılan çözülmemiş sorular ve duygularla şekillendiğini anlatır. Miti, yaşamı boyunca bu daralmanın nedenini arar, ancak cevabını bulamadan dünyadan ayrılır. Onun daralma duygusu ise torununda yeniden hayat bulur.

Şıhlı, A. (2015). Hardasa bir kend vardı. *Azerbaycan*. Eylül, 128- 134.

Bu hikâyede, Sugra Ana'nın dramatik yaşamı, hatıraları, acıları ve yaşlılıkla birlikte gelen hafıza kaybı üzerinden anlatılır. Sugra Ana, bir zamanlar güçlü, sevilen ve çevresine önderlik eden bir kadinken şimdi hafızasını kaybetmiş, geçmişin acılarıyla boğuşan yaşlı bir kadındır. Hafızasındaki boşluklara rağmen, sık sık köyüne dönme arzusunu dile getirir. Ancak çocukları, annelerinin isteğini yerine getiremez, çünkü köy artık yok olmuştur; savaşın ve düşman saldırılarının kurbanı olmuştur.

Sugra Ana'nın hikâyesi, savaşın insanlara ve bir topluma getirdiği yıkımı gözler önüne serer. Köyü, bir zamanlar yeşilliklerle dolu, meyve bahçeleri ve pırıl pırıl akan dereleriyle huzurlu bir yerken savaşın ardından harabeye dönmüştür. Köydeki evler, tarım alanları ve hayatlar yok olmuş, insanlar evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Sugra Ana'nın ailesi de bu felaketten nasibini almıştır. Kocasını Gadir ve kardeşleri, köyü koruma çabası sırasında öldürülmüş, köy halkının çoğu ya katledilmiş ya da kaçmak zorunda kalmıştır.

Sugra Ana, tüm bu felaketler sonucunda kocasını, kardeşlerini ve köyünü kaybeder. Hafızası giderek zayıflar, ama köyüne dönme arzusu hiç kaybolmaz. Çocukları, onun bu isteğine üzülmekle karşılık verir, çünkü köy artık geçmişte kalmıştır. Sugra Ana, evde otururken ya da avluda dolaşırken sürekli köydeki hayatı, bahçeleri, dereleri ve komşularını hatırlar. Kendi kendine köyüne dönmeyi, eski evine yerleşmeyi planlar, ama gerçeklik sürekli bu hayallerin önüne geçer.

Onun bu hali, ailesi ve çevresindekiler için hem hüznün verici hem de derin bir çaresizlik kaynağıdır. Çocukları, annelerinin köyü neden sürekli hatırladığını, neden sürekli geçmişe dönmek istediğini anlar. Çünkü köy, sadece bir yer değil, Sugra Ana'nın tüm hayatıdır, ailesinin, anılarının ve kimliğinin sembolüdür.

Hikâyenin sonu, Sugra Ana'nın sessizce yaşadığı bu derin acıyla belirsiz bir şekilde biter. Bu, savaşın insanlarda bıraktığı izlerin ne kadar kalıcı olduğunu ve bazen

hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını anlatan güçlü bir trajedidir. Sugra Ana, kaybettiklerinin ağırlığıyla yaşar ve köyüne dönme hayaliyle dünyaya veda eder.

Hikâye

Huraman. (2015). Dağılan dünya. *Azerbaycan*. Ekim, 153- 155.

Hikâye, köyde yaşayan genç bir kız olan Gülay ve onun çevresindeki olaylarla başlar. Gülay, neşeli, konuşkan ve hazırcevap bir genç kızdır. Arkadaşları arasında oldukça dikkat çeker, ancak herkes onun bu özelliklerinden hoşlanmaz. Bununla birlikte, Fariz adında saf ve iyi kalpli bir genç, Gülay'ın bu hareketli yapısının ardında nazik ve merhametli bir kişilik olduğunu hisseder ve ona ilgi duymaya başlar.

Bir gün okul çıkışında Gülay'ın ayakkabısının topuğu kırılır. O sırada Fariz yardım teklif eder ve ayakkabıyı tamir ettirir. Bu küçük jest, ikisi arasında bir bağ kurulmasına vesile olur. O günden sonra Gülay, Fariz'e daha farklı bir gözle bakmaya başlar. Zamanla aralarındaki ilişki derinleşir ve birbirlerine olan ilgileri sevgiye dönüşür. Aylar ve yıllar geçer, ikili büyük bir aşkla birbirlerine bağlanır. Ancak hem Gülay hem de Fariz'in içinde geleceğe dair bazı endişeler vardır. Fariz, şehrili olan Gülay'ın köy hayatına uyum sağlayıp sağlayamayacağından kaygılanır. Gülay ise ailesinin kendisini uzak bir köye göndermeye razı olmayacağından endişe eder.

Son sınıfta, birlikte geleceklerini kurma kararı alırlar. Gülay, ailesinden habersiz bir şekilde tayinini Fariz'in köyüne aldırır ve ona bir veda mektubu bırakarak köye gider. Fariz'in ailesi Gülay'ı büyük bir sevgi ve saygıyla karşılar. Geleneklere uygun olarak aile büyükleri aracılığıyla Gülay'ın ailesine teşekkür edilir ve düğün yapılır.

Fariz'in köyü, doğanın kalbinde, bir derenin kenarında, yoğun ormanlarla çevrili sakin ve güzel bir yerdir. Ancak bu köy hayatı, şehrili bir kız olan Gülay için başta zorlayıcıdır. Komşu çocukları, onun yemek yapışından su taşımaya kadar her hareketini merakla izler. Zamanla Gülay, köydeki yaşam tarzına alışır ve köy halkı

tarafından sevilir. Köydeki herkes Gülay'ın temiz kalbini ve çalışkanlığını takdir eder.

Fariz ile Gülay, köyde kendilerine ait bir dünya kurarlar. En sevdikleri yer, bir meşe ağacının altıdır. Fariz, bu ağacın gövdesine "Fariz + Gülay = Dünya" yazmıştır. Bu yazı, onların aşkını sonsuz bir dünya olarak ifade eder. Bir süre sonra bir oğulları olur ve mutlulukları daha da artar.

Ancak bu huzurlu yaşam, köyü saran savaş tehlikesiyle bozulur. Düşman saldırıları köye kadar ulaşır ve köy halkı büyük kayıplar vermeye başlar. Bir gün Fariz, düşman keskin nişancıları tarafından vurularak öldürülür. Bu kayıp, Gülay'ın hayatını altüst eder. Sevddiği adamı kaybetmek Gülay'ı derinden sarsar, ancak o, Fariz'in mezarını ve köydeki anılarını bırakmayı reddeder. Fariz'in ruhuyla sürekli konuşur, onun hâlâ yanında olduğuna inanır.

Savaş daha da şiddetlenir ve köy halkı köyü terk etmek zorunda kalır. Ancak Gülay, Fariz'in mezarını ve köydeki hatıraları terk etmek istemez. Fariz'in annesi, Gülay'ın garip davranışlarını fark eder ve onun bu durumundan endişelenir. Gülay, sık sık meşe ağacına gidip Fariz'e seslenir, onunla konuşur. Bu durum, Fariz'in ailesi de dâhil olmak üzere köydeki herkesi hem şaşırtır hem de üzer.

Sonunda köy halkı köyü boşaltmaya karar verir. Fariz'in babası Gülay'ı ikna etmeye çalışır, ancak Gülay köyü terk etmeyi reddeder. Sonunda onu zorla köyden çıkarırlar. Gülay, köyü ve Fariz'in anılarını arkasında bırakırken büyük bir acı yaşar. Bu acı, onun sevgisinin ve kaybının büyüklüğünü yansıtır.

Hikâye, sevgi, kayıp, savaş ve insanın doğduğu topraklara duyduğu bağlılık gibi derin temaları etkileyici bir şekilde işler. Gülay'ın sevgisi, Fariz'e olan bağlılığı ve onunla birlikte kurduğu dünyayı koruma isteği, hikâyenin kalbini oluşturur.

Hikâye

Osmanoğlu, M. (2015). İlk gazanc. *Azerbaycan*. Kasım, 118- 122.

Azerbaycan'ın kırsal bir köşesinde geçen bu hikâye, ot biçme sezonunun yoğun olduğu bir dönemde başlar. Ana karakter ve arkadaşı Sahib'in bu süreçte yaşadıkları zorluklar ve mücadeleler etrafında şekillenen hikâye, köy yaşamının doğasını ve toplumsal yapısını yavaş yavaş gözler önüne serer. Ot biçme işleri köyde her yıl aynı şekilde işler: Traktörler ve pres makineleriyle otlar toplanır, balyalar haline getirilir ve kış için biriktirilir. Yine de, işlerin her yıl aynı şekilde devam etmesi, fiziksel zorlukları ya da günlerin monotonluğunu hafifletmez.

Ana karakter, çalışmayla geçen uzun bir günün ardından dinlenmeye çalışırken Sahib ondan at sürmeye gitmesini ister. Sahib her zamanki gibi heyecanlı ve enerjiktir, bu teklifin cesaret gerektirdiğini ima ederek arkadaşını teşvik etmeye çalışır. Ama ana karakter yorgundur, bu yüzden teklifi nazıkçe reddeder. Doğa, hikâyenin her köşesinde hissedilir: Güneşin yavaşça Kafkas Dağları'nın ardına kayboluşu, köyün sessiz manzarası ve bazen huzurlu bazen yorucu kırsal yaşam, karakterlerin ruh halini ve ilişkilerini şekillendirir.

Hikâye aynı zamanda bölgenin jeopolitik önemine de küçük dokunuşlar yapar. Köyden geçen Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı ve Güney Kafkas gaz boru hattı, köyün stratejik bir noktada yer aldığını ve modern dünyanın etkilerinden tamamen uzak olmadığını gösterir. Ama bu detaylar, günlük yaşamın akışında neredeyse kaybolur gibi. Çünkü köy halkının tek önceliği, kışı rahat geçirebilmeleri için otları taylar haline getirmek ve zamanında bitirebilmektir.

Sahib'in enerjisi, köydeki gençler arasında tanınmıştır. Bu durum, ot biçme işinde bile kendini gösterir. İşlerin monotonluğu içinde o her zaman bir yolunu bulur ve işleri eğlenceli hale getirir. Bir gün ana karakter, işleri hızlandırmak için tayları bir hendek boyunca taşımayı önerir. Sahib bu fikri sever ve hemen harekete geçerler. Çözüm ilk başta zaman kazandırır gibi görünse de, ağır yükleri taşıırken elleri ve omuzları zarar görür. Ama sonunda işleri bitirmenin getirdiği tatmin, bu fiziksel zorlukların üstesinden gelir.

Hikâyenin bir başka önemli teması ise aile ve toplumsal normlardır. Köyde aileler, çocuklarının performansını ve davranışlarını sürekli gözlemler. Ana karakterin ailesi

de farklı değildir. Onların tarladaki işleri nasıl yaptığını, ot taylarını nasıl taşıdığını dikkatle izlerler. Sahib ve ana karakterin aileleri arasındaki kirvelik bağı, bu ilişkiye daha derin bir anlam katmaktadır. Fakat aynı bağ, gençlere sorumluluklar ve beklentiler de yükler. Bir gece, gençler ot balyalarını sabaha kadar taşımaya devam eder. Ancak bu durum aile büyüklerinden Avdı Kirve'nin eleştirisine neden olur. Onun sert sözleri, gençlerin bireysel özgürlükleriyle geleneksel değerler arasındaki çatışmayı ortaya koyar.

Ana karakter, bu işlerin getirdiği fiziksel yorgunluk kadar, toplumun beklentilerinin yükünü de hisseder. Yine de, işlerin sonunda elde edilen başarı ve tayların kış boyunca aile ekonomisine katkı sağlayacak olması, bu emeği anlamlı hale getirir. Sahib'in tükenmeyen enerjisi ise ana karakter için hem bir teşvik hem de bir rekabet unsurudur. İkilinin arasındaki dostluk, bir yandan dayanışmayı, diğer yandan da kırsal yaşamın bireyler üzerindeki zorluklarını yansıtır.

Sabah olduğunda, artık tarlada taşınması gereken son ot balyalarının kaldığını fark ederler. Gece boyu hissettikleri yorgunluk, yerini alışkanlıkla karışık bir dayanıklılığa bırakmıştır. Ana karakter, kırsal yaşamın bu döngüsel yapısını kabullenir. Bu döngü, köyde yaşayan herkes için bir zorunluluk haline gelmiştir ve doğa bu düzenin sessiz tanığıdır.

Hikâye, gençlerin fiziksel emeğin yanı sıra toplumsal sorumluluklarla da nasıl başa çıktığını anlatırken doğayı ve emeği merkezine alır. Ana karakter bu süreçte hem kendi sınırlarını keşfeder hem de toplumsal normlara uyum sağlamanın karmaşıklığını öğrenir. Sonunda, bireysel çabalar ve dayanışma, bu zorlu yaşamın temel taşları olarak öne çıkar.

Hikâye

Nuri, E. (2015). Gış. *Azerbaycan*. Aralık, 41- 52.

Bu hikâye, kırsalda yaşayan bir ailenin günlük yaşam mücadelesini ve zorluklarla dolu hayatını ele alır. Hikâye bir çocuğun bakış açısından anlatılır ve yoksulluk, dayanışma ve azim temalarını işler. Ailenin babası köyden uzakta bir öğretmendir ve

haftanın büyük bir kısmını başka bir köyde geçirir. Anne ise çocuklarıyla birlikte evin sorumluluğunu üstlenir. Aile, sınırlı imkânlarla yaşamını sürdürüyor ve sık sık temel ihtiyaçlarını karşılamak için fedakârlık yapmak zorunda kalıyor. Çocuk, aile içindeki bu mücadeleyi kendi gözünden aktarır.

Bir gün anne ve çocuk, pazara gitmeye karar verir. Evde bulunan tek sermayeleri bir hindidir ve bu hindiyi satıp temel ihtiyaçlarını karşılamayı planlarlar. Pazar yolculuğu oldukça zorlu geçer. Soğuk hava, uzun mesafeler ve annenin eski ayakkabıları bu zorluğun sembolüdür. Yol boyunca annenin dirayeti ve kararlılığı, çocuğun gözünde hayranlık uyandırır. Pazarda hindiyi satmaya çalışırken karşılarına birçok engel çıkar. İnsanlar sürekli pazarlık yapar ve düşük fiyat teklif eder. Anne, hindiyi değerinin altında satmayı kabul etmez, direnir. Bu durum annenin hem onurunu hem de çocuklarına olan sevgisini gözler önüne serer. Uzun bir çabanın ardından hindi uygun bir fiyata satılır ve aile, gerekli alışverişini yapar.

Eve dönüş yolculuğu, pazar yolculuğu kadar yorucudur. Soğuk hava ve karla kaplı yollar onları zorlasa da anne, çocuğuna moral verir ve birlikte zorlukların üstesinden gelmeye çalışırlar. Çocuğun, annesine duyduğu saygı ve hayranlık bu yolculuk sırasında daha da güçlenir. Eve dönüş yolunda anne ve çocuk, karla kaplı köy yollarında ilerlerken bir yandan yorgunluk ve soğukla mücadele eder. Yolculuk hem fiziksel hem de duygusal olarak zorlayıcıdır. Anne, çocuğunun moralini yüksek tutmak için sık sık konuşur, geçmişten hikâyeler anlatır ve yaşadıkları sıkıntıları hafifletmeye çalışır. Ancak annenin beden dili ve tavırları, yorgunluk ve endişe içinde olduğunu hissettirir.

Anne, köydeki eski zorlukları ve insanların dayanışma içinde nasıl hayatta kaldığını anlatır. Özellikle savaştan sonraki yıllarda yaşanan kıtlık ve yokluk günlerinden bahseder. Bu hikâyeler, çocuğa geçmişin zorlukları karşısında gösterilen direnç ve dayanışmayı hatırlatır, ona güç verir. Yolculuğun en zorlu kısmı, dik yokuşlu ve karla kaplı bir bölgede geçer. Anne, bu noktada çocuğuna cesaret vermeye devam eder. Yokuşu çıkarken karşılarına doğanın sert koşulları çıkar; yoğun kar ve soğuk hava âdeta onları durdurmaya çalışır. Ancak anne, çocuğuna dayanması gerektiğini söyler ve birlikte ilerlemeye devam ederler.

Anne ve çocuk, köyün yakınındaki bir dereyi geçerken geçmişte yaşanan zorlukları ve bu derenin hikâyelerini anımsar. Anne, köy halkının birlikte çalışarak nasıl güçlü olduğunu vurgular. Çocuğun zihninde hem bu anılar hem de annenin güçlü duruşu derin izler bırakır.

Sonunda köye ulaştıklarında anne ve çocuk hem fiziksel hem de duygusal olarak bitkin ama mutludur. Hindi satıp temel ihtiyaçlarını karşılamışlardır ve bu zorlu yolculuk bir dayanışma ve sabır hikâyesine dönüşmüştür. Anne, çocuğuna sık sık "her şeyin çalışarak ve direnerek üstesinden gelinebileceğini" söyler. Çocuk, annenin bu sözlerini bir hayat dersi olarak benimser ve onun kararlılığına hayranlık duyar.

Hikâye, anne ve çocuğun yoksulluk içinde gösterdikleri azim ve dayanışmayı, bu zor koşullarda bile insanlığın ve ailenin nasıl ayakta kalabildiğini etkileyici bir şekilde aktarır. Yoksulluğa rağmen, anne ve çocuğun birlikte hareket etmesi, hikâyenin umut dolu ve ders verici bir mesaj taşımasını sağlar.

5.2.3 Tiyatro ve Dramaturji

Tiyatro

Musabeyli, M. (2015). Yük vagonu. *Azerbaycan*. Ocak, 91- 121.

İki bölüm ve dört perdelik bir tiyatro. Tiyatro eseri, terk edilmiş bir yük vagonunda başlar. Orduhan ve Eşref, burada yaşamlarını sürdürmeye çalışırken geçmişleriyle ve birbirleriyle olan ilişkilerini sorgularlar. Sarıgül'ün varlığı, karakterlerin yaşadığı zorlukların ve duygusal yüklerin bir yansıması olarak ortaya çıkar.

Sarvan, lokomotif sürücüsü olarak eski günlerdeki yolculuklarını ve bugün geldiği noktayı değerlendirir. Lokomotifin ve yük vagonlarının metaforik anlamları, karakterlerin hayatlarındaki yolculukları ve duraklamaları sembolize eder.

Sahne boyunca, karakterler arasındaki diyaloglar ve olaylar, onların içsel dünyalarına ve duygusal çatışmalarına ışık tutar. Eşref'in Orduhan'a olan desteği, arkadaşlığın ve

dayanışmanın önemini vurgularken Sarıgül'ün varlığı, yaşamın getirdiği zorlukların üstesinden gelme çabasını gösterir.

Genel olarak "Yük vagonu", insanın kendi iç yolculuğunu ve geçmişle hesaplaşmasını anlatan derin bir hikâye sunar. Terkedilmiş bir yük vagonunda geçen bu tiyatro eseri, okuyucuyu karakterlerin iç dünyalarına ve yaşadıkları duygusal çatışmalara ortak etmektedir.

Tiyatro

Dramatik komedi

Mirelemov, H. (2015). Ahiretten gelen zeng.⁸Azerbaycan. Şubat, 63- 91.

Birinci perde:

Oyun, zarif ve geniş bir salonda başlar. Salonda modern bir tasarıma sahip büyük bir avize, dikkatlice düzenlenmiş bir yemek masası ve pahalı servis takımları bulunur. Filipinli hizmetçi Delisay, servisle meşguldür. Üst katta Röya, stilisti Timur'un yardımıyla merdivenlerden zarafetle inerken saç stiline ne kadar iyi olduğundan bahseder. Timur ise önceki stilistlerin beceriksiz olduğunu ve Röya'nın güzelliğinin bu yeni saç stiliyle daha da ortaya çıktığını söyler.

Röya, Timur'a önceki stilistlerin onu hayal kırıklığına uğrattığını ve onun gibi profesyonel biriyle çalışmanın ne kadar fark yarattığını anlatır. Timur, Röya'nın doğal güzelliğine övgüler yağdırır ve ona olan hayranlığını dile getirir. Bu sırada Röya, geçmişte yaşadığı zorluklardan ve nasıl zenginleştiğinden bahseder. Röya'nın anlattıkları, onun ne kadar güçlü ve azimli bir kadın olduğunu gösterir.

Bu esnada Ceyran, sevgilisi Pirim ile birlikte salona girer. Ceyran, hizmetçi Delisay'a çay yapmasını söyler. Pirim, Röya'nın zarafetine ve stiline hayranlıkla bakar. Ceyran, Pirim'e Röya'nın ne kadar özel ve güzel bir kadın olduğunu anlatır.

⁸Ahiretten gelen ses.

Aniden büyük bir patlama sesi duyulur ve ışıklar söner. Salon karanlığa gömülürken herkes panik olur. Dövrən, telefonunu çıkararak ışığı açar ve herkesi sakinleştirmeye çalışır. Bu sahne, karakterlerin olaylara verdikleri tepkileri ve aralarındaki ilişki dinamiklerini gözler önüne serer.

İkinci perde:

Röya, stilisti Timur'a geçmişte yaşadığı zorlukları ve nasıl zenginleştiğini anlatır. Dövrən ile evlenmeden önceki hayatında çektiği sıkıntıları ve bu sıkıntılarla nasıl başa çıktığını detaylandırır. Röya'nın anlattıkları, onun kararlılığını ve güçlü karakterini yansıtır. Timur, Röya'nın bu hikâyesini ilgiyle dinler ve ona olan hayranlığı daha da artar.

Dövrən, aile üyelerini bir araya toplar ve vasiyetnamesini açıklar. Herkesin mirastan alacağı payı belirler ve bu paylaşımlar üzerine büyük bir tartışma çıkar. Heyran, vasiyetnameyi okurken herkesin tepkisini çeker. Aile üyeleri, paylarının adil olup olmadığını sorgular ve bu durum aralarında gerilime yol açar.

Dövrən, mirasını adil bir şekilde dağıtmak istediğini ancak aile içinde çatışma çıkmasını istemediğini belirtir. Heyran ve diğer aile üyeleri, vasiyetin adil olduğunu düşünseler de, bazı üyeler memnuniyetsizliklerini dile getirir. Dövrən, mirasını açıklarken aile üyeleri arasındaki güven ve çıkar çatışmaları daha da belirgin hale gelir.

Dövrən, vasiyetini açıkladıktan sonra aile içinde bir anlaşma sağlanır. Herkes kendi payına razı olur ve aralarındaki çatışmalar çözülür. Son sahnede Dövrən ve Röya birlikte dans ederler. Bu dans, onların birbirlerine olan sevgisini ve ilişkilerinin gücünü simgeler. Aile üyeleri de dansa katılarak birlik ve beraberlik mesajı verirler.

Tv Senaryosu

Fehmi, İ. (2015). Her şey tersineve yahud müsibeti- fehreddin. *Azerbaycan*. Haziran, 116- 151.

Bu metin İ. Fehmi tarafından 2011 yılında kaleme alınıp 2015 yılında Azerbaycan dergisinde yayımlanmıştır. Senaryonun geçtiği zaman: XX. yüzyılın başları, Sovyet Devrimi'nden kısa bir süre önce. Mekân ise başkentten çok uzak olmayan köylerden biri olarak belirtilmektedir.

Senaryo metninde yer alan karakterleri kısaca özetlersek; Fahreddin bey: Petersburg'da hukuk eğitimi almış bir memur. Başkentte yaşamaktadır. Elza: Fahreddin Bey'in eşi. Aydın ve eğitimli bir kadın. İskender Bey: Fahreddin ile birlikte Petersburg'da eğitim almış bir kişi. İşsizdir ve tembel bir kişi olarak tanınır. Başkente yakın bir köyde yaşamaktadır. Ahund Ezim Ağa: İskender'in amcası, köyün din adamıdır. Mensure Hanım: Ahund Ezim'in eşi. Orta yaşlı, sakin tabiatlı bir kadın. Zülfikar Bey: Ahund'un kardeşi. Özgür düşünceli, esprili ve cömert bir kişidir. Ferhad Bey: Zülfikar Bey'in büyük oğlu. Babası gibi cesur ve cömerttir, biraz kibirli bir yapısı vardır. 23-25 yaşlarındadır. Ferman Bey: Zülfikar Bey'in küçük oğlu. Azimli, mert ama ağabeyine kıyasla daha sabırlıdır. Hacı Kerim: Ahund Ezim'in kız kardeşinin eşi ve aynı zamanda amcasının oğludur. Zengin bir tüccardır; şehirde kervansarayları ve dükkanları vardır. Mirze Hesen bey: Hacı Kerim'in oğlu. Yeni mezun olmuş eğitimli bir kişi. Köyde doktor olarak görev yapmaktadır. Uryadnik Rehimbey: köyün muhtarı. Heste Kazım: köy sakini. Diğer karakterler: Jandarmalar, bekçiler, köy sakinleri.

Tabut taşıyan gölgeler, bir defin töreninin tasvirini yapar. Ortamda dua ve salavat sesleri yankılanmaktadır, ancak detaylı diyalog bulunmamaktadır. Bir evde Elza Hanım kitaplık önünde kitap seçerken Fahreddin Bey eve gelir. Aralarında, Elza'nın merakı üzerine, Fahreddin Bey'in dostu İskender Bey'in ölüm haberini duyurmasıyla gelişen bir konuşma geçer. İskender Bey'in intihar ettiği öğrenilir. Bu haber Elza'yı derinden etkiler, ağlamaya başlar. Fahreddin Bey, durumu açıklığa kavuşturmak için köyde daha fazla araştırma yapacağını söyler ve bu kararını Elza'ya açıklar. Elza, köyün tehlikeli olduğunu hatırlatarak onu bu karardan vazgeçirmeye çalışsa da Fahreddin Bey, İskender Bey'in ölümüne dair gerçeklerin ortaya çıkmasını bir görev olarak görmektedir. Elza, onu korumak adına bir tabanca verir ve İskender Bey'in sevdiği bir müzik parçasını çalar. Bu sahne, İskender Bey'in yokluğunun derin etkisini hissettirir.

Muhtar, köyde bir düğün sonrası çıkan çatışmayı çözmek için Ahund Ezim Ağa'nın arabuluculuk yapmasını önerir. Bu sırada Fahreddin Bey köye gelir ve dostu İskender Bey'in şüpheli ölümüyle ilgili soruşturmaya başlar. İskender'in intihar ettiği odanın boş olması ve intihar için gerekli bir eşyanın bulunmaması cinayet ihtimalini güçlendirir. İskender'in önceden yardım istediği bir telgraf aldığını hatırlayan Fahreddin, ailesi ve köylülerle konuşarak gerçeği öğrenmeye karar verir. Araştırmasına Ahund Ezim Ağa'dan başlamayı planlar.

Fahreddin Bey, Ahund Ezim Ağa'yı ziyaret ederek İskender Bey'in ölümüne dair sorular sorar. Ahund Ezim Ağa, İskender'in babasız büyüdüğünü ve ailesinin onun her istediğini yerine getirdiğini, ancak sonradan alkol bağımlılığına yenik düştüğünü anlatır. Ahund Ezim Ağa ayrıca, İskender'in muhalif yazılar yazdığını ve bu yazıların çoğunu gizlice sakladığını itiraf eder. İskender'in ölümüyle ilgili sebep sorulduğunda, bunun kader olduğunu ve detaylı yorum yapmaktan kaçındığını ifade eder.

Ahund Ezim Ağa, İskender'in yazılarının kitap haline getirilmesi fikrine destek verir ve Fahreddin Bey'e Zülfügar Bey ile konuşmasını önerir. Ayrıca, İskender hakkında daha fazla bilgi almak için eşi Mensure Hanım'la görüşmesini tavsiye eder. Mensure Hanım'ın, İskender'in yaşamına dair önemli detayları paylaşabileceğini belirtir.

Fahreddin Bey, Zülfikar Bey'in evine gelir ve onunla İskender Bey'in hayatına dair yazmak istediği yazıyla ilgili konuşur. Zülfikar Bey, geçmişte İskender'in gazete çalışmaları nedeniyle bazı sorunlar yaşadıklarını söyler ve onun üzerine yazılması konusunda isteksizdir. Ancak Fahreddin Bey, İskender'in toplum için önemli bir figür olduğunu ve hakkında hatıralar yazılmasının değerli olacağını vurgular. Zülfikar Bey, İskender'in çocukluk döneminden itibaren himaye altında büyüdüğünü, ancak şehirdeki farklı muamelelerden dolayı zorluklar yaşadığını belirtir. İskender'in içkiye olan bağımlılığını da dile getirir ve bazı davranışlarını eleştirir. Zülfikar, aile içindeki bir dizi gerilimden söz ederek İskender'in yalnız bir hayat sürdüğünü ifade eder. Daha sonra Zülfikar Bey'in oğulları Ferhad ve Ferman içeri gelir. Zülfikar Bey, Fahreddin Bey'in sorularını yanıtlaması için Ferhad'ı bırakır ve Ferman ile birlikte dışarı çıkar. Ferhad Bey, İskender'in bazı

alışkanlıklarından dolayı aile içinde sorunlar yaşadığını ve onunla aralarındaki mesafenin giderek açıldığını belirtir. Buna rağmen, İskender'in toplum için önemli bir kişi olduğunu ve onunla gurur duyduklarını ifade eder. Son olarak Fahreddin Bey, Hacı Kerim ile de konuşmak istediğini belirtir. Ferhad Bey, onun kervansarayda olabileceğini söyler ve Fahreddin Bey'i oraya götürmeyi teklif eder.

Fahreddin Bey, Hacı Kerim'le kervansarayda görüşür ve İskender Bey hakkında yazacağı makale üzerine konuşur. Hacı Kerim, İskender'in Petersburg'daki eğitim hayatı boyunca maddi olarak desteklendiğini, ancak İskender'in maddi yardımları genellikle restoranlara ve projelerine harcadığını ifade eder. İskender'in açtığı gazete, tiyatro projeleri ve diğer girişimlerinin başarısızlığa uğradığını dile getirir. Ona göre, İskender idealist biriydi, ancak hayatın gerçekleriyle uzlaşamadı. Hacı Kerim'in oğlu Mirza Hasan görüşmeye katılır ve Fahreddin Bey'e İskender hakkında bir yazı verir. Yazı İskender'e duyulan derin saygı ve sevgiyle kaleme alınmıştır. Mirza Hasan, İskender'in topluma olan mesafesini ve onun idealleriyle toplumun gerçekliği arasındaki çatışmayı vurgular. Fahreddin Bey, Mirza Hasan'ı zekâsı ve görüşleri nedeniyle takdir eder. Sohbetin ardından, İskender Bey'in hatırasına duyduğu minnettarlıkla oradan ayrılır.

Fahreddin Bey, Mansure Hanım ile İskender Bey hakkında konuşur. Mansure, İskender'in küçük yaşta yetim kaldığını, kendisinin ona annelik yaptığını ve evde sevildiğini anlatır. İskender'in idealist olduğunu, ancak dünyanın düzenini değiştirme çabasının boşa çıktığını belirtir. Bu durumun onun hayatını tükettiğini söyler. Fahreddin Bey, Mansure Hanım'ın anlattıklarını not alır ve yayımlanacak yazının onlara da ulaştırılacağını söyleyerek ayrılır.

Akşam saatlerinde Fahreddin Bey ve Muhtar, İskender Bey'in ölümüne dair gizemi çözmek üzere konuşurlar. Muhtar, köyde İskender hakkında konuşmaya cesaret eden kimse olmadığını, ancak köyden Hasta Kazım'ın bilgi verebileceğini söyler. Hasta Kazım, İskender'in ailesi içinde anlaşmazlıklar yaşandığını ve Ahund'un küçük kızı Nisa beyim ile İskender arasında söylentiler olduğunu aktarır. İskender'in son zamanlarında ailesiyle özellikle Zülfikar Bey ve oğlu Ferman'la ciddi gerilimler yaşadığı ortaya çıkar.

Fahreddin Bey, İskender'in gizli bir evliliği olabileceği ihtimalini öne sürer. Bu evliliğin aile içinde kabul edilmeyeceğinden korktuğu için gizlendiğini düşünür. İkisi, İskender'in evini araştırmak üzere harekete geçerler.

İskender'in odasında Fahreddin Bey, Muhtar ve diğerleri tarafından bir inceleme yapılır. Oda, neredeyse boş ve sade bir şekilde düzenlenmiştir. Raflarda şarap şişeleri ve birkaç kitap bulunmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda, bir rafın arkasında saklanmış bir bölme keşfedilir. Ancak bölme boşaltılmıştır ve birilerinin burayı yakın zamanda açtığı anlaşılır.

Fahreddin Bey, İskender'in sakladığı önemli belgelerin başkaları tarafından alındığını ve bunun cinayetin asıl sebebi olabileceğini öne sürer. Özellikle İskender'in gizli bir ailesi ya da çocuğu olduğunu düşündüğü için aile mirasının paylaşımıyla ilgili sorunların bu belgelerde yer almış olabileceğini belirtir. İskender'in vasiyet bırakmış olabileceği fikri üzerinde dururlar. Fahreddin, cinayetin ve olayların kökenine dair daha fazla delil bulmak gerektiğini düşünerek çalışmayı genişletmeyi planlar.

Ahund Ezim Ağa'nın evinde toplanan Hacı Kerim, Mirza Hüseyin, Zülfikar Bey ve oğulları (Ferhad ve Ferman), Fahreddin Bey'in İskender'in ölümüne dair araştırmalarını tartışır. Fahreddin Bey'in, İskender'in odasında bulgular elde ettiği ve bunun aileyi zora sokabileceği belirtilir. Özellikle İskender'in vasiyetinin bulunmuş olabileceği ve bunun aile mülkleriyle ilgili sorunlar doğurabileceği konuşulur. Ahund, Fahreddin Bey'in köyden ayrılmasını sağlamaları gerektiğini söyler. Ancak bunun nasıl yapılacağı konusunda farklı fikirler ortaya çıkar. Zülfikar Bey, daha sert bir yöntemle Fahreddin'i uzaklaştırmayı teklif ederken Mirza Hüseyin ve Hacı Kerim diplomatik bir yaklaşımı savunur.

Sonunda, Zülfikar Bey bir plan yapar. Fahreddin Bey'e şüphe uyandırmayacak bir bahaneyle muhtara başka bir yere yönlendirmesi söylenir. Bu sırada Zülfikar ve oğulları, Fahreddin'in üzerindeki baskıyı artırmak için harekete geçecektir. Ahund Ezim Ağa ise her şeyin kontrol altında yapılması ve daha fazla gürültüye neden olunmaması gerektiğini vurgular.

Fahreddin Bey, İskender'in trajik ölümü ve toplumun baskıcı yapısıyla ilgili kabus görür. Kabusta İskender'in toplumla uyuşmayan düşünceleri, aile baskısı ve trajik sonu sembolik sahnelerle anlatılır. Fahreddin uyanınca silahlı adamların tehdidiyle karşılaşır ve köyü terk etmesi istenir. Bölüm, bireyin baskıcı topluma karşı mücadelesi ve çaresizliği üzerine yoğunlaşır. Fahreddin Bey, İskender Bey'in ölümüne dair gerçeği ortaya çıkarmaya kararludur ve jandarmaların desteğiyle soruşturmayı ilerletir. Ancak köydeki güçler engel çıkarır, bazı tanıklar kaybolur. Mirza Hüseyin ile uzlaşma aramayı düşünür, ancak olayların karmaşıklığı süreci zora sokar.

Fahreddin Bey, Mirza Hasan ile İskender'in ölümüne ilişkin konuşur ve olayın cinayet olduğuna dair elindeki delilleri paylaşır. Mirza Hasan, ailesinin suçsuzluğunu savunmaya çalışır, ancak Fahreddin Bey İskender'in aile içindeki sırlarından ve ölümüne giden süreçten haberdar olduğunu gösterir.

Fahreddin Bey, İskender'in ölümünün arkasında bir miras meselesi ve vasiyetnameye bağlı bir komplo olduğunu düşündüğünü açıklar. Ayrıca jandarma desteğiyle adaletin sağlanacağı konusunda kararludur ve bunu Mirza Hasan'a iletmesini ister. Bölüm, Fahreddin Bey'in jandarma hazırlıklarını yönlendirmesiyle sona erer.

Fahreddin Bey, Zülfikar Bey ve diğerlerini İskender'in ölümünden sorumlu tutar ve jandarmalar eşliğinde suçluların teslim edilmesini ister. Muhtar ve diğerleri suçlamaları reddetse de Fahreddin Bey'in delilleri, özellikle İskender'in vasiyetnamesi ve mektupları, suçlamaları güçlendirir. Mektuplar arasında Fahreddin'in eşi Elza'nın, İskender'le olan yasak ilişkisinden bahseden yazıları da bulunur.

Bu gerçek karşısında Fahreddin şok geçirir ve intihar eder. Bölüm, Muhtar'ın Fahreddin'in oğlunu himayelerine alacaklarını söylemesiyle sona erer. Hikâye, yozlaşma, ihanet ve trajedi temalarını yansıtan çarpıcı bir şekilde son bulur.

5.3 Yeni Tercümeler

Deneme

Kazımoğlu, M. (2015).Yugranın şeir havası. *Azerbaycan*. Ocak, 153.

"Yugranın şeir havası" adlı yazı, Memmed Kazımoğlu tarafından kaleme alınmıştır ve Hantı-Mansiysk şehrinde gerçekleştirilen şiir etkinlikleri ile Yugra Yazarlar Birliği'nin faaliyetlerine odaklanmaktadır. Kazımoğlu, etkinlik sırasında Azerbaycan dilinde Yugra yazarlarının bir almanağını hazırlama teklifi alır ve bu projeye destek verir. Bu süreçte, Tümen'de yaşayan tanınmış yazar Knyaz Goçag'ın da desteğiyle, Yugra yazarlarının eserlerini Azerbaycan diline çevirir ve bu eserlerin Azerbaycan edebiyatına olan ilgisini keşfeder. Yazı, Kazımoğlu'nun Yugra'daki edebî atmosferi ve yazarların Azerbaycan edebiyatına duydukları ilgiyi vurgular.

Tercüme şiir

Serbest nazım

Lirik

Şelokov, İ. (2015).Sual. (S. Memmedzadeve K. Goçag, Çev.).*Azerbaycan*. Ocak, 153- 154.

"Sual" şiirinde, şair tanıdığı bir âlimden insanın geçmişe umutla bakmasının ve gelecekte korkmasının sebeplerini sorgular. Âlime çeşitli sorular yönelterek insanların neden umut beslediğini, neden korku duyduğunu ve geleceğe dair hedefler koyarken neden cesur davrandığını öğrenmek ister. Ancak bu sorgulama sırasında aniden bir tufan kopar ve yoğun yağmur yağmaya başlar. Bu beklenmedik hava durumu, âlimin şaire cevap vermesini engeller ve şair, sorularının cevapsız kaldığını ifade eder.

Şiirin ikinci bölümünde, kanatları tam olarak gelişmemiş kuşların güneye, kanatları güçlenmiş kuşların ise kuzeye yöneldiği metaforu kullanılarak insanların hedefleri ve inançları sorgulanır. Şair, Vatan kavramına ve dostluk ilişkilerine değinir, insanların hayatlarında güvendikleri değerler ve inançlar üzerinde durur.

Şiirin konusu, insanın içsel dünyasında yer alan umut, korku, inanç ve hedeflerdir. Şair, insanın bu duygularını ve düşüncelerini bir âlimle yaptığı konuşma üzerinden sorgular. Şiirin teması, insanın içsel çatışmaları, umut ve korkularıdır. Şair, geleceğe dair umut besleyen insanın aynı zamanda geçmişe dönük bir korku taşımasını ve bu duyguların insan yaşamındaki etkisini inceler. Tercüme şiir olduğundan ötürü nazım biçimi ve hece ölçüsü gibi etkenler şiirde aranmaz, burada amaç şiirin anlam derinliğine girmektir.

Tercüme şiir

Serbest nazım

Pastoral

Riyabi, İ. (2015). Adamsız mekanin azadlığı sepicisi.⁹ (S. Memmedzadeve K. Goçag,Çev.). *Azerbaycan*. Ocak, 156.

"Adamsız mekanin azadlığı sepicisi" adlı şiir, doğanın ve insanın evrensel düzenini sorgulayan bir eserdir. Şair, doğanın kendi başına bırakıldığında nasıl kendi dengesini bulduğunu ve insan müdahalesine gerek kalmadan kendi kendini düzenlediğini anlatır. Doğanın bu düzeni, fırtınalar ve karlarla şekillenmiş, taşların üzerine saçılan tohumlar ise umutla beklenmiştir. Şair, doğanın bu mucizevî düzenini överken insanın doğaya müdahalesini ve doğanın insan eliyle nasıl bozulduğunu eleştirir. Tercüme şiir olduğundan ötürü nazım biçimi ve hece ölçüsü gibi etkenler şiirde aranmaz, burada amaç şiirin anlam derinliğine girmektir.

Tercüme şiir

Serbest nazım

Lirik

⁹İnsansız mekânın özgürlük ekicisi.

Riyabi, İ. (2015). Sürgün olunmuş mektub. (S. Memmedzade ve K. Goçag, Çev.). *Azerbaycan*. Ocak, 156- 157.

"Sürgün olunmuş mektub" adlı şiir, şairin uzaktaki dostuna yazdığı bir mektup niteliğindedir. Şair, arkadaşı İosife, dünyanın değişen koşullarını ve insanların yaşadığı zorlukları anlatır. Geçmişin güzel anılarından bahsederken şimdiki zamanın zorluklarını ve hayal kırıklıklarını dile getirir. Şair, arkadaşının sıkıntılarını anladığını ve onun yanında olduğunu ifade ederken aynı zamanda içinde bulundukları dönemin zorluklarına dikkat çeker. Tercüme şiir olduğundan ötürü nazım biçimi ve hece ölçüsü gibi etkenler şiirde aranmaz, burada amaç şiirin anlam derinliğine girmektir.

Tercüme şiir

Serbest nazım

Lirik

Riyabi, İ. (2015). Rus yazıçısı. (S. Memmedzade ve K. Goçag, Çev.). *Azerbaycan*. Ocak, 157.

"Rus yazıçısı" adlı şiir, geleneksel yaşam tarzını benimseyen bir Rus yazarının portresini çizer. Yazar, sıradan bir hayat sürmekte ve günlük işlerle meşgul olmaktadır. Modern dünyaya ve lüks yaşama ilgisizdir; ne kulüplere gider ne de araba sürer, hatta Paris'e gitmeyi bile dert etmez. Onun hayatında asıl önem taşıyan, bahçesini sulamak ve dostlarına taze sebzeler sunmaktır. Şiirin sonunda, yazdığı eserlerin Paris'e götürülüp müzede sergilenmesini temenni eder. Tercüme şiir olduğundan ötürü nazım biçimi ve hece ölçüsü gibi etkenler şiirde aranmaz, burada amaç şiirin anlam derinliğine girmektir.

Tercüme şiir

Serbest nazım

Lirik

Serkaşin, P. (2015). Hokkular silsilesi.¹⁰ (S. Memmedzade ve K. Goçag, Çev.). *Azerbaycan*. Ocak, 158- 160.

"Hokkular silsilesi" adlı şiir, modern zamanların karmaşıklığı ve bireylerin bu karmaşıklık karşısındaki duygusal ve düşünsel duruşlarını anlatır. Şiirde çeşitli imgeler ve benzetmeler aracılığıyla, geçmişin masumiyeti, modern dünyanın getirdiği yabancılaşma ve duygusal çalkantılar betimlenir. Şiir, zamana yayılan düşünceler, duygular ve yaşam deneyimlerinin bir araya gelerek oluşturduğu karmaşık bir yapıyı sunar. Şiirin teması, modern dünyada bireyin yabancılaşması, duygusal dalgalanmalar ve yaşamın geçiciliğidir. Aynı zamanda, geçmişin masumiyetine duyulan özlem ve bu özlemin modern yaşamın gerçeklikleriyle çatışması da önemli bir tema olarak öne çıkar. Tercüme şiir olduğundan ötürü nazım biçimi ve hece ölçüsü gibi etkenler şiirde aranmaz, burada amaç şiirin anlam derinliğine girmektir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yesenin, S. (2015). Gara adam. (E. Borçalı, Çev.). *Azerbaycan*. Mayıs, 81- 84.

Bu şiir yalnızlık, mücadele, umutsuzluk ve hayal kırıklıklarıyla dolu karanlık bir içsel yolculuğun anlatısıdır. Şiirin ana karakteri, karanlık bir adamın kendisini takip ettiğini, peşini bırakmadığını ve sürekli bir baskı altında olduğunu hissetmektedir. Bu kara adam, karakterin iç dünyasında bir korku unsuru olarak yer almakta, sürekli onu rahatsız etmekte ve huzursuz etmektedir. Şair, karakterin başından geçenleri, onun zihinsel mücadelesini, toplumdan ve kendisinden duyduğu yabancılaşmayı iç içe geçerek sunar. Bu mücadele, karakterin hem bireysel hem de toplumsal anlamda yaşadığı çatışmaları sembolize eder. Şairin de dâhil olduğu edebî çevrede var olan

¹⁰ Şoklar silsilesi.

eleştiriler, yaratıcı süreçte karşılaşılan engeller, kendini ifade etmenin zorlukları ve alkolün etkisi altındaki varoluş sancıları bu şiirin temasını oluşturan önemli unsurlardır.

"Gara adam", karakterin zihninde sürekli yankılanan bir varlık olarak onun hayata ve edebiyata olan yaklaşımını şekillendirir. Bu karanlık figür, kimi zaman karaktere emirler verir, kimi zaman da onu küçümser, azarlayarak ruhsal bir baskı uygular. Karakter ise bu seslere karşı koymaya çalışır, bazen karanlık figürle mücadele ederken bazen de onunla uzlaşmaya çalışır.

Şiirde, hayatın zorlukları, varoluşsal bunalımlar ve kişinin kendisiyle yüzleşmesi gibi temalar da öne çıkar. Şair, edebî yaratıcılığı bir tür ruhsal arınma ve kendini anlama süreci olarak tanımlar ve bu süreçte geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki köprüleri sorgular. Şiirdeki karakter, kaybettiği değerleri geri kazanma arayışındadır, ama aynı zamanda bu arayış, onun daha da derinleşen acılarını, yalnızlığını ve yabancılaşmasını ortaya koyar.

Bu içsel mücadele, aynı zamanda karakterin hayatındaki anlam arayışını ve toplumsal baskılarla mücadelesini temsil eder. "Gara adam", sadece bir düşman değil, aynı zamanda karakterin kendi içindeki karanlık tarafını, korkularını ve kendisine karşı duyduğu güvensizliği de sembolize eder. Bu nedenle şiir hem bireysel hem de toplumsal boyutta, insan ruhunun karmaşıklığını ve derinliklerini açığa çıkaran bir yapıya sahiptir.

Roman

Belov, V. (2015). Olan işdi. (E. Hüseyinbeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Mayıs, 85- 126.

Bu romanın birinci bölümü "Yolunu tut, get" başlığında, İvan Afrikanoviç'in atı Parmen ile gerçekleştirdiği yolculuk ve bu süreçte yaşadığı olaylar üzerinden şekillenmektedir. İvan Afrikanovich, maden işinden dönerken atı Parmen ile birlikte eve gitme çabası içindedir. Yolda karşılaştıkları durumlar, içki içmeleri sonucunda doğan karmaşalar ve İvan'ın sarhoşluk haliyle sergilediği davranışlar detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. İvan, madenden döndükten sonra Parmen ile birlikte boş

şişeleri teslim etmek üzere yola çıkmış, sonrasında ise arkadaşlarıyla alkol almıştır. Bu süreçte yaşanan tartışmalar, iddialar ve İvan'ın sarhoşluk halindeki hareketleri, karakterin içinde bulunduğu karmaşık durumu gözler önüne sermektedir.

İvan Afrikanoviç'in iç monologları ve atı Parmen ile gerçekleştirdiği diyaloglar hem geçmişine hem de anlık duygusal durumlarına dair derin ipuçları sunmaktadır. Özellikle eşi ve çocukları hakkında yaptığı konuşmalar, onun ailevi sorumluluklarını taşıma konusunda yaşadığı güçlükleri ve bu sorumlulukların getirdiği yüklerle nasıl baş etmeye çalıştığını göstermektedir. Sarhoşluk haliyle yolu karıştıran İvan'ın aksine, Parmen'in onu doğru yola yönlendirmesi, karakterin hayatındaki dengeleyici unsurları ve İvan'ın yaşadığı içsel karmaşayı sembolik bir şekilde temsil etmektedir. Roman, İvan'ın kendisiyle ve çevresiyle olan ilişkilerini sorgulayan bir anlatım sunmaktadır.

Birinci bölümün ikinci kısmında ise, İvan Afrikanoviç ve arkadaşı Mişka'nın kasabaya dönüş yolculuğu ele alınmaktadır. İvan ve Mişka, gece boyunca yollarına devam ederken karakterler arasında geçen diyaloglar ve bu diyalogların yansıttığı ruh hali, hikâyenin dramatik yapısını pekiştirmektedir. İvan Afrikanoviç'in, arkadaşı Mişka'ya yaptığı evlilik tavsiyeleri ve Mişka'nın bu konudaki kararsızlığı, iki karakterin hayatlarına dair ipuçları sunmaktadır.

Kasabaya yaklaşırken İvan Afrikanoviç'in tanıdığı Nyuşka hakkında Mişka'ya söyledikleri, onun Mişka'ya yaptığı bir nevi "çöpçatanlık" girişimidir. İvan, Nyuşka'nın iyi bir eş olabileceğini düşünerek Mişka'yı bu konuda teşvik etmektedir. Ancak, evlerine döndüklerinde Nyuşka'nın gösterdiği sert tepki hem İvan'ın hem de Mişka'nın planlarının beklenmedik şekilde sonuçlanmasına neden olur. Nyuşka'nın, İvan ve Mişka'yı evinden kovması, onların umduğu barışçıl sonun aksine gergin bir tablo çizmektedir.

Bu bölüm, İvan Afrikanoviç'in ve Mişka'nın çevrelerindeki insanlarla olan karmaşık ilişkilerini gözler önüne sererken karakterlerin çaresizlikleri ve hayal kırıklıklarıyla nasıl başa çıktıklarını da göstermektedir. Yazar, Nyuşka'nın tepkisi üzerinden toplumda yer etmiş geleneksel cinsiyet rollerine ve beklentilere eleştirel bir bakış

sunmaktadır. Ayrıca, İvan Afrikanoviç'in bu çabalarının sonuçsuz kalması, onun hayatında kontrol edemediği durumlarla nasıl yüzleştiğini ve bu konudaki çaresizliğini ortaya koymaktadır.

Bu bölümün üçüncü ve dördüncü kısımları, İvan Afrikanoviç ve arkadaşı Mişka'nın kasabaya dönüşlerinde yaşanan olaylarla ve kasaba halkının bu olaylara tepkileriyle şekillenmektedir. Üçüncü kısımda, İvan ve Mişka'nın Nyuşka'nın evinde yaşadıkları olaylar kasaba halkı arasında hızla dedikodu malzemesi olmuştur. İvan ve Mişka'nın Nyuşka'ya talip olmaya çalışmaları başarısız olmuş, Nyuşka'nın onları evden kovması sonucu yaşanan olaylar kasabada geniş yankı bulmuştur. Roman, bu bölümde, kasaba halkının dedikoduları ve bu olayın yankılarını detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Sabah saatlerinde kasabanın bakkalında toplanan kadınlar, İvan ve Mişka'nın Nyuşka'nın evindeki başarısız elçilik girişimini konuşmaktadır. Kasaba halkı arasında yayılan dedikodular, bu olayın farklı yorumlarla süslenerek büyütülmesine yol açmıştır. Özellikle kadınlar arasında, Nyuşka'nın onları evden kovması ve İvan'ın sarhoşluk hali çeşitli şekillerde anlatılmakta ve olayın farklı boyutları üzerine yorumlar yapılmaktadır.

Bu kısımda, İvan Afrikanoviç ve Mişka'nın kasabada yaşanan olaylara tepkileri ve halkın bu olaya yaklaşımı ele alınmaktadır. İvan'ın kasabada dolaşırken yaşadığı utanç ve pişmanlık, onun içsel çatışmalarını ve toplumun ona yüklediği rollerle başa çıkma çabalarını anlatmaktadır. Mişka'nın ise kendini ifade ediş biçimi ve toplumun ona yönelik tepkileri, onun İvan ile olan ilişkisini ve kasaba halkı arasındaki yerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Dördüncü kısımda ise İvan Afrikanoviç'in karısı Katerina'nın doğum süreci ve bu süreçte yaşanan olaylar ele alınmaktadır. İvan, karısının doğum yaptığı sırada sarhoş bir halde kasaba hamamında yakalanmış, bu durum kasaba halkı tarafından hoş karşılanmamıştır. İvan'ın karısına ve ailesine karşı olan sorumluluklarını yerine getirememesi, karakterin zayıf yanlarını ve toplum içindeki yerini daha da zorlaştırmaktadır. Karısının doğumu esnasında bile yanında olamaması, İvan'ın aile

bağlarındaki kırılganlığı ve sorumluluklarıyla yüzleşememesini ortaya koymaktadır. Katerina ise bu süreçte güçlü bir duruş sergileyerek hem yeni doğan bebeği hem de aileyi ayakta tutmaya çalışmaktadır.

Bu romanın ikinci bölümünün birinci kısmı, İvan Afrikanoviç'in ailesinin gündelik yaşamını ve küçük çocuklarının hayatlarını ele almaktadır. Bu bölümde, İvan Afrikanoviç'in ailesi içinde geçen anılar, çocukların gelişimi ve ailenin zorluklarla dolu günlük yaşamı detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Bölüm, altı haftalık yeni doğmuş bir bebeğin bakımı ve ailenin diğer üyeleriyle olan etkileşimleriyle başlar. Bebek, yeni dünyaya alışmaya çalışırken büyükanne Yevstolya onun bakımını üstlenmiştir. Bebek, annesinin eksikliğini hissederken Yevstolya büyükanne olarak ailenin yükünü omuzlamaktadır. Annenin yokluğu, çocuğun duygusal dünyasında önemli bir yer tutar ve bu eksiklik, Yevstolya'nın çocukları teselli çabalarına rağmen hissedilmeye devam eder.

Yevstolya, aynı zamanda evdeki diğer çocuklarla da ilgilenmektedir. Mişka ve Vaska, sabahları erken uyanarak evin içinde hareketlenirler ve kendi aralarında küçük tartışmalar yaşarlar. Onlar, kendi başlarına giysilerini giymeye çalışır ve bazen yanlış giyindikleri olur. Küçük kardeşleri Volodka'nın beşiğin içinde huzursuz olması ve ağlaması, evin içinde sıkça duyulan bir durumdur. Mişka ve Vaska ise dışarıya çıkarak köyde oyunlar oynamak isterler ve bu sırada küçük kardeşlerine yardım etmekten kaçınırlar.

Bölümde ayrıca, Yevstolya'nın çocuklara anlattığı masallar ve onların hayal dünyasına katkısı da vurgulanmaktadır. Çocukların, masal anlatılmasını istemesi ve bu masallarla büyümeleri, onların dünyasında önemli bir yer tutmaktadır. Yevstolya, çocukların ilgisini çekmek için farklı masallar anlatır ve bu şekilde onların dikkatini toplamaya çalışır. İvan Afrikanoviç'in ailesindeki gündelik yaşam, zorluklarla ve yokluklarla doludur. Özellikle annenin yokluğu, çocuklar üzerinde derin bir etki bırakmakta ve Yevstolya büyükanne olarak onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve çocukların birbirleriyle olan etkileşimleri, bu bölümde dikkatle ele alınmıştır. Romanın bu bölümü, çocukların

masumiyeti ve aile bağlarının zorlu koşullar altında nasıl güçlenebileceği üzerine derin bir gözlem sunmaktadır.

İkinci bölümün ikinci kısmında "Nene'nin Masalları" başlığı altında, kasabanın yaşlı kadını Yevstolya nenenin çocuklara anlattığı masal etrafında gelişen olaylar ele alınır. Masal, "Peşehonlar" adı verilen tembel, disiplinsiz bir grup insanın maceralarını anlatmaktadır. Peşehonlar, işlerinde başarısız olan, sorumluluk almaktan kaçınan ve genellikle vaktini boşa harcayan bireyler olarak tasvir edilir. Yevstolya nene, bu masalı anlatırken çocukları uyarır ve onları disiplinli olmaya yönlendirir.

Masalın temelinde, peşehonların yaşadığı köydeki düzensizlikler, onların sorumsuz davranışları ve birlik içinde hareket etme çabaları yer alır. Bu kişilerin zorluklarla dolu yaşam mücadelesi ve bir arada kalabilmek adına yaptıkları trajikomik hareketler anlatılır. Nene, masalı anlatırken çocukların dikkatini çeker ve bazen onların yaramazlıklarına değinir. Bu bölümlerde, nenenin masal anlatımı aracılığıyla çocukları eğitmeye çalıştığı, onlara ahlak dersleri verdiği görülmektedir.

Masalın ortasında Yevstolya nene, çocukları azarlarken gerçek yaşamdan da örnekler vererek onların yaptığı hataları peşehonların yanlış davranışlarıyla kıyaslar. Özellikle Vaska ve Mişka'nın kıyafetlerini düzgün giymemeleri, Yevstolya'nın sabırsızlığına ve uyarılarına neden olur.

Bu sırada, Nyuşka'nın annesi Stepanovna, evi ziyaret eder ve nene ile uzun bir sohbete başlarlar. Aralarındaki konuşmada, geçmiş günlerin zorlukları, sağlık sorunları ve aile yaşantıları hakkında detaylar paylaşılır. Stepanovna'nın gelmesi, çocukların biraz sakinleşmesini ve nenenin onlara verdiği molayı sağlar.

Üçüncü kısımda "İvan Afrikanoviç'in Sabahı" başlığı altında, İvan Afrikanoviç'in sabah rutini ve düşünceleri detaylı bir şekilde ele alınır. Bu bölümde, İvan Afrikanoviç'in doğa ile iç içe bir yaşam sürdüğü ve erken kalkmanın onun için önemli bir alışkanlık olduğu vurgulanır. Dedesi ona, "Erken kalkan, erken evlenen pişman olmaz" demiştir ve İvan Afrikanoviç bu öğüdü benimseyerek hayatında uygular.

İvan Afrikanoviç, sabah erken saatte balta ve balık sepetini alarak dışarı çıkar. Kışın soğuk havasında ağaçların dallarını kırar ve balık tutmak için nehre gider. Güneşin doğuşunu ve doğanın güzelliğini izlerken derin düşüncelere dalar. Güneşin doğuşunu, her zaman olması gereken bir düzen olarak görür ve doğanın döngüsüne hayranlıkla bakar. Bu sırada karşılaştığı bir serçe kuşunun donmuş halde yerde yattığını görür ve onu kurtarmak için çabalar. Kuşu göğsüne koyarak ısınmasına yardımcı olmaya çalışır. Bölümde İvan Afrikanoviç'in, doğanın içinde geçirdiği vakit ve doğayla kurduğu bağ detaylandırılır. Doğanın döngüsü ve İvan'ın bu döngü içerisindeki yeri, karakterin derin düşüncelerini ve hayat felsefesini yansıtır. Aynı zamanda, bu bölümde doğa tasvirleri ön plana çıkar. Karla kaplı orman, donmuş zemin, hayvanların izleri ve doğanın sessizliği, İvan'ın içsel dünyasını ve yalnızlığını sembolize eder.

İvan Afrikanoviç, balık tutmaya çalışırken karşılaştığı zorlukları sakinlikle karşılar. Balık ağlarında balık bulamaz ama bu durum onu hayal kırıklığına uğratmaz. Çünkü İvan için doğa ile geçirilen bu zaman, sonuçtan daha önemlidir. "Hiçbir şey olmasa da maviliklerin sonsuzluğu var" diyerek durumu kabullenir ve hayata karşı felsefi bir bakış açısı sergiler. Bölüm, İvan Afrikanoviç'in soğuk havada, doğayla uyum içinde, derin düşünceler içinde yürüyüş yapmasıyla sona erer. Zaman, onun için durmuş gibidir ve günlük dertlerden uzak, beşiktekilere benzeyen bir kaygısızlık içinde yaşamın tadını çıkarmaktadır.

Dördüncü kısımda "Katerina" başlığı altında, Katerina'nın sabah erkenden kalkarak günlük görevlerine başlaması anlatılır. O, sabah saat üçte kalkar, elinde kovaıyla hayvanları beslemek ve su taşımak için dışarı çıkar. Evdeki diğer çocuklar henüz uyumaktadır ve yataklarında derin bir uyku içerisindeyler.

Katerina'nın sabah rutini oldukça yoğundur. Sobayı yakar, inekleri sağıar ve ev işlerini yapar. Bu süreçte, geçmişine ve ailesine dair düşüncelere dalar. Eşi İvan Afrikanoviç'in kendisine olan davranışları ve beraber geçirdikleri zorlukları hatırlar. İvan'ın Berlin'e kadar gidip geri döndüğü savaş anılarını ve zaman zaman yaşadığı pişmanlıkları aklından geçirir. Özellikle, aralarındaki sorunlar ve İvan'ın Daşka

Putanka ile olan ilişkisi onu derinden etkilemiştir. Bu anılar Katerina'nın içinde burukluk yaratır ancak güçlü durmaya çalışır ve ev işlerine devam eder.

Bölümde Katerina'nın yaşadığı yoksulluk ve ekonomik sıkıntılar vurgulanır. Çocukları için temel ihtiyaçları karşılamakta zorlandığı, özellikle Tanyuşka'ya para göndermekte zorluk yaşadığı belirtilir. Katerina'nın çabaları, evdeki herkesin ihtiyaçlarını karşılamak adına verdiği mücadele ve bu süreçte yaşadığı duygusal yükün altı çizilir.

Katerina, hayvanlarla ilgilenirken fenalaşır, göğsünde bir ağrı hissederek ve vücudu titrer. Bu, onun fiziksel olarak ne kadar yorulduğunun ve sağlık sorunlarıyla mücadele ettiğinin bir göstergesidir. Ancak yine de durmaz, yeni doğmuş buzağılara bakmaya devam eder.

Bölüm, Katerina'nın yalnızlığı ve yorgunluğuyla sona erer. İçsel gücünü koruyarak çocukları ve ailesi için çalışmaya devam ederken fiziksel ve duygusal yorgunluğu derinleşir. Onun yaşamı, fedâkarlık, zorluklarla mücadele ve ev işlerinin bitmeyen döngüsü etrafında şekillenmektedir.

Romanın üçüncü ve son bölümü, köyde geçirdiğimiz zamana son bir bakış sunar ve köy yaşamının döngüselliklerini, karakterlerin bireysel hikâyeleriyle birleştirir. Baharın gelişiyi doğanın yeniden canlanması, köy halkının günlük yaşamındaki değişimleri de beraberinde getirir. Bu süreçte anlatılan olaylar, köydeki yaşamın her bir küçük detayıyla gözler önüne serilir. Roman, köyde yaşayan insanların birbirleriyle ilişkilerini, gündelik hayattaki mücadelelerini, umutlarını ve kaygılarını duygusal bir şekilde resmeder.

Bölüm, köydeki genel atmosferi betimleyerek başlar. Bahar gelmiş, karlar erimiş, çaylar taşmış, köy yolları ise çamurla kaplanmış. Herkesin işi gücü vardır ama yaşamda bir durgunluk ve sakinlik hissedilmektedir. Güneşin köye düşen ilk ışıklarıyla birlikte, köyde sabahın başlamasıyla insanlar uyanır ve sıradan işlerine koyulur. Bu sırada kuyuya su almak için giden Daşka, kovayı kuyudan çıkarmakta zorlanır ve bu sırada onun sabrını ve azmini gözler önüne seren içsel bir mücadele

yaşanır. Daşka bu kovayı çıkarırken hayal kırıklığı yaşasa da pes etmez, bu da onun karakterini güçlü bir şekilde ortaya koyar.

İvan Afrikanoviç'in bu bölümdeki rolü, köy halkının sıradan fakat anlamlı işlerini betimlemektedir. İvan, evin çevresindeki işlerle uğraşırken köylülerle sohbet eder ve basit işlerin bile ne kadar emek gerektirdiğini gösterir. Ayrıca traktörle ilgili bazı sorunları çözmeye çalışır ve köyün tarla işlerini organize eder. Bu sırada köyün birçok bireyi, günlük işlerin akışına kapılır. İvan Afrikanoviç'in köydeki yeri, lider gibi görünmeden doğal bir rehber gibidir. Köydeki herkes, onun sakin ve güven verici kişiliğine saygı duyar.

Müzik de bu bölümde önemli bir yer tutar. Gençlerden Mişka, armonikasını alarak köyün meydanına gelir ve çalmaya başlar. Nadya da bu müziğe şarkılarıyla eşlik eder. Bu sahneler, köyün ortak ruhunu yansıtır. Nadya'nın şarkıları, köydeki insan ilişkilerini, aşkı, dostluğu ve beraberliği anlatır. Mişka'nın Nadya'ya karşı beslediği duygular ve köy gençlerinin aralarındaki ilişkiler de bu sahnelerde belirginleşir. Müzik, köy yaşamının neşesini ve hüznlerini bir arada barındırır. Nadya ve diğer gençlerin eğlendiği bu anlar, köyün gençlerine ve umut dolu geleceğe dair bir umut simgesidir.

Bu bölümde köydeki hayvanlar da önemli bir yer tutar. Örneğin, Yeremiha'nın inatçı bir buzağısı vardır ve bu buzağı, köyün çeşitli yerlerinde kaçmaya çalışırken Yeremiha onu yakalamaya uğraşır. Bu olay, köyün insanları arasındaki küçük ama sevimli rekabetleri ve mizahi anları da beraberinde getirir. Aynı şekilde, köydeki yaşlı adam Kurov, köyün horozlarından birinin kendi tavuğunu rahatsız ettiğinden şikayet eder ve komşusu Yeremiha'dan "nafaka" talep eder. Bu anekdotlar, köy yaşamındaki mizahı ve insan ilişkilerinin karmaşıklığını gözler önüne serer.

Romanın sonlarına doğru, köydeki karakterlerin bir kısmının geleceğe dair umutlarını ve planlarını görürüz. Özellikle Katerina'nın köye dönüşü, köydeki herkes için bir sevinç kaynağı olur. Katerina, hastaneden iyileşip dönmüştür ve eve döner dönmez çocuklarına ve ev işlerine koşar. İvan Afrikanoviç ve Katerina'nın yeniden bir araya gelmesi, köydeki birlik duygusunun ve ailenin önemini yansıtır. İvan

Afrikanoviç, Katerina'nın dönüşüyle birlikte yeniden canlanır, eşiyle arasındaki sevgi ve bağlılık, köy hayatının belki de en anlamlı yönlerinden biridir.

Son bölüm, köy yaşamının döngüsellığı ve karakterlerin hayatlarındaki değişmezlik duygusuyla sona erer. Sabah yeniden köydeki yaşam başlar. Kadınlar ineklerini sağmak için yola çıkar, çocuklar oyun oynamaya devam eder, erkekler tarlalarda çalışmaya koyulur. Köyün yaşlıları, savaş anılarını ve geçmişin olaylarını anlatmaya devam ederken gençler ise yeni umutlar ve aşklarla doludur. Bu bölüm, köydeki yaşamın hiçbir zaman bitmeyen döngüsünü ve insan ruhunun dayanıklılığını derin bir şekilde anlatır. Roman, köyde hayatın her şeye rağmen devam ettiğini, basit yaşamların bile derin anlamlarla dolu olabileceğini göstererek sonlanır.

Roman

Belov, V. (2015). Olan işdi. (E. Hüseyinbeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 14- 65.

İlk üç bölümü mayıs sayısında yayımlanan romanın devamı haziran sayısında yayımlanır. Bu sayıda romanın yedinci bölümü dâhil yayımlanır. Romanın dördüncü bölümü “ot biçimi geldi” başlığıyla başlar.

Dördüncü bölüm, İvan Afrikanovich'in Sovyet kırsalında yaşadığı zorlukları ve günlük hayatındaki mücadeleleri anlatır. İvan, Sovyetler Birliği'nin kolhoz sistemi içerisinde çalışan sıradan bir köylüdür. Roman, İvan'ın tarım işleri ve hayvanların bakımı gibi zorunlu görevleri yerine getirirken yaşadığı mücadeleleri konu alır.

Bölümün başında İvan, tarlalarda ot biçme ve hayvanların kışa hazırlık süreçleriyle uğraşır. İlk olarak yaz aylarında tarlada yeterli ot toplamak için yoğun bir çaba sarf eder. Bu süreçte İvan, sürekli olarak hava koşulları ve tarımsal makinelerin yetersizlikleri gibi zorluklarla mücadele eder. Otların zamanında kuruması ve toplanması, kışın hayvanların beslenmesi için hayati önem taşır. Ancak bu işlerde sık sık aksilikler yaşanır; bazen yağmur otları mahveder, bazen de makineler bozulur ve işleri aksatır.

Bu sırada kolhoz başkanının artan talepleri ve baskıları da İvan'ın işlerini zorlaştırır. Başkan, daha fazla üretim ve daha yüksek verim talep ederken İvan ve diğer köylüler bu talepleri karşılamakta zorlanır. İvan, kış yaklaşırken daha fazla ot biçmek ve depolamak zorunda kalır. Kolhoz başkanının buyruklarını yerine getirmeye çalışırken bazen kendi ailesinin ihtiyaçlarını bile göz ardı etmek zorunda kalır. Bu durum, İvan'ın ailesiyle olan ilişkilerini de zorlar.

Kış mevsimi geldiğinde, İvan ve köylüler hayvanları beslemek ve soğukla mücadele etmek için ellerindeki sınırlı kaynaklarla baş etmeye çalışırlar. Kışın zorlu koşulları İvan'ı hem fiziksel hem de ruhsal olarak yıpratır. Özellikle yoğun kar yağışları ve soğuk hava, hayvanların yemlenmesi ve bakımını daha da zorlaştırır. İvan, bu zorlu koşullarda bile pes etmeden çalışmaya devam eder ve hayvanların hayatta kalması için elinden geleni yapar.

Bir başka önemli olay, İvan'ın kolhoz başkanının emirleriyle tarladaki üretimi artırma çabalarıdır. Başkan, köylülerin daha fazla üretim yapması gerektiğini belirtirken İvan ve diğer köylüler bu talepleri yerine getirebilmek için gecelerini gündüzlerine katarlar. Ancak bu süreçte İvan, yorgunluk ve halsizlikle mücadele etmek zorunda kalır. Geceleri bile çalışmak zorunda kalmak, İvan'ın sağlığını olumsuz etkiler ve onu daha da zor bir duruma sokar.

Dördüncü bölümün ilerleyen başlığında İvan, kışın ortasında meydana gelen bir krizle karşılaşır. Depolanan otların bir kısmı çürümeye başlar ve bu durum hayvanların beslenmesini tehlikeye atar. İvan, bu sorunu çözmek için farklı çözümler arar ve diğer köylülerle birlikte otların kurtarılabilmesi için büyük bir çaba harcar. Bu olay, İvan'ın ne kadar dirençli ve kararlı olduğunu gösterir.

Romanın beşinci bölümü, Sovyet kırsalında, tarım kolektifleşmesi ve toplumsal değişimlerin zemininde köylülerin hayatını, toplumsal dönüşümleri ve bireysel mücadelelerini anlatır. Sovyetler Birliği'nin kolektifleşme sürecinde kırsalda geçen bu hikâye, bireylerin sisteme karşı verdikleri kişisel mücadeleleri ve bu süreçte yaşadıkları değişimleri merkeze alır.

Beşinci bölümün başında, ana karakterlerden biri olan Mişka'nın maddi sıkıntılarıyla başa çıkmaya çalıştığı görülüyor. Az miktarda birikimi kalan Mişka, elindeki otları ambara götürür ve kısa süre sonra bu olayı unuttur. Aynı zamanda İvan, tarımsal işlerle meşgulken köydeki yaşamın zorlukları ve insanların sisteme karşı duyduğu öfke gözler önüne serilir. Kolektif çiftçilik sürecinde köylülerin otlarının toplandığı ve özel mülkiyetin artık bir anlam ifade etmediği bu süreçte, karakterlerin öfke ve çaresizliği artar.

İvan ve Mişka bu yeni duruma adapte olmaya çalışırken özellikle İvan, içsel bir çatışma yaşar. Sistemin onlardan talep ettikleri ve bu taleplerin kendi bireysel özgürlüklerine olan etkisi arasında bir denge kurmaya çalışır. Mişka ise daha açık bir isyankâr ruh halindedir; o, bu sistemde kendine yer bulamamaktadır.

İkinci başlıkta, köylüler yazın sonundaki ot biçim çalışmalarını yapmaktadır. Bu bölüm, köydeki kadın karakterlerden biri olan Katerina'nın, diğer köylülerle birlikte tarlada ot biçme sürecini ele alır. Bu süreç hem fiziksel hem de duygusal açıdan oldukça zordur. Katerina, bu biçim çalışmaları sırasında hastalanır ve evine döner. Onun bu fiziksel mücadelesi, aynı zamanda dönemin kırsal yaşantısının ne kadar zor olduğunu gözler önüne serer. Kadınların iş yükü, evdeki ve tarladaki sorumlulukları arasında sıkışıp kalmaları romanın bu bölümünde derinlemesine ele alınır.

Mişka ve İvan'ın karakterlerinde de bu bölümde derin bir değişim gözlemlenir. Mişka'nın enerjik ve isyankâr tavrı, yerini yavaş yavaş bir teslimiyete bırakırken; İvan ise karısı Katerina'nın hastalığı ve köyde yaşanan zorluklar karşısında çaresiz hissetmektedir. Katerina'nın hastalığı, bu köydeki yaşamın ne kadar kırılgan ve zorlayıcı olduğunu bir kez daha gösterir.

Beşinci bölümümün sonunda, kolektif tarım çalışmalarının sonlarına yaklaşmaktadır. İvan, karısının hastalığı ve köydeki yaşam şartlarının zorlaşması nedeniyle bir süre şehirde çalışmayı düşünür. Ancak bu süreçte, şehirde aradığı huzuru ve güvenliği bulamaz. Şehirde geçirdiği süre boyunca başından çeşitli olaylar geçer; bu olaylar, İvan'ın şehir yaşamına uygun olmadığını ve köyde kalmanın onun için daha doğru bir karar olacağını anlamasına neden olur.

Mişka ise şehirde ve köyde yaşadığı tecrübeler sonucunda değişir. Başta isyankâr ve enerjik bir karakterken bu süreç boyunca toplumsal baskılar ve yaşam zorlukları karşısında yavaş yavaş ie kapanır. İvan de benzer bir dönüşüm geçirir; şehirden döndüğünde, köydeki eski yaşamına dönmeye ve bu zor şartlar altında hayatını sürdürmeye karar verir.

Altıncı bölüm Rogulya adında bir ineğin hayatının anlatılmasıyla başlar. Rogulya, doğumundan itibaren çiftlik yaşamının ortasında yer alır. Bölüm, Rogulya'nın ilkbahar günlerinden birinde güneşli bir ayırdan rahatça yattığı sahneyle başlar. O, etrafındaki doğal sesleri ve kokuları hissederken kendini tamamen rahat ve huzurlu hisseder. Doğduğunda, insanlar onunla ilgilenir, başını okşar, besler ve büyütürler. Bu süreç boyunca Rogulya çevresindeki olayları anlamadan zamanı kavrayamadan bir yaşam sürer. Bu yüzden geçmiş ve şu an onun için birbirine karışmıştır. İneklerin oluşturduğu sürüyle beraber yaylada otlaması, zaman zaman dinlenmesi ve diğer hayvanlarla arasındaki etkileşimler anlatılır. Bu sahneler, doğanın döngüsü ve hayvanların günlük yaşamını oldukça şiirsel bir dille betimlemektedir.

Rogulya, zamanla bir sürüye katılır ve sürüyle beraber otlaklarda dolaşır. Sürüdeki diğer ineklerle arasındaki bağ, onların birbirlerine olan ilgisi ve destekleri, yer yer dostça ancak bazen de mesafeli bir şekilde betimlenir. Rogulya, diğer hayvanların dostluk ve düşmanlıklarını, onların ilgisini ve mesafesini de fark eder. Özellikle sarı bir dananın ona karşı gösterdiği sıcak ilgi, Rogulya'nın hayatında belirleyici bir anı oluşturur. Bu ilgi, Rogulya'nın rahatsızlık duymasına ve ona karşı mesafeli olmasına neden olur.

Bir yaz günü, ormanda bir ayının saldırısına uğrar. Bu sahnede, Rogulya'nın yaşadığı korku ve çaresizlik etkileyici bir şekilde tasvir edilir. Ayı, Rogulya'nın boğazını yaralar ama Rogulya bu saldırıdan kaçmayı başarır. Bu olayın ardından insanlar Rogulya'ya daha çok dikkat etmeye başlar. Yaraları tedavi edilir ve ona daha iyi bakılır. Zaman geçtikçe Rogulya büyür ve olgunlaşır. Ancak bu süreç boyunca yaşadığı olaylar onu değiştirir. Artık sürüdeki diğer ineklerle eskisi kadar etkileşimde değildir ve daha içine kapanıktır. Onun bu durumu, insanların da dikkatini çeker ve artık Rogulya daha dikkatli bir şekilde gözlemlenir.

Sonbahar gelir ve ardından kışın soğuk ve zor koşulları başlar. Rogulya, kışın getirdiği zorluklarla baş etmeye çalışır. Bir yandan soğuk, rutubet ve açlıkla mücadele ederken diğer yandan içinde büyüyen bir huzursuzluk ve sıkıntı hisseder. Kışın sonunda doğum yapar ve bu süreçte onun yalnızlığı ve yaşadığı içsel çatışma iyice belirginleşir. Rogulya'nın yavrusuyla olan bağı da oldukça etkileyici bir şekilde anlatılır; anne olmanın getirdiği koruma içgüdüsü ve yavrusuna duyduğu sevgi, onun içindeki en derin duygulardan biridir.

Sonunda, insanlar Rogulya'yı kasaba götürmeye karar verir. Onu iplerle bağlarlar ve kasaplık yapmak üzere hazırlarlar. Bu an, Rogulya'nın çaresizliği ve insanlara karşı olan güveninin kırılmasıyla doludur. Kasap tarafından boğazı kesilir ve bu sahne oldukça trajik ve dramatik bir şekilde betimlenir. Rogulya'nın ölümü, kırsal yaşamın sert gerçekliğini ve hayvanların hayatlarının ne kadar kırılgan olduğunu gösterir.

Dergide yayımlanmış sonuncu bölüm olan romanın yedinci bölümünde şiddetli kış aylarında köy sakinlerinin, çetin doğa şartlarıyla mücadele ettiklerini görüyoruz. Bu bölümde özellikle Stepanovna'nın zorluklarla dolu günlük yaşamına tanık oluruz. Stepanovna, uzak bir yerden köye doğru yola çıkmış ve yanında çeşitli hediyeler taşımaktadır. Kızı Katerina'nın çocukları için getirdiği hediyeler ve yiyeceklerin arasında balta, yiyecek ve küçük hediyeler bulunur.

Stepanovna, yolculuk boyunca şiddetli rüzgârın ve sert soğukların etkisi altındadır. Ormanın içinden geçerken suyun içine böceklerin girip çıktığını fark eder. Orada Grişka adında bir çocukla karşılaşır ve Grişka, İvan'ın oğlu olduğunu ve balık tuttuğunu söyler. Stepanovna, çocuğun yalnız kalmasına acır ve bu yaşta annesiz kalmanın zorluğuna vurgu yapar. Stepanovna, İvan'ın evine varır ve bu bölümde, köyde yaşayan kişilerin günlük hayatları, çektikleri sıkıntılar ve ekonomik zorluklarla mücadeleleri detaylandırılır. Bu arada, Katerina'nın hastalığı ve sağlığının kötüye gitmesi de bölümde işlenmektedir. Katerina, İvan'ın eşidir ve çok zor bir dönemden geçmektedir. Çocukları için endişe duyan Katerina'nın durumu giderek kötüye gider ve sonunda hayata gözlerini yumar.

İvan, Katerina'nın kaybıyla derin bir kedere boğulur. Karanlıkta bir başına, yalnızlığın ve çaresizliğin ortasında, köydeki yaşama devam etmek zorunda kalır. Katerina'nın ölümü, köyde derin bir etki bırakır ve İvan, eşinin mezarının başında uzun uzun düşüncelere dalar. Eşinin yokluğunda, hayatta kalma mücadelesine devam etmek zorunda kalması, onun ruhsal ve fiziksel yıpranışını daha da arttırır.

Bir gün İvan, köyden uzakta bir yerde kaybolur. Ormanda uzun süre boyunca yolu bulamamış, doğanın çetin şartlarıyla savaşıp ve sonunda geri dönmeyi başarabilmiştir. Kaybolduğu sırada aklından geçen korkular ve umutsuzluklar onun ruhsal durumunu da yansıtmaktadır. Ormanda kaybolması, İvan'ın aslında yaşamda da ne kadar kaybolmuş hissi yaşadığını, Katerina'nın yokluğunda yön bulmakta zorlandığını gösterir. Ancak geri döndüğünde, hayata tekrar tutunma kararlılığı görülmektedir.

Bölümün sonunda, İvan, Katerina'nın mezarına giderek onunla konuşmuş gibi düşüncelerini dile getirir. Katerina'ya olan derin sevgisi, kaybının yarattığı büyük acı ve çocukların geleceği konusundaki endişeleri içten bir biçimde yansıtılır. İvan, mezarın başında kendi yaşamıyla yüzleşir; doğanın amansız şartları ve köydeki zorluklarla verdiği mücadelenin yanı sıra, içsel huzursuzlukları ve duygusal tükenmişliği de bu sahnede belirginleşir. İvan'ın Katerina'ya duyduğu özlem, geçmişte yaşanan güzel anılara dönüş yapması ve geleceğe dair umutsuzluğu, bu bölümün en çarpıcı ve etkileyici noktaları olarak öne çıkar.

Tercüme şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yevdayev, N. (2015). Oynayır. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 170.

Bu şiir, şairin Bakü'ye duyduğu derin özlemi ve içten bağlılığı dile getirir. Şehir, hatıraların dolaştığı sokakları, rüzgârla parıldayan asfaltları, unutulmuş simaları ve eski hayalleriyle canlanır. Bakü, uzakta kalmış bir yurt, sanki yerini yoksunluk ve

geçip giden zamanın izleri almış bir sevgili gibidir. Denizin esintisi, aydınlanan parklar, boş kalmış banklar ve silikleşen anılar, şairin kalbinde hâlâ canlıdır. Bu dizeler, kişinin gurbetinde, değişen mevsimlerinde ve yıllarında bile memleketine ve gençliğine duyduğu içten özlemi yansıtır.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Yevdayev, N. (2015). Sema harda dincelir.¹¹ (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 170- 171.

Bu şiir, gökyüzünün nerede huzur bulabileceğini sorgular. Ona göre gökyüzü, gerçeğin hâkim olduğu, yalanlardan uzak, kimsenin var olmadığı, saflığın ve sükûnetin egemen olduğu bir yerde dinlenir. Orada ışık parlak, umut canlı, kâinat sonsuzdur. Yeryüzündeki yalan ve karmaşadan uzakta, kuşların yuvalarında, sessiz bir rahatlıkla hayatın özünü saklayan bir mekândır bu. Gökyüzünün dinlenmesi, aslında gerçeğin peşinde olan insanın da huzuru bulabileceği bir içsel mekâna işaret eder.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Yevdayev, N. (2015). Sevirem men bu torpağı. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 171.

Şiir, şairin doğduğu topraklara duyduğu derin sevgi ve bağlılığı anlatır. Bu toprak, geçmişten miras alınmış bir yol, ataların sesi, kültürü ve hatıralarıyla yüklüdür. Her

¹¹ Gökyüzü nerede dinlenir.

bir taş, her bir rüzgâr, dağın doruğunda esen hava bile şairin için kıymetlidir. Bu diyar, yalnızca doğa parçalarıyla değil, tarih, sanat ve müzikle de anlam kazanır. Toprak, şairin özünden dünyanın her yerine yansıyan bir ışık, bir şefkat kaynağıdır. Bu yüzden, şair bu toprakları kutsal bir mabet, değerli bir hazine gibi sever, onurlandırır.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Yevdayev, N. (2015). Hazar. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 172.

Bu şiir, şairin dünyaya gözlerini açtığı Hazar Denizi'nin kıyılarına duyduğu derin özlemi dile getirir. Uzaklardaki büyük şehirlere, örneğin New York'a, bir türlü ısınamayan yüreği, hep eski denizin sakinliğine ve rüzgârına dönmek ister. Hazar Denizi, şairin anılarının, sevinçlerinin ve iç huzurunun kaynağıdır. Ne kadar zaman geçse de, uzak diyarlarda yaşasa da, Hazar, şairin gönül coğrafyasında en değerli hazinesidir.

Tercüme şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yevdayev, N. (2015). Ey eziz şanlı Bakı. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 172.

Bu şiir, şairin Bakü'ye duyduğu derin sevgi ve hayranlığı anlatır. Bakü, şairin hayal dünyasında dolaşır ve bir düşler şehri gibi canlanır. Şehrin güzelliği ve ihtişamı, bir prenses gibi betimlenir ve bu duygular şairin dizelerinde hayat bulur. Şehrin ışıkları parıldar, deniz taşlara nakış işler ve bulvarlar Bakü'nün eşsiz zarafetini yansıtır. Şair,

Bakü'nün yalnızca bir şehir olmadığını, aynı zamanda manevi bir ilham kaynağı ve hayatın içinde bir şaheser olduğunu vurgular. Gün batımı, şehrin zarafetini tamamlayan bir tablo gibi görünür ve Bakü'nün büyüsunü daha da artırır.

Tercüme şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yevdayev, N. (2015). Şirin ilham. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 172-173.

Bu şiir, Guzikova Kira'ya duyulan derin hayranlığı ve ilhamı anlatır. Şair, onun güzelliğini ve cazibesini tarif etmekte kelimelerin yetersiz kaldığını hisseder. Kira'nın varlığı, şairin dünyasını aydınlatır ve anlamsız görünen her şeyi anlamlı hale getirir.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Yevdayev, N. (2015). Uşaglıgve genclik. (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 173.

Bu şiir, şairin çocukluk ve gençlik yıllarını nostaljik bir duyguyla anlatır. Şair, kitaplarla dolu bir evde büyür, dostlarıyla keyifli vakitler geçirir ve masum bir dünyanın içinde yaşar. Hazar rüzgârları ve mahalle oyunları, çocukluğun doğal bir parçası olur. Şiddet ve öfkenin anlamını bilmeden mutluluk ve dostlukla dolu bir hayat sürer. Şair, en basit şeylerden bile neşe ve anlam çıkarır, çocukluk yıllarını saf bir mutlulukla hatırlar.

Lirik

Serbest nazım

Yevdayev, N. (2015). Ekilmiş zemi.¹² (D. Sevgin, Çev.). *Azerbaycan*. Haziran, 173.

Bu şiir, derin bir duygusal kırılma ve özlemle doludur. Şair, kaybolmuş hislerin ve acıların girdabında yolunu bulmaya çalışır. Sevgisini tekrar kazanmak ve geçmişteki yaraları sarmak ister, ancak ayrılığın bıraktığı izler kolay kolay silinemez. Şairin yüreğindeki yangın, tüm dünyayı küle çevirebilecek kadar güçlüdür. Ancak karşı tarafın sevgisi ve duası olmadan bu yanmış bağların yeniden canlanamayacağını, kırılan kalbin tamir edilemeyeceğini ifade eder.

Tercüme

Neimi F. (2015). Cavidanname. (Ç. Nüsretli, Çev.). *Azerbaycan*. Temmuz, 12- 20.

“Dürr-i Yetim” metni, insanın yaratılışı, ilahi hikmet ve evrensel düzen üzerine derin bir tasavvufi metindir. Ana teması, Allah’ın ilahi sıfatlarının insanın yaratılışında nasıl tecelli ettiği ve bunun evrenle olan bağlantısıdır. İnsan, Allah’ın “nur”unun yeryüzündeki yansıması olarak ele alınır ve bu bağlamda varlık âleminin merkezinde konumlanır.

Metin, Hz. Âdem’in yaratılışına özel bir vurgu yapar. Âdem, Allah’ın “kendi suretinde” yarattığı, varlıklara isimler öğrettiği ve bu yönüyle tüm ilahi hikmetin taşıyıcısı olan bir figürdür. Meleklerin Âdem’e secde etmesi, insanın taşıdığı bu ilahi potansiyelin bir sembolüdür. Ancak İblis’in bu emre itaatsizliği, kibir ve kıskançlığın ilahi düzene zarar veren bir unsur olduğunu ortaya koyar. Metin ayrıca Kâbe’yi, insanın manevi yolculuğunun bir sembolü olarak ele alır. Kâbe’nin etrafında yapılan tavaf, insanın yaratılıştaki ilahi sırları anlamaya yönelik hareketini temsil eder.

¹² Ekilmiş tarla.

Burada, insanın yaratılışıyla Kâbe arasında bir bağlantı kurularak insanın kutsallığa olan yakınlığı anlatılır.

Tasavvufi bir derinlikle ele alınan bir diğer konu da namazdır. Namazın hareketleri (rükû, secde) ve sureleri, insanın ilahi hikmete yönelmesi olarak yorumlanır. Bu ibadetler, insanın Âdem'den gelen bir manevi sorumluluğu yerine getirmesinin yollarından biri olarak sunulur. Metnin ana mesajı, insanın kendisini tanımasının, Allah'ı tanımasının anahtarı olduğudur. “Nefsini bilen Rabbini bilir” anlayışı, metnin özünü oluşturur. İnsan, bu bilinci kazandığında, evrendeki yerini ve ilahi düzenle olan bağına daha iyi anlar.

Sonuç olarak “Dürr-i Yetim”, insanın yaratılışındaki hikmeti anlamaya, bu hikmeti yaşamına yansıtmaya ve kendisini ilahi sırların bir parçası olarak görmeye davet eden bir metindir. İnsanı, Allah'ın yeryüzündeki bir yansıması olarak görür ve bu sorumluluğu yerine getirmesi gerektiğini vurgular.

Piyes

Kristov, S. (2015). Gurtuluş. (S. Babullaoğlu, Çev.). *Azerbaycan*. Ağustos, 79- 109.

Piyes, Norveçli bir ailenin etrafında şekilleniyor. Ammi ve Vilhelm Vik, dışarıdan tamamen sıradan görünen, ancak derin duygusal çatışmalarla dolu bir evlilik yaşamaktadır. Vilhelm bir eleştirmendir ve entelektüel bir yaşam tarzını benimsemiştir. Eşi Ammi ise mimar olarak kariyerinde başarılıdır, ancak bu başarı, ilişkilerinde duygusal bir uzaklık yaratmıştır. Vilhelm'in bu tavrı, Ammi'yi derin bir yalnızlığa sürüklese de, ona hayatını yeniden tek başına düzenleme gücü verir.

Piyesin önemli bir kısmı, Ammi ve Vilhelm'in çocukları etrafında gelişir. Kızları Benni, düşüncesiz kararlarıyla annesini hayal kırıklığına uğratar. Benni, hayatını tam anlamıyla yönetemeyen ve evlilik ile aile sorumluluklarından kaçmaya çalışan bir karakterdir. Ammi, Benni'nin bu davranışlarını düzeltmek için çaba harcasa da, genellikle başarılı olamaz. Oğlu Steffen ise annesiyle olan bağımlı ilişkisinden

kurtulmak istemektedir. Ancak, Steffen bağımsız bir yaşam arzulasa da bunu gerçekleştirecek cesaret ve iradeyi kendisinde bulamaz.

Ammi'nin sosyal çevresi de hikâyeye renk katar. Julius, Ammi'nin yakın bir dostudur ve Vilhelm'in yokluğunda ona destek olur. Julius'un neşeli ve esprili yaklaşımı, Ammi'nin zorlu zamanlarında biraz olsun huzur bulmasını sağlar. Öte yandan evde çalışan Fru Haugen, yaşamın zorluklarına rağmen hayatı nasıl basit ama mutlu bir şekilde sürdürebileceğini temsil eder. Onun olaylara pratik yaklaşımı, Ammi'nin bakış açısını etkiler ve hayatını yeniden düzenlemesine ilham verir.

Vilhelm'in Ragna ile olan ilişkisi, evliliklerini tamamen sona erdirir. Ancak Vilhelm, bu yeni ilişkisinde de tam anlamıyla mutluluğu bulamaz. Buna karşın Ammi, bu süreçte daha güçlü bir birey haline gelir. Çocuklarının sorumluluklarını üstlenir ve kariyerine daha fazla odaklanır. Oğlu Steffen, sonunda annesinin desteğiyle kendi hayatını kurmaya çalışır. Ancak kızı Benni, hayatındaki sorunları çözme konusunda hâlâ zayıf bir görüntü çizmektedir.

Sonuç olarak piyes, aile içindeki çatışmalar, bireylerin duygusal ve sosyal sorumluluklarını yerine getirme çabaları ve kişisel büyüme süreçleri etrafında şekillenmektedir. Vilhelm'in ihaneti, Ammi'yi yalnızlıkla yüzleştirirken onun bağımsız bir kadın olarak yeniden güçlenmesine olanak tanır. Bu süreçte, dostları ve çevresindeki diğer karakterler de Ammi'nin hayatındaki dengeyi bulmasına yardımcı olur.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Sühb tezden oyatmayın.¹³ (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 173-174.

¹³ Sabah erken uyandırmayın.

Bu şiirde şair, sabahın huzurlu anlarını ve uykunun büyüğü etkisini yüceltir. Uyanmanın getireceğı gerçeklikten kaçınarak sevdiğinin tatlı rüyalar içinde kalmasını diler.

Uyku hem bir dostluk hem de kırılgan bir huzur olarak betimlenir. Şair, gece boyunca yaşanan duygusal bir yakınlığın izlerini taşıırken sabahın gelişinin bu büyüğü bozmasından endişe eder. Ay ve bulutlarla oynayan hayaller, saf bir güzellik ve huzur içinde sevgiliyi uykuda bırakma arzusuyla birleşir. Şair, rüyaların sükûnetini bozmamak için uyanışın ertelenmesini ister.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Uzag dostuma. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 174.

Bu şiirde şair, uzakta bir dostu duyduğu özlemi ve içsel hesaplaşmalarını dile getirir. Geçmişin hatıraları ve yaşanan acılar, şairin ruhunda bir yangın gibi yankılanır. Şair hem hatalarını kabullenir hem de bu hatalar için affedilmeyi diler.

Hayatın getirdiğı kayıplar ve mücadeleler, dünyaya karşı yalnızlık hissini artırırken dostun varlığı uzaktan bile olsa bir teselli kaynağı olur. Ancak, bu teselli bile, hayatın dolup taşan acıları ve insanın ruhundaki derin yaralar karşısında yetersiz kalır. Şair, her şeye rağmen, hayatın ışık ve umut taşıyan bir anlam barındırdığına inanır. Bu ışık hem geçmişini hem geleceğı anlamlandıran bir rehberdir.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Kepenek. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 175.

Bu şiirde şair, özgürlük ve hayal gücüyle dolu bir ruh hali içinde, kendi varoluşunu kanat çırpın bir kelebek gibi tasvir eder. Kanatlar, güzelliği, kırılganlığı ve aynı zamanda özgürlüğü simgeler. Şair, hayata bir amaç ve anlam katmanın önemini vurgular; bu olmadan yaşamının eksik ve anlamsız kalacağını ifade eder. Kanatların hafif bir dokunuşla açılması ve uçuşa geçmesi hem hayallere ulaşmayı hem de özgürlük arayışını sembolize eder. Şairin "uçmaya devam etme" arzusu, hayatın sınırsız olasılıklarına olan inancı temsil eder.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Göyde gece fırtınası. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 175.

Bu şiirde şair, içsel bir fırtınayı ve düşüncelerin yarattığı karmaşayı tasvir eder. Şairin zihni, bir deniz gibi dalgalı ve çalkantılıdır; düşünceler ve duygular bu denizde bir dalga gibi yükselir. Fırtınalı deniz ve karanlık bulutlar, zihindeki kaosun ve dünyanın yüklediği ağırlıkların bir yansımasıdır. Ancak şair, her şeyin unutulabileceğini, karanlığın içinde bir arınma ve huzur bulunabileceğini ima eder. Bu şiir hem zihinsel bir mücadeleyi hem de bu mücadeleden çıkış arayışını ifade eder.

Tercüme şiir

Pastoral

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Salamla gelmişem sene. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 175-176.

Bu şiirde şair, baharın gelişiyle doğanın uyanışını ve bu yenilenmenin getirdiği coşkuyu anlatır. Doğanın her köşesinde hissedilen tazelik, güneş ışınlarının yapraklara değmesiyle şairin ruhunda da bir sevinç uyandırır.

Şair, yeniden doğmuş gibi hissederek ruhundaki güzellikleri ve hayata olan bağlılığını dile getirir. Doğanın canlılığı, kuş sesleri ve filizlenen dallar, şairin içsel huzuru ve mutluluğuyla birleşir. Bu şiir, hayatın yenilenebilirliğini, doğayla uyumu ve saf bir sevincin insan ruhunda yarattığı hafifliği ifade eder.

Tercüme şiir

Lirik

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Başlıksız şiir. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 176.

Bu şiirde şair, evrensel bir dua atmosferi yaratarak gökyüzü ve yeryüzünün birbirine bağlılığını betimler. Yıldızlar, dolunay ve bulutlar, dua edencesine gökyüzünden yeryüzüne bakar; tufanlar ve kara toprak, bu duaya eşlik eder.

Şair, insanoğlunun düşüncelerinin ve dileklerinin, bu evrensel bağ içinde eriyip gittiğini ifade eder. Gözyaşları ve dualar, zamanın akışı içinde parlarsa da, sonunda yere düşmeden kaybolur. Bu şiir, doğanın büyüklüğü ve insanın sınırlı varlığı arasındaki ilişkiyi derin bir hissiyatla ortaya koyar.

Tercüme şiir

Pastoral

Serbest nazım

Fet, A. (2015). May gecesi. (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 176- 177.

Bu şiirde şair, gece ile doğanın sakin ve büyümlü bir ahengini işler. Bulutların yavaşça dağılması ve ayın ortaya çıkışı, zamanın geçişini ve anın güzelliğini simgeler. Şair, doğanın bu güzelliği içinde sevgilisine duyduğu özlemi dile getirir. Hayatın geçiciliğini vurgulayarak mutluluğun nerede olduğunu sorgular; saadetin kısa süreli bir misafir olduğunu, iz bırakıp hızla geçtiğini ifade eder. Şiir hem hüzmnlü bir kabullenışı hem de hayatın anlık mutluluklarına duyulan minnettarlığı barındırır.

Tercüme şiir

Pastoral

Serbest nazım

Fet, A. (2015). Pıçıldayır ürkek nefes.¹⁴ (H. Şemi, Çev.). *Azerbaycan*. Eylül, 176-177.

Bu şiirde şair, gecenin sessizliği ve doğanın dinginliğini büyümlü bir atmosferde tasvir eder. Ürkek bir nefes gibi fısıldayan doğa, bülbüllerle ve ay ışığıyla hayat bulur. Çayın akışı, doğanın kendi şarkısını söyleyen bir melodi gibidir.

Dolunay, ışığını gecenin güzelliklerine sererken bulutlar ve rüya dolu gökyüzü bu büyümlü sahneye eşlik eder. Şafak vaktiyle birlikte doğa, ince bir dokunuşla yeni bir güne uyanır. Şiir, sessizliğin ve doğal uyumun derin bir estetiğini yansıtarak okuyucuyu huzurlu bir düşünceye taşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Eşg iki neferlikdir. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 146- 147.

¹⁴ Fısıldıyor ürkek nefes.

Şiir, aşkın iki kişilik bir bağ olduğunu ve yalnızlığın ölümle eşdeğer olduğunu vurgular. Doğa imgeleriyle yalnızlık ve kayıp hissi anlatılır. Aşk, paylaşıldığında anlam kazanır; yalnızlık ise yıkıcıdır. Şair, sevginin yitimini, anıların silinmesini ve yalnızlığın derin acısını dile getirir. Aşk yaşamdır; tek başına yaşanan ise ölümdür.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behramoğlu, A. (2015). Ayrılan yollar. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 147.

Şiir, ayrılığın getirdiği duygusal yıkımı ve sevginin zamanla nasıl solup yok olduğunu anlatır. Başlangıçta sevgiyi doğuran yakınlık vurgulanır, ancak zamanla bu bağların içten içe çözüldüğü ifade edilir. Aynı mekânda bulunulsa bile duygusal olarak uzaklaşmanın getirdiği ayrılığın kaçınılmaz olduğu belirtilir. Şair, bu duygu durumunu çürüme ve kopuş metaforlarıyla etkileyici bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Gazel

Behramoğlu, A. (2015). Bu yangın yerinde. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 147- 148.

Şiir, zalimlik ve adaletsizlik içinde hayatta kalma mücadelesini ve insan olmanın onurunu vurgular. Şair, yalanlarla kirlenmiş bir atmosferde nefes almayı, korku ve sessizlikle yüzleşmeyi anlatır. İnsanların, dostların ve toprağın bağları içinde, adalet arayışı ve yaşama iradesi ön plandadır.

Şair, her şeye rağmen yaşamının bir görev ve insanlık onuru olduğunu dile getirir. Dostluklar, mücadeleler ve direnişle şekillenen bu yaşam, insan olmanın değerini yüceltir. Yaşamak, karanlık içinde bile bir umut ışığı taşımaktır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Düşmek. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 148.

Şiir, düşmek ve bu eylemin fiziksel olduğu kadar duygusal bir anlam taşıdığını ifade eder. Şair, yanındakinin "teyyare indi düşecek" sözlerinden ilham alır ve düşmenin yalnızca fiziksel bir olay değil, ruhsal bir çöküş olduğunu vurgular. Eğer bu anlamı bilmeseydi, o an kalbinin de düşeceğini hissederdi. Şiir, düşme kavramını derin bir metafor olarak ele alır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). İnsanlar. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 148.

Şiir, insanların farklılıklarını ve yaşam yollarını bir ülkeye benzeterek anlatır. İnsanların sınırları, yaraları, değerleri, kuralları ve ilkeleri olduğu ifade edilir. Kimi insanlar sert ve dağlık bir yara gibidir, kimi ince, kimi ise kolayca anlaşılabilir ve erişilebilirdir.

Bazı insanların sınırlarına kolayca girilebilirken bazılarında ise derin bir dikkat ve anlayış gereklidir. Şair, kızına seslenerek insanları küçümsememesini, onları

anlamaya çalışmasını öğütler. İnsanların yaralarının ne olduğunu ve ne kadar derinleşebileceğini anlamanın önemini vurgular. Şiir, empati ve anlayış çağrısı yapar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behramoğlu, A. (2015). Gırh yaşın astanasındaki şeir. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 148-149.

Bu şiir, yaşamın olgunluk evresine ulaşmanın getirdiği dinginlik, sadelik ve evrensel bağları anlatır. Şair, küçük dertleri ve yüzeysel meseleleri geride bıraktığını ifade eder. Çünkü artık ruhu, doğanın ve kâinatın sonsuzluğu ile aynı yaşta hisseder.

Şiir, yaşama sevincini ve güzelliklere olan sevgiyi vurgular. Şair, kendisini bir ırmak gibi akışta hisseder, hayatın zorluklarından zarif desenler çıkarır. Sadelik ve derinlik, şairin benliğinde şiirle yarışan bir güzellik yaratır. Hayatın başlangıcı ve sonu olmayan bir akış olduğu fikriyle bütünleşir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Sevginin önünde. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 149.

Bu şiir, sevginin ve insanlığa olan kardeşlik duygusunun yüceliğini anlatır. Şair, insanları dost ve kardeş olarak görmeyi öğütler, nefretin değil sevginin meyvesi olan bir yaşamın değerini vurgular. Zalim karşısında güçlü ve dirençli olmayı, ancak sevgi

karşısında kalbini açmayı önerir. Şiir, sevginin insan hayatındaki temel rolünü ve nefret yerine sevgiyle yol almanın önemini sade ve etkileyici bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Üçlük

Behramoğlu, A. (2015). Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 149.

Bu şiir, sevginin ve insanlığa olan kardeşlik duygusunun yüceliğini anlatır. Şair, insanları dost ve kardeş olarak görmeyi öğütler, nefretin değil sevginin meyvesi olan bir yaşamın değerini vurgular. Zalim karşısında güçlü ve dirençli olmayı, ancak sevgi karşısında kalbini açmayı önerir. Şiir, sevginin insan hayatındaki temel rolünü ve nefret yerine sevgiyle yol almanın önemini sade ve etkileyici bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behramoğlu, A. (2015). Ölke nedir?. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 150.

Bu şiir, "vatan" kavramını farklı bakış açılarıyla sorgular. Şair, çeşitli kişilere ve doğanın unsurlarına vatanın ne olduğunu sorar ve her biri farklı bir cevap verir. Hayalperest biri "hülyalar", bir çiçek "kökler", bir kuş "yuva", bir yılan "barınak", zengin biri "para" der. Ancak, bir başkası soruyu ters bir şekilde küçümser ve ilgisiz bir yanıt verir.

Şair, bu çeşitli cevaplarla vatan kavramının herkes için farklı bir anlam taşıdığını gösterir. Şiir, bireylerin vatan algısını şekillendiren değerlerin ve deneyimlerin

çeşitliliğine vurgu yapar. Vatan, her kişinin kendi ihtiyaçları ve duygusal bağları çerçevesinde tanımladığı bir kavramdır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Motsart, mayakovski, pendir, çörek, gerenfil ve s. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 150- 151.

Bu şiir, modern insanın karmaşık hayatını, sanat ve gündelik yaşam arasındaki ince bağlantıyı anlatır. Mozart, Mayakovski, peynir, ekmek ve karanfil gibi imgelerle insanın hem yüksek sanatla hem de sıradan gerçekliklerle nasıl iç içe yaşadığı vurgulanır.

Şair, Mozart'ı dinlerken bir yandan sıradan bir şeyler yemenin ya da dolap kapağı açmanın doğallığını dile getirir. Bu durum, sanatın gündelik hayata sızan ve onu dönüştüren bir parça olduğunu gösterir. Ancak aynı zamanda hayatın ağırlığı, umutları, kan ve gözyaşı gibi daha derin hislerle sanatın bağdaştığını ifade eder.

Karanfil metaforu hem sevgiyi hem de inceliği temsil eder. Şair, sıradan bir akşamüstü otobüste, hayatın sıradanlığı içinde dahi sevgiyi ve sanatı unutmamayı önemser. Şiir, sanatın ve sevginin, hayatın kaotik doğası içinde insanı ayakta tutan güçlü bağlar olduğunu hatırlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Senin elinden tutmuştum. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 151.

Şiir, geçmişte yaşanan bir ilişkinin sona erişini ve ayrılığın kaçınılmazlığını anlatır. Şair, bir zamanlar elde tutulan yazın, tıpkı bir sevgi gibi elden kayıp gidişini vurgular. İki kişi arasında söylenmemiş sözler ve yaşanmamış duyguların yarattığı boşluk, ayrılığın kaçınılmaz olduğunu hissettirir.

Mevsimler gibi ilerleyen hayat, bir hastalık gibi büyüyen sonbaharı ve dolunay ışığında yaklaşan ayrılıkları betimler. Şair, geçmişin ağırlığıyla kışa bürünen duygular içinde, ayrılığın soğuk gerçeğini kabul eder. Şiir, yaşamın geçiciliği ve sevginin yitimi üzerine hüznü bir anlatı sunar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Yaşadıklarımın örendiyim bir şey var. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 151- 152.

Hayat, dolu dolu yaşanması gereken bir armağandır; sevinçten ve acıdan kaçmadan her duyguyu derinlemesine hissederek ve doğayla bütünleşerek anlam kazanır. İnsan, zamanın değerini bilerek çevresindeki güzelliklere uyum sağlamalı, dostlarını kucaklamalı, yeni deneyimlere açık olmalı ve her anı tutkuyla yaşamalıdır. Uzak diyarlara gitmek, farklı insanlarla tanışmak ve bilmediği dünyaları keşfetmek arzusu taşınmalı, en küçük şeylerde bile mutluluğu bulmayı öğrenmelidir. Hayat, sorumlulukla ve vicdanla bütün varlığını adadığında gerçek anlamını bulur; çünkü yaşam, insanın onu tanıması için sunulmuş eşsiz bir fırsattır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behramoğlu, A. (2015). Dörtlükler. (B. Elibeyli, Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 152.

Bu şiir, yaşamın zorlukları ve insanın varoluş mücadelesi üzerine derinlemesine düşünceler içerir. Şair, Tanrı'ya yönelerek insanların karşılaştığı zorlukları ve kendi tükenmişliğini dile getirir. Zenginler, duvarlarla çevrili korunaklı yaşamlar kurar; oysa doğada özgürce uzanan bir ağaç örnek gösterilir. Dilencilerin akordeon sesleri, Avrupa'nın romantik yaşamını anımsatır ve aynı zamanda faşistlerin klasik müziğe olan bağlılığını ve tarihsel zulümlerini hatırlatır. Genel olarak şiir insanın içsel dünyası, toplumsal yapılar ve tarihsel bağlamlar arasında bir denge arayışını singeler.

Povest

Züskind, P. (2015). Göyerçin. (E. Rzazade, Çev.). *Azerbaycan*. Kasım, 16- 45.

Jonathan Noel, sakin ve düzenli bir yaşamı tercih etmiş biriydi. Paris'te, yıllardır aynı banka şubesinde güvenlik görevlisi olarak çalışıyor, kendisi için oluşturduğu izole dünyada huzur buluyordu. Hayatında ne sürprizlere yer vardı ne de büyük değişikliklere. Rutinleri onun güvenli limanıydı ve bu düzen, onun için hayattaki tek anlamdı. Ancak bir sabah her şey değişti.

1984 yılının sıcak bir Ağustos sabahında, Jonathan günlük rutini için erkenden uyandı. Kahvesini yaptı, sessizce hazırlandı ve dışarı çıkmak üzere kapıya yöneldi. Kapıyı açtığı anda, orada bir güvercinle karşılaştı. Küçük bir kuş... Ama bu kuş, Jonathan'ın dünyasında devasa bir tehdit gibiydi. Güvercin, onun dikkatle oluşturduğu sınırlarını ihlal etmiş, özenle koruduğu düzenini alt üst etmişti.

İlk bakışta önemsiz gibi görünen bu olay, Jonathan'ın zihninde bir fırtına kopardı. Güvercinden kurtulmaya çalıştı. Kendi kendine “Bu sadece bir kuş,” dedi. Ama ne yaparsa yapsın, güvercini oradan uzaklaştıramadı. Kuşun varlığı, Jonathan'ın hem fiziksel hem de ruhsal dünyasında büyük bir huzursuzluk yarattı. Bu küçük olay, onun yaşamının ne kadar kırılgan olduğunu gözler önüne serdi.

O gün işe gitmek için evden çıktı ama güvercinin yarattığı tedirginlik Jonathan'ın peşini bırakmadı. Bankaya vardığında her zamanki işlerini yapmaya çalıştı, ama aklı sürekli o kuşta kaldı. İş arkadaşlarının bakışlarından, onun huzursuzluğunu fark ettiklerini hissediyordu. Düzen ve kontrol üzerine kurulu olan hayatı, bir anda paramparça olmuştu. Jonathan, bu olayın aslında çok daha derin bir anlamı olduğunu fark etmeye başladı: belki de bu güvercin, onun hayatındaki korkuları ve bastırıldığı duyguları sembolize ediyordu.

Jonathan'ın geçmişi, onun güvercine karşı bu aşırı tepkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Savaş yıllarında anne ve babasını kaybetmiş, ardından bir yetimhanede büyümüşü. Çocukluğunda yaşadığı kayıplar ve travmalar, yıllar boyunca onu yalnızlığa ve kontrollü bir yaşama itmişti. Şehir hayatının sunduğu anonimlik ve düzen, Jonathan için bir kaçış ve koruma kalkanı olmuştu. Ama kapısının önünde beliren güvercin, bu kalkanı paramparça etti.

Güvercin olayının ardından Jonathan, hayatını yeniden gözden geçirmeye başladı. Uzun süredir kendini hapsettiği düzenli yaşamı geride bırakmaya karar verdi. Yaşadığı evden ayrıldı ve bir otelde yaşamaya başladı. Ama bu değişiklik, beklediği huzuru getirmedi. Otel odasının soğuk ve geçici atmosferi, onun huzursuzluğunu daha da artırdı. Güvercinden kurtulmuş gibi görünse de, aslında zihnindeki korkulardan kaçamamıştı.

Jonathan'ın otelde geçirdiği günler, onun için bir tür hesaplaşma sürecine dönüştü. Gece gördüğü rüyalar, bilinçaltındaki korkularını sürekli yüzeye çıkarıyordu. Güvercin, rüyalarında sık sık bir tehdit ya da bazen kurtuluş sembolü olarak görünüyordu. Otelin geçici ve dar ortamı, onun kendisini daha da yalnız hissetmesine neden oldu. Jonathan, belki de ilk kez, hayatının ne kadar boş ve yüzeysel olduğunu fark ediyordu.

Bir süre sonra Jonathan, otel odasından çıkıp şehri keşfetmeye karar verdi. Uzun yürüyüşlere başladı. Daha önce fark etmediği sokakları, insanları ve hayatı izliyordu. Şehir onun için hem büyüleyici hem de ürkütücü bir yer haline geldi. Bir yandan bu

çeşitlilik içinde kendini kaybolmuş hissediyor, diğer yandan ise hayatta belki de ilk kez bir anlam bulabileceğine dair küçük umutlar yeşeriyordu.

Şehirde dolaşırken küçük detaylar Jonathan'ın dikkatini çekmeye başladı. Bir çocuğun kahkahası, bir sokak sanatçısının melodisi ya da bir kafede paylaşılan sıcak bir bakış... Bu anlar, onun içinde bir şeyleri kıpırdatıyordu. Yıllarca kurduğu duvarlar, yavaş yavaş yıkılmaya başlıyordu. Ancak bu yıkım, Jonathan'a huzur değil, belirsizlik getiriyordu. Düzen ve kontrol takıntısı, artık yerini yaşamın karmaşıklığına bırakıyordu.

Jonathan'ın bu süreçte fark ettiği şey, yıllardır hayatı boyunca kaçtığı şeylerin aslında kendisinin bir parçası olduğuydu. Otelde geçirdiği zaman, onun için bir kaçış değil, tam aksine, bir yüzleşme süreci olmuştu. Hayatının öngörülemezliğiyle barışmaya çalışırken korkularını ve acılarını anlamaya başlamıştı.

Sonunda Jonathan, oteldeki yaşamını geride bırakmaya karar verdi. Şehre geri döndü ve küçük değişikliklerle hayatına yeni bir yön vermeye başladı. İnsanlarla daha samimi ilişkiler kurmaya çalıştı. İş arkadaşlarına karşı daha sıcak bir tavır sergiliyor, komşularıyla sohbet ediyordu. Bu çabalar, Jonathan için kolay olmasa da, onun iç dünyasında bir şeyleri değiştirmeye başlamıştı.

Şehirde yaptığı yürüyüşler ve küçük keşifler, Jonathan'a hayatın karmaşıklığı içinde bir anlam bulma şansı sundu. Belirsizlikler, artık onun için bir korku kaynağı değil, yeni fırsatların işaretiydi. Güvercin olayı, onun hayatında bir dönüm noktası olmuştu. Bu küçük ve sıradan görünen olay, Jonathan'ın kendi içsel dünyasını keşfetmesine, korkularıyla yüzleşmesine ve yaşamın karmaşıklığına uyum sağlamasına olanak tanımıştı.

Sonunda Jonathan, artık geçmişin gölgesinden çıkmış ve daha cesur bir şekilde hayata bakmayı öğrenmiş bir birey haline geldi. Güvercin, onun için başlangıçta bir tehdit gibi görünse de, aslında büyük bir dönüşümün sembolü olmuştu. Jonathan'ın hikâyesi, hayatın öngörülemezliği içinde bile anlam ve güzellik bulabileceğimizi gösteren güçlü bir mesajla son buluyor.

Badak, A. (2015). İdeal ohucu. (K. Nezirli, Çev.). *Azerbaycan*. Aralık, 133- 141.

Yazı, yazar ve okuyucu arasındaki ilişkiyi ideal bir düzeye taşımayı amaçlayan bir düşünceyle başlar. İdeal okuyucu, metni yalnızca yüzeysel bir şekilde tüketmeyen, derin anlamları keşfetmeye çalışan ve yazarın yaratıcı sürecine saygı duyan bir birey olarak tanımlanır. Bu bağlamda, metin yalnızca içerik taşıyan bir araç değil aynı zamanda yazarın düşünce ve duygularını ifade ettiği bir sanat eseri olarak ele alınır. Yazar, okuyucunun metni tam anlamıyla kavrayabilmesi için bağlamı ve estetik yapıyı anlamasının önemini vurgular.

Metinde, ideal okuyucu kavramını açıklamak için bir aşçının hikâyesi anlatılır. Aşçı, yaptığı yemeğin tarifini bir başkasına anlatırken yemeğin lezzetinin sadece kullanılan malzemelere değil aynı zamanda bu malzemelerin geldiği yerin kültürüne ve doğasına bağlı olduğunu ifade eder. Bu yaklaşım, yazarın da eserlerini oluştururken aynı özeni gösterdiğini ima eder. Yazar için de bir metni anlamlandırmak, yüzeydeki kelimelerden öteye geçip metnin yaratım sürecini anlamakla mümkündür. Aşçının malzemelerine duyduğu bağlılık, yazarın metni oluşturma sürecine verdiği değerle paralellik gösterir.

Yazar, hikâyede Valentin adlı bir piyanistin hayatını örnek olarak sunar. Valentin, fiziksel bir engel nedeniyle bir elini kaybetmiştir; ancak bu durum onun müzikle olan bağını zayıflatmamış, aksine daha güçlü bir sanatsal ifade yaratmasına vesile olmuştur. Yeteneklerini geliştiren Valentin, müzikte derin bir ustalık kazanmış ve sınırlamaları aşmıştır. Yazar, Valentin'in müzikte ulaştığı başarının, okuyucunun bir metni anlamlandırma süreciyle benzer olduğunu belirtir. Valentin'in müziği gibi, metin de okuyucu tarafından sadece bir bilgi kaynağı olarak değil, estetik bir deneyim olarak algılanmalıdır. İdeal okuyucu, yazarın dünyasına girerek metnin duygusal ve entelektüel boyutlarını anlamaya çalışır.

Yazar, metni yazarken şehirde dolaşp insanları gözlemlediğini ve onların yüz ifadelerinden, davranışlarından, hangi tür metinlere yatkın olabileceklerini anlamaya çalıştığını aktarır. Bu süreç, yazarın okuyucusuyla bağ kurma çabasını gösterir.

İnsanların davranışlarını analiz etmek, yazarın onların estetik ve entelektüel ihtiyaçlarını anlamasına olanak tanır. Bu da, yazarın okuyucusuna ulaşma biçimini şekillendirir ve ideal okuyucusunu bulmasına yardımcı olur.

Yazar, edebiyat ve müzik arasında bir bağ kurarak yaratıcı sürecin teknik beceriyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda sezgisel ve duygusal bir derinlik gerektirdiğini vurgular. Valentin'in müzikteki başarısı, yazarın metinlerindeki estetik ve duygusal boyutla ilişkilendirilir. Sanatın, insanın ruhsal deneyimlerini yansıttığı ve okuyucunun metni anlamlandırma sürecinin bu deneyimler üzerine kurulu olduğu belirtilir. Hem müzikte hem de edebiyatta anlam yaratmanın sadece teknik beceriyle değil, derin bir duygusal bağlılıkla mümkün olduğu ifade edilir.

Metnin sonunda, yazar yazma sürecinin bireysel bir deneyim olmaktan öte, okuyucuyla bağ kurma ve onun iç dünyasına dokunma çabası olduğunu belirtir. Yazar, ideal okuyucusunu bulduğunda metnin tamamlandığını ve gerçek anlamına ulaştığını ifade eder. Bu bağlamda, ideal okuyucu, metni anlamlandırırken yazarın yaratıcı sürecine eşlik eden bir yol arkadaşıdır. Bu ilişki, edebiyatın duygusal ve estetik boyutlarını anlamak için bir köprü işlevi görür. Yazar, okuyucusunu bir yol arkadaşı olarak görerek metni yalnızca bilgi taşıyan bir araç olmaktan çıkarıp bir sanat eseri olarak sunar. Bu anlayış, edebiyatın dönüştürücü gücünü ortaya koyar.

5.4 Poeziya

5.4.1 Poema

Poema

Lirik

Serbest nazım

Etibarlı, E. (2015). Ağdama geden yol. *Azerbaycan*. Mayıs, 30- 38.

“Ağdama geden yol” adlı lirik şiirde, Dağlık Karabağ'ın işgali ve Azerbaycan halkının yaşadığı trajediler anlatılır. İlk bölümde, yolların taşlarla dolu olduğu ve bu taşların insanların acıları, gözyaşları ve kanları olduğu ifade edilir. Şair, bu yolu geçmenin imkânsız olduğunu, yolların Çin Seddi gibi büyük bir engel oluşturduğunu belirtir. Ağdam, bir zamanlar canlı bir şehir iken şimdi ulaşılması imkânsız bir yer olarak tasvir edilir.

Şiirin ikinci kısmında, on bir yıl önce bu yollardan bir kervan geçer ve kervan çaresizlik içinde, lideri olmadan dolaşır. Bu kervanın, kaybolmuş umutlar ve bitmiş hayallerle dolu olduğu belirtilir. Şair, insanların yaşadığı acının ve hayal kırıklığının bu yola yansıdığını dile getirir.

Üçüncü bölümde, yolların sessizliğe büründüğü ve evlerin yıkık dökük olduğu ifade edilir. Şehirde insan sesi ve varlığı kalmaz. Yıkılmış evlerin içindeki yaşam izleri tamamen silinir. Şair, insanların evlerini terk ettiğini belirtir ve geriye sadece harabeler kalır.

Dördüncü bölümde, şair mücadelesini sürdürür ve Ağdam'a gitme kararlılığını ifade eder. Dağlık Karabağ için verilen mücadelenin kutsal olduğunu vurgular. Bu topraklar uğruna dökülen kanların ve verilen mücadelenin bir anlamı olduğunu belirtir. Şair, Dağlık Karabağ'ın yeniden canlanmasını umut eder ve bu mücadelenin bir onur mücadelesi olduğunu ifade eder.

Son bölümde, şair düşmanına karşı direnir ve Azerbaycan'ın tarih boyunca özgürlüğü için mücadele ettiğini anlatır. Dağlık Karabağ'ı geri alma arzusunu ve bu topraklar uğruna savaşıma kararlılığını ifade eder. Şair, halkının yaşadığı acıları, umutlarını ve bağımsızlık mücadelesini dile getirir.

Genel olarak şiir, işgal altındaki toprakların acısını, umudu, direnişi ve özgürlük arzusunu işler. Şair, halkının yaşadığı travmaları ve yeniden doğma arzusunu samimi ve derin bir şekilde yansıtır.

Poema

Goca, F. (2015). Mamontlar.¹⁵Azerbaycan. Kasım, 46- 58.

Bu şiir, bir insanın geçmişle yüzleşmesini ve zamanın geçişine karşı duyduğu melankoliyi derin bir şekilde hissettirir. Şair, yaşamın anlamını sorgulayan yaşlı bir adamın gözünden, anılarla dolu bir yolculuğa çıkarır bizi. Geçmişin ağırlığı, yitirilmiş fırsatlar ve zamanın geri dönüşsüz akışı, şiirin her dizesine işlenmiştir. Yaşlı adamın sessizce kendi hayatına dönüp bakışı, okuyucuyu da kendi iç dünyasında bir hesaplaşmaya davet eder.

Hikâye bir hastane odasında başlar. Adam, o daracık odada yalnızdır ama zihni, geçmişin geniş ve karmaşık labirentlerinde dolaşır. Geçmişte yaptığı hatalar, verdiği kararlar, yakalayamadığı fırsatlar... Hepsi, âdeta hayaletler gibi zihninde canlanır. Özellikle ailesiyle yaşadığı anılar ve pişmanlıklar, onun düşüncelerini daha da derinleştirir. Şiirin atmosferi, bu yoğun duygularla yoğrulur. Her kelime, o hastane odasının sessizliğinde yankılanan bir fısıltı gibi gelir.

Şair, şiir boyunca "mamut" metaforunu kullanır. Mamut, yalnızca bir hayvan değil; zamanın yıkıcı gücünü, geri dönüşsüzlüğü ve geçmişin ezici ağırlığını temsil eder. Adamın zihninde, mamut bir gölge gibi dolaşır. Her adımında geçmişin izlerini taşır ve bu devasa yük, onun yaşamının ne kadar kırılgan olduğunu ortaya koyar. Mamut, unutulamayan anıları ve kabullenilemeyen gerçekleri temsil eder. Belki de hepimizin zihninde bir mamut dolaşır, değil mi?

Yaşlı adamın iç dünyasında büyük bir çatışma yaşanır. Kimi zaman kendini suçlar, kimi zaman ise yaşamın kendisini. "Keşke"lerle dolu bir hayat, bu hastane odasında bir film şeridi gibi önünden geçer. "Neden böyle yaptım?" ve "Neden böyle oldu?" soruları zihnini kemirirken bir yandan da kaderin rolünü sorgular. Anılar zihninde canlanırken o anılarla yüzleşmek zorunda kalır. Özellikle ailesi ve toplumla kurduğu bağlar, onun içindeki çatışmayı daha da derinleştirir. Şair, bu çatışmayı öyle etkileyici bir şekilde anlatır ki, okuyucu da kendini bu hesaplaşmanın bir parçası gibi hisseder.

¹⁵ Mamutlar.

Şiirin son bölümleri, geçmişle barışma ve kendini affetme arayışıyla şekillenir. Adam, zamanın gücüne karşı koyamayacağını ve yaşamın kaçınılmaz döngüsünü kabul etmek zorunda olduğunu fark eder. Bu teslimiyet, bir yenilgi değil; aksine, bir tür özgürleşme. Geçmişin yükünden sıyrılmak, yaşamın karmaşıklığını kabullenmek ve kendini affetmek... İşte adamın varmaya çalıştığı nokta budur. Şair, bu süreci o kadar zarif bir dille anlatır ki, okuyucu bir yandan melankoliye kapılır, bir yandan da bir umut ışığı görür.

Şiir, yalnızca bir insanın geçmişiyle yüzleşmesini değil, aynı zamanda yaşamın evrensel çelişkilerini ve döngüsünü de ele alır. Zamanın yıkıcılığı, hatıraların ağırlığı ve yaşamın anlam arayışı, herkesin bir şekilde deneyimlediği duygulardır. Adam, o hastane odasında yalnız görünse de, aslında hepimiz onunla aynı odayı paylaşırız. Çünkü geçmiş, hepimizin omuzlarında bir yük ve bu yük, kimimiz için bir mamut kadar büyük ve ağırdır.

Şair yaşamın acımasız gerçeklerini ele alırken okuyucuyu umutla baş başa bırakır. Yaşlı adam, geçmişiyle barışmanın huzurunu bulur. Her ne kadar bu huzur, biraz melankoliyle karışık olsa da, bir tür kabullenışı ve özgürleşmeyi temsil eder. Şiirin sonunda, yaşamın devam ettiği ve bireyin bu döngü içinde kendine bir yer bulmaya çalıştığı güçlü bir şekilde vurgulanır. Geçmiş, bir mamut gibi peşimizden gelse de, biz onunla yüzleşmeyi seçebiliriz. Ve belki de asıl cesaret, bu yüzleşmenin kendisinde saklıdır.

5.4.2 Şiirler

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Beht. *Azerbaycan*. Ocak, 7-8.

Şiir, aşk, umut, kader ve insanın iç dünyası gibi temaları işlemektedir. İnsanın yaşamı boyunca karşılaştığı zorluklar, içsel çatışmalar ve umutlar üzerine derin düşünceler içerir. Şair, insanın hayatı boyunca yaşadığı deneyimlerin onu nasıl şekillendirdiğini ve onun inancını nasıl etkilediğini anlatır. Şiir, serbest nazım biçimindedir, yani belirli bir uyak veya ölçü kuralı yoktur. Şair, duygusal derinliği ve lirik ifadeleriyle dikkat çeker. Şiirde, şairin iç dünyasındaki karmaşık duyguları ve düşünceleri ifade etme çabası görülür. Şiir, şairin iç dünyasına ve yaşamın anlamına dair derinlemesine bir yolculuğa çıkarır, umut ve kader kavramlarını sorgular ve duygusal derinlik sunar. Şiir 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Behmenli, V. (2015). Ruba-i goşma. *Azerbaycan*. Ocak, 8-9.

Şair, insanın doğasını, bilgeliği, insanın yaşamı ve kaderi üzerine düşünür. İnsanın içsel dünyasındaki zorlukları, umutları ve acıları anlatır. Aynı zamanda, insanın güçlü yanlarını ve zayıf yanlarını gözler önüne serer. Şiir, doğa ve Tanrı'nın yarattığı güzelliklerle de ilgilidir. Bu şiir, lirik bir yapıya sahip olup bireyin iç dünyasındaki karmaşıklıkları ve evrenin büyüklüğünü anlamaya çalışan bir düşünce şiiri olarak nitelendirilebilir. Şiir, rubai nazım biçiminde yazılmıştır. Şiir 11'li hece ölçüsüne sahiptir ve rubai biçimindeki bu şiirde her dört dize kendi içinde bir düşünceyi veya bir temayı tamamlar. Şiirde dörtlükler arasında anlam bağlantısı kurularak insanın iç dünyası, hayatın anlamı, bilgelik arayışı gibi temalar işlenmiştir. Şiir, 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Bir hatire. *Azerbaycan*. Ocak, 9-10.

Şiir, lirik bir yapıya sahiptir ve mensur nazım biçiminde yazılmıştır. Mensur, Düz yazı şiirdir. Mensur şiir, özellikle seci (düzyazıda iç kafiye) ve aliterasyonlarla (belirli ünsüzlerin tekrarı) yazılır. Şiir, insanın içsel dünyasındaki çatışmalar, dostluklar, hatıralar ve yaşamın anlamı etrafında döner. Şair, kişisel düşüncelerini ve duygularını derinlikli bir şekilde ifade eder. Şiirde ayrıca, dostlukların ve insan ilişkilerinin karmaşıklığı da vurgulanmaktadır. Şair, geçmişte yaşadığı dostlukları ve hatıraları düşünerek içsel bir hesaplaşma yaşar. Geçmiş dostlukların ve arkadaşlıkların kıymetini anlamaya çalışırken zamanla gelen değişimleri ve bu değişimlerin yarattığı yalnızlığı da hisseder. Dostlukların ve insan ilişkilerinin karmaşıklığı, zamanla değişen duygular ve yaşamın getirdiği sınavlar üzerine düşünür. Şiir, 2012 yılında Ankara'da kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Behmenli, V. (2015). Vagifler var dünyada. *Azerbaycan*. Ocak, 10-11.

Şiir, şairin iç dünyasındaki derin düşünceleri ve duygusal deneyimleri ele almaktadır. Şair, geçmiş hatıraları, aşkı, dostluğu, hayatın anlamını ve yaşamın zorluklarını düşünürken içsel bir hesaplaşma yapar. Şiirde ayrıca, aile bağlarına ve kültürel köklere de vurgu yapılmaktadır. Koşma nazım biçimiyle yazılan şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Şair, şiirin son kıtasında mahlasına yer verir. Şiir, 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Ağrıya hitab. *Azerbaycan*. Ocak, 11.

Şiir, şairin annesine olan sevgi, saygı ve minnet duygularını anlatmaktadır. Annenin şefkatli ellerinden bahsedilerek onun sevgisi ve desteği ile büyüdüğü vurgulanır. Şair, annesinin her zaman yanında olduğunu ve onun varlığının hayatında ne kadar önemli olduğunu ifade eder. Çapraz uyak biçimi kullanılmış ve 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir, 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Garışgalar¹⁶. *Azerbaycan*. Ocak, 11-13.

Şiir, karıncaların faaliyetlerini ve sosyal yaşamlarını betimleyerek insan hayatıyla ilgili derin ve eleştirel bir bakış sunuyor. Karıncaların hareketleri ve organizasyonu, insanların toplum içindeki davranışları ve güç ilişkileriyle kıyaslanıyor. Şair, karıncaların sürekli çalışmasını, iş birliğini ve dayanıklılığını insan hayatıyla metaforik olarak ilişkilendiriyor. Şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılıp çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir, 2014 yılında Azerbaycan'ın bölgesi Merdekan'da kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Tihac. *Azerbaycan*. Ocak, 13-14.

¹⁶karıncalar.

Şiir, bir insanın geçmişini, köydeki yaşamını ve büyük şehre (Bakü) göç edişini anlatır. Köydeki basit yaşamından ve hayvancılıkla uğraşmaktan bıkmış olan kişi, büyük şehirde yeni bir hayata başlama umuduyla gelir. Ancak şehirde karşılaştığı zorluklar ve karmaşa, onu köydeki huzurlu yaşamını özlemeye iter. Şehirdeki gürültü, kalabalık ve kaos, şairi huzursuz eder ve eski, sade yaşamına geri dönmek ister. Şiir, 14'lü (7+7) hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir 2013 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Sözde. *Azerbaycan*. Ocak, 14-15.

Bu şiir, sözlerin gücünü ve etkisini vurgulayan bir yapıttır. Şair, sözün insanlar üzerindeki etkisini, gerçekleştirdiklerini ve yaşadıklarını anlatırken sözcüklerin gücünü ve önemini öne çıkarır. Şiirde, sözcüklerin gücüyle yapılan işler ve kazanılan zaferler anlatılır. Şiir, serbest nazım biçimiyle yazılmıştır. Şiirde belirli bir kafiye düzeni bulunmamaktadır ve mısra yapıları düzensizdir. Şiir 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Adamsız adam.¹⁷*Azerbaycan*. Ocak, 14-15.

Şiir, bir bireyin yaşadığı zorlukları, insanların kendisine yaptığı haksızlıkları ve sonunda yalnız kalışını anlatıyor. Şair, insanların kendisine haksızlık yaptığını, suçsuz yere cezalandırıldığını ve sonunda yalnız bırakıldığını ifade eder. Bu

¹⁷ Kimsesiz adam.

yalnızlık, babasız ve annesiz kalma durumu ile özdeşleştirilerek insanın diğer insanlardan koparılması ve bu yüzden yaşadığı derin yalnızlık vurgulanır. Şiir, kişinin insan gibi yaşamak isteğini ve bu süreçte yaşadığı acıları dile getirir. Şiir, serbest nazım biçimiyle yazılmıştır. Belirli bir kafiye düzeni ve mısra yapısı bulunmamaktadır. Şiir, belirli bir hece ölçüsü ile yazılmamıştır. Her mısra farklı hece sayısına sahiptir. Şiir 2011 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Mesnevi

Behmenli, V. (2015). Kömür. *Azerbaycan*. Ocak, 16.

"Kömür" adlı şiir, şairin yaşadığı zorlukları ve olumsuzlukları, hayal kırıklıklarını ve mutsuzluklarını dile getirir. Hayatta sahip olamadığı şeyleri, yaşadığı sıkıntıları ve karanlık duyguları ifade eder. Şair, çevresindeki insanlardan, maddi ve manevi kayıplardan bahseder ve hayattaki umutsuzluğunu vurgular. Şiirin sonunda, yaşadığı karanlık ve olumsuzlukları "kara" ve "kömür" metaforları ile özetler. Şiir mesnevi nazım şekline göre aa, bb, cc... şeklinde kendi içinde uyaklı ve aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Şiir 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Gollarımız. *Azerbaycan*. Ocak, 16.

Şiir, şairin sevdiği kişiye duyduğu özlemi ve birlikte geçirdikleri mutlu anıları hatırlamasını anlatır. Şair, sevgilisiyle olan güzel anılarını yad eder ve bu anıların tekrar yaşanmasını diler. Ancak, yaşadığı zorluklar ve engellerin arasında kaybolmuş

hisseder ve ne yapacağını bilemez durumda olduğunu ifade eder. Şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmış ve çapraz uyak (abab) kullanılmıştır. Şiir 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Üç. *Azerbaycan*. Ocak, 17-18.

Bu şiir, şairin aşkını ve sevgilisinden ayrılığın yarattığı özlemi anlatan bir iç monologdur. Şiirde, şair sevgilisinden ayrı düşmüş ve onun özlemini çekmektedir. Ay ve ışık gibi motiflerle sevgilisinin varlığını singelerken aşkın acı ve özlem dolu yanlarını derin duygularla işler. Şiirde ayrıca aşkın doğasını, zamanın ve mekânın etkilerini düşünceler üzerinden sorgular. Şiirde 11'li hece ölçüsü ve çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir 2013 yılında Azerbaycan'ın Merdekan kasabasında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Kofe.¹⁸ *Azerbaycan*. Ocak, 18-19.

Şiir, kahve etrafında dönen bir içsel monologdur. Şair, kahvenin çeşitli yönlerini ve onunla ilişkilendirdiği duyguları, anıları ve hayalleri düşüncelere döker. Şiirin ana konusu kahvedir. Kahve içmenin fiziksel ve duygusal deneyimleri, kafede geçen zamanın anıları ve çevredeki olaylar üzerine odaklanır. Tema genellikle nostalji, özlem, iç huzur arayışı ve geçmişle bağlantı üzerinedir. Şair, kahve etrafında dönüp

¹⁸kahve.

duran düşüncelerinde geçmişe özlem duyar ve anıları canlandırır. Şiirde 7'li hece ölçüsü ve serbest nazım şekli kullanılmıştır. Şiir 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Pastoral

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Göyərçinlər¹⁹ve mən. *Azərbaycan*. Ocak, 20-21.

Şiir, şairin bir yılın haziran ayında dünyadan ayrılma deneyimini ve ardından gelen duygusal yolculuğunu anlatır. Şiirin odak noktası, şairin etrafındaki insanların ve olayların onun üzerinde bıraktığı etkilerdir. Şair güvercin metaforunu kullanarak özgürlük çağrışımı yapar. Şiir 8'li hece ölçüsüyle ve çapraz uyakla yazılmıştır. Şiir, 2013 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Gem bostanı. *Azərbaycan*. Ocak, 21.

Bu şiir, sonsuz ve derrin bir aşk içinde yanan şairin duygu ve hislerini ifade eder. Şair, "Gem bostanı"ndan bahsederek aşkından kaynaklanan hüznün ve acıyı lirik bir dille anlatır. Onun açtığı ve kapattığı his dünyası, sanki söz yaşlarının sulandırdığı bir bahçedir. Şairin gözlere verdiği önem dikkat çeker, sevdiğinin varlığı ile kendini bütünleştirir. Genel olarak bu lirik şiirde, aşkı ve sevgisinin yaratıcı ve dağılan enerjisi yansıtılır. Şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılır ve çapraz uyak kullanılır. Şair, "Oldum Ay kimi aydın" diyerek teşbih (benzetme) sanatına da başvurur. Şiir, 2014 yılında kaleme alınmıştır.

¹⁹güvercinler.

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Allahın anası. *Azerbaycan*. Ocak, 21-22.

Bu şiirde, annenin tüm varlıkların yaratılışındaki merkezi rolü, onun kutsallığı ve yaratıcılığı vurgulanmaktadır. Şair, annenin; taş, dama, insana ve dünyanın her bir parçasına hayat verdiğini dile getirerek annenin ilahi bir varlık olarak algılandığını göstermektedir. Şiirde, annenin yaratıcılığının Tanrı'nın gözünde de değer gördüğü ifade edilmektedir. Genel olarak şiir, annenin kutsallığını ve yaşamın kaynağı olarak önemini yücelten bir nitelik taşımaktadır. Şiir, serbest vezinle yazılıp dörtlüklerden oluşmaktadır. Şiir, 2013 yılında kaleme alınmıştır.

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Oğul-Allah. *Azerbaycan*. Ocak, 22.

Bu şiir, insanın varlık ve yaradılış sırrına dair felsefik bir bakış açısını yansıtmaktadır. Şair, kendisinin neden insan olduğunu ve şiir yazma kabiliyetine sahip olduğunu sorgulamaktadır. Aynı zamanda, Tanrı'nın tüm varlıklara farklı özellikler ve yetenekler bahsettiğini, ancak insanın Tanrı'yı en çok sevip O'nun "oğlu" olduğunu ifade etmektedir. Şair, dünyanın kendi bedeni, Tanrı'nın ise kendi babası olduğunu belirterek insanın Tanrı ile olan yakın ilişkisini vurgulamaktadır. Genel olarak bu şiir, insanın Tanrı karşısındaki konumunu ve varlık sebebini sorgulayan felsefi bir nitelik taşımaktadır. Şiir, 11'li hece ölçüsüyle yazılıp çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir, 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Ezizleme.²⁰*Azerbaycan*. Ocak, 23.

Bu şiir, şairin sevdiklerine karşı duyduğu derin sevgi ve minnettarlığı dile getirmektedir. Şair, güneşe, toprağa, ata, ana ve oğula kendisini feda etmeye hazır olduğunu belirtmektedir. Sevdiklerinin kendisine hayat verdiklerini, onu hayata bağladıklarını ve yükselttiklerini ifade etmektedir. Şiirin en önemli teması, sevgiye ve minnettarlığa dayanmaktadır. Şair, sevdiklerinin yokluğunda yaşadığı acıyı ve onları yeniden diriltme arzusunu da dile getirmektedir. Şair 8'li hece ölçüsü ve çapraz uyak kullanmıştır. Şiir, 2013 yılında kaleme alınmıştır.

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Balalar, belalar.*Azerbaycan*. Ocak, 23.

Bu şiir, çocukların doğasına ve onlara yönelik sevgi, ilgi ve sorumluluklara odaklanmaktadır. Şair, Tanrı'nın çocukları belalara maruz bırakmasına anlam vermeye çalışmaktadır. İnsan için çocuktan başka bir değer olmadığını, Tanrı'nın da çocuklar kadar hassas ve şefkatli olamayacağını ifade etmektedir. Şiirde, çocukların görünüşüne, özelliklere ve ebeveynlere bağlılıklarına dair şaşkınlık ve hayranlık duyguları yansıtılmaktadır. Genel olarak bu şiir, çocukların kutsallığı ve onlara yönelik yüksek sevgi teması üzerinde durmaktadır. Şiirde 11'li hece ölçüsü ve çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir, 2013 yılında kaleme alınmıştır.

²⁰şımartılmak.

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Neve²¹ günü. *Azerbaycan*. Ocak, 24.

Bu şiir, torunların baba, anneanne/dede ve babaanne ilişkisini ve onların birlikte geçirdikleri pazar günlerini konu edinmektedir. Şair, pazar günlerinin torunlar için özel ve değerli günler olduğunu vurgulamaktadır. Torunlar, babalarına ya da anneanneye/dedelerine itaat etmez, onların sözlerini dinlemez, ancak baba/anneanne/dede ve torun arasındaki sevgi ve bağ çok güçlüdür. Şair, torunların enerjik, hareketli ve şen olduklarını, neredeyse başa çıkılmaz olduklarını ama baba/anneanne/dede için paha biçilemez olduklarını dile getirmektedir. Genel olarak şiir, kuşaklar arası ilişkiler, sevgi ve bağlılık temasını işlemektedir. Şiirde 11'li hece ölçüsü ve çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir, 2014 yılında Azerbaycan'ın Bileceri kasabasında kaleme alınmıştır.

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Kitab. *Azerbaycan*. Ocak, 25.

Bu şiir, Tanrı'nın varlığı ve insanın Tanrı'yla olan ilişkisi temasını işlemektedir. Şair, ilk kez Tanrı'nın varlığını ve kitabın (kutsal kitap) önemini kavradığı anı anlatmaktadır. Şairin anlattığına göre, o ilk defa annenin karnındayken Tanrı'nın varlığını ve kitabın anlamını kavramıştır. Tanrı'nın sözünü işitmiş ve ona itaat etmesi gerektiğini anlamıştır.

²¹torun.

Genel olarak şiir, insanın Tanrı'yla olan bağı, Tanrı'nın sözüne kulak vermenin önemini ve kutsal kitabın insan için değerini vurgulamaktadır. Şair, ilk defa Tanrı'yla karşılaştığı an olan annelik karnındaki durumu, Tanrı'nın varlığı ve kitabın mükemmelliği üzerine yoğunlaşmaktadır. Şiir, serbest hece ölçüsüyle 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Behmenli, V. (2015). Söz hakkında söz. *Azerbaycan*. Ocak, 25-26.

Bu şiir, sözün gücü, anlamı ve insani değeri üzerine yoğunlaşmaktadır. Şair, sözün insanın en önemli varlığı olduğunu ve sözün tüm yaşamı ve deneyimleri kapsadığını vurgulamaktadır. Sözün sıcaklığı, yapısı ve değeri üzerinde durularak sözün insanın; ruhunu, düşüncelerini ve duygu dünyasını yansıttığını belirtir. Söz, zaman, şans ve aşk gibi kavamları da temsil ettiği söylenir. Son olarak şiirde söz üzerine: bilginin, deneyiminin aktarıcısı olduğuncak herkesin sözün anlamını kavrayamayacağı dile getirilir. Bu şiirde, sözün insan yaşamındaki merkezi ve vazgeçilmez rolü vurgulanır. Şiir, serbest hece ölçüsüyle 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Hamıdan yahın. *Azerbaycan*. Ocak, 27-28.

Bu şiir, şairin sözün, dilin, şiirin kendisi için ne kadar önemli olduğunu anlatıyor. Şair, sözün kendisine her şeyden daha yakın ve değerli olduğunu vurgulayarak sözü ailenin bir parçası gibi görüyor. Sözün onun için güç, gelecek ve kimlik olduğunu ifade ediyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü ve çapraz uyak kullanılmıştır. Şiir, 2013 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Behmenli, V. (2015). Yazı terzi²². *Azerbaycan*. Ocak, 28.

Bu şiir, şairin yazma eylemi ve yazı tarzı hakkındadır. Şair, yazma sürecinde kendini ve yaratıcılık halini anlatır. Yazma eyleminin onun için ne kadar önemli ve anlamlı olduğunu vurgular. Şiirde, ilhamı çağırma, yaratma coşkusu, yazmanın zorluğu ve derinliği gibi unsurlar ön plana çıkar. Yazar şiirde, mecaz-ı mürsel, teşbih, tezat gibi birçok söz sanatından da yararlanır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Behmenli, V. (2015). Şeir. *Azerbaycan*. Ocak, 29.

Bu şiir, şairin şiir anlayışını ve şiirin özünü anlatır. Şair, şiirin doğaüstü bir kaynaktan gelmediğini, ancak aynı zamanda sıradan bir şey de olmadığını vurgular. Şiirin yaratılış sürecini ve özelliklerini, şiirin insanlar üzerindeki etkisini ifade eder. Şiiri, Tanrı'nın adı olarak tanımlar ve şiirin insan ruhuna dokunan, çarpıcı etkisinden

²²yazma tarzı.

bahseder. Şiir 7'li hece ölçüsüne çapraz uyak kullanılarak 2014 yılında kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Mesnevi

Vüsal, B. (2015). Kufeehli. *Azerbaycan*. Ocak, 83-84.

Bu şiir, Arap-İslam kültüründen ve tarihinden derin bir şekilde etkilenmiş bir yapıttır. Konusu, İslam peygamberi Muhammed'in torunu İmam Hüseyin'in Kerbela'da ölümü ve bu olayın ardından Kufe halkının tutumunu ele almaktadır. Şiir, acı dolu bir üslupla, Kufe halkının ihanetini ve vicdansızlığını vurgular. Nazım biçimi olarak mesnevi kullanılmıştır. Mesnevi, dörtlüklerden oluşan, dize sonlarında kafiyeli dizelerin yer aldığı bir nazım biçimidir. Bu şiirde dörtlüklerin kafiye düzeni AABA şeklindedir. Şiir, hece ölçüsü ile yazılmıştır. Şiir, İmam Hüseyin'in Kerbela'da yaşadıklarını ve Kufe halkının tutumunu ele alarak ahlaki ve toplumsal bir yargılamaya sunmaktadır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Vüsal, B. (2015). Serhed hetti. *Azerbaycan*. Ocak, 84-85.

Bu şiir, toplumsal haksızlıkları ve adaletsizlikleri eleştiren bir yapıttır. Şiir, Kafkaslarda yaşanan sosyal ve siyasal sorunlara dair bir eleştiri sunar. Şiirde, halkın sessizliği ve bu duruma nasıl tepki göstermesi gerektiği sorgulanır. Kafkas halkının yaşadığı zorluklar ve haksızlıklar vurgulanarak adaletin sağlanması için toplumsal bir çağrıda bulunulur. Şiirde 11'li hece ölçüsü ve serbest nazım şekli kullanılmıştır.

Epik

Şiir

Muhammes

Vüsal, B. (2015). Menim Çanaggalam. *Azerbaycan*. Ocak, 85-86.

Şiir, şairin Çanakkale Savaşı'na ve şehitlere duyduğu derin bir özlemi ve vatan sevgisini dile getiren bir iç monologdur. Şair, savaşın acılarını ve kahramanlıklarını anlatarak geçmişe duyduğu özlemi ve olayların yarattığı etkiyi yansıtır. Şiirin ana teması vatan sevgisi ve fedakârlıktır. Şiirde kullanılan dil duygusal ve yoğundur, zaman zaman tezatlar ve metaforlarla desteklenmiştir. Şiir, Türk milletinin kahramanlık destanı olan Çanakkale'yi ve orada yaşananları övgüyle anlatırken aynı zamanda savaşın getirdiği acıları ve insanın içsel çatışmalarını da işler. Şiir, muhammes nazım biçimiyle yazılmıştır. Uyak düzeni aaaaa, bbbaa, cccaa... şeklindedir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Vüsal, B. (2015). Yaralı gelem. *Azerbaycan*. Ocak, 86.

Bu şiir, bir sevda ve aşk temasını işlemektedir. Şair, sevdiği kişiyi özlem ve hasret içinde dile getirirken ona duyduğu derin aşkı ifade etmektedir. Şiir, aşkın getirdiği özlem, acı ve tutkuyu ana tema olarak işlemektedir. Nazım biçimi serbesttir ve hece ölçüsü belirgin değildir. Şiirde tezatlar, benzetmeler ve tekrarlar kullanılarak duygular derinleştirilmiş ve anlam zenginleştirilmiştir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Vüsal, B. (2015). Darvaza²³. *Azerbaycan*. Ocak, 86- 87.

Bu şiirde "Darvaza" teması merkezde yer alır. Şiir, kapıların çeşitli sembolizmleriyle insan hayatının farklı yönlerini ve insan psikolojisini anlatır. Kapılar, açılıp kapanan sıradan nesneler olarak değil, aynı zamanda metaforik olarak insanın hayatında farklı anlamlar taşıyan önemli sembollerdir. Nazım biçimi serbesttir ve hece ölçüsü belirgin değildir. Şiirde tekrarlar ve benzetmeler kullanılarak kapıların insan hayatındaki değişen rolleri ve anlamları vurgulanmıştır. İnsanın iç dünyasında açılan ve kapanan kapılar, geçmişten geleceğe, umuttan korkuya, özgürlükten sınırlamaya kadar geniş bir yelpazede temsil edilir. Söz sanatları olarak tekrarlar ve benzetmeler dikkat çeker. Şiir, kapıların insan hayatındaki önemini ve değişen anlamlarını derinlikli bir şekilde işleyerek okuyucuya düşündürücü bir deneyim sunar.

Şiir

Lirik

Murabba

Vüsal, B. (2015).Üç nögte. *Azerbaycan*. Ocak, 88.

"Üç nögte" başlıklı şiir, insan yaşamının sonluluğu, belirsizliği ve yolculuğuna dair derin düşünceleri dile getirir. Şiir, hayatta karşılaşılan zorluklar, kaderin getirdiği sürprizler ve insanın bilinmeyene doğru ilerleyişi üzerinde durur. Üç nokta sembolü hem sonun hem de yeni başlangıçların metaforik bir ifadesi olarak kullanılmıştır. Şiirin genel teması, yaşamın geçiciliği ve belirsizliği üzerine kuruludur. Şiir, yaşam yolculuğunda karşılaşılan bilinmezlikleri ve zorlukları üç nokta metaforu ile betimler. Üç nokta, bitmemişlik, devam eden süreçler ve geleceğin belirsizliği anlamına gelir. Şair, yaşamın sonu olan ölümü ve ötesini düşünürken bu üç nokta

²³kapı.

sembolü ile insanın bu dünyadaki yolculuğunu tasvir eder. Şiir, yaşam yolculuğunda karşılaşılan bilinmezlikleri ve zorlukları üç nokta metaforu ile betimler. Üç nokta, bitmemişlik, devam eden süreçler ve geleceğin belirsizliği anlamına gelir. Şiir, murabba nazım biçimiyle yazılmış ve 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Murabba

Vüsal, B. (2015). Tebriz yolları. *Azerbaycan*. Ocak, 88- 89.

"Tebriz yolları" başlıklı şiir, şairin Tebriz şehrine olan derin bağlılığını ve sevgisini dile getirir. Şiirde Tebriz'in yolları hem fiziksel hem de duygusal bir anlam taşır. Bu yollar, şairin geçmişe dair anılarını, yaşadığı acıları, özlemleri ve umudunu temsil eder. Şiir boyunca Tebriz'in yolları, şairin hayat yolculuğunun ve duygusal dünyasının bir sembolü olarak kullanılır.

Şiirin açılışında, Tebriz'in yolları sabah ile akşamın birleştiği bir zaman diliminde anlatılır. Bu yollar, şairin hayatında önemli bir yer tutar ve her anısında yeniden canlanır. Şair, bu yolların acılarının ve mutluluklarının bir yansıması olduğunu vurgular.

İkinci dördlükte, şairin gözyaşlarının ve yaşadığı zorlukların Tebriz'in yollarında nasıl iz bıraktığı anlatılır. Bu yollar, şairin hayatındaki kayıpların ve hayal kırıklıklarının sembolüdür. Şair Tebriz'in yollarının hem fiziksel hem de duygusal olarak taşıdığı yükleri dile getirir.

Üçüncü ve dördüncü dörtlüklerde, şair, ozanların ve ustaların bu yollardan nasıl geçtiğini ve bu yolların onların hayatındaki önemini vurgular. Tebriz yolları, geçmişten günümüze bir köprü görevi görerek kültürel ve tarihî mirası taşır.

Sonraki dörtlüklerde, şair, Tebriz'in yollarının zamanın değişen koşullarına nasıl direndiğini ve bu yolların şairin hayatında nasıl bir mihenk taşı olduğunu anlatır. şair, bu yolların her bir adımında geğmişin izlerini ve geleceğin umutlarını bulur.

şiir, klasik nazım biçimlerinden biri olan koşma tarzında yazılmıştır ve belirli bir hece lęsne sahiptir. Her dörtlükteki mısra sayısı ve kafiye düzeni bu klasik tarzı destekler niteliktedir. şiir, 11'li hece lęsyle yazılmış olup bu lę şiirin ritmini ve akıcılığını sağlar.

şiir

Lirik

Serbest nazım

Vüsal, B. (2015). Yanımdadır. *Azerbaycan*. Ocak, 89-90.

"Yanımdadır" başlıklı şiir, şairin içsel dünyasını, sevdiği değerleri ve hayatın anlamını bulduğu şeyleri dile getirir. şiirde, şairin yanında olan ve ona gğ veren unsurlar, sevgili, dostluk, doğa ve sanata duyulan derin bağlılıkla temsil edilir. şair, bu unsurların varlığını vurgulayarak hayatın zorluklarına karşı nasıl bir direnę geliştirdiğini ifade eder. şiirin ana teması, içsel huzur ve bağlılıktır. şiir, 7'li hece lęsyle yazılmış olup serbest nazım biçimi kullanılır. Bu şiir pastoral şiir türüne örnektir.

şiir

Lirik

Koşma

Vüsal, B. (2015). Kompas²⁴. *Azerbaycan*. Ocak, 90.

²⁴pusula.

"Kompas" adlı şiir, şairin doğru yolu bulma çabasını ve hayat yolculuğunda karşılaştığı zorluklara rağmen hedefinden sapmama kararlılığını anlatır. Şair, doğru yolu bulmanın ve bu yolda ilerlemenin önemini vurgular. Şiirin ana teması, kararlılık, inanç ve doğru yolda ilerleme azmidir. Şiirde, yol metaforu sıkça kullanılmıştır. Yol, hayat yolculuğunu ve bu yolculukta karşılaşılan zorlukları simgeler. Ayrıca, ışık ve karanlık gibi zıtlıklar da kullanılarak doğru yolu bulmanın önemi vurgulanır. Şair, doğru yolu bulma çabasını ve bu yolda karşılaştığı zorlukları anlatırken metafor ve tekrar gibi söz sanatlarından yararlanır. Şiir, klasik nazım biçimlerinden biri olan koşma tarzında yazılmış olup 11'li hece ölçüsüne sahiptir. Her dördlükteki mısra sayısı ve kafiye düzeni, bu klasik tarzı destekler niteliktedir. Şiirin akıcılığı ve ritmi, hece ölçüsünün düzenli kullanımıyla sağlanır. Bu şiir lirik şiir türüne örnektir.

Şiir

Dramatik

Koşma

Gafarlı, Z. (2015). Yaşadım. *Azerbaycan*. Ocak, 122.

Şiirin ilk dördlüğünde, şair kendisine verilen hayatı bilmeden ve anlayamadan yaşadığını ifade eder. Hayatı boyunca bir arayış içinde olduğunu ve bu arayışın bir parçası olarak yaşadığını belirtir. Şair, bu dünyada olmanın anlamını sorgular ve yaşadığı deneyimlerin farkında olduğunu dile getirir.

İkinci dördlükte, şair, bu dünyanın ve evrenin kendisine ait olmadığını ve sadece geçici bir misafir olduğunu vurgular. Kendisini bu dünyada bir yabancı olarak hisseder ve hayatın geçici doğasını kabul eder. Şair, bu dünyada yalnız olmadığını ve diğer insanların da benzer hisler taşıdığını ifade eder.

Üçüncü dördlükte, şair, her şeyin bir sonu olduğunu ve bu sonun kaçınılmaz olduğunu belirtir. Hayatın geçiciliği ve ölümün kaçınılmazlığı üzerine düşüncelerini dile getirir. Şair, yaşadığı sürece düşüncelerinin ve sözlerinin kalıcı bir iz

bırakacağını umar. Son dörtlükte, şair, dünyada bıraktığı izleri ve geride bıraktığı sözleri hatırlatır. Hayatın sonunda, geride kalan izlerin ve söylenen sözlerin önemini vurgular.

Şair, bu dünyada yaşarken yaşamının izlerini bırakmanın değerini anlar. Şiirde, yaşamın geçiciliği ve varoluşun bilinmezliği üzerine yoğun metaforlar kullanılmıştır. "yer" ve "ev" gibi kavramlar, dünyanın geçiciliğini ve evrenin genişliğini simgeler. Şair, ayrıca tekrar (tekrar) ve tezat (karşıtlık) gibi söz sanatlarından yararlanarak yaşamın çelişkilerini ve belirsizliklerini vurgular. Şiir, koşma nazım biçiminde yazılıp 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest vezin

Gafarlı, Z. (2015). Verdin. *Azerbaycan*. Ocak, 122- 123.

"Verdin" adlı şiir, şairin Tanrı'ya duyduğu şükran ve minnettarlığı güçlü bir şekilde ifade eden bir eserdir. Şair, Tanrı'nın insanlara sunduğu hayatı, güzellikleri ve bilinci överek bu nimetlerin ne kadar değerli olduğunu vurgular. Geleneksel hece ölçüsüyle yazılan şiir, akıcı ve etkileyici bir yapıya sahip olup okuyucuyu derin bir manevi yolculuğa çıkarır. Şiirde kullanılan söz sanatları; teşbih (hayatın zorlukları "çamura batmak" ifadesiyle aktarılır) ve istiare (Tanrı'nın insanlara sunduğu güzellikler ve nimetler mecazi anlamlarla aktarılır.). Söz sanatları, şairin duygularını ve düşüncelerini etkileyici bir şekilde yansıtmaya olanak tanır. Şair, Tanrı'nın insanlara verdiği hayatı ve bu hayatı güzelleştiren unsurları derin bir minnetle anlatır.

Şiir

Lirik

Koşuk

Gafarlı, Z. (2015). Böyründe üşüyürem. *Azərbaycan*. Ocak, 123.

"Böyründe üşüyürem" adlı şiir, şairin annesine duyduğu derin sevgi ve bağlılığı ifade ederken aynı zamanda bir özlem ve yalnızlık duygusunu da yansıtır. Şair, annesinin himayesinde olmanın verdiği güveni, sıcaklığı ve desteği vurgular. Ana teması, anne sevgisi, özlem ve güvende olma arzusudur. Şiir, İslamiyet öncesi nazım biçimi olan koşuk yani abab, cccb, dddb... uyak düzeni ile yazılıp 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. 7'li hece ölçüsüyle yazılan koşuk türlerine "yedili koşma" denir.

Şiir

Lirik

Koşma

Gafarlı, Z. (2015). Sepeler seni . *Azərbaycan*. Ocak, 123- 124.

"Sepeler seni" adlı şiir, aşk ve bağlılık temasını işler. Şair, sevgilisine duyduğu derin aşkı ve özlemi, doğa imgeleri ve duygusal ifadelerle dile getirir. Ana tema, aşkın derinliği ve sevgilinin etkisi altında kalma duygusudur. Şair, kalbinin yeniden canlandığını ve sevgilisine duyduğu aşkı anlatır. Su gibi berrak bir duyguyla sevgilisini düşündüğünü ve ona olan sevgisini dile getirdiğini belirtir. "Sepeler seni" ifadesi, sevgilinin her yerde ve her şeyde var olduğunu simgeler. Şair, deniz metaforu kullanarak sevgilisine olan bağlılığını ifade eder. Deniz kenarına gidip dalgaların sesinde sevgilisini bulduğunu ve onunla olan bağını daha da güçlendirdiğini anlatır. Burada deniz, sevgilinin derinliğini ve genişliğini simgeler. Son olarak şair, sevgilisine olan aşkını yoldaşlık ve dostluk bağlarıyla ifade eder. Dostlarla birlikte olmanın ve sevgiliyle olan bağın ne kadar önemli olduğunu vurgular. Sevgilinin uzaklarda bile olsa her zaman kalbinde olduğunu ve ona duyduğu özlemi dile getirir.

Şiir

Lirik

Semai

Gafarlı, Z. (2015). Heder oldu . *Azerbaycan*. Ocak, 124.

"Heder oldu" adlı şiir, hayatın geçiciliği, kaderin belirsizliği ve insanın bu dünyadaki yalnızlığı üzerine derin düşünceler barındırır. Şair, yaşadığı sevinçlerin, ümitlerin ve hayal kırıklıklarının sonunda nasıl geçip gittiğini, zamanın hızla aktığını ve her şeyin geçici olduğunu vurgular. Ana tema, hayatın belirsizliği ve geçiciliğidir. Şair, mutluluğun peşinden koşarken kaderin ona beklenmedik engeller çıkardığını ifade eder. Hayatta karşılaştığı zorlukları ve hayal kırıklıklarını anlatırken kaderin bilinmezliğini vurgular. "Bilmediyim geder oldu" ifadesi, geleceğin belirsizliği ve kaderin getirdiği sürprizlere işaret eder. Zamanın hızla geçtiğini ve her şeyin gelip geçtiğini vurgulayan şair, hayatın sürekli bir değişim içinde olduğunu ifade eder. Zamanın ve olayların su gibi akıp gittiğini, her şeyin sonunda yok olduğunu belirtir. "Her şey geza-geder oldu" ifadesi, bu geçiciliği ve zamanın akışını yansıtır. Şiir, semai nazım biçimiyle yazılarak 8'li hece ölçüsü kullanılır.

Şiir

Lirik

Semai

Gafarlı, Z. (2015). Eylemesin. *Azerbaycan*. Ocak, 124- 125.

"Eylemesin" adlı şiir, insanın hayatında karşılaştığı sevgi, yalnızlık, mücadele ve umut temalarını işler. Şair, aşkın ve sevginin değerini, yalnızlığın acısını, insanın yaşadığı zorlukları ve bu zorluklara karşı direncini ifade eder. Ana tema, aşk ve insanın yalnızlığına karşı duyduğu mücadele arzusu ve umuttur. Aşkın ve sevginin insanın kalbindeki yeri ve önemi vurgulayan şair: "Seven seveni bir yollug gelbine hekk eylemesin?!" ifadesi ile sevginin kalıcı olması dileğini ve bu duygunun değerini anlatır.

Şiir

Lirik

Ağıt

Gafarlı, Z. (2015). Mehebbet Kazımov'un hatiresine. *Azerbaycan*. Ocak, 125.

"Mehebbet Kazımov'un hatiresine" adlı şiir, ünlü Azerbaycanlı müzisyen Mehebbet Kazımov'un hatırasına ithaf edilmiştir. Şiirde, şarkıcının hayatı, sanatı ve onun bıraktığı derin izler üzerinde durulur. Ana tema, Mehebbet Kazımov'un sanatının ve kişiliğinin yankılarıdır. Şair, onun müziğini ve etkileyici kişiliğini övgüyle anar. Halk edebiyatı türlerinden biri olan ağıt ile yazılan şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılarak ahenk oluşturulmuştur.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Gafarlı, Z. (2015). Denizden esen külek²⁵. *Azerbaycan*. Ocak, 126.

"Denizden esen külek" şiiri, denizden esen bir rüzgârın şairle olan ilişkisini, rüzgârın şairin hayatındaki etkilerini ve hissettirdiği duyguları konu alır. Ana tema, doğanın gücü ve etkileyciliği ile insan ruhunun derinliklerinde uyandırdığı duygular arasındaki bağlantıdır. Rüzgâr burada hem fiziksel bir varlık hem de metaforik bir öge olarak kullanılır. Şiirde serbest nazım biçimi kullanılarak 7'li hece ölçüsü ile ahenk sağlanmıştır.

Şiir

Lirik

Sone

²⁵rüzgâr.

Sadig, B. (2015). Özümə mektublar. *Azərbaycan*. Ocak, 126.

"Özümə mektublar" adlı şiir 15 bölümden oluşur. Her bir bölüm 14 dizelik nazım şekli olan sone kullanılarak yazılır. Şiir, insanın hayatındaki acıları ve umutsuzlukları derinlemesine işler. Şiirin ana teması, kaderin zalimliği ve hayatın zorlukları karşısında insanın çaresizliği ve bu çaresizlik içinde kendine bir anlam bulma çabasıdır. Şiir, sone nazım biçimi kullanılarak iki dördlük ve iki üçlükten oluşur ve 11 heceli ölçü ile yazılmış olup ritmik ve akıcı bir yapıya sahiptir. Şiirde kullanılan söz sanatları, şairin duygularını ve düşüncelerini etkileyici bir şekilde yansıtmaya olanak tanır.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Herişçi, H. (2015). Tersa gızı.²⁶ *Azərbaycan*. Şubat, 53- 55.

Şiir, toplumun çelişkilerini ve bireylerin yaşamlarındaki zorlukları derinlemesine ele alır. Şiir, özellikle sosyal değişimlerin getirdiği etkileri ve bireylerin bu değişimlere verdiği tepkileri yansıtır. Şair, şehir hayatının karmaşıklığını ve bireylerin içsel mücadelelerini anlatırken aynı zamanda sosyal adaletsizlikleri ve toplumsal sorunları da gözler önüne serer.

Şiirin ana teması, sosyal değişimler ve bu değişimlerin bireyler üzerindeki etkileridir. Şiirde, toplumsal adaletsizlikler, bireysel mücadeleler ve şehir hayatının zorlukları vurgulanır. Şair, bireylerin toplumsal normlar ve beklentiler karşısında yaşadığı içsel çatışmaları ve hayal kırıklıklarını dile getirir.

Şiir serbest nazım biçiminde yazılmıştır. Geleneksel kafiye ve ölçü kurallarına bağlı kalmadan serbest bir şekilde ifade edilmiştir. Bu, şairin duygularını ve düşüncelerini

²⁶Hristiyan kız.

daha özgürce ifade etmesini sağlar. Şiir, satirik türde kaleme alınmıştır. Şiirde toplumsal eleştiriler, ironi ve hiciv görülmektedir. Kısaca şiiri özetler isek;

Şiirin ilk bölümünde, şehir hayatının karmaşıklığı ve bireylerin bu karmaşıklık içindeki durumu anlatılır. Şair, modern şehir yaşamının yüzeyselliğini ve bireylerin bu yüzeysellik içinde kaybolmasını eleştirir. Özellikle sosyal medya ve medyanın etkisiyle insanların yüzeyselleşen ilişkileri ve duyarsızlaşması vurgulanır.

İkinci bölümde, şehirde yaşayan insanların içsel dünyaları ve bu dünyaların dışarıya yansımaları ele alınır. Şair, insanların içsel çatışmalarını ve hayal kırıklıklarını anlatırken aynı zamanda toplumsal normlar ve beklentiler karşısında yaşadıkları zorlukları da dile getirir.

Şiirin üçüncü bölümünde, bireylerin toplumsal değişimlere verdiği tepkiler ve bu değişimlerin getirdiği zorluklar anlatılır. Şair, bireylerin toplumsal normlara uyum sağlama çabalarını ve bu süreçte yaşadıkları içsel mücadeleleri vurgular. Özellikle şehirde yaşayan kadınların yaşadığı zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma çabaları anlatılır.

Şiirin sonunda, şair, bireylerin toplumsal değişimlerle başa çıkma çabalarını ve bu süreçte yaşadıkları hayal kırıklıklarını özetler. Şair, bireylerin içsel dünyalarını ve bu dünyaların dışarıya yansımalarını derinlemesine ele alırken aynı zamanda toplumsal adaletsizlikleri ve sosyal değişimlerin bireyler üzerindeki etkilerini de gözler önüne serer. Şair ayrıca tarihsel toplumsal olayları telmih ederek hiciv sanatını gerçekleştirir.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Herisçi, H. (2015).Suiti.²⁷Azerbaycan. Şubat, 55- 57.

Şiir, bireyin yaşamındaki zorlukları, toplumsal eleştirileri ve içsel mücadeleleri derinlemesine ele alan bir eser. Şair, şehir hayatının karmaşıklığını, toplumsal adaletsizlikleri ve bireylerin bu zorluklar karşısında yaşadığı içsel çatışmaları dile getirir. Şiirin başlığı olan "Su samuru", şiirin metaforik anlatımında önemli bir rol oynar ve bireyin yaşam mücadelesini sembolize eder.

Şiir, okuyucuyu yıkık dökük duvarlar ve bu duvarların dibinde biriken pisliklerle karşılar. Bu, modern şehir yaşamının yüzeyselliğini ve bireylerin bu yüzeysellik içinde kaybolmasını temsil eder. Şair, insanların zor zamanlarda nasıl hayatta kalmaya çalıştıklarını ve toplumsal normlar ile beklentilerle başa çıkma çabalarını eleştirir.

Şiirin devamında, şair kendi geçmişine ve ailesine dair anılarını dile getirir. Özellikle babasının zorluklarla dolu yaşamı ve Hazar Denizi'nde yaşadığı anılar anlatılır. Babasının hayatı, bireyin geçmişten gelen izlerle nasıl başa çıktığını ve bu süreçte yaşadığı içsel çatışmaları yansıtır.

Toplumsal değişimlerin ve bu değişimlerin getirdiği zorlukların bireyler üzerindeki etkileri, şiirin ana temalarından biridir. Şair, toplumsal adaletsizlikleri ve bireylerin bu adaletsizliklerle başa çıkma çabalarını vurgular. Babasının Hazar Denizi'ndeki deneyimleri ve yaşadığı zorluklar, toplumun bireyler üzerindeki baskısını ve adaletsizlikleri gözler önüne serer.

Şiirin sonunda, şair bireylerin toplumsal değişimlerle başa çıkma çabalarını ve bu süreçte yaşadığı hayal kırıklıklarını özetler. Babasının anıları ve geçmişte yaşanan zorluklar, bireyin bugünkü mücadelesini etkiler. Şair, geçmişin izleriyle barışma ve bu izlerin bugünkü yaşam üzerindeki etkilerini derinlemesine ele alır.

Şiir

Satirik

²⁷Su samuru.

Serbest nazım

Herişçi, H. (2015). Edison lambası. *Azerbaycan*. Şubat, 57- 58.

Şiir, Thomas Edison'un lambasının icadına atıfta bulunarak başlar. Şair, bu icadı modern dünyanın yüzeyselliği ve bireylerin bu yüzeysellik içindeki kaybolmuşluğu üzerinden yorumlar. Edison'un lambasının ışığının, modern toplumun yüzeydeki parlaklığına karşılık geldiği ima edilir.

Şiir, bireylerin modern icatlar ve teknolojiler karşısında yaşadığı içsel çatışmaları ve hayal kırıklıklarını derinlemesine ele alır. Şair, bireylerin geçmişe duyduğu özlemi ve bu özlemin getirdiği zorlukları dile getirir. Edison'un lambası, bireysel aydınlanma ve toplumsal bilinçlenme sürecinin sembolü olarak kullanılır.

Şiirin sonunda, şair modern dünyanın getirileri ve bu getirilerin bireyler üzerindeki etkilerini sorgular. Edison'un lambasının ışığının, toplumsal ve bireysel aydınlanmayı ne ölçüde gerçekleştirdiği üzerine düşünceler dile getirilir. Şair, modern dünyanın yüzeyselliğini ve bireylerin bu yüzeysellik içindeki kaybolmuşluğunu vurgular.

Şiir, serbest nazım biçimiyle yazılmış olup satirik ve lirik unsurlar içerir. Toplumsal eleştiriler ve bireysel duygular, şiirin ana yapısını oluşturur. Bu tür şiirler, şairin duygularını ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak tanırken aynı zamanda toplumsal eleştirilerle okuyucuyu düşündürmeyi amaçlar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Herişçi, H. (2015). Mürdeşir.²⁸ *Azerbaycan*. Şubat, 58- 60.

²⁸ Gassal (ölü yıkayanlara verilen ad).

“Mürdeşir” şiiri, toplumun farklı katmanlarındaki insanların hayatlarını ve toplumsal değişimleri derinlemesine ele alır. Şair, özellikle toplumsal hiyerarşi, adaletsizlikler ve bireylerin bu sistem içindeki mücadelelerini hicivli ve ironik bir dille anlatır. Gassal, şiirin ana karakteri olarak toplumdaki bireylerin yaşadığı zorlukları ve toplumun çürümüş yanlarını sembolize eder.

Şiir, Allah'a yapılan dualarla başlar ve toplumsal normlara ve beklentilere göndermeler yapar. Şair, modern dünyanın karmaşıklığını ve bireylerin bu karmaşıklık içindeki yerini sorgular. "Allah bizi sünmüş ulduzların, dul baldızların şerinden gorusun!" ifadesi, toplumun çürümüş yönlerine bir atıfta bulunur.

Şiirde birçok tarihsel ve toplumsal telmih bulunur. Örneğin, Pişeveri ve Beria isimleri tarihsel figürlerdir. Pişeveri, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin lideri Seyit Cefer Pişeveri'yi, Beria ise Sovyetler Birliği'nin ünlü güvenlik şefi Lavrenti Beria'yı temsil eder. Bu göndermeler, şiirin tarihsel ve siyasi arka planını zenginleştirir. Ayrıca, Sabirabad'dan bahsedilir; Sabirabad, Azerbaycan'da bir bölgedir ve tarım faaliyetleriyle bilinir. Şair, Sabirabad'ın karpuzlarından bahsederek bu bölgeye ve bölgenin özelliklerine atıfta bulunur, böylece şiirin yerel bağlamı güçlendirilir. Tezepir ve Yahya Mehemed ise Bakü'de bulunan ünlü bir cami ve toplumsal figür olarak şiirde yer alır. Anadolu Lokantası ve Berlin gibi mekân isimleri ise şiirin evrensel boyutunu vurgular.

Şiir, bireylerin toplumsal hiyerarşi içindeki konumlarını ve bu konumların getirdiği zorlukları anlatır. Gassal metaforu üzerinden toplumsal adaletsizlikler ve bireylerin bu sistem içindeki mücadeleleri vurgulanır. Gassal, toplumsal hiyerarşinin en alt kademelerinde bulunan bir figür olarak ele alınır ve bu figür üzerinden toplumsal eleştiriler yapılır. Mezarçıların ve gassalların toplumdaki konumu, bireylerin yaşadığı içsel çatışmaları ve toplumsal baskıları sembolize eder.

Şiirde, Memmed Biriye'nin adı önemli bir rol oynar. Memmed Biriye, tarihsel ve toplumsal bir figür olarak geçmişteki ve günümüzdeki adaletsizliklerin bir sembolü olarak kullanılmıştır. Biriye, Sovyet döneminde yaşanan zulümleri ve toplumsal

baskıları hatırlatır. Şiir boyunca Biriye'nin adı, toplumsal yapının ve bireylerin içsel çatışmalarının derinlemesine işlendiği bir metafor olarak kullanılmıştır.

Şiirin sonunda, şair toplumsal değişimlerin ve bu değişimlerin bireyler üzerindeki etkilerini sorgular. Gassal, toplumun yüzleşmesi gereken gerçekleri ve bireylerin bu gerçeklerle nasıl başa çıktığını temsil eder. Şair, toplumsal adaletsizlikleri ve bireylerin bu adaletsizlikler karşısındaki mücadelesini vurgular. Şiir, toplumun çürümüş yanlarını ve bireylerin bu çürüme karşısındaki çaresizliğini gözler önüne serer.

Şiir, serbest nazım biçiminde yazılmış olup geleneksel kafiye ve ölçü kurallarına bağlı kalmadan serbest bir şekilde ifade edilmiştir. Bu, şairin düşüncelerini ve duygularını daha özgürce ifade etmesine olanak tanır. Şiir türü olarak ise modern lirik şiir örneği olup içerdiği toplumsal eleştiriler ve hiciv unsurları nedeniyle taşlama şiiri olarak da değerlendirilir.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Herişçi, H. (2015). Mehdi Hüseynzadenin sonu. *Azerbaycan*. Şubat, 61- 62.

Mehdi Hüseynzade, II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası'na karşı Yugoslavya ve İtalya'da partizan hareketine katılmış Azerbaycanlı bir kahramandır. Şiir, Mehdi Hüseynzade'nin hayat hikâyesinden esinlenerek yazılmıştır ve şair, bu şiirde bireyin yaşamındaki zorlukları, içsel çatışmaları ve hayal kırıklıklarını derinlemesine işler.

Şiirin ilk beyitlerinde şair, bu yaz hiç kimseyi sevmediğini ifade eder. Büyük maddi değerlere ve lüks yaşama sahip olmasına rağmen, bu yaz onu mutlu etmeyen bir şeyler olduğunu belirtir. Burada kullanılan telmihler, maddi değerlerin insanın gerçek mutluluğunu sağlamadığını vurgular. Anjelika adındaki kişiyi de sevmediğini ve Trieste'nin kirli sularına ittiğini söyleyen şair, çevresindeki yozlaşmayı ve muhalefet

gazetelerinin değersizleşmesini eleştirir. Muhalefet gazeteleri, siyasi eleştiriyi ve özgür düşünceyi simgelerken Mazelli'nin şapkaları dönemin modasını ve yüzeysel değerleri temsil eder.

Şair, bu yaz yaralarını bile sevmediğini ve Anjelika'ya söylediği yalanları, hayat şikayetlerini artık sevmediğini ifade eder. Aranan biri olduğuna dair yazılmış afişlere benzediğini ve kimseyi sevmediğini tekrar eden şair, yaşamının kanlı cesetlerle, çözilemeyen sessiz harflerle dolu olduğunu ve bu durumun kendisini yordüğünü belirtir. Kanlı cesetler ve sessiz harfler, bireyin içsel çatışmalarını ve çözülmemiş sorunlarını simgelerken yad nefesler yabancı ve rahatsız edici unsurları temsil eder.

Şair, 100 bin kişilik bir ordunun kendisini aradığını ama bulamadığını, dünyayı sarsacak kadar güçlü hissettiğini, ancak sonunda bu gücün bir cümlede özetlendiğini belirtir: "Bu yaz ben hiç kimseyi sevmedim." 100 binlik ordu, büyük bir gücü ve toplumsal baskıyı simgeler. Derinlemesine düşündüğünde, Vasilis ve Anjelika ile kayalara yaslanıp hayatını sorguladığını belirten şair, deniz dalgalarının ritminde, rüzgârların esintisinde ve kendi karanlık düşüncelerinde şikayetlerini ifade eder. Deniz dalgaları ve rüzgârlar, doğanın güçlerini ve bireyin duygusal durumunu simgeler.

Şair, kendinde İmam Mehdi ve İmam Hüseyin'in özelliklerini bulduğunu ve bir kadının (madmuazel) bunu ona söylediğini belirtir. İmam Mehdi ve İmam Hüseyin, İslam dünyasında önemli dinî figürlerdir ve adalet, direniş ve fedâkarlığı simgelerler. Madmuazel, burada sembolik bir karakter olarak kullanılmıştır. Şair, bu yaz hiç kimseyi sevmediğini ve ne kadar şovmen ve cambaz olsa da, hayatın ona yüz çevirdiğini ifade eder. Şovmen ve cambaz, bireyin hayatındaki zorluklarla başa çıkma çabalarını ve becerilerini simgeler.

Trieste'nin sokaklarındaki kedilerin şeytani yüzlerini ve kazan dairelerinin gri dumanlarını betimleyen şair, yaşadığı çevrenin kasvetini ve umutsuzluğunu ifade eder. Kedilerin şeytani yüzleri ve gri dumanlar, şairin karanlık ve umutsuz duygularını simgeler. SS subaylarının Mercedes'iyle şehri aydınlattığını ve sonunda kendisini bulduklarını belirten şair, gözleriyle, bu yaz hiç kimseyi sevmediğini ifade

eden bir cümle yazar. SS subayları, II. Dünya Savaşı döneminin Nazi subaylarını simgeler ve Mercedes, lüks ve prestiji ifade eder. Şair, bundan sonra her şeyin karmaşık bir hale geleceğini ve Anjelika'ya seslenerek bu karmaşıklığı dile getirir. Anjelika, bireyin hayatındaki önemli bir karakteri veya sembolik bir figürü temsil eder.

Şiir, Mehdi Hüseyinzade'nin trajik hayat hikâyesinden esinlenerek yazılmıştır. Şiir, bireyin yaşamında karşılaştığı zorlukları, içsel çatışmaları ve hayal kırıklıklarını derinlemesine işler. Toplumsal hiyerarşi, adaletsizlikler ve bireylerin bu sistem içindeki mücadeleleri hicivli ve ironik bir dille anlatılır. Şiir, tarihsel ve toplumsal göndermelerle zenginleştirilmiş olup bireylerin içsel çatışmalarını ve toplumsal baskıları derinlemesine işler. Şiirde geçen Vasilis ve Anjelika gibi karakterler, bireyin içsel dünyasını ve hayatındaki önemli figürleri temsil eder. Sonuç olarak şiir, Mehdi Hüseyinzade'nin trajik hayat hikâyesini ve bireyin toplumsal ve kişisel sorunlarla başa çıkma çabalarını yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Seni sevmek. *Azerbaycan*. Şubat, 92- 93.

Şair, “Seni sevmek” şiirinde sevgisinin derinliğini ve yoğunluğunu dile getirir. Şiirin her bir dizesi, şairin sevgisinin ne kadar güçlü ve karşı konulmaz olduğunu gösterir. Şair, sevgisini anlatırken bu sevginin dikkatini tamamen ele geçirdiğini ve hayatında önemli bir yere sahip olduğunu ifade eder. Bu sevgi o kadar güçlüdür ki, şair onu korumak için her şeyi yapmaya hazır olduğunu belirtir. Sevgisi, şairin hayatındaki diğer tüm duygular ve düşüncelerle iç içe geçmiş durumdadır.

Şair, iki önemli şeyin kendisini hayatı boyunca terk etmediğini söyler: biri Müslüman olması, diğeri ise sevdiği kişiyi sevmeye devam etmesidir. Bu iki duygu, şairin kimliğinin ve yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Şair, bu sevgiyi

tarif ederken hayatın zorluklarına ve engellerine rağmen sevgisinin gücünü ve kararlılığını vurgular. Sevginin her türlü zorluğa karşı direndiğini ve güçlü bir şekilde devam ettiğini anlatır.

Sonuç olarak şair, sevgisinin ne kadar derin ve güçlü olduğunu, bu sevginin kendisini nasıl tamamladığını ve hayatındaki yerini nasıl koruduğunu etkileyici bir dille ifade eder.

Şiir

Epik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). *Gürur. Azerbaycan*. Şubat, 93.

Şair, “Gürur” şiirinde vatan sevgisi ve millî gururu dile getirir. Şiirin her bir dizesinde, şairin vatanına olan bağlılığı ve bu bağlılığın getirdiği gurur hissi vurgulanır. Şair, vatan sevgisini ve gururunu ifade ederken bu duyguların onun için ne kadar önemli olduğunu ve hayatının merkezinde yer aldığını anlatır. Vatanın her karış toprağının onun için değerli olduğunu ve bu topraklar üzerinde yaşamaktan gurur duyduğunu belirtir. Şair, vatan sevgisinin ve gururunun, vatanın her köşesinde, her taşında, her ağacında yansıdığını söyler. Şair, bu gurur hissinin, ona vatanını daha çok sevmeye ve vatanı için daha çok çalışmaya teşvik ettiğini ifade eder. Şiirde, orduya ve askerlere olan saygı ve hayranlık da dile getirilir. Şair, askerlerin vatanı savunmadaki cesaretini ve fedâkarlıklarını över. Askerlerin, vatanın yüzünü ak edecek şekilde mücadele etmeleri gerektiğini vurgular.

Şair, vatanına duyduğu sevgiyi ve bu sevgiden kaynaklanan gururunu etkileyici bir dille ifade eder. Vatan sevgisinin, şairin kimliğinin ve yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğunu, bu sevginin ona güç verdiğini ve vatanına olan bağlılığını artırdığını belirtir. Şiir, vatanseverlik temasını işlerken aynı zamanda millî birlik ve beraberlik mesajı verir. Şiir, serbest nazım biçiminde yazılmıştır. Kafiye düzeni ve hece ölçüsü belirgin değildir, dizeler serbest ve düzensizdir.

Lirik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Mektub. *Azerbaycan*. Şubat, 94.

Şair, “Mektub” şiirinde sevginin derinliğini, hasretin acısını ve sevdiği kişiye olan özlemini dile getirir. Şiir, şairin sevdiği kişiye yazdığı bir mektup şeklinde kurgulanmış olup sevgi ve özlem temalarını işler. Şair, sevdiği kişiye olan duygularını ve bu duyguların ona nasıl bir hasret ve özlem yaşattığını anlatır. Sevgisinin gerçekliğini ve derinliğini vurgularken bu duyguların yalan olmadığını ifade eder.

Şair, sevdiği kişiye olan sevgisini ve bu sevgiden doğan özlemi etkileyici bir dille ifade eder. Sevginin, ona nasıl bir hasret ve özlem yaşattığını ve bu duyguların hayatındaki yerini vurgular. Şiir, sevgi ve hasret temasını işlerken aynı zamanda şairin iç dünyasını ve duygusal durumunu yansıtır. Şiir, serbest nazım biçiminde yazılmıştır. Kafiye düzeni ve hece ölçüsü belirgin değildir, dizeler serbest ve düzensizdir.

Lirik

Koşma (Tecnis)

Gehreman, İ. (2015). Çıhar. *Azerbaycan*. Şubat, 94.

Şair, hayatında ve ilişkilerinde karşılaştığı zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelme çabasını anlatırken bu süreçte yaşadığı duygusal mücadeleyi ve hayal kırıklıklarını dile getirir. Özellikle, sevgi ve ilişkilerde yaşanan karmaşıklıklar üzerinde durur. Sonuç olarak şair, yaşamının sonuna geldiğinde, yaşadığı tüm

zorlukların ve mücadelelerin bir sonucu olarak elde ettiği tecrübeleri etkileyici bir dille ifade eder.

Şiir, koşma nazım biçiminin bir türü olan tecnis biçiminde yazılmıştır. Kafiye düzeni abab, cccb, dddb şeklindedir. Şiir, 8'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Bu da şiirin belirli bir ritim ve ahenk içinde okunmasını sağlar.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Tek. *Azerbaycan*. Şubat, 94- 95.

Şair, “Tek” şiirinde yalnızlık, kader ve hayal kırıklığı temalarını işler. Şiir, şairin yaşadığı yalnızlık ve bu yalnızlığın getirdiği duygusal yükü etkileyici bir şekilde anlatır. Şair, yalnızlık hissini ve bu hissin getirdiği acıyı dile getirir. Yalnızlık, şairin hayatının merkezinde yer alır ve her mısra da bu derin duygunun etkileri yansıtılır. Şiir boyunca, şair yalnızlığın getirdiği duygusal zorluklarla başa çıkma çabasını anlatır. Şair, yalnızlık hissini hayatında nasıl bir yere sahip olduğunu ve kaderin ona nasıl yalnızlık getirdiğini anlatır. Yalnızlık, şairin tüm hayatını etkileyen bir duygu olarak betimlenir. Şair, kaderin ona yalnızlığı yazdığını ve bu yalnızlığı kabullenmek zorunda olduğunu ifade eder. Şiir boyunca, şairin iç dünyası ve duygusal durumu detaylı bir şekilde betimlenir. Yalnızlık, hayal kırıklıkları ve acı, şairin duygusal durumunu etkileyen ana unsurlar olarak öne çıkar. Şair, bu duyguları etkileyici bir dille ifade eder ve okuyucuyu kendi iç dünyasına çeker.

Şair, yaşadığı yalnızlığı ve bu yalnızlığın getirdiği acıları anlatırken kaderin ona yazdığı bu yalnızlık hissiyle nasıl başa çıktığını ifade eder. Hayal kırıklıkları ve bu kırıklıkların getirdiği acılar, şairin duygusal durumunu etkileyen ana unsurlar olarak öne çıkar. Şair, bu duyguları etkileyici bir dille ifade eder ve okuyucuyu kendi iç dünyasına çeker.

Şair, yalnızlığını "telli balam" diye seslendiği biriyle paylaşır, bu da yalnızlığın derinliğini ve şairin içsel konuşmalarını vurgular. Yalnızlık, şairin hayatındaki en belirgin duygu olarak öne çıkar ve bu duygu, şiirin her dizesinde hissedilir. Şair, bu yalnızlıkla nasıl başa çıktığını ve bu duygunun hayatındaki yerini etkileyici bir şekilde anlatır.

Şiir serbest nazım biçiminde yazılmıştır, bu nedenle belirli bir hece ölçüsü yoktur. Her dize farklı uzunluklarda ve düzensiz bir yapıya sahiptir. Bu düzensizlik, şiirin serbest nazım biçiminde yazıldığını ve belirli bir hece ölçüsüne bağlı kalmadığını gösterir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Gızımı köçürdüm. *Azerbaycan*. Şubat, 95.

Şiir, kızını evlendiren ve kızının boşluğunu hisseden bir babayı anlatır. Kızının yokluğunu ilk fark edenin, fırından normalde aldığından daha az ekmek almasıyla, fırıncı olduğunu acının tatlı tebessümü olarak aktarır.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Esger görmek. *Azerbaycan*. Şubat, 95.

Şair, “Esger görmek” şiirinde, savaşın ve liderlerin (Bush ve Saddam gibi) insanlar üzerindeki yıkıcı etkilerini ve bu etkilerin getirdiği duygusal yükü ele alır. Savaşın getirdiği yıkım ve acılar, insanların hayatlarını alt üst eder ve derin izler bırakır. Şiir,

savaşın insanlar üzerindeki duygusal etkilerini ve bu etkilerin getirdiği yükü etkileyici bir dille anlatır. Korku, kaygı, acı ve üzüntü, savaşın insanlar üzerinde bıraktığı derin izlerdir. Şair, bu duygusal yükü etkileyici bir dille ifade eder ve savaşın insan hayatındaki yıkıcı etkilerini vurgular. Şiir 7 dizeden ibaret olup serbest nazım biçimi ile yazılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gehreman, İ. (2015). Veten. *Azerbaycan*. Şubat, 95- 96.

Şair, “Veten” şiirinde vatan sevgisini ve vatanın geleceği hakkındaki endişelerini dile getirir. Vatanın kendisinden sonra kimler tarafından korunacağını ve karanlıktan aydınlığa çıkarılacağını sorgular. Şiir, vatanın değerini ve önemini vurgularken şairin vatanına olan sevgisini ve bağlılığını da etkileyici bir dille ifade eder. Şair, vatanın geleceği hakkında duyduğu endişeleri ve bu endişelerin getirdiği duygusal yükü dile getirir. Vatanın küçülüp kuş gagasında taşınacak kadar savunmasız hale gelmesi, şairin vatanını koruma isteğini daha da güçlendiren bir metafor olarak kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Gehreman, İ. (2015). Canım. *Azerbaycan*. Şubat, 96.

Şair, “Canım” şiirinde yaşamın zorluklarını, ayrılıkları ve duyulan derin hüznü dile getirir. Şiir, insanın yaşadığı sıkıntıları, hayal kırıklıklarını ve bu duygusal yükleri etkileyici bir şekilde ifade eder. Şair, derdin ve kasvetin hayatındaki yerini ve bu duyguların onu nasıl etkilediğini anlatırken ayrılığın ve hüznün getirdiği duygusal

acıları da dile getirir. Doğayı ve doğal olayları metafor olarak kullanarak duygusal durumunu ve yaşadığı zorlukları ifade eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Gehreman, İ. (2015). Sulanmış yuha kimiyem.²⁹ *Azerbaycan*. Şubat, 96.

Şair, “Sulanmış yuha kimiyem” şiirinde yaşamın zorlukları ve bu zorlukların getirdiği duygusal yorgunluğu dile getirir. Şiir, hayatın getirdiği ağır yükleri ve bu yüklerin altında ezilen insanın durumunu anlatır. Şair, metaforlar ve semboller kullanarak duygusal durumunu ve yaşadığı zorlukları ifade eder. Sulanmış yufka, ağır yüklerin altında ezilen ve dağılan insanı temsil eder. Şiir, yaşamın zorlukları karşısında ezilen ve bu zorlukların getirdiği duygusal yorgunluğu yaşayan insanın durumunu etkileyici bir dille ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Esed, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Şubat, 97- 99.

Bu başlıksız şiir, derin duygusal temaları ve insanın yaşam yolculuğunda karşılaştığı zorlukları ele alır. Şair, hatıraların bulanıklığı, yalnızlık, aşk, özlem ve insanın iç dünyasındaki karmaşıklıkları metaforik bir dille anlatır. Şiir, yaşamın zorluklarını, aşkı ve yalnızlığı işlerken hatıraların bulanıklığı ve geçmişin izlerini dile getirir. Kuşların uçuşu, yıldızların kayması, rüzgârın yarattığı yaralar gibi metaforlar, şairin duygusal durumunu ve yaşadığı zorlukları ifade eder. Şair, yalnızlık ve özlemin

²⁹ Yumuşamış yufka gibiyim.

getirdiği duygusal yükü anlatırken bir yandan yalnızlığın derin acısını, diğerk yandan da özlemin insan üzerindeki etkilerini vurgular. Şiir, insanın iç dünyasında yaşadığı karmaşık duyguları ve bu duyguların getirdiği yorgunluğu etkileyici bir şekilde ifade eder. Yıldızların kayması, aynanın kırılması, yağmurun yağması gibi imgeler, şiirin genel atmosferini ve şairin ruh halini yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Gız galası³⁰. *Azerbaycan*. Şubat, 116- 117.

Bu şiirde, Bakü'nün önemli sembollerinden biri olan Kız Kalesi anlatılıyor. Şiir, Kız Kalesi'nin yalnızlığını ve zamanla olan mücadelesini vurguluyor. Kalenin tarihsel ve kültürel bağları, şehirdeki insanların özlemi ve denizin kaleye olan etkisi ele alınıyor. Ayrıca, Kız Kalesi'nin çevresindeki insanların ve kalenin denizle olan ilişkisi de işleniyor. Şiir, geçmişin izlerini ve kalenin çevresinde yaşanan duygusal anıları anımsatıyor. Şiirde belirli bir hece ölçüsü yoktur.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Piri, E. (2015).Ölen denizleri kim ağlar?.. *Azerbaycan*. Şubat, 117- 118.

Bu pastoral şiirde, deniz ve balıkçılar üzerinden doğal ve insan yaşamının zorlukları, umutları ve hayal kırıklıkları anlatılıyor. Deniz hem güzelliklerin hem de tehlikelerin kaynağı olarak tasvir ediliyor. Balıkçının umudu ve balıkların deniz sevgisi ile insanların sevdikleri arasındaki ilişkiler karşılaştırılıyor. Deniz, aynı zamanda petrol

³⁰Kız kalesi.

işçileri ve insanların yaşam mücadelesi ile de ilişkilendiriliyor. Şiirin sonunda, denizin başında saçlarını yolan bulutlar, derin bir hüzün ve çaresizlik hissi uyandırıyor.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Oyun. *Azerbaycan*. Şubat, 118- 119.

"Oyun" şiirinde, insan hayatının bir oyun gibi değerlendirildiği bir tema işleniyor. Şair, günlük yaşamın sıkıntılarından kurtulma isteğini, evrensel bir futbol oyununa benzetiyor. Topu Dünya'ya çarptırmak, Mars ile Venüs arasında geçmek, bu oyunda gol atmak gibi düşsel imgelerle ifade ediliyor. Şiirin ilerleyen bölümlerinde ise Dünya'nın ve yaşamın kırılganlığı, bir kadının sevgisinden bile bıkan insanların çaresizliği anlatılıyor. Dünya, evrensel bir oyun sahnesi olarak tasvir ediliyor ve insanların bu sahnede Şeytan ile birlikte rol aldığı bir oyun olarak betimleniyor. Şiirin sonunda, bu oyunun bir hesabı olduğu ve herkesin bu hesapla yüzleşmesi gerektiği vurgulanıyor.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Suriya. *Azerbaycan*. Şubat, 119- 121.

"Suriya" şiirinde, savaşın ve yıkımın çocuklar üzerindeki etkisi anlatılıyor. Şiir, şeytanı taşlamaya çalışan insanların attığı taşların masum çocukların başına düşmesiyle başlıyor. Şair, savaşın dehşetini ve çocukların yaşadığı acıları betimliyor. Çocuklar, neşe dolu oyunlar yerine, tabutlardan çıkan mermilerle büyüyorlar. Şair,

savaşın ve şiddetin çocukları nasıl olumsuz etkilediğini ve onların masumiyetini yok ettiğini vurguluyor. Annelere çocuk doğurmak yerine, şehit vermek düşüyor. Şiir, savaşın ortasında kalan çocukların korkularını, travmalarını ve onların masum dünyalarının nasıl yıkıldığını gözler önüne seriyor. Tanrı'nın da bu vahşeti engelleyemediği ve çocukların masumiyetinin savaşın acımasızlığına kurban gittiği anlatılıyor.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Uşaglıg illerim asan keçmeyib.³¹ *Azerbaycan*. Şubat, 121- 122.

Şiir, şairin çocukluk yıllarının zorluklarını ve yoksulluğunu anlatıyor. Şiir, yoksul bir çocukluk dönemi yaşamının nasıl bir his olduğunu ve bunun insanın hayatındaki etkilerini derinlemesine ele alıyor. Şair, çocukluğunun zorluklarla dolu olduğunu, yırtık ayakkabılarla büyüdüğünü ifade eder. Bu zorluğu yaşayan bir çocuğun ayaklarının büyümemesi için dua edip etmediklerini sorar. Çocukluk yıllarının kolay geçmediğini vurgular.

Çocukluğunda, okul kantininin kapısı, yoksul çocuklar için dikenli bir tel gibi engel teşkil eder. O kapıyı geçmek, şairin kaderine karşı büyük bir isyan ve belki de hayatının en büyük devrimi olarak görülür.

Annesinin erken beyazlayan saçlarında, almayı hayal bile edemedikleri oyuncakların eksikliği hissedilir. Hayatın oyununa dönüşmüş kaderleriyle baş başadırlar. Şair, Tanrı'nın çocukları sevip sevmediğini sorgular. Hindu olmadıkları halde, kast sistemi içerisinde doğduğunu belirtir. Okyanus sularının deniz sularına karışmadığı gibi, varlıklı çocukların yoksul çocukları kabul etmediğini anlatır. Zengin çocuklar oyun oynarken bile, yoksul çocukları yüzlerine yakıştıramazlar. Yoksul çocukların oyunu, zenginlerin kıyafetlerindeki yamaları gizlemekle ilgilidir.

³¹ Çocukluk yıllarım zahmetsiz geçmedi.

Annesi, "Erkekler ağlamaz" diyen şair, yeri gelince kendisinin ağladığını ve masal anlattığını belirtir. Annesi masal anlatırken gökten üç elma düşmez çünkü yoksul çocuklarının kalplerinin elma istemesinden korkar.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Ölüm kölgesi. *Azerbaycan*. Şubat, 122- 123.

Şair, Tanrı'ya ve yazgıya olan inancını sorgular. Hayatın 75 yıllık bir döngüsü olduğunu ve bu döngünün 28 yaşında sona erdiğini belirtir. Deniz metaforunu kullanarak hayatın ve yazgının denizin kollarına bırakıldığını, alın yazısının sayfalarının yırtıldığını ve yosunlarla kaplanacağını ifade eder.

Tanrı'ya sitem ederek kendisini affetmesini diler. Alın yazısının tahminlerinin bu yerlerde hiç tutmadığını belirtir. İntihar eden birinin gölgesi ile köprüden atlayarak ölümüne bakan bir başka kişinin gölgesinin denizde kaybolduğunu anlatır. Balıkların su yüzeyine çıkışını, ölümün ardından kalan gölgeleri ve denizin üzerinde yüzen cesetleri betimler. Ölümün bir zalimlik olduğunu, buranın doğduğu yer olduğunu ve alın yazısını sonradan okumanın bir zorluk olduğunu vurgular.

Şair, sevgiyi ve yaşamayı da ölümle ilişkilendirir. Sevmek, buradan doğmak gibi bir zulümdür. Yaslar, mezarlar ve intihar edenlerin gölgeleri, ölümün acımasız yüzünü ortaya koyar. Özgürlük ise, dikenli tellerden kurtulan bir gölge gibi tanımlanır. Son olarak rüyalarımızın ve hayatımızın gölgelerini, Tanrı'nın yazgısıyla, şeytanın ve insanın eylemleriyle ilişkilendirir. Rüyaların bile yazgının bir parçası olduğunu ifade eder.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Analar da ölür. *Azerbaycan*. Şubat, 123- 124.

Şiir, annelerin ölümünü ve bu olayın bireyler üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Şair, annelerin yaşama veda etmelerinin, geride kalanlarda derin bir boşluk ve acı yarattığını vurgular. Annelerin fedâkarlığı ve çocuklarına kattığı değerin altı çizilerek onların kaybının kalıcı bir iz bıraktığı ifade edilir. Şiirin genel teması, annelerin yaşamlarının ne denli önemli olduğu ve onların yokluğunun yaratacağı derin acıdır. Şair, annelerin her zaman hatırlanacağını ve onların kaybının yaşanacak en büyük acılardan biri olduğunu belirtir. Şiirde serbest nazım biçimi kullanılmıştır ve hece ölçüsü bulunmamaktadır.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Piri, E. (2015). Dünyanın en temiz yalanı. *Azerbaycan*. Şubat, 124- 125.

“Dünyanın en temiz yalanı” adlı şiir, yalan kavramını ve toplumdaki rolünü sorgular. Şair, yalanın insan hayatında nasıl köklü bir yer edindiğini ve bu durumu babasının sözleriyle eleştirir. Şiir, yalanın bireyler üzerindeki etkilerini ve toplumsal kabulünü tartışır. Şair, babasının yalan hakkında söylediği sözlerle, yalanın sadece bireyler değil, toplum genelinde ne kadar yaygın ve etkili olduğunu ifade eder. Ayrıca, yalanın pislik ve çirkinlik ile ilişkilendirilmediği, aksine toplumda yerleşik bir olgu haline geldiği belirtilir. Şiir, yalanın çocuklara nasıl zarar verdiğini ve savaşların çocuklar üzerindeki yıkıcı etkilerini tasvir eder.

Şiir serbest ölçüde yazılmıştır. Belirli bir hece sayısı veya düzeni takip edilmemiştir. Bu serbest ölçü, şiirin ritminin ve akışının serbestçe şekillendiğini ve standart bir hece düzenine bağlı kalmadığını gösterir.

Lirik

Çapraz uyak

Piri, E. (2015). Üstü-başı tozlu şeir. *Azerbaycan*. Şubat, 125- 126.

Şiir, şairin kendisini ve yazdığı şiirleri tanımlarken yaşadığı belirsizlikleri ve yetersizlikleri anlatır. Şair, adını bilmediği bir konuda yazmanın, yazdığı şiirleri etkilediğini ve bu nedenle şiirlerinin eksik kalabileceğini ifade eder. Şairin, şiirlerinde belirsizliği, kirliliği ve yetersizliği yansıttığını ve bu durumun şiirlerinin anlamını ve değerini nasıl etkilediğini vurgular. Şair, bu eksikliklerin ve belirsizliklerin kendi içsel durumunu ve şiir yazma yeteneğini nasıl etkilediğini sorgular.

Şiirde çapraz uyak kullanılmıştır. Çapraz uyak, abab şeklinde bir uyak düzenini ifade eder. Şiirde 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Yani, her dizede 8 hece bulunmaktadır.

Dramatik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Globusun göz yaşları.³² *Azerbaycan*. Şubat, 144- 146.

Şair, dünya küresinin gözyaşlarını tasvir ederek başlıyor. Tarihsel olayları ve kişisel anıları iç içe geçiriyor. 1930'lar ve 1936'ların dramatik olaylarına, özellikle İspanya'daki Franco rejiminin baskısına atıfta bulunarak bu dönemlerin trajedisini dile getiriyor.

³² Dünya küresinin göz yaşları.

Şair, bu tarihsel olayların içindeki acıyı ve insanlık halini anlatıyor. Granadalıların yaşadığı zorlukları, savaşın ve baskının izlerini hissettiriyor. Şiir, Lorca'nın ve diğer şairlerin yazarları olarak tarihe etkilerini vurguluyor. Sonunda, yazarın ağlayarak tarihin karanlık tarafını anlamaya çalıştığı ve dünya üzerindeki acıların etkilerini sorguladığı bir çağrı yapıyor.

Kısacası, şiir, tarihsel travmaları ve bireysel duyguları yoğun bir şekilde ele alarak bu acıların küresel ölçekteki yansımalarını ve kişisel etkilerini sorgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Kiçik formatda küçe.³³ *Azerbaycan*. Şubat, 146.

Şiir, bir sokakta gözyaşlarının izlerini anlatır. Küçük bir kırılma noktasında, bir kişinin acısını ve yaşadığı duygusal derinliği yansıtır. Sokak üzerinde bir saatin karanlık yüzü, zamanın izlerini gösterir. Gözyaşları, geçmişin acıları ve hatıralarıyla birleşir ve bir fotoğraf karesi gibi belirir. Şair, bu acıların ve gözyaşlarının kişisel bir izlek olduğunu ve geçmişle bağlantılı olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Garğa sesleri. *Azerbaycan*. Şubat, 146.

³³ Küçük formatta sokak.

Şiir, kargaların çıkardığı seslerin doğayı ve toprakları nasıl etkilediğini anlatır. Bu sesler, zamanın ve geçmişin izlerini yansıtır. Kargaların sesleri, tarihsel ve doğal süreçlerin sembolü olarak betimlenir.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Garanlık. *Azerbaycan*. Şubat, 146- 147.

Şiir, geçmişin izleri ve karanlık anılarla dolu bir içsel dünyayı tasvir eder. Karanlık, zamanla silinmiş ve unutulmuş şeyleri temsil eder. Şiir, bu karanlıkta kalan anıları, hüznü ve sessizliği anlatır. Zamanın geçişiyle unutilan ve silinen duyguların, yaşamışlıkların izleri, şiirin merkezinde yer alır. Bu karanlık hem bireysel hem de toplumsal acıları yansıtır ve hafızanın derinliklerinden gelen yankılarla doludur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Ab imo pectore!³⁴ *Azerbaycan*. Şubat, 147- 148.

“Ab imopectore” şiiri, şairin derin ve samimi duygularını içsel bir bağlılıkla ifade ettiği bir metindir. Şair, kalbinin derinliklerinden gelen duygularını ve anılarını, parmaklarının izleri aracılığıyla anlatır. Şiir, geçmişin izlerini ve kişisel hatıraları derin bir şekilde işler, şairin içsel dünyasını ve duygusal yoğunluğunu vurgular. Şiirin ana teması, içsel bağlılık ve samimiyetle geçmişe duyulan özlemi ifade etmektir. Şair, bu duyguları güçlü bir şekilde dile getirerek okuyucuya derin bir duygusal deneyim sunar.

³⁴ Samimi kalpten.

Pastoral

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Gar. *Azerbaycan*. Şubat, 148- 149.

“Gar” şiirinde, soğuk ve zorlu kış ortamı, vahşi hayvanların bu dünyadaki etkileriyle tasvir edilir. Şair, karın ve kışın getirdiği acımasızlığı ve sertliği, vahşi doğanın etkileri aracılığıyla anlatır. Karın ve soğuk hava koşullarının, doğada yarattığı zorluğu ve hayvanların bu zorlu ortamda nasıl yaşadığını ifade eder. Bu doğa olaylarının içsel bir boşluk ve acı yarattığı vurgulanır. Şiir, karın ve kışın doğanın sert yüzünü ve bu sertliğin insan üzerindeki etkilerini yansıtır.

Pastoral

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Doğuş. *Azerbaycan*. Şubat, 149.

“Doğuş” şiirinde, doğanın uyanışı ve toprak üzerindeki etkileri betimlenir. Şiir, kışın sona ermesiyle doğanın canlanmasını, toprağın yeniden yeşermesini ve hayatın geri dönmesini anlatır. Toprağın derinliklerinde, kışın karanlığına ve soğukluğuna rağmen, yaşamın ve sevginin kök saldığı vurgulanır. Şair, toprağın uyanışını ve bu süreçteki güzellikleri, karanlık ve soğuk dönemlerin ardından gelen aydınlık ve sıcaklık ile karşılaştırır. Şiir, doğal döngülerin ve yaşamın sürekli yenilenme süreçlerinin bir tasviridir.

Pastoral

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Sübh menzeresi.³⁵*Azerbaycan*. Şubat, 149- 150.

“Sübh menzeresi” şiirinde, sabahın erken saatlerinde doğanın görünümü ve etkileri tasvir edilir. Şiir, günün ilk ışıklarının toprak üzerindeki etkilerini, doğanın uyanışını ve ışığın yayılmasını betimler. Sabahın serinliği ve sessizliği, toprak üzerinde yavaşça yayılan ışık ve güneş ışınlarının yaratıcı etkisiyle birlikte ele alınır. Şair, sabahın sessizliğinde doğanın tazeliğini ve güne enerjik bir başlangıç yapma sürecini vurgular. Şiir, sabahın erken saatlerinde yaşanan bu değişimleri ve doğanın bu sürece olan katkısını gözler önüne serer.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Oğluma mektup. *Azerbaycan*. Şubat, 150.

“Oğluma mektup” şiirinde, bir anne oğluna içten bir mektup yazmaktadır. Şiir, annenin oğluna olan derin sevgisini ve endişelerini dile getirir. Anne, oğlunun hayatındaki zorluklardan, özellikle de yaşadığı sıkıntılardan bahseder ve bu zorlukların oğlunu korkutmaması gerektiğini ifade eder. Şiir, annenin oğluna cesaret ve umut aşılamaya çalıştığı, onu yaşamın zorluklarına karşı güçlendirmeye yönelik bir tavsiye niteliğindedir. Annenin duygusal tonu, oğlunun geleceği için endişelerini ve sevgisini yansıtır, aynı zamanda ona destek olma ve moral verme çabası içerir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

³⁵Sabah manzarası.

Hesengulu, K. (2015). Feilin icrası.³⁶*Azerbaycan. Şubat*, 150- 152.

Şiir, sürekli olarak “unut” (Fransızca "oublie", İngilizce "forget") kelimesini tekrarlar. Bu tekrar, unutmanın önemini ve bu eylemin ne kadar kritik olduğunu vurgular. "Oublie" kelimesi şiirin merkezine yerleştirilmiştir ve sürekli olarak geçmesi, okuyucunun bu eylemi ciddiye almasını sağlar. Şiir, sadece bireysel bir deneyim değil, toplumsal bir bağlamda da ele alınabilecek bir durumu temsil eder. Unutma, kişisel duygulardan öte, toplumsal ve kültürel bir yükün hafifletilmesi olarak da değerlendirilebilir.

Bu şiir, unutmanın zorunluluğunu ve bu eylemin birey üzerindeki etkilerini derinlemesine işler. Şiir unutmanın hem bir yükten kurtulma hem de yeni bir başlangıç yapma anlamına geldiğini vurgular. Tekrar eden ifadeler ve duygusal yükler, okuyucuya unutmanın önemini ve bu eylemin sürekli bir çaba gerektirdiğini anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Buğdalara. *Azerbaycan. Şubat*, 152- 153.

“Buğdalara” şiiri, tutsaklık ve özgürlük arasındaki gerilimi, yaşanan acıları ve umutları derinlemesine işler. Şiir hem bireysel bir hüznün hem de toplumsal bir çağrı olarak ele alınabilir. Tutsakların yaşadığı acıları, özgürlük özlemlerini ve Tanrı’ya olan umutlarını etkileyici bir şekilde yansıtır. Şiirin dili ve betimlemeleri, okuyucuya tutsakların yaşadığı zorlukları ve bu durumdan kurtulma arayışlarını güçlü bir şekilde hissettirir.

Şiir

³⁶ İşin yapılışı.

Lirik

Serbest nazım

Hesengulu, K. (2015). Dayanmış saat. 17:10. *Azerbaycan*. Şubat, 153.

Şiir, zamanın geçişi, geçmişin etkileri ve mevcut durumun verdiği duygusal yükler üzerine odaklanır. Saatin belirli bir zaman dilimini vurgulayan şiir, bu zamanı bir metafor olarak kullanarak kişinin içsel ve duygusal durumunu ifade eder. Şiir, saat 17:10'u vurgular ve bu saat dilimi, geçmişin hatıralarının ve mevcut duygusal durumun bir yansıması olarak sunulur. Zamanın ilerleyişi, bireyin ruh halini etkileyen bir faktör olarak işlenir. Şiir, annenin ve babanın anılarına sıkça referans yapar. Annenin "sıcak gururu" ve babanın "yolları", geçmişteki ailevi ilişkilerin ve kaybedilen değerlerin izlerini temsil eder. Bu anılar, tutsaklık ve geçmişin etkileriyle birlikte, kişinin içsel dünyasında derin bir yankı uyandırır.

“Dayanmış saat: 17:10” şiiri, zamanın, geçmişin ve ailevi ilişkilerin bireyin içsel dünyasında yarattığı etkileri derinlemesine ele alır. Şiir hem tutsaklık ve kayıpların oluşturduğu acıları hem de bireyin içsel mücadelelerini güçlü bir şekilde ifade eder. Zamanın ilerleyişi ve anıların getirdiği duygusal yükler, şiirin merkezinde yer alır ve okuyucuya derin bir duygusal deneyim sunar.

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Seni yaralı sevdim. *Azerbaycan*. Şubat, 154.

“Seni yaralı sevdim” şiiri, sevginin karmaşık ve derin doğasını anlatır. Şair, sevginin sadece tatlı ve mutlu anlardan ibaret olmadığını, aynı zamanda acı ve zorlukları da içerdiğini ifade eder. Sevgi, geçmişin etkisiyle şekillenen, bazen yaralı ve karmaşık

bir duygu olarak tasvir edilir. Şiir, sevginin sadece kişisel değil, aynı zamanda evrensel bir boyutu olduğunu da ima eder.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 7’li hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Görek kim güzel ayrılır.*Azerbaycan*. Şubat, 154.

“Görek kim güzel ayrılır” şiiri, ayrılığın hüznünü ve bu süreçte yaşanan duygusal dalgalanmaları anlatır. Şiirde, ayrılığın bir zorluk ve güzellik testine dönüşmesi vurgulanır. Ayrılık, doğanın döngüsünde bir yansıma olarak görülür ve çiçeklerin açıp solması, yaprakların düşmesi gibi doğal olaylarla karşılaştırılır. Ayrılığın getirdiği acının ve güzelliğin nasıl korunacağı, sevdanın yası gibi temalar işlenir. Şair ayrılığın hem acı hem de güzellik barındırdığını ve bu sürecin nasıl yaşandığının önemli olduğunu ifade eder.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 8’li hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Dünyanın düzelmek tehlikesi var.*Azerbaycan*. Şubat, 155.

Şiir, insanın içindeki umudu ve kararlılığı ifade ederken aynı zamanda hayal kırıklığı ve zorluklarla yüzleşmeyi ele alır. Şair, gözlerinin şimşek ışığı gibi parladığını, bulutların derdine merhem olduğunu ve sabahı kalple karşılamayı umut ettiğini belirtir. İnsanların kendisini anlamamasına ve ruhunu yaralamasına rağmen, dünyada bir şeylerin düzelme ihtimalini dile getirir. Şair, bu umudu ve inancı korurken dünyanın düzelme ihtimalinin bir tehlike olduğunu, bu tehlikenin de sevgi ve umutla aşılabileceğini anlatır.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 11’li hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Pastoral

Koşma

Hesret, E. (2015). Könül heyran olub ucalıglara.³⁷*Azerbaycan*. Şubat, 155.

Şiir, doğanın yüceliği ve insanın bu yücelikten aldığı ilhamı anlatır. Kuşların, dağların ve toprağın güzellikleri ile ibadet edercesine iç içe geçen insanın, doğanın bu yüceliğinden güç alması gerektiğini vurgular. Her doğan günün umut getirdiği ve toprağın bereketinin insanlara huzur verdiği ifade edilir. İnsanların, doğanın sunduğu bu güzellikleri ve değerleri takdir ederek içlerindeki umutla daha güçlü ve mutlu olmaları gerektiği mesajı verilir.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 11’li hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

³⁷Gönül hayran olur yüksekliklere.

Epik

Koşma

Hesret, E. (2015). Azadlıg ilahesi.³⁸ *Azerbaycan*. Şubat, 155- 156.

Azadlıg ilahesi adlı şiir, özgürlük ve vatan sevgisi temalarını işler. Şair, vatan sevgisinin büyüklüğünü ve bu sevginin insanlara nasıl ilham verdiğini anlatır. Şiirde, bayrağın ve vatanın kutsallığı vurgulanır, düşmanların karşısında direnmenin ve vatanın bağımsızlığını korumanın önemi belirtilir. Şair, vatanın her köşesinin, doğasından insanına kadar ne kadar değerli olduğunu ve bu değerlere sahip çıkmanın önemini ifade eder. Ayrıca, vatan uğruna yapılan fedâkarlıkların, çekilen acıların ve dökülen gözyaşlarının bir anlamı olduğunu ve bu anlamın özgürlüğün ilahisiyle birleştiğini vurgular. Şiir, vatan sevgisinin yüceliğini ve bu sevginin insanları nasıl bir araya getirdiğini anlatır.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 14'lü hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Bizde dağlar dumandı. *Azerbaycan*. Şubat, 156.

Bizde dağlar dumandı şiirinde şair, doğayla iç içe geçmiş bir ayrılık ve sevdâ acısını anlatır. Dağlar ve duman metaforlarıyla çevresindeki doğa koşullarıyla ruhsal durumunu bağdaştırır. Ayrılık acısının ve sevdanın zorluklarının, içsel yanmalarının ve çekilen ıstırapların ifadesidir. Şair, sevgilinin gülüşünü ve güzelliğini hatırladıkça

³⁸ Özgürlük ilahisi.

içindeki acının derinleştğini, bu seveda yolculuğunun kutsal ve değerli olduğunu vurgular.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 14'lü hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Solgun çiçeklerin simfoniyası.³⁹ *Azerbaycan*. Şubat, 156.

Bu şiir, bir ayrılığı ve doğanın melankolisini ele alır. Sonbaharın getirdiği hüznü ve solgunluk, çıplak ağaçlar ve sararan yapraklar aracılığıyla anlatılır. Şair, sevgilisinin vefasızlığını ve bu durumun kendisinde yarattığı acıyı dile getirir. Dağ zirvelerinin uzakta baş başa vermesi ve turna kuşlarının göç etmesi, doğadaki yalnızlık ve ayrılığın simgeleri olarak kullanılır. Şiir, solgun çiçeklerin senfonisi ile sona erer, bu da doğadaki hüznü güzelliği ve ayrılık acısını bir araya getirir.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 14'lü hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hesret, E. (2015). Sene çiçek dedim. *Azerbaycan*. Şubat, 156.

³⁹ Solgun çiçeklerin senfonisi.

Bu şiir, sevgiliye olan derin sevgiyi ve aşkın getirdiği duygusal karmaşıklığı anlatır. Şair, sevgiliyi çiçekle özdeşleştirir ve onun güzelliğini, kırılganlığını dile getirir. Tüm güzelliği ve narinliğiyle sevgili, şairin yollarında, izlerinde ve anılarında boy gösterir. Sevgili, gözyaşlarına boğulmuş halde oyun oynar gibi sel içinde savrulur. Şair, sevgilinin her zaman bir çiçek olduğunu ve onun bu durumun farkında olmasını ister.

Bu şiirin nazım biçimi, Türk halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan koşma olarak değerlendirilir. Koşma, dört mısralık bentlerden oluşur ve genellikle aşk, doğa, ayrılık gibi temaları işler. Şiir, 14'lü hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Şiir

Didaktik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Dünyaya gorhunun gözüyle bahma. *Azerbaycan*. Mart, 3-4.

Şiir, dünyaya korkusuz bir şekilde bakmayı ve zorluklardan yılmamayı öğütler. Şair, zamanın akıp gittiğini, hayatın zorluklarla dolu olduğunu, ancak tüm bu sıkıntılara rağmen korkuya kapılmamak gerektiğini vurgular. Dünyanın belirsizlikleri ve zorlukları karşısında cesur olmanın önemini anlatırken insanın kayıpları ve hayal kırıklıklarının kaçınılmaz olduğunu belirtir. Şiir, yaşamın geçici olduğunu hatırlatarak hayatı olduğu gibi kabul etmenin ve korkusuzca yaşamının gerekliliğini dile getirir. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini de belirtmiştir (13.08.2014).

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Hoşbehtlik. *Azerbaycan*. Mart, 4- 5.

Şiir, şairin mutluluk kavramıyla olan mesafesini ve kişisel bakış açısını ifade eder. Şair, dış dünyadaki gösterişli mutluluklara ve yüzeysel sevinçlere aldırış etmediğini vurgular. Kendi mutluluğunun farklı olduğunu, zorluklar ve acılarla şekillendiğini, ancak bu durumun bile ona anlamlı geldiğini belirtir. Mutluluğun yalnızca yüzeysel ve geçici olmadığını, içsel huzur ve vicdan rahatlığıyla bağlantılı olduğunu dile getirir. Şair, acılar ve umutlarla dolu olsa da bu haliyle kendine ait bir mutluluk yaşadığını söyler. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (20.01.2014).

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Allahdan gorhan yohtur. *Azerbaycan*. Mart, 5- 6.

Şiir, insanın çeşitli korkularını ve endişelerini ele alarak sonunda en büyük korkunun Allah korkusu olması gerektiğini vurgular. Şiir boyunca şair, insanların birbirlerinden, durumlarından ve çeşitli dünyevi şeylerden korktuklarını ifade eder. Kimi insanlardan, kiminin gücünden, sevginin sarhoşluğundan, ihanet ve şeytanın şerrinden korktuğunu dile getirir. Ancak, bu korkuların hepsi geçici ve yüzeysel olarak değerlendirilir.

Şiirin sonunda şair, kendi korkusunun Allah korkusu olduğunu ifade ederek bunun diğer tüm korkulardan üstün olduğunu belirtir. Allah'a sığınmanın ve ona güvenmenin en önemli ve zor olan şey olduğunu vurgular. Şiir, Allah korkusunun diğer tüm korkuların üzerinde olduğu düşüncesiyle son bulur. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (13.05.2012).

Şiir

Satirik

Taşlama (koşma)

Yusifzade, C. (2015). Ruhunu deli saymırsa. *Azerbaycan*. Mart, 6- 7.

Şiir, bir kadının içsel özelliklerini ve gerçek bir kadın olmanın anlamını sorguluyor. Şair, kadının sadece fiziksel varlığıyla değil, ruhuyla, duygularıyla, tutkularıyla, sevgisiyle ve içsel dünyasıyla gerçek bir kadın olduğunu vurguluyor. Şiirin çeşitli bölümlerinde, bir kadının sevgi dolu olması, ruhunu yansıtmayı, hayalleriyle yaşaması, içsel güzelliğine ve duygularına önem vermesi gerektiği ifade ediliyor. Eğer bir kadın bu derin duygusal ve ruhsal özellikleri göstermiyorsa, şair onu "gerçek kadın" olarak nitelendirmiyor. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (6.04.2012).

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Salam olsun. *Azerbaycan*. Mart, 7- 8.

Şiir, hayatın geçiciliği ve insanın ruhsal yolculuğunu ele alıyor. Şair, yaşamın birçok yönüne selam göndererek hayatın zorluklarına ve insanın içsel mücadelelerine dikkat çekiyor. "Seyahat" olarak adlandırdığı yaşam, geçici bir yolculuk gibi betimleniyor ve şair, bu yolculukta karşılaşılan zorluklara, kayıplara ve mücadelelere selam duruyor.

Şiir boyunca, aldatıcı dünyaya, sahte yüzlere, geçmişe, özgürlüğe, hatta ölüme bile selam yollanıyor. Şair, yaşamın nihayetinde herkesin benzer bir sona varacağını, bu nedenle hayata karşı derin bir farkındalıkla yaklaşılması gerektiğini ifade ediyor. Son olarak Allah'ın rızası ve insanın ruhsal kazanımı için verilen mücadeleye de vurgu yaparak bu yolculuğun kutsal bir anlam taşıdığını belirtiyor. Serbest nazım ile kaleme alınan şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılarak ahenk oluşturulmuştur. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (09.07.2013).

Lirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Sevilen hestelik. *Azerbaycan*. Mart, 8.

Şiir, aşkın doğası ve insan ruhundaki etkilerini anlatır. Şair, aşkı "yaratılıştan gelen güzel bir duygu" olarak tanımlarken aynı zamanda aşkın bir tür hastalığa benzediğini ve sevildikçe insanı sarıp sarmaladığını ifade eder. Aşk, bazen bir nimet, bazen bir bela gibi tanımlanır; ancak her halükârda insanın ondan kaçamayacağını ve kurtulamayacağını dile getirir.

Şiir boyunca aşkın hem rüyalardan hem de uyanık dünyadan insana yorgunluk verebileceği, fakat bu duygudan tamamen uzaklaşmanın imkânsız olduğu anlatılır. Aşk, ruhsal bir hastalık gibi görünse de, şair bu duygudan vazgeçmenin veya ondan kurtulmanın insanın istemediği bir şey olduğunu vurgular. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (18.06.2013).

Lirik

Koşma

Yusifzade, C. (2015). Tanrıya sözümüz var. *Azerbaycan*. Mart, 8- 9.

Şiir, insanın Tanrı'ya karşı hissettiği duyguları ve ona söylemek istediği şeyleri ifade eder. Şair, Tanrı'ya hitap ederek insanın acılarına, zorluklarına ve mücadelelerine değinir. Gözyaşlarına, yorgunluklarına ve hayatta karşılaştığı zorluklara rağmen insanın hâlâ ayakta durduğunu ve mücadele ettiğini anlatır. İnsan, sevmeye devam ettiğini, iz bırakmak istediğini ve ruhunun varlığını hissettirdiğini belirtir. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (07.04.2012).

Lirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Get üzü dan üzüne. *Azerbaycan*. Mart, 9- 10.

Şair, yolculuğun sevgi, arzu ve kaderin birleştiği bir yol olduğunu belirtir ve bu yolda insanın pes etmeden ilerlemesi gerektiğini söyler. Hedeflerine ulaşmak için mücadele eden, düşse bile yeniden ayağa kalkmasını bilen bir insanın yaşamı simgelenir. Şiirde hem içsel bir arayış hem de dışsal bir yolculuk anlatılır. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (20.11.2013).

Lirik

Serbest nazım

Yusifzade, C. (2015). Keçmişden gorhan adam. *Azerbaycan*. Mart, 10.

Şiir, geçmişinden korkan bir insanın içsel sıkıntılarını ve bu korkunun hayatına etkilerini anlatıyor. Şair, geçmişte yaşanan acıların, hataların ya da pişmanlıkların, insanın ruhunda derin izler bıraktığını ve bu izlerin, kişinin yaşamında bir yük haline geldiğini vurguluyor. Geçmişinden korkan bir insanın, hayat yolunda ilerlerken karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasının zor olduğunu ifade ediyor. Bu kişi, geçmişin ağırlığıyla, geleceğe dair umutlarını kaybetmiş ve hayatın güzelliklerini göremeyen biri olarak tasvir ediliyor. Ayrıca yazar, şiirin yazım tarihini belirtmiştir (26.08.2012).

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Gece gündüz. *Azerbaycan*. Mart, 61.

Şair, hayatın ve insanın doğasında bulunan zıtlıkları ele alıyor. Gündüz ve gece, iyi ve kötü gibi karşıtlıklar üzerinden yaşamın dengesi vurgulanıyor. Şair, insanın bu çelişkilerle dolu dünyada var olduğunu hem dış dünyada hem de içsel olarak bu zıtlıkları taşıdığını ifade ediyor. Yaşam, sürekli dönen bir döngü olarak sunulurken insanın kendisiyle yüzleşmesi ve çelişkilerini kabul etmesi gerektiği ima ediliyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Biz gonşuyug. *Azerbaycan*. Mart, 61- 62.

Şiir, sevgi, utangaçlık ve insanın içsel duygularıyla yüzleşmesini anlatıyor. Şair, karşısındaki kişiye duyduğu hayranlık ve utancı dile getirirken bu duyguların etkisiyle âdeta fiziksel bir tepki veriyor. "Dizlerimin titremesi" ve "gözlerimin gözlerine bakamaması" gibi ifadelerle sevgisini ifade ediyor. Aynı zamanda, sevgi dolu ve narin bir şekilde sevdiği kişiye dokunmayı ve onun etrafında dolanmayı hayal ediyor. Şiir, bir aşkın derin ve içten anlatımını sunarken aynı zamanda utangaç bir yaklaşımı vurguluyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Giblem üreyimdi. *Azerbaycan*. Mart, 62.

Şiirde, şair içsel dünyasında yaşadığı zorlukları ve hayatın geçiciliğini dile getiriyor. Şair, kalbinin dertle dolu olduğunu, ancak bu dertlerin görünmeyen bir yanı olduğunu vurguluyor. Kalbi bir kible, bir yön olarak tasvir ederken hayatta birçok şeyin hızla geçtiğini ve eski anlamını yitirdiğini ifade ediyor. Şiirin ana teması, zamanın akışıyla beraber değişen hayat ve bu değişimin getirdiği içsel mücadelelerdir. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Ömür hekayesi. *Azerbaycan*. Mart, 62.

Ömür hikâyesi şiiri, hayatın farklı dönemlerini ve insanın iç dünyasında yaşadığı değişimleri anlatıyor. Şiirin üç temel kahramanı var: arzu (istek), heyecan (heyecan) ve men (ben). Şair, hayat yolculuğunda karşılaştığı umut, korku ve belirsizliklerden bahsediyor. Şiir, insanın hayatında geçen mevsimler gibi duygusal ve zihinsel evreleri simgeliyor: mutluluk, hayal kırıklığı, ümit ve ölüm. Şair, yaşamın son aşamalarında yalnız kaldığını, dostlarının ve hayallerinin geride kaldığını vurguluyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015).Bahtsız Balıkçı. *Azerbaycan*. Mart, 63.

Şair bu şiirinde, kendi yaratıcı sürecini bir balıkçıya benzetiyor. Şiir yazmanın zorluğunu, özellikle değerli ve derin anlamlar (kızıl balık) yakalamanın zorluklarını vurguluyor. Şair, sürekli olarak büyük bir başarı veya anlam peşinde koşsa da, çoğunlukla sadece küçük ve sıradan düşüncelerle karşılaştığını ifade ediyor. Bu süreçte uğradığı hayal kırıklığı ve çabalarının karşılıksız kalması, şiirde melankolik bir şekilde yansıtılmış. Şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Seversen. *Azerbaycan*. Mart, 63.

Şiirde şair, aşk ve sevgiye dair bir eleştiri sunuyor. Şair, sevilmediği ve değer görmediği bir aşkın içinde olduğunu hissetmektedir. Sevgilinin yüzeysel ve sahte ilişkileri tercih ettiğini, içtenlikten uzak olduğunu dile getiriyor. Şair, karşı tarafın sahte davranışları ve boş sözlerle oyalanmayı sevdiğini, gerçek duyguları ve samimiyeti ise göz ardı ettiğini vurguluyor. Aşkın derinliği ve gerçekliği yerine, gösteriş ve yüzeyselliğin tercih edildiği bir ilişkiyi anlatıyor. Şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Sahla bülbül kimi. *Azerbaycan*. Mart, 64.

Bu şiirde şair, sevgiliye duyduğu derin aşkı ve ona olan bağlılığını ifade ediyor. Şair, sevgilisine olan kalbini tamamen açtığını, onun hayatında her rolü üstlenmeye hazır olduğunu dile getiriyor. Onunla her koşulda, her durumda bir bütün olmayı

arzuluyor. Sevgiliden kendisini tıpkı bir bülbül gibi narin bir şekilde tutmasını ya da sevgiyi güçlü bir şekilde yaşamasını istiyor. Şair, a kının derinliğini, sadakatini ve sevgilisine olan özlemini vurgularken sevgiliye içtenlikle teslim olma arzusunu dile getiriyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

 iir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Men seninle barı dım. *Azerbaycan*. Mart, 64.

Bu  iirde şair, kendisiyle ve kaderiyle barış içinde olduğunu ifade ediyor.   sel huzurunu bulduğunu, kalbinin ve ruhunun artık kendiyle uyumlu olduğunu dile getiriyor. Ayrılı ın geçici olduğunu ve bu süreçte kendisiyle barı arak güçlü kaldığını belirtiyor. Zorluklar ve mücadelelerle dolu bir dünyada düz ve doğru bir yol izlemeyi seçtiğini, soğuk rüzgârlara karı ıp onlarla ba a çıkmayı   rendi ini anlatıyor. Sonuç olarak talihiyle, kendi benli iyle ve ya adıklarıyla barı tı ını vurguluyor. Şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

 iir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Men defe demi em. *Azerbaycan*. Mart, 64- 65.

Şiirde  air, bir içsel çalkantı ve kırılганlık hali ya ıyor. Sevgilisine ya da bir dosta defalarca konuşma isteğini dile getirdiğini, ancak bu konuşmaların sonuçsuz kaldığını ifade ediyor. Şair, karşı tarafın mesafeli tutumunu ve soğuk yaklaşımını vurgularken bu so uklukla kendi yaşamının da karmaşaya s r klendi ini belirtiyor. Sonuç olarak hayatında bir dönüm noktasına geldiğini ve nihayetinde bir fedâkarlık

yapmaya hazır olduğunu dile getirir. Bu şiir, duygu yoğunluğuyla dolu bir içsel hesaplaşma ve kabullenme sürecini ifade ediyor. Şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Özüm öz ellerimle. *Azerbaycan*. Mart, 65.

Bu şiirde şair, kendi yaratıcı gücünü ve şairlik yeteneğini Tanrı'ya atıfta bulunarak sorguluyor. Tanrı'nın kendisine şiir yazma yeteneği verdiğini kabul ederken bu yeteneği yeterince iyi kullanamadığını ve verilen değerli yetenekleri boşa harcamış olabileceğini düşünüyor. Şair, kendisini Tanrı'nın bahsettiği güç ve ilhamla "yoldan çıkan" biri olarak tasvir ederken bu kayboluşun farkında olduğunu ve belki de tekrar Tanrı'ya geri dönme arzusunu dile getiriyor. Şiir hem yaratıcı bir hesaplaşma hem de içsel bir sorgulamayı yansıtıyor. Şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Allahın işine bah. *Azerbaycan*. Mart, 65- 66.

Bu şiir, şair Tofiq Memmed'in hayatına ve kaderine odaklanarak ilahî müdahaleyi ve hayatın beklenmedik yönlerini ele alıyor. Şair, Memmed'in yalnızca bir bacağıyla hayata tutunmuş gibi görüldüğünü, ama bu haliyle bile Avrupa'ya kadar ulaştığını vurguluyor. Sonunda Avrupa'da vefat eden Memmed'in orada defnedildiği anlatılıyor. Şiir, hayatta her şeyin ilahi bir plan doğrultusunda gerçekleştiğini ve kaderin şaşırtıcı cilvelerini gösteriyor.

Satirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Atmaca. *Azerbaycan*. Mart, 66.

Bu şiir, şairin şiir okumayan insanlara ithafen yazmış olduğu hiciv üsluplu satirik bir şiirdir. Şiirde, şiir okumayan kişileri “şiir okursanız insan olabilirsiniz” gibi sözlerle hicivlediği görülüyor.

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Heyif.⁴⁰ *Azerbaycan*. Mart, 66.

Bu şiirde, hayatın ve zamanın değerini anlama üzerine derin bir düşünce yer alıyor. Şair, hayatın anlamını, kaybedilen fırsatları ve geçip giden zamanı melankolik bir şekilde ele almış. İlk mısralarda, bazı şeylerin ancak deneyimleyerek ya da onları kaybettikten sonra fark edildiği vurgulanıyor. Özellikle son bölümde, hayatın değerinin ancak yaşlılık ya da zorluk dönemlerinde anlaşıldığı ifade ediliyor. Şiirde 7’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Lirik

Koşma

⁴⁰ Hayif.

Sarvan, S. (2015). Gönder. *Azerbaycan*. Mart, 67.

Bu şiir, şehir hayatının zorluklarını ve insanın içsel duygularını derinlemesine ele alıyor. Şair, şehrin karmaşası ve insanın ruhuna verdiği sıkıntılarla boğuştuğunu ifade ederken şehirdeki gürültü ve kalabalığın etkisinden sıkıldığını belirtiyor. Aynı zamanda, dostları ve özlemlerini de dile getiriyor; şehirde kaybolan insan ilişkilerinin yerini başka şeylerin aldığını vurguluyor. Şiir, bir nevi kaçış arzusunun ve içsel huzuru bulma isteğini simgeliyor. Şiirde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Esirler. *Azerbaycan*. Mart, 67.

Bu şiir insanın hem maddi hem manevi bağlarla nasıl esir düştüğünü derin bir şekilde ifade ediyor. Şair, insanın doğumuyla birlikte dünyadaki esaretin içine çekildiğini, bunun dil öğrenmekten toplumun değerlerine kadar her alanda görülebileceğini anlatıyor. Esaret kavramı; şöhret, zenginlik, inanç ve dünyevi tutkularla ilişkilendirilerek daha geniş bir anlamda ele alınıyor. Şiir, insanın özgürleşme çabasını ve bu çabanın engellerini sorgularken toplumun dayattığı esaret zincirlerinin etkisi altında olduğumuzu düşündürüyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Meni bir de yaratsan. *Azerbaycan*. Mart, 68.

Bu şiir, kelimenin gücüne ve şairin kelimelerle olan derin ilişkisinin ifadesidir. Şair, kelimelere olan aşkını ve onlara duyduğu bağlılığı vurgularken kelimelerin derin anlam dünyasını keşfetmenin önemini dile getiriyor. Kelimelerin, sırları açığa çıkaran bir anahtar gibi olduğunu belirtiyor ve onların doğru kullanımıyla ortaya çıkan gücün altını çiziyor. Şiirin sonunda, Tanrı'ya yönelik bir dilek bulunuyor: Şair, tekrar yaratılacak olursa yine kelimelerle dolu bir dünya içinde var olmayı diliyor. Bu, şairin sanatına olan sadakatinin ve derin bağının bir yansımasıdır. Şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sarvan, S. (2015). Etrini duyunca.⁴¹*Azerbaycan*. Mart, 68.

“Etrini duyunca” adlı şiirde, şair, geçmiş özlemi ve derin duygusal bağlarla yoğrulmuş anılardan bahsediyor. Şiirde kokunun bir metafor olarak kullanılması, bu duyguların yoğunluğunu ve şairin içsel dünyasındaki kırılmaları temsil ediyor. Şair, kokuyla birlikte gelen hatıraların ve duyguların etkisi altında geçmişle yüzleşiyor ve onu anlamaya çalışıyor. Keder, özlem ve bir arayış temaları şiirin genel yapısını oluşturuyor. Şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Men, sen, o. *Azerbaycan*. Mart, 122.

⁴¹ Kokunu duyunca.

Bu şiir, üç ana varlık üzerinden (ben, sen, o) insanın içsel dünyasını, duygularını ve düşüncelerini derin bir şekilde ifade etmektedir. "Men" bölümünde şair, kendini, kalbini, duygularını ve içsel dünyasını açmak istemektedir. "Sen" bölümünde karşı tarafa sorular yöneltilir, duygusal bir bağlantı kurma arzusu dile getirilir. "O" bölümünde ise ölüm, yazgı ve kader gibi daha evrensel temalara değinilir. Şiirin sonunda hem insanın kendisine hem de evrene yönelik bir açılma, derinleşme isteği dile getirilir.

Şiir

Lirik

Koşma

Şemi, H. (2015). Adını sen goy. *Azərbaycan*. Mart, 123- 124.

Bu şiirde şair, bir isim verme çağrısı yaparak sevgi, özlem ve duygusal bağların derinliğini dile getiriyor. Şiirin merkezinde, yaşanmamış duygular, tamamlanmamış hayaller ve geçmişe dair özlemler var. "Adını sen koy" ifadesi, şiirin ana temasını oluşturuyor: Şair, sevdiklerinin veya hayatındaki önemli duyguların, kişilerin ismini karşı tarafa bırakıyor. Bu, sevgi ve özlemi somut bir şekilde ifade etme çabasıdır. Aynı zamanda, geçmişin getirdiği acılar ve yarım kalan duygular da şiirde kendini gösteriyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Sunami.⁴²*Azərbaycan*. Mart, 124- 125.

⁴²Tsunami.

Şiirde, büyük bir duygusal fırtına ve içsel bir arınma süreci işleniyor. Şair, "tsunami" metaforunu kullanarak yaşadığı duygusal yıkımı ve bu yıkımın getirdiği arınmayı anlatıyor. Başlangıçta, Hazar Denizi'ne gidip bir noktada diz çökme anı ile doğanın ve duyguların birleştiği bir sahne tasvir ediliyor. "tsunami" metaforu, şairin içsel dünyasında meydana gelen büyük bir değişimi, duygusal bir patlamayı simgeliyor. Bu tsunami, şairin hayatındaki her şeyi; sevdiği, sevmediği şeyleri ve anıları yıkayıp götürüyor. Sonuçta şair hem kendinden hem de sevgiliden özgürleşiyor, bir nevi boşlukta kalıyor. Şiir, bu fırtınanın ardından gelen bir rahatlama ve teslimiyetle sona eriyor: Sevgiyi bir tsunamiye benzeterek onun yıkıcı ve dönüştürücü gücünü vurguluyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Şuşada vurulan vertolyot.⁴³*Azerbaycan. Mart*, 125.

Bu şiirde, helikopter metaforu etrafında derin bir duygusal ve tarihî travma işleniyor. Şiir, şairin çocukken yaşadığı acı bir olayı, bir helikopterin vurulmasını, bu olayın içsel yankılarını anlatıyor. Şair, vurulan helikopteri sanki canlı bir varlık gibi hissederek onunla duygusal bir bağ kuruyor. Şairin içinde yanan acı ve üzüntü, helikopterin düşmesiyle paralel olarak vurgulanıyor. Vurulma sahnesi, şairin çocukluk anılarına işlenmiş ve bu olayın etkisi kalıcı bir yara olarak onun ruhuna yerleşmiş.

Helikopterin vurulması, aynı zamanda Şuşa'nın da travmatik bir sembolü olarak kullanılıyor. Şuşa'nın özgürlüğe olan özlemi, dağları, sisleri ve yaşanan zorluklar, helikopterin vurulmasıyla birleşerek bu mekânın tarihî ve duygusal ağırlığını artırıyor. Şair, kendi iç dünyasında da bir "vurulma" yaşıyor, âdeta helikopter gibi kalbinden yaralanıyor. Sonuç olarak şiir, sadece fiziksel bir olayı değil, aynı

⁴³Şuşa'da vurulan helikopter.

zamanda tarihî ve duygusal bir travmayı, geçmişin yarattığı derin bir içsel acıyı ve özgürlük arzusunu dile getiriyor.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Yazılmayan şeir. *Azerbaycan*. Mart, 126.

Yazılmayan şeir adlı şiir, bir insanın hayatındaki derin duygusal karmaşıklıkları, kaçma isteğini ve geçmişle yüzleşememe durumunu anlatır. Şiirin başında bir resim ve uzun saçlar gibi imgelerle, kişinin geçmişine dair bir şeylere takılıp kalması betimleniyor. Resim, hatıraların sembolü olarak kullanılırken kişinin adım adım uzaklaşması, yaşadığı bir aşk veya derin bir bağdan kaçışı simgeliyor.

Kişi, bir yağmur altında yürürken içindeki bu duygusal karmaşadan kaçmaya çalışıyor. Fakat ne kadar uzaklaşsa da, geçmişindeki resim, sevdiği kişi ve yaşadığı anılar ona her zaman eşlik ediyor. Şair, insanın kendinden kaçmasının imkânsız olduğunu, aslında her şeyin insanın içinde kaldığını ve onu takip ettiğini vurguluyor.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Terk edesen. *Azerbaycan*. Mart, 127.

Terk edesen adlı şiir, içsel bir yolculuğu ve geçmişle olan hesaplaşmayı anlatır. Şiir, ayrılık, uzaklaşma ve terk ediş temaları etrafında şekillenir. Başlangıçta, yağmur ve boğazda düğümleme gibi imgelerle, duygu yüklü bir atmosfer yaratılır. Şair, bir

ilişki ya da duygu dolu bir durumdan kaçmaya, uzaklaşmaya çalışır ancak bu kolay değildir.

İki yolun kesişmesi ve birbirinden ayrılması anlatılırken yolların farklılaşması ve kişinin bu yolda nasıl ilerlediği vurgulanır. "yol benim oldu yağış senin" ifadesi, kişinin hayat yolunu belirleyen unsurların birbirinden farklı olduğunu gösterir. Şair, karşılıklı olarak bir türlü tam anlamıyla ayrılmadıklarını ve yeniden buluşmalarına rağmen, bu birleşmenin tam olarak gerçekleşmediğini ifade eder. Bir noktada, terk etme fikri ağır basar ve şair, yaşadığı her şeyi, yaşanmışlıkları geride bırakıp gitme düşüncesine kapılır. Sonuçta, şiir bir nevi kendini bulma ve geçmişi geride bırakma mücadelesi olarak öne çıkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Kimse bilmez. *Azerbaycan*. Mart, 127- 128.

Kimse bilmez adlı bu şiir, derin bir yalnızlık ve içsel bir kaybolmuşluk teması etrafında şekilleniyor. Şair, kimsenin evin içinde yaşanan bu derin yalnızlığı, kederi, duygusal ağırlığı anlayamayacağını ifade ediyor. Şiirde, yalnızlığın kişiye verdiği yük, evin içindeki sessizlikle, hareketsizlikle, hatta takvim yapraklarının sararıp solmasıyla somutlaştırılıyor.

Şairin yalnızlığı o kadar derin ki, duvarlardan düşmeyen bir takvim yaprağı bile bunun sembolü hâline geliyor. Yalnızlıkla birlikte kaybedilen zaman ve geçmişe duyulan özlem dile getiriliyor. Şair, bu yalnızlık içinde sevdiği kişiyi hatırlıyor ve dünyasının neden sararıp solduğunu sorguluyor. Ayrıca, şair zamanın durduğunu, geçmişle geleceğin arasında sıkışıp kaldığını ifade ediyor. Sevdiği kişinin olmaması, şairin yaşamını bir "karınca" kadar bile anlamlı kılmıyor ve bu durumu kabullenmekte zorlandığını belirtiyor. Sonuç olarak şiir, sevilen kişinin yokluğuyla

derin bir içsel karmaşa ve yalnızlık duygusunu yansıtırken aynı zamanda zamana ve yaşanmışlıklara olan özlemi de gözler önüne seriyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Ele şirin susmusan. *Azerbaycan*. Mart, 127- 128.

“Ele şirin susmusan” adlı şiir, sessizliğin içinde derin duygular barındıran bir içsel yolculuğu anlatıyor. Şair, karşısındaki kişinin sessizliğini "güzel" buluyor ve bu sessizliği bozmak istemiyor. Ancak, bu sessizlik içinde bir iç çatışma yaşıyor; şairin duyguları, sevdiği kişiye olan bağlılığı ve aşkın getirdiği ağırlık arasında gidip geliyor.

Şiirin devamında şair, dünya ile ilgili işleri olduğunu belirtiyor ve hayatın devam ettiğini ifade ederken bir yandan da içindeki aşk ateşinin söndürülemez olduğunu vurguluyor. Şair, sevdiği kişiyi sevmeyi bir yük olarak tanımlıyor, ancak bu yükün kaçınılmaz bir ağırlık olduğunu kabul ediyor. Sonuç olarak şiir sevilen kişinin sessizliği ve bu sessizliğin getirdiği duygusal karmaşa ile birlikte aşkın getirdiği zorlukları, şairin içsel çatışmaları ve Tanrı'ya olan inancı ile harmanlıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şemi, H. (2015). Gohla meni. *Azerbaycan*. Mart, 129.

Şiirde, sevgi ve ayrılık temaları iç içe geçiyor. Şair, ayrılığın verdiği acıdan, gözyaşlarından bahsederken aynı zamanda sevgilisine sarılma ve onunla nefes nefese bir bütün olma isteğini de dile getiriyor. Annesinin yokluğunda, sevgilisinin onu teselli etmesini, ağlamasını ve onu bırakmamasını istiyor.

Son bölümde, kara bulutların dağılmasını, sevdiği kişinin tüm acıları unutmasını ve bir dilek tutarak onu bırakmamasını dile getirmesi, umut ve teslimiyetle örülen bir finale işaret ediyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Şemi, H. (2015). Adam olmadı bizden. *Azerbaycan*. Mart, 129.

Adam olmadı bizden şiiri, derin bir pişmanlık ve hayatın getirdiği kayıpların farkına varma temaları etrafında şekilleniyor. Şair, geçmişteki hatalardan ve kaybedilen fırsatlardan bahsediyor. Başlangıçta birlikte oyunlar oynayan, ev kuran çocukların büyüyüp adam olmadıklarını, beklenen olgunluğa ulaşamadıklarını dile getiriyor.

Şiirin devamında, şairin sevgilisine yönelik bir kırgınlığı ve hayal kırıklığını dile getirdiği görülüyor. Oyunların tatlı olduğunu, ancak sevgilisinin kendisine zarar verdiğini, defalarca onun tarafından incitildiğini anlatıyor. Sevdiği kişi şimdi uzaklarda, ama hâlâ hatalarının farkında değil. Şair, bu kişinin geride bıraktığı sevgiyi ve yolunu kaybetmiş bir kızı hatırlaması gerektiğini belirtiyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gültac, N. (2015). Yük. *Azerbaycan*. Mart, 130- 131.

“Yük” şiiri, derin bir duygusal ağırlığı taşıyan temalar etrafında şekilleniyor. Şair hem fiziksel hem de zihinsel olarak taşıdığı yüklerin ağırlığından bahsediyor. Kalbindeki ve zihnindeki bu yükler, bulutların bile taşıyamayacağı kadar ağır. Bu yükler, hayatın getirdiği sorumluluklar, kayıplar ve derin duygularla dolu.

İkinci bölümde ise ölüm ve ayrılık teması işleniyor. Ölüm, ayrılıktan daha beter bir olgu olarak tanımlanıyor. Şair, ölümün soğukluğunu, donmuş gözyaşları ve mezar taşına yazılan isimlerle betimliyor. Ayrılık acısının ölümden daha derin olduğu vurgulanıyor.

Üçüncü bölümde ise şairin kalbi bir dünya gibi tasvir ediliyor. Bu dünyada dört yön var ve her bir yön bir anlam taşıyor. Şimal (kuzey), sevdiği kişiyle dolu; cenup (güney), umut dolu fidelerle bezeli; garp (batı), esir rüzgârlarla dolu yılları barındırıyor; şark (doğu) ise sürekli doğan bir güneş gibi parlıyor.

Şiir genel anlamda, yaşamın ağırlığı, ölüm, ayrılık ve kalpte taşınan umutlarla birlikte içsel bir dünya inşa etme temasını işliyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gültac, N. (2015). Desmal.⁴⁴*Azerbaycan*. Mart, 131.

Desmal şiiri, ayrılık ve özlem temalarını işleyen kısa fakat derin bir şiir. Şair, mendili bir ayrılık sembolü olarak tanımlıyor. Ayrılığın bir göstergesi olan mendilin, gözyaşlarıyla ıslanıp sevgiliye gönderilmesi, şairin içindeki özlemi ve sevgiyi ifade etme aracı oluyor.

⁴⁴Mendil.

Şiirin ana duygusu, sevilen kişiye duyulan derin özlem ve hasret. Mendil, bu özlemin bir taşıyıcısı haline geliyor ve sevgiyle birlikte geri dönmesi umuluyor. Şair, sevgiyi ve bağlılığı bir mendil aracılığıyla sembolize ederken aynı zamanda ayrılığın yarattığı acıyı da dile getiriyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Yusifoğlu, S. (2015). Buz teki rahatdı özüm sarıdan.*Azerbaycan*. Mart, 137- 138.

Şiir, yaşamın zorlukları ve kişinin içsel mücadelesini, derin bir hüznün ve melankoliyle ele alıyor. Hayatın getirdiği acılar ve yorgunluklar, bireyin ruhunda derin izler bırakmış. Kişi hem yaşamda kendine bir yer bulamamaktan hem de duygusal bir boşluk içinde olmaktan yakınmakta. Aynı zamanda, ölümün kaçınılmazlığı bir kurtuluş olarak görülmekte ve hayatın yükünü taşımakta zorlandığı vurgulanıyor.

Birey, içindeki acıları dondurmuş, dış dünyayla bağlarını koparmış bir halde. Yaşanmışlıklar, içsel dünyasında büyük bir ağırlık oluşturmuş ve bu durum, hayatın genel bir umutsuzlukla ele alındığını gösteriyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Yusifoğlu, S. (2015). Ölüm.*Azerbaycan*. Mart, 138.

Bu şiir, hayatın son yolculuğu olan ölümün kaçınılmazlığını ve belirsizliğini işlerken aynı zamanda hayatın geçiciliğini vurguluyor. Şiirde ölüm, yolculuk metaforuyla

anlatılmış, ancak bu yolculuğun ne zaman ve nasıl geleceği belirsizdir. Yol, insanın yaşam sürecini ve hayatının gidişatını sembolize ederken ölümün ne kadar yakın ya da uzak olduğunu bilmenin imkânsızlığına değiniliyor.

Şiirde ölümün sessiz, habersiz ve kimseye bağlı olmadan gelişine dikkat çekiliyor. Kişi, ölümün ne zaman geleceğini bilmediği halde, bu kaçınılmaz gerçeğin farkında ve onunla barışık bir duruş sergiliyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifoglu, S. (2015). Allah ver efv fermanını. *Azerbaycan*. Mart, 138- 139.

Bu şiir, insanın çaresizliği, hayatın zorlukları ve ölümle ilgili derin bir içsel hesaplaşmayı dile getiriyor. Şair, hayatın yükünü, acılarını ve ölümün kaçınılmazlığını anlatırken ilahi bir güce yöneliyor ve bir tür teslimiyet içinde af ve merhamet diliyor. Yaşamın sonundaki huzuru arayış, insanın ölüm karşısındaki çaresizliği ve umutlarının tükenmesiyle yüzleşme şiirin temel temaları arasında yer alıyor.

Özellikle, "Allah, ben cezamı çektim şimdi ver af fermanını" dizesi, kişinin hayatındaki zorluklar karşısında artık bir çıkış yolu aradığı ve ilahi bir kurtuluş beklentisine girdiği anı simgeliyor. Bu, aynı zamanda kişinin acı çekme ve sabır gösterme sürecinin sonuna yaklaştığını hissettiği bir noktayı ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifoglu, S. (2015). Üreyimden cıhır sözümün canı.*Azerbaycan*. Mart, 139.

Bu şiir, insanın iç dünyasındaki duyguların ve düşüncelerin sözler aracılığıyla ifade edilmesi sürecini konu alır. Şair, sözlerin sadece birer ifade aracı olmadığını, derin anlamlar taşıdığını ve insanın yüreğinden çıkıp hayat bulduğunu vurgular. Sözlerin hem kişisel hem de evrensel bir anlam taşıdığı, kimi zaman insanın onları tam olarak kavrayamadığı ama yine de derin bir etki bıraktığı anlatılır. Şiirde, insanın içsel sancılılarıyla yüzleşmesi, bu sözlerin kalıcılığı ve anlamının derinliği üzerinde durulmaktadır.

Şiir

Lirik

Koşma

Yusifoglu, S. (2015). Yaşamağa behane çoh.*Azerbaycan*. Mart, 139- 140.

Bu şiirde, hayatın zorluklarına karşı direnç gösteren bir kişinin içsel yolculuğu anlatılıyor. Şair, yaşamın getirdiği tüm zorluklar ve sıkıntılar karşısında pes etmeyip bu engelleri aşmaya çalıştığını ifade ediyor. Hayata tutunmanın kolay olmadığını, ancak yine de umudu kaybetmeyip yaşamaya devam ettiğini vurguluyor. Şiir, dostlukların ve verilen sözlerin önemini de dile getiriyor. Şair, hayatın her aşamasında karşılaşılan zorluklara rağmen, içsel gücünü bulmuş ve yoluna devam etmiştir. Şair şiirde 8’li hece ölçüsü kullanarak ahenk yakalamıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Yusifoglu, S. (2015). Men bu ömrün döngesin de düz keçdim.⁴⁵Azerbaijan. Mart, 140.

Bu şiirde, şair hayatın getirdiği zorluklar karşısında bir kayıtsızlık ve geçicilik hissiyle yaşam yolculuğunu anlatıyor. Hayatın köşelerinden dümdüz geçtiğini, fazla bir iz bırakmadan ya da olayların derinliğine inmeden ilerlediğini ifade ediyor. Hayatındaki olayların, insanların, dostlukların ya da sevgilerin, kalıcı olamayıp geride kaldığına vurgu yapıyor. Şair, hayatın sonlarına yaklaştığını hissettiği bu dönemde, her şeyin geçici olduğu, insanların hayattan kopuşunu ve geride kalanların bu dünyadaki yalnızlıklarını anlatıyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Pastoral

Çapraz uyak

Yusifoglu, S. (2015). Payızdan bir yarpag.⁴⁶Azerbaijan. Mart, 140.

Bu şiirde, şair sonbahar mevsiminin sembolizmi üzerinden hayatın geçiciliğini ve hatıraların kayboluşunu anlatıyor. Sararmış yapraklar ve rüzgâr hem zamanın akışını hem de insanın geçmişiyle olan bağını temsil ediyor. Rüzgârın yaprakları savurması, şairin hatıralarının da rüzgâr gibi dağıldığını ve belki de bu rüzgârın kendisini de hayattan koparıp götüreceğini ima ediyor. Sonuçta, insanlar arasındaki talihin belirsizliği ve rüzgârın sessizliğinde kimsenin içindeki acıyı duymayışı vurgulanıyor. Şair şiirde 8'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

⁴⁵ Ben bu ömrün köşesinden de düz geçtim.

⁴⁶Sonbahardan bir yaprak.

Koşma

Yusifoglu, S. (2015). Göynen getmeyin deyeri yoh imiş. *Azerbaycan*. Mart, 141.

Bu şiirde, şair içsel bir huzura ulaşma arayışını dile getiriyor. Dünyanın karmaşıklığından ve mücadelelerinden uzaklaşarak kendi içsel dinginliğiyle tanışma ve barışma sürecine odaklanıyor. Şair, tedirginliklerin ve hayatın iniş çıkışlarının insanı yıprattığını, ancak sonunda sakin bir teslimiyetle içsel dengeye ulaşmanın kaçınılmaz olduğunu anlatıyor. Her türlü çabadan sonra, insanın aslında içsel huzurdan başka bir yere varamayacağını ve bu huzura dönmenin kaçınılmaz olduğunu vurguluyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yusifoglu, S. (2015). Payız yağışları hopur canıma. *Azerbaycan*. Mart, 141.

Bu şiirde, sonbahar yağmurları, şairin içsel dünyasında bir tür hesaplaşma ve kayıp duygusunu simgeliyor. Yağmurun soğuk ve kasvetli hali, şairin içindeki duygusal fırtınalarla örtüşüyor. Şair, yağmurun insanları farklı şekillerde etkilediğini ve kendi kalbinden, geçmişin izlerini silmeye çalıştığını ifade ediyor. Geçmişte yaşadığı bir kaybın izini, bu sonbahar yağmurlarında ararken yağmurun arındırıcı etkisiyle karşı karşıya kalıyor. Sonunda, yağmurun içsel bir temizlenme ve kabullenmeye dönüşmesini dile getiriyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifoglu, S. (2015). Ömrün guraglig keçen günlerine. *Azerbaycan*. Mart, 141- 142.

Bu şiir, yaşamın kuraklığı ve insanın içsel mücadeleleri üzerine derin bir düşünce sunuyor. Şair, hayatın susuz bir nehir gibi akışını ve gençliğin canlılığından uzaklaşarak daha karanlık ve zor bir döneme adım attığını anlatıyor. Geçmişteki umutlar, gençlik enerjisi ve hayaller zamanla kaybolmuş, yerine kurak ve sert bir yaşam gerçeği gelmiş. Talihin insana karşı koyduğu zorluklar ve kaderin değiştirilemezliği, şiirin temel temalarından biri olarak öne çıkıyor. Şair, bu zorluklarla yüzleşirken içsel bir direniş sergileyerek umutları yeniden yeşertmeye çalışıyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yusifoglu, S. (2015). Derdin üst-başını örtmek de olmur. *Azerbaycan*. Mart, 142.

Bu şiir, hayatın yükü ve acıların ağırlığı karşısında insanın yaşadığı çaresizlik ve direnişi anlatıyor. Şair, hayatının ve kalbinin bu yükler altında ezildiğini, ruhundaki kırılmaları ve kayıpları dile getiriyor. Acıların ve dertlerin üstesinden gelmenin, onları basitçe savurmanın ya da yok etmenin mümkün olmadığını vurguluyor. Hayatın zorluklarıyla baş etmeye çalışırken kalbinin boşluğunda kaybolmuş hissettiğini belirten şair, bu içsel savaşta meleklerin yanında bile yalnız kalmış gibi hissediyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifoglu, S. (2015). Mene bir mektub gönder. *Azerbaycan*. Mart, 142- 143.

Bu Şiir,  zlem dolu bir bekleyişi ve hasreti dile getiriyor. Şair, susuzluğunu giderecek bir damla su gibi, karşı taraftan gelecek küçük bir mektubun bile kendisi için çok kıymetli olacağını vurguluyor. Sevgilisinden gelen bir mektubun, onun hâlâ var olduğunu, kaybolmadığını gösteren bir işaret olmasını istiyor. Kısa bir cümle ya da bir sayfa bile olsa, bu yazının kalbini rahatlatacağını ve sevgilisinin varlığına dair bir kanıt sunacağını anlatıyor. Şair, sevgilisinin izlerini taşıyan bir mektubun, evine bir misafir gibi gelmesini bekliyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesenzade, F. (2015). Dostum. *Azerbaycan*. Mart, 143- 144.

Bu Şiirde, Şair dostuna hayatın gerçekleri ve mutluluk üzerine derin bir sorgulama sunar. Zamanın akışını simgeleyen saat sesleri üzerinden, mutluluğun bir yanılsama olduğunu ifade eder. Şair, hayatın sadece zaman geçirmekten ibaret olduğu düşüncesine karşı çıkar ve sürekli "her Şey düzelecek" gibi düşüncelerle avunmanın anlamsız olduğunu vurgular. Şiirde, mutluluğun uzak ve belirsiz bir kavram olduğu, onu aramanın boşuna bir çaba olabileceği dile getirilir. Hayatın kaotik ortamında gerçek huzurun bulunmadığını, dostunun bu arayışta yalnız kaldığını ima eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesenzade, F. (2015). Yandır yağışı. *Azerbaycan*. Mart, 144.

Bu şiirde, şair doğanın bir unsuru olan yağışı, derin duygusal anlamlarla doldurur. Yağış, yalnızca doğal bir olay olmanın ötesine geçerek insana ve duygularına dokunan bir sembol haline gelir. Şair, yağışın acıları hafifletmek yerine bazen onları daha da artırabileceğini ima eder. Yağmur, yolunu kaybetmiş, çaresiz insanları temsil eder ve denizle köprüler arasında bir bağ kurar. Şair, yağmurun aslında insanların gözyaşlarına benzediğini, bu yüzden ona karşı bir öfke beslenmemesi gerektiğini söyler. Şiirin sonunda, yağışın "yanması" fikri, doğaya ve insanlara zarar vermeyen bir yağış dileğiyle bitirilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesenzade, F. (2015). Herden seni isteyirem.⁴⁷ *Azerbaycan*. Mart, 144- 145.

Bu şiir, bir ayrılığın ardından gelen özlem ve yalnızlık duygularını yansıtır. Şair, sevdiği kişiyi ara sıra arzuladığını, ancak sürekli bir arayışta olmadığını belirtiyor. Sevdiği kişiyle aralarındaki mesafeyi kabullenirken bu ayrılığın onları daha da yakınlaştıracaklarına inanıyor. Şair bir süre uzak kalmanın hem kendisi için hem de sevdiği için nefes alma fırsatı olduğunu ifade ediyor. Ayrıca, bu uzaklaşmanın şiir yazma sürecine de katkı sağlayabileceğini dile getiriyor. Şair şiirde 7'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

⁴⁷ Bazen seni istiyorum.

Hesenzade, F. (2015). Bilmirem.*Azerbaycan*. Mart, 145.

Bu şiir, şairin belirsizlik ve karmaşık duygular içinde olduğu bir durumu anlatıyor. Şair, kendi talihinin ne yönde olduğunu ve sevginin ne kadar derin olduğunu tam olarak anlayamadığını ifade ediyor. Sevdği kişinin soğuk davranışları karşısında şaşkınlık yaşıyor ve onun eskiden böyle olmadığını hatırlıyor. Şair, bu duygusal karmaşa içinde, sevdiği kişiyi hatırlamak için çaba gösterse de, bir türlü tam anlamıyla ona ulaşamıyor gibi hissediyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hesenzade, F. (2015). Heyatdı gerarlar deyişe biler.*Azerbaycan*. Mart, 145- 146.

Bu şiir, hayatın değişkenliği ve alınan kararların bazen doğru, bazen de yanlış olabileceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Şair, sevgilisinden uzaklaşamadığını, duygularının karmaşık olduğunu ifade ediyor. Alınan kararlardan dolayı pişmanlıklar yaşandığına değinen şair, hayatın bazen insanı zorladığını ve en doğru kararı vermenin zorluklarını vurguluyor. Sevdği kişiyle olan ilişkisinde de bu belirsizlik ve karar alma süreci ön plandadır. Şair, kararların değişebileceğini kabul ediyor ve sevgilisinin de bu değişimlerin farkında olmasını, kararlarını bir an önce vermesini istiyor. Şair şiirde 11’li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hesenzade, F. (2015). Şekil.*Azerbaycan*. Mart, 146.

Bu şiir, özlem ve içsel karmaşalarla dolu bir sevgi anlatısını merkezine alır. Şair, sevdiği kişinin yanındayken dertlerinin son bulacağını düşünse de, onun yokluğunda derin bir boşluk hisseder. Arada sevgilisinin de kendisini düşünmesini ister, ancak bu düşünceler genellikle gerçekleşmez. Şiirin sonlarına doğru, şair sevdiği kişinin resmini çizdiğini ve o resme bakarak bir huzur bulduğunu ifade eder. Sevgilinin hayali bile, şairin iç dünyasında bir ışık kaynağına dönüşür. Şair şiirde 9’lu hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sevgin, D. (2015). Gız, sabahın heyir olsun.*Azerbaycan*. Mart, 147.

Şair şiirde, şair sabaha yönelik bir selamla ve iyilik dileğiyle başlar. Sabahın doğuşunu, yeni başlangıçları ve umutları simgeler. Şair, bu yeni günün güzelliklerle dolu olmasını temenni ederken bir yandan sevgiliye de nazik bir hitapla seslenir. Şiirin merkezinde, sevgilinin yolunun bahar çiçekleriyle dolu olmasını, kalbinin ferahlamasını ve yaşamın güzelliklerine adım atmasını diler. Aynı zamanda, şair sevgiliden bir hikâye ya da nağme duymak ister. Şiirin genel atmosferi, sevgi, umut ve şefkat dolu bir sabah dileğiyle şekillenir. Şair şiirde 8’li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sevgin, D. (2015). Sevinc.*Azerbaycan*. Mart, 147- 148.

Bu şiirde şair, sevgiliye duyduğu derin hasreti ve sevgiyi dile getirir. Şair, hayatı boyunca sevgilisini aramış ve onun özlemiyle yanıp tutuşmuştur. Sevgilinin adı bile ona güç verir, korkularını yatıştırır, dertlerini hafifletir. Şair, sevgilinin adını anarak üzüntü ve kederden kurtulacağını, ona olan bağlılığıyla âdeta yeniden doğacağını ifade eder. Hayattaki diğer nimetler ve güzellikler sevgilinin varlığıyla anlam kazanır ve sevgiliye olan bu derin aşk, şairin dünyasında her şeyden üstün gelir. Şair şiirde 11’li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sevgin, D. (2015). Düşür.*Azerbaycan*. Mart, 148.

Bu şiir, hayatın zorlukları ve adaletsizlikleri karşısında insanın yaşadığı içsel çatışmaları ve dualarını dile getirir. Şair, dünyada herkesin farklı zorluklarla karşılaştığını, bazılarının küçük bir damla bile bulamazken başkalarına nehirlerin düştüğünü ifade eder. Hayatın adaletsizliği ve belirsizlikleriyle yüzleşen şair, bazen duygularının karıştığını ve düşüncelerinin düştüğünü dile getirir.

Şair, Tanrı'ya adalet ve anlayış için yalvarır, ancak yaşadığı zorluklara rağmen şükran duygusunu kaybetmez. Hayatın insana sunduğu farklılıkları kabul eder ve bazen küçük şeylerin bile mutluluğa yetebileceğini söyler. Sonuçta, şair, Tanrı'ya olan inancını ve minnettarlığını sürdürür. Şair şiirde 11’li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Sevgin, D. (2015). Yadından yihıb.⁴⁸ *Azerbaycan*. Mart, 148- 149.

Bu şiir, derin bir yalnızlık ve karşılıksız sevginin verdiği acıyı dile getirir. Şair, sevdiği kişiye ulaşmaya çalışırken yaşadığı duygusal engelleri ve hayal kırıklıklarını ifade eder. Telefonla kurulan iletişim, sevginin sembolü olarak kullanılmış; ancak karşı tarafın sessizliği ve ilgisizliği şairi daha da umutsuzluğa sürükler.

Şair, Tanrı'nın insanlara her şeyi verdiğini ama belki de kalp vermeyi unuttuğunu ima eder. Sevgi dolu bir insanın çektiği acılar, şairin gözünden yürek burkan bir şekilde yansıtılır. Şiir, sonuçsuz bir aşkın ve derin bir yalnızlığın çerçevesinde, kaderin oyunlarına karşı duyulan hayal kırıklığını dile getirir. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sevgin, D. (2015). Gözele. *Azerbaycan*. Mart, 149.

Bu şiir, bir şairin güzelliği ve onun getirdiği derin duyguları betimleyen bir yaklaşımla yazılmış. Şiirin merkezinde, güzelliğe adanmışlık ve sevgi yer alıyor. Şair, güzellik karşısında hayranlıkla dolu ve onu bir meleklerle kıyaslıyor. Güzelliğin hayatı anlamlandıran bir unsur olduğunu vurgularken ona olan sevgisinin sonsuzluğunu dile getiriyor. Sevgi şair için hem bir nimet hem de fedakârlık gerektiren bir yük. Bu nedenle, güzelliğe olan bu bağlılık, sadece fiziksel çekicilikten çok daha derin bir anlama sahip. Şair şiirde 7'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

⁴⁸ Aklımdan çıkmış.

Pastoral

Koşma

Kerimi, G. (2015). Gar gelir. *Azerbaycan*. Mart, 158.

Bu şiirde kışın getirdiği kar manzarası ve doğanın yenilenmesi üzerine derin bir içsel sorgulama yer alıyor. Kar, tıpkı beyaz bir örtü gibi dünyayı sararken şair bu doğa olayının içsel yankılarını ve duygusal yansımalarını ele alıyor. Şair, karın saf beyazlığı ve dinginliği karşısında içsel bir hesaplaşmaya giriyor; karın, umut ve yenilenme mi, yoksa yalnızlık ve ayrılık mı getirdiğini sorguluyor. Şiirde, karın doğayı sarması ile ruhun kendi içsel karanlıklarında bir yenilenme, temizlenme arayışı iç içe geçiyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahenk yaratmıştır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerimi, G. (2015). Göyerçin. *Azerbaycan*. Mart, 158- 159.

Şiir, yurdunu kaybetmiş, uzaklara sürüklenmiş bir güvercinin yalnızlığını ve çaresizliğini gözler önüne seriyor. Savaşın ve zulmün etkisiyle yuvasından koparılan bu güvercin, artık geçmişteki barış dolu günlere özlem duymakta. Eskiden huzurun hâkim olduğu topraklar, şimdi yabancıların elinde ve güvercin unutulmuş gibi. Hocalı'dan geçerken yaralanan ayakları, tarihin acılarını sembolize ediyor. Karla kaplanmış halde, tüm onuruyla dimdik durmaya çalışan güvercin, umut ve direnişi temsil edencesine güçlü bir duruş sergiliyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerimi, G. (2015). Yanvar. *Azərbaycan*. Mart, 159- 160.

Ocak ayı, yılın başlangıcıyla birlikte soğuk ve sert yüzünü gösteriyor. Rüzgârlar insanları üşütüyor, karlar çatılara birikiyor, doğa karlarla örtülüyor. Kuşlar umutlarını bu soğuk günlerde saklıyor. Her yer ocak ayının etkisi altında, bulutlar hayallere gözyaşı döküyor, rüzgârlar vicdanların şüphelerine eşlik ediyor.

İnsanlar ise bu sert kışın içinde hayatta kalmaya çalışıyor. Ocak ayı boyunca karlar yağmaya devam ediyor, toprak ve evler beyaza bürünüyor. Aylar, şairin gözünde artık farklı renklerle tanınıyor; ocak ayı da menekşe renginde hayal ediliyor. Bu sert soğuğa rağmen bir umut ışığı, bir güzellik arayışı her zaman var.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerimi, G. (2015). Özümü tebrik. *Azərbaycan*. Mart, 160.

Özümü tebrik şiirinde şair, kendi hayatını ve içsel yolculuğunu kutluyor. Yaşadığı zorlukları, başarıları ve kişisel gelişimini takdir ederken kendine olan sevgisini ve saygısını ifade ediyor. Geçmişteki anılarla bugünü harmanlayarak hayatın geçiciliğini bilgelikle kabul ediyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Kerimi, G. (2015). Dinc sabahı ne?. *Azərbaycan*. Mart, 161.

Şiirde, insanın sevgi, hayat ve zıtlıklar üzerine derin bir sorgulama yapılıyor. Aşkın hem sevinç hem de acı getirebileceği, bu karşıtlıkların yaşamın bir parçası olduğu vurgulanıyor. Sonunda ise, her şeyin karşıtlıklar içinde var olduğu ve tek bir ilahi güç tarafından birleştirildiği düşüncesi öne çıkıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerimi, G. (2015). Öleceyem. *Azerbaycan*. Mart, 161.

Şiirde, bir ayrılığın ardından yaşanan özlem ve sevgi dolu hatıralar dile getiriliyor. Şair, sevdiği kişiyi yeniden seveceğini, ayrılığın izlerini takip ederek o kişiye dönmeyi arzuladığını ifade ediyor. Geçmişin sıcak rüzgârlarına, unutulmuş anılara özlemle sesleniyor. Sevdiği kişiye yeniden "Sana döneceğim" diyerek ayrılığın yarattığı boşluğu kabul edip onunla barışmaya çalışıyor. Sevginin hatıralar aracılığıyla kalıcı hale gelmesi ve bu ayrılığın bir yolculuğa dönüşmesi, şiirin duygusal merkezini oluşturuyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Ağlına gelmeyen yerde.⁴⁹*Azerbaycan*. Mart, 162.

“Aklına gelmeyen yerde” adlı şiir, kaybedilen bir sevginin yarattığı acı ve belirsizlik üzerine yoğunlaşıyor. Şair, sevdiği kişinin hayatında bıraktığı izleri ve bu ilişkinin derin etkilerini sorguluyor. Sevginin hem umut hem de umutsuzluk getirdiği, ayrılığın ruhunda kalıcı izler bıraktığı ifade ediliyor. İmkansızlıklar içinde bile bir

⁴⁹ Aklına gelmeyen yerde.

umut arayışı varken bu duyguların karmaşıklığı ve anlaşılabilirliği "aklına gelmeyen" yerlerde saklanıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Sonralar. *Azerbaycan*. Mart, 162- 163.

Sonralar adlı şiir, geçmişte yaşanmış bir ilişkinin hatıralarını ve sonrasında gelen unutulmuş konu alıyor. Şair, bir zamanlar hayatında önemli olan bir kişinin şimdi sadece bir anı olarak kaldığını ve bu ilişkinin izlerinin zamanla silindiğini dile getiriyor. Eski günlerdeki merak ve ilgi, zamanla bir kayboluşa dönüşmüş. Şair, bu kişinin yüzünü bile hatırlayamaz hale gelmiş, fakat "sonralar" dediği anlarda yeniden hatırladığına değiniyor. Unutulan anılar, bir noktada tekrar hatırlansa da, geçmiş tamamen geri getirilemiyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Heyat. *Azerbaycan*. Mart, 163.

Şiirde, hayatla kurulan karmaşık bir ilişki ve içsel bir hesaplaşma anlatılıyor. Şair, hayatı yorgun bir sesle çağırıyor ve ona dönüp baktığında, hayatın yüzeyindeki ince ayrıntıları çok iyi bildiğini ifade ediyor. Hayatın başka birine olan ilgisini hissetse bile, buna aldırmadan kendi yolunda ilerlemeye devam ediyor. Sevginin karmaşıklığı, başkasına yöneltilen hislere rağmen derin bir bağın kopmadığı, fakat şairin bu bağa karşı sakin ve kabullenici bir duruş sergilediği vurgulanıyor.

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Unut getsin!. *Azerbaycan*. Mart, 163- 164.

Şiirde, unutma ve vazgeçme temaları ön planda. Şair, geçmişteki bir ilişkiye dair hatıraların kendisini yıprattığını ve artık o eski halinden çok uzakta olduğunu vurguluyor. Sevdği kişiden, onu hatırlıyorsa bile artık unutmasını, her şeyi geride bırakmasını istiyor. Nazikçe sakladığı duygularının soğuduğunu, artık eski sözlerin ve hatıraların anlamını yitirdiğini belirtiyor. Unutulmanın ve unutmanın bir kurtuluş yolu olduğunu, zamanla her şeyin silinip gitmesi gerektiğini ifade ediyor.

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Yol ver. *Azerbaycan*. Mart, 164.

Şiirde, bir yolculuk ve arayış teması işleniyor. Şair, kelimelerin ve dizelerin artık yeterli gelmediğini, yeni yollar ve anlamlar aradığını ifade ediyor. Hayatında yön bulmaya çalışırken geçmişin izleriyle karşılaşılıyor. Kendi içsel yolculuğunda, aradığı şeyi bulamamış olmanın verdiği bir hüznün var. Yolun sonunda sevdiği kişiyi serbest bırakıyor ve kendi yoluna devam edebilmek için ondan özgürleşmeyi diliyor. "Yol ver" ifadesi hem fiziksel hem de duygusal bir ayrılığı ve ilerleme isteğini temsil ediyor.

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Eslinde. *Azerbaycan*. Mart, 164.

Bu şiirde yalnızlık, aşk ve insanın içsel mücadelesi anlatılıyor. Şair, kimsenin aslında bir başkasını gerçekten terk etmediğini, yalnızlığın kaçınılmaz bir gerçek olduğunu vurguluyor. Sevgi ve umut arayışı, bazen gerçekleşmemiş hayaller ve yaşanmamış aşklar üzerine kurulmuş şiirlere benzetiliyor. Yalnızlık, derin bir duygusal boşluk olarak tarif ediliyor; şair, bir şehrin karanlık sokaklarında kaybolmuş hissediyor. Geçmişin izlerini silmeye çalışırken yeni umutlara yer açamayan bir ruh hali içinde, sevgiye ve hayata tekrar anlam verme çabası içindedir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Emim Fuzulinin hatiresine. *Azerbaycan*. Mart, 165.

Şiir, Fuzuli'nin hatırasına adanmış derin bir içsel yolculuğu anlatıyor. Şair, sevdiklerini özleyerek hayata dönme arzusunu dile getirirken ayrılık ve ölümün kaçınılmaz acısıyla yüzleşiyor. Umutsuzluk ve pişmanlık, hayatın iplerinin elinden kaydığı bir dönemi simgeliyor. Hatıralar, şairin iç dünyasında ağır bir yük olarak kalıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Foto. *Azerbaycan*. Mart, 165.

Bu şiirde, geçmişe dair bir fotoğrafın çağrıştırdığı anılar ve duygular anlatılıyor. Şair, bir bakışın geçmişi hatırlatmasını ve hayatına dokunmasını istemiyor. Ancak düşünceler zihninden çıkmıyor, âdeta çocukların hastalandığında annelerinin dualarıyla iyileşmesini diler gibi bir çaresizlik içinde. Fotoğraf, o kişiye olan derin duygularını, belki de hayat boyu sürececek bir bağlılığı simgeliyor. Bu kişiyle olan bağı, içsel bir mücadele ve özlemle dolu, fakat bu fotoğraf, tüm o anıların içinde bir iz bırakıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). İşare. *Azerbaycan*. Mart, 165- 166.

Bu şiir, kaçış ve unutma temalarını işlerken basit ve güçlü imgelemle bir içsel yolculuğu anlatıyor. Şair, parmağa bir işaret koyarak unutmayı, ayaklara yolları dolayarak kaçışı simgeliyor. Derin bir nefes almak, boğulmaktan kurtulmak anlamına geliyor. Sonunda ise "Vesselam" diyerek her şeyi kabulleniyor ve bir sona varıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Bu geceye. *Azerbaycan*. Mart, 166.

Bu şiir, karanlık bir dünya ve onun içindeki çaresizliği simgeliyor. Şair, bu dünyanın karanlığını sorguluyor, yıldızların ışığını yırtarak bir anlam aramaya çalışıyor. Karanlık ve boşluk hissi, ayazı yakıp söndürme çabasıyla sembolize ediliyor. Anlam ve ışık arayışı, masalsı bir kabusun içine hapsolmuş gibi. Ancak bu dünya, bir gerçekliği olsa da ışıktan yoksun.

Lirik

Serbest nazım

Nur, N. (2015). Getmek. *Azerbaycan*. Mart, 166.

Bu şiir, bilinçli bir şekilde vazgeçmenin, bırakmanın ve hayatın getirdiği zor farkındalıklarla yüzleşmenin derin duygusal yükünü ele alıyor. Şair, sevdiği kişinin hatıralarını bilerek geride bırakmanın, ayrılığın getirdiği ortak acıları paylaşmanın ve birbirine uzaktan bile aynı şeyleri hissetmenin ağırlığını hissediyor. Hayatın içindeki birçok şeyden vazgeçmeyi ve kaçınılmaz olanı kabullenmeyi ifade ediyor. Yaşanmamışlıkların ve hayatta hiç var olmayan şeylerin farkına vararak her şeye rağmen devam etmenin zor ama gerekli olduğunu vurguluyor.

Lirik

Çapraz uyak

İsmayıl, M. (2015). Ohuyub çöplüye atın bu şeiri. *Azerbaycan*. Nisan, 21- 22.

Bu şiirde şair, dünyanın adaletsizliği ve hayatın zorlukları üzerine derin bir sorgulama içerisinde. İnsanların mutluluklarını ve kederlerini karşılaştırarak hayatta sevinç kadar acının da var olduğunu hatırlatıyor. Özellikle, insanların bazen sevgiyle dolu bir dünya hayal ederken bunun yanı sıra seilmemenin de bir gerçek olduğunu vurguluyor.

Şiirin önemli bir teması da vatan hasretidir. Şair, vatanından uzak kalanların, orada yaşayanlardan daha derin bir bağlılık ve özlem hissettiklerini anlatıyor. Gurbetin yarattığı bu duygusal kırılmalar, insanın ruhundaki acının bir yansıması olarak karşımıza çıkıyor.

Sonuç olarak şair, dünyanın sırrını tam anlamıyla çözmenin zor olduğunu ifade ederken insanın hayatta karşılaştığı her zorluğun, bir diğer tarafla birlikte var olduğunu gözler önüne seriyor. Şair şiirde 11'li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Sen ey hebersizlere yeni heber gönderen. *Azerbaycan*. Nisan, 22.

Şiir, insanın içsel gücünü ve umudunu vurguluyor. Şair, zorluklara rağmen hayatın devam ettiğini ve her insanın içinde bu zorlukları aşacak bir enerji olduğunu ifade ediyor. Ayrılık ve acı kaçınılmaz olsa da, insan bu duygularla başa çıkabilir ve yaşam yolunda ilerlemeye devam eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Yetmişbeşlik şiir. *Azerbaycan*. Nisan, 22- 23.

Şiir, insanın hayatındaki geçiş dönemlerini, yaşlanma sürecini ve gurbet hissini ele alıyor. Şair, yaşanmış yılların izleriyle birlikte hayatın geçiciliğini ve kırılganlığını anlatıyor. Gurbet ve ayrılık temaları, bir kuş metaforu üzerinden işleniyor; kuşun yuvasını terk etmesi ve geri dönmemesi, insanın vatanını unutmasına benzetiliyor. Aynı zamanda, hayatta her şeyin değişebileceğini, umutların bile bazen boşa çıkabileceğini vurguluyor. Yaşanmış yılların ardından geride kalan izler, hayatın zorlukları ve insanların bu zorluklarla nasıl başa çıktıkları üzerine derin bir düşünce sunuyor.

Şiir

Lirik

Semai

İsmayıl,M. (2015). Bu ilde. *Azerbaycan*. Nisan, 23.

Şiirde, geçen zamanın akışı ve hayatın döngüsü üzerinde duruluyor. Şair, bir yılın daha nasıl başladığını ve nasıl bittiğini anlatarak zamanın hızla geçtiğini, her yılın bir öncekine benzediğini ifade ediyor. Yılın getirdiği zorluklar, yaşanan felaketler ve şanssızlıklar tekrar tekrar dile getiriliyor. Hayatın belirsizliği ve zamanın hızlı geçişi, yaprakların sararıp dökülmesiyle simgeleniyor. Şair yılın hem vatanında hem de gurbetin etkisinde olduğunu, fakat her ikisinde de aradığını bulamayıp bir boşluk yaşadığını belirtiyor. Şiir 8'li hece ölçüsü kullanılarak kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

İsmayıl,M. (2015). Ezelden yoh imiş sonu bu yolun. *Azerbaycan*. Nisan, 24.

Şiir, gurbetin getirdiği yalnızlık ve yabancılaşma duygularını, yolculuk temasıyla birlikte işliyor. Şair, hayatın bir yolculuk olduğunu, bu yolculukta pek çok iz bırakılsa da sonunun belirsiz olduğunu dile getiriyor. Yollar, dağlar ve şehirler arasında geçen bu yolculukta, insanın yaşadığı derin bir ayrılık ve yabancılık hissi var. Şair, kaderin getirdiklerini kabul ederken yolun sonunun olmadığını, bir sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını vurguluyor. Yolculuğun, yaşamın bir parçası olduğu ve bu sürecin her zaman belirsizliğe doğru ilerlediği ifade ediliyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Baykuş. *Azerbaycan*. Nisan, 24- 25.

Bu şiirde, baykuş imgesi üzerinden yalnızlık, keder ve karanlık duyguları işleniyor. Baykuş, gecenin sessizliğinde yankılanan sesiyle bir yalnızlık sembolü haline getiriliyor. Şair baykuşu hem geceyi gözleyen hem de umutsuzca bir dertle dolup taşan bir varlık olarak betimliyor. Baykuşun sanki dünyanın ve hayatın yükünü taşıyan bir yaratık olduğu vurgulanıyor. Şair, kendisini de bu baykuşa benzeterek kendi içindeki dertlerin, yol yorgunluğunun ve kaderin getirdiği ağırlığın altını çiziyor. Bu dünya ve zaman içinde baykuş gibi yalnız ve dertli bir yolcu olduğu anlatılıyor.

Şiir

Dramatik

Koşma

İsmayıl,M. (2015). Gayıtma.⁵⁰*Azerbaycan*. Nisan, 25- 26.

“Gayıtma” şiirinde, kader ve hayatın tesadüfî olaylarına dair derin bir içsel sorgulama yer alıyor. Şair, iki farklı yolda ilerleyen bir yolcuyu betimlerken bir yandan geçmişin acılarını ve unutulmuş hatıralarını hatırlarken diğer yandan da geleceğe dair bir kararsızlık yaşıyor. Dönüş ve ilerleme arasında bir ikilem yaşayan bu yolcu, kendisine geri dönmemesi gerektiğini telkin ediyor. Şiir, zamanla gelen yorgunluk, geçmişin izleri ve kişinin içsel çatışmaları etrafında şekilleniyor. Şair, bu içsel yolculukta dertlerin ve kaygıların kaçınılmaz olduğunu vurgularken geri dönüşün bir çözüm olmadığını belirtiyor.

Şiir

⁵⁰ Dönüş.

Epik

Çapraz uyak

İsmayıl,M. (2015). Tökme göz yaşını. *Azerbaycan*. Nisan, 26.

Tökme gözyaşını adlı şiirde, Dağlık Karabağ'a duyulan derin özlem ve vatan hasreti güçlü bir şekilde işleniyor. Şair, Dağlık Karabağ'ın tarihsel büyüklüğüne vurgu yaparken oradaki zorlukları ve çekilen acıları gözler önüne seriyor. Ermeni işgali altında kalan bu kutsal toprakların, şehitlerin kanlarıyla sulanmış olduğunu dile getiriyor. Şehitlerin çocukları ekranda ağlarken şairin içi yanıyor ve Dağlık Karabağ'ın geri alınmasına olan umut ve inancı kuvvetle hissediliyor. Vatan sevgisi ve tarihî mirasa sahip çıkma isteği şiirin ana teması olarak öne çıkıyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

İsmayıl,M. (2015). Ay saggalın ağarsın. *Azerbaycan*. Nisan, 26.

Ay saggalın ağarsın adlı şiirde, yaşlanma, hayatın dönüm noktaları ve zamanın kaçınılmaz etkileri üzerine derin bir içsel sorgulama bulunuyor. Şair, gençliğin geride kaldığını ve artık kış mevsimiyle sembolize edilen bir döneme adım attığını ifade ederken "sakalın ağarması" gibi fiziksel değişimlerin içsel dünyasındaki yansımalarına vurgu yapıyor. Geçmişe duyulan bir özlem ve gelecekte korku temaları, şairin yaşadığı bu değişimleri kabul edememe ve bunlarla barışma çabasını anlatıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). 75 yaşıım. *Azerbaycan*. Nisan, 27.

75 yaşıım şiirinde, şair hayatının dönüm noktalarını, çocukluk anılarından olgunluğa uzanan bir yolculukla anlatıyor. Gençlikteki hayallerin ve umutların, yaşlılıkla birlikte yerini geçmişe özleme bıraktığı vurgulanıyor. Şair, zamanın hızla geçtiğini ve 75 yaşına ulaşmanın getirdiği içsel bir hesaplaşmayı ifade ediyor. Gençlik günlerine, hayallerine ve artık geri dönülemeyecek anılarına duyduğu özlem öne çıkıyor.

Şiirin genel teması, hayatın döngüsü ve zamanın kaçınılmaz ilerleyişi üzerine bir düşünceyle şekilleniyor: Gençlikten yaşlılığa uzanan bu yolculuk, geçmişin geride kalışı ve yaşanmışlıkların verdiği hüznle örülü.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Meni olsa olsa deli severdi. *Azerbaycan*. Nisan, 27- 28.

Şair, aşkla ve insan ilişkileriyle derin bir hesaplaşma yaşar. Hayatında ne başrolde yer alır ne de son durak olur. Kendisini birinin yanında bulamaz, ne de birinin aklında kalır. Hissettikleri, bir boşluk gibi içini kaplar, karşılık bulamayan duygular yüreğini yaralar. Aşkı bekler, ama karşılık görmez. Zamanla, insanların verdiği sözlere güvenmemesi gerektiğini fark eder, ama yine de içten içe bir umutla bekler.

Birinin hayatında yer bulamamak, bir kenarda kalmak şairin içinde derin yaralar açar. Kendini kimseyle kıyaslayamaz, kimsede kendini göremez. Sanki hayatın ona verdiği roller hep geri planda olur. Aşkı arar, ama bulamaz; sevmeyi diler, ama hiç kimse onu sevmez. Şair, onu ancak bir deli sever diye düşünür, çünkü akıllı olanlar hep uzak kalır, hep başkalarını seçer.

Lirik

Çapraz uyak

İsmayıl,M. (2015). Gerek incimesin anamın ruhu. *Azerbaycan*. Nisan, 28- 29.

Bu şiirde, derin bir özlem ve hüznün hâkim. Şair, kaybettiği annesinin ruhuna duyduğu saygıyı ve onun yokluğunda yaşadığı acıyı dile getirir. Anılarla ve hayallerle dolu geçmişin, zamanla birlikte solduğunu, hayatın acımasızca akıp gittiğini hissettirir. Her gün bir yaprak daha düşerken insanın içindeki acılar da yavaş yavaş derinleşir.

Annesinin yokluğu, şairin dünyasında büyük bir boşluk yaratır. Sonbaharın hüznü yaprak döküşü gibi, annenin sesi, rüzgârın fısıltısında kaybolur. Şair, içinde huzur bulamaz, sürekli bir arayış ve içsel sıkıntı içindedir. Bu durum, annenin ruhuna duyduğu özlemi ve ona olan bağlılığını daha da derinleştirir.

Şiirin sonlarında, yalnızca bir kişinin ilk günahını, hatalarını bilmesinin ne kadar önemli olduğu vurgulanır. Bu, insanın iç dünyasında taşıdığı yüklerin ve sırlara nasıl sahip çıkılması gerektiğine dair bir mesaj olarak sunulur.

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Dardanel boğazı. *Azerbaycan*. Nisan, 29.

Bu şiir, vatan özlemi ve geçmişe dair unutulmuş hatıraların acısını anlatır. Şair, Daradanelles Boğazı'nı sembol olarak kullanarak köklerinden kopmanın, unutulmanın zorluğunu vurgular. Türkiye ve Azerbaycan arasındaki bağın ne kadar

derin olduğunu hisseden şair, vatansızlık ve yalnızlığın kabul edilemez olduğunu dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayıl,M. (2015). Bilmem ne pisliyim keçdi ki halga. *Azerbaycan*. Nisan, 29- 30.

Bu şiirde şair, hayatında yaşadığı olayları sorgular. Geçmişte yaşananlar, yollar ve zorluklar zamanla onu yorar. Anılar, yolda kalan izler gibi hafızada yer eder. Yaşanan ilişkiler ve olaylar zihninde yankılanır, ama hepsi geride kalır. Şair, hayatının neye dönüştüğünü anlamaya çalışır. Geçmişten gelen kadınlar, zamanın akışında iz bırakır, ama gelecekte de izleri kalır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

İsmayıl,M. (2015). Şeir özü sene yazılmag ister. *Azerbaycan*. Nisan, 30.

Bu şiirde şair, derin bir özlem ve sorgulama içinde duygularını dile getirir. Sevdği kişiye ulaşamamanın yarattığı yalnızlık ve hayal kırıklığı, her dizede belirgin bir şekilde hissedilir. Zaman geçtikçe umutlar ve beklentiler sönmüş, şair sevdiği kişinin onu anlamadığını ya da fark etmediğini düşünür. Şair, sevgilinin dilinde gizli sırların ortaya çıkmasını beklerken son dizelerde ona ulaşamasa da içsel bir yolculuğa çıktığını ifade eder. Ancak bu yolculuk, sevgilinin varlığına duyulan ihtiyaçla gölgelenir.

Şiir

Lirik

Koşma

Gusarçaylı, R. (2015).Geceler dağlara baha bilmirem. *Azerbaycan*. Nisan, 85- 86.

Şair, kışın dağlara getirdiği kar ve dumanla birlikte, içsel huzursuzluklarını ve dertlerini anlatıyor. Doğanın ihtişamına rağmen, duygularını tam olarak ifade edemiyor ve bu büyüklük karşısında duygularına anlam veremediğini vurguluyor. Şiir, dağların gücünü, doğal güzelliklerini ve şairin iç dünyasındaki karmaşayı karşılaştırarak derin bir anlam arayışı içeriyor. Yazar, 11’li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gusarçaylı, R. (2015). İstanbul. *Azerbaycan*. Nisan, 86- 87.

Şair, İstanbul’u bir masal ve efsane olarak görür. Şehri hem tarihî hem de kültürel bir merkez olarak tanımlar. İstanbul’un denizi ve dağ havası arasında yer alır, şehrin mimarisi ve güzellikleri onu etkiler. Şair, bu şehri sokak sokak gezer, insan insan tanır ve her köşesinde yeni bir anlam bulur. İstanbul’un tarihine ve kültürel zenginliğine duyduğu hayranlığı ifade eder, şehri gözleriyle keşfeder, düşünceleriyle dokur.

Şiir

Pastoral

Semai

Gusarçaylı, R. (2015). Gilenar.⁵¹*Azerbaycan*. Nisan, 87.

Gilenar (vişne), şiirde sadece bir meyve değil, aynı zamanda şairin duygusal durumunu yansıtan bir simgedir. Hayatın ekşi ve tatlı yanlarını temsil eden vişne, aynı zamanda şairin kayıpları, arayışları ve içsel yaralarıyla bağlantılıdır. Şiirde kullanılan yerel müzik ve halk kültürü imgeleri, bu duygusal yükü daha da derinleştirir. Yazar, 8’li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlıyor.

Şiir

Pastoral

Semai

Gusarçaylı, R. (2015). Payız şekli. *Azerbaycan*. Nisan, 87- 88.

Bu şiirde şair, sonbaharı doğanın şekil değiştirdiği bir dönem olarak betimler. Şekillerin yuvarlaklığı, doğadaki değişimlerin bir simgesi olarak sunulur. Sonbahar renkleri, sarı yapraklar ve yuvarlak kayalar şiirde tekrar eden imgelerle aktarılır. Her şeyin bir döngü içinde yuvarlaklaştığı, dünya ve hayatın bu yuvarlaklık içinde anlam bulduğu vurgulanır. Rüya, hayaller ve doğa bir bütünlük içinde yuvarlak şekillerle ifade edilirken sonbaharın dingin ve sessiz dünyası gözler önüne serilir. Yazar, 8’li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gusarçaylı, R. (2015). Yaz adımı son beleye.*Azerbaycan*. Nisan, 88.

⁵¹ Vişne.

Bu şiirde şair, sevdiği kişiye duyduğu derin sevgiyi dile getirir. Sevgisinin zamanla değişmediğini, aralarındaki ayrılıklara rağmen bu duygunun hiç eksilmediğini ifade eder. Doğa imgeleriyle bezenen şiir, aşkın akışıyla doğanın değişimini paralel bir şekilde işler. Rüzgârlar, yağmurlar, mevsimler gibi geçici olan her şeyin ötesinde, şairin sevgisi sabit kalır.

Şiir

Satirik

Koşma

Gusarçaylı, R. (2015). Bu adam ne yaman acdı, ilahi. *Azərbaycan*. Nisan, 88- 89.

Bu şiirde şair, insanın kötü yönlerini eleştirir. İnsanın yalnızca kendisini düşünmesi, doğaya ve çevresine verdiği zararları, maddi ve manevi sorumluluklarından kaçışını sert bir dille anlatır. Şair, insanın tüketici ve yok edici tavrını vurgular; çevresindeki her şeyi kullanıp tüketen, sorumsuz davranan insan figürünü ele alır. İnsanın aile hayatından, hayvanlarına, işinden doğaya kadar her alanda nasıl yıkıcı olabileceği dile getirilir. Şiir, insanın bu olumsuz özelliklerine karşı derin bir sitem niteliği taşır. Yazar, 11'li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlar.

Şiir

Lirik

Semai

Gusarçaylı, R. (2015). Goru. *Azərbaycan*. Nisan, 89.

Şair, insanın içindeki kötülükleri ve kusurları dile getirerek Tanrı'dan yardım ister. İnsanların gurur ve kibirle hareket ettiğini, yalanlarla ve dedikodularla birbirlerine zarar verdiğini vurgular. Şair, insanların görünüşte iyi ama içlerinde nadan olduklarını ifade eder. Bu çarpık insani davranışların üstesinden gelmek için Tanrı'ya

seslenir ve her şeyin üzerinde olan Tanrı'dan koruma diler. İnsanın eksikliklerine rağmen, Tanrı'nın büyüklüğü ve koruyuculuğu ön plana çıkarılır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gusarçaylı, R. (2015). Dünya kökten düşüb.*Azerbaycan*. Nisan, 89- 90.

Şair, dünyanın dengelerinin bozulduğunu ve adaletin yerinde olmadığını anlatır. Dünya, sanki gökten düşmüş gibi kaos ve karışıklık içindedir. Farklı coğrafyalarda savaşlar yaşanır, yıkımlar ve zulümler dünyanın düzenini altüst eder. Gazze'deki acılar, Suriye ve Irak'taki yıkımlar şairin gözünden dile getirilir. Batı'nın ve Doğu'nun bu acılardaki rolleri sorgulanır.

Şair, dillerin ve kültürlerin bozulduğunu, kimliklerin kaybolduğunu vurgular. Adaletsizlik ve zulüm tüm dünyaya yayılır, her şey yerinden oynar. Şair, bu bozulmuş düzeni eleştirir ve Tanrı'nın adaletini bekler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Gusarçaylı, R. (2015). Galmayıb. *Azerbaycan*. Nisan, 90.

Şair, bu şiirde dünyanın ve hayatın karışıklığını ve insanın bu karmaşada kendine yer bulamamasını dile getirir. Her şeyin kontrolsüz bir şekilde aktığını, nehirlerin ve sellerin önüne geçilemediğini, insanların ise bu düzensizliğe karşı çaresiz kaldığını ifade eder. Zamanla her şeyin yıkıldığını, yerinde hiçbir şeyin kalmadığını, ne bakacak ne de sığınacak bir yerin kaldığını vurgular.

Şair, insanların içinde bulundukları zor durumlardan çıkış yolları aradıklarını ama her seferinde karşılımlarına duvarlar örüldüğünü belirtir. Şeytanın ve kötülüğün etkisiyle insanlar çaresizce dolanır ve sonunda, yaşanan kargaşanın içinde "akıl" dahi kalmadığını ifade eder.

Şiir

Pastoral

Semai

Gusarçaylı, R. (2015). Sen arıya ne verdin ki. *Azerbaycan*. Nisan, 90- 91.

Bu şiirde şair, arıya ne verdiğini sorgulayarak insanın doğaya karşı yaptığı katkıları ele alır. Şair, arıya bal ve şerbet yerine daha az değerli şeyler verdiğini, yol yerine boş vaatler sunduğunu ifade eder. İnsanın doğaya karşı kayıtsızlığını, arının emeğini karşılıksız bırakışını eleştirir. Verilenin gerçek bir karşılık olmadığını, arının emeklerinin insan eliyle değersizleştirildiğini dile getirir. Sonuç olarak şair insanın doğaya verdiği zararın farkına varmasını ve daha fazla sorumluluk almasını ima eder. Yazar, 8’li hece ölçüsü kullanarak ahengi sağlar.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Gusarçaylı, R. (2015). Şairin yasında toy çaldıran kend. *Azerbaycan*. Nisan, 91.

Bu şiirde şair, bir köyde şairin cenazesi sırasında yaşananları ironik bir dille ele alır. Şairin ölümünde cenaze töreniyle uğraşan insanların, şairin yazdıklarını ve bıraktığı mirası göz ardı ettiklerini ifade eder. Şairin yasını tutmak yerine, köyde düğün yapılır ve insanlar sanki şairin ölümünü umursamadan eğlenirler.

Cenazeyi unutan insanlar, köyün bir yanında düğün çalıp oynarken şairin mirası ve şiirleri görmezden gelinir. Şair, halkın acılarını ve dertlerini derin bir şekilde dile getirirken bu halkın onu nasıl unutup eğlendiğini gözler önüne serer. Şairin ölümü, toplumun onu anlama ve değer verme konusundaki kayıtsızlığını simgeler.

Şiir

Lirik

Koşma

Gurbanov, S. (2015). Deyilmiş. *Azerbaycan*. Nisan, 104- 105.

Bu şiirde şair, dağların ve doğanın içindeki kendi ruhsal dünyasını, dertlerini ve hayal kırıklıklarını dile getirir. Doğa ve insan arasındaki bağ metaforik bir dille işlenir. Zirveler ve karlarla örtülmüş dağlar, şairin içindeki ağır dertlerin bir yansıması olarak tasvir edilir. Şair hem fiziksel hem de manevi bir acıyı hisseder ve bu acı, hayatın geçici ve derin sırlarla dolu olduğunu vurgular. Şiirde arzuların ve duyguların derinliği öne çıkar. İnsanın içindeki yangın, ümitler ve hayal kırıklıklarıyla karışarak dile getirilir. Hayatın sırlarla dolu olduğu, acıların kalıcı olduğu ve bu acıların dağlar gibi sabit ve güçlü olduğu vurgulanır. Şair, bu dünyadaki her şeyin bir sırrı olduğunu ve kalbin bu sırları taşıyan bir yer olduğunu düşünür.

Şiirin ikinci kısmında şair, sabrın sınılandığını, hayal kırıklıklarının ve acıların üstesinden gelmeye çalıştığını dile getirir. Şiir, insanın iç dünyasındaki savaşları, karanlıkları ve sonunda sabrın yavaş yavaş tükenişini anlatır. Şair, acısını karanlık bir kül rüzgârına dönüştürerek kaderine boyun eğir.

Son bölümde ise hatıraların ve geçmişin izleri, savaş ve kayıpların getirdiği acılarla dolu bir tablo çizilir. Şair, Şuşa'nın karını ve onun getirdiği hüznü dolu hatıraları dile getirir. Bu kar, basit bir kar değil, savaşın ve kayıpların getirdiği bir semboldür. Her şeyin üzerine çöken bu ağırlık, bir türlü silinmeyen acıları ve kayıpları simgeler. Şair,

Şiir

Şiir

Şiir

Semai

Gurbanov, S. (2015). Üzüldü. *Azərbaycan*. Nisan, 106.

Bu şiirde şair, sonbaharın gelişiyle birlikte doğanın değişimini ve kayıpları ele alır. Yaprakların dallardan kopması, çiçeklerin solması ve doğanın yavaş yavaş sona ermesi, hayatın geçiciliğini ve zamanın kaçınılmaz ilerleyişini sembolize eder. Şair, bu doğa olaylarını insanın ruhsal durumu ve hayal kırıklıklarıyla ilişkilendirir. Sonunda ise, geçmişteki güzelliklerin kaybolduğunu, artık seslerin bile dudaklardan uzaklaştığını ifade eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Rübail. (2015). İtirme. *Azərbaycan*. Nisan, 107.

Bu şiirde, şair bir kaybetme korkusunu dile getirir. Kaybetmenin kolay, bulmanın ise zor olduğunu vurgularken sevdiği kişiden kendisini kaybetmemesini ister. Şair, ayrılığın acı verici olduğunu ve bir kez kaybedilirse, geri dönmenin ya da aynı duyguları bulmanın zor olacağını ifade eder. Sevgi, güven ve bağlılık temaları üzerinde yoğunlaşan şiir, insan ilişkilerindeki derinliği ve karşılıklı sadakatin önemini anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Rübail. (2015). Ganda ağ yelkenli gayıglar üzür.⁵²*Azerbaycan*. Nisan, 107- 108.

Şiirde, kan nehrinde beyaz yelkenli kayıkların süzöldüğü bir manzara tasvir edilir. Bu imgelerle nehrin üzerinde süzölen kayıklar, hayatın akışıyla birlikte yaşamı taşıyan bir metafor olarak sunuluyor. Kayıkların hem doğanın gücüne hem de insanın içsel yolculuğuna tanıklık ettiğı vurgulanır. Kan nehrinin güçlü ve serin suları üzerinde kayıkçılar mutluluk içinde yaşarken doğanın ve hayatın getirdiğı zorluklar ve güzelliklerle başa çıkarlar. Beyaz yelkenler hem huzuru hem de mücadeleyi temsil eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Rübail. (2015). Buynuz deyilem ha. *Azerbaycan*. Nisan, 108.

Şiirde "boynuz" metaforik bir sembol olarak kullanılıyor. Şair, boynuzun farklı anlamlarını ironi ve eleştiri yoluyla ele alıyor. Boynuz, güç, otorite ve toplumsal rollerle ilişkilendirilirken şair bu simgeyle olan bağlantısını sorguluyor ve kendi rolünü sorgulayıcı bir yaklaşımla ifade ediyor. Boynuz hem bir savunma aracı hem de toplumsal yapılarla çatışma içinde olan bir sembol olarak işleniyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Rübail. (2015). Kimden soruşag. *Azerbaycan*. Nisan, 109.

⁵² Kanda beyaz yelkenli kayıklar yüzüyor.

Şiirde, hayatın ve varoluşun karmaşık doğası ele alınıyor. Şair, dünyada kim dost, kim yabancı, kim haklı, kim haksız gibi soruların cevabını arıyor. Bu soruların cevaplarını ne insandan ne doğadan ne de zamandan alabileceğini ima ediyor. Şair bu belirsizliği hem kişisel hem de toplumsal düzeyde sorgularken bu soruların aslında cevaplarının olmadığını veya cevabının muğlak olduğunu vurgular. Şiirde doğa ve yaşam sembolleri üzerinden, varoluşun anlamı üzerine derin bir sorgulama yapılıyor.

Şiir

Pastoral

Semai

Rübail. (2015). Güneş küsdüreni ay barışdırır. *Azerbaycan*. Nisan, 109- 110.

Bu şiirde doğa unsurları ve gökyüzü arasındaki ilişkiler ele alınıyor. Şair, evrenin ritmik hareketlerini ve doğadaki döngüleri vurgularken güneş, ay, yıldızlar ve rüzgâr gibi doğa güçlerinin birbirleriyle etkileşimini tasvir ediyor. Şiir, mevsimlerin geçişini, yıldızların hareketlerini ve insanın bu büyük doğa olaylarına nasıl tanıklık ettiğini anlatıyor. Ay, yıldızların ve rüzgârın düzenleyicisi olarak simgeleniyor ve bu doğa olaylarının birbirleriyle olan uyumunu temsil ediyor. Yani evrensel döngülerin ve değişimlerin başlıca unsurları olarak doğa güçlerinin ahenk içinde işleyişi betimleniyor.

Şiir

Lirik

Semai

Rübail. (2015). Hele. *Azerbaycan*. Nisan, 110.

Bu şiirde ölüm, intikam, sabır ve yurt temaları işleniyor. Şair, zor bir hayattan ve ağır deneyimlerden geçtiğini, ancak teslim olmayı veya sıradan bir şekilde hayatına son

vermeyi kabul etmediğini dile getiriyor. Şair sıradan bir sonu değil, onurlu ve anlamlı bir şekilde mücadele ederek var olmak istediğini belirtiyor. Hayatın zorluklarına, dertlerine ve intikam duygusuna rağmen, direnmek ve başkalarına ilham vermek gerektiğini vurguluyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Rübail. (2015). Seçilmir. *Azerbaycan*. Nisan, 110- 111.

Bu şiirde, hayatın zorlukları ve karmaşıklığı üzerinden bir anlam arayışı dile getiriliyor. Şair, toplumun kuralları, değerleri ve yolları arasında kendi yolunu seçmenin ve doğru olanı bulmanın zorluğuna vurgu yapıyor. İyi ile kötünün, sessizlik ile konuşmanın, derin düşünceler ve içsel çatışmalar arasında sıkışmış hisseden bir ruh hali betimleniyor. Özellikle "seçilmiyor" ifadesi, bir nevi kaderin ağırlığını ve hayatın çeşitli baskıları altında kendini kaybetmemenin zorluğunu ifade ediyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Rübail. (2015). Deniz gızıl kitabdı. *Azerbaycan*. Nisan, 111.

Şiir, denizin derinliklerinde saklanan gizemleri ve doğanın kudretini sembolik bir dille ifade ediyor. "Deniz kızıl kitaptır." ifadesi, denizin bilgi ve sırlarla dolu olduğunu ima ederken denizdeki yaşamın ve ölümün iç içe geçtiğini vurguluyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Sabir poeziya günleri. *Azərbaycan*. Nisan, 128- 129.

Bu şiir, Sabir'in şiir mirasına ve etkisine dair derin bir saygı duruşu niteliğindedir. Şair, Sabir'in Şamahı'dan gelen edebî yolculuğunu vurgular, ancak Sabir'in derin acılarını yaşamının ve onun gibi Şamahı'ya gitmenin zor olduğunu dile getirir. Rasul Rza'nın da Sabir'e dair yazdıklarından bahsederken Sabir gibi bir figürün etkisinin her zaman tam anlamıyla kavranamayabileceğini belirtir. Şiirde, Yunan mitolojisinden de bir gönderme yapılarak Sabir'in yüceliği ve şiirsel yolculuğunun bir tür ilahi yolculuk olarak betimlenir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Nöğtesini tapmayıb. *Azərbaycan*. Nisan, 129.

Bu şiir, bitmeyen arayışın ve nihayete eremeyen düşüncelerin sembolizmiyle doludur. Şair, noktayı koymanın, bir sonuca varmanın zor olduğunu dile getirir. Fuzuli, Bayron gibi büyük şairlerin bile bazı şeyleri tamamlayamadan bıraktıklarını ifade eder. Şiir insanın hem içsel hem dışsal yolculuğunda bitmeyen bir arayış içinde olduğunu, hiçbir zaman tam anlamıyla bir sonuca ulaşmadığını, her zaman bir eksiklik veya devam eden bir süreç olduğunu vurgular. Şiirin sonunda, bu eksikliği tamamlamanın ya da doğruya ulaşmanın zorluğuna dikkat çekilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Bütün istedadsızlar.⁵³ *Azerbaycan*. Nisan, 129- 130.

Şiir, yeteneksiz insanları ve onların toplumsal konumlarını eleştiren bir yapıdadır. Şair, yeteneksiz insanların toplumda kolayca yer bulduğunu, içsel olarak boş ve yetenekten yoksun oldukları halde, her türlü meclise dâhil olabildiklerini vurgular. Bu insanlar, yetenekli olmayan ama güç sahibi olan kimseler olarak betimlenir. Onların iç dünyalarındaki boşluğu ve hiçbir gerçek hedefe ulaşamayışlarını eleştirir. Aynı zamanda bu yeteneksiz insanların, kapalı kapıları açabilme ve zirvelere ulaşabilme becerilerine sahip olduklarını, ancak bunun gerçek bir başarı olmadığını dile getirir. Şiir, yetenekli olanların bu yeteneksizlere karşı dikkatli olmaları gerektiğini hatırlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Belke söne. *Azerbaycan*. Nisan, 130.

Bu şiir, içsel bir kırılmayı ve kişinin yaşadığı duygusal acıyı yansıtır. Şair, kaybettiği bir şeyin ya da birinin ardından yaşadığı boşluğu, acıyı ve gözyaşlarını dile getirir. Meleklerin sessiz çılgınlarla uçup gittiğini ve bu acının ardından geride kalan gözyaşlarının belki de sadece bir yanılsama olduğunu düşünür. Şiirin sonunda, şair yaşadığı bu acının ve çektiği özlemin belki de sadece bir yanılsama, bir kendini kandırma olduğunu sorgular. Yaşanan duygusal çalkantının gerçek olup olmadığını sorgulayan, derin bir iç hesaplaşma hissi yaratır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

⁵³ Bütün yeteneksizler.

Neğmekar, Y. (2015). İnana inana. *Azerbaycan*. Nisan, 130- 131.

Bu şiir, güven ve inanç teması üzerine kuruludur. Şair, kendisini kandıran birine olan inancını kaybetmeyip yalanlarına rağmen ona güvenmeye devam ettiğini anlatır. İçindeki saf ve değerli duygularla o kişiye verdiği sözleri ve hediyeleri, bu güvenin bir ifadesi olarak sunar. Şair, her ne kadar bu güvenin karşılığı belirsiz olsa da, şüphe ve tereddütler arasında doğruya ulaşma çabasında olduğunu dile getirir. Bu süreçte, şairin hissettiği yalnızlık ve belirsizlik, yine de umutla dolu bir yönelime dönüşür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Belemi. *Azerbaycan*. Nisan, 131.

Bu şiir, yüzeysel bir dünya algısının derinliğini sorgulayan bir yapıya sahiptir. Şair, yarım kalmış bir kalem ve eksik bir cümle metaforlarıyla, insanların yüzeyde kalan, derinleşmeyen düşüncelerini eleştirir. Şiirde, doğruluğun ve acının yerinin altlarda olduğunu, ancak adların, yani unvanların ve yüzeydeki başarıların hep yukarıda yazıldığını belirtir. Şair, bu yüzeydeki başarıların ve yukarıya yazılanların gerçekten derinliksiz olup olmadığını sorgular. Yani, yüksekte olanların içsel anlamda bir sığığa mı işaret ettiğini düşündürür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). Torpag bizim kefenimiz. *Azerbaycan*. Nisan, 131.

Şiir

Serbest nazım

Şiir

Serbest nazım

Neğmekar, Y. (2015). And yerim. *Azerbaycan*. Nisan, 132.

Bu şiir, doğruluk ve yalan üzerine derin bir sorgulamadır. Şair, insanların birbirlerine inanmadıkları ve gerçeklerin değerini yitirdiği bir dünyayı anlatır. Gerçeklerin bile artık yürekleri yakmadığını, söylenen sözlerin samimiyetten uzak olduğunu dile getirir. Dünyanın içinde bulunduğu bu durumu eleştirirken kendi iç dünyasından çıkan gerçeklerin yerinde sadece yalan izlerinin kaldığını belirtir. Şair, bu boşluktan kurtulmak için Tanrı'ya yakarır, doğruya ve söze olan inancını korumak için dua eder. Şiirin sonunda, Tanrı'dan kendi iç dünyasında bir "and yeri", yani sarsılmaz bir doğru ve güvence arar.

Şiir

Lirik

Semai

Neğmekar, Y. (2015). Neyi yansın. *Azerbaycan*. Nisan, 132.

Bu şiir, derin bir içsel yanış ve kayıpların acısı üzerine odaklanır. Şair, acıların, hüznün ve kaybedilenlerin yankısını hissederken içsel bir isyanla "neyin yansın?" sorusunu yöneltir. Yüzlerce şiirin gölgesinde kalan hüznün, kalp yangını ve ruhun derinlerindeki acılar sembolize edilir. Bebeğin beşiğindeki gibi savunmasız ve yanmış bir ruh haliyle karşı karşıya kalındığında, bu acının kaynağı sorgulanır. Şair, acıyı derinlemesine yaşadığını ve bu acının yüreğinde yankılandığını dile getirir. Şiirin sonunda ise, yanmaya devam eden bir ruh haliyle, her şeyin ve herkesin yanabileceği bir dünyada, kendi acısının en büyük yangın olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yusifoglu, R. (2015). Dünyanın işinden bende baş açmaz. *Azerbaycan*. Nisan, 133.

Bu şiir, dünyanın karmaşık ve zorlu yapısını ele alır. Şair, insanların korkuyla yüzleştiğini ve dünyanın sert gerçekleriyle başa çıkmanın zor olduğunu ifade eder. Dünya, kendi kurallarıyla işler ve insana pek de bir etki alanı bırakmaz. Mevsimler ve zamanlar birbirini kovalar, ancak dünya değişmeden devam eder. Şair, bu döngüde insanların acılarını, umutlarını ve kayıplarını yaşasa da dünyanın yüzeyinde pek bir değişiklik olmadığını söyler. Şiir, dünyanın tüm zamanların ve nesillerin ötesinde dönen bir değirmen gibi olduğunu ve insanların bu büyük döngü içinde anlam bulmakta zorlandığını vurgular. Son olarak dünyanın işleyişini tam anlamak için insanın sınırlı kalabileceği, ancak bu karmaşayı yaratan ve yönlendiren bir gücün olduğunu hatırlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yusifoglu, R. (2015). Güzgüde gördüyüm adam.⁵⁴*Azerbaycan*. Nisan, 134.

Bu şiir, insanın kendisiyle olan içsel çatışmasını ve aynada gördüğü yansıma üzerinden kendini sorgulamasını anlatır. Şair, aynada gördüğü adamın aslında kendisi olduğunu bilir, ancak bu yansımanın gerçekte kim olduğunu anlamakta zorlanır. Aynadaki figürün hüznünlü bakışları ve nemli gözleri, şairin içsel dünyasındaki karmaşayı ve yalnızlığı yansıtır. Her ne kadar aynı bedeni paylaşıyorlar da, ruhsal olarak birbirlerinden uzak olduklarını hisseder. Şair, bu yabancılaşmanın derinliğinde, kendisiyle yüzleşmek ve kendi gerçeğini anlamak için aynanın arkasına geçmek ister. Şiirin sonunda ise, belki de aynadaki figürle bir bütün olmanın, insanın olgunlaşmasına ve kendini tamamlamasına yol açabileceğini düşünür.

Şiir

⁵⁴ Aynada gördüğüm adam.

Lirik

Semai

Yusifoglu, R. (2015). Gedirem. *Azerbaycan*. Nisan, 135.

Bu şiir, hayatın ilerleyişini ve zamanın akışını içten bir dille anlatır. Şair, 64 yılın geride kaldığını ve 65 yaşına doğru ilerlediğini ifade eder. Kalbinde hâlâ gençliğin coşkusu olsa da, kendi bedenini yaşlanmanın kış mevsimine doğru götürdüğünü hisseder. Hayatın tatlarını, sevginin mutluluğunu yaşamış olmanın huzuruyla, yavaş adımlarla zirveye ulaştığını fark eder. Şair, sevdiği biriyle beraber yol aldığını, onun varlığının hayatına anlam kattığını ve bu yolculuğu onunla birlikte paylaşmaktan mutlu olduğunu dile getirir. Şiir, yaşlanmanın ve sevgiyle geçen bir ömrün huzur dolu bir ifadesidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yusifoglu, R. (2015). Dünyanın minneti olsun. *Azerbaycan*. Nisan, 135.

Bu şiir, insanın dünya ile olan ilişkisini ve ölüm karşısındaki düşüncelerini işler. Şair, eğer kendisi bu dünyadan göçerse, dünya üzerindeki aydınlığın kaybolacağını ve sıcaklığın soğuyacağını hisseder. Gözlerinin kapanmasıyla dünyanın da sanki onun gözlerinde bir tür mezara dönüşeceğini dile getirir. Ayrılığın acısı kalbini sararken fırtınalar kopacağını ifade eder. Şair, bu dünyadan ayrıldığında tüm güzellikleri yanında götüreceğini, geride hiçbir şeyin kalmayacağını ima eder. Şiirin sonunda ise, dünyanın varoluşunun bile kendisine bağlı olduğunu ve dünyaya yüklediği anlamı vurgular. Dünya, şair var oldukça anlam kazanır, ancak o gittiğinde dünyanın kendisi bile yıkılacaktır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yusifovlu, R. (2015). Şairden yaş soruşarlar. *Azerbaycan*. Nisan, 135- 137.

Bu şiir, şairin yaş kavramına karşı duruşunu ifade eder. Şair, dış görünüşün yanıltıcı olduğunu, asıl önemli olanın ruhun gençliği ve içinde taşıdığı sevgidir. Yaşın bir sayıdan ibaret olduğunu, insanın içinde yaşattığı duyguların ve yaşamışlıkların esas olduğunu vurgular. Yaş ilerledikçe bile insanın yaşamaya, sevmeye ve hayata anlam katmaya devam ettiğini anlatır.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Yusifovlu, R. (2015). Hayvan heykelleri. *Azerbaycan*. Nisan, 137.

Bu şiir, doğanın güzelliği ve insanın ona verdiği değer üzerine kuruludur. Şair, Nabrana doğru giderken yolda gördüğü doğal manzaraları betimler: şehir, geyikler, ceylanlar, ve diğer hayvanlarla dolu bir dünya. Doğanın büyüklüğünü ve güzelliğini derinden hissettiğini dile getirir. İnsanların, hayvanları ve doğayı yücelterek onlara heykeller dikmesi, doğaya olan saygının bir ifadesi olarak sunulur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Rüstem, N. (2015). Gedir Rüstemovun hatiresine. *Azerbaycan*. Nisan, 142- 144.

Bu şiir, derin bir yalnızlık, içsel acı ve kayıplarla başa çıkma çabası üzerine kuruludur. Şair, kendini dünyada yalnız ve korumasız bir balık, kuruyan bir kaynak, anne sevgisinden yoksun bir çocuk gibi hisseder. Doğanın döngüsüne dair imgelerle, mevsimlerin değişimini ve hayatın geçiciliğini anlatır. Kendi acısını, kaybettiği insanlara ve şairlere yönelik duyduğu özlemi ve bu süreçte hissettiği derin hüznü ifade eder.

Şiirin farklı bölümlerinde, kaybettiklerinin ardından onları toprağın kabul edişine değinir ve bu acı dolu süreci doğanın bir parçası gibi görür. Geriye dönüp baktığında, hayatın hızla geçtiğini ve yaşanan acıların iz bıraktığını vurgular. Aynı zamanda, yaşamın bitip tükenmesine rağmen insanın yeryüzünde bir iz bırakma çabası, şiirlerle hatırlanma isteği de dile getirilir.

Son bölümlerde, hayatın geçiciliğini kabul eden bir bilgelik sezilir. Şair, dünyadan bir gün ayrılacağını, ancak geride bıraktığı şiirlerin ve hatıraların kalıcı olacağını ifade eder. Yeryüzündeki yolculuğunun son bulacağını bilmesine rağmen, bu geçici varoluşun içinde anlam aramaya devam eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hüseynbeyli, F. (2015). Bir az yakın ol mene. *Azerbaycan*. Nisan, 145.

Bu şiir, sevgi ve yakınlık arzusu üzerine yoğunlaşır. Şair, sevdiği kişiden ruhsal bir yakınlık bekler ve onun bir fırtına gibi içindeki duyguları harekete geçirdiğini ifade eder. Şarap misali gözyaşlarını içip sarhoş olmuşçasına, yaşadığı duygusal coşkunluğu dile getirir. Şair, sevdiği kişiden somut bir talepte bulunmaz, sadece ona biraz daha yakın olmasını ister. Şiirin sonunda, bu yakınlığı o kadar derin bir bağ olarak tanımlar ki, bu bağın yerle gök arasında, insanla Tanrı arasında bir ilişkiye benzer olmasını diler. Şiir, aşkın güçlü ve içsel bir talebini yalın bir dille ifade eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Hüseynbeyli, F. (2015). Sözün hetrine. *Azərbaycan*. Nisan, 145- 146.

Bu şiir, bir kişinin sevdiği için derin bir sadakatle yaşadığını anlatır. Şair, sevgisi uğruna her şeyi yapar, en küçük ayrıntılar bile onun için değerlidir. Şiir boyunca şair, sevdiği kişinin hatrına hayat yolunda ilerler ve bu sevgiyle güç bulur. Tanrı'dan dileklerini gerçekleştirmesini ister, ancak bu isteği bile sevdiği kişinin izleri ve varlığı için yapar. Şair, sevginin yaşamın her anına işlediğini ve kişinin tüm varlığını etkilediğini vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Hüseynbeyli, F. (2015). Dur gedek. *Azərbaycan*. Nisan, 146.

Bu şiir, yaşamın zorlukları karşısında harekete geçme çağrısıdır. Şair, hayatın kritik bir noktasına geldiğini ve artık durup harekete geçmenin zamanı olduğunu vurgular. Kendi iç dünyasındaki hayalleri kaybetmemek, onları korumak ve hayata karşı cesaretle ilerlemek gerektiğini söyler. Şair hem hüznün hem de neşe ile yaşamının bir görev olduğunu ve kalbinin hassas cam gibi olduğunu ifade eder. Sonunda, Tanrı'nın sözlerine tutunarak bu dünyanın karanlığında bir ışık bulma isteğini dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hüseynbeyli, F. (2015). Hemişe seninleyem.⁵⁵*Azerbaycan*. Nisan, 146- 147.

Bu şiir, bir kişinin sevgiliye olan sadakatini ve her zaman onunla olma isteğini ifade eder. Şair, sevgilisinin hayatında her zaman var olduğunu, kimi zaman bir yol, kimi zaman bir gölge, bazen de bir hayvan gibi onun yanında yer aldığını belirtir. Şair, sevgilinin kapısını çaldığında, “Benim” diyerek ona kendini tanıtır. Her ne olursa olsun, sevgilisine bağlı kalacağını, hiçbir zaman onu terk etmeyeceğini ve unutmamasını diler. Şair, unutulsa bile geri dönmeyeceğini vurgular, bu da derin bir sadakati simgeler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hüseynbeyli, F. (2015). Gecikmiş mehebbet. *Azerbaycan*. Nisan, 147.

Bu şiir, kaybedilmiş bir aşkın acısını ve özlemini derin bir şekilde işler. Şair, uyuyamadığını ve bu aşkı rüyalarında bile görmek istemediğini söyler. Aşkın gerçekliğine dair bir sorgulama içinde olan şair, bu sevdanın sona erdiğini kabul edememiştir. Ayrılık biraz aceleye gelmiş, aşk ise biraz yıpranmış gibidir. Şair, bu aşkın adalete sığmadığını, yıllardır sevgilisini aradığını, ancak bulamadığını dile getirir. Sevgi ve bağlılık zamansız ve mekânsızdır; bu yüzden şair, aşkın bir sabaha çıkış yolu olmadığını düşünür. Son olarak şair bu kayıp aşkı nasıl sürdürebileceğini, onu vicdanına ve ruhuna nasıl sığdırabileceğini sorgular.

Şiir

Lirik

Koşma

⁵⁵ Her zaman seninleyim.

Hüseynbeyli, F. (2015). Hele yazıram. *Azərbaycan*. Nisan, 147.

Bu şiir, şairin yazma tarzını ve duygularını ifade ediş biçimini anlatır. Şair, kalemiyle kağıda hayat verdiğini ve kendi kitabını bu şekilde yazdığını söyler. Sözleri yutmadan açıkça ifade ettiğini, içindekileri samimiyetle ve dürüstçe dile getirdiğini vurgular. Şair, sözlerini dudaklara ve dillere yazdığını, hislerini okuyucularla paylaştığını belirtir. Hayata ve insana dair her şeyi kalemiyle ortaya koyduğunu, acıyı ve tutkuyu kelimelerle şekillendirdiğini ifade eder. Bu şiir, şairin yazma sürecine dair içsel bir yolculuğu ve yazının gücünü anlatır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hüseynbeyli, F. (2015). Sözüm gabağa düşür. *Azərbaycan*. Nisan, 147- 148.

Bu şiir, şairin yaşam yolculuğunda kelimelerin ve düşüncelerin öncülüğünü vurgular. Şair, kendi yolunu bilmediğini ve adımlarını takip eden izlerin öne geçtiğini ifade eder. Yıldızının sönmeye başladığı, sabrının tükendiği noktada bile, yine de kelimelerinin ve doğrularının öne geçtiğini söyler. Şiirde, şairin içsel bir çatışma yaşadığı, yüzünün, duygularının ve sözlerinin hep kendisinden önce yol aldığını ifade eder. Şair, sözcüklerinin ona yol gösterdiğini onu hem içsel hem de dışsal olarak yönlendirdiğini anlatır.

Şiir

Lirik

Koşma

Hüseynbeyli, F. (2015). Yeddi mehebbet mektubu. *Azərbaycan*. Nisan, 148.

Bu şiir, şairin yedi farklı mektup aracılığıyla sevdiği kişiye olan derin duygularını ifade eder. Her mektup, farklı bir sembol ve anlam taşır. İlk mektup, gülüşün yankısıdır; ikinci mektup, bir kaynağın sesi gibi derin bir bağlılığı anlatır. Üçüncü mektupta, şair kendini sevgilisinden ayrılmış, yalnız ve dertlerle kuşatılmış bir bülbül olarak tanımlar. Dördüncü mektup, şarabın keyfi gibi sevginin tadını anlatır. Beşinci mektup, sevginin ışığı ve bu ışığın dağları bile etkileyen gücüne odaklanır. Altıncı mektup, hayatta başarısız olanların bile aşk karşısında güzelleştiğini anlatır. Son mektup ise, sevgiliyi bir pırıltı ya da hayatın son nefesi olarak tanımlar ve bu nefesin anlamını yüceltir. Şiir, aşkın farklı yönlerini ve derinliğini yedi mektup üzerinden dile getirir.

Şiir

Lirik

Koşma

Ahund, P. (2015). Dolanımmı dolanım. *Azerbaycan*. Nisan, 149.

Bu şiir, şairin duygusal karmaşasını ve aşkın etrafında dolanıp durma halini ifade eder. Şair, kelimelerin ve duyguların kendi kontrolünden çıkıp başına dolandığını hissederek, aşk, bir yandan şairin kalbinde çiçek açmışken diğer yandan doğanın zorluklarıyla yıpranmış ve solmuş gibidir. Sevgiden uzak kalmış bir ruh hali içinde, şair, hayatın zorlukları karşısında mücadele etmektedir. Şiir boyunca, sevgilinin şairin hayatındaki yeri ve onu saran bir güç olarak tanımlanır. Şair, sevgilinin ve aşkın etkisiyle dolanmış, bu duyguların ağırlığı altında kalmıştır.

Şiir

Lirik

Mesnevi

Ahund, P. (2015). Görüş. *Azerbaycan*. Nisan, 149- 150.

Bu şiir, şairin bir akşamüstü sevdiği kişiyle birlikte doğanın huzurunda geçirdiği bir anı hayal eder. Şair, birlikte yürüyüp bir su kaynağının başına gitmeyi, rüzgârın sevgilinin kirpiklerine ve kaşlarına dokunmasını diler. Şair, bu huzurlu ortamda sevgilisinin saçlarına dokunmayı, nefesiyle onun ısınmasını ve birlikte bu anın tadını çıkarmayı hayal eder. Aynı zamanda aşkın ve sevginin tesellisiyle avunmayı, bu duyguların onu rahatlattığını ifade eder. Şair, hayatın kısa olduğunu ve sevgi dolu anların değerini bilmek gerektiğini düşünür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ahund, P. (2015). Fikir çekirem. *Azerbaycan*. Nisan, 150.

Bu şiir, sevilen kişinin güzelliği ve onunla ilgili düşünceler üzerine odaklanır. Şair, sevdiği kişinin de aynı şekilde acı çekip çekmediğini ve ona duyduğu derin sevgiyi sürekli düşündüğünü dile getirir. Sevilen kişi hayallerinde şaire ışık verir ve bu düşünce ona huzur getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ahund, P. (2015). Onun ucbatından.⁵⁶*Azerbaycan*. Nisan, 150.

Bu şiir, şairin sevdiği kişinin yüzünden yaşadığı hayal kırıklığını ve acıyı anlatır. Şair, sevdiği kızın başka erkeklerle ilgilendiğini öğrendikten sonra, aşkın ve kalp kırıklığının onu nasıl fakirleştirdiğini ve acı dolu bir yalnızlığa sürüklediğini dile

⁵⁶ Onun yüzünden.

getirir. Sonunda, yaşadığı tüm zorlukların ve kederin sebebinin o kişi olduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Tecnis

Ahund, P. (2015). Yahşıya halı.*Azerbaycan*. Nisan, 151.

Bu şiir, iyilik ve kötülük kavramlarını ele alır. Şair, kötü olanın kötüyle, iyi olanın ise iyilikle buluşacağını belirtir. İyiliğin, doğası gereği güzelliği ve zarafeti simgelediğini vurgular. Şair, iyilik ve kötülük yolculuğunda herkesin layık olduğu karşılığı alacağını ifade eder.

Şiir

Lirik

Tecnis

Ahund, P. (2015). Ayağı mindi.*Azerbaycan*. Nisan, 151.

Bu şiir, hayatın zorlukları ve insanların ihanetine karşı şairin duyduğu hayal kırıklığını anlatır. Şair, kendini kötülüğün ve adaletsizliğin ortasında bulur ve bu durumdan kaçmak istediğini ifade eder. Şeytani fitneler ve yanlış davranışlar çevresini sarmışken şair artık bu tür insanlardan uzak duracağını ve onların yoluna adım atmayacağını söyler.

Şiir

Lirik

Tecnis

Ahund, P. (2015). Ayağındadı. *Azerbaycan*. Nisan, 151- 152.

Bu şiir, geçmişteki bir aşkın şimdi nasıl yıprandığını ve ayrılığın yarattığı acıyı anlatır. Şair, bir zamanlar sevginin bal gibi tatlı olduğunu, ancak şimdi acı ve hüznle dolu olduğunu ifade eder. Ayrılık, şairin içindeki yarayı derinleştirirken şair bu acıyla baş etmeye çalışır. Geçmişteki mutlu anıları hatırlasa da, artık sevginin sönmüş olduğunu ve ayrılığın kesinleştiğini kabul eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). Kimdir bizden plagiat⁵⁷? *Azerbaycan*. Mayıs, 18.

Bu şiir, bir kimlik sorgulaması ve orijinallik arayışı üzerinde durur. Zamanın izleriyle şekillenmiş tebessüm, bireylerin kendilerine yabancılaşmalarını ve sahte hislerin etkisini sorgular. Şair, kendisinin, başkasının ya da herhangi bir nesnenin orijinal olup olmadığını sorar ve bu belirsizlik üzerinden bir kimlik sorgulamasına girer. Şiirde, gerçekliğin ve özgünlüğün izini süren bir arayış vardır, fakat bu arayış sürekli belirsiz ve tartışmalıdır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). Meni sene benzedirler. *Azerbaycan*. Mayıs, 18- 19.

Bu şiir, "ben" ve "sen" arasındaki benzerlik ve farklılıkları konu alır. Şair, kendisinin ve karşısındakinin birbirlerine benzetildiğini, fakat aslında farklı yönlere gittiklerini

⁵⁷ İntihal.

vurgular. Aynı silahtan çıkan iki kurşun gibi benzetilseler de her birinin farklı bir amacı, farklı bir hedefi vardır. Bu benzerliğin aslında yüzeyde kaldığını, derinlerde ise farklılıkların belirginleştiğini ifade eder. Şair, dostlara yönelirken "sen", düşmanlara yönelen ise "ben" olarak bir ayrım çizer, bu da şiirin içindeki içsel çatışmayı ve bireysel farklılıkları yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). İsmi halları. *Azerbaycan*. Mayıs, 19.

Bu şiir, "isim" kavramının farklı hallerini ve bu hallere bağlı olarak insanlık durumlarını sorgular. İsimlerin belirli durumlar içinde nasıl bir anlam kazandığı, insanların bu isimlerin farklı hallerinde neler yaşadığı anlatılır. Şiir, isimlerin adlık, yönlük, yerlik gibi halleri üzerinden toplumda ve bireyde bıraktığı etkileri yansıtır. Her bir hal, insana dair bir durumu veya toplumun içindeki bir çelişkiyi simgeler. İsimlerin bu halleri, toplumsal ve bireysel mücadelelerin, yalnızlıkların ve çelişkilerin birer simgesi olarak ele alınır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). Mene göre darıhma. *Azerbaycan*. Mayıs, 19- 20.

Bu şiir, özlem duygusunu ve ayrılığın getirdiği boşluğu samimi bir dille anlatır. Şair, sevgilisinden uzak olduğu bu dönemde, birbirlerini nasıl bekleyip bu yalnızlık ve özlemin geçeceğini ifade eder. Sevgilisini sabırlı olmaya, günlük hayatına devam etmeye çağırır. Özlem duygusunu farklı eylemler ve alışkanlıklar üzerinden

betimlerken beraber olmanın verdiği sıcaklığı ve bu ayrılığın sona ereceğine dair umudu da dile getirir. Şiirin genel havası, sevgiyle birbirine tutunan iki insanın ayrılığa karşı sabrını ve sevgisinin gücünü vurgular.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ebilov, T. (2015). Mende. *Azerbaycan*. Mayıs, 20.

Bu şiir, içinde biriktirilen derin duyguları ve içsel çatışmayı anlatır. Şair, yıllarca gizlediği bir sevdayı ve bu sevdanın getirdiği acıları dile getirir. İçinde biriken dışarıya vurulamayan bu hislerin ağırlığı altında ezilen bir insanın ruh halini yansıtır. Sevdığı kişinin yokluğunda, kendisini âdeta bir mezarın içinde sıkışmış gibi hissettiğini ifade eder. Şiir boyunca geçen imgeler, şairin içsel acısını ve bu acının onu ne kadar derinden etkilediğini vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). Biz kimleri itirmedik ki?. *Azerbaycan*. Mayıs, 20- 21.

Bu şiirde, şair geçmişte kaybettiklerini ve bu kayıpların hayatındaki izlerini anlatır. Şiir boyunca şair, kayıplarını kabul ederken aynı zamanda hayatın acımasız gerçeklerine ve belirsizliklerine dair içsel bir hesaplaşma yaşar. Bu kayıplar, sevilen kişilerin ya da yaşamın farklı alanlarında yitirilen unsurlar olabilir. Şair, bu durumu bazen kendi içinde başa çıkmaya çalışırken bazen de sevdiği kişiye anlatmak için kelimeler arar. Şiir, yaşamın geçiciliği, sevgi ve kayıplar üzerine yoğun bir düşünce yolculuğu sunar.

Lirik

Koşma

Ebilov, T. (2015). Ola. *Azərbaycan*. Mayıs, 21.

Bu şiirde şair, hayatın içinde karşılaşılan güzellikler ve anlamlarla dolu bir umut mesajı verir. Şair, sabah uyandığında duyulan tatlı bir sesin, sevgiliye ait olabileceğini ve bu sesin insanın ruhuna huzur getirebileceğini vurgular. Yaşamın zorluklarında kaybolmadan sevgi dolu ve neşe içinde bir hayat sürmenin mümkün olduğunu anlatır. Şiirin genelinde, umut dolu bir yaşam, sevgiyle bütünleşmiş bir ruh hali ve yaşamın getirdiği güzelliklerle yaşamak için ilham verici bir mesaj sunulur.

Lirik

Koşma

Ebilov, T. (2015). Men Yusif deyilem. *Azərbaycan*. Mayıs, 21.

Bu şiirde şair, kendi kimliği ve hayatın zorlukları hakkında konuşur. Şair, Yusuf gibi güçlü ya da destansı bir figür olmadığını, adının Terlan olduğunu ve hayatın zorlukları içinde kendine şiir yazacak kadar bile gücü bulamadığını belirtir. Şair, hayal kırıklıklarını, umutsuzluğunu ve yaşadığı çaresizliği dile getirir. Sözcüklerin artık anlamını kaybettiğini ve hayatın kendisine adil davranmadığını ifade eder. Şiirin sonunda ise, belki bu şiirin bile bir hayal olduğunu, şiiri rüyasında okuyabileceğini, ancak gerçek hayatta artık umudunun kalmadığını belirtir.

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). Çaresizlik. *Azerbaycan*. Mayıs, 22.

Bu şiirde şair, çaresizlik duygusunu ve ayrılığın getirdiği derin acıyı dile getirir. Yolunu kaybetmiş bir ayrılığın şairin yolunu kesmesi, onun hayatına karışması, bu durumun şair için bir çıkmaz yarattığını gösterir. Şair, ayrılığın izlerinin ve anılarının, hayatındaki etkilerinden kurtulmanın mümkün olmadığını ve bu ayrılığın derin izler bıraktığını ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, T. (2015). En yeni tarih. *Azerbaycan*. Mayıs, 22.

Bu şiirde şair, hayatındaki bilinmezlikleri, içsel sorgulamaları ve varoluşsal çelişkileri dile getirir. Şair, geçmişin ve geleceğin belirsizliği içinde sıkışmış, yaşadığı hayatı ve çevresindeki olayları anlamaya çalışmaktadır. Hayatı boyunca öğrenmeye çalıştığı şeylerin eksik kalışını, yaşadığı zorlukları ve gerçeklikle yüzleşmenin getirdiği sıkıntıları anlatır. Ayrıca, Karabağ konusuna da değinerek yaşananların tam anlamıyla anlaşılmayan bir hikâye olduğunu, bu hikâyenin ise insanın içindeki gerçekliği ve duygusal karmaşayı yansıttığını ifade eder.

Şiir

Lirik

Semai

Ebilov, T. (2015). Sevdim. *Azerbaycan*. Mayıs, 22- 23.

Bu şiirde şair, sevdiği kişiye olan duygularını derin bir şekilde ifade eder. Onu kaybetmemek için gösterdiği çabayı, aralarındaki barışma ve uzaklaşma döngüsünü ve tüm yaşamını onun etrafında şekillendirdiği sevgiyi dile getirir. Şair sevdiği kişiyi hem ülke hem de gülen bir yüz gibi betimler. Onu tüm benliğiyle, geçmişiyle ve Tanrı inancıyla iç içe geçerek sevmektedir. Bu yoğun duygu hali, sevdiği kişinin her yönünü kucaklamaya yönelik bir çabanın ifadesidir.

Şiir

Lirik

Koşma

Ebilov, T. (2015). Düşesen. *Azərbaycan*. Mayıs, 23.

Bu şiir, sevginin derin ve tutkulu boyutlarını etkileyici bir şekilde işler. Şair sevginin kişiyi hem yükseltebilecek hem de yere düşürebilecek karmaşık doğasını anlatır. Sevgiliye olan bağlılık aşkın hem yanıcı hem de sönmeyen bir ateş gibi etkisini ortaya koyar. Şair, sevdiği kişinin acısını, mutluluğunu ve tüm duygularını paylaşmayı vurgular. Bu duygusal bağlılık, her durumda sevgiliyle bir olmayı, onunla hayatın her zorluğuna birlikte göğüs germeyi ve sevginin izini sonsuza dek taşımayı ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Müselmanca. *Azərbaycan*. Mayıs, 127.

Şiir, bir Müslüman'ın zamana karşı yolculuğunu anlatıyor; rüyaların ve uyanışların birbirine karıştığı, geçmişin yankılarıyla dolu bir içsel arayış. Annesiyle geçmişe dair sahneler, çocukluk anılarıyla yeniden şekillenirken karakter zamanın ellerinden kayıp

gittiğini fark eder. Umutla beklediği anlar, bir yandan da derin bir özlem barındırır. Rüyalarda zamanın kayboluşu, acı ve huzurun iç içe geçtiği bir hastane odasında nihayet anlam bulur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Goca. *Azerbaycan*. Mayıs, 128.

Bu şiirde, yaşlı bir adamın ağır ve zorlu yürüyüşü sembolik bir dille betimlenir. Yol, toprağa karışmış bir geçmişin izleriyle doludur. Göçebe bir hayatın yükünü taşıırken göğsündeki acılar, dizlerinin yorulmuşluğunu ifade eder. Şiirin imgeleri, yaşlılık ve ömrün son dönemlerinin izlerini taşıyarak toprağa dönüşle biten bir yolculuğu anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Işıggadın. *Azerbaycan*. Mayıs, 128- 129.

Bu şiirde, ışığın bir kadınla olan etkileşimi, hayatın döngüsü, arzu ve yenilenme temaları etrafında ele alınır. Kadının bedenine düşen ışık, onun geçmişten taşıdığı hatıraları ve kırılganlıkları yansıtır. Işık, kadının bedenine bir güç verirken bazen de onu utangaç bir kırılganlığa iter. Işığın kadının karnından geçip doğacak yavruya, belki de yeni bir yaşam döngüsüne dönüşmesi, umut ve yeniden doğuş imgesini taşır. Tanrı'nın bağışlaması ve ışığın insana verdiği anlam da şiirde yer alır; ışık ve kadın arasındaki bu bağ, yeni başlangıçların ve umutların sembolüdür.

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Adı abdal⁵⁸. *Azerbaycan*. Mayıs, 129.

Şiir, abdal olan bir kişinin yorgun ama kararlı bir ruhla hayat yolunda ilerlemesini anlatır. Yüklerini taşır, zorluklarla başa çıkar ve döngüsel bir arayış içinde yürür. Her şey onun için bir anlam taşır ve bu yolculuk, onun yaşamının hiç bozulmayacak bir şiiridir.

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Budala. *Azerbaycan*. Mayıs, 130.

Şiir, "Budala" adını taşıyan bir karakterin yaşamın zorlukları ve arayışları içindeki karmaşık yolculuğunu anlatır. Sessizce kendi içinde savaşıyor, düşündükçe içsel huzuru bulmaya çalışıyor, ama sürekli bir belirsizlik ve arayış içindedir. Hayat, bazen umut dolu, bazen ise acımasız bir döngü olarak karakteri sarar. Her yeni adım, yenilenen yükler ve kaybedilen dengeyle bir mücadeleyi ifade eder.

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Ehi. *Azerbaycan*. Mayıs, 130- 131.

⁵⁸ Adı derviş.

Şiir, hayatın zorlukları karşısında yıpranmış bir kişinin içsel hesaplaşmasını ve yaşamla mücadelesini anlatır. Kendi yolunda ilerlerken umut arar, ama kaygı ve belirsizlikle de yüzleşir. Geçmişin izleri ve yükleri omuzlarında ağır birer yük olarak taşınır. Kendi gücüne inanmaya çalışsa da içindeki mücadeleyi aşmakta zorlanır; umudu, pişmanlığı ve yitirilmişliği arasında sıkışmış durumdadır.

Mensur şiir

Lirik

Serbest nazım

Hanemir (2015). Nigarinin dilinden gezel. *Azerbaycan*. Mayıs, 132.

Şiir, kaybolmuş aşkla dolu bir dünyanın içsel yankılarını, boşluğu ve hatıraları anlatır. Güzelliğin ve sevginin simgesi olan yıldızlar, geçmişin tatlı anılarına işaret eder. Bu dünyada yalnızlık ve yitirilmiş aşklar birbirine karışır. Kayıplar, yüreklerde kapanmayan yaralar bırakır ve umut kırıntıları ararken acı derinleşir. Şair, sevdiklerinin izlerini ve geçmişin yankılarını içinde taşır, ama yine de huzuru bulmak zorlaşır.

Şiir

Lirik

Koşma

İsmayıl, E. (2015). Olmuşam. *Azerbaycan*. Mayıs, 143.

Bu şiirin ana teması, zorluklar ve mücadelelerle dolu bir yaşam yolculuğudur. Şair, hayatın kendisine dayattığı zorluklara karşı nasıl direndiğini, haksızlıklarla başa çıkıp mücadelesini sürdürdüğünü anlatır. Çeşitli metaforlar kullanarak fırtınalar, dağlar, kayalar ve dervişane bir yaşam gibi zorlu imgelerle bu mücadeleyi simgeler. Şair, kendisini yolundan saptırmaya çalışanlara karşı durduğunu, elinde olanla yetinip

daha fazlasını başkalarına sağladığını vurgular. Bütün bu mücadelelerin ardından hem fiziksel hem de ruhsal olarak güçlendiğini ve yaşadığı zor zamanların onu olgunlaştırdığını ifade eder. Şiir, aynı zamanda şairin içsel gücünü ve zamana meydan okuyan duruşunu öne çıkarır. Şiir 11’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle kaleme alınmıştır.

Şiir

Lirik

Koşma

İsmayıl, E. (2015). Gedir. *Azerbaycan*. Mayıs, 143- 144.

Bu şiir, hayatın bir nebatat bahçesine benzetilmesiyle başlar. Şair, hayatı bazen dikenli, bazen de ağaçların gölgesinde huzurlu bir yer olarak betimler. Hayatın inişli çıkışlı olduğu ve her an farklı bir mücadele sunduğu ifade edilir. Gün ışığının bile bazen aydınlık bazen de karanlık sunduğuna değinilir. Gece yıldızların parladığı, şimşeklerin oynadığı ve bulutların dans ettiği bir zaman olarak anlatılır. Sarhoşların etrafta savrulmasının, hayatın düzensizliğine nasıl yansıdığı vurgulanır. Dünya ise bir şeytan hanesi, bir sahne gibi tasvir edilir; herkes kendi rollerini oynar. İnsanların tespih gibi birbiri ardına dizilip zamanı bükmesi, yılların dere gibi akması ve haftaların birbiri ardına geçmesiyle ömürlerimizin giderek inceliş ve sıkışmasına dikkat çekilir. Şiir 8’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

İsmayıl, E. (2015). O günler. *Azerbaycan*. Mayıs, 144- 145.

Bu şiirde zamanın kaçınılmaz geçişi ve anların izleri işlenir. Kişi, geçmişle yüzleşirken yaşamışlıkları ve elinden kayıp giden fırsatları anlatır. Hayatın bazen beklenmedik şekilde yön değiştirmesi, hayal kırıklıkları, umutların bir anlık parıltılar gibi gelip geçmesi şiire hâkimdir. Her ne kadar çabalasa da elindeki bazı şeylerin kontrolünden çıktığını ve zamanın elinden kayıp gittiğini hissetmekte, bu hissiyatı derin bir melankoliyle dile getirmektedir. Şiir, kişinin hayatını gözden geçirdiği bir iç hesaplaşmayı ve hayatın değişkenliğini vurgular. Şiir, 11’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

İsmayıl, E. (2015). Getirim. *Azerbaycan*. Mayıs, 145.

Bu şiirde dostluk, doğanın güzellikleri ve paylaşma arzusu güçlü bir şekilde hissedilir. Şair, Şamah’ı dağlarında gezerken dostuna buradan bir şeyler götürme isteğiyle dolup taşar. Ona, dağların temiz havasını, yaylalarda dolaşan koyunları, atların özgürce otladığı kırları getirmeyi arzuladığını ifade eder. Dağların zirvelerinde dostuyla beraber dolaşmak, ona bu güzellikleri sunmak, arkadaşlık bağlarını güçlendirmek ister. Şiir boyunca doğanın şifa veren yanına, dostluğun sıcaklığına vurgu yapar; her mısrada, dostluk için fedâkarlık yapma, birlikte geçirilen zamanın kıymetini bilme isteği yer alır. Şiir, 11’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

İsmayıl, E. (2015). Allah sahlasın.⁵⁹*Azerbaycan*. Mayıs, 145- 146.

Allah sahlasın şiirinde şair, doğanın güçleri ve yaşamın zorlukları karşısında Allah'tan korunma dileklerini dile getirir. Bulutlar, sel, yıldırım gibi doğa olayları ile sevgi ve ayrılık gibi insan duygularını harmanlayarak; bu unsurların tehlikelerinden, karmaşıklığından korunmayı arzular. Şiirin sonunda ise mevsimlerin dönüşü ve geçen zamanın getirdiği kaçınılmaz değişimlere değinerek bu değişimden de korunmayı Allah'tan ister. Şair, yaşanan her zorluğun, geçici zevklerin ve hayatın karmaşasının içinde ilahi bir koruma arayışı içinde olduğunu belirtir. Şiir 8'li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

Aydın, F. (2015). Bu günü sabaha bürüyen adam. *Azerbaycan*. Mayıs, 146- 147.

Bu şiirde şair, insanın iç dünyasındaki derinliği ve yaşadığı zorlukları dile getirir. Kendi içindeki fırtınaları, zorlukları ve hayatın getirdiği baskıları anlatırken her şeye rağmen ayakta kalmaya çalışan bir insan portresi çizer. Şair, içindeki gücü ve ışığı arayan, bu karanlıklara rağmen yolunu bulmaya çalışan bir insanı betimler. Şiirin dili, mücadeleci bir ruhu ve azim dolu bir içsel yolculuğu ifade eder. Şiir, 11'li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

Aydın, F. (2015). Geflet yuhusundan elim galhmadı. *Azerbaycan*. Mayıs, 147.

⁵⁹ Allah korusun.

Bu şiirde şair, toplumunun geçirdiği zorlukları ve kendi içsel mücadelesini anlatır. Şair, halkının ve kendisinin içine düştüğü gaflet uykusundan uyanamamanın verdiği hayal kırıklığını ifade eder. Düşünceleri ve duyguları karışık, öfkesi ve üzüntüsü derindir; lakin bunları ortaya koymakta zorlanır. Şiirde toplumsal sorunlara, özgürlüğe özlme ve bu mücadelede başarısız kalmanın acısına vurgu yapılır. Şiir, 11’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

Aydın, F. (2015). Gerçek toyum yalan oldu. *Azerbaycan*. Mayıs, 147- 148.

Şair, soğuk bir kışın içinde hayatın zorluklarını anlatır. Dünya buz tutmuş, insanlar maskeler takmış, saza eşlik eden sahte bir melodi çalınmaktadır. Etrafına bakındığında gördüğü herkes bir nevi yılan olmuştur, güvenilecek kimse kalmamıştır. Fakir olduğu için hor görülüp taşlanan, eğlence konusu yapılan şairin, düğünü bile yalan olmuştur. Ancak içindeki kin duygusu olmadan ve gözyaşı dökmeden her şeye rağmen yoluna devam eder. Varlığı, talanı uğrasa da şair, zorlukların üstesinden gelmeye ve şiirle zirveye çıkmaya karardır. Şiir 8’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

Aydın, F. (2015). Men bu eşgde günahkaram, bağışla. *Azerbaycan*. Mayıs, 148.

Şair, bir sevgiliye hitaben geçmişteki hatalarını dile getirir ve af diler. Aralarındaki sevginin zamanla yıprandığını ve sıcaklığını kaybettiğini belirtir. Yollarına çıkan

engeller ve yanlış anlaşılmalr yüzünden yolların ayrıldığını ifade eder. Şair, yalnızca eski güzel günlerin hatırası olan bir köprüye sahip olduğunu, içinde bir şiir kaldığını ve bu sevgiyi hâlâ sürdürebilmek için umut taşıdığını söyler. Geçmişteki hataları, kaybedilen yıllar ve pişmanlıklarla dolu bir iç hesaplaşma yaşar. Sevgiliye yeniden ışık olup karanlıkları dağıtmak, birlikte yollarına devam etmek umudunu dile getirir. Bu duygu yüklü ve özür dileyen bir içsel yolculuk olarak sunulur. Şiir, 11’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Koşma

Reşid, M. (2015). Uzun yol gelen gelin. *Azerbaycan*. Mayıs, 149.

Şair, yol boyunca yalnızlığını ve dertlerini taşlara ve rüzgârlara anlatan bir sevgiliden bahseder. Bu kişi, zorlu bir çölden geçer ve karşısına çıkan her türlü engelle baş etmeye çalışır. Gözyaşlarıyla yüzünü siler ve dertlerini paylaşabileceği birini arar. Yol boyunca, rüzgârın onu götürdüğü yere giderken her şeyin anlamını ve yaşadığı bu uzun yolculuğun amacını sorgular. Bu şiir, yalnız bir yolcunun hayatın zorluklarına karşı mücadelesini ve içsel dayanıklılığını betimler. Şiir, 7’li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Reşid, M. (2015). Bu taledi.⁶⁰ *Azerbaycan*. Mayıs, 149.

⁶⁰ Bu kısmet (talih).

Şiirde, şair hayatında seçtiği yoldan uzak kaldığını ve yolunun başkaları tarafından işgal edildiğini anlatır. Bu durumdan dolayı arada kalmış, dışlanmış hissettiğini dile getirir. Kendi talihini zorlamış ama bir gün bile huzurlu olamamıştır. Fırtınalarla dolu ve zorlayıcı bir yaşam sürdürmüş, onca yıldan sonra hâlâ o yürüyen umutlu yanını koruyup koruyamadığını sorgular. Şair, yaşamın getirdiği zorluklara ve belirsizliklere karşın, talihin acımasız oyununu vurgular.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Reşid, M. (2015). Hara bahsan savaştı. *Azerbaycan*. Mayıs, 150.

Şair, dünyadaki savaşın ve kötülüğün kökenini sorgular. Herkesin barış hayali kurarken zalimlerin ve düşmanlıkların insanları sürüklediği kaosa dikkat çeker. Dünya gitgide karanlığa bürünürken milyonların bu kötülüğe kapılıp yok olmasını eleştirir. Savaşlar ve akan kanın içinde kalan masum insanların durumu, özellikle Müslüman toplumların çektiği acılar, şiirde güçlü bir eleştiri olarak yer alır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Reşid, M. (2015). Yum gözünü. *Azerbaycan*. Mayıs, 150.

Şair, içsel bir yolculuğa çağrıda bulunur. Gözlerini kapatarak düşünmeyi ve hayal dünyasına dalmayı önerir. Bulutların arasında yatan gizemler ve yıldızların büyüleyici ışıkları arasında kaybolmayı anlatırken insanların içindeki potansiyeli ve saklı güçleri keşfetmenin önemine değinir. Kalbin acılarını ve yaşanan sıkıntıları, zihnin derinliklerinde aşarak yıldızların bile avuç içine sığabileceği bir düş gücü vurgular.

Şiir

Lirik

Semai

Reşid, M. (2015). Bu yer benim yerim deyil. *Azerbaycan*. Mayıs, 150.

Şair, kendini ait hissetmediği bir yerden bahseder. Bu yerin ona yabancı olduğunu, denizin ve güneşin bile ona ait olmadığını dile getirir. Toprakta iz bırakamaz, gökyüzünde bir kuş uçuramaz. Ruhunun uçup gittiği, isimsiz bir yalnızlık duygusunun hâkim olduğu bu yer, onun yeri olmadığını hissettirir. Aydınlıktan yoksun, karanlık ve anlamsız bir ortamda, kendi yerini bulma arayışını sürdürür.

Şiir

Lirik

Semai

Reşid, M. (2015). Kırmızı gülün hesreti. *Azerbaycan*. Mayıs, 151.

Şair, kırmızı çiçeklerin arasında bir kelebeği betimler. Kelebek, âdeta kırmızı bir düşle dolup taşar ve kanatlarını açarak etrafına kırmızı bir ışık saçar. Şair, kelebekle özdeşleşir; kırmızı çiçeğe doğru uçarken içindeki tutkuyu ve özlemi anlatır. Kelebeğin kanatlarında dolaşan bu kırmızı, şairin ruhuna işleyen bir tutkudur. Kırmızı, derin bir duygunun ve yürekten gelen bir özlemin sembolü olarak şiirde yer alır.

Şiir

Lirik

Koşma

Teymur, M. (2015). Men vahtında ağlamadım özüme. *Azerbaycan*. Mayıs, 151- 152.

Şair, geçmişte kaybettiklerine, yapamadıklarına ve farkında olmadığı anlara duyduğu pişmanlığı dile getiriyor. Talihsizliklere ve kaçan fırsatlara içten bir şekilde yanyor. Kendi hayatında doğru zamanlarda adım atamamanın acısını, şimdiki belirsizlikler içinde hissettiği çaresizlikle birleştiriyor. Geçmişte gösteremediği duyguların farkında olup şimdi kaybettiklerinin yansımasını yaşadığını, belirsizlik içinde olduğunu ve pişmanlıkla dolu bir içsel hesaplaşmaya girdiğini ifade ediyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Teymur, M. (2015). Levitanın gış menzeresi önünde. *Azerbaycan*. Mayıs, 152.

Levitan'ın "Kış" tablosuna dair bu şiir, kışın doğadaki etkisini anlatır. Beyaz örtüyle kaplanmış çorak arazi, yolunu kaybetmiş bir ruh hali yaratır. Kırdaki çaresizce kanat çırpıp keklik, karın içinde sıkışıp kalmıştır; tıpkı dertlerin insanın yüreğinde yuva kurduğu gibi. Şair, kışın beyazlığıyla örtülmüş ama soğuk ve çaresizliği ifade eden bu manzarayı içten bir şekilde betimler. Levitan'ın kışı hem fiziksel bir soğukluğu hem de içsel bir üşüme, çaresizlik hissi olarak resmedilir.

Şiir

Epik

Koşma

Teymur, M. (2015). Dünya eşitsin. *Azerbaycan*. Mayıs, 152- 153.

Bu şiirde, şairin sesi ve vatan sevgisi güçlü bir şekilde dile getirilir. Şair, kelimeleri ve kalemiyle vatan sevgisini tüm dünyaya duyurmak ister. Düşmanların hileleri ve

kinlerinin bitmez tükenmez olduğunu, buna rağmen vatan topraklarının her zaman güçlü kalacağını vurgular. Şiirde, hakikatin daima var olacağı ve bu hakikatin Tanrı'nın mesajı gibi kabul edilmesi gerektiği belirtilir. Şair, kendi sesinin dünya tarafından duyulmasını ve anlaşılmasını arzular.

Şiir

Lirik

Koşma

Yolçu, T. (2015). Durnalar geden yere. *Azerbaycan*. Mayıs, 153.

Bu şiirde, şair uzaklara göç eden turnalar gibi uçmayı, onların izlediği yolu takip etmeyi arzuluyor. Turnaların geçtiği yerlere varmak, gitmek istiyor ancak buna hazır olup olmadığı, bu yerlerin kendisine uygun olup olmayacağı konusunda da endişelidir. Annesinin, şairin böyle uzaklara gitmesine izin verip vermeyeceği sorusu ise, sevdiklerinden ayrılmanın zor olduğunu ifade eder. Şair, turnaların izlediği yolu izlemek için çaba gösterdiğini, ama bu yolda kendi sözlerini ve niyetlerini gerçekleştiremediğini dile getiriyor. Şiir, özgürlük arayışı ve aynı zamanda sevdiklerinden ayrılmanın zorluğu arasında bir içsel çatışmayı anlatır.

Şiir

Lirik

Koşma

Yolçu, T. (2015). Yaşamadım. *Azerbaycan*. Mayıs, 154.

Bu şiirde, şair hayatında gerçekleşmeyen, eksik kalan arzularını ve yarım kalmışlık duygusunu ifade ediyor. Aşk ve vuslat hayallerinin hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yaşama dair umutlarının ve beklentilerinin boşa çıktığını anlatıyor. Şair, yaşamak yerine sadece yaşlanmış, yük taşımış ve zorluklar çekmiş. Dertlerinin, yaşadığı

acıların üstesinden gelememiş ve hayatının çeşitli dönemlerinde birçok yarım kalmışlık yaşamış. Yolculukları sırasında hayatında izler bırakmış olsa da, bu izlerin hiç tamamlanmadığını ve hiçbir zaman tamamen iyileşmediğini vurguluyor. Şiir, gerçekleşmemiş umutların, yarım kalan hikâyelerin ve yaşanmış zorlukların derin bir yansımasıdır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Yolçu, T. (2015). Bayramındı. *Azerbaycan*. Mayıs, 154.

Şair, annesinin bayramını uzaktan kutlamak istiyor ama bu kutlama ona yetersiz geliyor. Annesine duyduğu derin özlemi ve aradaki mesafenin getirdiği melankoliyi ifade ediyor. Babasının da annesinin yanında olduğunu belirtirken her iki ebeveynine olan hasreti dile getiriyor. Bu şiir, kaybedilmiş veya uzaklardaki sevdiklere duyulan özlemi ve bu hasretin yarattığı boşluğu yansıtıyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Başımda o garaderili gızın sevdası. *Azerbaycan*. Haziran, 3- 4.

Bu şiirde şair, uzakta olan "siyahı kız"a duyduğu platonik aşkı ve onun hayatında bıraktığı boşluğu ifade eder. Uzaktaki sevgilisiyle ilgili düşünceleri, şimdiki hayatında evdeki eşiyle olan ilişkisini gölgelemektedir. Tanrı'nın birbirine ait olanları neden uzak yarattığını sorgular. Bu uzak aşkın, hayatında tamamlanmayan bir boşluğu doldurabileceğine inanır ve bu eksiklik, onun yalnızlık ve kederle dünyaya

bakmasına neden olur. Şair, içindeki aşk acısını ve özlemi, dünyanın döngüsünü izlerken hissettiği boşlukla dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Amma yaşaya bilmirem, bilmirem. *Azerbaycan*. Haziran, 4.

Bu şiirde şair, hayatına devam etmeye çalışsa da "kızım" diye hitap ettiği sevdiğini kaybetmenin acısını sürekli olarak yaşar. Günlük işleriyle ve yazılarla kendini oyalamaya çalışır, ancak içten içe bu kaybın acısını hâlâ hissetmektedir. Bir yandan toparlanmaya çalışır, diğer yandan bu acıyı bastırmak için içmeye devam eder. Sevdiğini unutmaya çabalasa da içindeki özlemi ve derin sızıyı atlatamaz. Sevdiğini bulsa bile, onsuz yaşamayı kabul etmiş gibi görünür; fakat bunun getirdiği derin mutsuzluk ve yaşamı sürdürememe hissi her dizesinde tekrar eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Getmek lazımdı, şair. *Azerbaycan*. Haziran, 5- 6.

Bu şiirde şair, insanın hayatındaki değişimleri, masumiyetin kayboluşunu ve modern dünyanın getirdiği karmaşayı anlatıyor. Şair, geçmişteki basit, saf hayattan bugünkü karmaşık, yalnız ve kimliklere bölünmüş dünyaya geçişi sorguluyor. İnsanların kendi kimliklerini ve değerlerini kaybedip etiketlere dönüştüğünü, bir yandan da sevginin anlamını bile tam olarak bilmediklerini dile getiriyor. Hayatın zorluklarına rağmen insan olmanın değerini koruma çabası ve bu dünyanın getirdiği yalnızlık üzerine düşüncelerini paylaşıyor. Şair, hayatın saflığını kaybetmiş bu dünyada, azıcık

mutluluğu bile unutmamak gerektiğini ve iyiliklerin karşılıksız kalmayacağını ifade ediyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Son itkim.⁶¹*Azerbaycan*. Haziran, 6- 7.

Şair, kaybettiği dostu "Ceyşun"a duyduğu derin acıyı ve bu kaybın bıraktığı izleri anlatır. Zamanın yaraları iyileştirdiği düşüncesine karşı çıkarak zamanın sadece üstünü örtüp gizlediğini, ama acının gerçekten geçmediğini ifade eder. Dostunun kaybıyla içindeki boşluğun derinleştiğini ve bu eksikliğin hiçbir zaman dolmayacağını vurgular. Şiirde, kaybın getirdiği yalnızlık, acı ve unutulmaz bir iz bırakan sevgi temaları işlenir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Sarvan, S. (2015). Sevgi ve zaman. *Azerbaycan*. Haziran, 7.

Bu şiirde şair, zamanın geçişine ve sevginin bu zamanla nasıl sınıandığına dair düşüncelerini ifade eder. Takvime bakarak zamanın etkisini sorgular; geçmişin ve geleceğin belirsizliği, sevgiyle dolu anların yerini ayrılıklarla dolu bir dünyaya bırakır. Zaman, sevginin yokluğunda var olmaya devam eder ve her şeyi sessizce kaydeder. Şair, sevginin geçiciliğini ve zamanın sınırsızlığını vurgular, geçmişten gelen anıları ve özlemleri dile getirir. Sevgi, tarih boyunca gelip geçen bir an olarak kalır ve bu geçicilik şairin zihninde bir huzursuzluk yaratır.

⁶¹ Son kaybım.

Lirik

Çapraz uyak

Sarvan, S. (2015). Senin en yahşı keçmişin olacam. *Azərbaycan*. Haziran, 7- 8.

Bu şiirde şair, geçmişe duyulan özlemi ve sevdiğiyle paylaşılan anların önemini dile getirir. Şair, gece boyunca uzaktaki sevdiklerini ve yaşadıklarını düşünür. Yanımızdaki sevdiklerimizin kalıcı olmadığını ve geçmişteki anıların aslında bu bağları güçlendirdiğini fark eder. Sevdiğimiz kişilere duyduğumuz sevgiyi, aslında geçmişimizde kaybettiğimiz kişilere olan özlemlerle harmanlayarak yaşadığımızı anlatır. Şair, sevdiği kişinin geçmişte en iyi anıları olarak var olmayı ister ve bu özlemi yemin ederek ifade eder.

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). And olsun çıkmış canına. *Azərbaycan*. Haziran, 8.

Bu şiirde şair, annesine duyduğu derin özlemi ve çocukluk döneminden kalan eksiklikleri dile getirir. Annesinin ölümünden sonra yetim kaldığını ve bu kaybın onu çocukluk dönemine geri döndürdüğünü ifade eder. Annesinin kolları arasında hissettiği güveni başka hiçbir yerde bulamamasını, yetişkin olmasına rağmen bu eksiklikle yaşamayı anlatır. Kendi geçmişinde yaşadığı duygusal yoksunluk ve eksiklik, şairin sık sık gözyaşlarına boğulmasına neden olur. Şair, bu içsel çalkantıların ve ruhsal kırılmaların tarih boyunca yaşadığı acılarla birleştiğini ve annesinin eksikliğini derinden hissettiğini dile getirir. Annesine geri dönmek ve geçmişin yükünü hafifletmek isteğiyle doludur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Neğme.⁶²*Azerbaycan*. Haziran, 8- 9.

Bu şiirde şair, sevgi ve bağlılık üzerine derin bir düşünceye dalar. Sevginin mevsimlerle ve hayat döngüsüyle ilişkisini ele alarak uzun ömürlü bir sevgi ve bağın değerini anlatır. Geçmişten gelen anılar ve umut dolu geleceğe dair dileklerle, sevgiye dair bir süreklilik arzular. Geçmişin yükünden kurtulmayı ve geleceğe umutla bakmayı öğütler, sevdiklerine güçlü bir duruş ve aydınlık bir gelecek diler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Sarvan, S. (2015). Garaderili gıza mektub. *Azerbaycan*. Haziran, 9.

Bu şiirde şair, uzaktaki sevgilisine duyduğu özlemi dile getirir. Sevgilisinden ayrı kaldığı için derin bir yalnızlık ve korku hisseder. Bulunduğu yerde kendisini yalnız ve korunmasız hissederken sevgilisinin de hayatından çıkabileceği korkusunu yaşar. Aralarındaki mesafe onları ayırsa da, şair ikisinin de aynı hisleri paylaştığını vurgular. Bu duygularla, sevgiliyle bir bütün olmayı ve aralarındaki uzaklığı aşmayı arzular.

Şiir

Lirik

⁶² Şarkı.

Çapraz uyak

Sarvan, S. (2015). Garaderili gıza mektub. *Azerbaycan*. Haziran, 9.

Bu şiirde şair, uzaktaki sevgilisine duyduğu özlemi dile getirir. Sevgilisinden ayrı kaldığı için derin bir yalnızlık ve korku hisseder. Bulunduğu yerde kendisini yalnız ve korunmasız hissederken sevgilisinin de hayatından çıkabileceği korkusunu yaşar. Aralarındaki mesafe onları ayırsa da, şair ikisinin de aynı hisleri paylaştığını vurgular. Bu duygularla, sevgiliyle bir bütün olmayı ve aralarındaki uzaklığı aşmayı arzular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Yaşamag güneşin etrafına fırlanmıgımış. *Azerbaycan*. Haziran, 9-10.

Bu şiirde şair, hayatın döngüsellığı ve yaşananların anlamı üzerine derin bir düşünceye dalar. Doğum ve ölümün birbirine bağılı ama aynı zamanda gizemli olduğunu belirtir. Geçmişin, acıların ve özlemlerin insanı nasıl şekillendirdiğini, yaşamın sıradan ama yoğun detayları arasında kaybolma hissini ifade eder. Şair, uzaktaki sevdiği birine duyduğu özlemi ve bu özlemin, hayatındaki anlam arayışında önemli bir yere sahip olduğunu anlatır. Yaşamın, aslında bir tür bekleyiş ve döngüden ibaret olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Garaderili gıza ikinci mektub. *Azerbaycan*. Haziran, 10- 11.

Bu şiirde şair, geçmişten gelen acılar ve yaşamındaki yalnızlık ile baş başa kaldığını ifade eder. Zaman içinde yaşadığı kayıpların ve geride kalanların hayatında bıraktığı izleri anlatır. Şair, uzaktaki birine duyduğu özlemi, içinde bulunduğu boşluğu ve evindeki eksiklikleri vurgular. Yeni bir başlangıç umuduyla sevdiği kişiyi ziyaret etmeyi, onunla konuşmayı ve hayatına bir yenilik katmayı arzular. Yalnızlık, soğuk ve umutsuzluk duygularıyla iç içe geçen bir anlatım yer alır ve bu duygular, yaşamın eksik ve tamamlanmamış yanlarını gözler önüne serer.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Yorulub vuruldun mene. *Azerbaycan*. Haziran, 11- 12.

Bu şiirde şair, kendisine karşı duyulan yoğun duyguların, aslında sevgi olmadığını, yalnızca kişinin önceki aşklarının yorgunluğundan kaynaklandığını ifade eder. Şair, bu ilginin bir nevi kaçış olduğunu ve bu kişinin, ondan asla gerçek bir sevgi beklememesi gerektiğini belirtir. Sevgi ve nefret arasındaki bu karmaşık duygu durumu, ilişkilerdeki yıpranmışlık ve yeniliğe duyulan özlemi ortaya koyar. Şair, bu duygusal durumu kabullenerek karşı tarafın rahatlayabileceği bir noktaya gelmesini arzular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sarvan, S. (2015). Natevana⁶³ mektup. *Azerbaycan*. Haziran, 12- 13.

Şair, bu şiirde sevdiklerine, özellikle de "Natevan" olarak hitap ettiği kişiye duyduğu hisleri ve yaşadığı sıkıntıları ifade eder. Şair, insanların birbirini anlamadığı, gerçek dinleyicilerin bulunmadığı bir dünyada, yalnızlık ve kopukluk duygusuyla başa çıkmaya çalışır. Geçmişten gelen yüklerin, anılardan kopamamanın ve yaşamın zorluklarının altını çizer. Aynı zamanda, toplumsal baskıların ve insanların gözetim altında tutulmasının yarattığı rahatsızlığa da değinir. Şair, geçmişin hatıralarını ve anılarını sorgular ve bu dünyada insanın kendini ifade etmesinin zorluklarını vurgular. Bu şiir, sevginin, özgürlüğün ve anlam arayışının sürekli bir mücadele olduğu hissini taşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Oynaya külekler. *Azerbaycan*. Haziran, 66.

Bu şiirde şair, hayatın zorlukları ve insanın sevdiği uğruna gösterdiği fedâkarlığı tasvir eder. Şair, sevdanın sözlerine tutunarak ayakta kalmaya çalışır, hayatın engebeli yollarında tökezlememek için çaba gösterir. Sevgisinin sadakatine vurgu yapar ve bu yolda asılmanın, birine tümüyle bağlanmanın ne kadar değerli olduğunu anlatır.

Rüzgârın sert esişi ve fırtınaların kopmasına rağmen bu aşka sadık kalmak gerektiği ifade edilir. Şiirde, sevdanın getirdiği yükler, kederler ve bu yolda karşılaşılan zor anlar mecazi imgelerle dile getirilir. Gökyüzündeki bulutlar ve yıldırımlar, hayattaki engelleri ve mücadeleleri temsil eder. Aynı zamanda sevgiye olan inancın ve kararlılığın, kişinin hayat yolunda daha güçlü adımlar atmasını sağladığı belirtilir.

⁶³ Zayıf, güçsüz, hasta.

Şair, son mısralarda saf ve dürüst bir yaşam sürmenin, bu yolda fedâkarlık yaparak huzura ulaşmanın önemine değinir. Her türlü fırtınaya rağmen, yüreğindeki temiz duygularla bu yolda kararlı bir şekilde yürümek gerektiğini vurgular. Şiir, sevdanın getirdiği derin bağları ve bu yolda yaşanan duygusal gelgitleri, güçlü imgelerle anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Şükür.*Azerbaycan*. Haziran, 66- 67.

Bu şiirde şair, hayatında kendisine bahşedilen sevgiden duyduğu minnettarlığı ve şükürü dile getirir. Şair, Tanrı'nın kendisine yeniden sunduğu bu sevgiyi, bir lütuf olarak kabul eder ve bu armağanın kıymetini bilir. Şiir, içten gelen bir şükretme duygusunu, sevginin kutsallığına ve sunduğu ısıya vurgu yaparak ifade eder.

Şair, sevgisini "bir parça ateş" olarak niteler; bu sevgihem onu yakar hem de ona ışık olur. Poetik imgelerle, sevginin kendisine bir nevi aydınlanma sağladığını anlatır. Ayrıca geçmişten gelen anıların ve sevdiğiyle geçirdiği vakitlerin, ona huzur verdiğini ve her gün bu duygulara şükrettiğini dile getirir.

Şair, evine döndüğünde sevdiği kişinin onu beklediğini ve evin kapısında dahi olsa sevgisinin hissedildiğini belirtir. Evdeki dertlerin bir nevi dökülüp arındığını, tencerede kaynayan yemeğin kokusunun bile huzur verici olduğunu ifade eder. Bu küçük mutluluklar bile şairin kalbini doyurur, ona huzur getirir.

Şair, sevginin her durumda onları bir arada tuttuğunu söyler. Zaman ve mekân ne olursa olsun, aynı ruhu paylaştıklarını ve bu yüzden birbirlerine şükrettiklerini belirtir. Sevginin maddi bir biçimde değil, manevi ve derin bir bağla kendilerini birbirine bağladığını vurgular. Bu duygu dolu anlatım, sevginin şair için bir nimet olduğunu, bu nimete her an şükrettiğini gösterir.

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Bağışla. *Azerbaycan*. Haziran, 67.

Bu şiirde şair, geçmişte sevdiği kişiye karşı yaptığı hatalardan dolayı duyduğu pişmanlığı ve af dileme arzusunu ifade eder. Şair, sevdiği kişiye hitap ederek onun kaderini kendi hayatına bağlayan hataların kaynağı olduğunu kabul eder ve bu nedenle ondan bağışlanma ister. Şair, bu talihsiz olayların etkisiyle sevdiği kişinin yolundan sapmasına neden olduğunu ve bu yolda onu kendi başına bırakmanın ağırlığını hissettiğini belirtir.

Şair, kendi içsel çelişkilerini ve çatışmalarını açığa vurur. Dışarıdan güçlü ve kararlı gibi görünse de, içinde yaşadığı huzursuzluğu, sevdiği kişiye karşı duyduğu derin bağlılığı ve özlemi anlatır. Kendisiyle, sevdiği kişi arasında bir mesafe olduğunu ve bu mesafeyi belki de kasıtlı olarak koruduğunu fark eder. Ancak bu durumun, ikisinin de ruhsal anlamda kaybolmasına neden olduğunu belirtir. Şair, bu kaybolmuşluğun içinde, sevgiye dair umutları ve duygusal derinlikleri hissetmeden yaşadığını ifade eder. Sevdiğine bir el uzatıp onu geri kazanmak yerine, âdeta onu kaderin ellerine bıraktığını ve sevgilerini koruyamadığını itiraf eder. Sevgiye dair olan hislerini, şiire dair bir melodi gibi tarif eder; bu melodi ise zamanla kopmuş ve kaybolmuştur.

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Yorğun gözlerinde. *Azerbaycan*. Haziran, 67- 68.

Bu şiirde şair, içsel bir hesaplaşma ve duygusal çalkantıları derin bir dille ifade eder. Şair, bir hatanın ya da yanlış bir adımın, dile dökülerek dışa vurulmasını ve bu hatanın sevdiği kişinin hayatını nasıl etkilediğini tasvir eder. Bu yanlış, sevdiğine ulaşan keskin bir söze dönüşür, âdeta "yıldırım" gibi aniden çakar ve sevdiğinin yüzünde derin izler bırakır.

Şair, sevdiğinin talihinin zorluğundan ve yaşadığı sıkıntılardan bahseder. Bu durum, kaderin bir cilvesi olarak nitelendirilir ve bu cilve, şairin sevdiği için duyduğu endişeyle Tanrı'ya seslenmesine sebep olur. Şair, içten gelen dualarla, Tanrı'dan sevdiğinin nazik ve kırılgan kalbini sınamamasını diler. Şair, sevdiğine duyduğu sevgiyi, her zorlukta onun yanında olma arzusunu ve bu sevdanın ne kadar derin olduğunu dile getirir.

Şiirde, sevdâ çayı bir mecaz olarak kullanılır; bu sevgi, beklenmedik bir şekilde tersi yönde akar ve şairin tüm varlığını sararak onu âdeta bir ateş gibi yakar. Sevginin ters gidişi, şairin iç dünyasında büyük bir karmaşa ve acıya dönüşür. Şair, bu süreçte dile dökülen sözlerin, sevdiğinin kalbinde derin yaralar açtığını ve onu kırdığını fark eder. Gözlerinde gördüğü üzüntü, şairin vicdanında derin bir iz bırakır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Gırh il ezelkitek.⁶⁴*Azerbaycan*. Haziran, 67- 68.

Bu şiir, derin duygularla yılların getirdiği yorgunluğu ve unutulmuşluk hissini işler. Şair, kırk yılın ardından, geçmişin ağırlığını ve hayatın izlerini taşır. Duyguların belirsizliği ve anıların gölgesinde kalışı, şiirde sıkça tekrarlanan "ele bil..." ifadeleriyle belirginleşir. Şair, kelimelerin yetmediği, dilin tükenmiş olduğu bir noktadan seslenir ve içsel bir direnişi yansıtır.

⁶⁴ Kırk yıl öncesi gibi.

Yeşilin solgunlaşması ve üstüne çöken sel metaforları, hayatın geçiciliğini ve zamanın yıkıcı etkisini vurgular. Şair kendi iç dünyasında hem bir sükûnet hem de derin bir öfke taşır, bu hisleri doğanın ve insanın simgesel yönleriyle ifade eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Goşgar, A. (2015). Galaydı. *Azerbaycan*. Haziran, 68- 69.

Bu şiir, kaybedilmiş sevgiyi ve ayrılığın ardından duyulan özlemi dile getirir. Şair, aşkın izlerini sürerken geçmişin acılarını ve bu acıların bıraktığı derin izleri ifade eder. Ayrılık anı, sevilenin ardından edilen vedalar ve bu vedaların yürek burkan yankısı, şiirde belirgin bir tema olarak karşımıza çıkar. Şair, gidenin ardından kalan boşluğu ve bu boşluğun içindeki sessizliği, "salamat gal" ifadesiyle içten bir vedaya dönüştürür. Sevgilinin ardından duyulan bu özlem, acıyı ve yaşanmış olanı kabullenme çabasını simgeler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goşgar, A. (2015). Borçalıya Sefer etdik, elabbas. *Azerbaycan*. Haziran, 69.

Bu şiir, Borçalı'ya yapılan bir ziyareti ve bu ziyaretin derin izlerini işler. Şair, dilin çözüldüğü ama yolların dilsiz kaldığı bir yolculuğun hikâyesini anlatır. Yol boyunca karşılaşılan doğanın sessiz ama derin yankıları, yaz sıcaklığının yakıcılığı ve Karayazı'nın sessizce kendini göstermesiyle betimlenir. Yollar, birbirinden ayrılan noktaların kesişimi gibi, şairi ayrılıkların eşiğine taşır.

Tiflis ve Borçalı toprakları, doğup büyüdüğü yerlerin izleri, Kura Nehri kıyıları ve Babakar Dağı'nın hatıraları, şair için tarifsiz bir özlemi simgeler. Kardeşliğin, dostluğun ve misafirperverliğin bir araya getirdiği insanlar, bu yolculuğu daha anlamlı kılar. Ancak her şeyin ortak olduğu bu topraklarda yollar uzun ve ayrılıklar kaçınılmazdır.

Şair, halkının çektiği acılara, zor şartlara ve yalnız bırakılmışlığa dikkat çeker. Geniş düzlüklerin sessizliği ve zor yaşam koşulları, milletin çaresizliğini ve mücadelesini simgeler. Araz gibi bir nehrin aramızdan akıp gitmesi, geçmişte kalmış birliğin kaybını anlatır. Şair, ayrılıkların ve yabancılaşmanın bu topraklarda yarattığı derin yaraları dile getirir ve bu yaraların halkın kalbinde derin izler bıraktığını ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayilov, S. (2015). Diggetle bahsan. *Azərbaycan*. Haziran, 70.

Bu şiir, hayatın anlamını arayan, ama her adımda karmaşık bir düğümle karşılaşan insanın içsel yolculuğunu anlatır. Şair, hesaplanmamış adımların bizi hayatta bir iz bırakarak şekillendirdiğini ve yaşamın anlamını arayışın, bazen boş çabalar içinde kaybolduğunu belirtir. Dünya masum bir yüzle bakmaya çalışılırken büyük zorlukların altında masumiyetin kaybolduğu vurgulanır.

Gerçeğin bir adım ötesinde, insanlar bir şekilde ısınırken sonunda gerçeğin kimseye gerekli olmadığı düşünülür. Mutluluğun, her acıyı içinde barındırarak ince bir şekilde herkese sunulduğunu ifade eder şair. Dikkatle bakıldığında, her insanın elinde bir dikenin acısı olduğunu fark ederiz; bu da yaşamın kaçınılmaz, acı veren gerçekliğine işaret eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayılov, S. (2015). Ne olsun. *Azerbaycan*. Haziran, 70- 71.

Bu şiir, insanın içsel boşluğunu ve bu boşluğun doldurulamayan duygusal arayışlarını anlatır. Şair, yalnızlık ve özlemle dolu bir yüreği ifade ederken gülüşlerin arkasında saklı olan acıların ve binlerce kederin bir tebessüme sığdırılmasının altını çizer. Sevilenin yokluğuna duyulan özlem, bir yandan derin bir acı, diğer yandan yalnızlığın kaçınılmazlığı olarak dile getirilir.

Yağmurlar bile teselli etmezken bu sevgi sadece bir gölge gibi kalır. Şair, karanlığa düşen ve orada kaybolmuş bir umudu, bir aşkı anlatır. Her şey bomboş gibi görünse de, kalbin doluluğunu ve acının yansımaları hissettirir. Şairin "ne olsun" diyerek tekrar ettiği ifade, hayatın belirsizliğine ve bu belirsizliğin içinde kaybolmuşluğa vurgu yapar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İsmayılov, S. (2015). Başımda şiir havası. *Azerbaycan*. Haziran, 71.

Bu şiir, içsel bir boşluğu ve dünyanın dayanılmaz ağırlığını betimler. Şairin zihninde şiir fırtınaları koparken şiirlerde ise sükûnet bulunmaz. Hayatta sıcak bir yuva arayışı ve bu yuvanın olmaması, şairin ruhundaki eksikliği ve huzursuzluğu ifade eder.

Ocağın sıcaklığının yitmesi, evin damının çökmesi, dünyanın güvenli bir yer olmaktan çıktığını, hatta samimiyetsiz ve yıkıcı bir hale geldiğini anlatır. Şair, Tanrı'ya seslenir, dünya üzerindeki bu olumsuzluklardan ve acılardan sıyrılma

umuduyla bir çözüm arar. Şairin "bir tike⁶⁵ ümid almağa" arayışı, dünyanın soğukluğundan kaçmak ve Tanrı'nın sunduğu küçük bir umut ışığına sığınmak isteğini dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

İsmayılov, S. (2015). İllerle ohuya bilmediklerim. *Azerbaycan*. Haziran, 71- 72.

Bu şiir, zamanın getirdiği acıları ve kaderin anlamını keşfetme çabasını anlatır. Şair, yılların biriktirdiği izlerin, alın çizgilerindeki derin yaralar gibi olduğunu ifade eder. Geçmişte yaşananların anlamı ve bunların aslında kaderin bir parçası olduğunu anlama süreci, şiirde derin bir içsel sorgulama olarak dile getirilir.

Şair, o gözlerden gördüğü bakışların sadece bir avuntu ve geçici bir huzur kaynağı olduğunu fark eder. Geçmişin karanlık yükünü taşımak ve bu yükün anlamını çözmek, insanın alın yazısında taşıdığı yüklerin sembolüdür. Şair, şimdi her şeyin aslında yılların acısının ve hayatın kendisinin bir parçası olduğunu anlar. "Yıllarca okuyamadıklarım" ifadesiyle, hayatın karmaşıklığını ve bu karmaşıklığın alın yazısıyla iç içe geçmişliğini anlatır.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

İsmayılov, S. (2015). Bir yarpag düşende ağlayan külek. *Azerbaycan*. Haziran, 71- 72.

⁶⁵ Parça.

Bu şiir, doğanın ve insanın içsel duygularını bir arada işler. Şair, bulutların öfkesini, yıldırımın keskinliğini ve bu dünyadaki sevgiye dair izlerin kaybolmasını tasvir eder. Bin yıllık bir anlaşmanın içinde gözlerin sakladığı duygular, insanın yaşamındaki derin yaraları ve bu yaraların Tanrı'nın yüzündeki izler gibi beliren gölgelerini dile getirir.

Şair, bir yaprak düştüğünde ağlayan rüzgârı, sevinçleri kedere bağlayan ve herkesin yüzüne vurulmuş bir karanlık gibi olan gölgeyi ifade eder. Gölge, kaybedilen anıların, sevinç ve kederlerin bir yansımasıdır. Doğanın her anında bir hüznün, bir bekleyiş ve insanın yalnızlığına dair izler bulunur.

İkinci kısımda, şair yollarda bıraktığı izleri ve kendi yüz izlerini kaybetmiş bir yalnızlığı ifade eder. Toprak bir baykuş yuvasına dönüşmüş, evin kendisi ise kayıp bir yer olmuştur. Şair, bu kaybolmuşluğu ve evin artık tanınmaz hale gelmiş olmasını sorgular; bu, belki de insanın kendi iç dünyasındaki karmaşıklığı ve aidiyetsizliği simgeler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Bir oğlan- gerib şair. *Azerbaycan*. Haziran, 90- 91.

Şiir, hayatın zorlukları ve hayal kırıklıkları içinde mücadele eden bir şairin hikâyesini anlatır. Şair, yurdundan uzakta, maddi sıkıntılar ve yalnızlık içinde yaşamını sürdürmektedir. Dostlarının azalması ve toplumsal kabullenmeden uzaklaşmasıyla, iç dünyasındaki çalkantıları dile getirir. Yazdığı eserler ve umutları, karşılaştığı engeller nedeniyle yeterince değer görmemiştir. Şiir, bir şairin talihsizlikler ve başarısızlıklar içinde geçen yaşamını, duygu yüklü bir şekilde tasvir eder.

Şiir

Lirik

İlahi

Nesiboğlu, R. (2015). Cennetin incidir, Allah. *Azerbaycan*. Haziran, 91.

Şiir, insanın hayatta karşılaştığı zorluklar ve çaresizlikler karşısında Allah'a yönelerek yardım dilemesini anlatır. Şair, bunalımlar ve hayal kırıklıkları içinde hem dünyevi hem manevi destek arayışındadır. Yaşamın getirdiği yüklerden kurtulmayı, baht kapılarının açılmasını ve umudu temsil eden ilahi bir dokunuşla feraha kavuşmayı istemektedir. Şiirde, insanın zayıflıklarına rağmen dua ve teslimiyetle güçlü olabileceği vurgulanır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Denizçiyem. *Azerbaycan*. Haziran, 91- 92.

Şiir, şairin kelimeleri ve hayalleri bir deniz metaforu üzerinden ele alarak ifade etmesini konu alır. Şair, kelimeleri denizden çekip çıkarır gibi hayal eder ve duygu dünyasını bu metaforla tanımlar. Küçük balıklar gibi etrafını saran kelimelerle, büyük bir balığa ulaşma arzusu taşır. Şair kendini, duygu ve düşüncelerini kelime denizine bir ağ atarak keşfetmeye çalışan bir denizci olarak betimler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Sevgi duası. *Azerbaycan*. Haziran, 92.

Şiir, bir babanın kaybı ve ardından yaşanan özlem ve duygusal kırılmayı işler. Hatıralar, ailenin üzerine çöken ağırlık ve babanın yokluğunun bıraktığı izler, metnin ana temasını oluşturur. Şair, babasının mezarı başında yapılan dualarla onu anarken yaşanmış sevinçlerin ve paylaşımların eksikliğini dile getirir. Anne ve çocukların yaşadığı yetimlik duygusu, kaderin getirdiği zorluklar olarak betimlenmiştir. Şiir, geçmişe duyulan özlemin hatıralar ve dualar aracılığıyla korunması ve bu yolla bir teselli arayışı sunar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Kimse yoh salam vermeye. *Azerbaycan*. Haziran, 92- 93.

Şiir, şairin yalnızlık içinde hayata ve geçmişe dair sorgulamalarını anlatır. Şair, uykusuz gecelerde hayaller ve hatıralar arasında kaybolmuş, yaşamın anlamını ve kendi varlığını sorgulamıştır. Geçmişin izleri ve şehrin sessizliği, bu sorgulamalar sırasında içsel bir yalnızlık duygusunu derinleştirir. Hayallere dalış ve uyanık kalmanın yükü, unutulmuş hayaller ve yaşamın belirsizlikleriyle birleşir. Şiir, şairin kendi iç dünyasında anlam arayışını yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nesiboğlu, R. (2015). O gece. *Azerbaycan*. Haziran, 93- 94.

Şiir, Hocalı Katliamı'nın dehşetini ve insanlığın yaşadığı acıyı anlatır. O gece, Hocalı'nın yakılıp yıkılan evleri, hayatta kalanların çaresizliği ve kaybedilenlerin

yasını taşır. Sessizlik, yıkımın ortasında yankılanan çığlıklarla birleşir ve bu trajedi, şiirin her bir satırında derin bir keder olarak hissedilir.

Hocalı'da evler mezara dönüşmüş, insanlar ise sevdiklerinin mezarlarını bile bulamaz hale gelmiştir. Bu trajedi, insanlığın en karanlık gecelerinden biri olarak resmedilirken şair bu gecede umut arayışını da tasvir eder. Ana motif, insanlık tarihindeki bu kara sayfanın unutulmaması ve ders alınması gerektiğidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Sesin gözü. *Azerbaycan*. Haziran, 94.

Şiir, annenin yaşlılıkla gelen yorgunluğunu ve onun hayatına yansıyan hüznüleri işler. Şair, annenin yılların yüküyle yorulduğunu, zamanla ona daha da bağımlı hale geldiğini ifade eder. Annenin hayatındaki sıkıntılar, onun yüzündeki çizgilerden ve tavırlarından okunmaktadır. Evdeki eşyalar ve saatin tik takları, annenin geçmişe dair anılarını ve zamana karşı duyduğu çaresizliği simgeler. Şiir, anne sevgisinin ve ona duyulan bağlılığın duygusal bir ifadesi olarak öne çıkar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nesiboğlu, R. (2015). Sevgi boşluğunda. *Azerbaycan*. Haziran, 94- 95.

Şiir, karşılıksız bir sevdanın yarattığı boşluk ve hayal kırıklığını işler. Şair, sevginin her iki taraf için de farklı derinliklere sahip olduğunu fark eder. Sevilen kişiyle aradaki mesafe hem duygusal hem de fiziksel olarak hissedilir. Şair, umut ve

beklentilerle dolu bir bekleyiş içinde kaybolmuş ve sevginin bıraktığı boşlukta kendini aramaktadır. Şiir, sevginin eksik yönleri ve ulaşılmazlık hissi etrafında şekillenmiştir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Cıġatel (2015). Şairi aldatmayın. *Azerbaycan*. Haziran, 160.

Şiir, şairi saf, kırılgan ve hayal dünyasında yaşayan bir figür olarak tasvir eder. Şair, deniz gibi sınırsız hayalleriyle, çocuksu saflığıyla her yaşta aldanmaya açıktır. Onun dünyası, rüyalarla, arzularla ve sevgiyle yoğrulur. Ne var ki bu hassas yapı, kandırılmaya elverişli bir zemin sunar. Şiir, şairin sıradan gerçeklik karşısındaki zayıf savunmasını vurgular ve okuyucuya, bu narin yaratıcıyı aldatmama, onun hayal kırıklıklarını artırmama çağrısında bulunur.

Şiir

Lirik

Koşma

Cıġatel (2015). Ele güzel öldürdüm ki, bu gece. *Azerbaycan*. Haziran, 160- 161.

Şiir, insanın varoluşsal yolculuğunu, her adımda karşısına çıkan yanılsamalar ve engeller aracılığıyla betimler. Anlatıcı, ilerlemek istedikçe zaman, mevsimler, hatta ölüm gibi olguların çevresinde beliren sert gerçeğe takılır. Kendi iç dünyasında bir arınma, bir aydınlanma arayışı sürerken bu arzu hep aksar, geri döner. Metin, koşulların baskısı altında yaşamın ne kadar kırılgan olduğunu, kişinin illüzyonlarla dolu bir dünyada içsel huzura ulaşma çabasının çoğu kez sonuçsuz kaldığını imler.

Böylece şiir, zorlu bir gerçeklikte anlam arayan insanın varoluşsal sıkışmışlığını derin bir ıstırap ve özlem duygusuyla özetler.

Şiir

Lirik

Koşma

Cığatel (2015). Sevgi garğışı.⁶⁶*Azerbaycan*. Haziran, 160- 161.

Şiir, karşılıklı acıya dönüşen bir aşkı betimler. Anlatıcı, kendi çektiği ıstırapı sevgilinin de yaşamasını ister, böylece sevgi bir lanete, bir tür ortak yıkıma dönüşür. Metin, sevilen kişiye acıyı paylaştırarak sevginin doğasını bozar; bu sayede sevgi, karşılıklı kırgınlık ve kederle yüklü, karanlık bir bağ haline gelir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Cığatel (2015). Kül. *Azerbaycan*. Haziran, 161- 162.

Şiir, odunun yakılıp kül hâline gelmesini ve bu külün insana dokunan çok yönlü kullanımını anlatır. İnsanlar, elde ettikleri külü ocağa serip ekmek pişirir, ısınır, yaşamlarını sürdürür. Kül, zamanla değerini yitirip bir çukura atılsa da, bu süreç yaşamın döngüsünü, maddenin dönüşümünü ve toplumsal pratiğin sürekliliğini imler. Böylece şiir, doğanın insana sunduğu imkânların, tüketim ve yeniden üretim döngüsü içinde nasıl anlam kazandığını vurgular.

Şiir

⁶⁶ Sevgi laneti.

Lirik

Serbest nazım

Cığatel (2015). Hele öz ömrümü yaşamamışam. *Azerbaycan*. Haziran, 162.

Şiir, bir şairin varoluşsal yükünü taşıırken gerçek anlamda yaşamadığını vurgular. Anlatıcı, defalarca hayatını sürdürdüğünü iddia etse de, bu ömürlerin hiçbirinde tam anlamıyla yaşamış değildir. Metin, şiir olgusunu sanki ağır bir yük olarak konumlandırır; bu yük bazen aydın, bazen katı, bazen karanlık bir biçim alır. Şair bu yükün kime ait olduğunu, neden boynuna asıldığını sorgular. Sonuçta, kaderin yüküyle uzlaşmaya çalışsa da, yaşadığını sandığı pek çok hayatın aslında dolu dolu yaşanmadığını öne sürer. Böylece şiir, varoluşun anlamını, yaşam ve yaşanamayan hayatlar arasındaki derin uçurumu imler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Cığatel (2015). Gece. *Azerbaycan*. Haziran, 162.

Şiir, geceyi insanın acı-tatlı deneyimlerini paylaşan, yükünü taşıyan bir varlık olarak betimler. Gece, bazen dost, bazen anne-baba figürü gibi davranır, şairin iç dünyasını aydınlatır ve sözcüklerine güç katar. Bu sayede gece, yalnız karanlık değil, insani duyguların ve düşüncelerin bir yansıması haline gelir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Cığatel (2015). Şeir meni yaz deyir. *Azerbaycan*. Haziran, 163.

Şiir, şairin kendi iradesiyle yazmadığını, aksine şiirin kendisini yazdığını vurgular. İlahi bir güce, doğaya ve içsel sese atfedilen bu yaratım süreci, şairin sadece aracı olduğunu öne sürer. Böylece metin, sanatçının değil, şiirin yönlendiren ve şekillendiren taraf olduğunu gösterir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ağa, A. (2015). Buludlar deyir uşaglara. *Azerbaycan*. Haziran, 164.

Şiir, doğa ve canlılar arasındaki etkileşim halkalarını vurgular. İnsanlar, kuşlar ve bulutlar birbirine anlamlar, mesajlar ve süreçler aktarır. Bu döngüde, iç içe geçmiş varlıklar giderek birbirlerini şekillendirir: İnsanlar kuşlara, kuşlar bulutlara, bulutlar ise çocuklara seslenir. Böylece metin, yaşamın farklı unsurlarının birbiriyle sürekli iletişim içinde olduğunu, anlamın doğadan insana, insandan diğer canlılara dolaşarak kalıcı bir etkileşim ağı kurduğunu öne sürer.

Şiir

Lirik

Koşma

Ağa, A. (2015). Düşür. *Azerbaycan*. Haziran, 164- 165.

Şiir, hayalin ve düşüncenin yakalanamayan doğasını vurgular. Anlatıcı, dünya düzeninin gizemlerini çözmeye, fikirleri kelimelere dökmeye çabalar; ancak anlam sürekli elinden kaçır. Harfler, fikirler ve hayaller, kimi zaman yere düşer gibi görünür, fakat asla tam olarak zapt edilemez. Böylece şiir, insanın evrensel sırları kavrama çabasında her adımda yeni bir gizeme, yeni bir düşünceye savrulduğunu imler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ağa, A. (2015). Gar. *Azerbaycan*. Haziran, 165.

Şiir, bembeyaz karın başlangıçta bir bakire kızın saflığına, ayın ve yıldızların göz kamaştırıcı ışığına benzetilmesiyle başlar. Ancak bu saf karın, yeryüzüne düştüğünde kirlenmesi, suçun, acının ve kanın sembolü haline gelmesi anlatılır. Böylece şiir, başlangıçtaki temizlik ve masumiyetin, dünyaya yayıldığında bozulup lekelenen bir durumla karşı karşıya kaldığını imler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ağa, A. (2015). Eger. *Azerbaycan*. Haziran, 165.

Bu şiir, paranın çiçeğe dönüşebildiği, maddi değerlerin yerini doğanın ve estetiğin aldığı bir dünya tasarlar. Bu düşsel düzende, öğretmen maaşı yüz deste çiçek, bir palto ve birkaç çiçek demeti hâline gelir. Böylece şiir, paranın soğuk egemenliğini bir kenara bırakır, yerine renkli çiçeklerle ölçülen daha insancıl, daha duyarlı bir düzen koyar. Bu dönüşüm, sevgiyi tükenmeyen, eksilmeyen bir yaşamsal kaynağa dönüştürür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ağa, A. (2015). Goca. *Azerbaycan*. Haziran, 165- 166.

Şiir, yaşlı bir insanı, sorularla dolu belirsiz bir yolculuk içinde betimler. Bu yaşlı figür, soru işaretine benzeyen duruşuyla, sürekli geriye dönüp anılarını yoklamaya çalışır. Geçmişini elinin altında, yakınında gibi görünse de, anıların kapıları kapalıdır ve bir türlü açılmaz. Yaşlı kişi, toprağa eğilerek âdeta yere serilerek geçmişe ulaşmaya uğraşır, fakat belirsizlik ve cevaplanamamış sorular içinde çırpınmaya devam eder. Böylece şiir, yaşlılığın belirsizliği, kapanmış hatıra kapıları ve sönmeyen bir arayış duygusu etrafında şekillenir.

Şiir

Lirik

Semai

Ağa, A. (2015). Oynayır. *Azerbaycan*. Haziran, 166.

Bu şiir, sözcüklerin ve imgelerin iç içe geçtiği, canlı ve hareketli bir dünyanın tasviridir. Yokuşlar düzlüklere, uykunun rehaveti yeni bir uyanışa, yorgunluk taze bir canlanmaya dönüşür. Her kıtada, insan hayatındaki değişim ve dönüşümler, oyunbaz bir ritimle vurgulanır. Böylece şiir, yaşama dair tüm iniş ve çıkışları, sevinç ve yorgunlukları bir sahneye taşıyarak varoluşu insanın kendi içindeki yaratıcılıkla sürekli yeniden üretilen bir oyun alanı olarak gösterir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Şuşa'nın “Harı Bülbül”ü. *Azerbaycan*. Temmuz, 4.

Şair, Karabağ'ın simgesel çiçeği “Harı Bülbül” üzerinden Şuşa'ya duyulan hasreti ifade eder. Sürgün edilmişlik, yaralanmış yurt, dağılmış değerler ve bu çiçeğin sembolize ettiği güzellikler, kaybedilen memleketin acısını ve özlemini dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Bakı vahtı ile. *Azerbaycan*. Temmuz, 4- 6.

Şiirde, geçmişte bütünlük taşıyan ülkenin parçalanması, Araz'ın iki yakasına bölünen vatan, işgaller ve kaybedilen topraklar anlatılır. Şair, “Bakı zamanı”nı simge olarak kullanarak Karabağ'ın yeniden kazandırılacağı, geçmiş zamanın yeniden dirileceği umudunu dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Her şey dönür, fırlanır. *Azerbaycan*. Temmuz, 6- 7.

Bu şiirde her şeyin değerini yitirip çarkın içinde döndüğü, tüketim ve zenginlik hırsının toplumu kuşattığı bir dünyadan söz edilir. Maddi zenginlik ve manevi yoksunluk arasındaki çelişki, toplumsal yozlaşmanın sembolü olarak ele alınır.

Şiir

Lirik

Semai

Paşa, O. (2015).Neden bele?. *Azerbaycan*. Temmuz, 7.

Şair, toplumdaki adaletsizliklerden, haksızlıklardan ve yozlaşmadan yakınır. “Neden bele?!” sorusu, insani değerlerin neden bu kadar aşındığını sorgular. Geçmişten geleceğe uzanan bir çürüme hissi belirgindir.

Şiir

Lirik

Semai

Paşa, O. (2015).Gerek olmur. *Azerbaycan*. Temmuz, 7.

Şair; dünya düzeni, haksızlıklar, adil olmayan bir denge içinde insaniyeti arar. Çürümüş değerler, ölçüsünü yitirmiş sözler karşısında doğruyu ve erdemi muhafaza etmenin zorluğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Minareli bir şehir. *Azerbaycan*. Temmuz, 8.

Deniz kıyısındaki minareli bir şehrin hayali, geçmişe özlemle hatırlanır. Bu şehir, çocukluk, masumiyet ve saflıkla dolu eski zamanları çağırıştırır. Şair, hatıralarda yaşayan güzelliği yeniden anımsar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). İtirdim dostları. *Azerbaycan*. Temmuz, 8- 9.

Zamanla dağılan arkadaş çevresi, herkesin farklı yerlere savrulması ve kayıplarla dolu bir hayat ele alınır. Geçmişin sıcak dost meclislerinin boşalmasıyla şair yalnızlığını dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Postmodern serhoşlug. *Azerbaycan*. Temmuz, 9.

Çağdaş dünyanın anlamsızlığı, her şeyin iç içe geçtiği ve değerlerin bulanıklaştığı bir postmodern karmaşa içinde duyulan şaşkınlık anlatılır. Toplumsal gerçeklik, bir sarhoşluk hali gibi, anlaşılmaz ve içi boş bir deneyime dönüşmüştür.

Şiir

Lirik

Koşma

Paşa, O. (2015). Ay ölmemiş. *Azerbaycan*. Temmuz, 9- 10.

Zorlu yolculuklar, bitmek bilmeyen yorgunluklar içinde umut aranır. Ayın kendisi bile “ölmemiş” bir kaderi sembolize eder. Şair, kendi yaralı ruhuyla evrenin halleri arasında bir aynılık görür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Paşa, O. (2015). Yaz yağışı. *Azerbaycan*. Temmuz, 10- 11.

Bahar yağmuru, doğanın canlanması ve yenilenme duygusu ile ilişkilendirilir. Bu yağış, yeni bir başlangıcın işareti olabileceği gibi, kaybedilen değerlere yeniden kavuşma umudunu da sembolize eder.

Şiir

Lirik

Koşma

Paşa, O. (2015). Özümle gönül söhbeti. *Azerbaycan*. Temmuz, 11.

Şair, kendi iç sesiyle bir hesaplaşmaya girer. Hayatın zorluklarını, çıkmazlarını, inanç ve sabırla aşma arzusunu dile getirir. Kendi kendine öğüt verdiği bu diyalog hem varoluşsal hem de manevi bir yolculuğu yansıtır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Söz. *Azerbaycan*. Temmuz, 21.

Bu şiir, "söz"ün insan duygularındaki derin ve aydınlatıcı rolünü vurgular. Şair, sözün kalbin parlak aynası olduğunu belirterek iyi sözlerin geceyi aydınlatan bir ışık gibi olduğunu ifade eder. Sözlerin babadan dedeye kadar nesiller arasında nasıl aktarıldığını ve her bir sözün anlamını kavramakta zorluk çekenler tarafından anlaşılmadığını dile getirir. Ayrıca, sözlerin karşısında durmanın ve onları tam anlamıyla kavrayamayanların varlığını anlatır. Şiir, sözlerin şairin dünyasındaki yansımalarını ve onların gücünü öne çıkararak dilin ve ifadenin önemine dikkat çeker.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Novruz, V. (2015). Anara. *Azərbaycan*. Temmuz, 22.

Bu şiir, "Anara"nın ebeveyn sevgisi ve ailenin önemini vurgular. Şair, anne ve babanın birbirlerine olan sevgisini ve çocukların bu sevgiyi nasıl aldığını anlatır. Aile bağlarının güçlü olduğunu ve sevginin nesiller boyunca aktarıldığını ifade eder. Ayrıca, sevginin gücünü ve ailenin içinde nasıl yaşatıldığını öne çıkarır. Şiir, dostlukların ve ailenin bir arada olmasının değerini vurgular, sevginin ve bağlılığın hayatın temel taşları olduğunu gösterir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Bu gece gecenin içinden keçdim. *Azərbaycan*. Temmuz, 22- 23.

Bu şiir, şairin geceyi aşarken yaşadığı derin duygusal yolculuğu anlatır. Şair, gecenin karanlığından geçerken içindeki zorluklarla mücadele eder ve bu süreçte anne ve babasına olan özlemini hisseder. Yolculuğu sırasında karşılaştığı engeller ve belirsizlikler, onun içsel huzurunu arayışını güçlendirir. Ayın ışığı ve yıldızların parlaklığı, şairin umudunu ve yolunu aydınlatır. Aile bağlarının ve sevginin gücü, şairin karanlık anlarında ona destek olur. Dostlukların ve sevdiklerinin varlığı, şairin yalnızlık hissini hafifletir ve ona güç katar. Şiir, sevgi, özlem ve kişisel mücadelelerin iç içe geçtiği duygusal bir keşif yolculuğunu samimi ve insancıl bir dille ifade eder.

Şiir

Lirik

Semai

Novruz, V. (2015). Bilmeliyik. *Azerbaycan*. Temmuz, 23.

Bu şiir, bilgiye sahip olmanın ve anlamının ne kadar önemli olduğunu vurgular. Şair, çevremizde olup bitenleri gerçekten anlamamız gerektiğini ifade eder. Bilgiye sahip olmamanın getirdiği zorlukları ve cehaletin yol açtığı sorunları anlatır. Doğa ve toplumla olan bağlarımızı güçlendirmek için öğrenmemiz ve bilinçli olmamız gerektiğini belirtir. Şiir, birlikte öğrenme ve bilgiyi paylaşma çağrısı yaparak daha aydınlık ve uyumlu bir gelecek için bilmenin gerekliliğini öne çıkarır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Çohdan gelmemişdim bu tereflere. *Azerbaycan*. Temmuz, 24- 25.

Bu şiir, şairin uzun süredir gelmediği yerlere geri dönüşünü ve bu süreçte yaşadığı duyguları anlatır. Şair, eski dostları ve sevdikleriyle yeniden bağlantı kurarken geçmişteki anılarını ve hislerini gözden geçirir. Doğayla ve çevresiyle olan bağ vurgular, ailenin ve arkadaşlığın önemini ön plana çıkarır. Şiir, nostalji ve özlem duygularını işlerken aynı zamanda yeniden bağlantı kurmanın getirdiği huzur ve mutluluğu da ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Üreyim. *Azerbaycan*. Temmuz, 25.

Bu şiir, şairin yüreğindeki derin duyguları ve içsel yolculuğunu anlatır. Dostluk, sevgi ve aile bağları ön plandadır. Ay ve yıldızlar gibi doğa unsurları, şairin umut ve huzur arayışını simgeler. Şiir, sevgi ve özlemin samimi bir dille işlendiği duygusal bir anlatımı içerir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Novruz, V. (2015). Bu gecenin sonu yohdu. *Azərbaycan*. Temmuz, 25- 26.

Bu şiir, karanlık bir geceyi ve onun yalnızlık dolu atmosferini anlatır. Gece, insan ruhundaki kederi ve karanlığı temsil eder. Şair, ayazı ve şimşegi betimler, yıldızların yere döküldüğünü söyler. Gece, mutluluk getirmeyen bir gerçeklik olarak tasvir edilir. "Ay sevgilisi" kaybolur, kimse derdini anlamaz. Yalnızlık, geceyi daha da derinleştirir. Şair, sabahın geleceğini umarak karanlığın sona ereceğini ima eder.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Novruz, V. (2015). Geldim heyir duami ver. *Azərbaycan*. Temmuz, 26.

Bu şiir, hayatın zorlukları karşısında huzur ve sığınma arayışını anlatır. Şair, dua, destek ve bir yuva diler; dertlerinden arınıp huzuru bulmak ister. Annesinin ilgisini ve deniz gibi bir rahatlama hayal eder. Hayatın adaletsizliğinden şikâyet eder ve sonunda sadece huzurlu bir uyku arar.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Novruz, V. (2015). Neden gecikdin payız?.⁶⁷*Azerbaycan*. Temmuz, 26- 27.

Bu şiir, şairin yüreğindeki duygusal yolculuğunu ve doğayla olan derin bağını anlatır. Şair, yalnızlık ve özlem içinde doğayı keşfederken geçmişteki anıları ve kayıpları üzerinde durur. Ay, yıldızlar ve ormanlar gibi doğa unsurları, şairin içsel huzur arayışını simgeler. Dostlukların ve sevginin önemi vurgulanırken doğanın güzellikleri karşısında hissedilen hayranlık da şiirde öne çıkar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Belke, behtim göyere? *Azerbaycan*. Temmuz, 27- 28.

Bu şiir, şairin yüreğinde yaşadığı acı ve yalnızlığı ifade eder. Şair, içsel sıkıntılarından ve duygusal zorluklardan bahseder. Sevgi ve dostluk konularına değinirken yolların kapalı olduğunu ve sevdiklerine ulaşmakta güçlük çektiğini belirtir. Doğa unsurları, özellikle ay ve yıldızlar, şiirde önemli bir yer tutar. Şair, duygusal olarak yıpranmışlığını ve içsel çatışmalarını dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Novruz, V. (2015). Yene de ağ yağış yağır.⁶⁸*Azerbaycan*. Temmuz, 28- 29.

⁶⁷ Neden geciktin sonbahar?

⁶⁸Yine şiddetli yağış var.

Bu şiir, şairin yüreğindeki acı ve yalnızlığı ifade eder. Şair, sevgi ve dostluk eksikliği içinde olduğunu belirtir. Doğa unsurları olan ay ve bulutlar, şairin duygusal durumunu yansıtır. Şair, içsel çatışmalarını ve duygusal zorluklarını dile getirirken geçmişte yaşadığı ilişkiler ve kayıplar üzerine odaklanır. Yolculuk ve ayrılık temaları şiirin temelini oluşturur.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Novruz, V. (2015). Bu payız içimi üşüdür benim. *Azərbaycan*. Temmuz, 29.

Bu şiir, şairin sonbaharda hissettiği soğukluk, yalnızlık ve sevgi eksikliğini anlatır. Doğa unsurları olan bulutlar ve ay şiirde yer alır. Şair, geçmişteki ilişkiler ve kayıplar üzerine odaklanır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mahmudov, R. (2015). Desteyi vahtında götür, ay ana. *Azərbaycan*. Temmuz, 30.

Bu şiir, şairin yüreğinde hissettiği derin üzüntü ve yalnızlığı annesine duyduğu özlemle ifade eder. Şair, kalbindeki karanlık ve hüznle mücadele ederken annesinden destek ve sevgi arar. Doğa unsurları olan ay ve bulutlar şiirde önemli bir yer tutar; ay, annesine olan özlemi ve duygusal durumu simgelerken bulutlar şairin içsel karmaşasını yansıtır. Şair, yalnızlık içinde yol alırken geçmişteki ilişkilerini ve kayıplarını düşünür. Yolculuk sırasında karşılaştığı zorluklar ve engeller, onun duygusal olarak ne kadar yıprandığını gösterir. Şiirde, sevgi ve dostluğun önemi vurgulanırken annesine olan bağlılık ve ona duyulan derin özlem belirgin bir şekilde

ortaya çıkar. Şair, içsel çatışmalarını ve duygusal sıkıntılarını dile getirirken aynı zamanda doğanın sakinliği ve güzelliği karşısında kendini bulmaya çalışır. Genel olarak şiir duygusal bir yolculuğu ve annesine duyulan özlemi samimi ve etkileyici bir dille anlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mahmudov, R. (2015). *Gelir. Azərbaycan*. Temmuz, 30.

Bu şiir, dinî temalar etrafında şekillenmektedir. Şair, on bir ayın sultanına selam gönderir ve kalbin saflığı ile ruhun temizliğini vurgular. Ayın kutsallığı ve kutsal kitapların önemi üzerinde durulur. Namazın ve orucun temizliği, Ramazan ayının ruhsal derinliği ifade edilir. Ayrıca, Peygamber’e duyulan sevgi ve saygı dile getirilmektedir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mahmudov, R. (2015). *Yene de ağılım dolaşdı*.⁶⁹*Azərbaycan*. Temmuz, 30.

Bu şiir, şairin tekrar aklının karıştığını ve içsel bir huzursuzluk yaşadığını anlatır. Şair, annesinden ve geçmiş ilişkilerinden habersiz kaldığını ifade eder. Zamanın geçişi ve duygusal zorluklar şiirde vurgulanır. İçsel mücadeleler ve duygusal çalkantılar, şiirin ana temalarını oluşturur.

Şiir

⁶⁹ Yine aklım karıştı.

Lirik

Serbest nazım

Mahmudov, R. (2015). Neyleyim, zamanı sahlamag olmur. *Azerbaycan*. Temmuz, 31.

Bu şiir, şairin zamanın akışı karşısında yaşadığı karışıklığı ve zorlukları anlatır. Zamanın durdurulamayışı ve bunun duygusal etkileri üzerinde durulur. Şair, zamanın ilişkiler ve duygular üzerindeki etkilerini ifade ederken değişimin kaçınılmazlığını vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Mahmudov, R. (2015). Gelirem. *Azerbaycan*. Temmuz, 31- 32.

Bu şiir, zorlukların ve engellerin aşılmasıyla birlikte süren bir içsel yolculuğu anlatır. Şair, sevgilinin yolunun engebeli olduğunu söyler, ancak buna rağmen ilerlemeye devam eder. Duygularından süzülen gözyaşlarını, sıkıntıları ve mevsimlerin zorluğunu aşarak yol alır. Şair, âşıkların özünden gelen bir hasiyet ve gerçeği arayışla, kış mevsiminden geçer gibi azimle devam eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mahmudov, R. (2015). Vüsali boyuna biçe bilmirem.⁷⁰*Azərbaycan*. Temmuz, 32.

Bu şiir, kavuşamamanın verdiği derin bir acıyı ve özlemi anlatır. Şair, sevgilinin nazının kalbini nasıl yaktığını dile getirir ve yaşadığı acının büyüklüğünü kalbinden akan kanlarla ifade eder. Kaderin, onları bir araya getirmek yerine sürekli ayrı düşürdüğünü söyler. Kavuşma hayali, bir rüya gibi uzak ve ulaşılmazdır. Şair, duygularını tarif edecek kelimeleri bulamaz, çünkü özlemi bir elbisenin üzerine uymayan bir kumaş gibi kavuşma hayaline uymaz.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Elekberli, M. (2015). Bu derdi çıhar at.. *Azərbaycan*. Temmuz, 45- 46.

Bu şiir, insanın içindeki derin acıyı, yükü ve çaresizliği dile getirir. Şair, içinde biriken bu ağır yükü hafifletmek, ondan kurtulmak ister. Derdin, yaşam yolundaki engelleri artırdığını, ruhunu kararttığını ve mutluluğa giden yolları tıkadığını ifade eder. Şair, dertlerinden arınmayı, bir nebze huzur bulmayı ve ışıkla dolmayı arzular. Yollarının taşlarla dolu olduğunu, bir yanının yalnızlığa, diğer yanının ise karmaşaya sürüklendiğini anlatır. Bu dertlerin hem evine hem de yaşamına yayılmasını istemez, onları evinden, yüreğinden ve çevresinden uzaklaştırmayı diler. Şair bu dertlerin, köyünü ve kentini sardığını, hayatının köklerini ve bağlarını zayıflattığını söyler. Bu yükün yerleştiği her alandan silinmesini ve hem bedeninden hem de ruhundan kazınıp atılmasını ister. Dertlerinin, Tanrı'nın adaletiyle yok edilmesi gerektiğini dile getirir.

Şiirin sonunda, şair, bu acının tüm izlerini temizlemek, geçmişin kanlı yaralarını sarmak ve derdini kökünden kazıyacak bir çözüm için yalvarır. Bu çaba, içsel bir arınma ve özgürleşme arzusunun güçlü bir yansımasıdır.

⁷⁰ Kavuşma elbisesini dikemem.

Lirik

Muhammes

Elekberli, M. (2015). Balabançı. *Azerbaycan*. Temmuz, 46- 47.

Bu şiir, bir kavalcının (balabançının) sanatını ve müziğinin milletin acılarına, kayıplarına ve derin hislerine nasıl tercüman olabileceğini anlatır. Şair, kavalın sadece bir enstrüman değil, aynı zamanda halkın çılgınlıklarını, hüznlerini ve özlemlerini taşıyan bir araç olduğunu vurgular. Kavalcının nefesiyle dile getirdiği melodiler, şairin duygularını bir sel gibi coşturur. Bu melodiler, "Balam hani? (yavrum hani?)" sorusu etrafında dönen bir ağıt gibi hem bireysel hem de kolektif acıları yansıtır. Şair, kavalcının yetim kalmış toprakları, özellikle Karabağ ve Şuşa gibi özlemle anılan yerleri anlatmasını ister. Bu çağrı, ana vatanın çılgınlıklarına kulak veren, derin acılarla yoğrulmuş bir sesin yankısıdır.

Kavalcıdan, sazın ve sözün gücünü kullanarak milletin hafızasında yer eden bu acıları ve hakikati dile getirmesi istenir. Şair, onun dikkatle ve ustalıkla çalmasını, çünkü kavalın sesinin, insanların ruhuna dokunarak derin bir farkındalık yaratabileceğini söyler. Kavalın içindeki melodi, halkın yüreğindeki yaraları sarmaz, ancak bu yaraları görünür kılar. Şiirde kaval, bir yandan geçmişin yüklerini taşıırken diğer yandan geleceğe umut taşıyan bir sembol olarak çıkar karşımıza. Şair, kavalcıyı milletin bir sesi, hafızası ve duygu taşıyıcısı olarak görür. Şair, melodinin milletin tarihine, yaralarına ve özlemlerine tanıklık etmesini ve geleceğe ilham vermesini diler. Şiirin sonunda, kavalcının çaldığı ezgiler, milletin onuruna ve dayanışmasına bir övgü olarak yüceltilir.

Lirik

Koşma

Elekberli, M. (2015). Yahşıdı. *Azərbaycan*. Temmuz, 47.

Bu şiir, hayatın zorluklarına karşı direnmenin, doğru zamanda doğru yerde olmanın ve yaşamın güzelliklerini fark etmenin önemini anlatır. Şair, sevinçle dertlerin üstesinden gelmenin, içindeki duyguları bastırarak huzura ulaşmanın iyiliğini dile getirir. Şair, yaşam yolunun zorluklarla, acılarla dolu olduğunu söyler, ancak bu yolda duygusuzca ilerlemek yerine anlam dolu bir şekilde yaşamayı över. İnsanların yanından geçen anların, sevdiklerinin kıymetini bilerek hareket etmenin gerekliliğini vurgular.

Hayatın farklı evreleri üzerine düşünerek şair gençliğin hevesine kapılmadan olgunlukla hayata devam etmenin güzelliğini ifade eder. Geçmişin izleriyle yalnız hissetse de, yaş almanın, olgunlaşmanın ve yetmiş yaşına ulaşmanın bir başarı olduğunu belirtir. Son bölümde, hayatın zamanında yaşanmasının önemini vurgular. Şair, dünyaya gelişin de gidişin de zamanında olması gerektiğini ve zamanında dolu dolu yaşanmış bir hayatın iyiliğini yüceltir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Elekberli, M. (2015). Şeirim hardan gelir. *Azərbaycan*. Temmuz, 47- 48.

Bu şiir, bir şairin ilham kaynağına, yazma sürecine ve şiirle olan içsel bağlarına dair duygusal bir yolculuğu anlatır. Şair, şiirinin kaynağını, hislerini ve yazarken yaşadığı ruhsal durumu samimi bir şekilde dile getirir. Şair, dostlarına öğütler vererek kıskançlık, kin ve nefret gibi duyguların insan kalbinde yer bulmaması gerektiğini söyler. Şiir yazmanın ilahi bir deneyim gibi olduğunu, yazmaya teşvik edenin ne olduğunu tam olarak bilmediğini ifade eder. İlhamın bazen Tanrı, bazen bir melek, bazen ise belirsiz bir varlık olduğunu dile getirir. Ancak, bu ilhamla birlikte gelen ağırlık, şairin ruhuna bir yük olur; kelimelerle boğuşurken içsel bir savaş verdiğini anlatır.

Şair, kaleminin bazen kendisine düşman olduğunu hisseder, çünkü yazma süreci duygusal bir yoğunluk ve zihinsel bir mücadele gerektirir. Şiir yazmanın bir tür kurtuluş olduğunu, dertlerin ve acıların kaleme yansıdığını belirtir. Şiirini bir sır gibi sakladığını, şiirinin içindeki derin anlamların sadece kendisi tarafından bilinebileceğini söyler. Şair, gerçek bir şiirin içsel bir dürtüyle ortaya çıktığını ve başkalarından alınan ilhamlarla değil, kendi ruhunun derinliklerinden geldiğini vurgular. Şiir yazmanın bir kader ya da ilahi bir yolculuk olduğunu ifade eder. Şiir, bir yandan şairin acılarını ifade etmesine olanak tanırken diğer yandan onun iç huzurunu da aramasına vesile olur.

Son olarak şair, ilham kaynağını ve şiirinin sırrını sakladığını, bu sırrın sadece kendisi tarafından bilinebileceğini yineler. Şiir onun için hem bir kurtuluş hem de ruhsal bir yük taşır ve bu, şairin yaşamında özel bir yer edinir.

Şiir

Lirik

İlahi

Elekberli, M. (2015). Mene bu sevgini çoh görme, Allah. *Azerbaycan*. Temmuz, 48-49.

Bu şiir, şairin Allah'a yakarışı ve duyduğu sevgiyle ilgili duygusal bir içsel çatışmayı yansıtır. Şair, yaşadığı derin bir sevginin ağırlığını Allah'a arz eder ve bu sevginin onu daha fazla zorlamamasını diler. Sevgi, şairin hayatında bir yandan kutsal bir anlam taşırken diğer yandan ona büyük bir yük olur.

Şair, bu sevgiyi annesinin sütüyle içtiğini, babasının sözleriyle seçtiğini, yaşam yolunun bir parçası gibi benimsediğini söyler. Ancak, bu sevginin akıl sınırlarını aşarak bir yük haline geldiğini dile getirir. Allah'tan, bu sevgiyi hafifletmesini ve ruhuna fazla ağır gelmemesini ister.

Şiir boyunca sevgi hem ilahi hem de dünyevi bir bağ olarak ele alınır. Şair, Allah'tan sevgiyi anlamlandırabilmek için yardım diler ve onun ağırlığıyla başa çıkmayı ister. Bu sevginin, dünya üzerindeki her şeyden daha önemli olduğunu vurgulayan şair, bununla başa çıkabilmek için dua eder.

Şiir

Lirik

İlahi

Elekberli, M. (2015). Deyir. *Azerbaycan*. Temmuz, 49- 50.

Bu şiir aşk, hayat ve insan ruhunun derinliklerine dair bir sorgulama ve tasvir niteliği taşır. Şair, içinde doğan ve büyüyen bir ülkenin, bir sevdanın, kalbine nasıl kök saldığını anlatır. Bu seveda, şairin yaşam yolculuğunu şekillendiren, zorluklarla başa çıkmasını sağlayan bir güç kaynağıdır. Şair, sevginin sıradan bir duygu olmadığını, ilahi bir anlam taşıdığını ve insanın varoluşunda bir şarta dönüştüğünü ifade eder. Bu seveda hem bir yoldaş hem de zaman zaman anlaşılmaz bir yük olarak resmedilir. Şair, sevginin yürekte bir çıra yaktığını, bu ışığın asla sönmemesi gerektiğini söyler.

Seveda, sadece bir insanın diğerine duyduğu aşk değil, aynı zamanda insanın hayatla, doğayla ve Tanrı'yla olan bağını temsil eder. Şair, bu sevdanın, insanı içsel olarak yakan, dönüştüren ve sonunda tamamlayan bir ateş olduğunu dile getirir. Şiirde, gençlik yıllarına özlem ve geçmişe dönme arzusu da işlenir, ancak şair bunun mümkün olmadığını, bu tür arzuların insanı daha da tüketebileceğini ifade eder.

Son bölümde, sevginin insan ruhunu güzelleştiren, sözlere anlam katan ve insanı hayata bağlayan bir bağ olduğunu yineler. Şair, bu bağın yüreği yakan, ancak aynı zamanda ruhu olgunlaştıran bir öğreti olduğunu vurgular. Şiir, sevginin hayatın ayrılmaz bir parçası ve anlamı olduğunu dile getirir.

Şiir

Lirik

İlâhi

Elekberli, M. (2015). Ola. *Azerbaycan*. Temmuz, 50- 51.

Bu şiir şairin içsel arayışlarını, yaşamın zorluklarını ve Tanrı'yla olan bağı dile getirir. Şair, hayat boyunca mücadelesini sürdürdüğünü, ancak hâlâ bir düzen ve huzur aradığını ifade eder. Sevgi, umut ve acılarla harmanlanmış duygularını, yeniden bir mucizeyle hayatına ışık gelmesi için Tanrı'ya yakararak dile getirir.

Şair, geçmişte yaşadığı kayıpları ve hayal kırıklıklarını sorgular. İçindeki arzuların ve hislerin yaşamını ateşlediğini ancak şiir ve sözlere dahi yer kalmadığını belirtir. Dünyanın adaletini, güzelliklerini ve derinliklerini anlamaya çalışırken Tanrı'yla arasında bir sır kalıp kalmadığını merak eder. Şiir, insanın yaşam yolculuğundaki iniş çıkışlarını ve varoluşuna dair sorgulamalarını aktarır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Elekberli, M. (2015). Ruslan, gizlenim tap. *Azerbaycan*. Temmuz, 50- 51.

Bu şiir, dedenin torununa sevgi dolu bir hitabını, geçmişle gelecek arasındaki bağı ve nesiller arası sevgiyi ifade eder. Şair, torunu Ruslan ile oyun oynamayı, onunla keyifli anlar yaşamayı hayal eder ve bu bağın önemini vurgular.

Şair, torununun çocukluğunun neşesini ve masumiyetini yüceltir; oyunların, kahkahaların ve birlikte geçirilen anların yaşamı güzelleştirdiğini dile getirir. Torununa, sevgi dolu bir rehberlik sunar ve onu her zaman arayıp bulmayı, asla vazgeçmemeyi öğütler.

Lirik

Çapraz uyak

Aslan, V. (2015). Ağ şehir olaydın. *Azerbaycan*. Temmuz, 102.

Şiir, Bakü şehri üzerinden temizliğin, güzelliğin ve insanlık değerlerinin yüceltilmesini konu alır. Şair, şehre duyduğu sevgi ve hayranlığı dile getirirken şehrin saflığını ve güzelliğini Tanrı'nın bir lütfu olarak görür. Şehrin adıyla özdeşleşen bu özellikler, zalimlerin ortadan kalktığı ve insanların huzurla yaşadığı bir yer olarak tasvir edilir.

Şiirin son bölümlerinde, şair Bakü'nün yalnızca fiziki güzellikleriyle değil, aynı zamanda insanlarıyla bir bütün olarak "ağ (beyaz) şehir" olmasını arzulamaktadır. İnsanların şehriyle gurur duyduğu, barış ve mutluluk içinde yaşadığı bir gelecek için dua edilir. Şiir, bir şehri sevmenin ve onu insanlarla daha da anlamlı kılmanın önemini vurgular.

Epik

Çapraz uyak

Aslan, V. (2015). Şehit bacısı. *Azerbaycan*. Temmuz, 102- 103.

“Şehit bacısı” adlı şiir, bir şehidin ardından duyulan derin acıyı, bağlılığı ve onuru ifade eder. Şair, kardeşinin şehit oluşunun yüreğinde bıraktığı sarsıntıyı samimi bir dille anlatır. Şehit kardeşi olmanın yüklediği sorumluluk ve gurur duygusu, şiirin ana temasını oluşturur. Şair, geçmişten bu yana süregelen özlemini ve gözlerinin her an kardeşini aradığını dile getirir. Sonbaharın hüznü yüzü, kendi hisleriyle

özdeşleştirilir. Şehidin adı, onun vatan için döktüğü kanın bir sembolü olarak yüceltilir ve onun hatırası, şairin en büyük dayanağı olur.

Son dizelerde, şair yüreğinin acıya dayanıklı kalacağını, bu ağır yükü taşımaya razı olduğunu belirtir. Şehidin hatırasını koruma arzusu, onu diri tutan bir motivasyon haline gelir. Şair, kendini kardeşi için "şehit bacısı" olarak tanımlayarak bu unvanı bir gurur ve görev gibi taşır. Şiir, vatan sevgisinin ve fedakârlığın insan yüreğinde yarattığı derin izleri etkileyici bir şekilde yansıtır.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Aslan, V. (2015). “Kendin payızı” silsilesinden. *Azerbaycan*. Temmuz, 103- 104.

Bu şiir, sonbaharın doğa üzerindeki etkilerini ve insanın iç dünyasındaki yankılarını anlatır. Şiir, ağaçların yapraklarını döküşü, mevsimin hüznü ve ayrılık duygusuyla yoğrulmuş bir atmosfer sunar.

İlk bölümde, ağaçların yapraklarını döküşü, onların "ayrılık havası"yla rüzgâra boyun eğişi gibi tasvir edilir. Bu süreç, sadece doğanın değişimi değil, aynı zamanda insanın yaşadığı kayıpların ve yalnızlığın simgesi olarak betimlenir. Sonbahar, ağaçların hırpalanışını ve sararıp solan yapraklarıyla âdeta bir yaşam döngüsünü temsil eder.

İkinci bölümde, doğanın farklı unsurları dile gelir. Zümrüt yeşili ağaçlar yapraksız kalırken rüzgâr bu ayrılığı fısıldar. Dağlar ve yollar düşünceli bir sessizliğe bürünür, sonbaharın sarı ve melankolik siması belirginleşir.

Üçüncü bölümde, göç eden turnaların görüntüsüyle ayrılık teması daha da derinleşir. Gökyüzünden geçen kuşlar, doğanın vedasını hatırlatır. Ağaçların son yaprağının düşmesi ve bunun toprağa karışması, bir dönemin sona erişini vurgular. Göçmen kuşlar gibi insanlar da hayatta sürekli vedalar yaşar, yollar ve hatıralar birbirine karışır.

Şiir, doğanın ritmiyle insan duygularını birleştirerek melankolik ama derin bir resim çizer. Mevsimlerin döngüsü hem bireysel hem evrensel bir dönüşümü sembolize eder ve okuyucuya yaşamın geçiciliğini hatırlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Aslan, V. (2015). Şair kimdi. *Azerbaycan*. Temmuz, 104.

Şair kimdir adlı şiir, şairlik kavramını ve şairlerin toplumsal görevlerini derin bir anlamla ifade eder. Bir babanın, çocuğunun sorusuna verdiği yanıtlar üzerinden, şairin kutsallığı ve sorumlulukları ele alınır. Şair, Tanrı'nın seçtiği özel insanlara verdiği bir yetenek ve ödül olarak tanımlanır. Şairlik, peygamberlik gibi kutsal bir unvan olarak görülür ve yaratıcılık ile ilhamın, şairlere bahşedilen eşsiz bir çift kanat olduğu vurgulanır.

Şiirde, şairlerin zamanın öncüsü, topluma yol gösteren ve doğruyu savunan kişiler olduğu belirtilir. Şairler, hayatın acılarına göz yummadan dünyayı değiştirmeye çalışan hassas ruhlar olarak tasvir edilir. Bu eser, şairlerin yalnızca estetik bir görev üstlenmediğini, aynı zamanda dünyadaki dertlere duyarlı bir şekilde mücadele eden bilinçli bireyler olduğunu hatırlatır.

Şiir

Lirik

Güzelleme

Aslan, V. (2015). Sen kederli olanda. *Azerbaycan*. Temmuz, 104- 105.

Şiir, sevilen birinin kıymetli olduğu anlarda, onun daha da güzel görüldüğünü anlatır. Şair, bu güzelliği doğanın ve insanın duygusal hallerine benzetir. Ana özlemi çeken bir çocuk, yavrusunu arayan bir kuş ya da dalında kalan son yaprak gibi betimlemelerle, sevginin insanı daha da özel kıldığını vurgular. Rüzgârla konuşan yalnız bir kalp, yağmurun ardından beliren renkli ışık huzmeleri ve Tanrı'ya yönelen içten bir çiçek gibi imgelerle sevginin kutsallığını dile getirir. Şair, sevilen kişinin varlığında tüm bu duyguların ve imgelerin insanı etkisi altına aldığını, bu yüzden onun daha da güzel ve anlamlı olduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Müseddes

Aslan, V. (2015). Söz. *Azerbaycan*. Temmuz, 105.

Şiir, sözün insan hayatındaki önemini ve değerini derin bir duyarlılıkla anlatır. Şair, sözün insanın varoluşundaki rolünü vurgulayarak onun hem yaratıcılığın bir aracı hem de insanın ruhunu teselli eden bir kaynak olduğunu ifade eder. Söz sayesinde dertlerini hafıflettiğini, yolunu bulduğunu ve insanlık değerlerine ulaştığını dile getirir. Şair, doğru yoldan sapmadan ilerlemenin, sözün rehberliğiyle mümkün olduğuna inanır ve sözün ilahi bir hediye olduğunu belirtir. Şiir boyunca söz, bir dost, bir rehber ve insanın özünü yansıtan bir ayna olarak tasvir edilir. Şair, sözün anlamını ve gücünü yüceltirken ona karşı vefalı olmanın insanın kendi değerlerine sadakati anlamına geldiğini ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ebilov, M. (2015). Başlıksız. *Azerbaycan*. Temmuz, 106- 107.

Şiir, ayrılık temasını derin bir duygusallıkla işler ve insanın sevgi, hüznün ve hayal kırıklıklarıyla dolu iç dünyasını yansıtır. Şair, sevdiği kişinin uzaklara gidişine ve artık dönüşün mümkün olmayacağı bir ayrılığa ağıt yakar. Sevginin kaybolduğu liman, bu kaybın bir simgesi olarak şiirin atmosferini belirler. Ayrılığın getirdiği yalnızlık ve çaresizlik, bir yandan geçmişteki mutluluğun hatıralarına tutunurken diğer yandan geleceğe dair umutsuzlukla dile getirilir.

Şiirin ikinci bölümü, insanın içsel dertlerini doğanın imgeleriyle bağdaştırır. Akar sular ve deryalar, insanın gözyaşlarına ve tarifsiz kederine benzetilir. Şair, bu duygusal yoğunluğun içinde, Hazar Denizi'nin sonsuzluğuna bir yolculuk hayal eder. Denizin taşan suları hem içsel bir arınmayı hem de kederin insan ruhunda yarattığı derin izleri temsil eder. Şair, kendini bu denizde boğulmuş hayal ederken kayıtsız bir dünyanın bu acıyı görmeyeceğini ve anlamayacağını da dile getirir. Şiir, aşkın getirdiği umut ve kederin bir arada yaşandığı bir evreni çizerken ayrılığın ve sevdanın insanın ruhunda bıraktığı izleri etkileyici imgelerle aktarır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ebilov, M. (2015). Sarı gelin. *Azerbaycan*. Temmuz, 107.

Şiir, "Sarı gelin" olarak bilinen halk efsanesinin acı dolu duygularını, ulaşılamayan bir sevgilinin ardından duyulan özlem ve çaresizlikle ifade eder. Şair, sevdiği kişinin güzelliğini ve ona duyduğu derin sevgiyi vurgularken kaderin ayrılıklarla dolu olduğunu kabul eder. Zalim bir engelin sevdiği kişiyi kendisinden ayırdığını, bu yüzden artık sevdanın imkânsız hale geldiğini dile getirir.

Sevdiğine mutluluk dileyerek onun gözyaşlarını silmesini ister; geçmişe duyulan özlemin onun yaşamında bir yük olmamasını temenni eder. Ancak kendi içinde hâlâ bu ayrılığın derin yaralarını taşır ve bu yaranın bir şarkıya dönüşerek teselli sunduğunu anlatır. "Sarı gelin", bir dönemin bıçak sırtı kültürel ve insani çatışmalarının yankısını taşır; ayrılık ve kavuşamama duygusuyla iç içe geçmiş bir halk hikâyesinin kalp kırıklıklarını yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Parike de den düşer.⁷¹*Azerbaycan*. Temmuz, 120.

Bu kısa şiir, derin bir acının ve ağır yüklerin insan üzerinde bıraktığı izleri gözler önüne serer. Hayatın verdiği zorluklar, fiziksel ve ruhsal yorgunluğun bir sembolü olarak anlatılırken saçların dökülmesi ve sonrasında peruğun dahi zamana yenik düşmesi, yaşanmışlıkların kaçınılmaz etkisini vurgular. Dertlerin insanı nasıl tükettiği ve yaşamın izlerini her şeye rağmen taşıdığı sade bir dille ifade edilir.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Arzuların derhal gerçekleşmesi ganunu ve bonus. *Azerbaycan*. Temmuz, 120- 121.

Şiir, insanların düşüncelerinin veya sözlerinin evrendeki yankısını ve gerçekleşme gücünü ironik bir şekilde işler. Sözü edilen "arzuların gerçekleşme yasası," insanın birisini andığında o kişinin aniden belirmesi gibi bir örnekle açıklanır. Bu

⁷¹ Peruğa da ak düşer.

beklenmedik durum, bireyin sözlerinin sorumluluğunu almasını ve kendini açıklamak zorunda kalmasını gerektirir. Aynı zamanda bu durum, dedikodusu yapılan kişinin "kulaklarını çınlatma" şansı doğurur. Şiir, günlük hayatın küçük anlarını, evrensel yasalar ve mizahi bir dille harmanlayarak sunar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Gepard, leopard vegadın süreti.⁷²*Azerbaycan*. Temmuz, 121.

Şiir, şehir hayatında kadınların duruşu ve davranışlarına dair bir gözlemle başlar. Metrolarda ve otobüslerde, kadınların zarif cins olmaktan çok, oturaklı bir cins oldukları ironik bir şekilde ifade edilir. Boşalan bir yeri hızla kapma refleksi gösteren kadınların, bu tutumuyla bir kaplan ya da leopar kadar hızlı ve kararlı olabileceği vurgulanır. Şiir, mizahi bir dille toplumsal bir eleştiri sunar ve gündelik hayatın basit anlarını çarpıcı bir bakış açısıyla anlatır.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Haçadil.⁷³*Azerbaycan*. Temmuz, 121.

Şiir, toplumdaki dedikoducu ve fitneci insanlara eleştirel bir bakış sunar. "haça dil" yani çengelli dil tabiri, dedikodu yaparak başkalarının hayatına karışmayı alışkanlık edinen kişilere atıfta bulunur. Bu kadın, dedikoduları ve keskin diliyle hem söylediklerine ulaşanları etkiler hem de ulaşamadığı yerleri karıştırır. Şiirde bu tür kişilerin, toplumda huzursuzluk yaratan figürler olduğu vurgulanır. Kadının dilinin,

⁷² Çita, leopar ve kadın sureti.

⁷³ Çengelli dil.

bir yılanın dili gibi "çatal" olması, onun zehirleyici etkisini simgeler. Anlatı, bu tür kişiliklerin çevresindekilere verdiği rahatsızlığı ve insanların ondan kaçış çabasını ironik bir dille betimler.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Yalan-burun elagesi. *Azerbaycan*. Temmuz, 121- 122.

Şiir, insanın yalan söyleme alışkanlığına ve bu durumun fiziksel belirtilerine mizahi bir yaklaşım getirir. Yalan söyleyen bir kişinin refleks olarak burnuna dokunduğuna dair bir inanışa gönderme yapar. Bu davranış, Pinokyo'nun masalındaki gibi yalanın görünür hale gelmesiyle ilişkilendirilir. Şiirde, burnunu kaşıyan veya ovuşturan bir kişinin, belki de içten içe başka bir yalanı planladığını düşündürür. Bu durum, insanların düşüncelerini ve niyetlerini dışa vurma biçimleri üzerinden ironik bir şekilde ele alınır. Şair, basit bir jestin bile insanın iç dünyasını ve ikiyüzlülüğünü açığa çıkarabileceğini söyler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Gücün tekce özüne yetende. *Azerbaycan*. Temmuz, 122.

Şiir, insanın bazen çaresizlik içinde kaldığı durumlarda yaşadığı duygusal yükü ve bunun bedensel sonuçlarını ele alır. Kendi içinde çözüm bulamayan ve çıkış yolu arayan bir kişinin, çırpınışlarının ve ruhsal sıkışmışlığının en sonunda fiziksel bir patlamaya, yani kalp krizine dönüştüğü anlatılır. Bu kişinin hem kendisiyle hem de çevresiyle olan hesaplaşmasının bir sonucudur. Çaresizlikle mücadele eden insanın

içsel çatışması, sonunda kontrol edemediği bir gerilime ve yüzleşmeye yol açar. Şair bu durumu hem bireysel bir trajedi hem de insanın kendi gerçeğiyle yüzleşme biçimi olarak yorumlar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). "Oskar"lıg şeytanlar. *Azerbaycan*. Temmuz, 122.

Şiir, şeytani kurnazlık ve insanın çevresine karşı takındığı sahte yüzlerle ilgili bir eleştiridir. Şair, şeytanın insan kılığına bürünerek meleksi bir görünüm sergileyebilmesinin, olağanüstü bir oyunculuk yeteneği ve kurnazlık gerektirdiğini vurgular. Bu bağlamda, etrafımızdaki bazı insanların, gerçek niyetlerini gizleyerek başkalarına karşı kusursuz bir rol oynadığına dikkat çeker. Şair, bu sahtekâr oyuncuların çevremizde ne kadar yaygın olduğuna dair düşündürücü bir mesaj verir. "Oscar" göndermesiyle, bu ikiyüzlü insanların ustalıklarının ödüllük bir sanat gibi algılanabileceğini ima eder.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). İncest ehtimalli edip kompleksi. *Azerbaycan*. Temmuz, 122.

Şiir, sanat ve gerçek hayat arasındaki karmaşık ilişkiyi sorgular. Bir aktörün sahnede annesini canlandıran bir aktrisle gerçek hayatta ilişki yaşaması, insanda ahlaki sınırlar ve sosyal normlar üzerine düşünceler uyandırır. Bu durum, görünürde yalnızca bir tesadüf veya rol icabı bir bağ gibi görünebilir, ancak toplumun geneline yayılan ahlaki ve kültürel kodlarla çatışarak "ensest" çağrışımları yaratabilir. Şair bu

tür ihtimalleri sorgulayarak hem sanatın özgür doğası hem de toplumun sınır koyduğu değerler üzerine düşündürmeyi hedefler.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). İtirilenler- tapılanlar. *Azerbaycan*. Temmuz, 123.

Şiir, insanların kaybettikleri ve buldukları şeyler üzerine derin bir düşünce sunar. İnsan, çoğu zaman kendi kaybettiklerini değil, başkalarının kayıplarını bulur ve bu durumu fark etmeden onların eksiklerini geri vermeye pek de istekli olmaz. Bu yüzden, dünyada kaybedenlerin sayısının bulanlardan çok daha fazla olduğu belirtilir. Şair, bazı şeylerin bir daha bulunmamak üzere kaybolduğunu ve bunun hayatın kaçınılmaz bir gerçeği olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Tahtabaşın intiharı. *Azerbaycan*. Temmuz, 123.

Şiir, kişinin üzerindeki baskılar ve bu baskıların dışavurumuna odaklanır. Bir insanın, maruz kaldığı sert eleştiriler ve dayatmalarla ne kadar sıkıştığını anlatırken bu yükün fiziksel ve ruhsal etkilerini çarpıcı bir şekilde tasvir eder. Hayat boyunca başkalarının ona biçtiği rolleri ve eleştirileri, âdeta bir doğrulama aracı gibi kabul eden kişi, bu durumun doğruluğunu sessizce ve nihayetinde ölümüyle ispat eder. Bu, yaşamın ve toplumsal yargıların insan üzerindeki ağır yükünü derin bir melankoliyle yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Dayanar, ya dayanmaz?. *Azerbaycan*. Temmuz, 123.

Şiir, insanın yüreğinde taşıdığı derin acıya odaklanır. Yürek, bu acıya dayanamayacak kadar zayıf, ama aynı zamanda dayanacak kadar güçlüdür. Kısa ama etkili bir anlatımla, insanın içsel mücadelesini ve dayanıklılığını çarpıcı bir şekilde ifade eder.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Plastik emeliyyat duası. *Azerbaycan*. Temmuz, 123.

Şiir, insanın iç dünyasındaki güzellik ve değişim arzusunu derin bir şekilde işler. Plastik cerrahi masasında, uyumadan önce edilen bu dua hem fiziksel bir dönüşüm hem de ruhsal bir yenilenme isteğini simgeler. Kadının "tekrar yaratılma" dileği, insanın kendini yeniden bulma ve varoluşunu anlamlandırma çabalarını dokunaklı bir şekilde yansıtır.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Kontur bereketi duası. *Azerbaycan*. Temmuz, 124.

Şiir, günümüz insanının iletişim araçlarına bağımlılığını mizahi bir dille ele alır. Şair, mobil kontörlerin tükenişiyle yaşanan çaresizliği, yalvarış ve dua üzerinden ifade eder. Bu yalvarış hem teknolojinin hayatımızdaki vazgeçilmez yerini hem de bu bağımlılığın yarattığı trajikomik durumları çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Tuflilere sitayiş.⁷⁴*Azerbaycan*. Temmuz, 124- 125.

Şiir, gündelik hayatta yaşanan basit görünen olayların, bireylerin duygusal dünyalarında nasıl büyük yankılar uyandırabileceğini derinlemesine işler. İlk bölümde, genç bir kızın ayakkabılarına gösterdiği özen ve gurur, onun kişisel değerlerine ve özgüvenine işaret eder. İkinci bölümde ise, bir adamın yanlışlıkla bir gencin ayakkabısını ezmesi, ardından gelen tartışma ve intikamla sonuçlanan trajik olay anlatılır.

Şair, insanların küçük detaylara yüklediği anlamları ve bu anlamların, toplumsal ilişkilerde nasıl büyük gerilimlere dönüşebileceğini vurgular. Gencin, "bilmeden yapılan hatalar bile dünyada cezasız kalmaz" düşüncesi, aslında kırılğan insan doğasını ve toplumsal çatışmaları yansıtır. Şiir, bireylerin iç dünyalarını ve toplumun çatışmalı yapısını derin bir ironiyle ortaya koyar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Yaşar, A. (2015). Yalnızlığın intimi. *Azerbaycan*. Temmuz, 125.

⁷⁴ Topuklulara saygı.

Şiir, yalnız yaşayan bir insanın hayatındaki basit bir eylemin bile ne kadar derin bir kişisel anlam taşıyabileceğini ifade eder. Yalnızlık, kişinin mahremiyetine dair yeni bir boyut kazandırır ve en sıradan davranışları bile özel bir anlamla çevreler. Bu durum yalnızlığın hem bir özgürlük hem de derin bir içe dönüklük yarattığını vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Murad, G. (2015). Yaz gelem. *Azerbaycan*. Temmuz, 126.

Şair, hayatında kaybettiklerini ve geçmişte yarım kalan duygularını yeniden yazması için kaleme seslenir. Umutlarını, düzenini, geçen gecelerini, gündüzlerini, hatta ayrılıklarını bile yazmasını ister. Hayatındaki eksiklikleri tamamlamak, hayal ettiği zaferlerden haber almak ve yazılmamış eserlerini hayata dökmek arzusuyla doludur. Şiir, bir yeniden başlama isteği ve yazıyla hayata tutunma çabasıdır.

Şiir

Lirik

Koşma

Murad, G. (2015). Kölgeden boylanan benövşe.⁷⁵*Azerbaycan*. Temmuz, 126- 127.

Şair, kendini kederle eğilmiş bir menekşeye benzeterek yaşadığı acıları, boyun eğmiş bir çiçeğin hikâyesiyle anlatır. Gördüğü zorluklar, üzerine düşen gölgeler ve ağır yüklerin altında ezilse de, ışığa ulaşma isteği ve hayata tutunma çabası içinde olduğunu dile getirir. Bu menekşe, güçlü bir selvi gibi yükselemez ama kendi köklerinde sabırla durmaya çalışır. Şair, vatanına, toprağına ve insanına duyduğu

⁷⁵ Gölgede büyüyen menekşe.

sevgiyi dile getirirken yılların onu gölgelerin içinde bırakmış olmasına rağmen, hayata karşı olan sevdasını korur. Bu şiir, hayatın zorluklarıyla mücadele eden bir ruhun naif bir ifadesidir.

Şiir

Lirik

Koşma

Murad, G. (2015). Könlümün. *Azerbaycan*. Temmuz, 127.

Şair, iç dünyasında biriken duyguları dile getirerek kalbinin yaralı ve yalnız olduğunu anlatır. Kelimelerle ifade edilmeyen, derin bir iç hesaplaşmanın izlerini taşır ve bu duyguların ağırlığını, kapanmayan yaraları ve sürekli bir içsel çatışmayı vurgular. Dostluk, sırdaşlık ve içten bir paylaşım arayışı içindedir, ancak bu beklentilerde hayal kırıklığı yaşar. Şairin yanan yüreği, etrafındaki kimse tarafından tam anlamıyla anlaşılmamaktadır. Bu duygu yoğunluğu içinde yalnızlık, bir kül gibi üzerine çökmüş olsa da, yine de ilahi bir anlayışa sığınır. Kalbinin gerçek huzura kavuşmasını yalnızca Allah'tan bekler.

Şiir

Lirik

Semai

Murad, G. (2015). Dünya başıma fırlanır. *Azerbaycan*. Temmuz, 127- 128.

Şair, hayatın getirdiği zorluklar ve duygusal karmaşalar içinde hissettiği yoğunluğu dile getirir. Kendi içinde bir Mecnun gibi, arzuları, umutları ve dilekleriyle içsel bir mücadele içindedir. Dünyanın karmaşıklığı, bazen onu sarıp sarmalayan bir girdap gibi gelir ve hayatın yükleri başına dolandır. Şairin sözlerinde, yaşamın getirdiği bu

karmaşaya karşı bir duruş, içsel bir isyan ve aynı zamanda kabulleniş hissedilir. Her şey başa dönse de, bu içsel döngüyü kelimelerle ifade etmekten geri durmaz.

Şiir

Lirik

Koşma

Murad, G. (2015). Gel benim yuhusuz gecelerime. *Azerbaycan*. Temmuz, 128.

Şair, uykuya hasret kalan gecelerini ve bu uykusuz anlarda yaşadığı içsel karmaşayı dile getirir. Uykusuzluğun sebebini, sevdiği kişiye duyduğu özleme ve onun yokluğunun yarattığı derin boşluğa bağlar. Sevgilinin gidişi şairin hem uykusunu hem huzurunu alıp götürmüştür. Her ne kadar onun sesini ve varlığını özlese de, bu özlem bir türlü dinmez ve içindeki boşluğu doldurmaz. Şair, sevdiği kişinin geri dönmesiyle ancak bu uykusuz rüyaların sona ereceğini ima eder, fakat bu özlemle yaşamaya mahkûm gibi görünür.

Şiir

Lirik

Koşma

Murad, G. (2015).Derd. *Azerbaycan*. Temmuz, 128.

Şair, kalbindeki hassasiyeti ve dertlerle dolu iç dünyasını anlatır. Yüreği dertten kurtulmak istese de bu yükü bir türlü üzerinden atamaz. Şair, duygularını kâğıda döker, dağları ve düzleri dolaşır, fakat derdini tamamen ifade edemez. Hayatta çok şey verdiğini ama az sabırla karşılık bulduğunu dile getirir. İlham perisinin nazından şikâyet eder, dertlerini sazla dile getirmeyi tercih eder. Şair, içindeki acıyı kalemle, sözle ve nihayet sazıyla paylaşmaya çalışır.

Pastoral

Semai

Murad, G. (2015). Durnalar. *Azerbaycan*. Temmuz, 128- 129.

Şair, uzaklara giden turnalara hitap eder, onların kanatlarıyla kendisini de götürmelerini diler. Turnalar gibi özgürce uçmayı, gökyüzünde olmayı, hayatta karşılaştığı ağır kaderden kaçmayı arzular. Turnalara içini döküp dertlerini paylaşmak, onların huzurunda olmayı hayal eder. Şair, her nerede ve hangi durumda olursa olsun, gökyüzünde olmayı, dertlerinden uzaklaşmayı ve özgürlüğü özler. Turnaların düzenine ve ahengine hayranlık duyar, onların yolculuğuna katılmayı ister.

Dramatik

Serbest nazım

Eli, S. (2015). Başlıksız. *Azerbaycan*. Temmuz, 129- 131.

Bu şiir, dilsizlerin (lâl) kendi dillerinde şiir yazıp yazamayacaklarını ve duygularını ifade edip edemeyeceklerini sorgular. Dilsizlerin kelimeleri rüzgâr gibi fısıldar mı, yoksa sertçe mi çıkar? Düşüncelerini düzenleyip ifade edebilirler mi? Pişmanlıklarını dile getirme şansları var mı? Fısıltıları ve sessizlik arzuları bulunur mu?

Şiirin devamında, bir sabah uyandığında her şeyin cansızlaştığını fark eden birinin deneyimi anlatılır. Annesine seslenir, ancak sesini duyuramaz; korku ve sessizlik arasında kalır. Yaşamın her yönü – yorganı, yatağı, yastığı, saçları, evi – hepsi cansızdır. Hareket etmekten çekinir, susar ve yaşamın ağırlığını omuzlarında hisseder. Dışarı çıktığında, saçları dökülmüş bir kız çocuğu görür; onlar ona bakar, o

da onlara, ama hepsi cansızdır. Annesine tekrar seslenir, ancak sadece sessizlik yankılanır.

Şiirin son bölümünde, bir çocuk annesine veya yarasına ağladığında bile, elindeki ekmeği bırakmaz; acı çekse de, açlık diyarında yaşayan çocuk ne annesine ne de yarasına ağlar. Açlık diyarında yaşayan çocuk doymaz. Son olarak sessiz olunması gerektiği vurgulanır: "Şşş... yatan var, şşş... ölen var, şşş... şiir yazan var."

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Medetoğlu, E. (2015). 37 damla. *Azerbaycan*. Ağustos, 27- 31.

Bu metin, farklı temaları ele alan şiirlerden oluşur ve insana, hayata, zamana, doğaya ve evrensel değerlere dair çeşitli imgelerle zenginleştirilmiş şiirlerden meydana gelir. Şiirlerde bireysel ve toplumsal hayata dair gözlemler, insan ruhunun karmaşıklığı, hayatın geçiciliği ve zamanın akışı vurgulanır.

"37 damla" başlıklı bölümde, açılan kapı metaforu üzerinden yaşamın sunduğu zorluklar ve belirsizlikler dile getirilir. Hayat, bazen bir yük, bazen de geçici bir an gibi betimlenir. İnsan ilişkilerinde sevgi ve fedakârlık, karşılığında genellikle hüsrân ve kayıplar getiren bir gerçeklik olarak ele alınır.

Diğer bölümlerde yılın sona erişî, yeni bir başlangıcın doğuşu gibi zamansal kavramlar işlenir. Özellikle yılın son gecesi ve yeni yılın ilk saatlerine dair verilen imgelerle zamanın insanlar üzerindeki etkisi anlatılır. Zamanın sessiz ve geri dönüşsüz akışı, bireyin ruhunda bıraktığı izlerle birlikte resmedilir.

"Şehir" temalı şiirlerde, kalabalıklar içinde yalnızlaşan bireylerin yabancılaşması ele alınır. Şehirlerin dolup taşan insan kalabalığı bireyin kendini kaybettiği, yönünü

bulamadığı bir kaosa dönüşür. Şair, şehirle insanın ruh hali arasındaki bağları, metaforlarla ortaya koyar.

Doğaya ve onun mucizelerine yönelik bölümlerde, bir yaprağın düşüşünden başlayarak insanın doğa ile ilişkisi sembollerle anlatılır. Doğa, insanın anlam bulduğu, huzur aradığı, ancak zamanla yabancılaştığı bir alan olarak betimlenir.

"İnsan ve boşluk" temalı dizelerde, varoluşun derin sorgulamaları yapılır. İnsanlık için bir anlam arayışı sürerken bireyin evrensel boşluk içinde yön bulmaya çalıştığı, umudu ve mücadeleyi elden bırakmadığı vurgulanır.

Şiirlerin genelinde hayat, doğa, aşk, yalnızlık, umut ve hayal kırıklıkları gibi evrensel temalar güçlü imgelerle işlenir. Dil yalın ve etkileyici, anlatım insancıl ve duygusal bir derinlik taşır.

Şiir

Pastoral

Koşma

Medetoğlu, E. (2015). Dan üzü.⁷⁶*Azerbaycan*. Ağustos, 32.

Bu şiir, sabahın doğuşunu, insanın umutlarını ve doğanın sakin gücünü betimler. "Dan üzü" (Tan yüzü) başlıklı şiir, doğanın uyanışıyla insanın kendi iç dünyasında yaşadığı yenilenmeyi ve hislerini yansıtır. Şair, sabahın huzurlu atmosferini, çiçek kokuları ve umut dolu bir güneş ışığı ile tasvir eder. Şafak vakti hem sessizlik hem de derin bir düşünce çağrıştırır.

Şiir, doğanın döngüsüne eşlik eden insanın içsel yolculuğuna odaklanır. Sabahın sessizliği ve saflığı, geçmişin izlerini silemese de yenilenme ve tazelik hissi verir. Şair, doğayı gözlemlerken bir yandan kendi içsel karmaşasını ve arayışını dile getirir.

⁷⁶ Tan yüzü.

Sonuçta, doğa ile insan arasında kurulan bağ şiirde hem huzur hem de içsel çelişkilerle dolu bir bütünlük oluşturur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Gedim, K. (2015). Adım. *Azerbaycan*. Ağustos, 50- 51.

Şair, kendi adının sıradanlık ve unutulmuşluk içinde kaybolduğunu dile getiriyor. Büyük başarılarla ya da mirasa sahip olmadığını, adının bir taş yazıtı ya da kısa bir anıdan ibaret olacağını vurguluyor. Kendi kaderini sorgularken isminin kalıcılığının belirsizliğiyle yüzleşiyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Gedim, K. (2015). Gözümden düşür. *Azerbaycan*. Ağustos, 51.

Aşkın şair üzerindeki etkileri anlatılıyor. Sevgilinin her şeyini çok değerli bulan şair, bu bağlılık içinde zamanın, mutluluğun ve hatta hayatın kontrolünden çıktığını ifade ediyor. Aşkın yükü altında hem bir esaret hem de tatlı bir teslimiyet hissediliyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Gedim, K. (2015). Men senden ele yihılam. *Azerbaycan*. Ağustos, 51.

Şair, sevgilisinin ona olan etkisiyle yıkıldığını, kendini adadığını ve bu duygusal bağlılığın derin bir güçle sarıldığını anlatıyor. Aşkın yükü altında ezilse de, bu çöküşte bir güzellik ve teslimiyet buluyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Gedim, K. (2015). Yalan. *Azerbaycan*. Ağustos, 52.

Hayatın ve insan ilişkilerinin yalana dayandığını sorgulayan şair, insanın varoluşunda bile bir sahtelik olabileceğini öne sürüyor. Hem mutlulukların hem de acıların birer yanılsama olabileceğini düşünüyor ve bu düşüncelerle derin bir varoluşsal hesaplaşma yaşıyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Gedim, K. (2015). Kim kimi tez tapsa heber elesin. *Azerbaycan*. Ağustos, 52- 53.

Şair, geçmişte kaybedilen bir bağın ve yüzlerin izini sürüyor. Ayrılığın yarattığı boşluğu, yolların ve kaderin insanları uzaklaştırmasını anlatırken yeniden kavuşma umudunu canlı tutmaya çalışıyor.

Şiir

Satirik

Semai

Gedim, K. (2015). Zaval hemin zavaldısa. *Azerbaycan*. Ağustos, 53.

Dünya nimetlerinin geçici olduğunu vurgulayan şair, insanoğlunun hırslarının sonuçsuzluğunu ve gelip geçiciliğini eleştiriyor. Hayatın oyunları ile dalga geçerken geriye sadece iz bırakmanın önemini hatırlatıyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Gedim, K. (2015). Sevgiye. *Azerbaycan*. Ağustos, 53- 54.

Aşk ve sevgiye dair derin duygular aktarılıyor. Şair, sevginin kimi zaman bir kurtuluş, kimi zaman ise bir yük olabileceğini söylerken bu duygunun insan hayatındaki yerini sorguluyor.

Şiir

Lirik

Semai

Gedim, K. (2015). Çekmeye derd olacag. *Azerbaycan*. Ağustos, 54.

Hayatın zorluklarını kabul ederek yaşamak gerektiği anlatılır. Şair, bu yüklerle barışmanın, dertleri bir yaşam biçimi olarak görmenin gerekliliğine vurgu yapar.

Şiir

Lirik

Semai

Gedim, K. (2015). Gerib ahşamlarig. *Azerbaycan*. Ağustos, 54.

Şair, yalnızlık ve hüzün dolu bir akşamı anlatıyor. Ayrılığın ilk sancıları hissedilirken akşamların karanlığında garip bir huzur ve ağırlık taşıyor.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Gedim, K. (2015). Gebir daşlarına şeir yazıram. *Azerbaycan*. Ağustos, 55.

Şair, insan ömrünün geçiciliğini ve hayatın sonunda kalan izleri sorguluyor. Mezar taşlarına yazılan şiirler, insanın anısını yaşatma çabasını ve sözlerin kalıcılığını temsil ediyor.

Şiir

Lirik

Koşma

Gedim, K. (2015). İsteyir. *Azerbaycan*. Ağustos, 55- 56.

İnsan doğasının doyumsuzluğuna odaklanılıyor. Şair, hayatın çelişkileri ve insanın bitmeyen arzuları arasında denge arayışını dile getiriyor.

Şiir

Lirik

Semai

Gedim, K. (2015). Yaşanmadın, ölüm ol gel. *Azerbaycan*. Ağustos, 56.

Şair, aşkı bir varoluş ya da yok oluş olarak değerlendiriyor. Aşkın, yaşamı güzelleştirirken bir yandan da insanı yıkabilecek kadar güçlü olduğunu ifade ediyor.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Sadıg, İ. (2015). Yuhuma girmişdi kendimiz. *Azerbaycan*. Ağustos, 110.

Bu şiirde şair, uzun yıllar sonra kendi köyüne döner ve eskiden bildiği her detayı hafızasında canlandırır. Köyün yollarını, kızların pınar başında nasıl sohbet ettiğini, eski evlerin tanıdık silüetini görür. Etrafındaki her şeyin değiştiğini ama aynı zamanda bir şekilde tanıdık kaldığını hisseder. İnekleri, koyunları, atları bir anlığına hatırlar ve sanki çocukluk günlerine geri döner. İnsanların günlük koşuşturmaları, birtakım işlerle meşgul olması şairin gözünde hem hüznün hem mutluluk yaratır. Köyün gençliğini ve kendi geçmişini düşünürken büyüklerin şehre gitmesi, sevdiklerinin bir kısmının artık hayatta olmaması onu derinden yaralar. Buna rağmen köyün nostaljik havası şairin yüreğine hem sıcak hem de acıtan bir tat bırakır.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Sadıg, İ. (2015). Yadırğamışam. *Azerbaycan*. Ağustos, 110- 111.

Bu şiirde şair, iç dünyasındaki duyguları doğa betimlemeleriyle birleştirir. Bulutların, yağmurun ve gökyüzünün ruh haliyle kendi ruhunu özdeşleştirir. Kimi sözler verilir, kimi kırılır, kimi iç dünyada kaybolur. İnsanların sözlerine sadık kalmamasına, verilen vaatlerin tutulmamasına sitem eder. “Yağmur, kar, dolu” gibi imgelerle hüznü bir bekleyiş ve derin bir iç çekiş anlatır. Kaybolan sevgi ve dostlukları, boş

kalan su kaplarına benzetir. Bir yandan umudu canlı tutarken bir yandan da eski günlerin artık geri gelmediğini fark eder. Şair, herkesin kendine göre bir çare veya kaçış yolu bulduğunu düşünürken kendi payına düşen yalnızlığı hisseder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Sadıg, İ. (2015). Evimiz ne yaman soyugdur. *Azerbaycan*. Ağustos, 111.

Bu şiir, şairin çocukluk evine, anılarına ve oradaki soğukluğa odaklanır. Yıllar boyunca uzaklarda olsa bile dönüp dolaşıp yine o eve sığınır. Evin duvarlarının yıkık dökük olduğunu ve artık sıcak bir yuva hissi vermediğini fark eder. Mutfakta tüten ocağın, eskiden akşam sohbetlerinin merkezi olduğunu hatırlar. Artık ev boş, duvarlar buz gibi durur, kışın ayazı âdeta içeriye kadar sızar. Gençlik yıllarının heyecanı uçup giderken anılar da yavaş yavaş bu soğukta donup kalır. Buna rağmen “ev” kavramı, şairin aklında her zaman sığınılacak bir liman olarak yaşar. Ev soğuktur ama içinde bir yerlerde, geçmişin sıcaklık kırıntıları hâlâ vardır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sadıg, İ. (2015). Olmadı. *Azerbaycan*. Ağustos, 112.

Bu şiirde şair, hayal kırıklıklarına ve elde edemediği isteklere değinir. Zaman geçer, hayat akar ama şair beklediği ilgiyi, sevgiyi veya desteği tam olarak bulamaz. Kimsenin onun önüne çıkıp “Ben buradayım, sana kucak açıyorum” demediğini düşünür. Babasının varlığına duyduğu özlemi anımsar, aile ocağına dair sıcaklığı hayal eder. Dünyanın türlü yüzlerini, kimi zaman soğuk ve katı yönlerini gördükçe,

içindeki acının daha da derinleştğini hisseder. Kendini bir türlü ısıtamayan, yalnızlıkla ve hüznle baş başa kalmış bir insanın iç sesi duyulur. Sonunda kendi çabalarının da yetersiz kaldığını fark eder ve bu eksikliğin yükünü omuzlarında taşır.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Sadıg, İ. (2015). Keher atın.⁷⁷*Azerbaycan*. Ağustos, 112- 113.

Bu şiirde şair, “keher atın” ifadesiyle bir atın çağrıştırdığı özgürlüğü ve yolculuğu anlatır. Yollara düşer, dikenli patikalardan geçer. Atın nal sesleri ve yolun tozu, hayatın zorlu ama bir o kadar da özgür tarafını sembolize eder. Yolda karşılaşılan insanların nazı, bazı sözlerin gizemi, şairin zihninde derin izler bırakır. “Dil var, susup gitti.” gibi ifadelerle, uzun yolculuklarda çekilen çileyi ve sabrın zorlandığı noktaları betimler. Yine de, bu çabanın içinde tatlı bir heyecan ve sevginin izleri saklıdır. Şair, atın üzerinde veya atın peşinde farklı diyarlara gitmeyi hayal ederken bir yandan da kendi iç yolculuğunu sürdürür.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Sadıg, İ. (2015). Anam hana gurub. *Azerbaycan*. Ağustos, 113.

Bu şiirde şair, annesinin ev içinde nasıl harıl harıl çalıştığını, sobanın başında odunları düzenleyip evi ısıttığını anlatır. Annesi, bohçalarına, elindeki küçük heybeye gündelik dertleri ve aile yükünü sığdırmaya çalışır. Her detay, sobada yanan odunların ateşiyle birlikte birer anıya dönüşür. Annesinin dizine oturur gibi hayal

⁷⁷ Kestane renkli atın.

eder, onun nasihatlerini içinden tekrarlar. Pencere kenarına yerleştirilmiş kazanı, evin mütevazı ama sıcak havasını betimler. Odun, çaydanlık, dikiş dikilen kılıflar derken annesinin her şeye yetişmeye çalıştığını görür. Son satırlarda annenin, sevdiklerinin adını kalbinde tutarak evin düzenini korumaya çalıştığı vurgulanır.

Şiir

Dramatik

Çapraz uyak

Sadıg, İ. (2015). Dedemegovuşub kiridi anam.⁷⁸*Azerbaycan*. Ağustos, 113.

Bu şiirde şair, annesinin babasına olan bağlılığını ve onun yasını nasıl tuttuğunu anlatır. Anne, dayanamadığı acılarla baş etmeye çalışır, bazen gözyaşlarını içine akıtır. Kaybettikleriyle yüzleşir ve bir türlü eski neşesine kavuşamaz. Babanın evinden geriye kalan hatıralar, annenin gönlünde derin bir boşluk yaratır. Sonunda anne, kendi eceliyle toprağa verildiğinde “kocasına kavuştuğuna” dair inançla uğurlanır. Şiir, annenin sessizce çektiği acıyı ve vefanın bitmeyen öyküsünü taşır. Annenin iç dünyasındaki o sükunluk, “baba” kavramıyla bütünleşir ve gidişi, ailesinde derin bir sükûnete yol açar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Vefa, Z. (2015). Gocalar evinde. *Azerbaycan*. Ağustos, 120- 121.

Bu şiir, yaşlı bir kadının (bir büyükanne figürünün) yalnızlığını ve evlat hasretini anlatır. Yaşlılar evinde pencere kenarından yollara bakar, çocuklarının yolunu gözler. Gelip kendisini ziyaret etmelerini umar ama onların dönmediğini hüznle fark eder.

⁷⁸ Babama kavuşup sustu annem.

Annenin iç dünyası acı ve özlem doludur. Şiirde, “çocuk” ve “evlat” kavramlarının bir anne için ne kadar kıymetli olduğu vurgulanır. Ayrıca ailenin bir bütün olduğu, anne ve babanın çocuklar için vazgeçilmez yuvayı temsil ettiği anlatılır. Evlatların ilgisizliği ölüme benzetilir ve “ölümden daha beter” bir acı olarak işlenir. Şiirde, annenin yalnız kalmasından doğan üzüntü ve hayatın son yıllarında aradığı manevi desteğin eksikliği ön plana çıkar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Vefa, Z. (2015). Ağaçların soygırımı. *Azerbaycan*. Ağustos, 121- 122.

Bu şiir, bir ağaç kesme sahnesi üzerinden doğaya, insanlığa ve millî değerlere yapılan haksızlığı dile getirir. Şiirde ağacın dallarının, yapraklarının koparılması, insanın maneviyattan uzaklaştıkça zalimleştiğine dair bir kinayeye anlatılır. Şair, ağaç kesen kişiyi “zalim oğul” olarak nitelendirir ve doğaya, Tanrı’ya, insanlığa duyduğu öfkeyi ortaya koyar. Ağaçların kesilmesi, yurt hasreti çeken, yuva kurmaya çalışan insanlarla özdeşleşir. Burada “millî kimlik” ve “doğaya saygı” kavramları iç içe geçer. Şiir, insanların toprağını, doğasını ve kimliğini koruması gerektiğini; aksi takdirde, ruhen ve bedenen köklerinden kopacaklarını ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Vefa, Z. (2015). İçimiz. *Azerbaycan*. Ağustos, 122- 123.

Bu şiir, insanın iç dünyasını ve toplumsal kirlenmeyi konu alır. Şair, asıl temizliğin dış dünyadan önce insanın içinde başlaması gerektiğini söyler. İftiralar, ihanetler,

hileler, çıkarıcılık gibi duyguların insanın kalbinde, beyinde ve yüreğinde gizlenebildiğini, dolayısıyla gerçek arınmanın “iç temizlikle” mümkün olduğunu vurgular. Dış dünyada düzen sağlamak için önce kendi içimizi temizlememiz gerektiğini belirtir. Şiir boyunca “iç dünya” ve “kalp gözü” kavramlarının önemi öne çıkar. İnsan, kötü duygulardan arındıkça daha adil ve daha vicdanlı bir hale gelir.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Dağların kölgesi. *Azerbaycan*. Ağustos, 144- 145.

Şair, dağların heybetli yüksekliği ve rüzgârın dokunuşlarını anlatıyor. İnsan, doğanın büyüklüğüyle yüzleşirken denizden çok dağların gölgesinde büyüdüğünü ifade eder. Çocukluk anıları, dağların zirvelerinde oyunlar oynamak, ağaçların altında vakit geçirmek ve sert, ama ferahlatıcı rüzgârla şekillenmiştir. Şair denizi sahiplenmese de dağlara aidiyetini, ruhuna kattığı cesareti ve güveni hisseder. Bu anılar, insanın korkularını bastıran bir güç ve gurur kaynağına dönüşür.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Şiir 1. *Azerbaycan*. Ağustos, 145.

Şiir, insanın kimliği ve varoluşunu birleştiren “ad” ve “kan” kavramlarına odaklanır. Şair, kelimelerin üzerimizdeki etkisini, suyun akışı ve rüzgârın sessizliğiyle kıyaslar. Tıpkı suyun içinde özgürce yüzen balıklar gibi, insanların da kendi varlıklarında özgürce dolaşmasını arzu eder. Ancak gururun dağları gibi, insanlar arasında her

zaman bir mesafe vardır. Şair, topraktan ve ateşten bahsederek insanın özündeki unsurlara dönüş yapar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Şiir 2. *Azerbaycan*. Ağustos, 145- 146.

Bu şiir, kelimelerin şiirsel anlamını sorgular. Şair, kelimeleri bazen bir torbaya koyup azık yapar gibi düşünür; bazen de kopmuş bir dal parçası gibi acı çeker. Kelimeler bazen dişler arasında saklanır, yutulur, sessizlikte anlam bulur. “Ben böyle derim, sen öyle dersin” diyerek iletişimdeki farklılıkları ve insanların iç çatışmalarını gözler önüne serer.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Şiir 3. *Azerbaycan*. Ağustos, 146- 147.

Şair, suyun akışını ve zamanın kesintisiz ilerleyişini anlatır. Zamanı durdurmak istese bile, durakların suda kaybolduğunu fark eder. İç dünyasında bir ışık yakar, yalnızlık ve hüznün arasında gidip gelir. Doğanın birbirini tamamlayan imgeleri arasında, insanın evrendeki yerine ve küçük varlığına dair bir hesaplaşmayı dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Mat oldum. *Azerbaycan*. Ağustos, 147.

Hayatı bir “satranç” olarak gören şair, toprakla yağmuru, çiçekle kanı ayıran güçleri sorgular. Hem sabrını zorlar hem de ruhundaki tükenmişliği keşfeder. Sonunda “mat oldum” diyerek yaşam oyununda kaybeden taraf olduğunu hisseder. İnsan, bu dünyada iki hamle arasında sıkışmış gibi çaresizdir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Şiir 5. *Azerbaycan*. Ağustos, 147- 148.

Bu şiir, rüzgâra ve bulutlara bırakılan mesajlar etrafında döner. Şair, kelimelerin içinde barındırdığı derin acıları ve sevinçleri keşfeder. Bulutlar yağmur yerine belirsizlik taşır, rüzgâr ise sessizce eser ve yalnız bir bekleyiş bırakır. Şair, “bir sözde kaç türlü hasret saklıdır” diye sorarken dünyanın telaşında geride kaldığını hisseder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). Şiir 6. *Azerbaycan*. Ağustos, 148.

Şair, kopmuş bir yaprak gibi dalından ayrılan insanı düşünür. Kelimeler dişlerin arasında saklanır; bazen öfke, bazen nefret, bazen acı olur. İnsan bir “tohum” gibidir; toprakta sessizce düşer ve filizlenir. Ancak derin suların içine düştüğünde iz bırakmaz. Geriye yalnızlık kalır, sessizce yankılanan imgelerle dile getirilir.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Nebi, A. (2015). K lek. *Azerbaycan*. Ağustos, 148- 149.

Şair, rüzgârı bir “bey” olarak imgeler. Bu bey, doğanın her yerinden geçerek insanları, kuşları ve ağaçları bir araya toplar ya da onları dağtır. Rüzgâr bazen zalim, bazen kurtarıcıdır. Şair, “evlerin damını yıkma, ama dimdik dur” diyerek rüzgâra seslenir. Rüzgârın gücünü kabul eder ama yine de merhamet dilenir.

Şiir

Lirik

Koşma

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 1. *Azerbaycan*. Ağustos, 150.

Bu şiirde şair, dünyaya gelen insanların sevgiyle var olduğunu ve sevenlerin asla vazgeemediğini vurgular. Tanrı’dan sevdiğini almamasını, yüreğini onsuz bırakmamasını diler. İnsanların ve kuşların “garip” olduğunu, aslında Tanrı’nın varlığını tam olarak kavrayamadıklarını söyler. Şair, “keşke babam sırtımı kollayan, annem de bana omuz veren biri olsaydı” derken aile özlemini ve destek arayışını dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 2. *Azerbaycan*. Ağustos, 150- 151. Bu şiirde, hayat yolunda birçok kayıp verdiğini, bazılarını geri bulduğunu anlatır. Çocukluk ve gençlik dönemi kayıplarını bir çeşit yas gibi yaşar. İç dünyasındaki hüznün, “bir kederli düğüne” benzetilir. İçinde saçlarını yolan bir kadın figürü belirir; bu, belki de kendi iç acısının tasviridir. Şair, otuz yaşına geldiğini, Allah’ın her şeyi mükemmel yarattığını ama kendi talihinin bir türlü “alın yazısı” olarak güzel yazılmadığını düşünür. Son dizelerde, boş evlerde yatakların soğuk kaldığını ve erkeklerin bazen “taş” gibi uyuduğunu söyleyerek yalnızlığın altını çizer.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 3. *Azerbaycan*. Ağustos, 151.

Şiir, “bir merdiven gibi dünyada yükseliş ve inişlerin” var olduğunu vurgular. Her zirvenin geri dönüşü olduğuna, mutluluğun yanı sıra acının da kaçınılmaz olduğuna değinir. Şair, üç yapraklı yeşil bir dalın altında hayaller kurar, ama sevginin bazen insanı beteri yola sürüklediğini söyler. İnsan, ip üstünde yürüyen bir cambaz gibi hayatın risklerini göze alır. Finalde ise şair, “sen bu insanlardan daha büyüksün” diyerek okuyucuya cesaret verir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 4. *Azerbaycan*. Ağustos, 151.

Şair, yüzünü şiire dönerek duygularını kâğıda döktüğünü söyler. Sevgiyi kendi içine kazımıştır; âdeta sevginin biçimini üzerine çizmiştir. Her konuşmanın sonunda sözü

sevdiğine getirdiğini ve gizli bir sırrının kalmadığını anlatır. Sevgisi o kadar büyüktür ki, yeryüzünde saklayacak yer bulamamıştır. Onsuz mutlu olamayacağını itiraf eder; “bayram”ın bile sensiz anlamı yoktur, der. Ancak aradığı sevgiyi evine misafir etmek istediğinde bile, o sevgi belki de bunu anlamayacak veya yüreğinde yer bulamayacak diye korkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 5. *Azerbaycan*. Ağustos, 152.

Bu şiirde şair, çevresindeki sahte gülüşleri, içten olmayan bakışları ve yalan dolu sözleri unutmayı önerir. İnsanlar birer fotoğrafa dönüşür, bir yıl içerisinde o sahte tebessümleriyle yüzlerini maskelerler. Şair, hafızasından bu fotoğrafları siliyor ve “geride sadece tertemiz yürekler kalsın” diye dua ediyor. Evleri, ağaçları, kuşları da unutmaya çalışsa da, masum insanların hislerini unutmamak gerektiğini vurgular. Bu masum yüreklerin fonunda dünya belki yeniden temizlenir diye düşünür.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 6. *Azerbaycan*. Ağustos, 152- 153.

Bu şiirde, dalından kopan yapraklar gibi ayrılık teması belirir. Şair, parmaklarını “el yaprağına” benzetir ve dikenli dallarda gezer gibi acı çektiğini söyler. İçindeki sessiz çılgınlıklar asla sona ermeyen bir deniz gibi dalgalanır. Sanki kendisi ve sevdiği kişi boş bir odayı paylaşan iki insan gibidir. Dışarıdan bakınca duvarlarda kalan fotoğraflar, yad (yabancı) hatıraları canlandırır. Şair, hayatın kendisini bir kuş

yavrusu gibi avucunda tuttuğunu sanır, ama elindekini kaybeder. Son dizelerde saçlarının rüzgârın elinde savrulduğunu ve belki de kaderin onu kırıp geçirdiğini dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Şiir 7. *Azerbaycan*. Ağustos, 153.

Bu şiir, “kuş ölüsüne ağlayan çocuk” imgesiyle başlar. Şair, çocuğa gözyaşlarını saklamasını, çünkü dünyada ağlamanın hiçbir şeyi çözmeyeceğini söyler. Dünya baştan başa bir yolculuk ve insanlar yoruldukça birbirinden kopuyor, diyor. Herkes bir şekilde bu hayatta ya ağlıyor ya da savruluyor. Yine de “iyi ki insan doğduk da taş veya kuş olmadık” diye şükreliyor. Ancak, insan kaderden de kaçamıyor; Azrail bir sapanla onları avlayacak diye tasavvur ediyor. Sonra dünyanın dönüşünü ve insanların umutla kuş yolu gibi bilinmez diyarlara baktığını anlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mürselgızı, V. (2015). Özüme nekrolog. *Azerbaycan*. Ağustos, 153- 154.

Bu şiir, sanki uykuyla ölüme yaklaşan bir kızı anlatır. Yüzünde yeni belirlenmiş bir tebessüm var, ama insanlar onun hâlini tam anlayamaz. Kimisi onu “uyuyor” sanır, kimisi “yaşıyor mu, ölü mü belli değil” diye düşünür. Şair, onun saçlarını görür, tebessümünü görür, ama uyanması için ağlamamayı tercih eder. Çünkü belki de o şimdi asıl yaşamına başlıyordur. Şiir, “bu dünyaya sığmayan” ve dünyayı çok seven bir insanın son anlarını veya farklı bir boyuta geçişini tasvir eder. İnsanların

yargılarına aldırmadan onun hâlâ yaşadığını; belki dünya ile değil ama bir başka âlemle ilgili olduğunu ima eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Sebayel, S. (2015). Gül gönderersen. *Azerbaycan*. Ağustos, 155.

Bu şiirde şair, rüyasında kendisine bir demet “gül” (ya da sembolik olarak “el”) uzatılmasını ister. Kaybettiği mutluluğu, yarım kalmış duyguları ve sevdiği kişinin varlığını yeniden hissedebileceği tek yer, rüyalarıdır. Şair, o rüyanın geri gelmesini, sevgilinin bir “el demeti” aracılığıyla kalbine dokunmasını diler. Hem özlem duygusu hem de “tekrar sevmek” isteği, şiirin merkezini oluşturur.

Şiir

Lirik

Koşma

Sebayel, S. (2015). Gadındı. *Azerbaycan*. Ağustos, 155- 156.

Bu şiirde şair, tarih boyunca iz bırakmış güçlü kadın figürlerini birer birer anarak “kadın” kavramının kudretini ve değerini vurgular. Tomris’ten Nüşebe’ye, peygamber annelerinden halkın destan kahramanlarına kadar birçok örnek verir. Bu kadınlar hem savaşçı hem bilge hem de annelik rolünü hakkıyla üstlenirler. Şair, kadının toplumdaki yerinin sadece bir cinsiyet tanımı değil, aynı zamanda ruhsal ve tarihî bir miras olduğunu hatırlatır. Son bölümde, kadına hürmet duyulması gerektiğini, “ana, bacı, evlat, hepsi kadındır” ifadesiyle pekiştirir. Şiir genel olarak kadınların hem kültürde hem de toplumsal bellekteki yüce konumunu kutlar.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Sebayel, S. (2015). Şairler bele olur. *Azərbaycan*. Ağustos, 156.

Bu şiirde şair, âşık olduklarında şairlerin nasıl çalkantılı ve tutkulu yaşadığını anlatır. Şairler sevgiye kapıldıklarında bazen “deli-dolu” olurlar, ne kadar uzak durmaya çalışsalar da sonunda kendilerini o aşkın içinde bulurlar. Toplumda yer bulmakta zorlandıklarını, dünya onlara dar geldiğini ve daima yaralı kaldıklarını vurgular. Zaman çarkı yüz kez dönse bile, şairin kaderi her defasında aynı hüzne döner. Rüzgâr bile dertlerine aldırmandan eser gider; sonuçta hem akıllı hem deli olan şairin talihi “kara” kalır.

Şiir

Lirik

Koşma

Sebayel, S. (2015). Geceyarı ohuyan guş. *Azərbaycan*. Ağustos, 156- 157.

Bu şiirde şair, yuvasından uzak bir kuşun dertli şarkılarını dinleyerek onun acısını merak eder. Kuşa, “Neden böyle içli okuyorsun, yoksa yuvan mı boş, derdin mi var?” diye sorar. Kuşun yalnızlığına ortak olmak ister, hatta kuşun dilini anlamayı ve şarkılarını bir destana dönüştürmeyi düşler. Sonunda kuşa “boş yuvana dön” diye seslenir; çünkü o kuş hem şairin hem de kendisinin yüreğinde derin bir hüznü bırakır.

Şiir

Lirik

Semai

Sebayel, S. (2015). Gısgana gısgana. *Azerbaycan*. Ağustos, 157.

Bu şiirde şair, sevdiğine karşı yoğun bir kıskançlık ve özlem duyar. “Gısgana gısgana” tekrarları, bu kıskançlığın ve tutkunun ritmini yansıtır. Şair kendini sazın teline, sevgiliyi ise mızraba benzetir; onunla iç içe olup aynı ezgide birleşmek ister. Ancak sevgi, kıskançlık ve acı iç içe geçmiş hâlde devam eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mirseyid, A. (2015). Şairin ölümü. *Azerbaycan*. Eylül, 3.

Bu şiir, bir şairin kendi ülkesinde yaşadığı acıları ve yalnızlığı anlatır. Şair, Azadlık Meydanı’nda vurulduğunu söyler ve bunun hem bedensel hem de ruhsal bir yara olduğunu ima eder. Vefasız dostlardan bahseder, dualar ister ve kitapçıdan şiir kitabını almayı önerir. Mısraların arasına bir “hoşça kal” gizler ve hayatının son demlerinde bile şiire sarılır. Şair, kendi ülkesinin gerçeklerini iyi bildiğini vurgular ve burada şairlerin kanının petrol kadar değer görmediğini söyler. Sonunda dostların onu terk etmesiyle şiir, sessizce kaybolan bir şairin dramını gözler önüne serer ve yine de bir gün kapıların açılacağına dair bir umut bırakır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Mirseyid, A. (2015). Ay melanholyası. *Azerbaycan*. Eylül, 4.

Bu şiir, melankolik bir ruh hâlini ve duygusal bir çalkantıyı anlatır. Şair, karanlıkların onu götürdüğünü söyler ve gözlerinde belirsiz bir sevgi ya da yalan

olabileceğinden bahseder. Eski hatıralar canlanır, denizden gelen soğuk bir rüzgâr hissi şiirin hüznünü güçlendirir. Şair, kırılmış hayalleri ve kanayan yaralarıyla baş etmeye çalışırken bir taş gibi susmayı seçtiğini, fakat yine de sevdiğini söylemeden duramadığını dile getirir. Tüm bu acıya rağmen sevdiği kişiden vazgeçmediğini vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Yağmur meleyinin heyalı ile söhbet. *Azerbaycan*. Eylül, 4.

Bu şiir, “yağmur meleği” olarak tasvir edilen bir hayale seslenir. Şair, yalnızlık içinde geçmişle ve düşleriyle konuşur; sevginin, hüznün ve umudun iç içe geçtiği bir atmosfere işaret eder. Bir yandan gerçek hayatta var olmayan bu “meleğin” huzurunu ararken diğer yandan “ya bir şans ver bana suçlu bende’ye” diyerek yeniden şair olmaktan korkar, çünkü uyanınca tek gerçeğin acı olduğunu düşünür. Sonuçta şiir, bir rüya ile gerçeğin arasında sallanan, melankolik bir iç dünyayı yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Yağmur meleyinin heyalı ile söhbet. *Azerbaycan*. Eylül, 4- 5.

Bu şiir, yalnızlığını farklı sanat akımları (kübizm, empresyonizm) ve mekânlar (Tebriz, Paris) üzerinden anlatan bir iç yolculuğu betimler. Don Kişot’a yazılan mektuplar, Maleviç’in karesi ve aynalar gibi semboller, parçalı ve çok boyutlu bir

yalnızlık hissi yaratır. Şair, kırılan şarap kadehinden yükselen acıyla resim ve şiiri harmanlayarak kendi ruhsal karmaşasını gözler önüne serer.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Avtoportret çizimleri. *Azerbaycan*. Eylül, 5.

Bu şiir, şairin kendi ruh hâlini ve yalnızlığını oto portre benzetmeleriyle anlatır. Aynalar, konyağın verdiği teselli ve soğuk kış akşamları, şairin içsel yolculuğunu derinleştirir. Evdeki boşluk, yarım kalmış bir portre ve paylaşılamayan sözcükler, tek başına çırpınan bir ruhun izlerini taşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Mona liza şopenin prelüdü ve sen. *Azerbaycan*. Eylül, 6.

Bu şiir, Mona Lisa resmi, Chopin'in prelütleri ve ortak anıları bir araya getirir. Şair, eski fotoğraflarda bir sevgiliyi arar; bazen Baltık Denizi kıyılarında, bazen Tallinn'de balık kokusunda, bazen de kafe duvarındaki Mona Lisa tablosunda izler bırakır. Chopin'in müziğiyle hüznün ve umut iç içe geçer. Şair, aynalarda ayrılığın izlerini görür ama içinde son bir umut çiçeği taşıyarak sevgilinin gözlerini aramaya devam eder. Sonunda, yazdığı şiirleri rüzgârlara, kuşlara ve denize okuyarak yalnızlığını paylaşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Şeir haggında şeir. *Azerbaycan*. Eylül, 6.

Bu şiir, bir insanı uykusundan uyandırır ve ay ışığının büyüğü etkisini gösterir. Şair, yatağında bıraktığı rüyayı geride bırakıp pencereden dışarı bakar. Bulutların arasından nazlı nazlı süzülen ay hem şairin iç dünyasını aydınlatır hem de duvar saatinin yankıları ve bir kadının gözyaşlarıyla birleşerek hüznü bir atmosfer yaratır. Bir kadeh şarap ve hayal dolu bir yol, şairin düşlerini genişletir; ay ışığı, şiirin içten gelen büyüğü her nefeste yeniden canlandırır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Feyyad hamisin macerası. *Azerbaycan*. Eylül, 7.

Bu şiir, Paris'teki Apollinaire Sokağı'nda yağmurlu bir geceyi anlatır. Şair, yağmurun ve nostaljik şarkıların oluşturduğu atmosferde kırmızı şarabı ve Piaf'ın sesini duyar. Aynı anda geçmişle şimdiki zaman birleşir; şair bir dönem kendini “yağmur meleği” gibi hissettiğini hatırlar. Bu duygu karmaşasıyla aşkı, hüznü ve kentin büyüğü yansıtan kısa ama etkileyici bir şiir ortaya çıkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Totemle kompozisiya. *Azerbaycan*. Eylül, 7- 8.

Şiir, şairlerin insanlık için umutları ve sevdaları kanlarıyla yazmalarını anlatır. Doğa ve bulutlar, şairlerin duygularına eşlik eder. İnsanlığın acıları ve umutları, şiirin ana

temasıdır. Şairler, birbirlerine destek olurken Tanrı dağlarında yolculuğa çıkar ve insan sevgisini yüceltir.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Mirseyid, A. (2015). Nar çiçeklerinin sirri. *Azerbaycan*. Eylül, 8.

Şiir, nar çiçeklerinin gizemini ve yalnızlığın derinliğini anlatır. Nar ağacı çiçek açarken doğayla bir uyum yakalar; bulutlar, yağmur ve uzaklardan gelen anılar yalnızlığı şekillendirir. Şair, bazen bir yağmur damlasında, uçan kuşta veya eski bir fotoğrafta geçmişe ve duygulara dokunur. İçinde nar çiçeklerinin sırrını taşıırken dünyayı hayal ettiği gibi görmek ve düşünmek ister. Gökyüzü, umut dolu kuşların kanatlarında mavilikle yeşil bir ahenk yaratır. Şair, bu umutla dua ederek dünyaya seslenir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Sevgi neğmesi. *Azerbaycan*. Eylül, 85.

Şiir, sevginin derin ve dokunaklı bir anlatımıdır. Rüzgârla başlayan, sevgilinin uzaklara savruluşunu anlatan bu duygu, doğanın içinde betimlenir. Rüzgâr, bulutlar ve deniz sevginin tanıkları olur. Şair, sevgilisine fısıldar, parmakları incecik titrer.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Ağ bulud ağlaya seni. *Azerbaycan*. Eylül, 85- 86.

Bu şiir, insanın bir yolculuğa çıkmasını ve ardında iz bırakmadan kaybolmasını anlatır. Yolcu, ne bir iz bırakır ne de bir ses eder. Uzaktaki bir yalnızlıkta var olurken ne yüzüne bir yüz bakar ne de sesini birisi duyar. Rüzgâr, bulut gibi alır onu; deniz kucaklayıp saklar, izleri dalgalar siler. Denizle birleşip varlığını sonsuzluğa bırakır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Ağ bulud ağlaya seni. *Azerbaycan*. Eylül, 86.

Bu şiir, kaybolan bir sevgiliyi ve onun ardından yaşanan derin hüznü anlatır. Şair, denizin enginliğinde anılarını arar ve geçmişle yüzleşir. On yıl boyunca süren bu bekleyiş, yürekte silinmeyen bir iz taşır. Şair, sevgilinin ismini unuttur gibi olur ama içindeki boşluğu her gün yeniden hisseder. Dalgalar, hasreti katlar ve gözyaşları hayal kırıklığıyla birleşir. Sonunda şair, anıların acısını büyüten bu bekleyişe bir isim arar, fakat onu isimlendirmekte zorlanır. Böylece şiir, kalpte dinmeyen bir özlemi ve geri dönmeyen bir aşkın sessiz acısını sembolize eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Salhım söylediler. *Azerbaycan*. Eylül, 86- 87.

Şiir, salkım söğütler altında saçını kesen bir kadının iç dünyasını anlatır. Şair, bu kesme eylemiyle kadının acılarını ve geçmişini bir kenara bıraktığını sezdirir. Saç

telleri rüzgârda uçuşurken umuda ve yeni başlangıçlara kapı aralar. Şiir, küçük bir değişimin insanın kalbinde büyük dalgalanmalar yarattığını gösterir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Deyim ki, darıhıram.⁷⁹*Azerbaycan*. Eylül, 87- 88.

Şiir, insanın içindeki daralmayı ve belirsizliği anlatır. Şair, sorularla dolu iç dünyasında derman arar ve ayrılığın izlerini ruhunda taşır. Hayatın getirdiği yorgunluk karşısında suskun bir yardım çağrısı yapar ve “diyorum ki, daralıyorum” diyerek içindeki sıkıntıyı dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Götürüb gedirem seni özümle. *Azerbaycan*. Eylül, 88.

Bu şiir, sevgilinin yüzüne bakarken duyulan derin duyguları anlatır. Şair, sevgilisinin gözlerinden huzur ve umut arar. Aralarındaki mesafe ve yaşanan zorluklar, duygusal bir gerilim oluşturur. Sevgilinin gözlerinde umut görürken bu umutların gerçekleşmemesinden dolayı üzüntü duyar. Şiir, sevginin karmaşıklığını ve insanın içsel mücadelelerini işler.

Şiir

Lirik

⁷⁹ Diyorum ki, daralıyorum.

Serbest nazım

Tağızade, R. (2015). Yığacam üzünün gırışlarını. *Azerbaycan*. Eylöl, 88.

şiir, insanın içindeki daralma hissini ve yaşadığı duygusal zorlukları anlatır. şair, kalbindeki sıkışmışlığı ve belirsizlikleri ifade eder. Hayatın getirdiğı ağır yükler karşısında umut arar ve bu süreçte duygusal bir mücadele yaşar. Ayrılığın yarattığı boşluk ve yalnızlık, şairin ruhunda derin izler bırakır. Bu duygularla başa çıkmaya çalışırken şair içsel bir dönüşüm sürecinden geçer.

şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Göyde doğan sevgiler. *Azerbaycan*. Eylöl, 88- 89.

Bu şiir, gökyüzünde doğan sevgilerin doğasını sorgular. şair, bu sevgilerin kalıcı olup olmadığını ve gökyüzündeki yıldızlar gibi parlak mı yoksa geçici mi olduğunu düşünür. Sevgilerin zorluklar karşısında nasıl şekillendiğini ve insanların bu sevgilere nasıl tepki verdiğini anlatır. Gökyüzündeki sevgilerin insanlara umut ve ilham verdiğini vurgular.

şiir

Lirik

Çapraz uyak

Tağızade, R. (2015). Deniz, sene gül getirmişem. *Azerbaycan*. Eylöl, 89- 90.

Bu şiir, denizin genişliğinde yaşanan duygusal sıkışmayı anlatır. şair, sevginin izlerini denizin derinliklerinde arar ve içsel bir boşluk hisseder. Sevginin getirdiğı zorluklar ve ayrılığın acısı, şairin kalbinde derin izler bırakır. Denizin dalgaları gibi

duygular yükselir ve şair, bu duygularla başa çıkmaya çalışır. İçsel mücadele ve yalnızlık, şiirin ana temalarını oluşturur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Tağızade, R. (2015). Son görüş yine de payıza düştü. *Azerbaycan*. Eylül, 90.

Bu şiir, sonbaharın gelişiyle birlikte doğanın değişimini ve insanın bu değişim karşısındaki duygularını anlatır. Şair, yaprakların dökülmesini ve havanın soğumasını gözlemlerken içsel bir hüznün ve melankoli hisseder. Rüzgârın esişiyle yaprakların dans etmesi, geçişin kaçınılmazlığını ve zamanın akışını simgeler. Şiir, doğanın döngüsellği üzerinden insanın yaşamındaki geçicilik ve özlem duygularını işler.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Teyyub, F. (2015). Gedir e.. *Azerbaycan*. Eylül, 107.

Bu şiir, zamanın durdurulamaz akışını ve hayatın geçiciliğini anlatır. Şair, geçmişin güzelliklerine ve içindeki umuda tutunmaya çalışsa da zaman her şeyi yıkıp götürür. Solan bahçeler, dökülen gözyaşları ve yıkılan değerler karşısında insan çaresiz kalır. Zaman, su gibi akar ve hiçbir şeyi geride bırakmaz.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Teyyub, F. (2015). Semimiyyet. *Azerbaycan*. Eylül, 107- 108.

Şair bu şiirinde samimiyet ve alçak gönüllülük değerlerini anlatır. Tanrı'nın verdiği nimetleri gösteriş yapmadan kabul eder ve “ben” diyerek övünmez. Doğada, bir çam ağacında diken bile bitse ona saygı gösterir. İnsanların onun hakkında ne düşündüğüyle ilgili yalan söylemez ve sahte bir zenginlik sergilemez.

Şairin kalbi iyilikle doludur, herkes onun samimi olduğunu bilir. Dostları da onun içtenliğine güvenerek samimiyetini takdir ederler. O, dostluk yolunda fedakârlık eder ve sevgiyi her varlığa eşit bir şekilde sunar. Ancak bazen samimiyeti yanlış anlaşılır ve insanlar onu yargılar. Buna rağmen şair, zor durumda olan birine yardım etmeye her zaman hazırdır, büyüklük karşısında eğilir, küçüğe destek olur. Kısacası, şair hayatında samimiyeti ve dürüstlüğü en büyük erdem olarak kabul eder.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Teyyub, F. (2015). Görüm. *Azerbaycan*. Eylül, 108.

Bu şiir, insanın kırılğanlığını ve ölüm karşısındaki çaresizliğini anlatır. Şair, bir ağacın kesilmesine tanık olduğunda, bunun kendi varlığına dokunan bir acı gibi olduğunu hisseder. Baltalı bir adam gördüğünde ise başının kesileceği korkusunu yaşar ve bu durumu derinden duyar.

Şair, Tanrı'ya içten bir yakarıшта bulunur; dileklerini ve isteklerini anlatır. Gökyüzü ve yeryüzü bile bu dileklere muhtaçken kendisini bir anlık bir ağaç gibi görmesini ister. O an geldiğinde, kesilen bir ağacın çıkardığı sesin, kendi acısının yankısı olacağını dile getirir.

Şiir

Lirik

Koşma

Teyyub, F. (2015). Oğlum. *Azerbaycan*. Eylül, 108.

Bu şiir, bir babanın oğluna duyduğu derin sevgiyi ve çaresizliğini anlatır. Oğlunun hayatındaki başarısızlıklar ve kayıplar babayı derinden yaralar. Ona yeniden ayağa kalkmasını söylerken kendi umutsuzluğunu ve kırılan hayallerini de dile getirir. Oğlunu yıldızlara, aya benzetir; fakat oğlunun acı çekmesi, babayı da çaresiz bırakır. Kendini değersiz, yalnız bir toprak gibi hisseder ve bir baba olarak yetersiz kaldığını düşünerek oğlundan bağışlanmayı ister.

Şiir

Lirik

Koşma

Teyyub, F. (2015). Şeir ohuyun. *Azerbaycan*. Eylül, 109.

Bu şiir, insanlara şiirin önemini hatırlatan bir çağrıdır. Şair, hayatını yalnızca mal, mülk ve nefis peşinde koşarak geçirenlere seslenir. Onlara, yoksulların yüzlerine, solan umutlarına ve yaşanan çaresizliklere bakmalarını ister. Şair, yürekleri taşlaşmış, sevgiden yoksun insanlara, şiirin ruhu yumuşatan ve duyguları canlandıran gücünü hatırlatır. Her şeye rağmen, bir an olsun durup şiir okumalarını ve hayatı daha derin anlamalarını önerir.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Teyyub, F. (2015). *Dua. Azerbaycan*. Eylül, 109.

Bu şiir, bir insanın çaresizlik içinde Tanrı'ya yakarışını anlatır. Şair, hayat yolunun dumanlı ve belirsiz olduğunu dile getirir; içinde korkular, yüzünde ise endişeler taşır. Aniden birinin ona para istemek için yaklaşmasından ya da çaresizlikle karşılaşmaktan korkar. Parası olmayanın dünyada değer görmesinin zor olduğunu vurgular. Tanrı'ya yalvararak ya onu insanlar karşısında mahcup etmeyecek bir zenginlikle donatmasını ya da yokluk karşısında yüzünü kara çıkarmayacak bir sabır ve güç vermesini ister.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Teyyub, F. (2015). *Garanguş*.⁸⁰*Azerbaycan*. Eylül, 110- 111.

Bu şiir, kırlangıç kuşuna duyulan özlemi ve içsel bir yalnızlığı anlatır. Şair, kırlangıcın bir türlü yuvasına dönmediğini görüp ona seslenir, eski günlerin hatıralarını yad eder. Onun sesini duyamamak, içindeki derin bir boşluğu ve yurduna duyduğu sevgiyi daha da büyütür. Şair, kırlangıcın yuvaya dönüşünü vatanın bir parçası olarak görür ve geri dönmesini umut eder.

Şair, hayatın zorlukları içinde yaşadığını, mutluluğu bulmanın kolay olmadığını dile getirir. Yolundan sapmaz, mücadelesini sürdürür ve Tanrı'dan dolu bir yürek ister. Bir yandan şehir hayatının zorluklarıyla baş ederken kalbinde köyüne, doğduğu toprağa özlem taşır. Her ne kadar hayatını şehirde sürdürse de, köyü ve doğayla olan bağını asla unutmaz. Şair, bu iki dünya arasında sıkışsa da yaşamına devam eder.

Şiir

Lirik

⁸⁰ Kırlangıç kuşu.

Çapraz uyak

Teyyub, F. (2015). Hollandiyada yaşayan gızım nergize. *Azerbaycan*. Eylül, 111.

Bu şiir, bir babanın uzak diyarlarda, Hollanda'da yaşayan kızına duyduğu özlemi ve endişeyi dile getirir. Şair, kızının gurbet ellerde olmasının kaderin bir cilvesi olduğunu düşünür ve yolların kendilerini ayırmasından yakınır. Kızının yaşadığı soğuk evleri, yabancı insanların ilgisizliğini ve yalnızlığını hisseder; uzak topraklarda sıcak bir yuva arayışının ne kadar zor olduğunu anlatır.

Şair, kalbinin sevgiyle dolmasını, kederden uzak bir yaşam sürmeyi Tanrı'dan diler. Yolunun aydınlık olmasını isterken gurbetin zorluklarına karşı dayanabilmesini umar. Dünyanın düzenine bakar ve gurbetin, bir ninenin ya da dedenin sıcak sevgisini arayan bir çocuk gibi olduğunu ifade eder. Son olarak dikenli sınırların, ayrılıkların ve sessiz acıların içinde kaldığını, derdinin daha da derinleştiğini dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Kerem, R. (2015). Galır nişaneler. *Azerbaycan*. Eylül, 123- 124.

Şiir, kara haberlerin ve yalanların insan hayatındaki derin etkilerini anlatır. Yarım kalan yuvalar, yollar ve kırık umutlar; insanın yaşadığı acıları ve kayıpları simgeler. Ani ve yıkıcı haberler umutları yok eder, geride sadece hatıralar ve izler kalır. Şair, toprağa inen sevgilerle hayatın son bulduğunu, ancak geride nişanelerin (izlerin) kaldığını vurgular. Bu izler, insanın varoluşunun sessiz tanıklarıdır.

Şiir

Lirik

Koşma

Kerem, R. (2015). Vaht o vaht deyil. *Azerbaycan*. Eylül, 124.

Şiir, zamanın değişimi ve insan hayatındaki kaybolan değerleri işler. Şair, mutluluk, umut ve eski güzelliklerin artık eskisi gibi olmadığını vurgular. Zamanla her şeyin yıprandığını, hayallerin ve geçmişin silinip gittiğini anlatır. Geçmişle bugünün arasındaki farkı, "vah o vah" diyerek zamanın eski halini özlemle anar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerem, R. (2015). Bir de gelsem bu dünyaya. *Azerbaycan*. Eylül, 124.

Şiir, insanın yalnızlık arzusunu ve hayatın karmaşasından kaçışını anlatır. Şair, "Bir daha gelsem bu dünyaya" diyerek yaşamı yeniden seçme şansı olsa, yalnız bir insan gibi yaşamayı tercih edeceğini vurgular. Dertlerini, sırlarını kendine saklayarak başkalarına yük olmadan bir hayat sürmek istediğini belirtir. Kaderin getirdiklerini değiştiremeyeceğini ve insan gibi ölüp gitmenin kaçınılmaz olduğunu kabul ederken yalnız bir yolculuğu tercih eder. Bu, bir tür iç huzur ve kaçış arayışıdır.

Şiir

Lirik

Semai

Kerem, R. (2015). Yurddan perik düşenlerin. *Azerbaycan*. Eylül, 124- 125.

Bu şiirde, "yurttan uzak düşenlerin" hayatı anlatılır. Yurttan uzak olanın evi ıssız, çiçeği soğuktan donmuş, ağacı meyvesiz kalır. Evler harap olur, hayvanlar bakımsızlıktan nal bulamaz. Hatta zindanlar bile mahkûmsuz kalır. İnsan ne kadar

eğlense de, ne kadar dost bulsa da, derdini paylaşacak biri olmazsa acıları yine de yalnız kalır. Bu yalnızlık, yurttan uzak düşmenin getirdiği ağır bir yük olarak hissedilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerem, R. (2015). Anamın hatiresine. *Azerbaycan*. Eylül, 125.

Bu şiirde, annenin hatırasına duyulan derin özlem ve acı anlatılır. Şair, annenin mezarı başında durur ve fotoğrafına bakar, ancak o fotoğraf ne kadar değerli olsa da annenin yerini tutamaz. Taştan, topraktan, soğuk mezardan bir ana olmaz. Annesinin yaşamını hatırlarken onun hayatını zorluklar, yokluklar ve çileler içinde geçirdiğini vurgular. Annesi, yükünü sessizce taşıyan bir kahraman gibi, kışın karı altında, suyun altında yaşamış ve her türlü zorluğa göğüs germiştir.

Şair, annenin iyilikle dolu kalbinin gariplere, yetimlere ağladığını, her sıkıntıyı sessizce omuzladığını hatırlar. Annesinin yaşadığı hüznler, kar taneleri gibi yeryüzüne düşmüş, hatıralarını kalbine kazımıştır. Şiir boyunca annenin hatırası bir yol gösterici gibi, şairin iç dünyasında yankılanarak ona yol gösterir ve yüreğini hüznle doldurur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Kerem, R. (2015). Azalan deyil. *Azerbaycan*. Eylül, 125- 126.

Bu şiir, vatanın azalmayan acısını ve yozlaşan değerleri ele alır. Yalan uğruna fedakârlık yapanlar, sahte yeminlerle vicdanını satanlar anlatılır. Karabağ'dan Araz'a kadar vatanın derdi büyüktür ve dile gelmeyen acılar derman bulmaz. Vatanın derdi, onun ayrılmaz bir parçasıdır; vatan dertle özdeşleşmiştir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Kerem, R. (2015). Açıldı bu gapı. *Azerbaycan*. Eylül, 126.

Bu şiirde, bir kapının açılması ve içeriye geçişle birlikte sırların, duyguların ve derinliklerin keşfi anlatılır. Şair, kelimelerin ve şiirlerin sırları açma gücüne vurgu yapar. Kapılar bazen açılır, sırlar görünür, ama her sır bir başka sırrın kapısını aralar. Şair, bu derin anlamları ararken kendi içinde izler ve duygularla dolu bir yolculuğa çıkar. Kapılar nadiren açılır; her biri nadide bir anın habercisidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Kerem, R. (2015). Ağlımla zarafat. *Azerbaycan*. Eylül, 127.

Bu şiirde, şair aklıyla şakalaşır ve onunla bir iç hesaplaşma yaşar. Aklının bazen oyunlar oynadığını, ihtiyaç duyduğu anda ortadan kaybolduğunu söyler. Onsuz yaşamaya alıştığını, fakat bu durumun eksiklik yarattığını dile getirir. Şair, aklını geri dönmeye davet etmez, çünkü artık onu anlamış ve onunla barışmıştır. Aklının rüzgârlarla sürüklenmesine izin verir, ama onu aramaktan da vazgeçmez. Bu, insanın kendi düşünceleri ve iç dünyasıyla olan ince bir mücadelesidir.

Lirik

Serbest nazım

Ehmed, G. (2015). Gözleme otağı. *Azərbaycan*. Eylül, 158.

Bu şiir, tren istasyonunda yaşanan ayrılığın ve özlemin derin hüznünü anlatır. Sessizliğin ve soğukluğun hâkim olduğu bir ortamda, şair dağılan hatıralarını toparlayamaz ve kimsesiz bir kuş gibi bu acıyla baş başa kalır. İç dünyasında büyüyen bu sessizliği, özlem odasından çıkıp gitmekle sonlandırmak ister, fakat ayrılıklara taş atsa da onları unutamaz. Şiir, ayrılığın insan ruhundaki derin izlerini sade ve etkileyici bir dille yansıtır.

Lirik

Koşma

Ehmed, G. (2015). Bir varag imiş. *Azərbaycan*. Eylül, 159.

Bu şiir, insanın içindeki dertleri ve sevinçleri yeniden tanıma sürecini anlatır. Şair, mutluluğun aslında geçici bir teselli olduğunu ve hayatın gerçek yüklerini örten bir yama gibi olduğunu fark eder. Zamanın sırları artık saklamadığını, duyguların ve hislerin ise kontrolsüz bir şekilde dalgalandığını dile getirir. Geçmişteki saf sevgilerin ve gençlik hayallerinin artık sadece birer anı olarak kaldığını, yazdığı her şeyin ise dertlerle dolu bir sayfaya dönüştüğünü ifade eder. Şiir, dertlerin insan hayatında bıraktığı izleri ve bu izlerin kaçınılmaz bir kader gibi algılanışını etkileyici bir şekilde yansıtır.

Lirik

Çapraz uyak

Ehmed, G. (2015). Bundan o terefehatirelerdi. *Azerbaycan*. Eylül, 159.

Bu şiir, geçen zamanın geri dönülmezliğini ve yaşanmışlıkların sadece hatıralar olarak kaldığını dile getirir. Şair, geçmişe duyduğu özlemle artık ne yeniden genç bir delikanlı olabileceğini ne de sevdiği kişinin bir daha gençliğini yaşayabileceğini ifade eder. Zamanın getirdiği yorgunlukla yolların sonuna uzanamayacağını, korkularının ve soğuk dünyanın insanı kaçınılmaz bir sona götürdüğünü anlatır. Gelecek artık yalnızca hatıralarla sınırlıdır; ne şair ne de sevdiği kişi eskisi gibi olabilecek, geçen zamanın izleri silinemeyecektir. Şiir, hayatın geçiciliğini ve zamanın izleriyle yüzleşmeyi hüznü bir dille işler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ehmed, G. (2015). Haçan govuşduğ ki. *Azerbaycan*. Eylül, 159- 160.

Bu şiir, kavuşamamış bir aşkın derin acısını ve ayrılığın yarattığı boşluğu dile getirir. Şair, sevdiğine "ayrılalım" demesinin anlamını sorgular, çünkü bu aşk hiç tam anlamıyla yaşanmamıştır ki ayrılık bir gerçek olsun. Birlikte geçirilen zamanların sınırlılığı, özlemin derinliğiyle daha da büyür. Sevdiği kişi ne kadar yakın gibi görünse de, aradaki mesafeler her zaman çok uzaktır.

Bu seveda, bir rüya kadar karmaşık ve gerçeklikten uzaktır; şair, bu rüyayı yazdığı bir deftere kilitleyip bırakmayı önerir. Yollar, yüzlerdeki sabır kadar tükenir, ancak sevilen kişi hep bir hayalin ötesinde kalır. Şair, dertle yoğrulmuş yaşamını sorgular ve yıllar geçtikçe alın çizgilerinde bu ayrılık yollarını bulur. Ayrılığın yalnızca bir kavuşma anının varlığıyla anlamlı olduğunu vurgulayarak sevdiğinin tekrar

hayatından çıkıp gitmesini hüznle karşılar. Şiir, yaşanmamış bir aşkın burukluğunu ve bunun insan ruhundaki derin izlerini güçlü bir şekilde yansıtır.

Şiir

Lirik

Semai

Ehmed, G. (2015). Böyüyür. *Azerbaycan*. Eylül, 160.

Bu şiir, yalnızlık ve ayrılığın insan ruhunda bıraktığı derin izleri anlatır. Şair, sevdiğinden uzak geçen ömrün acısını taşıırken bu kederin her an daha da büyüdüğünü hisseder. Ayrılığın ve vefasızlığın izleri hem yolları hem de kalbi doldurur. Hayatın yazgısı kabul edilse de, acının yükü taşındıkça insanın içinde daha da büyür ve ağırlaşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ehmed, G. (2015). Adam. *Azerbaycan*. Eylül, 160- 161.

Bu şiir, insanın acılarla ve kederlerle dolu hayatındaki mücadelesini ve varoluşunun ağırlığını anlatır. Şair, bu dertlerin içinde insanın nasıl sıkıştığını, yalnızlıkla ve dualarla nasıl baş etmeye çalıştığını dile getirir. Hayat, bir yandan uzak ve yakın ilişkilerle karmaşılaşırken diğer yandan insanı içsel bir hesaplaşmaya sürükler.

Şair, kendi yaşamında sabırla yaralarını sarmaya çalıştığını ancak dünyanın zalimliği ve sevgisizlikle dolu olduğunu vurgular. Kaderin ve dünyanın yarattığı zulüm, umutları boşa çıkarır ve hayat, bir döngü içinde sürekli yinelenen kederlerle geçer. Şiir, insanın yaşadığı acının, umutsuzluğun ve yalnızlığın izlerini ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Ehmed, G. (2015). İnanmır üreyim. *Azerbaycan*. Eylül, 161.

Bu şiirde şair, geçmişte yaşadığı acıları, hayal kırıklıklarını ve duygusal yıkımları ifade eder. Sevgi ve umut dolu bir yüreğin, zamanla güvenini ve inancını kaybettiğini dile getirir. Şair, gözyaşlarının içindeki acıları yıkayıp temizleyemediğinden bahseder. Kalbinin, geçmişte yaşadığı yaraların etkisiyle tekrar inanamaz hale geldiğini belirtir. Zamanın hızla geçmesi ve anıların yerini başka duygulara bırakması anlatılır. Ancak her şeye rağmen, şairin kalbi artık neye inanacağını bilemez hale gelmiştir. Bu, derin bir kırgınlık ve yabancılık hissini yansıtır. Duygusal olarak dokunaklı bir şekilde, şairin kalbinin geçmişten kalan yüklerle hâlâ mücadele ettiğini ve yeni bir başlangıca kapalı olduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Melikzade, H. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Eylül, 162.

Bu şiirde şair, insanın çelişkili doğasını, güvenilmezliğini ve hayatın geçiciliğini sorgular. Dertlerin ve yalnızlığın şairi yıprattığını, ancak bunun bir kabul sürecine dönüştüğünü ifade eder. İnsanlar arasındaki kıskançlık ve yanlış anlamaların, hatta ölümden sonra bile devam ettiğini vurgular. Toplumun baskıları ve bireysel özgürlüğün kısıtlanması, şairin duygu dünyasında derin bir hüznü bırakır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Melikzade, H. (2015). Mene bu günahı bağışla, Tanrı. *Azerbaycan*. Eylül, 163.

Bu şiirde şair, Tanrı'ya yönelerek içindeki sevgiyi, hayal kırıklıklarını ve çaresizliğini dile getirir. Şair, aldanışlarının ve yalnızlığının kaynağını sorgular. Buna rağmen affedilmeyi talep eder. Duygusal olarak derin bir şekilde, insan ilişkilerindeki kırılganlığı ve modern dünyada merhametin kayboluşunu işler. Sevgi, umut ve ruha dair özlemlerle şair, Tanrı'ya sitemkâr bir yakınlık arayışı içindedir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Melikzade, H. (2015). Sosial peysaj. *Azerbaycan*. Eylül, 163- 164.

Bu şiirde şair, modern toplumun çelişkilerini ve insanın yalnızlaşmasını ele alır. Sahte tebessümler, derin düşünceler ve hayal kırıklıkları, şairin zihninde karmaşık bir sosyal manzara çizer.

Şair, insanların dualarında bile içtenliğin azaldığını, yoksulluğun ve çaresizliğin hayatta iz bıraktığını vurgular. Betonlaşmış şehirlerin arasında, açlıkla mücadele eden çocuklar ve refah içinde yaşayanların çelişkisi dikkat çeker. Zamanın karmaşası, insan ilişkilerindeki uzaklığı ve yüzeyselliği derin bir hüznle anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Melikzade, H. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Eylül, 164.

Bu şiirde şair, hayatın getirdiği korkuları, yalnızlıkları ve çaresizlikleri işler. Çocuk gibi savunmasız bırakıldığını hissederken dünyanın yükü altında ayakta kalma mücadelesini dile getirir.

Şair, insanlardan beklediği desteği bulamayışını, hayal kırıklıklarını ve sevgideki kayıplarını anlatır. Hayatın zorluklarına rağmen, Tanrı'dan yolunu bulması için yardım ister. Sevginin tadını yitirdiği bir dünyada, kaderin ters yüz ettiği anılarla barışmaya çalışır.

Şiir

Lirik

Muhammes

Daşdılı, B. (2015). Daha mehebbetden yazmıram. *Azerbaycan*. Eylül, 165- 166.

Bu şiirde şair, yurdunun işgal edilmesi ve yaşadığı acılar nedeniyle sevgiden yazamayacak kadar derin bir hüznün içinde olduğunu dile getirir. Vatan hasreti, kayıplar ve duygusal yıkımlar, şairin kalemini aşk yerine memleket meselelerine yöneltir.

Şair, toprağını, dağlarını ve geçmişteki güzellikleri hatırlayarak işgalin yarattığı travmayı işler. Ancak sonunda, Karabağ'ın yeniden kazanılacağına olan inancını belirtir ve o zaman yeniden sevgiden yazabileceğini söyler. Şiir, derin bir acı ve umut arasında gidip gelen güçlü bir vatan sevgisi taşır.

Şiir

Pastoral

Çapraz uyak

Daşdılı, B. (2015). Dağların. *Azerbaycan*. Eylül, 166.

Bu şiirde şair, dağlara duyduğu derin sevgi ve özlemi dile getirir. Doğanın güzelliklerini, yaylaların huzurunu, otların kokusunu ve dağların ferahlığını coşkulu bir şekilde tasvir eder. Şair, dağların kendisi için bir sığınak, bir teselli olduğunu vurgular. Oradaki kaynaklar, hayvanlar ve bitkiler onun için hem huzurun hem de geçmişin hatıralarını taşır. Zirvelerin heybeti ve doğanın saf güzelliği, şairin duygularını güçlendiren bir ilham kaynağıdır. Dağlar onun için hem bir yuva hem de bir özgürlük simgesidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Daşdılı, B. (2015). Benövşeni.⁸¹ *Azerbaycan*. Eylül, 166- 167.

Bu şiirde şair, bir taşın içinde bitmiş menekşeyi sembolize ederek zorluklar içinde hayatta kalmayı ve direnişi anlatır. Menekşe, gaddar zamanların ve zalim koşulların içinde saf ve kırılgan bir güzellik olarak tasvir edilir.

Şair, menekşeyi doğanın, vatanın ve masumiyetin bir simgesi olarak görür. Hayatın zorluklarına rağmen, onun yaşama tutunma çabası, umut dolu bir direnişi yansıtır. Feleğin zalim darbelerine ve fitnelere karşı, menekşenin dayanıklılığı ve ayakta kalışı, insan ruhunun güçlenmesine dair bir metafor olarak kullanılır. Menekşe, acılardan doğan bir güzellik ve direncin sembolüdür.

Şiir

Lirik

⁸¹ Menekşe.

Çapraz uyak

Daşdılı, B. (2015). Ölmeye deyer. *Azerbaycan*. Eylül, 167- 168.

Bu şiirde şair, aşkın gücünü ve bir sevda uğruna her şeyi göze alabilecek yüce bir bağlılığı ifade eder. Şair, aşkın çölleri aşmak, yanıp tutuşmak, fedakârlık yapmak ve tüm zorluklara göğüs germek anlamına geldiğini anlatır.

Menekşe, Leyla, Şirin, Züleyha gibi efsanevi aşklardan ilham alarak sevgilinin uğrunda her türlü bedelin ödenmeye değer olduğunu vurgular. Şair, sevgiliyi ilahi bir güzellik ve yücelik mertebesine çıkarır ve onun için her engelin aşılabileceğini dile getirir. Aşkın, fedâkarlık ve sadakatle kutsallaştığını anlatan bir duygu selidir.

Şiir

Lirik

Koşma

Memmedli, F. (2015). İllerin. *Azerbaycan*. Ekim, 3- 4.

Şiirde şair geçmişini hatırlayarak yaşadığı anıları ve seçimlerini sorgular. Hayatta yaptığı seçimlerin doğru ya da yanlış oluşunu değerlendirir, zamanın hızla geçtiğini ve yaşamın değişkenliğini dile getirir. Şiir, insanın hatalarından, kazançlarından ve kayıplarından ders çıkarması gerektiğini vurgular. Aynı zamanda, geçmişe dönmenin mümkün olmadığını, ancak geçmişten alınan izlerin ve derslerin insanı şekillendirdiğini anlatır.

Şiir

Pastoral

Çapraz uyak

Memmedli, F. (2015). Bahar ritimleri. *Azerbaycan*. Ekim, 4- 5.

Şiir, baharın gelişini doğanın ritimleriyle anlatır. Yağmurun toprağı canlandığı, doğanın yeniden hayat bulduğu bir süreci betimler. Baharın simgesi olan çiçeklerin uyanışı ve karların erimesiyle birlikte doğanın coşkusu dile getirilir. Bu süreçte doğa hem saflığı hem de geçiciliğiyle göz kamaştırır. Baharın, tabiatın içten gelen bir dansı ve ritmiyle ortaya çıktığı, insanların bu güzelliğı hayranlıkla izlediğı bir atmosfer yaratılır. Şair, baharın getirdiğı ferahlık ve tazeliğı övgüyle işler.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Bahır. *Azerbaycan*. Ekim, 5.

Şiir, insanın kendi benliğıyle yüzleşmesini ve hayata dair derin bir sorgulama sürecini işler. Şair, kendisini çevresindeki izlerle karşılaştırır ve iç dünyasındaki yansımaları sorgular. Mutluluğun, umutların ve adaletin eksikliğinden yakınır. Doğanın, taşların ve gözyaşlarının bile bu acıyı hissettiğini ifade eder. İnsanlığın savaşılarla, düşüncesizce hareketlerle kendine zarar verdiğini ve bu durumun çevrede bile yankı bulduğunu dile getirir. Şiir, insanın kendi iç dünyasında ve dış dünyasında dengeyi bulamamasına duyulan derin bir hüznle sonlanır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 5- 6.

Şiir, hayatta yaşananların ardından bir olgunlaşma ve hesaplaşma sürecini anlatır. Şair, denediğı, öğrendiğı ve yorulduğu bir yolculuğun sonunda huzuru arar. Hayatın sırlarını ve anlamını çözmek için çabaladığını, ancak artık bildiklerini paylaşma ve

hakikati savunma zamanının geldiğini ifade eder. Adaletsizlik ve yalanla mücadele etmeye, doğruyu söylemeye çağrı yapar. Şiir, iç hesaplaşmanın ardından bir barışma ve insanlara doğrulukla rehberlik etme çağrısıyla sonlanır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Elim.⁸²*Azərbaycan*. Ekim, 6.

Şiirde "Alim," bilgelik, ilim ve maneviyatın bir simgesi olarak işlenir. Şair, hayallerinde ve düşüncelerinde bir rehber olarak beliren bu figürü, dualarıyla, kutsamalarıyla ve yaşamdaki anlamıyla betimler. Âlim, geçmişte bir lider, bir sultan gibi güçlü bir kişilikken aynı zamanda güven ve destek kaynağıdır. Şairin hayatında yol gösterici bir ışık gibi parlayan Âlim, zamanın ötesinde bir değer taşır. Şiir, bilginin ve hikmetin yaşamı nasıl şekillendirdiğini duygusal bir dille aktarır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azərbaycan*. Ekim, 6- 7.

Şair, terk edilmiş bir evin önünde durup bu sessiz mekânın hikâyesini anlamaya çalışır. Kimin evi olduğunu, neden bu kadar yalnız ve sessiz kaldığını merak eder. Evin her köşesi bir zamanlar yaşamın izlerini taşıyormuş gibi görünse de şimdi hüznü bir boşluk vardır. İçeride bir ocağın neden sönmüş olduğunu, birinin ilk ya da son adımlarına tanıklık edip etmediğini düşünür. Kapısı kilitli, pencereleri dilsiz

⁸² Âlim.

olan bu ev, unutulmuş bir yaşamı temsil eder. Şiir, insanın yitip giden anılara karşı duyduğu hüznle doludur ve her sorusunda bir özlem saklıdır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Memmedli, F. (2015). Zehmet adamı. *Azerbaycan*. Ekim, 7.

Şair, zenginlik ve değer anlayışını sorgularken iç dünyasında bir hayal kırıklığını dile getirir. "Zehmet adamı" olarak nitelendirdiği kişiye, elindeki zenginlikleri ve imkânları anlamlandırmadığını, yaşamın gerçek değerini fark edemediğini söyler. Şairin kendisi ise içten bir çabayla bir şeyler paylaşmış, emekle kazandıklarını anlamlandırmaya çalışmıştır. Ancak, karşısındaki kişinin bu çabaları ve anlamları görmezden gelmesi, şairde derin bir hüznün ve yalnızlık yaratır. Şiir, emeğin, sevginin ve anlamın bazen değersiz gibi algılandığı bir dünyada içsel bir sitemi ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Memmedli, F. (2015). Hof. *Azerbaycan*. Ekim, 8.

Şair, insanın hayat yolculuğunda yaşadığı korkuları, hayal kırıklıklarını ve belirsizlikleri derin bir sorgulama ile dile getirir. Hayattan beklentiler, umutlar ve hayaller anlatılırken gerçeklerle yüzleşmenin acısı ve çelişkisi vurgulanır. İnsanların ihanet, acı ve adaletsizlik karşısındaki çaresizliği, zamanın amansız akışıyla birleşir. Şair, evrensel bir unutuş korkusunu ve bu geçicilik içinde anlam arayışını işler. Sonuçta, insanın bu devasa evrende kaybolmuşluğunu hissettiği ve varlığını

sorguladığı bir atmosfer yaratılır. Şiir hem bireysel hem de kozmik düzeyde derin bir insanlık halini yansıtır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 8- 9.

Şair, yalnızlık ve hayatta yaşadığı zorluklarla dolu bir vedayı dile getirir. Hayatın geçici yanlarını, "yok" ile "var" arasında gidip gelen bir döngüyle ifade eder. Şair, bu dünya ile kendi arasında bir mesafe olduğunu hisseder hem yakın hem uzak bir gerçeklikte yaşamını sorgular. Hayatın yükünü, fedakârlıklarını ve kaybettiklerini kabul ederek artık her şeyden vazgeçmeye hazır bir ruh hali sergiler. Şiir, dünyanın darlığını ve insanın bu darlık içinde anlam arayışını derin bir hüznle yansıtır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 9.

Şair, hayatın acımasız gerçekleri karşısında yaşadığı derin yalnızlığı ve umutsuzluğu dile getirir. Geçmişin güzel duyguları ve bağları kopmuş, artık ne dualar ne de destek şairin hayatında yer bulabilmektedir. Başının üzerinde bir sığınak gibi duran değerler ve gelenekler de yok olmuştur. Şair, nesline karşı sorumluluklarını, taşıdığı yükleri ve yaşamında yaşadığı zorlukları sorgular. Hayatın yükleri altında ezilirken bu zorlukların anlamını ve kendisine bıraktığı izleri hüznü bir şekilde anlatır. Şiir, derin bir çaresizlik ve insanın içsel bir hesaplaşmasını yansıtır.

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 9- 10.

Şair, "köhne" kavramını sözlerinde kullanarak geçmişin değerlerini ve bu değerlere verilen tepkileri sorgular. Sözlerine bu anlamı yüklediğinde, bazıları sırları bilmedikleri halde sevinir; anlamdan uzak, sadece yüzeysel bir memnuniyet gösterirler. Kimileri bu geçmişin değerlerini alıp satarken diğerleri onu derinlemesine düşünmeden sadece geçici bir hazla yetinir. Şair, geçmişini anlamadan sahiplenmeye çalışanların ve zalimce bu değerlere hükmetmek isteyenlerin tavırlarını eleştirir. Şiir, geçmişin köhnemiş bir yük gibi görülmesi yerine, onun derin anlamını kavrama çağrısıdır.

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 10.

Şair, içsel bir huzursuzluk ve derin bir mutsuzluk içinde yaşamını sorgular. Hiçbir şeyin gönlünü açmadığını, sevinç ve mutlulukla adını bir araya getiremediğini dile getirir. Kendini, kış günlerinde bir kuş gibi yalnız ve çaresiz hissettiğini, sanki bir lanetin etkisi altındaymış gibi anlatır. Ağrı ve acı, ona neredeyse bir dost gibi sarılmıştır, ancak gökyüzü bile ona çağrı yaparken uçacak bir kanadı olmadığını hissetmektedir. Şair, bu umutsuzluk içinde, hayatın ona sunduklarına karşı ne yakınlık ne de yabancılık duyabildiğini ifade eder. Şiir, derin bir içsel sıkışmışlık ve anlam arayışının samimi bir yansımasıdır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 10.

Şair, hayatla arasındaki uyumsuzluğu ve ruhundaki derin çatışmayı dile getirir. Ezelden beri sevdalı olduğunu, ancak Allah'ın verdiği canın onunla bir türlü uyum sağlamadığını hisseder. Sabır taşsa da kaderden kaçmanın mümkün olmadığını, yaşamın sunduğu şartlara karşı koyamadığını ifade eder. Hayatta aklın ve mantığın her zaman maddi dünyayla uyuşmadığını, paranın gücü karşısında değerlerin anlamını yitirdiğini vurgular. Ömür elden kayıp giderken umutların da yitirildiğini anlatır. Şair, gönlün sazla avunmasına rağmen, telin mızrabı bulamadığı gibi, ruhun da aradığı huzuru bulamadığını acıyla ifade eder. Şiir, insanın varoluş sancısının ve kaderle mücadelesinin derin bir yansımasıdır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 11.

Şair, kendini toprağa ve Allah'a yakın hisseder. Maneviyatla dolu bir bağlılık içinde, savaş ve mücadele alanlarında cesaretini ortaya koyar. Hayatı, inanç ve fedakârlıkla anlamlandırır.

Şiir

Lirik

Semai

Memmedli, F. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 11.

Şair, dünyadaki yıkımın, adaletsizliğin ve acının artışını dile getirir. Savaşların, pazarlıkların ve hastalıkların hayatı nasıl sardığını sorgular. İnsanlar arasında fark kalmadığını, ölüm ve mezarların çoğaldığını acıyla ifade eder. Şiir, insanlık için bir sonun yaklaştığı hissini taşır.

Şiir

Satirik

Koşma

Memmedli, F. (2015). Bu adamlar nahag niye danışır?⁸³. *Azerbaycan*. Ekim, 12.

Şair, insanların faydasız ve boş yere konuşmasını sorgular. Duygu ve düşünceleri anlaşılmaz, söyledikleri derinlikten yoksundur. Bazen geçmişe, bazen günümüze dair anlamsız tartışmalarla zaman harcadıklarını ifade eder. Samimiyet ve dürüstlükten uzak, başkalarını eleştirirken kendi hatalarını görmezden gelen bir tavır sergilerler. Şiir, insanın kendiyle yüzleşmek yerine, boş sözlerle çevresini meşgul etmesini eleştirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Gafiye. *Azerbaycan*. Ekim, 90- 91.

⁸³ Bu insanlar faydasız yere neden konuşur?

Şiir, "kafiye" kavramını hem şiirsel bir unsur hem de yaşamın içsel bir metaforu olarak ele alır. Şair, doğa, duygular ve insan ilişkileri arasında bir uyum kurar ve hayatın iniş çıkışlarını kafiye gibi betimler. Melankoli, yalnızlık ve içsel sıcaklık arayışı şiirin temel temalarını oluşturur. Doğa unsurları (ay, yağmur, sonbahar) ile insanın duygusal dünyası arasında bir paralellik kurar ve hayatın zorluklarına karşı yaratıcı bir uyum geliştirir. Şiir, bireyin anlam arayışını ve kendini ifade etme çabasını ön plana çıkarır ve estetik ile duygusal bir bütünlük sunar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). GocAlig pulu.⁸⁴ *Azerbaycan*. Ekim, 90- 91.

Şiir, yaşlıların maaşlarının zamanında ödenmesi gerektiğini vurgular. Şair, özellikle yılbaşı ve 8 Mart gibi özel günlerden önce maaşların verilmesinin önemine dikkat çeker. Yaşlıların hayatında küçük mutlulukların büyük bir anlam taşıdığını hatırlatır ve maaşların gecikmesinin onların günlük yaşamında zorluklara yol açtığını dile getirir. Şiir, toplumsal sorumluluk bilinci ve insana saygı gerekliliği üzerine güçlü bir mesaj verir.

Şiir

Lirik

Düz uyak

Necefzade, G. (2015). Semeninin belinegırmızı lent bağla dedim.⁸⁵ *Azerbaycan*. Ekim, 91- 92.

⁸⁴ Yaşlılık parası.

⁸⁵Bknz. <https://obastan.com/wiki/Semeni>

Şiir, doğaya, sevgiye ve içten duygulara odaklanır. Şair, buğday çiminin etrafına kırmızı bir kurdele bağlayarak sevgisini ve bağlılığını simgeler. Tahıl yakmak, değirmen kurmak ve ekmek pişirmek gibi imgelerle hem doğaya olan sevgisini hem de sevdiğine duyduğu derin bağlılığı ifade eder. Yağmurun altında, çiğdemlerin yanında geçen anılarla dolu bir hayat hayal eder. Şair, sevdiğine olan hislerini, doğanın ve günlük yaşamın sade ama anlamlı unsurlarıyla anlatır. Şiir, sevgi ve adanmışlık duygularını sade ve samimi bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Çöl haggı. *Azerbaycan*. Ekim, 92.

Şiir, çöl ve yolculuk kavramlarını metaforik bir çerçevede ele alarak doğa, insan ve varoluş temalarını derinlemesine işler. Şair, yollar, atlar ve çöl arasındaki etkileşimi anlatırken insanın doğaya karşı hem güçsüzlüğünü hem de onu kontrol etme arzusunu ortaya koyar. Atların hareketiyle çölün yanışı hem bir yok oluşun hem de yeniden doğuşun simgesi olarak yorumlanabilir. Şiir, sevgiyi ve anlamı atların hızı, ateşin gücü ve çölün sessizliği üzerinden arar. Son bölümde yer alan âşıkların adı, aşkın ve insani değerlerin bu metaforik yolculuk içinde kaybolmaması gerektiğini güçlü bir şekilde vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Son. *Azerbaycan*. Ekim, 92- 93.

Şiir, varoluşsal bir sorgulama ve içsel bir yolculuğu ele alır. Şair, kendi iç dünyasında yaşadığı zorlukları, hayal kırıklıklarını ve sevdadan gelen yaralarını anlatır. Sevdanın yarattığı boşluğu, yalnızlığı ve hayatın anlamını arayışını imgelerle ifade eder. Şiir, şairin kelimelerle kendi benliğini inşa etme ve yaşamının sonuna dair bir hesaplaşma sürecini betimler. Harflerin, sözlerin ve imgelerin içinde yeniden var olmaya çalışır, sonunda ise bu yolculuğun bir tamamlanışa, bir bitişe ulaştığını vurgular. Metaforik bir dille hayatın geçiciliği ve insanın kendini anlamlandırma çabası öne çıkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Kendin bahtı. *Azerbaycan*. Ekim, 93.

Şiir, bireyin yaşadığı yerle olan bağını ve bu bağın toplumsal boyutlarını ele alır. Şair, köyün doğal güzelliklerini ve bereketini överek bu unsurların korunması gerektiğine dair güçlü bir duyarlılık sergiler. Geçmişle kurulan bu bağ, köyün kültürel değerlerinin modernleşme süreçleri ve politik tercihler nedeniyle zarar görmemesi gerektiğini vurgular. Şair, bireysel sadakatini ifade ederken toplumun yöneticilere verdiği desteği eleştirir ve köyün hatıralarını ve manevi zenginliklerini her şeyin üzerinde tutar. At metaforu, yerel değerlerin ve kültürel mirasın korunması gerektiğini simgeler ve köydeki sosyal dönüşümlere karşı bir duruşu ifade eder. Şiir, bireysel kimlik ve toplumsal sorumluluk kavramlarını estetik bir çerçevede sorgular ve okuyucuyu yerel değerlerin korunması konusunda düşünmeye davet eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Unutduğum. *Azerbaycan*. Ekim, 93- 94.

Şiir, zaman, mekân ve insan ilişkilerini nostaljik bir çerçevede ele alır. Şair, geçmişteki hatıraları şehir manzaraları, otobüsler ve tren istasyonları gibi somut imgelerle hatırlamaya çalışır. Zaman, bireyi bir yerden başka bir yere taşıyan bir unsur olarak betimlenirken hatıraların kalıcılığı vurgulanır. Doğa ve insan ilişkisi, bireyin geçmişe duyduğu özlem ve zamanın geçiciliğiyle bir arada işlenir. Şiir, bireyin zaman ve mekân içinde varoluşsal anlam arayışını estetik bir üslupla ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Uşaklara salam. *Azerbaycan*. Ekim, 94.

Şiir, çocuklara yönelik barış, dostluk ve umut temalarını işler. Şair, savaşın yıkıcı etkilerini eleştirirken çocukların masumiyetinin korunması ve nefretin öğretilmemesi gerektiğini vurgular. İnsanlığın ortak bir dostluk anlayışı etrafında birleşmesini öneren şiir, çocukları barışın sembolü olarak konumlandırır ve bu mesajı estetik bir üslupla sunar.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Şekil sevdası. *Azerbaycan*. Ekim, 95.

Şiir, yüzeysel güzellik algısı ve bireysel tatmin arayışını mizahi ve eleştirel bir dille ele alır. Kadının, kendi ve eşinin fotoğraflarına olan düşkünlüğü, beğenilme arzusunu

ve ilişkilerdeki sembolik çatışmaları yansıtır. Şair, bu durumu abartılı betimlemelerle aktararak şekilciliğin insan ilişkilerinde yarattığı karmaşıklıkları estetik bir eleştiriyle işler.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Ev eşyaları. *Azerbaycan*. Ekim, 95- 96.

Şiir, gündelik hayatın sıradan nesneleri üzerinden zamanın etkisi ve yenilenme arzusunu işler. Şair, eskiyen eşyalar ve monoton düzenle bireyin değişim ihtiyacını ironiyle dile getirir. Evdeki durağanlığı vurgulayan şiir, küçük değişimlerin bile yenilik hissi yaratabileceğini ifade eder ve bireyin dönüşüm arayışını estetik bir şekilde yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Sen ölen gün. *Azerbaycan*. Ekim, 96- 97.

Şiir, aşkın geçiciliği, insanın inanç ve duygularındaki kırılganlık üzerine yoğunlaşır. Şair, sevginin ve bağlılığın zamanla nasıl anlamını yitirebileceğini sorgular. Sevdiğinin kaybı ve hayatın faniliği karşısında derin bir hayal kırıklığı dile getirilir.

Doğa metaforlarıyla süslenen dizelerde, sevginin kuruyan bir ağaç gibi solup gidebileceği düşüncesi, insanın duygu dünyasındaki çaresizlikle birleştirilir. Şair, aşka ve hayata duyulan inancın nasıl zayıfladığını vurgulayarak bireyin varoluşsal bir

boşluk hissine dikkat çeker. Şiir, insanın evrensel kırılganlığını ve anlam arayışındaki çaresizliğini estetik bir ifadeyle dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Pişik. *Azerbaycan*. Ekim, 97.

Şiir, bir kedinin gözünden insan-kedi ilişkisini ve çevresel algıyı ele alır. Şair, kedinin insanları masa altındaki gölgeler, ayak hareketleri ve "ekmek"le ilişkilendirdiğini mizahi bir dille aktarır. Bu yaklaşım, hayvanların dünyasını kendi algıları üzerinden anlamaya yönelik bir öneri sunar.

Şiir, insan-hayvan etkileşimini sorgularken insanın hayvanların yaşamındaki yerini düşündürücü bir şekilde ele alır. Kedinin insanı anlamlandırma biçimi, bu ilişkiye farklı bir perspektif kazandırır ve estetik bir farkındalık yaratır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Deyirem. *Azerbaycan*. Ekim, 97.

Şiir, kayıp ve yalnızlık temalarını işler. Şair, annenin yokluğunun babanın yalnızlığı üzerindeki etkisini vurgular. Domino oyunundaki yenilgiler, babanın içsel boşluğunu simgeler. Annenin varlığıyla bu boşluğun dolacağı düşüncesi, özlem ve sevgiyle ifade edilir. Şiir, kaybın yarattığı duygusal boşluğu estetik bir üslupla dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Necefzade, G. (2015). Gözel anam. *Azerbaycan*. Ekim, 98.

Şiir, annenin yokluğunun aile üzerindeki etkilerini ve bu kaybın yarattığı duygusal boşluğu işler. Şair, annenin yerinin doldurulamayacağını, babanın yeniden evlenmesi ve evdeki değişimin getirdiği çatışmalarla ifade eder.

Yeni figüre "ana" demenin bir zorunluluk ve aldanış olarak görüldüğü şiir, bireyin bu kaybı kabullenme zorluğunu dile getirir. Annenin koruyuculuğu ve evdeki düzenin kaybı, şairin iç dünyasında derin bir boşluk yaratır. Şiir, kaybın bireyde yarattığı duygusal yükü ve bu yükü başa çıkma mücadelesini estetik bir ifadeyle sunar.

Şiir

Lirik

Murabba

Cavad, A. (2015). Gör negeder. *Azerbaycan*. Ekim, 132.

Şiir, insanın kalp ile zihin arasında sürekli bir bağ kurar ve aşkın yürekte bıraktığı derin izleri dile getirir. İnsanlar, zamanın zorluklarına rağmen sevgiyle ve inançla yollarını aydınlatır. Sevgi, hayatın karmaşıklığına anlam katar ve insanı umuda bağlar. Aşk, insanları birleştirir ve kaybolan güveni yeniden kurar. Şiir insanın hem içsel mücadelesini hem de aşk ve inançla hayata tutunuşunu açık bir şekilde anlatır.

Şiir

Satirik

Çapraz uyak

Cavad, A. (2015). İlanı yuvadan çıxaran adam. *Azərbaycan. Ekim*, 133.

Şiir, insanın zararlı ve tehlikeli olanı ortaya çıkarması üzerine kurulu bir hikâye anlatır. Şair, tatlı dille insanları etkileyen ama gerçekte zarar veren kişilere dikkat çeker. Dillerinin tatlılığıyla zehirli bir doğa saklayan insanlar, şairin benzetmesiyle yılanı benzer. Bu kişiler, kendi çıkarları için fitne ve nifak yaratır, soğuk nefesleriyle çevrelerine zarar verir. Şair, insanlara bu tür zararlı kişilere karşı dikkatli olmaları gerektiğini, uzak durmanın ve böyle insanlardan korunmanın önemini öğütler. Şiir, tatlı dilin ardındaki gerçekleri sorgulamaya davet eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Cavad, A. (2015). Heç ne ola bilmedin. *Azərbaycan. Ekim*, 133.

Şiir, birine duyulan sevgiyi ve bu sevginin karşılıksız kalışını anlatır. Şair, sevgisini anlatmak için doğa unsurlarını metafor olarak kullanır; toprak, su, ateş ve hava gibi öğelerin hiçbirinin o kişinin sevgisini tamamlamaya yetmediğini ifade eder. Sevilen kişi, ne bir su gibi ferahlatır ne bir ateş gibi yüreği ısıtır, ne toprak gibi çiçekler açtırır ne de hava gibi bir yaşam nefesi sunar. Şair, bu duygusal boşluk ve karşılıksızlık içinde, sevgilinin soğuk ve uzak duruşuyla hayal kırıklığını dile getirir. Şiir, tamamlanamayan ve karşılık bulamayan aşkın hüznünü işler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Cavad, A. (2015). Benövşe ömrü. *Azərbaycan. Ekim*, 133- 134.

Şiir, menekşe ömrü metaforuyla hayatın geçiciliğini, narinliğini ve güzelliğini anlatır. Menekşe gibi insan hayatı da kısa ve hassastır, ancak bu kısacık an içinde derin anlamlar ve güzellikler barındırır. Şair, menekşe ömrünü sevgi, umut ve doğanın saflığı ile ilişkilendirerek hayatın değerini bilmeye, yaşanan anların kıymetini fark etmeye davet eder. Şiir, yaşamın kırılganlığını vurgularken aynı zamanda insan ruhunun zarafeti ve içindeki güzelliği yüceltir.

Şiir

Lirik

Semai

Cavad, A. (2015). Yuharı. *Azerbaycan*. Ekim, 134.

Şiir, insanın kendini aşma, iz bırakma ve manevi yüceliş arayışını anlatır. Doğru sözler söyleyenin, adil olanın ve sınırlarını aşmak isteyeninin çabası vurgulanır. Şair, izlerin yolundan daha ileri gitmeyi, doğru ve hakikate bağlı kalmayı yüceltir. Tanrı'nın sözlerinin ve adaletinin her şeyin üzerinde olduğu ifade edilir. İnsan, dünya zorluklarını aşarken hem kendi içinde hem de yaşamında yükselebilir. Şiir, bu manevi yükselişi ve insanın hakikate ulaşma çabasını yürekten bir dille işler.

Şiir

Lirik

Semai

Cavad, A. (2015). Yol aç gedim. *Azerbaycan*. Ekim, 135.

Şiir, insanın karanlıkları aşarak ışığa ve hakikate ulaşma arzusunu anlatır. Şair, engellerle çevrili olduğunu ancak cesaret, sevgi ve inançla bu engelleri yıkmaya çalıştığını ifade eder. Yaratıcılıkla, bilgiyle ve umutla yol açmaya, hayatta bir anlam bulmaya çalışır. Doğruyu bulmak, geleceğe ışık saçmak ve yaşama derin bir iz

bırakmak amacıyla mücadele eder. Şiir, insanın dünyadaki yerini sorgulamasını, kendini keşfetme ve yücelme yolculuğunu yüceltir. Tanrı'ya yönelen bir dua ve manevi bir rehberlik arayışı dile getirilir.

Şiir

Lirik

İlahi

Cavad, A. (2015). Ohu. *Azerbaycan*. Ekim, 135- 136.

Bu şiir, insanı hayatı ve dünyayı derinlemesine düşünmeye davet eder. Hayatın geçici olduğunu vurgularken gösteriş yerine Allah'a yönelmeyi öğütler. Doğru sözler söylemeyi, yalandan kaçınmayı ve dürüstlüğü önceler. Nefsi terbiye edip bilge bir insan olmayı, ilahi mesajlara bağlı kalmayı önerir. Şair insanın hem kendini hem de yaşamın anlamını keşfetmesi gerektiğini ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Cavad, A. (2015). Başlıksız şiir. *Azerbaycan*. Ekim, 135- 136.

Bu şiir, doğa ve insanın evrenle olan ilişkisini sembolik bir şekilde işler. Şair, bir pencere önünde oturarak dünyaya açılan küçük bir perspektiften hayallere dalar ve insanın bu geniş evrende küçük ama anlamlı bir yer tuttuğunu ifade eder. Pencerenin, Allah'a açılan büyük bir kapı ve insanın derin nefesi gibi algılandığını belirtir. Küçük bir pencerenin bile duaların ve düşüncelerin dünyaya yayılmasına vesile olduğunu vurgular. Şiir, bu sade ama etkili görüntüyle, insanın varoluşunu evrensel bir bütünlük içinde anlamlandırır.

Lirik

Semai

Ehmedli, N. (2015). Dünya donacag ele bil. *Azerbaycan*. Ekim, 137.

Bu şiir, dünyanın ve insanlığın bozulmuşluğunu derin bir melankoliyle tasvir eder. Şair, yıldızların solduğu, bulutların yeryüzüne yaklaştığı ve düzenin kaosa dönüştüğü bir dünyayı resmeder. İnsanların içsel dengesini kaybettiğini, dostlukların ve ilişkilerin kopma noktasına geldiğini ifade eder. Dünya hem fiziksel hem de manevi anlamda bir çöküş ve dönüşüm sürecinde olarak betimlenir. Şair, bu dönüşümde kendi duygularını da kaybolan bir düzenin yansıması gibi gösterir ve her şeyin soğuk ve uzaklaştığını vurgular.

Lirik

Semai

Ehmedli, N. (2015). Deli könül, ne dersən de. *Azerbaycan*. Ekim, 137- 138.

Bu şiir, hayatın zorluklarını ve geçen zamanın bıraktığı yorgunluğu etkileyici bir dille anlatır. Şair, yolların sisle kaplandığını, sıkıntılarla dolu olduğunu ve insanın iç dünyasında derin yaralar açtığını vurgular. Zamanın acımasızlığı, talihsizliklerin üst üste gelmesiyle birleşerek şairin gücünü tüketir. Hayatın geçiciliği ve faniliği, göç eden köyler ve geride kalan boşluklarla sembolize edilir. Şiir, hayat yolculuğunun zorluklarına rağmen, insanın karşılaştığı bu engelleri anlamlandırma çabasını ifade eder.

Lirik

Çapraz uyak

Ehmedli, N. (2015). Sevgi. *Azerbaycan*. Ekim, 138.

Bu şiir, sevginin yaşamdan daha güçlü ve kalıcı olduğunu vurgular. Şair, sevginin hatıralarını dağlar ve doğanın gücüyle bağdaştırarak yalnızca Allah'a teslim olur. Sevgi, onun ruhunun dayanağı ve hayatının anlamıdır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ehmedli, N. (2015). Sevgi. *Azerbaycan*. Ekim, 138.

Bu şiir, sevginin yaşamdan daha güçlü ve kalıcı olduğunu vurgular. Şair, sevginin hatıralarını dağlar ve doğanın gücüyle bağdaştırarak yalnızca Allah'a teslim olur. Sevgi, onun ruhunun dayanağı ve hayatının anlamıdır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ehmedli, N. (2015). Kim ne derse, desin. *Azerbaycan*. Ekim, 138- 139.

Bu şiir, acı ve dertlerden uzaklaşmayı, onları unutmayı öğütler. Şair, yolların uzadığını, umutların azaldığını ve soğuk bir dünyanın içinde yalnızlığı hissettiğini dile getirir. Derdin ve acının artık dayanılmaz bir yük olduğunu belirtirken Allah'a sığınarak huzur bulmayı arar. Şiir, acılardan kurtulma ve manevi bir dayanışma çağrısı yapar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Ehmedli, N. (2015). Men de yola çılmışam. *Azerbaycan*. Ekim, 139- 140.

Bu şiir, insanın hayat yolculuğundaki belirsizlikleri ve içsel karmaşayı dile getirir. Şair, uyku ve huzurun kaçtığını, dünyanın yükünün ağırlaştığını ifade eder. Yolun yarısında dualarını Allah'a gönderirken yıldızların bile yere düştüğünü ve dünyanın boşlukla dolduğunu hisseder. Şair, bu yolculuğun insanı bilinmeze sürüklediğini ve akıl ile ruhun uyumsuzluğunu vurgular. Bu hem fiziksel hem de manevi bir arayışın yansımasıdır.

Şiir

Lirik

Semai

Ehmedli, N. (2015). Elegar yağır könlüme. *Azerbaycan*. Ekim, 140.

Bu şiir, şairin hayatında yaşanan derin acıları ve hayal kırıklıklarını anlatır. Şair, geçmişin yükünü taşıyan bir melankoli içinde, her şeyin yalan ve yanılsama gibi görüldüğünü ifade eder. Vatanın, doğanın ve hayatın güzelliklerinin kaybolmuş olduğu hissiyle, dört bir yandan baskılar ve zorluklarla kuşatıldığını dile getirir. Dünya, bir baharın tazeliğinden çok uzaklaşmış, su gibi akıp giden bir hayal kırıklığına dönüşmüştür. Şiir, hayatın geçici doğasını ve kaybolan değerleri güçlü bir duygusallıkla işler.

Şiir

Lirik

Semai

Ehmedli, N. (2015). Könlüm. *Azerbaycan*. Ekim, 140- 141.

Bu şiir, insanın içsel sıkıntılarını ve derin acılarını etkileyici bir dille işler. Şair, gönlünün bulutlarla kaplandığını ve ağırlıklarla dolduğunu ifade ederken hayatın yükünün ruhunu ezdiğini belirtir. Kışın sertliği ve dertlerin yoğunluğu arasında gönül bir umut ışığı arar, ancak yine de kendini yalnız ve çaresiz hisseder. Şiir, dertlerin su gibi taşıtığını, insanın iç dünyasında dalgalar yarattığını vurgular. Sonunda, Allah'a yönelen bir umut ve dua ile bu ağır yüklerin hafifletilmesi arzulanır.

Şiir

Lirik

Semai

Ehmedli, N. (2015). İndi bilmirem ne yazım. *Azerbaycan*. Ekim, 141.

Bu şiir, insanın içsel karmaşasını ve düşüncelerinin kendi içinde döndüğünü anlatır. Şair, ne yazacağını bilemez ve bu belirsizlik içinde duyguları bir girdap gibi sürekli hareket eder. Doğa imgeleri, ruh halini yansıtır; kar, taş, bulut gibi unsurlar yaşamın geçiciliğini ve insanın çaresizliğini simgeler.

Şair, dünyanın ve yaşamın belirsizliğini sorgular, adımlarını taşlar üzerinde hisseder. Umutsuzluk ve tükenmişlik ifadeleriyle, insanın enerjisinin azaldığını ve doğanın bir döngüsü içinde sıkıştığını gösterir. Şiir, okuyucuya yaşamın zorlukları ve bu zorluklar içindeki insanın mücadelesini hatırlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Ne yahşı ki, varam. *Azerbaycan*. Ekim, 156.

Şiir, insanın varoluşuna duyduğu minnettarlığı ve zorluklara rağmen hayata tutunma iradesini anlatır. Yağmur ve yollar, şairin içsel yolculuğunu ve yaşamın karmaşıklığını simgeler. Şair, yaşamın tüm zorluklarını kabullenerek var olmanın kıymetini vurgular ve bu farkındalıkla hayata anlam katar.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Gismetimi yazandı. *Azerbaycan*. Ekim, 156- 157.

Şiir, yaşamın geçiciliği, insanın deneyimleri ve kaderin belirleyiciliği üzerine bir içsel değerlendirmedir. Şair, dünyanın yalanlarından ve insanların yüzeyselliğinden bahsederken kendi çabasıyla iyilik yapmanın anlamını ve bu çabanın kazandırdığı huzuru dile getirir. Hayatın zorluklarını kabullenerek kaderin çizdiği yolda adım adım ilerler ve bu süreci derin bir farkındalıkla kabul eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Varlığima galanır. *Azerbaycan*. Ekim, 157.

Şiir, insanın yaşamın ağırlığı ve kendi varoluşuyla yüzleşmesini dile getirir. Şair, içindeki derin acıları ve hayatın belirsizliğini sorgularken hem zamanın hem de kaderin üzerindeki etkisini hisseder. Duygusal karmaşası, hayatın yüklerini omuzlarken varlığını ve değerini anlamaya çalıştığı bir arayışı ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). İlahı sedasında. *Azerbaycan*. Ekim, 157.

Şiir, insanın içsel duygularını, doğayla bütünleşmesini ve ilahi bir sese duyduğu hayranlığı anlatır. Şair, doğanın sesinden ve güzelliğinden etkilenerek kendi dünyasıyla ilgili derin düşüncelere dalar ve bu duygusal yolculuğu ilahi bir boyutla taçlandırır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Geme yoldaş oluram. *Azerbaycan*. Ekim, 157- 158.

Şiir, insanın yaşam yolculuğunda karşılaştığı zorluklar ve manevi rehberlikle olan bağını anlatır. Şair, içindeki karışıklıkları ve sıkıntıları dile getirirken Tanrı'ya olan güvenini ve ışığa doğru ilerleme çabasını vurgular. Şiir, ruhsal rehberliğin hayatın zorluklarına karşı bir dayanma gücü sunduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Dolanmağın düzünü. *Azerbaycan*. Ekim, 158.

Şiir, insanın içindeki sevgi ve hayranlık duygularıyla yolunu bulma arayışını anlatır. Şair, doğanın ve hayatın güzelliklerine vurgu yaparken nefsine hâkim olmanın ve

doğru yolda ilerlemenin önemini vurgular. Sevgi, bilinç ve irade, doğru yolu bulmada rehber olarak sunulur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Dolanmağın düzünü. *Azerbaycan*. Ekim, 158.

Şiir, ayrılık acısını ve geçmişe duyulan özlemi ele alır. Şair, ilk sevginin ve paylaşılan güzel anıların artık geride kaldığını kabullenmeye çalışır. Ayrılığın ağırlığı altında sessizce yaşamaya devam etme çabası, şiirin ana temasını oluşturur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Güzelliye bürünür. *Azerbaycan*. Ekim, 158.

Şiir, insanın içsel karmaşasını ve doğa ile bütünleşerek huzur arayışını anlatır. Şair, yaşadığı dünyanın güzelliklerini ve belirsizliklerini sorgularken varoluşun anlamını ve manevi bir sükûneti bulma çabasını dile getirir. Doğanın tasviri, insanın ruh halindeki dalgalanmalarla uyum içinde sunulur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Tek galmışam. *Azerbaycan*. Ekim, 159.

Şiir, insanın yalnızlık ve yitip gitme duygularını ifade eder. Şair, hayatta yaşanan yorgunluklar ve zorluklar karşısında içsel bir çöküşü dile getirirken dayanacak bir destek bulamamanın verdiği çaresizliği anlatır. Yalnızlığın ve kırılmışlığın hüznü, şiirin ana temasıdır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Şükür bu güne. *Azerbaycan*. Ekim, 159.

Şiir, şükür ve mutluluk duygusunu işler. Şair, sahip olduğu nimetler ve hayatın güzellikleri için minnettarlığını dile getirir. Sevgi dolu anları ve umutlarını paylaşırken arzularını gerçekleştirme çabasında her zaman şükretmeyi vurgular. Şükür, şiirin temel temasıdır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Gem badesin dada- dada. *Azerbaycan*. Ekim, 159.

Şiir, insanın hayatın karmaşıklığı ve zorlukları karşısındaki duygusal mücadelesini anlatır. Şair, hayatın belirsizlikleri içinde kaybolurken umut ve karanlık arasında bir denge kurmaya çalışır. İçsel bir aydınlanma arayışı ve yaşamın zorluklarına karşı direniş, şiirin ana temasını oluşturur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hacıyeva, F. (2015). Ulduz dolu gecede. *Azerbaycan*. Ekim, 160.

Şiir, insanın doğa, evren ve manevi huzurla olan bağını anlatır. Şair, hayatın güzelliklerine şükrederken ruhunun evrenle uyum içinde olduğunu vurgular. Yıldızlarla dolu bir geceyi tasvir ederek içsel aydınlanmayı ve huzuru bulma çabasını dile getirir. Şükür ve evrene duyulan hayranlık, şiirin temel temasıdır.

Şiir

Lirik

Semai

Şamiloğlu, A. (2015). Üfug- üfug sökölürem. *Azerbaycan*. Ekim, 160- 161.

Şiir, insanın duygusal yüklerini ve yaşamın zorluklarıyla mücadelesini anlatır. Şair, içsel çatışmalarını, özlemlerini ve hayal kırıklıklarını dile getirirken kendi varlığının toprakla bütünleştiğini ve bu döngüsel sürecin bir parçası olduğunu ifade eder. Yaşamın iniş çıkışları, şiirin ana temasını oluşturur.

Şiir

Lirik

Koşma

Şamiloğlu, A. (2015). Mene. *Azerbaycan*. Ekim, 161.

Şiir, sevgi ve hayranlık duygularıyla dolu bir içsel yolculuğu anlatır. Şair, sevgilinin gözlerini umut, rehberlik ve huzur kaynağı olarak betimler. Gözlerin derinliğinde kaybolarak kendini bulur ve yaşamın aydınlığına ulaşır. Sevginin ilham verdiği bu aydınlanma, şiirin ana temasını oluşturur.

Şiir

Lirik

Koşma

Şamiloğlu, A. (2015). Payız lövheleri. *Azərbaycan*. Ekim, 161.

Şiir, sonbaharın hüzünlü güzelliklerini ve doğanın değişimini anlatır. Şair, sis, duman ve bulutların etkisiyle doğadaki dönüşümü gözlemlerken bu manzarada özlem ve hayal kırıklıklarını dile getirir. Uzaktaki sevgiliye duyulan özlem, doğanın melankolik atmosferiyle bütünleşir ve şiirin ana temasını oluşturur.

Şiir

Lirik

Koşma

Şamiloğlu, A. (2015). Hesret. *Azərbaycan*. Ekim, 161- 162.

Şiir, ayrılığın hüznünü ve sevgiliye duyulan derin özlemi anlatır. Şair, hasretle geçen zamanın yükünü taşıırken vuslat arzusunu dile getirir. Doğanın imgeleriyle sevgiliye bağlılığını ifade eden şiir, aşk ve ayrılığın iç içe geçtiği bir melankoli içinde şekillenir.

Şiir

Lirik

Koşma

Şamiloğlu, A. (2015). Seninle getdi. *Azərbaycan*. Ekim, 162.

Şiir, geçmişte yaşanan aşk ve anılara duyulan özlemi dile getirir. Şair, sevgi dolu hatıraların yükünü taşıırken bu anıların derin izler bıraktığını ve hayatının birçok anlamlı detayının sevgiliyle birlikte şekillendiğini ifade eder. Aşk, hatıra ve melankoli, şiirin temel temalarını oluşturur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şamiloğlu, A. (2015). Eyalet şairleri. *Azerbaycan*. Ekim, 162.

Şiir, doğa ile iç içe olan köy şairlerinin yaşamlarını ve dünyayı algılayış biçimlerini anlatır. Şair, köy şairlerinin doğanın sessizliğinde, insanlardan uzakta ve kendi içsel dünyalarına odaklanarak gerçekleri arayan, sade ama derinlikli bir yaşam sürdüğünü vurgular. Doğallık, sadelik ve gerçeklik arayışı, şiirin ana temalarını oluşturur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Yarımçıg.⁸⁶ *Azerbaycan*. Kasım, 123.

Bu şiir, tamamlanmamışlık, eksiklik ve yarım kalmışlık hissini yoğun bir şekilde işler. Şiirde, tamamlanmayan selam, yerine oturmayan kelam, yarım kalan bir ip, erişilemeyen zirve ve yaşanamayan akşam gibi imgelerle insanın eksik bırakılan hayalleri ve çabalarının yarattığı duygusal boşluk anlatılır. Özellikle "çok sanata meyl eden adam" vurgusuyla, sanatçı ruhunun ideal arayışındaki tükenişine ve bu sürecin getirdiği yıpranmışlığa işaret edilir. "Kömür ve kırılan ömür" metaforları ise hayatın geçiciliği ve tükenmişlik duygusunu güçlü bir şekilde ifade eder. Şiir, insani

⁸⁶ Yarım kalan.

çırpınışları ve onların ardında bıraktığı eksiklik duygusunu derin ve sade bir dille yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Alın. *Azerbaycan*. Kasım, 123.

Şiir, yaşamın zorlu yollarını, sevinç ve kederin iç içe geçtiği bir kader çizgisini anlatır. "Bahtın yazıldığı levha" ve "derdinin zikzak çizdiği saha" gibi imgeler, hayatın belirsizlikleri ve mücadelesini yansıtır. Şeref ve mutluluğun bir levha gibi yazılması, insanın bu dünyada bıraktığı izleri temsil eder. Şiir, hayatın sınırlarını ve içinde barındırdığı duygusal dalgalanmaları sade ama etkileyici bir dille aktarır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Gulak. *Azerbaycan*. Kasım, 124.

Şiir, gündelik hayatın küçük ayrıntılarını metaforlarla derinleştirir ve sıradan nesnelere anlam yükler. Bir çocuğun beşiğinden kurumuş yapraklara, çaydan yudumdan hüznle asılan yüzlere kadar imgeler, hayatın geçiciliği ve insana dair hisleri hatırlatır. Gündelik yaşamın ayrıntıları, âdeta insanın ruh haline yansıyan bir "lokator"⁸⁷ gibi tasvir edilir. Sonunda, "üç ünlü tür var: şapka, tavşan, palyaço" diyerek insanın yaşamındaki farklı rollere ve maskelere bir gönderme yapar. Bu kısa ama yoğun dizeler, hayatın basit görünen karmaşıklığını gözler önüne serer.

⁸⁷ Herhangi bir cismin yerini ondan çıkan ses veya radyo dalgaları yardımıyla belirleyen cihaz.

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Gaşlar. *Azerbaycan*. Kasım, 124.

Şiir, insanın hayatındaki izleri, sessizlikte saklı kalan cevapları ve yarım kalmışlık duygusunu metaforlarla anlatır. Geçmişin yükleri, paylaşılan anılar ve içsel çatışmalar doğadaki nesnelerle özdeşleştirilerek derin bir anlam kazanır. Şiir, insanın yaşadığı deneyimlerin karmaşıklığını ve bu süreçte doğayla olan bağlantısını güçlü imgelerle ifade eder. Sessizliğin içindeki anlatılar ve duyulmamış cevaplar, hayatın bilinmeyen yüzlerine dikkat çeker.

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Gözler. *Azerbaycan*. Kasım, 124- 125.

Şiir, gözlerin bir ayna gibi duygulara ve yaşanmışlıklara nasıl tanıklık ettiğini anlatır. Gözler, sevginin ve acının sessiz anlatıcıları, bir hayatın şahitleri olarak resmedilir. Yarım kalmış ifadeler, yüzün estetik bir tamamlayıcısı ve iç dünyanın dışa açılan bir penceresi olarak betimlenir. Şiir gözlerin insanın hem duygusal hem de ruhsal yolculuğundaki derin anlamını vurgular.

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Burun. *Azerbaycan*. Kasım, 125.

Şiir, burnun şekilsel özelliklerini ve insanların hayatındaki farklı çağrışımlarını mizahi ve yaratıcı bir dille anlatır. Burnun farklı durumlarda nasıl algılandığını, estetik bir unsur olmasının yanı sıra, bazen abartılı, bazen eğlenceli bir detay olarak işlev gördüğünü ifade eder. Burnun farklı insanlar ve durumlar üzerindeki etkileri, dikkat çeken bir mizah anlayışıyla vurgulanır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Ağız. *Azerbaycan*. Kasım, 125.

Şiir, ağızın insan hayatındaki işlevsel ve sembolik rollerini yaratıcı bir dille anlatır. Ağız, iletişim aracı olarak sözlerin doğduğu bir fabrika, duyguların ve düşüncelerin ilk kez ifade bulduğu bir pencere olarak betimlenir. Kontrol altında tutulduğunda hayırlı sonuçlar doğurabileceği, ancak yerinde kullanılmadığında sorunlara yol açabileceği vurgulanır. Şiir, ağızdan çıkan sözlerin önemine dikkat çekerek insanlara dinlemeyi öğrenip ölçülü konuşmayı hatırlatır. Bu, aynı zamanda hayatın genel dengelerine yapılan anlamlı bir göndermedir.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Serraf, e. (2015). Bıyık. *Azerbaycan*. Kasım, 125- 126.

Şiir, bıyığın insanlar arasında taşıdığı sembolik anlamları mizahi ve eleştirel bir dille ele alır. Bıyık, kimine göre olgunluk, kimine göre otorite ya da bir kişilik göstergesi

olarak algılanır. Şair, bıyığın çeşitliliğine, seyrekliği veya gürlüğüne atıfta bulunarak fiziksel bir özelliğin toplumsal algılar üzerindeki etkisini sorgular. Ayrıca, "bıyık var, adamdır" gibi klişe ifadeleri hicveder ve bu tür genellemelerin anlamsızlığını vurgular. Şiir, bıyığın dış görünüşteki yeriyle kişinin gerçek kimliği arasında bir bağlantı olmadığını ifade eder ve bu yaklaşımı esprili bir şekilde okuyucuya sunar.

Şiir

Lirik

Semai

Hebiboglu, H. (2015). Derdi. *Azerbaycan*. Kasım, 126- 127.

Şiir, çille dönemini, yani kışın ilk iki ayını ve bu dönemin insan hayatındaki zorluklarını anlatır. Çillede yaşanan dertler, mevsimin sert koşullarını ve insanların bu zorluklarla başa çıkma mücadelesini simgeler. Şiir, balığın nehirle, serçenin harmanla olan bağı gibi doğanın içindeki farklı varlıkların ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları sorunları metaforik bir dille ele alır. Çilledeki zorlukların ardından gelen yaz dertleri ise yaşamın döngüselliğini ve her mevsimin kendine özgü dertlerini vurgular. Şair, dertlerin kaçınılmaz olduğunu ve doğanın döngüsünde her varlığın bir sınavdan geçtiğini anlatırken insanların dayanıklılığını ve bu zorluklarla başa çıkma iradesini ön plana çıkarır.

Şiir

Lirik

Semai

Hebiboglu, H. (2015). Erik çiçeyine yazılan şeir. *Azerbaycan*. Kasım, 127.

Şiir, sevgilinin zarif ve kırılgan güzelliğini doğayla, özellikle karla kaplı bir dağ ve çiçeklerle özdeşleştirir. Aşkın hem yakan hem de donduran yönleri, sevgilinin

eşsizliği ve hayranlık uyandıran duruluğu üzerinden işlenir. Şair, sevgilinin güzelliğini bir sanat eseri gibi tasvir ederek ona duyduğu derin sevgiyi ve hayranlığı dile getirir.

Şiir

Lirik

Semai

Hebiboğlu, H. (2015). Fikir çaldı, söz oynadı. *Azerbaycan*. Kasım, 127.

Şiir, unutulmuşluk, özlem ve derin bir duygusal karmaşa üzerine yoğunlaşır. Şair, sevgi ve bağlılık ile unutmanın zorluğu arasında gidip gelir. Fikirlerin çelişkisi, kelimelerin oyunları ve duyguların karmaşası, içsel bir mücadeleyi yansıtır. Şair, sevdiklerini unutmamak için çaba sarf etse de, bu çabanın verdiği acı ve karmaşıklığı dile getirir. Duyguların derinliği ve yoğunluğu, samimi bir iç hesaplaşma ile işlenir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hebiboğlu, H. (2015). Ağrılar- köpek bAlig. *Azerbaycan*. Kasım, 127- 128.

Şiir, hayatın karmaşıklığı ve yolların çatışması üzerinden şairin yaşadığı içsel sancıları ve çaresizliği betimler. Yolların çatallandığı bir noktada, ışıkların rehberlik edemediği ve belirsizlik içinde kaybolan bir ruh hali anlatılır. "Ağrılar" ve "köpek balığı" metaforları, şairin hissettiği acının keskinliğini ve bu acının kendisini nasıl tükettiğini vurgular. Hayatın dertleri ve zorlukları kalbini sarsarken şair, bu yüklerin

altında ezildiğini ve çözümsüz bir yalnızlık hissettiğini ifade eder. Şiir, derin bir hüznün ve varoluşsal bir sorgulama taşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hebiboglu, H. (2015). Ayrılıklar. *Azerbaycan*. Kasım, 128.

Şiir, ayrılıkların derin acısını ve bu duyguların ifade edilmesindeki zorluğu işler. Şair, ayrılıkları kelimelerle ifade edememenin çaresizliğini dile getirir. Göç eden turnalar ve leylekler, ayrılığın doğal bir sembolü olarak kullanılır. Ancak bu doğal döngüler bile ayrılığın insana yüklediği ağırlığı tam anlamıyla yansıtamaz. Şair, bu ayrılıkların kaderin bir cilvesi olduğunu ve ne yazının ne de sözlerin bu duyguları tam anlamıyla anlatmaya yetmediğini vurgular. Son dizede, çaresizliği ve isyanı, kalemini kırma isteğiyle somutlaştırarak duygularını doruk noktaya taşır.

Şiir

Lirik

Semai

Hebiboglu, H. (2015). Kelbecerde boş gebrim var. *Azerbaycan*. Kasım, 128.

Şiir, şairin Kelbecer'e duyduğu özlemi ve kayıp duygusunu işler. Boş mezar imgesiyle memleketinden kopmanın yarattığı derin acı ve yalnızlık vurgulanır. Şair, taş gibi dayanıklı görünmeye çalışsa da, içindeki kırılganlık ve kadere karşı isyan açıkça hissedilir. Doğduğu yerle bağı, ruhunun sığınağıdır, ancak bu bağı kopması yaşamını anlamlandırmasını zorlaştırır. Şiir, yerinden edilmenin ve kaybolan yurt sevgisinin etkileyici bir ifadesidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). TenhAlig. *Azerbaycan*. Kasım, 150.

Bu şiir, yalnızlık ve sessizliğin ağırlığını anlatır. Şair, dostlarının sessizliği ve anılarla dolu bir ortamda hem fiziksel hem de ruhsal bir yalıtımı derinden hisseder. Hayat yolculuğunun yarısına gelmişken bu sessizliğin gelecekte de süreceğine dair bir içsel kabul sergiler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). Gülle ölümü. *Azerbaycan*. Kasım, 150- 151.

Bu şiir, düşüncelerin ve kelimelerin karmaşık bir yolculuğunu anlatır. Şair, düşüncenin insan bedenindeki yansımasını, ruhsal bir akış olarak ifade eder. Sözcüklerin bazen hedefini bulamayıp boşluğa düşmesi, şairin zihinsel ve duygusal çatışmalarını gözler önüne serer. İnsan zihninin ve yazının değerine vurgu yaparken düşen kelimelerin de bir anlam taşıdığını ima eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). Bu adam ne için yihıldı gören?. *Azerbaycan*. Kasım, 151.

Bu şiir, bir insanın aniden düşüşünün ardındaki sebepleri sorgular. Şair, bu kişinin bedensel, zihinsel ve duygusal anlamda sağlam görüldüğünü vurgular. Ancak hayatındaki mutluluklar, sorumluluklar ve geleceğe dair umutlarla dolu olduğu halde, içsel bir boşluk ya da derin bir kederin onu devirmiş olabileceğini ima eder. Bu düşüş, görünenden çok daha derin bir içsel çatışmanın sonucudur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). Bahın. *Azerbaycan*. Kasım, 151.

Bu şiir, yaşamın ağırlığını ve insanın dünyadaki varoluşunu ironik bir şekilde ele alır. Şair, hayatta kalmaya çalışırken bir yandan da dünyanın acımasız gerçekleriyle yüzleştiğini ifade eder. İnsanların şairlere olan ilgisizliğini ve değer verilmeyişini dile getirir, hatta hayatı kutlamanın anlamsızlığını sorgular. Bu ifadeler hem bir sitem hem de derin bir gözlem taşır; şair, okuyucudan dikkatli bir şekilde kendi hayatına ve dünyanın haline bakmasını ister.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hümmet, R. (2015). Men düzem, sehayam, gülüm. *Azerbaycan*. Kasım, 152.

Bu şiirde şair, iç dünyasında yaşadığı sessizlik ve yalnızlıkla hesaplaşır. Hayatın yükleri ve umutsuzlukla mücadele ederken bir yandan insanlardan bir destek ya da anlayış beklemenin boşuna olduğunu dile getirir. Kendi içsel yolculuğunu ve dayanışma arayışını anlatırken bu yalnızlıkta bile ayakta kalmaya çalışır. Sevginin

bile nihayetinde kaybolacağına işaret eden şair, okuyucudan gözyaşlarıyla onu teselli etmemesini, çünkü bu döngüsel acının kaçınılmaz olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). Gözleme bazar gününü. *Azerbaycan*. Kasım, 152.

Bu şiirde, şair sevgilisine pazar gününü beklememesini, cumartesi günü gelmesini söyler. Sevgilisini o kadar çok özler ki artık bu özleme dayanamaz. Cumartesi gelsin ister, çünkü kavuşmayı her şeyden çok arzular. Ona göre, sevgiliyle buluştuktan sonra yüzyıl beklemek bile sorun olmaz. Şair, bu güçlü duyguları ve sabırsız bekleyişini şiirin her bir satırında anlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümmet, R. (2015). Kor kadının sehri.⁸⁸ *Azerbaycan*. Kasım, 153.

Şair bu şiirde "kör kadın" metaforuyla derin bir iç hesaplaşmayı dile getirir. Kör kadına hitap ederek onun ışık görmeyen dünyasının aslında daha derin bir anlam taşıdığını vurgular. Körlük, şair için fiziksel bir kayıp değil; aksine, ruhsal bir saflığın ve gizli bir güzelliğin sembolü olur. Şair, kendi eksikliklerini ve suskunluklarını bu kör kadının sessizliğiyle yüzleştirir. Kadının gözyaşları ve sessizliği, bir yandan derin bir acıyı temsil ederken diğer yandan ruhsal bir arınma hissi yaratır. Şair, kendi yetersizliklerini kabul eder ve gözyaşlarını bir tür huzur

⁸⁸ Kör kadının büyüü.

bulma aracı olarak görür. Şiir, insanın ruhsal karmaşıklığını ve derin bir arayışı yalın bir şekilde ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümnet, R. (2015). Şükranlıg. *Azerbaycan*. Kasım, 153.

Şair bu şiirde Tanrı'ya duyduğu şükranı dile getirir. Doğanın yeniden canlanmasını, kuşların ötmesini, yolların hareketlenmesini ve baharın gelişini Tanrı'nın lütfu olarak görür. Şair, insanlara umut dolu bir mevsim sunduğu, doğayı yenilediği ve üretkenliği teşvik ettiği için Tanrı'ya minnet duyar. Kendi varlığını da bu düzenin bir parçası olarak değerlendirir ve sade bir insan olmanın huzurunu hisseder. Şiir, doğanın döngüsüne ve insanın bu döngüdeki yerine duyulan hayranlık ve şükranla şekillenir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hümnet, R. (2015). Buludların sevgisi. *Azerbaycan*. Kasım, 153- 154.

Şair, gökyüzünde iki bulutun birbirine doğru yaklaşmasını ve birleşmesini sevgi dolu bir buluşma olarak tasvir eder. Bu buluşmayı meleklerle özgü saf bir sevgiye benzetir ve bulutların birleşmesinden oluşan yağmuru, bu sevginin bir sonucu olarak görür. Bulutların bu yakınlaşması, doğadaki aşkın ve birleşmenin etkileyici bir yansımasıdır. Şair, bu hızlı ve tutkulu birleşmeyi, bir yıldırım gibi ani ve güçlü bir an olarak betimler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Hümmet, R. (2015). Bal arısı. *Azerbaycan*. Kasım, 154.

Şair, Zezva'yı bir bal arısına benzeterek onun çalışkanlığını, sadeliğini ve doğallığını över. Zezva, tıpkı bir arı gibi geçmişten gelen şiir ustalarının ruhunu taşır ve onların sözlerini bal gibi tatlı bir şekilde insanlara sunar. Şair, Zezva'nın Azerbaycan edebiyatının Tiflis'teki temsilcisi olduğunu belirtir ve onun kültürüne olan hizmetini över. Bununla birlikte, emeğini çalmaya çalışan sahte değerlerle mücadele eden Zezva'nın, özgünlüğü ve gerçekliğiyle ölümsüz kalacağını vurgular. Zezva, halkının kültürel mirasını taşıyan ve yaşatan bir şair olarak resmedilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İlgar, G. (2015). Özünü tanı. *Azerbaycan*. Kasım, 155.

Şiir, soru sormanın hayatı ve insanı anlamada vazgeçilmez olduğunu vurgular. Soruların eksik olduğu bir hayatın yönsüz ve anlamsız olduğu belirtilir. Yazar okuyucuya hem kendine hem de dünyaya sorular sorarak anlam aramasını öğütler ve bu sürecin kendini tanımaya yol açacağını ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İlgar, G. (2015). Keçmişden gelen gatar.⁸⁹*Azerbaycan*. Kasım, 156.

Şiir, hatıraların geçmişten gelen bir tren gibi hayatımızda yer ettiğini ve onları liman gibi sakladığımızı anlatır. Hatıralar, yaşanmış anıları taşır, düşünceyi harekete geçirir, duyguları uyandırır ve unutulmaları yeniden hatırlatır. Geçmişin izleriyle dolu bu hatıralar, bazen huzur verir, bazen de düşünce denizine dalmamıza neden olur. Şiir, hatıraların hayatımızın süsü, rehberi ve değerli bir parçası olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İlgar, G. (2015). Han Emi. *Azerbaycan*. Kasım, 156- 157.

Şiirde adı geçen "Han Emi", muğam sanatında önemli bir yer tutan ve ustaların ustası olarak tanımlanan bir figürdür. O, muğam sanatını yücelten, bu sanatın yolunu aydınlatan ve Azerbaycan kültürünü dünyaya tanıtan bir isimdir. Şiir boyunca "Han Emi" adı, muğamın zirvesi ve onun sanatındaki üstünlüğüyle birlikte anılır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

İlgar, G. (2015). Menim gu neğmem. *Azerbaycan*. Kasım, 157.

Şiir, hayatı bir kuğu nağmesine benzeterek herkesin kendi yaşamının bir melodisi olduğunu vurgular. Bu melodinin zamanı geldiğinde okunması gerektiği, ancak bazılarının bu fırsatı kaçırdığı dile getirilir. Şair, hayatın bazen acılarla, bazen mutluluklarla dolu bir senaryo sunduğunu belirtir. Şimdiye kadar bu melodiye tam

⁸⁹ Geçmişten gelen tren.

anlamıyla yaşayamadığını ifade eden şair, hayatın güzelliklerini ertelememeye ve nağmesini şimdi keşfetmeye karardır. Şiir, duyguların kalpten kalbe ulaşmasını ve yaşamın anlamının özüne dokunmayı teşvik eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Kitab. *Azerbaycan*. Aralık, 29.

Bu şiir, insanın kendi yaratıcılığı ile Tanrı'nın mükemmel yaratıcı gücünü kıyasladığı bir içsel hesaplaşmayı yansıtır. Şair, kendi yazdıklarının Tanrı'nın kutsal kitaplarıyla kıyaslanamayacağını fark eder, tevazu ile Tanrı'ya yönelir ve ona olan hayranlığını dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nuri, E. (2015). Teze ayrılık gelir. *Azerbaycan*. Aralık, 29- 30.

Şair, ayrılığın getirdiği acıyı ve soğukluğu kalbinin derinliklerinde hisseder. Kalbinin perdelerle kaplandığını ve bu durumun duygularına soğukluk kattığını ifade eder. Yeni bir ayrılığın yaklaştığını fark eder ve bu ayrılığı kabullenmeye çalışır. Şiir, ayrılıkla yüzleşme ve duygusal bir soğukkanlılıkla ona hazırlık yapma sürecini anlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Garaçı gızın güneşi.⁹⁰ *Azerbaycan*. Aralık, 30- 31.

Şiir, hayatın zorluklarıyla mücadele eden bir dilenci kızın iç dünyasını ve güneşle kurduğu metaforik ilişkiyi anlatır. Şair, kıza insanların soğukluğundan sıyrılmasını ve güneşe yönelmesini öğütler. Güneşin temizliği ve saflığına inanmasını, elini insanlara değil, güneşe ve Tanrı'ya açmasını önerir. Şiir, insan ilişkilerindeki umutsuzluğu vurgularken doğaya ve ilahi güce bağlanmanın huzur getireceğine dair umut dolu bir mesaj verir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nuri, E. (2015). Şeir kimi şekil. *Azerbaycan*. Aralık, 31.

Şair, bir fotoğrafın duygu dolu etkisini anlatır. Şeklin, bir şiir gibi anlam taşıdığını hem sevdanın hem de doğanın bu fotoğrafta birleştiğini ifade eder. Sevdiği kişiye duyduğu özlemi ve onun fotoğrafına olan bağlılığını dile getirir. Şair, fotoğrafa bakarak hayaller kurar, onunla bir gün gerçek hayatta buluşmayı umut eder. Bu duygu yüklü şiir, özlemin ve sevginin derin izlerini taşır.

Şiir

Pastoral

Koşma

Nuri, E. (2015). Dağlar. *Azerbaycan*. Aralık, 31- 32.

⁹⁰ Dilenci kızın güneşi.

Şiir, dağların görkemini ve doğanın büyüleyici güzelliğini tasvir eder. Dağlar hem Tanrı'nın bir parçası gibi yüceltilir hem de güneşin selamını alan, yağmurla mesajlaşan güçlü varlıklar olarak betimlenir. Doğal zenginlikleriyle, kahramanlık hikâyeleriyle yoğrulan dağlar, şimşeklere, rüzgârlara rağmen dimdik ayakta kalır. Lalelerle süslenir, çobanın sevgisiyle yoğrulur, güneşin sıcaklığını bağrına basar. Şair, dağları âdeta insanlaştırarak onların dayanıklılığını, asaleti ve doğayla bütünleşen ruhunu yansıtır.

Şiir

Lirik

Koşma

Nuri, E. (2015). Ümid. *Azerbaycan*. Aralık, 32.

Şair, yalnızlığın penceresine vurduğu anlarla bir içsel yolculuğa çıkar. Soğuk bir akşamın üşüten atmosferinde bir sözün sıcaklığına sığınır. Dünya ve zamanın çalkantıları arasında içindeki kemanın titreyen melodisini fark eder ve bir ezginin anlamında kendini bulur. Sevdaların yoğun karmaşası içinde bu duyguların peşinden bir kadına yönelir. Şiir, yalnızlık karşısında umudun ve sevdanın barındırdığı gücü ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Ayrılmalar. *Azerbaycan*. Aralık, 32- 33.

Şair, ayrılığın derin acısını ve hayatın zorlu gerçeklerini güçlü imgelerle işler. Bir kuzu anasından, bir ağaç köklerinden, bir turna sürüsünden ayrılır; bu görüntüler ayrılığın evrensel ve kaçınılmaz olduğunu vurgular. İnsanların birbirinden,

vatanlarından ve hatta umutlarından koparıldığı bir dünyayı anlatır. Ayrılık, sadece fiziksel değil, ruhsal bir bölünmeyi de simgeler. Şair, hakikatin değerini yitirdiği, yalanların egemen olduğu bir dünyada, insanın bu yeni düzene uyum sağlamaya çalışmasını sorgular. Bu ayrılıklar, insanın gökyüzüyle, yani idealleriyle bağının kopmasını ve dünyanın dengeden düşmesini sembolize eder.

Şiir

Pastoral

Koşma

Nuri, E. (2015). Düşer. *Azerbaycan*. Aralık, 33.

Şair, sonbaharın hüznünü ve doğanın döngüsünü etkileyici imgelerle betimler. Yaprakların yağmur gibi düşmesi, yağmurun ise yaprak gibi görünmesi doğayla insan arasında bir bütünlük yaratır. Doğanın sesleri ve pastoral detaylarla çoban neşesi, hayata dair ince hisleri dile getirir. Gece yolculuğu ve turnaların geçişi hem fiziksel hem de düşsel bir yolculuğu ifade eder. Turnaların bırakacağı bir tüyün rüyaya düşmesi, hatıraların ve özlemin ruhsal derinlikte yankı bulmasını simgeler.

Şiir

Lirik

Koşma

Nuri, E. (2015). Kederi bize tapşırın.⁹¹*Azerbaycan*. Aralık, 33.

Şair, kötülüğe ve zorbalığa karşı direnişi şiirsel bir dille ifade eder. İyiliği yücelterek karanlığa ve olumsuzluğa inat gözlerini açık tutar. Yokuşları, yağmuru ve hatta viranelerdeki baykuşları bile severek hayata pozitif bir bakış sunar. Yalanı

⁹¹ Kederi bize emanet edin.

düzeltecek olanın, kederi taşıyacak olanın, dünyayı sözle güzelleştirecek olanın insanoğlu olduğunu vurgular. Zulme karşı güçlü bir meydan okuma duygusu taşır.

Şiir

Lirik

Koşma

Nuri, E. (2015). Ana, mene çetir ver.⁹²*Azerbaycan*. Aralık, 33- 34.

Şair, hayatın zorlukları ve ayrılıkların ağırlığından bahsederken annesinden bir şemsiye ister. Hayatın ayrılıklarla dolu fırtınalarında yol alırken annesinin sevgisi ve şemsiyesiyle kendini korumak ister. Yağmur gibi yağan keder, şairin yüreğini ağırlaştırırken anne figürü hem koruyucu bir çatı hem de teselli kaynağı olarak tasvir edilir. Şemsiye, ayrılık ve hüzünden korunmanın sembolü olarak öne çıkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Könül şikestesı.⁹³*Azerbaycan*. Aralık, 34- 35.

Şair, Zakir Sadatlı'ya duyduğu derin sevgiyi ve hayranlığı, hüznü dolu bir ağıtla ifade eder. Zakir, sözüyle insanları büyüleyen, dürüstlüğüyle ve samimiyetiyle tanınan bir şair olarak tasvir edilir. Şairin ölümle erken yüzleşmesi hem onu tanıyanları hem de şiir dünyasını derin bir kedere boğar. Onun ışığı, umudu ve sözü, geride kalanlar için birer miras olarak kalır. Şair, Zakir'in ölümünün ve kendi babasının kaybının aynı güne denk gelmesini kaderin bir cilvesi olarak görür ve bu iki büyük kayba rağmen geride kalan dostlardan güç aldığını ifade eder. Ölümün, şairler gibi anlamın ve

⁹² Anne bana şemsiye ver.

⁹³ Gönül yarası.

sözün taşıyıcısı olan insanlara dokunmamasını temenni eder, çünkü şairlerin bitişiyle sözün de biteceğini dile getirir.

Şiir

Epik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Çe gevara. *Azerbaycan*. Aralık, 35- 36.

Şiir, Çe Guevara'yı özgürlük ve adalet uğruna yaşamını feda eden bir devrimci olarak anlatır. Çe'nin mücadele azmi, insanlara umut ve cesaret vermesi, fedakârlığı ve azatlık için kendini adayışı vurgulanır. O, dünyayı değiştirmeye çalışan bir kahraman olarak tasvir edilir ve mirasının şarkılarla ve hatıralarda yaşamaya devam edeceği ifade edilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Sadig keder. *Azerbaycan*. Aralık, 36.

Şair, hayatında çocuklar ve keder arasında bölündüğünü anlatır. Çocuklarını büyütüp onları özgür bırakırken kederinin hep onunla kaldığını, çocukların ise onu terk ettiğini dile getirir. Keder, şairin sadık bir yol arkadaşı olarak kalır.

Şiir

Lirik

İlahi

Nuri, E. (2015). Tökülürem leçek- leçek.⁹⁴*Azerbaycan*. Aralık, 36- 37.

Şair insanın hem yerde hem gökte dayanacak gücü olmadığını vurgular. Tanrıya olan inancını dile getirirken kendisinin de Tanrı için bir anlam taşıdığını ifade eder. Dertlerin insanı olgunlaştırmasını diler, ancak dertlerle başa çıkmanın zorluğunu anlatır. Kendisini yaprak gibi kırılgan hisseder ve Tanrı olmadan bir anlamı olmadığını söyler. Rüzgârlar eserken güllerin akıbetini sorgulayarak hayatın zorlukları karşısındaki çaresizliğini dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nuri, E. (2015). Payız seren adası. *Azerbaycan*. Aralık, 37.

Şair, geçmişe duyulan özlemi ve hüznü dolu bir akşamı tasvir eder. Çocukluğuna dair bir iz bulamamanın verdiği boşluk hissini ifade eder. Rüzgârın savurduğu yapraklar, kırılmış bir ağacı bir tabuta benzetir. Gökyüzünden bir damla gibi düşen sesle yağmurun gecenin yüzüne akışını betimleyerek doğanın melankolik bir serenat sunduğunu anlatır.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Çiçek. *Azerbaycan*. Aralık, 37.

Şair, baharın gelişyle ağaçların çiçeklenip güzelleşmesini anlatır. Babasının, çiçeklerin ışığında namaz kıldığını hatıralarıyla geçmişe duyulan özlemi dile getirir. Bu

⁹⁴ Dökülüyorum yaprak yaprak.

baharın, babasını görmeyen çiçekleri hüznle karşıladığını ifade eder. Çiçeklerin, ağaçların tebessümü olduğunu ve onların gülerken güzel görüldüğünü söyler. Baharın bembeyaz çiçeklerle gelmesi, yaşama sevinci aşılar ve insanı ölümü istemez hale getirir.

Şiir

Lirik

Semai

Nuri, E. (2015). İlk yağmursan, son baharsan. *Azerbaycan*. Aralık, 37- 38.

Şair, geçmişte kaybettiği zamanı ve beyaz talihini aradığını ifade eder. Sevdiğinin gözlerinde bu kaybolmuşluğu ararken onu ilk yağmur ve sonbahar olarak tanımlar. Hem ümit hem de hüznün kaynağıdır sevdiği. Sevginin yarısını kalbinde taşıyan şair, kalbinde onun izini bulabileceğini söyler. Şiirin derinliklerinde kendini saklayarak duygularını ifade etmeye çalışır ve her mısrada içindeki hisleri damlatır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Nuri, E. (2015). Günahların ad günü. *Azerbaycan*. Aralık, 38.

Şair, bir gün hayatın ince ipliği üzerinde hak-hesap gününün geleceğini hatırlatır. O gün, işlenen günahların doğum günü olarak anılır; herkesin yaptıklarıyla yüzleşeceği bir hesaplama anıdır. Günahların ağırlığı ve hafifliği vardır, fakat her günahın bir bedeli ve zamanı gelir. En adaletsiz insanın bile adaletle yüzleşeceği bir gün mutlaka olacaktır. Bu düşünce, şairin zihninde derin bir baskı yaratır, günleri daha uzun ve ağır kılar. Son bölümde şair, dünyanın geçici olduğunu fark etmenin insanda yarattığı huzursuzluğu dile getirir ve hayatın faniliğini sorgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). Ellerinizi uzat mene. *Azerbaycan*. Aralık, 38.

Şair, insanı inanca ve umuda çağırır. Geceye bir ninni söylenmesini ister, uykunun gelip gelmemesinden bağımsız. Eller Tanrı'ya açılmalı, bir şey verilse de verilmese de. En sonunda ise, insandan kendisine ellerini uzatmasını diler, ulaşsa da ulaşmasa da. Bu çağrı, umudun ve bağın derin bir ifadesi olarak öne çıkar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Nuri, E. (2015). "Payız notları"ndan. *Azerbaycan*. Aralık, 39.

"Payız notları'ndan" şiiri, sonbaharın hüznüyle birlikte umudu ve özlemi işler. Karanlıkta bile ışığın olduğunu, sevginin görünmeden de hissedilebileceğini söyler. Yalnızlık, ölüm ve doğanın döngüsü, insana yaşamın geçiciliğini hatırlatır. Şair, zamanla ve dünyayla uyum içinde olmayı dile getirir.

Şiir

Lirik

Koşma

Nuri, E. (2015). Men nece düz keçim bu tün dünyanı... *Azerbaycan*. Aralık, 39- 40.

Şair, hayatın acılarını ve geçiciliğini sorgular. Dünyayı kavrama arzusuyla, yaşadığı yükleri ve korkuları dile getirir. Dünya bir kez yakalanmışken bu zor yoldan nasıl geçeceğini düşünür.

Şiir

Lirik

Koşma

Nuri, E. (2015). Yahşı ki o göyler çoh hündürdedi...⁹⁵*Azerbaycan*. Aralık, 40.

Şair, hayatın yenilenen duygularla güzelleştiğini, gökyüzünün yüksek oluşunun insanı özgürleştirdiğini ifade eder. Tanrının yarattığı her şeyin bir değer olduğunu vurgularken yaşamın kısa bir sohbet gibi olduğunu ve Tanrı'nın dilediği anda sona erdirebileceğini dile getirir.

Şiir

Epik

Serbest nazım

Yadigar, A. (2015). Türkün gücü. *Azerbaycan*. Aralık, 53- 55.

Şiir, Türk milletinin tarihsel kahramanlıklarını ve adalet, merhamet gibi değerlerini vurgular. Türklerin insanlığı dert ve haksızlıklardan kurtaracağına dair bir inanç ifade edilir. Mete, Attila, Timur ve Atatürk gibi liderlerin mirasıyla Türklerin bugün de dünyaya barış ve huzur getireceği anlatılır. Türk milletinin birliği ve özündeki güç, insanlık için kurtarıcı bir rol üstlenme temasıyla işlenir.

Şiir

⁹⁵ Şükür ki gökler yüksektir.

Lirik

Muhammes

Yadigar, A. (2015). Bu yol Tebriz yoludur. *Azerbaycan*. Aralık, 55.

Şiir, Culfa'dan Tebriz'e uzanan yolun simgesel anlamını işler ve Tebriz'e kavuşma özlemini dile getirir. Tebriz, şiirde yalnızca bir şehir değil, aynı zamanda bir hasret, dilin ve milletin birleşme noktası olarak vurgulanır. Hasretin ağırlığı vuslat günüyle son bulurken Şah İsmail Hatayi'nin ruhu ve Azerbaycan'ın gücü bu yolculukta hissedilir. Şiir, Tebriz'i tüm bir milletin özlem ve sevgi merkezi olarak sunar ve kavuşmanın heyecanını taşır.

Şiir

Epik

Muhammes

Yadigar, A. (2015). Döyüş havaları çaldırmalıyığ. *Azerbaycan*. Aralık, 56.

Şiir, milletin uyanışı, birlik ve direniş ruhunu canlandırma çağrısıdır. Haksızlıkların, acıların ve yıkımların sona erdirilmesi gerektiğini vurgularken geçmişteki büyük Türk liderlerine ve kahramanlara atıfta bulunur. Şehitlerin fedakârlıklarına saygı duruşunda bulunarak milletin yeniden ayağa kalkması ve özgürlük mücadelesine devam etmesi gerektiğini ifade eder. Vatan sevgisi, fedâkarlık ve milletin onuru şiirin temel temalarını oluşturur. Bu mesaj, mücadele ve zaferin sadece birlikle mümkün olabileceği düşüncesiyle güçlenir.

Şiir

Epik

Muhammes

Yadigar, A. (2015). Gedek. *Azerbaycan*. Aralık, 57.

Şiir, hayatın zorlukları ve insanın bu zorluklara karşı duruşunu anlatır. Bulut gibi dolup taşan duygularla, insanın kendini sıkışmış hissettiği bir durumu tasvir eder. Hayatın çarkı altında öğütülen insanın, dünyadan çekilme düşüncesiyle bir yüzleşmesi vardır. Şimşek gibi parlayan bir kararlılıkla, zorlukların üstesinden gelmek ve yeniden hayata sarılmak gerektiği vurgulanır. Sonunda ise hayatın geçiciliği ve insanın içsel mücadeleleriyle barışması önerilir.

Şiir

Lirik

Semai

Yadigar, A. (2015). Seni. *Azerbaycan*. Aralık, 57.

Şiir, derin bir sevgi ve özlemi dile getirir. Şair, gönlünün derinliklerindeki sızıya hitap eder ve sevgisini çiçeklere, yapraklara benzeterek ifade eder. Geçmişte yaşadığı zorluklar, yüzleşmeler ve tükenmeyen bir sevdâ ile bu duyguya tutunur. Sevgilisine olan aşkını gemiye ve onun değişmeyen sabrına benzetirken sonunda her şeyin ve herkesin anlamının bu sevgide bulunduğunu dile getirir. Şairin duyguları, sevdiğine olan sarsılmaz bağlılığını yansıtır.

Şiir

Lirik

Semai

Yadigar, A. (2015). Yohdu. *Azerbaycan*. Aralık, 57.

Şiir, talihsizlik ve gerçekleşmeyen umutların yarattığı hayal kırıklığını dile getirir. Şair, beklenen mutlulukların erişilmez olduğunu, kaderin kendisine adil davranmadığını ve her şeyin ilahi bir düzen içinde olduğunu vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Yadigar, A. (2015). Gaçır. *Azerbaycan*. Aralık, 58.

Şiir, kaybolan değerler ve kaçıp giden anlamlar üzerine odaklanır. Sözlerin etkisini kaybetmesi, insanların yanıltıcı tutkulara kapılması ve hayatın önemli unsurlarının birer birer uzaklaşması dile getirilir. Şair, bu kaçışın yarattığı hüznün ve çaresizliği vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Yadigar, A. (2015). Yoh. *Azerbaycan*. Aralık, 58.

Şiir, insafsızlık ve adaletsizlik teması üzerine kuruludur. Şair, insanın kusurları düzeltme çabasının sonuçsuzluğunu, bencil tutumların yaygınlığını ve insanların insafsız davranışlarını eleştirir. Allah'ın adaletine olan inancı vurgularken insanların insaf göstermemesi şair için derin bir hayal kırıklığıdır.

Şiir

Lirik

Koşma

Yadigar, A. (2015). Eşitmir. *Azerbaycan*. Aralık, 58.

Şair, şiirde duyulmamanın, anlaşılmamanın ve çaresizliğin derin duygusunu işler. Doğa ve insan arasındaki ilişki üzerinden hem insanların hem de Tanrı'nın sesini duymaz oluşunu vurgular. Umutsuzluk ve içsel bir yalnızlık, şiirin ana temasıdır.

Şiir

Lirik

Koşma

Yadigar, A. (2015). Eşitmir. *Azerbaycan*. Aralık, 59.

Şair, bu şiirde toplumun değişen değerlerini ve insan ilişkilerindeki yozlaşmayı sorgular. Geleneklerin, samimiyetin ve sevginin yerini yapmacıklığın aldığını ifade eder. Düğünler ve ilişkiler üzerinden toplumsal eleştirisini derin bir hüznün ve şaşkınlıkla dile getirir. Şiir, insanın ruhundaki eksikliği ve değerlerin kayboluşunu Allaha yönelerek sormasıyla dikkat çeker.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefahet, G. (2015). Eşitmir. *Azerbaycan*. Aralık, 60.

Şiir, iki insanın birbirini kaybedişini ve ilişkilerinin yıpranışını anlatır. Ümitlerin ve arzuların yok oluşu, aşkın kaybı ve sonunda iki kişinin birbiri için gereksiz hale gelmesi, derin bir hüznle ifade edilir. Şair, bu yıkımı sade ve vurucu bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefahet, G. (2015). Sevgi nağılı.⁹⁶*Azerbaycan*. Aralık, 60- 61.

Şair, yarım kalmış bir sevdayı ve tamamlanmamış bir masalı anlatır. Sevginin aceleye getirilmesi ve sabırsızlık nedeniyle sona erdiği, ancak aşkın aslında henüz bitmediği vurgulanır. Masalın sonunda beklenen mutluluk yerine, sevginin binasından bir taşın düştüğü sembolik bir şekilde dile getirilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefahet, G. (2015). Ahtarsan meni. *Azerbaycan*. Aralık, 61.

Şair, kaybedilen bir kişinin ardından yaşanan boşluğu ve arayışı dile getirir. Geceyi ve gündüzü, hırsını ev ve iş yerine dökerek çaresizce bir umut peşinde koşan birini anlatır. Ancak sonrasında, aranan kişinin artık hayatta olmadığını acı bir gerçeklikle ifade eder, geride kalanların çaresizliğini ve yalnızlığını vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefahet, G. (2015). Garanlık galdı. *Azerbaycan*. Aralık, 61- 62.

Şair, karanlığın içindeki kayboluşu ve unutuluşu işler. Bir insanın kendi yüzünü bile tanıyamadığı, kimsenin varlığını hatırlamadığı bir çaresizlik ve yalnızlık anlatılır.

⁹⁶ Sevgi masalı.

Karanlık her şeyi içine alır, tüm izleri siler. Bu durum hem fiziki hem de ruhsal bir yok oluşu sembolize eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefahet, G. (2015). Yuhumda bir it hürür. *Azerbaycan*. Aralık, 62.

Şair, rüyasında bir köpeğin havladığını duyar ve bu ses yalnızlık ve yabancılaşmayı simgeler. Kendini dünyanın bir köşesinde tek başına hisseder, içinde derin bir gurbet ve huzursuzluk vardır. Bu havlama, şairin içsel yalnızlığını ve kopmuşluğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Semai

Şefahet, G. (2015). Gedirem. *Azerbaycan*. Aralık, 62- 63.

Şair, yolculuğunun kaçınılmaz olduğunu vurgular. Hayatın sertliği, zorlukları ve ağırlığına rağmen ilerlemeye devam eder. Dünya, karmaşık ve bitmek bilmeyen bir döngüde dönerken şair bu karmaşıklığın ortasında kendi yolculuğuna odaklanır ve umut dolu bir inançla hedefe doğru gider.

Şiir

Lirik

Semai

Şefahet, G. (2015). Üreyinde. *Azerbaycan*. Aralık, 63.

Şair, sevdiğine seslenerek soğuk ve zorlu bir dünyanın ortasında ona sığınmak istediğini ifade eder. Sevdiğinin kalbini güvenli bir liman, sonsuz bir deniz gibi tasvir eder ve onun kalbinde huzur bulmayı diler. Şair, kendisini sevdiğinde arayan herkesin orada bulacağını söyleyerek sevginin derinliğini ve bütünlüğünü vurgular. Sonunda, kalbin sevginin nihai durağı olduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Semai

Naringül. (2015). Adamlar. *Azerbaycan*. Aralık, 120.

Şiir, insanların vefasızlığı ve ihanetine duyulan kırgınlığı dile getirir. Şair, yükseklerde bir değerken yalnız bırakıldığını ve unutulduğunu anlatır. Şiir, vedayla ve denizlere selam gönderilmesiyle sona erer.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Naringül. (2015). Yolun hetrine. *Azerbaycan*. Aralık, 120- 121.

Şiir, ayrılık ve yitirilmiş bağlantılar üzerine bir ağıttır. Şair, toprağın verimsizliği ve geçmişin acı izlerini hatırlatarak duygusal bir kaygıyı işler. Ayrılığın yol açtığı duygusal boşluk, yıldızların ve ay ışığının sembolizmiyle derinleştirilir. Yolun hatrına duvarların yeniden yükseldiği ve ayrılıkların kaçınılmaz olduğu bir gerçeklikle sonlanır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narınğül. (2015). Belke de. *Azerbaycan*. Aralık, 121.

Şair, belirsizlikler ve içsel bir karmaşa içinde olduğunu ifade eder. Yaşamın anlamını, kendi konumunu ve Tanrı karşısındaki yerini sorgular. Zamanın akışını ve çevresindeki olayları tam olarak kavrayamaz, ama bu durumun kendisinde derin bir burukluk yarattığını dile getirir. Gurbet havasını yüreğinde hissettiğini, yolların kapalı olduğunu ve memlekete dönmenin zor olduğunu vurgular. Şair, geçmişteki hatalarına karşı bir bağışlanma arzusu taşır ve sonunda doğanın döngüsünde kendini bulmaya çalışır, sonbaharın hüznünü ruhuyla birleştirir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narınğül. (2015). Aldatdılar. *Azerbaycan*. Aralık, 121- 122.

Şair, hayal kırıklığı ve aldatılmışlık duygusunu işler. İyi niyetinin suiistimal edildiğini, umutlarının boşa çıktığını ve hayatın yükleri altında ezildiğini dile getirir. Kendi iç dünyasında bu aldatılmaların sebebini sorgular, ancak bir çıkış yolu bulamaz.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narınğül. (2015). Çıhıb gedim. *Azerbaycan*. Aralık, 122.

Şair, yolculuğun ve hayatın belirsizliğini anlatır. İnsanların çevresinde farklı yüzlerle görüldüğünü, bazılarının melek gibi bazılarının ise kötü niyetli olduğunu ifade eder. Kendi içinde hayal kırıklıklarıyla yüzleşir, kaybettiği umutlarını ve arzularını geride bırakır. Tüm bu karmaşa içinde sessiz bir veda ile uzaklaşmayı seçer.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Narîngül. (2015). Darıhmag.⁹⁷*Azerbaycan*. Aralık, 122- 123.

Şair, hayatın bir oyun alanı olduğunu, bu alanda insanın daralmasını ve hayal kırıklıklarını vurgular. İnsanlar arasında umut arayan bireyin, sonunda yalnızlığı ve içsel bir sorgulamayı kabullenmek zorunda kaldığını belirtir. Hayatın bütünlüğünü sorgulayan kişi, aslında her şeyin eksik ve yarım olduğunu fark eder. Şair, insanın kaderine ve yalnızlığına boyun eğdiğini, Tanrı'ya sevginin ise korkuyla karıştığını dile getirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Narîngül. (2015). Torpag galar. *Azerbaycan*. Aralık, 123.

Şair, ayrılığın insanlar arasında yarattığı mesafeleri ve duygusal etkilerini ele alır. Ayrılığın sessizliği ve soğukluğu, insanların arasında suskunluk ve uzaklık yaratır. İnsanın çabaları, geride bıraktığı izler, sabrın ve kabullenişin bir parçası olur. Hayatın doğal döngüsü içinde, doğanın örtüsü değişirken insan da ayrılıkların yükünü taşır. Şair, insanların sonunda toprağa karışacağını ve geride sadece doğanın

⁹⁷ Sıkılmak.

kalacağını dile getirir. Bu, yaşamın geçiciliği ve doğanın kalıcılığı üzerine bir metafor olarak sunulur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narîngül. (2015). Gecenin şeiri. *Azerbaycan*. Aralık, 123- 124.

Şair, geceyi insanın yalnızlığı ve umutlarıyla ilişkilendirir. Gece hem huzur hem de hüznü taşır. Yıldızlar kaybolur, umutlar uzaklarda yankılanır. Mutluluğun kırılğanlığı ve hayatın ağırlığı iki kelimeyle özetlenir. Şiir, insanın içsel dertlerini ve gecenin derin anlamını yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narîngül. (2015). Galmadı. *Azerbaycan*. Aralık, 124.

Şair, hayatın zorlukları ve kayıpları karşısında yaşadığı tükenmişliği anlatır. Verdiği emeklerin karşılıksız kaldığını, gücünü ve mutluluğunu yitirdiğini dile getirir. İnsan olmanın getirdiği umutların ve hayal kırıklıklarının iç içe geçtiğini vurgular. Şiir, sonunda geriye hiçbir şeyin kalmadığı bir çaresizliği tasvir eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Narınğül. (2015). Ele soyugsan ki... *Azerbaycan*. Aralık, 124.

Şair, duygusal bir yoğunluk içinde doğayı, zamanı ve mevsimleri mecazi bir dille anlatır. Hayatın içindeki acıların, mutluluğun ve umutların birbirine karıştığını ifade eder. Kalbinin açılmayan bir kutu gibi olduğunu, yüzüne yansıyan her şeyin geçmişin izleriyle dolduğunu dile getirir. Hayatta yaşananların zamanla unutulup hiçbir şey olmamış gibi devam edildiğini vurgular. Şiir, insanın duygusal karmaşıklığını ve yaşananları anlamlandırma çabasını sade bir şekilde ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narınğül. (2015). Sen özünde büyüksen. *Azerbaycan*. Aralık, 124- 125.

Şair, hayatın getirdiği yenilgilerden, insanın içsel mücadelelerinden ve aldanişlarından bahseder. Kendi yüzünde ve başkalarının varlığında teselli arayan insanın, aldanişlarla tekrar tekrar yüzleştini ifade eder. Sevgiye, dostluğa ve kaderin değışkenliğine dair derin bir sorgulama yapar. Duyguların yoğunluğuyla yalnızlık ve özlemin her yerde hissedildiğini vurgular. Şiirin sonunda, insanın kendi yüzü ve varlığıyla büyüklüğünü hatırlaması gerektiği mesajını verir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Narınğül. (2015). Sonuncu ümid. *Azerbaycan*. Aralık, 125.

Şair, son umudunu ellerinde, evinde, sokaklarda ve yüreğinde sakladığını söyler. Umudu çınar gibi güçlü, ama hassas bir değer olarak betimler ve insanlardan bu umudu korumalarını ister.

Şiir

Lirik

Çapraz nazım

İmanzade, İ. (2015). Gapı arhasında dayanan uşag. *Azerbaycan*. Aralık, 126- 127.

Şair, bir çocuğa hitap ederek kapı arkasında beklemenin ve hayatta pasif kalmanın yanlış olduğunu ifade eder. Hayatta zorluklar ve belirsizliklerle dolu yolların olduğunu, ancak sabır ve azimle bu yolların üstesinden gelinebileceğini anlatır. Çocuğa, kendine güvenmesini, başkalarının sözlerine aldanmamasını ve kendi kaderini kontrol etmesi gerektiğini öğütler. Kapalı kapıların azimle açılabilceğini, pes etmeden ilerlemenin önemini vurgular.

Şiir

Lirik

Çapraz nazım

İmanzade, İ. (2015). Gedek söz dirilen yere. *Azerbaycan*. Aralık, 127.

Şair, geçmişteki dostlukların, sevginin ve inancın kaybolduğu, değerlerin yitirildiği bir mekânı tasvir eder. Bu yer, sevginin unutulduğu, umutların tükenip kül olduğu, hatta kötülüğün bile sıradanlaştığı bir ortamdır. Şair, burada ne umutların gerçekleştiğini ne de meleklerle ulaşabilecek bir saflığın kaldığını vurgular. Yıkılmış bir düzenin ve sessiz bir çaresizliğin hüküm sürdüğü bu yer, artık güzel sözlerin yankılanmadığı, umudun yeniden dirilmediği bir noktadır.

Pastoral

Koşma

İmanzade, İ. (2015). Tebietin töhfesi.⁹⁸ *Azerbaycan*. Aralık, 127.

Şair, doğanın insanlara sunduğu armağanları ve dengeleri ele alır. Sevgi ve nefretin yerli yerinde olduğunu, her şeyin doğanın bir parçası olduğunu vurgular. İyilik ve kötülüğün birbirini tamamladığını, insanın bu döngünün bir parçası olduğunu ifade eder. Doğanın saflığı, berraklığı ve sunduğu güzellikler, onun bir hediyesi olarak görülür.

Satirik

Koşma

İmanzade, İ. (2015). Söz oğruları.⁹⁹ *Azerbaycan*. Aralık, 127- 128.

Şair, toplumdaki yozlaşmayı ve insanları aldatanları eleştirir. Söz hırsızlarını, sahtekârları ve yalancıları hedef alır. Duyguların ve değerlerin sömürüldüğünü, insanların samimiyeysiz yollarla kandırıldığını ifade eder. Onların güzel yüzlere ya da etkileyici kelimelere sığınarak insanları aldatmalarını, dürüstlük ve namusun istismar edilmesini ele alır. Saflığın ve doğruluğun zedelenmesi, şair için derin bir üzüntü kaynağıdır. Şair, bu yozlaşmanın ardında yatan niyetleri ve bu söz hırsızlarının toplumdaki etkilerini sert bir dille eleştirir.

Lirik

⁹⁸Tabiatın hediyesi.

⁹⁹ Söz hırsızları.

Semai

İmanzade, İ. (2015). Bah e... *Azerbaycan*. Aralık, 128.

Şiir, hayatın zorluklarını ve geçiciliğini ele alır. Şair, mevsimlerin ve yaşamın döngüsü gibi, hayatın da çelişkilerle dolu olduğunu ifade eder. Mutluluğun ve acının, varlıkla yokluğun yan yana olduğunu vurgular. Bu şiir, okuyucuyu derin bir düşünceye davet eder ve varoluşun anlamını sorgulamaya yönlendirir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hatemi, H. (2015). Veten hesreti. *Azerbaycan*. Aralık, 129.

Şiir, vatan hasretini ve gurbetin derin acısını işler. Vatan toprağına kavuşma arzusunu dile getirirken gurbetin ağırlığını ve özlemini yürekten bir yakarışla ifade eder. Vatan sevgisi ve özlemi ön plandadır.

Şiir

Epik

Çapraz uyak

Hatemi, H. (2015). Şehidler gebristanında. *Azerbaycan*. Aralık, 130.

Şiir, şehit mezarlıklarının hüznünü ve sessiz çığlıklarını işler. Şehitlerin kabir taşlarının sanki birer bakışı varmış gibi betimlendiği şiirde, vatan uğruna verilen mücadelelerin izleri ve kayıpların derin acısı anlatılır. Ayrılık ve sessizliğin hâkim olduğu bu mekânda, her şey bir yas havası taşır. Şair, şehit mezarlıklarının insanın yüreğinde bıraktığı derin etkiyi ve kutsal anlamını vurgular.

Lirik

Koşma

Hatemi, H. (2015). Bu yollar... *Azerbaycan*. Aralık, 130.

Şiir, hayatın yollarını bir metafor olarak ele alır. Yollar, başlangıç ve sonların, sevinçlerin ve kederlerin, ulaşmanın ve kaybolmanın sembolüdür. Şair, bu yolların kimi zaman hedefe ulaştırdığını, kimi zaman insanı yolda bıraktığını ifade eder. Yollar, bazen mutluluk ve umut taşırken bazen hüznün ve ayrılık getirir. Hayatın karmaşıklığını ve belirsizliğini yansıtan bu yollar, insanları farklı duraklara ve deneyimlere götürür. Şair bu yolların hem fiziksel hem de manevi anlamlarını derin bir şekilde işler.

Lirik

Koşma

Hatemi, H. (2015). Aşığ gardaş. *Azerbaycan*. Aralık, 130- 131.

Bu şiir, bir aşığın sazıyla dile getirdiği duygularını, arzularını ve yaşadığı topraklara olan sevgisini anlatır. Şair, sazın tellerinden yükselen nağmelerin geçmişi, umudu ve hatıraları canlandırmasını ister. Sazın sesiyle memleket sevgisi, dostluk ve dayanışma temaları işler. Aynı zamanda, sazın yankısının birlik ve beraberlik köprüleri kurarak farklı diyarları birbirine bağlamasını diler ve müziğin gücünü vurgular.

Lirik

Muhammes

Hatemi, H. (2015). 60 baharıma, 60 gışıma. *Azerbaycan*. Aralık, 131- 132.

Bu şiir, şairin 60. yaşına erişmesiyle birlikte hayatını sorgulamasını, geçmişin anılarını hatırlamasını ve geçen yılların anlamını ifade eder. Şair, yılların hızla geçtiğini, gençlik hayallerinin ve arzularının yerini olgunluğa bıraktığını vurgular. Hayatın hem sevinç hem de hüznü dolu anlarını bir bütün olarak kabul eder ve geleceğe umutla bakar. 60 yaşın, geçmişin tecrübelerini geleceğin ışığına taşıyan bir dönüm noktası olduğunu ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hatemi, H. (2015). Nağıl ömürlü nenem. *Azerbaycan*. Aralık, 132.

Bu şiirde, şair, vefat eden ninesini özlemle anarak onun masallarla dolu yaşamını ve masal anlatıcılığıyla bıraktığı derin izleri dile getirir. Ninesinin ölümüyle masalların da eksildiğini, hayatında bir boşluk oluştuğunu vurgular. Şair, ninesini bulma arzusuyla hayallere dalar ve onun masallarda yaşamaya devam ettiğini düşünerek teselli bulur. Bu şiir hem bir ağıt hem de bir hatıra olarak duygusal bir nitelik barındırır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Hatemi, H. (2015). Seçmek isterem. *Azerbaycan*. Aralık, 132.

Şair, aşkın güzelliğini ve zorluklarını anlatır. Hayatında seveceği birini bulmak, o kişinin sevgisiyle dolup taşmak ister. Aşkın zorlu yollarını aşmaya hazır olduğunu belirtir ve tüm güzellikler arasında kalbini çalan birini seçmeyi arzuladığını ifade eder. Şiir, romantik bir arayışı ve aşkın tatlı özlemini yansıtır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mehdizade, H. (2015). Kölgə. *Azərbaycan*. Aralık, 142- 143.

Şiir, insanın yaşam yolculuğunda gölgenin metaforik anlamını sorgular. Şair, gölgenin bazen bir hatıra, bazen bir yük, bazen de bir korunma veya dua olduğunu dile getirir. Gölge, insanın geçmişi ve yaşanmışlıklarıyla bağlantılı bir sır olarak tanımlanır. Şair kimsenin gölgesiz yürüyemeyeceğini kabul ederken gölgenin hem yük hem de destek olabileceğini ifade eder. Sonuçta, gölge bir kader sembolü ve yaşamın zorluklarından koruyan bir çatı olarak betimlenir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mehdizade, H. (2015). Vətən demək istədim. *Azərbaycan*. Aralık, 143- 144.

Şiir, şairin vatan hasreti ve bu hasretin yarattığı utanç duygusunu işler. Şair, yaşamındaki eksiklikler ve hayal kırıklıkları nedeniyle kendini yetersiz hisseder. "Vatan demək istədim" ifadesiyle, içindeki derin özlemi ve bunu dile getirememekten duyduğu hüznü vurgular.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mehdizade, H. (2015). Deyesen, tezedən uşag olmuşam. *Azərbaycan*. Aralık, 144-145.

Şiir, insanın hayatında karşılaştığı değişimler ve zamanla artan çaresizlik hissi üzerine yoğunlaşır. Şair, yaşamın yükleri altında geçmişteki yeteneklerini, güçlerini kaybetmiş gibi hisseder. Artık hiçbir şeyi eskisi gibi bilmediğini, öğrenmekte ve anlamakta zorlandığını dile getirir. Çocukluğa dönme arzusuyla dolu olan şair, hayatın kendisine getirdiği zorlukları kabullenmekte ve onlarla yüzleşmekte zorlandığını anlatır. Şiir, derin bir varoluşsal sorgulama ve hayata dair bir hesaplaşma niteliği taşır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Mehdizade, H. (2015). Deyesen ağ eledim.¹⁰⁰*Azərbaycan*. Aralık, 145.

Şair, kendisine yöneltilen suçlamalarla yüzleşirken içsel bir sorgulama yapar. Hayatın zorlukları ve kayıplarının ağırlığı altında ezilir, doğru ile yanlış ayırt etmenin güçlüğü ifade eder. Suçlandığı iftirayla çaresizlik arasında bir bağ kurar ve sözlerinin yükünü taşır. Şiir, vicdan muhasebesi ve insanın kendi hatalarıyla yüzleşmesini sade bir dille işler.

Şiir

Lirik

¹⁰⁰ Diyorsun ki iftira attım.

Koşma

Mehdizade, H. (2015). Bilmirsən. *Azərbaycan*. Aralık, 145- 146.

Şair, dünyanın sınırlı ve geçici yapısını betimleyerek insanın hayat karşısındaki çaresizliğini ve belirsizliklerini dile getirir. Hayatın karmaşası, küçük mutluluklar ve derin acılar arasında gidip gelirken sabrın ve dayanıklılığın önemine vurgu yapar. Dünyanın genişliği aslında insan için bir mezarın boyutuyla sınırlıdır; bu çarpıcı metaforla, yaşamın sonluluğunu ve insanoğlunun evrendeki yerini sorgular. Şiir, hayatın anlamını derinlemesine düşünmeye çağırır.

Şiir

Lirik

Koşma

Mehdizade, H. (2015). Bu dağ ucalığı. *Azərbaycan*. Aralık, 146.

Şair, dağın zirvesini yüksekliğin ve yüceliğin sembolü olarak ele alır. Dağın başında olmak hem fiziksel bir ulaşımı hem de manevi bir yakınlığı ifade eder. Şair, yolculuğunda karşılaştığı zorluklara rağmen, sabır ve inançla zirveye ulaşmak istediğini dile getirir. Doğa ve insan arasındaki bağı vurgularken kendini dağın bir parçası olarak görür. Son bölümde ise dağın yüksekliği, Tanrı'ya yakınlıkla özdeşleştirilir ve zirve, insanın nihai amacı olarak sunulur. Şiir, yaşamın geçiciliğini ve insanın manevi arayışını etkileyici bir dille aktarır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Esed, F. (2015). Çekmediyim resm. *Azərbaycan*. Aralık, 147- 148.

Şair, geçmişini hatırlanamayan anılar ve dostların ihanetleriyle dolu bir resim olarak tasvir eder. Yaşanmamış sabahlar ve unutulmuş şehirler, hayatın soyut bir gölgesine dönüşür. Resmini çizemediği bu hayat, şairin içinde bir hüznün ve sorgulama bırakır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Esed, F. (2015). Dünya boylanmag üçündür.¹⁰¹*Azerbaycan*. Aralık, 148- 149.

Şair, dünyanın anlamını ve yaşanışını "boylanmak" yani "kafanı dışarı çıkartıp bakmak" üzerinden açıklar. Pencereleler, sadece bir sınır değil, dış dünyayı görme fırsattır. Duvarlar ise gizlenmek için değil, arkasından bakmak içindir. Dünya, başını dışarı çıkarıp anlamak ve deneyimlemek için bir yerdir. Zaman geri alınamaz, sevinçler hızla geçer, hüznler içe işler. Yaşamak, belki de tüm bunların arasında pencerelelerden dışarı bakarak hayatı anlamaktır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Esed, F. (2015). Hayatın bozaran üzü.¹⁰²*Azerbaycan*. Aralık, 149- 150.

Hayatın solan yüzü, zamanın geçiciliğini ve insanın belirsizlik içinde anlam arayışını temsil eder. Eski fotoğraflar yok olanların hatıralarını taşıırken hayatın karmaşası insanı yanılsamalarla çevreler. Sevgi ve amaçlar, bazen bir oyun ya da yanıltıcı bir düzen olarak karşımıza çıkar. İnsan, yolların hep belirsizliğe çıktığı bir dünyada kendini bulmaya çalışır. Sonunda değişen yüz çizgileri ve gözlerdeki boşluk, hayatın geçiciliğini ve solan yüzünü açıkça ortaya koyar.

¹⁰¹ Dünya kafanı dışarı çıkarıp bakmak içindir.

¹⁰² Hayatın solan yüzü.

5.5 Edebî Gençlik

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Kamranlı, S. (2015). İndi... *Azerbaycan*. Aralık, 154.

Şiir, modern dünyada insan ilişkilerinin yozlaşmasını, güvenin ve eski değerlerin kaybolmasını anlatır. İnsanlar arasında destek yerine kaçışın, sevgilerin ise sahtelikle dolduğunu vurgular. Şair, bu değişimlerin yarattığı hayal kırıklığını acı bir gerçeklikle dile getirir.

Şiir

Lirik

Koşma

Kamranlı, S. (2015). Gol açıb göylerle gucaglaşasan. *Azerbaycan*. Aralık, 154- 155.

Şiir, insanın yalnızlıkla yüzleşmesini, iç dünyasında kendini sorgulamasını ve çevresindeki sessiz acılara karşı duyarlılık geliştirmesini anlatır. Şair, insanın sevmekten uzaklaşarak kopuş yaşadığını, hayatın zorlukları karşısında küçüldüğünü ve çocuklaşan bir hassasiyetle başkalarının acılarına merhem olma ihtiyacını vurgular.

Şiir

Lirik

Koşma

Kamranlı, S. (2015). Rahat olasan. *Azerbaycan*. Aralık, 155.

Şiir, insanın yaşamın ağırlığı altında kendi iç huzurunu arayışını ve hayatın zorluklarına rağmen rahatlama isteğini dile getirir. Şair, sevinç ve kederin paylaşılması gerektiğini, insanın dertlerden sıyrılıp kendini bulmasının önemini vurgular. Aynı zamanda geçmişin yüklerinden kurtulmayı, iç huzura ulaşmayı ve kendini özgür bırakmayı bir çözüm olarak önerir.

Şiir

Lirik

Koşma

Kamranlı, S. (2015). Asılıb galmişam derd yahısından... *Azerbaycan*. Aralık, 155.

Şiir, insanın acı ve dertlerle sarılmış bir yaşamın yükünü taşıdığını anlatır. Şair, geçmişte yaşanan sevdaların ve mutluluğun kayboluşunu dile getirir. Hayatın zorluklarına karşı isyan ederken kaderin yazgısını sorgular ve bu yüklerden kurtulma arzusunu dile getirir. Duygularını yoğun bir melankoliyle ifade ederek insanın iç huzuru arayışını vurgular.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Kamranlı, S. (2015). Gedirem kendime uşaglaşmağa. *Azerbaycan*. Aralık, 156.

Şiir, insanın kendi içsel yolculuğunu ve dönüşümünü anlatır. Şair, yalnızlık ve geçmişin ağırlığıyla kendi içinde bir çocuklaşma sürecine girdiğini ifade eder. Vatan hasreti, uzak yıldızlara özlem ve hayallerle örülü bir dünyada, insanın özlemleri ve hayal kırıklıklarıyla başa çıkmaya çalışmasını dile getirir. Geçmişin yükünü geride

bırakma ve kendini yeniden keşfetme arzusuyla dolu bu şiir, derin bir iç hesaplaşmayı yansıtır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Müşfig, Ş. (2015). Menim sensizliyim yaman pahlıdı. *Azerbaycan*. Aralık, 156- 157.

Şiir, şairin yalnızlık ve ayrılıkla yüzleştiği bir içsel yolculuğu anlatır. Hayatın karmaşıklığı ve sevgisizlikle gelen eksiklikler, şairin düşüncelerini ve hislerini derinden etkiler. Sadece bir avuç hatıra, geçmişteki mutlu anların izlerini taşıırken şair bu hatıraların eksikliğini derinden hisseder. Şiirde, yalnızlığın derin acısı ve kaybedilen bir sevgiye duyulan özlem, sade ve dokunaklı bir şekilde ifade edilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Müşfig, Ş. (2015). Eve gedirem. *Azerbaycan*. Aralık, 157- 158.

Şair, sahte ilişkilerden, yalan vaatlerden ve kalabalıklar içindeki yalnızlıktan yorularak evine dönmeyi seçer. Ev, huzur ve sığınma yeridir. Geçmişteki anılarını, dertlerini ve yaşamın yüklerini taşıırken insanların ve hayatın karmaşası içinde anlam arar. Şair için ev, sadece fiziksel bir yer değil, aynı zamanda ruhsal bir huzurun sembolüdür. Bu dönüş, kendine ve sakinliğe yapılan bir yolculuktur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Müşfig, Ş. (2015). Baş alıb gedirem özüme sarı. *Azerbaycan*. Aralık, 158.

Şair, kendine doğru yol alırken her adımda hedefinin uzaklaştığını hisseder. Duygularıyla çelişen bir hızla ilerler, ama içinde taşıdığı yükler ve taşlaşmış hisler ona engel olur. Kendini, geçmişin izlerini ve duygularını temizlemek, yeniden doğmak isteyen bir yolcu olarak görür. Ancak, bu yolculukta hâlâ tamamlanmamış bir mektup gibi içinde bir eksiklik ve kaybolmuş bir sevginin izini taşır. Kendine ulaşma çabası, içsel bir arayışın ve anlamın peşindeki bir yolculuğun ifadesidir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Müşfig, Ş. (2015). İt hüren teref. *Azerbaycan*. Aralık, 158.

Şair, insanların geleceği görme ve umut ışığını yakalama çabalarının bazen yanılsamalara dönüşebileceğini dile getirir. Gerçek ışık yerine, aldatıcı bir aydınlığa yöneldiklerini ve bu uğurda özlerini kaybettiklerini belirtir. Hayatın geçici doğasını ve insanın bir avuç şeye tutunma çabasını sorgular. Bu arayışın sonunda, belki de sadece bir hayalin peşinde koşulmuş olduğunu ve gerçeklikten uzaklaşıldığını ifade eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Semimi, O. (2015). O kend. *Azerbaycan*. Aralık, 159- 160.

Şair, Tanrı'ya seslenerek dünya hayatını sorgular. "O kent", bir yandan meleklerin huzur yaydığı, diğer yandan kaçış arzusu uyandıran bir yer olarak tasvir edilir. Dünya hem tanıdık hem de yabancı bir mekân olarak şairin içsel çatışmasını yansıtır. Geçmişin ve geleceğin yükünü taşıyan bu yerin adı, insanın geçici varlığını simgeler: Dünya.

Şiir

Pastoral

Serbest nazım

Semimi, O. (2015). Kendimizin yaz ahşamları. *Azerbaycan*. Aralık, 160.

Şair, köyün bahar akşamlarını kuş cıvıltıları, çiçek kokuları ve yıldızların ışııyla huzurlu bir atmosfer olarak tasvir eder. Bu eşsiz doğa, şairde geçmişe özlem ve huzura duyulan ihtiyaç duygularını uyandırır. Sonunda, bu güzellikten bir parça sonsuzluğa taşınmayı diler.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Semimi, O. (2015). Yaddaş heritesi. *Azerbaycan*. Aralık, 161.

Şair, hafızasında beliren anıları bir turna trenine benzetir. Turnaların gökyüzünde bıraktığı iz, hatıraların yürekte açtığı yaralarla örtüşür. Çocukluk anıları, mevsimlerin geçişi gibi belirsiz ve karmaşıktır. Hafıza, geçmişisi sisli ve bulanık bir harita gibi taşır.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Esedullagızı, M. (2015). Bir ateş yangısıyam. *Azerbaycan*. Aralık, 161- 162.

Şiir, bir insanın içindeki sönmeyen ateşi ve yüreğinde taşıdığı yoğun duyguları anlatır. Anlatıcı, içindeki duyguların ve düşüncelerin bir türlü teselli bulmadığını dile getirir. Güzelliklerden yoksun olsa bile, yine de gönlün huzur arayışından vazgeçmez. Mutluluğun kaynağının sabır ve sağlam bir yürek olduğunu vurgular ve yüreğin kırılmaması gerektiğini ifade eder.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Esedullagızı, M. (2015). Bahışlar uzanar. *Azerbaycan*. Aralık, 162.

Şiir, insanın yalnızlığını ve duygusal karmaşalarını işler. Anlatıcı, sevdiklerinin uzaklaşmasıyla hissettiği derin üzüntüyü ve hayatın soğukluğunu vurgular. Duygular yoğun olsa da karşılık bulmaz, bu da içsel bir melankoli yaratır.

Hikâye

Mahmudoğlu, R. (2015). Gismetden mehebbete. *Azerbaycan*. Aralık, 163- 165.

Hikâye, kasabanın saygın kişisi Gızıllı Helil'in oğlu Nüşirevan'ın, kasabanın güzellerinden Nurane'ye talip olmasıyla başlar. Ancak Nurane'nin ailesi, özellikle babası Mehemed, bu evliliğe karşı çıkar. Mehemed, Helil'in ailesinin itibarını sorgular ve kızını vermeyi reddeder. Bu durum, Helil'i derin bir hayal kırıklığına uğratar ve oğlu Nüşirevan'ın durumu kabullenmesini zorlaştırır.

Nurane'nin geçmişi ve ailesi de hikâyede önemli bir yer tutar. Onun dedesi, Alman esareti altında kömür madenlerinde çalışmış ve bu süreçte kazandığı “Şahta

Memmed” lakabıyla tanınmıştır. Nurane’nin annesi Nurcahan nene ise, yaşadığı zorluklara rağmen güçlü ve onurlu bir figürdür. Aile, zorlu yaşam koşulları içinde birbirine destek olarak ayakta kalmayı başarır.

Nurane ve Nüşirevan arasındaki ilişki, kasabanın toplumsal dinamiklerini ve insanların ön yargılarını yansıtır. Hikâye boyunca, toplumun baskısı ve ailelerin çekişmesi, gençlerin aşkını zorlar. Nüşirevan, sevdiği kadına layık olabilmek için içsel bir mücadele verir. Nurane ise, yaşadığı zor şartlara rağmen sevgi ve bağlılığını korur.

Sonunda Mehmed, oğlunun dürüstlüğü ve aşkının samimiyetine inanır. Nurane ve Nüşirevan’ın evlenmesine izin verir. Düğün, kasabanın ortak bir mutluluk anına dönüşür ve genç çift, kasabanın insanları arasında yeni bir başlangıca adım atar. Nüşirevan’ın fiziksel engeli, hikâyede insanın içindeki gücün ve azmin sembolü olarak vurgulanır. Hikâye, toplumsal baskılar, aile ilişkileri ve aşkın gücü üzerine dokunaklı bir anlatım sunar.

Hikâye

Mahmudoğlu, R. (2015). Halallıg. *Azerbaycan*. Aralık, 165- 166.

Hikâye, Gulu kişinin ailesindeki Gülzare ve Gulam’ın arasındaki aşk ve evlilik meselesini ele alır. Gulam, köyde herkesin bildiği üzere Gülzare’ye büyük bir sevgi besler ve onun hayaliyle yaşar. Ancak Gülzare’nin babası Perioğlu Nadir’in sert ve kararlı mizacı bu evliliğin önünde büyük bir engel oluşturur. Nadir’in bir kez "hayır" dediği bir konuda fikrini değiştirmeyeceği herkes tarafından bilinir. Bu nedenle Gülzare’ye görücü gitme konusu aile içinde sessizce bekletilir.

Gulam’ın ailesi, bu durum karşısında kendi günlük işlerine devam eder. Gulam ise yaylada sürülerin başında vakit geçirir. Arada, içini dökmek için bir tütekle yanıltıcı bir "Çoban bayatısı" çalarak derdini dağlara, taşlara hatta köpeği Alabaşa anlatır. Ancak ailenin şansı, Nadir’in katı mizacına rağmen dürüst ve güvenilir bir insan olmasıdır. Gülzare’nin de böyle bir evde büyümesi, bu ilişkinin temelinde dürüstlüğü olduğunu gösterir.

Konuyu açmak Perzad'a düşer. Kocasının sert mizacından çekinse de, konuşmayı dikkatlice başlatır ve Nadir'e dolaylı yoldan Gülzare'ye elçi gelmek isteyenlerden bahseder. Nadir önce sert bir tavırla tepki gösterir, ancak Perzad'ın sabırlı ve nazik yaklaşımı sonucu yumuşamaya başlar. Sonunda, Gülzare'ye Gülem'in ailesinin niyetini kabul eder.

Hikâyede, toplumun gelenekleri ve bireysel arzular arasındaki çatışma işlenir. Gülzare ve Gülem'in mutlu sona ulaşmaları, ailenin sabırlı çabası ve Nadir'in bu çabayı anlaması sayesinde gerçekleşir. Bu durum, aşkın ve dürüstlüğü, engelleri aşarak nasıl bir sonuca ulaşabileceğini vurgular.

5.6 Publisistika

Deneme

Fahralı, R. (2015). Gefes nenenin vatan sevgisi. *Azerbaycan*. Şubat, 100- 101.

Bu deneme yazısı, vatan sevgisinin ve bağlılığının derinliğini ele alarak okuyucuya bu kavramın tarihsel ve kültürel önemini vurgulamaktadır. Ana tema, insanların vatanlarına olan sevgileri ve bu sevginin tarih boyunca nasıl ifade edildiğidir. İlk olarak toprağa neden "ana" dendiği sorgulanır ve tarih boyunca "Ana torpag"¹⁰³ kavramının nasıl kullanıldığı açıklanır. Toprağa ilk kez kim "ana" dedi? Yüzyıllardır toprak kavramını ana terimiyle birlikte kullanıyor ve "Ana Torpag" diyoruz. Ancak herkes "Ana Torpag" kavramının anlamını ve bu ismin derinliğini tam anlamıyla biliyor mu?

Deneme yazısı, Zengilan bölgesinde yaşayan Şükür Dadaşov ve Maşrıglı köyünde yaşayan Gefes nene örnekleri üzerinden vatan sevgisinin somut örneklerini anlatır. Şükür Dadaşov, Ermeniler tarafından işgal edilen köyünden ayrılmak zorunda kalırken bile, vatanına ve toprağına olan sevgisini kaybetmez ve evini terk etmez. Düşmanı köyünden çıkarmak için her an tetikte bekler. Gefes nene ise, köyde kalan son kişidir ve vatanına olan sevgisi ve bağlılığı nedeniyle evini terk etmez.

¹⁰³ Ana toprak.

Maşrığlı'da Gefes neneden başka kimse kalmamıştır ve o, vatanına olan sevgisiyle köyde tek başına yaşamaktadır.

Yazar, Şükür Dadaşov ve Gefes nene örnekleriyle vatan sevgisinin ne kadar güçlü ve derin olduğunu gözler önüne serer. Bu kişilerin vatanlarına olan bağlılıkları ve bu bağlılığın onların yaşamlarına olan etkileri detaylı bir şekilde anlatılır. Şükür Dadaşov, vatanını terk etmeyen bir kahraman olarak sunulurken Gefes nene ise köydeki son direnişçi olarak betimlenir. Her iki örnek de, vatan sevgisinin insanlar üzerindeki derin etkisini ve bu sevginin nasıl bir fedâkarlık gerektirdiğini ortaya koyar.

Yazıda ayrıca 1992 ve 1993 yıllarındaki Ermeni işgali sırasında yaşanan olaylar ve bu olayların insanların yaşamlarına olan etkileri de ele alınmaktadır. Gefes nene ve kardeşi Besdi, köydeki son direnişçiler olarak anlatılır. Onların vatan sevgisi, yaşadıkları zorluklar ve gösterdikleri fedakârlıklar üzerinden vurgulanır. Gefes nenenin evi ve yaşamı, vatan sevgisinin bir sembolü olarak sunulur.

Metaforlar ve sembollerle zenginleştirilen anlatım, vatan sevgisinin derinliğini ve önemini etkileyici bir şekilde ortaya koyar. Bu bağlamda, vatan sevgisinin tarih boyunca nasıl ifade edildiği ve bu sevginin insanların yaşamlarına olan etkileri detaylı bir şekilde ele alınır. Deneme yazısı okuyucuya, vatan sevgisinin ne kadar değerli bir duygu olduğunu ve bu sevginin insanları nasıl güçlü kıldığını anlatır.

Deneme

Fahralı, R. (2015). İmtahan. *Azerbaycan*. Şubat, 101- 103.

Bu deneme yazısı, "vetendaşlıg imtahanı" kavramını ele alarak insanların vatanlarına olan sevgilerini ve bu sevginin somut örneklerini inceler. Vatandaşlık imtihanı, belirli bir zaman diliminde yapılmaz; zamanı belirleyen koşullardır. Hayat dediğimiz zaman kesiti de bir sınavdır - bir imtihandır. Herkesin geçmesi gereken bu sınav, vatandaşı sınar; bu imtihan ise, vatandaşlık imtihanıdır. Sınavı geçenler, imtihanı geçenler, edebiyat yolunun yolcusu olur.

Yazı, 31 Temmuz'da Ağdam ve Terter yönünde Ermenilerin keşif-sabotaj gruplarının temas hattını geçmeye çalışması ve 10 askerimizin şehit olması olayına değinerek başlar. Dostum Serdar ile bu konuyu konuşurduk. Şehitleri anarken henüz anlaşılmamış olan mücadelenin karanlık yüzü hakkında konuşurduk. Gece, ayın ışığı altında, şehitlerimizin ruhlarına rahmet dilerken onların fedâkarlıklarını düşündük.

Vügar adlı bir gencin hikâyesi üzerinden, insanların nasıl bir vatan sevgisiyle dolu oldukları ve bu sevgiyi nasıl gösterdikleri anlatılır. Vügar, orta öğretimini tamamlamış, üniversite sınavına gireceği sırada sınıf arkadaşı Kerim'in şehit olduğunu öğrenmiş ve bu olaydan etkilenmiştir. Şehit arkadaşlarının mezarını ziyaret eden Vügar, mezarlıkta onların isimlerini görür ve yaşlarının ne kadar genç olduğunu fark eder. Onlar kabul imtihanını değil, vatan imtihanını vermişlerdir.

Vügar, Hocalı'dan Bakü'ye dönmez; yüreğinin yüküyle orada kalır. Sınıf arkadaşları üniversiteye hazırlanırken onlar cephede savaşıyor. Bu gençler, kabul imtihanını değil, vatan imtihanını vermişlerdir. “Bu da bizim imtihanımızdır. Topraklarımız işgal altındayken öğrenci kimliği ne işe yarar ki?” der. Vügar, Kerim, Sabir ve Elşad sınıf arkadaşlarıydı; ama onlar savaşmayı tercih ettiler.

Yazar, vatan sevgisinin derinliğini ve önemini anlatırken insanların bu sevgi uğruna yaptıkları fedâkarlıkları ve gösterdikleri cesareti vurgular. Vügar ve Sabir, Hocalı'da vatan imtihanını verirken diğerleri gibi şehit olurlar. Onların hikâyesi, vatan sevgisinin ve bağlılığının ne kadar güçlü olduğunu gözler önüne serer.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Ferarilik.¹⁰⁴ *Azerbaycan*. Şubat, 103- 105.

Bu deneme yazısı, vatana sadakat ve vatandaşlık bilinci üzerine odaklanmakta ve ferarilik (asker kaçağı) kavramını ele almaktadır. Vatandaşlık imtihanı, yani vatandaşlık sınavı, belirli bir zaman diliminde değil, hayatın farklı anlarında ve koşullarında yapılan bir sınavdır. Her bireyin karşılaştığı bu sınav, vatandaşlık

¹⁰⁴ Asker kaçağı.

bilincini ve vatan sevgisini test eder. Sınavı geçenler, edebiyat yolunun yolcusu olur ve gerçek bir vatandaş olarak kabul edilir.

Yazıda, 1992-1993 yılları arasında yaşanan olaylar, vatandaşlık bilincinin sınıandığı zamanlar olarak ele alınır. O yıllarda Ermeni saldırıları karşısında vatanını savunanlarla, savaş meydanından kaçan ferariler (asker kaçakları) karşılaştırılır. Bu karşılaştırmada, vatan sevgisi ile ferarilik arasında derin bir uçurum olduğu vurgulanır. Vatan sevgisiyle şehit düşenlerin ruhları, ferarilik yapanların aksine, hep hatırlanır ve saygıyla anılır.

Yazar, televizyonda izlediği bir programda, ferarilik yapanların yaşama isteğini savunan bir kişiyi eleştirir. Bu kişi, şehitlik mertebesini ve vatan sevgisini anlamayan, yalnızca kendi hayatını düşünen bir anlayışı temsil eder. Bu anlayışın yanlış olduğunu ve şehitlik ile ferarilik arasında bir denge kurulamayacağını belirtir. Mirza Alekber Sabir'in bir mısrasını hatırlatarak bu durumun ne kadar yanlış olduğunu vurgular: "Goymen sağ olum yüz eyelerlenedi gorum?"

Denem yazısı, Vügar ve arkadaşlarının hikâyesi üzerinden devam eder. Vügar, sınıf arkadaşlarıyla birlikte üniversite sınavına hazırlanırken arkadaşının şehit olduğunu öğrenir. Bu olaydan sonra, Vügar ve arkadaşları cepheye giderek vatanlarını savunurlar ve şehit olurlar. Onların hikâyesi, gerçek vatandaşlık bilincinin ve vatan sevgisinin ne kadar güçlü olabileceğini gösterir. Onlar, vatan sınavını başarıyla geçmiş, gerçek vatandaşlar olmuşlardır.

Yazar, ferarilik yapanların toplumda nasıl algılandığını ve bu durumun yarattığı utancı da ele alır. Ferarilik, sadece kişisel bir zayıflık değil, aynı zamanda vatanına ve toplumuna karşı işlenen büyük bir ihanet olarak değerlendirilir. Ferarilik yapanların aileleri bile bu durumdan utanır ve toplumda dışlanırlar. Bir annenin, ferari olan oğlunun cenazesine bile sahip çıkmaması, bu utancın ne kadar derin olduğunu gösterir. Deneme yazısı, okuyucuya, vatan sevgisinin ve vatandaşlık bilincinin ne kadar değerli olduğunu ve bu değerlerin insanları nasıl güçlü kıldığını anlatır.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Vicdan susanda ve susmayanda. *Azerbaycan*. 105- 106.

Bu deneme yazısı toplumda vicdanın rolünü ve vicdanlı veya vicdansız davranışların toplum üzerindeki etkilerini ele alır. Vicdanın susması ve susmaması durumunda neler olacağını sorgular ve bu iki durumun toplumsal yükümlülükler açısından ne anlama geldiğini tartışır. Yazıda, vicdanın susmasının bir felaket, susmamasının ise erdemlere kapı açan bir durum olduğu vurgulanır.

Yazar uzun yıllar felsefenin meşgul olduğu büyük bir problemin cevabını bulduğunu belirtir: Dünya anlaşılır. Ancak, binlerce yıldır anlaşılmayan olaylar da olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bu olayların büyük çoğunluğu, eğitim, dünya görüşü, insaf ve vicdan meseleleri ile ilgilidir. Vicdanın susması, gelecek nesillere karşı bir kayıtsızlık ve devletin toprak bütünlüğüne karşı bir tehdittir.

Dostunun kardeşi Tahir'in hikâyesi üzerinden, vicdanın susması ve susmamasının sonuçları anlatılır. Tahir, nişanlısı ile evlenmeye hazırlanırken 26 Şubat 1992'de Ermenilerin Hocalı'da gerçekleştirdiği katliamı öğrenir ve cepheye gitmeye karar verir. Cepheye yaralanır ve kolunu kaybeder. Nişanlısı Efsane, Tahir'in bu durumu üzerine nişanı bozar ve onu terk eder. Bu, vicdanın susmasına bir örnektir. Ancak, Tahir zamanla toparlanır, evlenir ve iki çocuğu olur.

İlgar'ın hikâyesi de benzer şekilde anlatılır. İlgar cepheye ağır yaralanır, ancak sevgilisi Günay onu yalnız bırakmaz ve hastaneye kadar gider. İlgar'ın yaralarını ve eksikliklerini kabul eder ve onunla evlenir. Bu, vicdanın susmamasına ve erdemli davranışa bir örnektir. Günay'ın bu davranışı, vicdansız nişanlısının aksine gerçek vatan sevgisi ve fedakârlık örneğidir.

Yazar, vicdanın susmasının toplumsal sonuçlarını tartışırken savaş sırasında kaçanların ve hizmetten kaçınanların toplumda nasıl algılandığını ve bu durumun yarattığı utancı da ele alır. Vicdanın susması, kişisel bir zayıflık değil, aynı zamanda vatana ve topluma karşı işlenen büyük bir ihanet olarak değerlendirilir. Yazar, vicdanın susmasının toplumda büyük bir çöküşe yol açacağını ve vicdanın susmadığı yerde erdemlerin ortaya çıkacağını vurgular. Deneme yazısı, okuyucuya, vicdanın ve

vatan sevgisinin ne kadar değerli olduğunu ve bu değerlerin insanları nasıl güçlü kıldığını anlatır.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Biz deesgerig!. *Azerbaycan*. 106- 108.

Bu deneme yazısı, savaş ve barış dönemlerinde toplumsal sorumlulukların ve vatandaşlık bilincinin önemini ele alır. Yazıda, savaş sırasında ve sonrasında vatandaşların nasıl davranması gerektiği ve savaşın etkilerinin nasıl devam ettiği tartışılır. Özellikle, eski savaşçılar ve askerlerin vatan sevgisi ve bağlılığı üzerinde durulmaktadır.

Yazının başında, yazarın askerî komiserliğe yaklaşırken tanıdığı bazı kişileri görmesiyle başlar. Aradan yıllar geçmesine rağmen, bu kişilerin bakışlarının değişmediğini fark eder. Savaşın ve yılların izlerini taşıyan bu bakışlar, onların vatan sevgisini ve sadakatini simgeler. Yazar, bu kişilerin gözlerinde hâlâ gençliklerinde olduğu gibi bir ateş ve kararlılık gördüğünü belirtir.

Yazıda, Dağlık Karabağ savaşı gazisi olan kaptan komutan Aslanov'un hikâyesi anlatılır. Sahib, savaştan sonra ciddi yaralanmalarla mücadele eden bir kahramandır. Yazar, Sahib'in gözlerinde hâlâ savaşa ve vatana olan inancın ve sevginin parladığını görür. Sahib, savaştan sonra da vatan sevgisini ve bağlılığını kaybetmemiştir. Sahib'in liderlik yaptığı operasyonlarda, askerlerin moral ve motivasyonunun yüksek olduğunu ve onun rehberliğinde başarılı sonuçlar aldıklarını anlatır.

Deneme yazısında, savaşa katılmış kişilerin vatan sevgisi ve fedakârlıkları vurgulanır. Yazar, Sahib ve diğer gazilerin savaş sırasında gösterdikleri kahramanlıkları ve savaş sonrasında da vatanlarına olan bağlılıklarını sürdürdüklerini belirtir. Sahib'in, savaştan sonra da vatani için çalışmaya devam ettiğini ve genç nesillere örnek olduğunu anlatır.

Yazıda ayrıca, yazarın Sahib'le yaptığı konuşma üzerinden, eski savaşçıların hâlâ vatan için savaşmaya hazır oldukları mesajı verilir. Sahib, yazarla yaptığı

konuşmada, savaşın bitmediğini ve her zaman vatan için mücadele etmeye hazır olduklarını vurgular. Bu, onların vatan sevgisinin ne kadar derin ve güçlü olduğunu gösterir.

Yazar, bu kişilerin vatan sevgisini ve fedakârlıklarını överken toplumun da bu kişilere olan borcunu ve saygısını dile getirir. Savaşçıların ve gazilerin, toplumun en değerli üyeleri olduğunu ve onların fedakârlıklarının unutulmaması gerektiğini vurgular. Ayrıca, genç nesillerin de bu kahramanlardan ilham alarak vatan sevgisi ve sadakat duygularını güçlendirmeleri gerektiğini belirtir.

Yazar, savaş sırasında ve sonrasında vatan için fedakârlık yapmış kişilerin hikâyeleri üzerinden, vatan sevgisinin ne kadar güçlü ve önemli bir duygu olduğunu anlatır. Bu bağlamda, vatan sevgisinin ve sadakat duygusunun, toplumun temel değerleri arasında yer aldığını ve korunması gerektiğini ifade eder.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Semender¹⁰⁵ dedi ki... *Azerbaycan*. 108- 109.

Bu deneme yazısı, vatan sevgisi ve kahramanlık üzerine odaklanarak savaş döneminde ve sonrasında insanların nasıl bir bağlılık ve fedakârlık içinde olduklarını ele alır. Yazıda, vatani korumanın sadece silahla değil, aynı zamanda kalple de yapılması gerektiği vurgulanır. Yazar, Tovuz'dan geri dönerken karşılaştığı askerlerin vatan sevgisinden etkilenir ve bu sevgiyi kalbine kazır.

Yazıda, Semender adlı bir kahramanın hikâyesi anlatılır. Semender, 1992 yılından itibaren tanınan ve savaşın zorlu dönemlerinde yaralanmış bir askerdir. İkinci Kelbecer operasyonunda sol bacağını kaybetmiş, ancak vatan sevgisinden asla vazgeçmemiştir. Semender, asker arkadaşlarına moral veren, onları savaş sırasında motive eden bir liderdir. Onun okuduğu şiirler ve söylediği sözler, askerlerin ruhunu silkeleyip onları zafer için güçlendirir. Semender adı, aynı zamanda mitolojide zümrüdü anka ya da simurg kuşunu çağırıştırır; bu, onun yeniden doğuşu ve tükenmeyen direncini simgeler.

¹⁰⁵Zümrüd-ü anka veya Simurg.

Deneme yazısında, Semender'in oğluyla yaptığı konuşma üzerinden, vatan sevgisinin nasıl kuşaktan kuşağa aktarıldığı gösterilir. Semender, oğluna geçmişte yaşananları, savaşta kaybedilen dostları ve vatan için yapılan fedakârlıkları anlatır. Onun sözleri, sadece oğluna değil, tüm genç nesillere yönelik bir mesaj taşır: Vatan sevgisi ve bağlılığı her zaman en üst düzeyde tutulmalı ve asla unutulmamalıdır.

Yazar, Semender'in hikâyesini anlatırken onun vatan sevgisinin ne kadar derin ve güçlü olduğunu vurgular. Semender, sadece savaş sırasında değil, barış zamanında da vatan sevgisini ve bağlılığını korumuş, genç nesillere örnek olmuştur. Yazar, onun bu kahramanlık hikâyesini anlatırken okuyuculara da vatan sevgisinin ne kadar değerli olduğunu hatırlatır.

Vatan sevgisi sadece sözle değil, eylemle de gösterilmeli ve gelecek nesillere aktarılmalıdır. Bu bağlamda, vatan sevgisi ve bağlılığı, toplumun temel değerleri arasında yer alır ve korunması gereken en önemli erdemlerden biridir. Deneme yazısı, okuyucuya, vatan sevgisinin ve fedakârlığın ne kadar değerli olduğunu ve bu değerlerin insanları nasıl güçlü kıldığını anlatır.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Sonuncu gülle. *Azerbaycan*. 109- 111.

Bu deneme yazısı vatan sevgisi ve savunma bilincinin derinliğini anlatan güçlü bir metin. Özellikle Karabağ savaşları ve Ermenistan'la olan sınır çatışmaları sırasında yaşanan olaylar üzerinden, vatanseverliğin ve fedakârlığın önemine vurgu yapar. Yazıda, özellikle çocukların bile savaşın etkilerini ve vatan savunmasının anlamını nasıl derinden hissettiklerine dair çarpıcı bir hikâye anlatılır.

1990'lı yıllarda Karabağ'ın dağlık bölgelerinde ve Ermenistan sınırındaki köylerde durumun ne kadar kritik olduğu anlatılır. Ermenistan Silahlı Kuvvetlerinin saldırıları sonucunda, bölge halkının büyük acılar çektiği, yerel savunma birliklerinin sürekli teyakkuzda olduğu ve halkın büyük bir fedakârlıkla direndiği ifade edilir. Bu durum, yurtseverliğin ve toprak sevgisinin ne kadar derin olduğunu gösterir.

Yazıda, komutan İsmayıl Hekimov'un Gazah bölgesine gönderilmesi ve burada yaşadığı bir olay üzerinden, vatan savunmasının anlamı derinlemesine ele alınır. İsmayıl, savunma hattında görev yaparken genç bir kızın yanına gelip "Sonuncu gülleni atma" demesiyle sarsılır. Kız, Ermenilerin köye sık sık saldırdığını ve esir düşmektense ölmeyi tercih edeceğini söyler. Bu ifade, genç bir çocuğun bile vatan sevgisini ve savaşın acımasız gerçeklerini nasıl derinden hissettiğini gösterir. İsmayıl, bu sözlerden çok etkilenir ve kızın bu derin düşünceleri karşısında duygulanır.

Bu olay, vatan savunmasının sadece silahla değil, aynı zamanda kalple de yapıldığını gösterir. Kızın, İsmayıl'a olan güveni ve ona sığınması, vatanseverliğin ne kadar güçlü bir duygu olduğunu ve toplumun her kesiminde bu bilincin yerleşmiş olduğunu gösterir. İsmayıl, kızın bu sözlerini ve onun iç dünyasındaki derin sarsıntıyı hiçbir zaman unutmaz.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Harı bülbülün harayı.¹⁰⁶*Azerbaycan*. 111- 112.

Bu deneme yazısı vatan sevgisi, doğa harikası harı bülbül çiçeği ve Dağlık Karabağ'ın sembolü olan Şuşa'ya olan derin bağlılığı ele alır. Yazar, Harı bülbül çiçeğinin sadece Şuşa'da yetiştiğini ve bu çiçeğin vatan sevgisinin sembolü olduğunu vurgular.

Yazıda, 1990 yılında Şuşa'ya yaptığı ziyareti ve orada gördüğü harı bülbül çiçeğini anlatır. Çiçeğin güzelliği ve ender bulunması, yazarın dikkatini çeker ve onu derinden etkiler. Bu ziyaretin ardından, Şuşa'nın Ermenistan işgali altına girmesiyle yaşanan acılar ve zorluklar anlatılır. Şuşa'nın ve harı bülbül çiçeğinin işgal altında olması, yazarın kalbinde derin bir yara açar.

Deneme yazısında yazar Tovuz'da görev yaptığı dönemde, binbaşı Maş İsayevi ile olan bir konuşmasını anlatır. Maş, harı bülbül çiçeğinin Tovuz'da da görüldüğünü ve bu çiçeğin Şuşa'nın özgürlüğünü sembolize ettiğini belirtir. Çiçeğin Tovuz'da

¹⁰⁶ Likya kaş orkidesinin dalı.

görülmesi, vatan sevgisinin ve Şuşa'ya olan bağlılığın bir göstergesi olarak değerlendirilir.

Yazıda, Maş İsayevi ile olan konuşmasında, harı bülbül çiçeğinin sadece Şuşa'da yetiştiğini ve başka toprakları sevmediğini vurgular. Maş, harı bülbül'ün Şuşa'da yeniden özgürce yetişebilmesi için Şuşa'nın işgalden kurtarılması gerektiğini ifade eder. Bu, Şuşa'nın ve harı bülbül'ün özgürlüğüne kavuşması için yapılan bir çağrıdır.

Yazar, harı bülbül çiçeğinin ve Şuşa'nın özgürlüğü için mücadele edilmesi gerektiğini vurgular. Bu mücadele, sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda ruhsal olarak da verilmelidir. Harı bülbül çiçeği, Şuşa'nın ve vatanın sembolü olarak vatan sevgisinin ve bağlılığının bir ifadesidir.

Deneme

Fahralı, R. (2015). "Cengi"yeköklensin ürekleriniz."¹⁰⁷*Azerbaycan*. 112- 114.

1993 yılının Şubat ayında Terter'de düzenlenen bir etkinlikte, yazar Reşid Fehreli ve arkadaşları, sanatçılar Meleyke hanım Eyyubova, Zamig Eliyev ve Edalet Vezirov'un katılımıyla askerler için bir konser düzenlerler. Konserde, halk müziği ve muğamların gücü, yaralı askerlerin moralini yükseltir ve onlara umut verir. Özellikle bir ayağı dizden kesilmiş olan Şerif'in "Cengi" çalınmasını isteyip tek ayağıyla dans etmesi, diğer askerleri derinden etkiler ve onları motive eder. Bu olay, savaşın zorluklarına rağmen yaşama tutkusunu ve vatan sevgisini yansıtır. Yazar, bu olaydan hareketle, tüm milletin kalplerinin "Cengi"ye köklendiğinde, işgal altındaki toprakların geri alınacağına ve yaraların sarılacağına olan inancını dile getirir. Şerif'in dansı ve müziğin gücü, vatan sevgisiyle dolu kalplerin savaşta ne kadar önemli olduğunu gösterir.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Garabağda da yellere secek!..¹⁰⁸*Azerbaycan*. 114- 115.

¹⁰⁷Cengi (savaş dansı) ile coşsun yürekleriniz.

Yazar, Dağlık Karabağ'ın işgali altındaki toprakların bir gün kurtulacağına dair inancını ve kararlılığını vurguluyor. Dağlık Karabağ'daki zorluklar ve acılarla yüzleşen insanlar, bu toprakların özgürlüğüne kavuşacağı umuduyla yaşıyorlar. Yazar, doğanın verdiği işaretler ve insanların mücadele gücü ile bu toprakların bir gün işgalden kurtulacağına olan inancını dile getiriyor. Toprağın, doğanın ve insanların birlikte hareket ederek işgalci güçleri defedeceğini ve Dağlık Karabağ'ın yeniden özgürlüğüne kavuşacağını ifade ediyor. Vatan sevgisinin, bu mücadeledeki en büyük güç olduğunu belirtiyor ve bu sevgiyi her daim canlı tutmanın önemini vurguluyor.

Gazete yazısı

Gurban, T. (2015). Senedlerin dili ile. *Azerbaycan*. Nisan, 112- 127.

Bu yazıda, Azerbaycan'ın kültürel ve edebî tarihî üzerine tartışmalar, edebî figürlerin yaşamları ve eserlerine dair anekdotlar bulunuyor. Ayrıca, dönemin önemli siyasi ve kültürel figürlerinin bir araya getirildiği, tartışmaların yürütüldüğü ve çeşitli sanatsal faaliyetler üzerine eleştiriler yapılmıştır. Ana tema olarak Azerbaycan'daki sanatsal ve kültürel değişim süreci incelenmiş. Aynı zamanda, belli başlı figürlerin anılarına dair bilgi verilerek onların Azerbaycan edebiyatı ve tiyatrosuna katkıları irdelenmiştir.

Yazıda 1950'li yıllardan itibaren Azerbaycan edebiyatı ve kültür hayatında çeşitli olaylar ve kişilerin yaşantıları yer alır. Ana başlıklardan biri, dönemin önemli bir edebî ve kültürel figürü olan Cefer Ceferov'un hayatı, yazıları ve Sovyet dönemi kültürel politikalarının sanatçılar üzerindeki etkilerini ele alır. Cefer Ceferov, 1950'lerde Sovyet ideolojisi çerçevesinde edebiyat ve sanatın şekillenmesinde önemli roller üstlenir.

Ceferov'un yaşamı, Azerbaycan'ın Sovyet dönemi boyunca karşılaştığı kültürel baskılarla şekillenirken onun kişisel yazışmaları ve anıları üzerinden dönemin politik atmosferi ve sosyal dinamikleri detaylı bir şekilde anlatılır. Dönemin politik

¹⁰⁸Karabağda da rüzgârlar esecek.

m¼cadeleleri, yazarlar ve sanatçılar ¼zerindeki kom¼n¼st baskıları, onların yaşıamlarını ve yaratıcı s¼reçlerini derinden etkiler. Bu s¼reç i¼erisinde yaşıanan çeşıtli olaylar ve anekdotlar da paylaşılr.

Ceferov'un ¼zellikle Sovyetler Birliği i¼indeki Azerbaycan'ın k¼lt¼rel ve politik yapısıyla olan ilişıklere, onun karşılaşıtı zorluklar ve bu zorlukların edebiyatına nasıl yansıdığı genişı bir şekilde incelenir.

Amı

Meherremli, V. (2015). İstehkamçı zabitin cebhe g¼ndeliyi. *Azerbaycan*. Mayıs, 157-173.

Bu metin Dağlık Karabağ Savaşı'na katılan bir subayın g¼nl¼k notlarını ve yaşıadığı deneyimleri anlatmaktadır. Metinde anlatılan olaylar Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ b¼lgesinde 1991-1993 yıllarında yaşıanan çatışmalar ve bu çatışmalar sırasında bir subay olan Zahid Allahverdiyev'in g¼nl¼klerinden alıntılardır.

Zahid Allahverdiyev, 1990'lı yılların başıında Karabağ savaşıına katılır. G¼nl¼klerinde, ilk başıta g¼rev yaptığı Korg¼z İnaaat Malzemeleri Fabrikası'ndaki işinden savaşı nedeniyle ayrılp g¼n¼ll¼ olarak cepheye gittiğinden bahseder. 1992 yılının Ocak ayında, Fuzuli b¼lgesine gider ve burada askerlik g¼revine başılar. Komutanının talimatıyla keşıf ve istihkam birliğine katılır. Birlik i¼inde disiplinsizlik, silah eksiklikleri ve koordinasyon problemleri gibi birçok sorunla karşı karşıya kalır.

Daha sonra Allahverdiyev, g¼n¼ll¼ askerlerden oluşıan yeni taburun kurulmasında g¼rev alır. 1992 yılının ilkbahar ve yaz aylarında birçok k¼y¼ Ermenilerin işgalinden kurtarırlar. Çatışmalar sırasında Ahullu k¼y¼nde cesaretle savaşıan Kahraman adlı bir askerin kahramanlığını ve ¼l¼m¼n¼ anlatır.

1992'nin ilerleyen aylarında Zahid Allahverdiyev istihkam birliğinin komutanı olarak atanır. Bu s¼reçte Fuzuli, Beylegan ve diğer b¼lgelerde Ermeni g¼çlerine karşı birçok operasyon gerçekeleştirirler. Çatışmaların bazıları başıarılı sonu¼lanırken bazıları

büyük kayıplarla sonuçlanır. Karabağ'ın birçok köyü ve stratejik noktası, Ermenilerin saldırıları nedeniyle Azerbaycan tarafından kaybedilir.

1993 yılında Allahverdiyev, Bakü'de düzenlenen bir subaylık kursuna katılır ve kursu başarıyla tamamlayarak asteğmen rütbesi alır. Kurs sonrası yeniden Karabağ'a döner ve tabur komutanı olarak görev yapmaya devam eder. Ancak bu dönemde Azerbaycan ordusundaki koordinasyon eksikliği ve disiplin sorunları nedeniyle bazı operasyonlar başarısız olur ve ağır kayıplar verilir.

Zahid Allahverdiyev, görev yaptığı süre boyunca Ermeni güçleriyle sürekli çatışmalar yaşar, birçok zorlukla karşılaşır, yaralanır ve bazen hastaneye kaldırılır. Ancak her seferinde yeniden cepheye döner ve görevine devam eder. Dağlık Karabağ'daki savaşın giderek kötüleşmesiyle birlikte, birçok köy Ermenilerin eline geçer ve bölgedeki Azerbaycanlı sivillerin çoğu ya öldürülür ya da esir alınır.

Allahverdiyev'in günlüğü Dağlık Karabağ'da yaşanan zorlukları, Azerbaycan ordusunun mücadelesini, zaferlerini, kayıplarını ve bölgenin savunulması sırasında yaşanan insani trajedileri gözler önüne serer.

Deneme

Fahralı, R. (2015). Ordum varsa, yurdum var!. *Azerbaycan*. Kasım, 158- 170.

Bu metin, "Ordum varsa, yurdum var" fikrini derinlemesine ele alır ve Azerbaycan halkının orduya duyduğu güveni, bağımsızlık mücadelesindeki önemini çok yönlü bir şekilde vurgular. Yazar, orduyu bir milletin varoluşunun, bağımsızlığının ve gücünün temel dayanağı olarak görür. Ordu ile halk arasındaki bağın, sadece yurdun bütünlüğü için değil, aynı zamanda millî kimliğin korunması için de vazgeçilmez olduğuna dikkat çeker.

Metin, Azerbaycan tarihindeki önemli savaşlara, direnişlere ve halkın bu süreçlerdeki rolüne atıfta bulunur. Özellikle Ermenistan ile yaşanan çatışmalar detaylandırılır ve bu çatışmaların halk üzerinde bıraktığı izler ele alınır. Orduya duyulan güvenin, halkın moralini yükselttiği ve birliktelik ruhunu güçlendirdiği belirtilir. Yazar,

orduya verilen desteğin bir zorunluluk değil, aynı zamanda her bireyin üstlenmesi gereken millî bir görev olduğunu vurgular. Geçmişte yaşanan zorluklar, işgaller ve kayıplar, halkın dayanışma ve direniş gücünü artırarak millî bir bilinç oluşturduğu anlatılır.

Hikâyede, askerlerin ve komutanların fedakârlıkları, cesaretleri ve kahramanlıkları somut örneklerle aktarılır. Bu kahramanlık öyküleri, halkın orduya olan sevgisini pekiştirir ve askerlerin cesaretiyle birleşerek güçlü bir millî direniş ruhu oluşturur. Ayrıca, ordu içindeki disiplin ve düzenin, başarıya giden yolda belirleyici bir faktör olduğuna değinilir. Ordu mensuplarının sadece savaş alanında değil, aynı zamanda sivil hayatta da ülkenin kalkınmasında oynadığı rol, metnin ana temalarından biri olarak öne çıkar.

Metin, özellikle işgal altındaki toprakların kurtarılması konusuna yoğunlaşır. İşgal altındaki yurtlara duyulan özlem, halkın kalbinde derin bir yara açar. Yazar, bu toprakların bir gün mutlaka özgürlüğüne kavuşacağına dair inancını güçlü bir şekilde dile getirir. Bu inanç hem orduya hem de halkın birlikteliğine dayandırılır. Ermenistan'ın Azerbaycan topraklarını işgali, tarihsel bir perspektifle ele alınır ve bu işgalin halk üzerindeki etkileri duygusal bir dille ifade edilir. İşgal altındaki toprakların geri alınmasının, sadece fiziksel bir kurtuluş değil, aynı zamanda millî onurun yeniden kazanılması anlamına geldiği vurgulanır.

Metinde, savaş dönemlerindeki zorluklar, halkın ve ordunun bu zorluklar karşısındaki direnci ve dayanıklılığı ayrıntılı şekilde ele alınır. Ordu, sadece silahlı bir güç değil, aynı zamanda halkın gururu ve bağımsızlık mücadelesinin en önemli unsuru olarak betimlenir. Yazar, orduya verilen desteğin, bir vatan borcu olduğunu ifade ederken bu desteğin bir milletin onurunu ve varlığını sürdürmesindeki önemini de açıkça ortaya koyar. Orduya olan bağlılık, halkın tarihine, kültürüne ve kimliğine olan bağlılığının bir yansıması olarak görülür.

Azerbaycan'ın tarihindeki kritik dönemeçler, halkın orduya olan güveniyle aşılmıştır. Metin, bu noktada sadece geçmişi değil, aynı zamanda geleceği de düşünmeye teşvik eder. Orduya duyulan sevgi ve güven, Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesindeki

başarısının temel taşlarından biri olarak sunulur. Yazar, bu ilişkiyi sadece askerî bir güç üzerinden değil, aynı zamanda duygusal ve millî bir bağ üzerinden de açıklar. Ordu, halkın direniş ruhunun somutlaşmış hali olarak tarif edilir.

Metin, orduyu yalnızca bir savunma gücü olarak değil, aynı zamanda bir milletin gururu, bağımsızlığının teminatı ve tarihsel devamlılığının garantisi olarak betimler. Orduya verilen destek, yazarın gözünde bir sorumluluk olduğu kadar bir vatan borcudur. Halkın orduya duyduğu sevgi, güven ve bağlılık, Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesindeki başarısının temel unsuru olarak öne çıkar. Metin hem duygusal hem de millî bir bilinç oluşturarak okuyucuyu orduya ve vatana bağlılık konusunda derin bir şekilde düşünmeye sevk eder. Ordu ve halk arasındaki bu bağ, Azerbaycan'ın geleceğine dair umutların en güçlü dayanağı olarak sunulur.

5.7 Hatıralar, Duygular

Edebî tenkit

Necefzade, G. (2015).Şekiller. *Azerbaycan*. Ocak, 161- 162.

Bu yazı, Azerbaycanlı şair Eli Kerim'in hayatı, edebî eserleri ve sanatsal etkileri üzerine bir edebî tenkit yazısıdır. Yazar, Eli Kerim'in edebî tarzını, şiirlerinin içerik ve tema çeşitliliğini ele alırken aynı zamanda şairin edebî mirasının Azerbaycan edebiyatındaki yerini analiz etmektedir.

Yazı, Eli Kerim'in şairlik kariyerinin gelişimini ve eserlerindeki derinlikleri açıklamakta, özellikle intonasyon ve ses vurguları gibi edebî teknikleri nasıl kullandığını tartışmaktadır. Şairin doğa, insan ve toplumsal konuları nasıl ele aldığı ve bu konularda nasıl bir derinlik sunduğu üzerinde durulmuştur.

Ayrıca, Eli Kerim'in eserlerinin Azerbaycan edebiyatında nasıl bir etki yarattığı ve sanatsal mirasının önemi vurgulanmıştır. Yazı, okuyucuya Eli Kerim'in sanatsal kişiliğini ve edebî önemini anlamada kapsamlı bir bakış sunmayı amaçlamaktadır.

Anı

Necefzade, G. (2015). Şekiller. *Azerbaycan*. Nisan, 153- 154.

Bu anı metni, Memmad Araz'ın şiirleri ve şair olarak taşıdığı derin anlam üzerine kişisel bir anlatı sunar. Yazar, Memmad Araz'ın şiirlerini ve şairin yaşantısını hatırlar, özellikle "Altı kızın biri peri" şiirine duyduğu özel bağlılığı vurgular. Araz'ın şiirlerinin yazar üzerindeki etkisi, onunla aralarındaki mesafeye rağmen derin bir saygı ve hayranlık duygusuyla anlatılır. Şairin hastalık döneminde bile çalışmaya devam etmesi ve onunla yaşanan karşılaşmalar detaylandırılır. Metin şairin hem kişisel hem de sanatsal hayatını anlamlandıran bir bakış sunar.

Nekroloji

Necefzade, G. (2015). Şekiller. *Azerbaycan*. Mayıs, 155- 156.

Bu hatıralarda yazar, yakın dostu olan Arif Emrahoğlu'nun ölümünden sonra yaşadığı duyguları ve onunla ilgili anılarını anlatıyor. Yazar, Arif'in vefatından sonra onun fotoğrafını gördüğünde, sanki Arif'in hâlâ orada olduğunu hissettiğini belirtiyor. Arif'in ölüm haberi onu derinden etkiliyor ve Arif'in ona verdiği umutları, onunla olan sohbetlerini ve paylaştıkları dertleri hatırlıyor. Yazar, Arif'in kendisine nasıl moral verdiğini ve sağlık sorunlarıyla ilgili konuşmalarını samimiyetle paylaşıyor.

Arif, yazarın hayatında önemli bir yer tutuyor; ona umut veriyor, cesaret aşıyor ve bu nedenle yazar, onun varlığını ve rehberliğini hep hissediyor. Yazar, Arif'in ölümünden sonra bile onunla ilgili hatıralarına tutunuyor, Arif'in ona açtığı yolları hatırlıyor ve onunla geçirdiği zamanı büyük bir özlemle anıyor. Bu yazı, dostluk, kayıp ve insanın sevdiği birinin ardından duyduğu özlemi samimi bir şekilde dile getiriyor.

Anı

Necefzade, G. (2015). Yerin altında boşlug. *Azerbaycan*. Haziran, 167- 169.

Metin, G. Necefzade'nin Azerbaycan edebiyatı çevresinde yaşadığı anıları anlatır. İsa İsmayılzade ve Elekber Salahzade gibi şairlerle tanışıklığını, şiirlerinin yayımlanma sürecindeki zorlukları ve edebiyat dünyasının işleyişini samimi bir dille aktarır. Yazar, İsa'nın kendisine mesafeli oluşunu ve Elekber'in ise daha içten, yere yakın duruşunu karşılaştırır. Edebiyat ortamında büyük şairlerin küçükleri gölgelemesinden, bazı editörlerin şiirleri dergiden çıkarma kararlarından bahseder. Buna rağmen Elekber Salahzade'nin diğer şairlere özgürlük tanıdığını, onların büyümesine engel olmadığını ve böylece edebiyat dünyasında daha insani, paylaşımcı bir alan yarattığını vurgular. Metin, edebiyatın zorlukları, şairlerin birbirleriyle ilişkileri ve şiirin değerini kavramaya çalışan bir hatıra metnidir. Son kısımda yazarın bir anısında Elekber'in kendisine ikram ettiği meyvelerle, onun insancıl yönünü bir kez daha gözler önüne serer.

Anı

Necefzade, G. (2015). Şekiller, altıncı şekil: Gamçılamağ isteyirem bu boşluğu.. *Azerbaycan*. Temmuz, 147- 149.

Metin, Azerbaycan'ın ünlü şairleri Mikayıl Müşfig, Vagif Samedoğlu ve Nurengiz Gün'ün anısına düzenlenen bir edebî etkinliği anlatır. Bu etkinlikte, şairlerin hatıraları onurlandırılır ve onların şiirleriyle duygu dolu bir atmosfer yaratılır. Şair Nurengiz Gün'ün büyüklüğü, edebî eserleri ve özgürlüğü temsil eden şiirleri etkinliğin odak noktasını oluşturur.

Etkinlikte Nurengiz Gün'ün kızı Celale hanım, annesiyle ilgili duygularını paylaşır ve bir film gösterimiyle onun hayatı izleyicilere sunulur. Yazar, kendi gençlik dönemine dair bir anı aktarır ve Nurengiz Gün'ün bir fotoğrafının, hayatında ne kadar derin bir etki bıraktığını ifade eder. Şairin özgürlük temalı eserleri, bireysel ve toplumsal sınırların ötesine geçme arzusunu yansıtır. Onun şiirlerinde, duyguların özgün bir şekilde ifade edilmesi ve insan ruhuna hitap eden derinlik her zaman kendini gösterir.

Son olarak yazar Nurengiz Gün'ün kişiliğini ve şiirleriyle hayat verdiği anlamları geçmiş ve bugünün bağlantılarıyla değerlendirir. Nurengiz Gün'ün eserleri,

insanlığın en temel ihtiyaçlarından biri olan özgürlüğe dair güçlü bir mesaj taşır. Bu etkinlik, onun ve diğer büyük şairlerin hatırasını yaşatmayı ve edebî mirası yeni nesillere aktarmayı amaçlar.

Anı

Necefzade, G. (2015). Yeddinci şekil: Yaşamag lazımdır sabaha geder. *Azerbaycan*. Ağustos, 158- 160.

Bu metin, 1980'lerin sonu ile 1990'ların başındaki Azerbaycan edebiyat ve düşünce ortamından bir kesit sunar. Metnin odağında, özellikle “Ulduz” dergisi önünde birlikte duran dört kişi (Aydın Memmedov, Vagif Bayatlı Oder, Kamil Veli Necmenoğlu ve Kamal Abdulla) ve onların ruh hâli yer alır. Necefzade, bu sahneyi bir fotoğraf gibi hafızasına kazır. Daha sonra yaşananlar, Aydın Memmedov'un kariyeri, anıları ve trajik ölümüyle metin boyunca bir hatıralar zinciri hâlinde gelişir.

Öncelikle Necefzade, “Ulduz” dergisinin bulunduğu binanın önünde bir gün dört arkadaşın uzunca süre ayakta beklediğini ve sanki hayatın tüm yorgunluğunu üzerlerinde taşıdıklarını fark eder. İçlerinden sadece Kamal Abdulla dik durur; diğerleri yorgunluktan veya dağınıklıktan belli belirsiz bir duruş sergiler. Özellikle Aydın Memmedov'un şalının boynuna dolanıp sarkması ve yorgun saçları Necefzade'nin hafızasına kazınır.

Sonraki satırlarda, bu grubun duruşunu hafızasında canlandıran Necefzade, dergi binasının kapıcısıyla yaşadığı komik bir diyalogu hatırlar. Kapıcı, hangi dergiye veya kime gideceğini bilmeyenleri içeri almamaktadır. Bu sahnede Necefzade, o günkü ortamın kendisi için ne kadar yabancı ve ulaşılmaz olduğunu düşünür.

Metin daha sonra Aydın Memmedov'dan bahseder. Onun parlak zekâsından, akademik kariyerinden ve yenilikçi tavrından söz eder. Aydın Memmedov, “Zamanla sesleşen şeirler sorağında” gibi makaleler yazar; bu yazıları, o dönemin edebiyat çevresinde büyük yankı uyandırır. O hem halkı bilime yaklaştırır hem bilimi halka indirir. Ayrıca Azerbaycan Yüksek Sovyeti'ne (parlamentoya) milletvekili seçilen farklı karakterlerden biridir. İlerleyen kısımlarda, ailesine dair küçük anekdotlar,

köyü, kendi hayatının kırılma noktaları ve sonunda geçirdiği otomobil kazası üzerinden ölümünden söz edilir.

Bir bölümü Aydın Memmedov'un kaza hikâyesine ayrılır. Arabayı kullanan şoför kazadan sağ çıkar, ama Aydın ve birkaç kişi hayatını kaybeder. Bu olayı, 1940'larda yaşanan bir başka aydın trajedisine, Seyid Cefer Pişeveri'nin ölümüne benzettir. Metin, burada "kazanın tesadüf olmayacağı" düşüncesine gönderme yapar ve bunun altında yatan derin şüpheleri dile getirir. Aydın Memmedov'un cenazesinin nereye defnedileceği meselesi de babasının sözleriyle öne çıkar: "Ben bir daha Bakü'ye oğul vermem." Şeki'ye götürülen naaşı, onun doğduğu yere olan bağlılığını perçinler.

Metnin sonunda, Necefzade, Aydın Memmedov'un "Yaşamak lazım sabaha kadar" deyişini hatırlatır. Bu söz, Aydın'ın hayat dolu karakterini yansıtırken onun trajik ölümünü daha da acı kılar. Dış dünyada ise, o gün "Ulduz" dergisi önünde çekilen fotoğrafı her yerde görür gibi olur; Aydın orada dağınık saçları ve boynundan sarkan atkısıyla "yeni bir uçuşa hazırlanır" gibidir. Yazar bu sahnenin hem onun yaşama enerjisini hem de beklenmedik sonunu sembolize ettiğini düşünür.

Genel olarak metin, Aydın Memmedov gibi aydınların o dönemdeki heyecanını, toplumla kurdukları bağı, akademik çalışma tempolarını, yenilikçi ruhlarını ve zamansız kayıplarını anlatır. Yaşananlar, Azerbaycan entelektüel ortamının dinamizmi ve aynı zamanda kırılganlığının bir örneğini sunar.

Anı

Necefzade, G. (2015). Sekkizinci şekil: Kamal Abdulla- Garışığ hetler versiyası. *Azerbaycan*. Eylül, 178- 179.

Kamal Abdulla, Azerbaycan edebiyatının önemli isimlerinden biri olarak yalnızca bir yazar değil, aynı zamanda derin düşünceleriyle hayatı ve insanı anlamlandırmaya çalışan bir entelektüeldir. Onun edebî kişiliği, karmaşık ve çok yönlü bir düşünce yapısına dayanır. Yazılarında hem geçmişin mirasını hem de modern dünyanın dinamiklerini birleştirir. Bu özellikleri onu, dönemin diğer yazarlarından ayırır ve okuyucular için özel bir ilgi odağı haline getirir.

Kamal Abdulla'nın eserlerinde folklor, sadece bir gelenek değil, yenilikçi bir şekilde ele alınan ve yeniden yorumlanan bir "macera" olarak karşımıza çıkar. Onun için folklor, edebî yaratıcılığın hem başlangıç noktası hem de dönüşüm aracıdır. Geçmişe ait olanı gelecekle buluşturarak okuyuculara yeni bir bakış açısı sunar. Eserlerinde, derin bir düzen içinde karmaşık fikirler ve çok katmanlı anlamlar bulunur. Bu, onun yazılarındaki estetik değerlerin temelini oluşturur.

Kamal Abdulla, yalnızca yazılarında değil, günlük yaşamında da bir yazar ve düşünür olarak ortaya çıkar. Üniversitede akademik pozisyonu sırasında bile sıradan bir yönetici gibi değil, öğrencilerle yakın bir ilişki kuran ve düşünceleriyle yol gösteren bir lider olarak tanımlanır. Akademik ortamda bile yazarlık kimliğiyle ön planda olur hem sade hem de etkileyici bir duruş sergiler.

Kamal Abdulla'nın edebiyat anlayışı, hayatın çok boyutluluğunu yansıtır. Hayata ve insan doğasına dair sorularla meşgul olan bir yazardır. Onun yazıları, okuyucularını düşünmeye, sorgulamaya ve keşfetmeye davet eder. Kamal Abdulla, sözle dostça bir mücadele içinde olan, yazarlığını sadece bir meslek değil, bir hayat biçimi olarak yaşayan bir entelektüeldir. Bu nedenle eserleri, derinlikli düşüncelerin ve estetik bir bakış açısının birleşimi olarak okuyucular üzerinde kalıcı bir etki bırakır.

5.8 Yuvarlak Masa

Müzakere yazısı

Cahangir, E. (2015). Anarın “Göz muncuğu” povestinin müzakiresi. *Azerbaycan*. Mart, 109- 122.

Anar'ın “Göz muncuğu” adlı eseri üzerine yapılan tartışma, eserin farklı boyutlarıyla ele alınması üzerine yoğunlaşmıştır. Moderatör Esed Cahangir, eser hakkında üç temel başlık etrafında konuşulması gerektiğini belirterek; eserin Anar'ın edebî kariyerindeki yeri, Azerbaycan ve dünya edebiyatındaki yansımaları ve eserin tematik-düşünsel yapısının değerlendirilmesini önermiştir. Tartışma, bu başlıklar çerçevesinde ilerlemiştir.

İlk olarak İsa Hebibbeyli, eserin Anar'ın önceki eserleriyle ilişkisini sorgulamış ve eserin, yazarın edebî kariyerinde bir geçiş dönemi olduğunu belirtmiştir. Hebibbeyli, “Göz Muncuğu”nun, Anar'ın daha önceki eserlerinden farklı, fakat onları tamamlayan bir nitelik taşıdığını vurgulamıştır. Bu eserde mistik öğelerin daha belirgin olduğunu ve Anar'ın yeni bir yaratıcı evreye geçtiğini belirtmiştir.

Eserdeki mistisizmin yoğunluğu ve bu yaklaşımın Anar'ın genel üslubuyla nasıl örtüştüğü de tartışmanın önemli bir kısmını oluşturmuştur. Nizami Ceferov, eserdeki mistik öğelerin Anar'ın çağdaş dünya edebiyatındaki genel eğilimlerle uyumlu olduğunu söylemiş ve mistisizmin yazarın eserlerinde merkezi bir tema haline geldiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda mistik yaklaşımın yazarın insan, kader ve zaman anlayışına dair derinlemesine bir sorgulama içerdiği üzerinde durulmuştur.

Nizami Ceferov ve Esed Cahangir, eserdeki karakterlerin içsel çatışmalarına ve bu çatışmaların insanın iki yüzlülüğüne (hem iyi hem kötü olma potansiyeline) işaret ettiğini belirtmiştir. “Göz muncuğu” eseri, insanın içinde taşıdığı iyilik ve kötülük savaşını merkezine alırken bu savaşın bireyin hem toplumsal hem de bireysel dünyasında nasıl yaşandığını gösteren bir anlatıya sahiptir. Eserin bu yönü, klasik iyi-kötü ikilemini sorgulayan bir yapıda ilerlemektedir.

Eserdeki ana karakterin iki yönlü (iyi ve kötü) bir kişi olarak tasvir edilmesi, tartışmanın derinleştirilmesine neden olmuştur. Ceferov, karakterin bu ikili doğasının insanın genel olarak varoluşsal durumunu yansıttığını ve eserin, bu anlamda insanın içsel çatışmalarını metaforik olarak ele aldığını belirtmiştir. Ana karakterin içsel dünyasındaki bu çatışmalar, mistik öğelerle birleşerek eserin felsefi derinliğini artırmıştır.

Tartışmada ayrıca, “Göz muncuğu”nun Azerbaycan edebiyatındaki yerinin altı çizilmiştir. İsa Hebibbeyli, eserin, Anar'ın yaratıcı dünyasında önemli bir dönüm noktası olduğunu, çünkü eserin klasik metinlerle kurduğu ilişkilerin dikkat çekici olduğunu vurgulamıştır. Eser, özellikle Azerbaycan'ın halk edebiyatından izler taşıırken aynı zamanda dünya edebiyatındaki felsefi yaklaşımlarla da etkileşim halindedir.

Bu eser hem Azerbaycan edebiyatının tematik zenginliğini yansıtan hem de çağdaş dünya edebiyatı ile diyalog kuran, mistik ve felsefî boyutları derinlemesine işleyen bir eser olarak değerlendirilmiştir. Tartışmanın sonunda, eserin Anar'ın edebî mirasında nasıl bir yere sahip olduğu ve bu eserin Azerbaycan edebiyatı içindeki özel konumu vurgulanmıştır.

Münazara

Cahangir, E. (2015). Çağdaş Azerbaycan poeziyası- problemler, mülahizeler¹⁰⁹. *Azerbaycan*. Mayıs, 3- 17.

Azerbaycan şiiri, tarih boyunca çeşitli toplumsal ve siyasal etkiler altında şekillenir ve bugün farklı dönemlerden gelen birikimlerin harmanlandığı zengin bir yapıya ulaşır. Bu münazara metninde çağdaş Azerbaycan şiirinin temel sorunları, gelişim süreçleri ve edebî ortamı değerlendirilir.

Bu münazara metninde Azerbaycan'ın şiir ve edebî dünyasına yön veren önemli isimler bu konuları derinlemesine ele almaktadır. Tartışmada çağdaş Azerbaycan şiirinin bağımsızlık sonrasında yaşadığı değişimler, toplumsal ve siyasal etkilerle şekillenen bu sanat dalının bugünkü durumu ayrıntılı olarak incelenir.

Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmasının ardından edebî yaratıcılığın nasıl evrildiği ve şiir yazımının yeni bir kimlik kazandığı belirtilir. Bu süreç, şairlerin toplumsal değişimlere duyarlılığı, özgürce kendilerini ifade etme ihtiyacı ve bireysel yaşamlarındaki dönüşümlerle şekillenir. Siyasi ve sosyal olayların şairlerin yaratıcılığını nasıl etkilediği üzerinde durulur. Bağımsızlık sonrası edebiyatın serbest bir zeminde gelişmesi, bu dönemin şairlerinin şekillenmesinde büyük rol oynar.

Vagif Behmenli, modern Azerbaycan şiirinin köklerinin halk şiiri ve Sovyet dönemindeki edebî etkilerle şekillendiğini belirterek şiirin toplumsal bilincin önemli bir aynası olduğunu ifade eder. Şiir toplumsal meseleleri yansıtmak, halkın özlemlerini ve acılarını dile getirmek gibi önemli bir görevi üstlenir. Bu nedenle

¹⁰⁹ Bakış açısı, görüş.

modern şiir, şairlerin yaşam tecrübelerinden ve hislerinden çıkarılan, derin anlamlar taşıyan bir yaratıcılık alanı olarak karşımıza çıkar.

Ejder Ol, şiirin içselleştirilmiş bir duygu durumu olduğunu ve şairlerin bu durumu teknoloji çağında bile koruma mücadelesi verdiğini belirtir. Şiirin günümüzde karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, sosyal medyanın ve dijitalleşmenin şiir üzerindeki etkileridir. Sosyal medya, şiiri hızlı tüketilebilir bir içerik haline getirirse de şairler, bu zorluk karşısında şiirin derinliğini ve ruhunu koruma çabası gösterir.

Fergane Mehdeyeva, bağımsızlık sonrasının edebî ortamının getirdiği yeniliklerin altını çizerek bu dönemde şairlerin özgün eserler üretme imkânı bulunduğunu vurgular. Bu yeni ortam, şairlere kendilerini daha özgürce ifade etme olanağı sunar ve Azerbaycan'ın edebî dünyasında farklı seslerin ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Bağımsızlık sonrası edebî yaratıcılık, sadece bir yeniden doğuş değil, aynı zamanda geçmişin mirasına bir saygı duruşu olarak tanımlanır.

İlgar Fehmi, şiirin salt bir sözcükler dizisi olmaktan çıkarak insan ruhunun derinliklerine dokunan bir ifade biçimi olduğunu belirtir. Şiir, sınırlanamaz bir yaratıcılık alanıdır ve şairler, yaşadıklarını, düşüncelerini ve hissettiklerini şiir yoluyla en samimi şekilde ifade eder. Bu samimiyet, okuyucuyla şair arasında bir köprü kurar ve şiiri sadece edebî bir eser olmaktan öteye taşır.

Çağdaş Azerbaycan şiirine bakıldığında, şairlerin ortak amacı toplumun sesi olmak ve bireylerin duygu dünyasına dokunmaktır. Bağımsızlık sonrasının getirdiği özgürlük, şairlere daha fazla ifade olanağı sunsa da, toplumsal sorumluluklarını unutmayan bir edebî anlayış şiirlerinde varlığını sürdürür. Bu özgür yaratıcılık ortamında şairler, toplumu yansıtmanın ötesinde kendi özbenliklerini de ifade ederek çok katmanlı anlamlar taşıyan şiirler yaratır.

Azerbaycan şiirinin bugünü, bağımsızlık sonrası yaşanan toplumsal ve siyasal değişimlerin ürünü olarak modern ve gelenekselin iç içe geçtiği bir yapıya sahiptir. Şairler, toplumu yansıtırken aynı zamanda kendi benliklerini de ifade ederek okuyucularına derin ve anlamlı bir deneyim sunar. Çağdaş Azerbaycan şiiri, bu birikim ve yaratıcılıkla geleceğe umutla ilerler.

Cahangir, E. (2015). Müasır edebi tengid: problemler, mülahizeler... *Azerbaycan*. Haziran, 96- 115.

Çağdaş Azərbaycan edebiyat eleştirisinin mevcut durumu, sorunları ve gelişim yönleri üzerine yapılan tartışmada, farklı bakış açıları Esed Cahangir moderatörlüğünde sunulmuştur. Cingiz Elioğlu, edebiyat eleştirisinin edebî düşüncenin gelişimindeki rolüne vurgu yaparak estetik ilkelerin belirlenmesi ve edebiyatın yönlendirilmesi açısından önemli olduğunu ifade etmiştir. Eleştiriye sadece bir değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda edebî eserlerin kalitesini artıran bir unsur olarak tanımlamıştır.

İlgar Fehmi, sosyalizm döneminde eleştirinin üstlendiği misyonun günümüzde değiştiğini ve modern koşullara uygun bir şekilde yeniden tanımlanması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca, eleştirinin yalnızca estetik düşünceye değil, tarihsel ve kültürel bağlama da dayalı olması gerektiğini vurgulamıştır.

Rüstem Kamal, Batılı düşünürlerin teorilerinin Azərbaycan eleştirisi üzerindeki etkilerini eleştirmiştir. J. Derrida ve Roland Barthes gibi teorisyenlere aşırı bağlılığın millî edebiyatın özgün yorumlanmasını zayıflattığını ifade ederek millî eleştiri geleneğinin canlandırılmasının önemine dikkat çekmiştir.

Besti Elibeyli, son dönemde edebiyat eleştirisi yapan kişilerin yaratıcı yazarlığa yönelmelerinin eleştirinin niteliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini belirtmiştir. Eleştirmenlerin bu eğilimi sorgulamaları gerektiğini ve eleştirinin bağımsız bir disiplin olarak gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Elnare Akimova, eleştirinin yalnızca akademik çevrelerde değil, toplumun tüm kesimlerine hitap etmesi gerektiğini savunmuş ve mevcut durumda eleştirinin hem maddi hem de manevi zorluklarla karşılaştığını dile getirmiştir. Maddi kaynak eksikliği nedeniyle eleştirmenlerin sıkıntı yaşadığını ve devlet desteğinin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak konuşmacılar, eleştirinin millî değerler çerçevesinde geliştirilmesi, genç nesil eleştirmenlerin yetiştirilmesi ve millî edebiyatın küresel bağlamda değerlendirilme yeteneğinin artırılması gerektiği konusunda hemfikirdir. Ayrıca edebiyat eleştirisinin millî ve estetik değerlerin korunması ve geliştirilmesi için önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır.

5.9 Bizim Türk Dünyamız

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Süleyman, S. (2015). Gırıma. *Azerbaycan*. Nisan, 170- 171.

Bu şiir, vatana olan derin sevgi ve bağlılığı dile getiriyor. Şair, Kırım'ın evlatlarının neden birleşemediğini ve niçin herkesin bu kutsal yurt için aynı mücadeleyi veremediğini sorguluyor. Kırım'ın değerini ve kıymetini gerçekten anlayıp bilen kim olduğunu soruyor. Vatani satmayan, ona ihanet etmeyen bir nesil arzulandığı vurgulanıyor.

Şiirde, Türk dünyasının vatan sevgisinin sonsuz olduğu, vatan için mücadeleden asla vazgeçmeyeceği ifade ediliyor. Şair, Kırım'a umut veriyor ve gözyaşlarını silmesini söylüyor. Ne kadar zor zamanlardan geçilse de, Attila'dan gelen güçlü bir miras olduğunu ve bu mirasın, eski zamanlardan bugüne bir avuç insan tarafından bile olsa sürdürüleceğini belirtiyor.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Süleyman, S. (2015). Dünya edin.*Azerbaycan*. Nisan, 171.

Bu şiir, bir üstadın ardından yazılmış bir ağıt niteliği taşır. Şair, dünyayı, hayatı, gökyüzünü ve rüzgârları üstadına hitap ederek tek bir bütün olarak tasvir eder. Üstadının yokluğunda, onun varlığını kaybeden her şeyin eksik olduğunu dile getirir. Milletin ve insanlığın üstadın ışığına ve rehberliğine muhtaç olduğunu, onun varlığının bir kayıp olarak görüldüğünü ifade eder.

Şair, üstadının şiir dünyasına büyük katkılar yaptığını, onun ardından kalan boşluğun doldurulamayacağını vurgular. Üstadın yokluğunda, şiir sahrasında yetişen güzel eserlerin ve gençlerin onun varlığına ihtiyaç duyduğunu dile getirir. Şiir, üstadın hatırasını yaşatmak için duyulan derin bir özlem ve minnettarlıkla son bulur.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Süleyman, S. (2015). Birer kinlik duyarım.*Azerbaycan*. Nisan, 171- 172.

Bu şiir, derin bir içsel sıkıntıyı ve özgürlük arzusunu dile getiriyor. Şiirde, "dar ağaç" metaforu kullanılarak şairin yaşadığı baskı, çaresizlik ve sıkışmışlık hissi vurgulanıyor. Şair, kendini sürekli darağacında asılı bir halde hissederken bu durumdan kurtulmanın ve özgürlüğe ulaşmanın hayalini kuruyor.

İlk bölümde, şairin ruhsal bir yorgunluk ve çaresizlik içinde olduğu görülüyor. Kalemını eline alarak karanlıkta yazmaya çalışıyor, fakat içindeki derin acı ve keder onu durduruyor. İkinci bölümde, doğanın değişmeyen ritmiyle birlikte, şairin hâlâ aynı çıkmazda olduğunu ve rüzgârların bile onu kurtarmaya yetmediğini anlatıyor. Ancak üçüncü bölümde, umut ışığı beliriyor; Bir gün darağacından kurtulacağını, özgürlüğe kavuşacağını ve sınırları olmayan bir huzuru hissedeceğini hayal ediyor. Şiir, özgürlük ve kurtuluş arzusunu derin bir duygusal yoğunlukla işlerken şairin içsel mücadelesini ve umudunu güçlü bir şekilde ifade ediyor.

Lirik

Serbest nazım

Süleyman, S. (2015). Senin közlerinde.*Azerbaycan*. Nisan, 172.

Bu şiir, sevgilinin gözlerinde keşfedilen dünyaları, duyguları ve derin anlamları anlatıyor. Şair, sevgilinin gözlerinde yıldızlar, denizler, bulutlar ve yeşil ormanlar gibi doğal güzellikler gördüğünü dile getiriyor. Bu gözlerde sadece güzellik değil, aynı zamanda acı ve gözyaşları da bulunuyor.

Şair, sevgilinin gözleri olmasaydı, ne yazabileceğini ne de hislerini tam anlamıyla anlayabileceğini ifade ediyor. Gözlerde, bazen bir güneş, bazen de bir ay görür. Bu gözlerin sevgilinin ruhunu, duygularını ve varlığını yansıttığını; kelimelere gerek kalmadan tüm anlamları gözlerden anlayabildiğini vurguluyor. Şiir, sevginin derinliği ve gözlerin taşıdığı duygusal yoğunluğu sade ama etkili bir dille anlatıyor.

Lirik

Serbest nazım

Süleyman, S. (2015). İnandı.*Azerbaycan*. Nisan, 172- 173.

Bu şiir, güvenin kırılması, hayal kırıklıkları ve içsel bir yalnızlığı anlatıyor. Şair, önce bir ağaca inanır, ancak ağaç yanar ve kül olur. Aynı şekilde, gözlere, rüzgârlara, sevdiğine ve dostlarına olan inanç da zamanla sarsılır. Her birine duyulan güven birer birer kaybolur, hatta dostlar ve sözler bile yitip gider.

Şiirin sonunda, şair kimseye hatta yüz yüze geldiği insanlara bile artık güvenmediğini ifade eder. Bu, derin bir yalnızlık ve güvensizlik duygusunun hüküm

sürdüğü bir ruh halini yansıtır. Şiir, insanın hayat boyunca karşılaştığı hayal kırıklıkları ve güvenin kırılmasını üzerine etkili bir anlatım sunar.

Edebî tenkit

Telmanoğlu, H. (2015). Sesin yükselsin efendim. *Azerbaycan*. Temmuz, 154- 167.

Metin, Çağdaş Türkiye şiirine genel bir bakış sunarak 1960'lerden itibaren Türk şiirinde yaşanan değişim ve modernleşme hareketlerini ele alır. Şiir alanında yaşanan yenilikler, sol ve sağ eğilimli şairlerin ideolojik etkiler altında oluşturduğu şiir çizgileriyle detaylandırılır. Sol şairler Marksizm, Troçkizm ve komünist mücadeleden etkilenirken sağ kesim ise geleneksel ve manevi değerlere dayalı şiirlerle irfanı ön plana çıkarmıştır. Şairler, biçimsel olarak serbest ölçüyü benimseyerek estetik derinliği artırmıştır.

Metin, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl Kısakürek gibi önemli isimlerin öncülüğünde şekillenen modern Türkiye şiirini örneklerle açıklar. Necip Fazıl'ın "Sakarya Türküsü" şiiri, Türk milletinin tarihsel ve manevi değerlerini, Nâzım Hikmet'in "Ceviz Ağacı" şiiri ise sosyal ve siyasi sorunları ele alarak bu iki büyük ismin farklı yönlerini gösterir. Ayrıca, yeni dönem şairlerinin modern ve öncü yaklaşımları üzerinde durulur. Söz konusu şairlerin eserleri, bireysel ve toplumsal meseleleri harmanlayarak Türkiye şiirinin ulusal ve evrensel boyutunu yansıtır.

Metin, Türk şiirinin modernleşme sürecinde deneysel yaklaşımların azlığını vurgular, bunun nedenini şiirin ideolojik bağlara dayalı yapısına bağlar. Çağdaş şairlerden Hakan Albayrak, İbrahim Tenekeci, Süleyman Çobanoğlu ve Gonca Özmen gibi isimlerin eserleri üzerinden farklı üsluplar incelenir. Bu şairlerin eserlerinde manevi, metafizik ve tarihsel bağlamların modern bir yorumla ele alındığı belirtilir. Türkiye şiirinin, bireysel duyarlılığı ve kültürel mirası harmanlayan bir estetik anlayışa dayandığı ifade edilir. Sonuç olarak metin çağdaş Türkiye şiirinin estetik, felsefi ve ideolojik boyutlarını ele alarak bu şiirin hem yerel hem de küresel şiir geleneğine katkısını vurgular.

Makale

Hesengızı, A. (2015).Vereni tedgigatlarında yaşadan folklorşünas. *Azerbaycan*. Ağustos, 136- 143.

Bu makale, aslen Azerbaycan kökenli araştırmacı ve bilim insanı Ehmed İsmayıl oğlu Ceferzade'nin yaşamını, akademik çalışmalarını ve özellikle Türkoloji alanında yaptığı katkıları detaylıca anlatır. Makale, onun doğumundan itibaren geçirdiği eğitim süreçlerine, politik ve tarihî koşullar nedeniyle yaşadığı göçlere ve farklı ülkelerdeki çalışmalarına geniş bir bakış sunar.

Öncelikle Ehmed Ceferoğlu'nun 1899'da Gence'de doğduğunu, üç yaşında babasını kaybettiğini ve çocukluk döneminde ailesiyle birlikte Özbekistan'a taşındığından bahsedilir. Daha sonra 1909'da Azerbaycan'a geri döner, temel ve orta öğrenimini burada tamamlar. Kiev'de yüksek ticaret okuluna (Kiev Ali Ticaret Mektebi) yazılır ama 1918'de Rusya'daki siyasi karışıklıklar nedeniyle öğrenimini yarım bırakmak zorunda kalır. Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesine katılır, 1918'de Kafkas İslam Ordusu'nda topçu subayı olarak görev alır. Bu dönemde Bakü Devlet Üniversitesi'nde yeni kurulan Şarkiyat (Doğu Bilimleri) bölümünde bir süre okur, ancak 1920'de Sovyet Kızıl Ordusu'nun Azerbaycan'a girmesiyle eğitimini tamamen yarıda bırakmak zorunda kalır ve Türkiye'ye göç eder.

Makale, Ehmed Ceferoğlu'nun İstanbul'a yerleşme sürecini ve Mehmet Fuat Köprülü gibi önemli Türk âlimlerinin yardımıyla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde aldığı eğitimi aktarır. Burada Türk dili ve edebiyatı üzerine yoğunlaşır; mezuniyetinin ardından üniversitede kütüphanecilik ve akademisyenlik yapar. Sonraki süreçte Almanya'ya giderek Berlin ve Breslau üniversitelerinde Türkoloji alanında çalışmalar yürütür. Doktorasını (doktora tezi) ünlü Türkolog Friedrich Giese'nin danışmanlığında “Eyne şivesinde 75 Azeri bayatı ve dil bilimsel bir giriş” konusuyla tamamlar. Bu tez, 1929-1930 yıllarında Berlin'de bir enstitü dergisinde ve ayrıca müstakil kitap olarak yayımlanır.

Ehmed Ceferoğlu'nun Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde doçent ve 1939'dan itibaren de profesör unvanıyla görev yaptığını vurgular. Mehmet Fuat Köprülü'nün ayrılmasından sonra 1973 yılına kadar fakültede

çalışmayı sürdürür. Aynı zamanda Türkiye’de ve uluslararası alanda birçok bilimsel kuruma üye olur; Polonya, Macaristan, İsviçre ve Arjantin gibi ülkelerdeki akademik toplulukların da aktif üyesi veya onursal üyesi konumundadır. Bu süreçte Türkoloji sahasına ve Türk dilleri araştırmalarına benzersiz katkılar sunar.

Onun özellikle Azerbaycan folklor araştırmalarına büyük önem verdiğini ve bayatılar (bir tür halk şiiri) üzerine detaylı çalışmalar yaptığını belirtir. 1929’da yayımladığı 75 Azeri bayatı derlemesi, Avrupa’da bu alandaki ilk sistemli çalışmalar arasında yer alır. Ayrıca “tongal” (ateş yakma) geleneği, halk inanışları, eski şaman ritüelleri, Nevruz bayramı, çarşamba ritüelleri gibi Azerbaycan ve Anadolu’daki ortak kültürel motifler hakkında ayrıntılı incelemeler yapar. Bayatılarla ilgili tasnif denemeleri, bayatıların aşk, kader, gerçeklik ve vatan konularında nasıl çeşitlendiğini göstermesi bakımından öncü kabul edilir.

Makale, Ehmed Ceferoğlu’nun Türk dünyasının farklı bölgelerinde gopuz (kopuz), saz ve âşık edebiyatı gibi konularda da kıymetli incelemeler yaptığını açıklar. Gurbani, Âşık Abbas Tufarganlı, Dede Gasım, Bağdat Hanım gibi âşık şahsiyetlerinin hayatını ve eserlerini araştırır. Aynı şekilde “Köroğlu,” “Kitab-ı Dede Korkut,” “Kaçak Nebi,” “Aşık Garip,” “Abbas ve Gülgez” gibi destanları derleyip analiz ederek halk edebiyatı alanında geniş bir külliyat bırakır.

Makalenin sonunda, Ehmed Ceferoğlu’nun topladığı binlerce halk edebiyatı örneğinin kayda geçirildiği ve yurtdışında birçok kez yayımlandığı anlatılır. Özellikle Kars ve çevresindeki Azerbaycan Türkleri’nin folkloruna özel ilgi gösterir. Sovyet döneminde Azerbaycan’daki kimi yerel bilim insanlarının çalışmalarını Türkiye ve Batı kamuoyuna tanıtarak Azerbaycan kültürünün dış dünyada görünür olmasına katkı sağlar. Ayrıca makale, onun Sovyetler Birliği’nde folklorun devlet ideolojisiyle çelişen bazı yönlerinin nasıl bastırıldığını ve Ceferoğlu’nun bu durum karşısındaki tutumunu da açıklamaya çalışır.

Genel olarak bu makale Ehmed Ceferoğlu’nun biyografisini, Türkoloji ve halk bilimi (folklor) alanındaki devasa çalışmalarını, Azerbaycan ve Anadolu kültürüne ilişkin geniş çaplı araştırmalarını ve dönemin siyasi koşullarının bu araştırmalara nasıl yön

verdiğini detaylı biçimde anlatır. Onun eserleri, Türk dilinin tarihine, halk edebiyatına, âşık geleneğine ve destanlara dair zengin bilgiler sunar. Özellikle Azerbaycan folkloru, bayatılar, destanlar ve halk inançları üzerine yaptığı derlemeler, makalenin merkezinde yer alır. Makale aynı zamanda, Türkoloji tarihinde Ehmed Ceferoğlu gibi büyük bilim insanlarının rolüne dikkat çekerek onun bıraktığı kültürel mirasın önemini vurgular.

5.10 Dünya, Senden Kimler Geçti

Deneme

Dadaşzade, Z. (2015). Neheng olan uzagtan daha aydın görüner¹¹⁰. *Azerbaycan*. Ocak, 133- 144.

Zümrüd Dadaşzade'nin yazısı, tarihî şahsiyetler ve onların eserleri üzerine kişisel görüş ve yorumlarını içerdiği için bir deneme yazısı olarak nitelendirilir. Deneme türü yazılar, yazarın subjektif bakış açısını ve bireysel düşüncelerini ifade eder.

Yazının ana konusu, Nizami Gencevi, Füzuli, Mirze Feteli Ahundzade, Üzeyir Hacıbeyov ve Samad Vurgun gibi büyük Azerbaycanlı şahsiyetlerin yaşamları, eserleri ve tarihe olan katkılarıdır. Dadaşzade, bu kişilerin etkilerini ve miraslarını, kişisel yorum ve analizleriyle birlikte ele alır.

Yazı, samimi ve düşünsel bir üslupla yazılmıştır. Yazar, tarihî şahsiyetlerin hayatlarını ve eserlerini değerlendirirken kendi görüşlerini ve düşüncelerini okuyucuyla paylaşır. Dil, anlaşılır ve akıcıdır; okuyucuyu düşünmeye teşvik eder. Yazar, okuyucunun ilgisini çekmek için etkileyici ve düşündürücü bir dil kullanır.

Nekroloji

Necefzade, G. (2015). Şekiller. *Azerbaycan*. Mart, 150- 152.

¹¹⁰devasa olan uzaktan daha iyi görünür.

Necefzade tarafından kaleme alınan, İsa İsmayılzade'nin nekroloji yazısı, onun sanatsal ve entelektüel mirasını anan, kısa ama derin yaşamını özetleyen bir metindir. 56 yıllık ömrü boyunca şiirlerinde ve eserlerinde geniş bir yaratıcı dünyayı bize sunmuş, hayatın geçici ve yoğun temposunu yansıtmıştır. Onun yaşamı ve sanatı, tıpkı kısa bir anın içinde koca bir dünyayı barındıran bir saat gibi betimlenir. İsmayılzade'nin eserleri, kişisel ve toplumsal temalarla doludur; hayatı boyunca edindiği gözlemlerini derin metaforlar ve imgelerle şiirlerine yansıtmıştır.

Şairin eserleri, gençlik yıllarında yayımladığı "Ulduzların Ad Günü" adlı şiir kitabıyla başlamış, daha sonra "İşıklı Yarpağlar" ve "Torpag Neğmesi" gibi eserleriyle devam etmiştir. Eserlerinde, büyük şehir yaşamının sıkışmışlığı, içsel yalnızlık, doğaya özlem ve toplumsal eleştiriler öne çıkar. Şiirlerinde kullandığı dil ve imgeler onun hem entelektüel bir derinliğe sahip olduğunu hem de halktan biri olarak toplumu yansıtmaya gücünü gösterir.

Nekrolojide İsmayılzade'nin edebî yolculuğu, onun şiir dünyasına dair özgün yorumlarla birlikte sunulurken şairin zamansız kaybı ve eserlerinin edebiyat dünyasında bıraktığı derin izler vurgulanır. Eserlerinin yarattığı güçlü etki, ona olan saygıyı pekiştirirken kısa ömrüne rağmen edebiyat dünyasında kalıcı bir yer edinmiş olması anılır.

Bu yazı, İsmayılzade'nin sadece bir şair olarak değil, aynı zamanda entelektüel bir figür olarak da ne kadar önemli bir miras bıraktığını hatırlatır. Kendisinin, şiirlerinde yakaladığı derin içsel dünyası ve toplumsal meseleleri işleyiş tarzı ile Azerbaycan edebiyatına unutulmaz katkılarda bulunduğu belirtilir.

Nekroloji

Helefli, E. R. (2015). Sözün ucalığında. *Azerbaycan*. Mart, 153- 157.

İsa İsmayılzade'ye adanmış bu yazı, bir nekroloji niteliğinde, onun kişiliğini ve edebî yaratıcılığını yansıtır. Şairin yaşamı, eserleri ve hayatına dair çeşitli anılarla dolu bu yazıda, İsmayılzade'nin edebiyat dünyasına bıraktığı derin izlere dikkat çekiliyor. Yazıda, İsmayılzade'nin sıra dışı bir şair olarak kelimeyi yücelttiği, sözüne inanıldığı

ve sözcüklerle yarattığı evrenin derinliği üzerinde duruluyor. Yazının özünde, onun yaşamının ve eserlerinin bir tür manevi miras olarak yeni nesillere aktarılacağı vurgulanıyor.

İsmayılzade'nin hayatı boyunca toplumun ruhunu yansıttığı ve şiirlerinin metaforik derinliğinin, edebiyat dünyasında silinmez bir yer edindiği dile getiriliyor. Özgün üslubu ve derin bakış açısıyla, yalnızca kendi döneminin değil, sonraki nesillerin de ilham kaynağı olacağına inanılıyor.

Nekroloji

Nerimanoğlu, H. (2015). Zengezur ağrısını yaşayan ve yaşıdan yazıcı. *Azerbaycan*. Temmuz, 150- 153.

Metin, Azerbaycanlı yazar ve edebiyatçı Eyyub Abbasov'un 110. doğum yılı vesilesiyle kaleme alınmıştır. Abbasov'un kısa yaşamına rağmen Azerbaycan edebiyatına önemli katkılar sağladığı anlatılır. 1905 yılında doğan ve 1957 yılında vefat eden Abbasov, edebiyatın çeşitli dallarında eserler veren bir şair, dramaturg, nasir ve tercüman olarak tanınır. Yazarın, özellikle "Zengezur" romanı ile edebî kariyerinde büyük bir başarı kazandığı vurgulanır.

Eyyub Abbasov, genç yaşlarda ailesini kaybederek zorlu bir hayat sürmüş, eğitimi tamamladıktan sonra edebî ve öğretmenlik alanlarında çalışmıştır. Büyük Vatan Savaşı'nda yaralanan yazar, savaştan sonra edebiyat alanındaki üretimine devam etmiştir. Abbasov'un "Melik Memmed", "Dostlug eşgine" gibi tiyatro eserleri sahnelenmiş, "Abay" gibi eserleri tercüme ederek Azerbaycan edebiyatına kazandırmıştır.

Abbasov'un "Zengezur" romanı, XX. yüzyıl başlarında Azerbaycan'ın Zengezur bölgesinde geçen olayları konu alır. Roman, insanların yaşam mücadelesini, yoksulluk ve zenginlik arasındaki gerilimleri, Ermeni milliyetçiliğinin Türklere ve Müslümanlara karşı planladığı soykırımları ve sürgünleri ele alır. Abbasov'un, dönemin baskıcı Sovyet rejimine rağmen bu gerçekleri edebî bir dille anlatması büyük bir cesaret örneği olarak değerlendirilir.

Eser, Zengezur halkının saf, samimi yaşamını, dostluk ve dayanışma içindeki ilişkilerini ve zorluklarla başa çıkma çabalarını yansıtır. Abbasov, Ermeni milliyetçilerinin Türklere karşı duyduğu nefreti ve bu nefretin trajik sonuçlarını tarihî gerçeklere dayalı bir şekilde tasvir eder. Roman, yalnızca tarihî bir belge olarak değil, aynı zamanda Azerbaycan'ın edebî mirasına katkı sağlayan bir başyapıt olarak kabul edilir.

Metin, Abbasov'un eserlerinin günümüzde yeniden yayımlanmasının ve gelecek nesillere aktarılmasının önemine değinir. Özellikle "Zengezur" romanının Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarına geri dönme mücadelesinde bir hatırlatıcı ve bilinç uyandırıcı bir eser olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilir.

Nekroloji

Beşirli, E. (2015). Eserlerimle yaşayacağam. *Azerbaycan*. Ağustos, 114- 119.

Elibala Hacızade, çocukluk yıllarında ailesini kaybederek büyük sıkıntılarla büyür. Küçük yaşından itibaren hem okumak hem de çalışmak zorunda kalır. Üniversite imtihanlarında elindeki imtihan kâğıdını kaybedince büyük bir hayal kırıklığı yaşar, ancak Hemid Araslı adlı profesörün yardımıyla yeniden imtihan kâğıdı alır ve sonunda üniversiteye kabul edilir. Bu olay, onun yaşamında dönüm noktası olur; azmini ve yaratıcılığını pekiştirir.

Üniversitede maddi zorluklarla mücadele eder, soğuk kış aylarını bile paltosuz geçirir. Buna rağmen derslerini aksatmaz ve edebiyata duyduğu ilgiyle şiirler, öyküler yazar. Farklı edebî türlerde kendini denemeye çalışır. İlk edebî başarılarını ise üniversitenin gazetesinde yayımlanan lirik öyküleriyle yakalar. Onu tanıyan hocaları ve arkadaşları, yeteneğine imrenerek bakar. Edebiyat öğretim üyelerinden aldığı olumlu geri bildirimler, yazın yolculuğunu daha da güçlendirir.

Akademiden mezun olduktan sonra Elibala Hacızade, Azerbaycan Bilimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsünde çalışır ve burada “Ferruhi Yezdi'nin şiiri” üzerine tezini savunarak akademik unvan kazanır. Onun bu çalışması, hocası Hemid Araslı

tarafından yüksek bir takdir görür. Bu başarı, akademik çevrede ona kapılar açar ve edebiyat dünyasındaki konumunu sağlamlaştırır.

Yazarlık yolculuğunda öykü, roman ve novella gibi birçok farklı türde eser kaleme alır. Onu geniş kitlelere sevdiren en önemli çalışması, “Afganistan Üçlemesi” (İtkin Gelin, Efsanesiz İller , Ayrılığın Sonu Yohmuş) olur. Bu üçlemede halkın büyük ilgisini kazanır; üçlemenin toplam baskı adedi yarım milyonu aşar. Pek çok okur, romanlardaki karakterlerin isimlerini çocuklarına verir. Onun eserlerinde saf duygular, gerçek hayat kesitleri ve insani değerler içtenlikle anlatılır.

Ne var ki ününü artıran bu eserler, ona bazı sıkıntılar da getirir. Kimi insanlar romanlardaki karakterlerin gerçekte kendilerini yansıttığını düşünerek yazarı şikâyet etmeye kalkar. Elibala Hacızade, dönemin adli makamlarınca sorguya çekilmek istenir, ancak romanlarda isimleri doğrudan geçmediği için suçlamalar boşa çıkar. Buna rağmen arka planda yapılan bazı girişimler yüzünden Enstitüdeki işinden ayrılmak zorunda kalır. Uzun süre eserlerini yayımlatmada güçlük çeker; maddi imkânsızlıklar nedeniyle destekleyici bulamaz, kimseden yardım istemek istemez.

Zaman içinde iyi yürekli hayırseverler devreye girer. Memleketi Saatlı’dan ve Moskova’da yaşayan Azerbaycanlı iş insanları, onun eserlerinin basım masraflarını üstlenir. Böylece Hacızade’nin 10 ciltlik külliyyatı yayımlanır ve okurlarla yeniden buluşur. Bu desteği gönülden memnuniyetle karşılar ve kendisinin hiçbir zaman para, şöhret ya da unvan peşinde olmadığını dile getirir. Ona göre en büyük ödül, okurların sevgisidir.

Elibala Hacızade, toplumun içinde sessiz ve mütevazı bir hayat sürer. Hayatının ilerleyen döneminde de sağlığı kötüleşir; ameliyat masraflarını güçlükle karşılar. Bir süre sonra vefat eder, ancak ardında bıraktığı öykü, roman ve bilimsel çalışmalarla okurların gönlünde yaşamaya devam eder. Okurlar, onun karakterlerine isim veren çocuklarıyla birlikte mezarını ziyaret eder, eserlerine duydukları bağlılığı her fırsatta gösterir. Yazarın sesi, bugün hâlâ insanların hatıralarında çınlar: “Ölümden sonra da eserlerimle yaşayacağım.”

Gerçekten de öyle olur. Elibala Hacızade, vefatından sonra da edebî kişiliğiyle anılır ve eserleri yeni nesiller tarafından okunur. Yüksek tirajlar, halkın onun yapıtlarına duyduğu sevginin göstergesi olur. Sonunda zaman, bütün yaşananları tasdikler ve Elibala Hacızade'nin adı, Azerbaycan edebiyatının unutulmaz yazarları arasında yer alır.

5.11 Tarih

Tarihî araştırma

Makale

Garahanlı, E. Z. (2015). Etrusk elegiyesi. *Azerbaycan*. Şubat, 157- 163.

M.Ö. yaşamış olan Etrüskler hakkında yazılmış olan bu makale üç bölümden oluşur; Etrüsklerin tarihi, Etrüsklerde devlet yapısı ve Etrüsk mitolojisi. Etrüskler, İtalya'da Romalılarından önce yaşamış ve orada zengin bir medeniyet kurmuş bir halktır. Antik dünya medeniyetinin büyük temsilcileri olan Sümerler ve Antik Mısırlılar gibi Etrüskler da dünya tarihinde derin izler bırakmıştır. İnsanlığın bu erken Roma medeniyetine olan birçok katkısı Etrüskler tarafından yapılmıştır. Etrüskler, İtalya'ya üzüm ve zeytin getirmiş, Roma'nın temelini atmış, 150 yıl boyunca Roma'yı yönetmiş ve sonunda bir halk olarak tarihin sahnesinden silinmişlerdir.

Etrüskler, varlıklarının zirvesinde, M. Ö. VI-VII. yüzyıllarda 70 bin kilometrekarelik bir alan ve 2 milyon nüfusa sahipti. Antik yazarlar Herodot, Hellanikos, Poseidonios, Diodoros, Titus Livius, Strabon ve diğerleri Etrüskler hakkında önemli bilgiler vermişlerdir. Romalılar, devletçiliğini, dinini ve alfabelerini Etrüskler'den öğrenmişlerdir. Latin alfabesi de bir miktar değiştirilmiş Etrüsk alfabesidir. Romalılar, Etrüskler'den müzik aletlerini, giysi türlerini ve devlet sembollerini benimsemişlerdir.

Etrüsk yazıları ilk kez 1780 yılında bulunduğunda, Batı bilim adamları Avrupa medeniyetinin kökenlerinin bulunduğunu iddia etmişlerdir. Ancak hiçbir Batılı bilim adamı bu yazıları okuyamamış çünkü yazının kökenini Yunanca ve Latince

örneklerle karşılaştırmışlardır. Etrüsk dili, Hint-Avrupa kökenli bir dil olmadığı için, bu dilin dünyada hiçbir dile benzemediği ilan edilmiştir. Bulunan yazılar genellikle mezar taşları, heykeller ve çeşitli süs eşyalarının üzerinde kısa metinlerden oluşmaktadır.

Etrüskler'in kökenine dair çeşitli teoriler bulunmaktadır. XVIII. yüzyılda Etrüskler'in kuzeyden, Retler'in topraklarından geldiği iddia edilmiştir. XIX. yüzyılda ise onların İtalyan kabileleriyle birlikte Alpler'in eteklerinden geldiği teorisi ortaya çıkmıştır. Antik yazarlar Etrüskler'in kökeni hakkında iki teori ileri sürmüşlerdir. M. Ö. V. yüzyılda yaşamış olan Lesboslu Hellanikos'a göre, Etrüskler aslında Pelasglar'dır ve İtalya'ya Adriyatik Denizi aracılığıyla gelmişlerdir. Pelasglar, Balkan Yarımadası ve Ege Adaları'nda Yunanlılardan önce yaşamış bir halktır.

Herodot ise Etrüskler'in Asya kökenli olduğunu belirtmiştir. Romalılar, onlara Etrüskler veya Tusculi derken kendilerine Rasena demişlerdir. İtalyan araştırmacı Alfredo Trombetti, Dionysius Halikarnassus'un yanlış anladığını ve Etrüskler'in kendilerine "Arsena" dediklerini belirtmiştir. Bu adlandırma, Etrüskler'in Türk kökenli oldukları teorilerini destekler. Antik Çin kaynaklarında Türkler, "Asena" olarak adlandırılmıştır.

Etrüskler, M.Ö. VIII. yüzyıldan itibaren, hükümrân-rahîp Lucumonlar tarafından yönetilen 12 şehirden oluşan bir konfederasyon kurmuşlardır. Bu şehirler arasında Veye, Targuinia, Cere ve Arrezio gibi zengin şehirler bulunmaktadır. M.Ö. VIII. yüzyılın ikinci yarısında Roma'yı ele geçirmişlerdir. Etrüsk Targuinii hanedanı, M.Ö. 616-509 yılları arasında Roma'yı yönetmiştir. Bu hanedan Etrüsklerin efsanevi kurucusu Tarchon'un soyundan gelmektedir.

Etrüsklerin gücü M.Ö. VI. yüzyılda zirveye ulaşmıştır. Roma yazarı Titus Livius, Etrüskler hakkında yazarken onların yalnızca karada değil, denizde de güçlü olduğunu belirtmiştir. Etrüskler, Campania'da verimli toprakları ele geçirmiş ve Po Vadisi'nde koloniler kurmuşlardır. Ancak 12 şehir devletinin rahip-başkanları

arasındaki rekabet, bu konfederasyonun zayıflamasına yol açmıştır. Lüks düşkünlüğü ve şatafat Etrüskler'in güç kaybetmesine neden olmuştur.

M.Ö. 524 yılında Yunanlılar Etrüskler'a ciddi bir darbe vurmuşlardır. Romalılar Targuinii hanedanını tahtan indirmişlerdir. M.Ö. 396 yılında, Roma Etrüskler'a ağır bir darbe vurmuş ve çiçeklenen Veye şehrini ele geçirmiştir. M.Ö. 308 yılında Targuinii hanedanının düşmesinden sonra Etruria'nın merkezi ve doğu kısımları Roma tarafından ele geçirilmiştir. M.Ö. 280 yılına kadar tüm Etruria Romalıların kontrolü altına girmiştir.

Etrüskler, M.Ö. 89 yılında Roma vatandaşlığına kabul edilmiştir. Bu tarihe kadar Etrüsk şehirlerinin asimilasyonu büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ancak bazı Etrüskler kendi dillerinde konuşmaya devam etmiş ve bu durum İmparator Claudius'un Etrüsk dili üzerine bir kitap yazmasına vesile olmuştur. Hristiyanlığın kabulünden sonra, M.S. 357 yılında İmparator Konstantin, onların faaliyetlerini yasaklayan bir ferman çıkarmıştır ve böylece Etrüsklerin İtalya'daki bin yıllık tarihi sona ermiştir.

Etrüskler, bin yıllık şanlı bir yaşamdan sonra dünya üzerinden yok olacaklarına dair bir inanca sahiptiler. Bu inanç gerçekleşmiş, gizemli bir halk olarak yok olmuşlardır.

Etrüsklerin devlet yapısına baktığımızda: Etrüsk devlet yapısı, 12 bağımsız şehirden oluşan bir federasyon üzerine kurulmuştu. Bu şehirler, yönetici-rahipler olan Lucumonlar tarafından yönetiliyordu. Lucumonlar genellikle Targuin (Targuinii) hanedanından seçiliyordu, ancak Targuinlerden sonra Tolumnii (Torumnia) hanedanı da büyük bir nüfuza sahipti. Federasyonun merkezi, yeraltı tanrısı Voltumna'ya adanmış tapınağın bulunduğu Volsini şehriydi. Her yıl Mart ayında burada bir festival düzenlenir ve federasyonun başkanı seçilirdi. Bu seçimin sonunda başkana 12 balta ve sopa demeti takdim edilirdi, bu da yöneticinin cezalandırma ve idam etme yetkisini simgeliyordu.

Lucumonlar, Etrüsklerin dinî ve siyasi liderleriydi. Roma yazarı Servius'a göre, "lucumon" kelimesi Etrüsk dilinde hükümdar anlamına geliyordu. Lucumonlar, diğer dünyalarla insanlar arasında aracı olarak kabul ediliyordu ve "mundus" adı verilen bir çukurda yaşıyorlardı. Mundus, yer altı dünyası ile yeryüzü arasında bir geçiş

noktasıydı ve bu çukurdan ruhların dünyaya geçtiğine inanılıyordu. Lucumonların yaşadığı bu yer, Etrüsk toplumunda büyük bir önem taşıyordu.

Lucumonların, özellikle Roma'nın ilk Etrüsk kralları arasında sayılması, onların gücünü ve etkisini göstermektedir. Ayrıca, "lucumon" kelimesinin Türkçe "uluk" (büyük, yüce) kelimesiyle bağlantılı olduğu ve Etrüsklerin kendilerini kurt soyundan gelenler olarak gördüğü düşünülmektedir. Etrüsklerin "dişi kurt" mitolojisinin Romalılar tarafından benimsenmesi de bu bağlantıyı güçlendirmektedir.

Etrüsk şehir devletleri, zamanla Roma'nın büyüyen gücü karşısında zayıflamış ve asimile olmuştur. M.Ö. 89 yılında Etrüskler, Roma vatandaşlığına kabul edilmiştir ve Etrüsk şehirlerinin asimilasyonu tamamlanmıştır. Ancak bazı Etrüskler, dillerini ve kültürlerini korumaya devam etmiştir. İmparator Claudius, Etrüsk dili üzerine bir kitap yazmıştır. Hristiyanlığın kabulüyle birlikte, M.S. 357 yılında İmparator Konstantin, Etrüsk dinî faaliyetlerini yasaklamış ve böylece Etrüsklerin bin yıllık tarihi sona ermiştir.

Son olarak Etrüsklerin mitolojisinden bahsederek: Etrüsk mitolojisi, Apennin yarımadasına Ege-Anadolu şeridinden gelen Etrüsklerin dinî ve mitolojik inançlarını içerir. Etrüsklerin dinî inançları, birçok açıdan Sümer ve eski Mısır halklarının mitolojik inançlarıyla benzerlik gösterir. Sümerlerin baş tanrısı Anu (gökyüzü tanrısı) Etrüsklerde Ani olarak bilinir ve Romalılar tarafından Janus olarak kabul edilmiştir. Hem Ani hem de Anu, yaratıcı tanrı olarak gökyüzünü temsil eder. Etrüskler Ani'yi ayrıca "popayoy" (baba gökyüzü) olarak adlandırmıştır ki bu da eski Türklerin gökyüzü tanrısı "Ay" ile ilişkilendirilebilir.

Etrüsk kozmogonisine göre, evren üç katmanlı bir tapınak şeklindedir: üst katman gökyüzü, orta katman yeryüzü ve alt katman yeraltı dünyasını simgeler. Bu katmanlar arasında sürekli bir ilişki olduğuna inanılır ve bu inanç, Etrüsklerin kehanet ve falcılık uygulamalarında büyük bir öneme sahiptir. Tanrılar gökyüzünün 16 bölümünde yaşar ve her bölümün kendi tanrısı vardır.

Etrüsk mitolojisinde önemli tanrılar arasında gökyüzü tanrısı Tin (veya Tan), yeryüzü tanrısı Cel ve yeraltı tanrısı ile tanrıça Nethuns bulunur. Tin, üç farklı

yıldırım gücüne sahiptir ve bu güçleri belirli koşullar altında kullanır. Etrüskler için en kutsal sayı 12 idi ve bu sayı, tanrılar, şehirler ve dinî ritüellerde önemli bir yere sahiptir.

Etrüsklerde kehanet sanatı, hayvanların iç organlarını inceleyerek (haruspicy) veya yıldırımlara bakarak (fulguration) yapılırdı. Tarchon adlı bir kâhinin yeraltı dünyası ile yeryüzü arasındaki bağlantıyı bulduğuna dair bir efsane vardır. Tarchon, bu bağlantıdan çıkan Tag isimli bir varlıkla karşılaşır ve bu varlık Etrüsklere geleceği söyleme sanatını öğretir.

Etrüskler, ölüm sonrası hayata, yeraltı dünyasına ve kötü ruhlara inanırlardı. Haru, ölüm tanrısı olarak kabul edilirdi. Lahitlerde ve mezar fresklerinde ölüm ve ölümler dünyası sahneleri sıkça tasvir edilmiştir. Ayrıca, tanrılarının yanında kötü ve iyi ruhların da varlığına inanılırdı. Etrüsklerin bu inançları, Türk, Sümer ve Amerikan yerli mitolojileriyle birçok benzerlik taşır.

Sonuç olarak Etrüsk mitolojisi ve dinî inançları, büyük ölçüde Sümer, Mısır ve erken Türk mitolojileriyle paralellik gösterir. Tanrı ve ruh inançları, ritüeller ve kutsal sayılar gibi birçok unsur, Etrüsklerin kozmolojik ve dinî anlayışlarını şekillendirmiştir.

5.12 Tartışma

Edebî tenkit

Makale

Ferhad, M. (2015). Galın buludlara sozulmuşdur Ay... *Azerbaycan*. Şubat, 179- 185.

Samed Vurgun'un “26-lar” poeması¹¹¹, Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesini ve halkın çektiği zorlukları anlatan önemli bir edebî eserdir. Bu poemada, Bolşevik

¹¹¹ Şiir tarzında roman ya da öykü. Bknz: Durmuş, M. (2002). “Bolşevik İhtilâlinde Sonraki Azerbaycan Sahası Türk Edebiyatında Şiir ve Poema Türü”, *Türkoloji*, C.XV, S.1, Ankara 2002, ss.261-267.

işgali altındaki Azerbaycan'ın tarihine ve halkının bağımsızlık arzusuna vurgu yapılmaktadır.

Samed Vurgun, “26-lar” adlı poemasında Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesini ve Bolşevik işgali sırasında yaşanan zorlukları ele alır. Bu eser, dönemin tarihî olaylarını edebî bir dille aktarırken aynı zamanda Bolşeviklerin ve işgalcilerin baskıları altında kalan halkın yaşadığı sıkıntıları da gözler önüne serer. Şair, bu eserinde bağımsızlık mücadelesi veren kahramanların anılarını yaşatmayı amaçlar ve onları "ölmez kahramanlar" olarak tanıtır.

Samed Vurgun'a ilham veren şey, Azerbaycan'ın bağımsızlık arzusuydu. Şair, bu arzusunu ve bağımsızlık mücadelesini “26-lar” poemasıyla edebî bir eser haline getirir. Ancak, eserin yayınlanması ve sansürlenmesi sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşır. Şair, Bolşevik işgaline karşı direnen halkın kahramanlıklarını ve onların çektiği acıları anlatırken aynı zamanda dönemin baskıcı rejimini de eleştirir.

Poemada, Bolşeviklerin işgal ettiği Azerbaycan'da yaşanan zorluklar, halkın bağımsızlık arzusu ve bu uğurda verilen mücadeleler ana temalar olarak işlenir. Şair, Bolşevik işgalinin getirdiği yıkımı ve halkın çektiği acıları güçlü bir şekilde dile getirir. Aynı zamanda, bağımsızlık mücadelesi veren kahramanların anılarını yaşatmayı ve onları gelecek nesillere aktarmayı amaçlar.

“26-lar” poeması, Samed Vurgun'un edebî yeteneğinin zirvelerinden biridir. Şair, bu eserinde tarihsel gerçeklikleri edebî bir dille aktararak okuyucunun dikkatini çekmeyi başarır. Poemada kullanılan semboller ve metaforlar, eserin derinliğini ve anlamını zenginleştirir. Şairin kullandığı dil ve üslup, eserin etkileyiciliğini artırırken aynı zamanda dönemin baskıcı rejimine karşı bir direniş olarak da okunabilir.

Samed Vurgun'un “26-lar” poeması, Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesini anlatan önemli bir edebî eserdir. Şair, bu eserinde halkın çektiği acıları ve bağımsızlık arzusunu güçlü bir şekilde dile getirir. Bolşevik işgaline karşı direnen halkın kahramanlıklarını ve onların anılarını yaşatmayı amaçlayan bu eser, Azerbaycan edebiyatında önemli bir yere sahiptir.

5.13 Şairin Arşivinden

Piyes

Vagif, S. (2015). Huşsuz heykelin hekayeti.¹¹²*Azerbaycan*. Mayıs, 24- 29.

“Huşsuz heykelin hekayeti” adlı monolog piyes, bir heykelin kendisini etrafındaki insanlar, olaylar ve kendi varoluşuyla ilgili sorguladığı bir diyalogu anlatıyor. Heykel, başlangıçta sakin ve kendinden memnun şekilde dururken çevresinde yaşanan gürültü ve kargaşayla rahatsız olur. Kendisini ve kimliğini unutan, kaybolmuş bir varlık olarak sembolize edilen bu heykel, toplumsal olaylar, devrimler ve siyasi figürlerin etkisi altında insanlık durumunu eleştiriyor. Heykel, kendi varoluşunu sorgularken sembolik bir şekilde geçmişle, anılarla ve çevresindeki nesnelerle bağlantı kurmaya çalışıyor. Toplumsal değerlerin, değişimlerin ve unutulmuş kimliklerin bir eleştirisi olarak karşımıza çıkan bu eser, bireyin toplum içindeki yerini ve unutuluşunu anlamaya yönelik derin bir felsefi sorgulama sunuyor.

5.14 Deneme

Edebî tenkit

Ceferov,N. (2015). Ayrılarmı könül candan. *Azerbaycan*. Nisan, 3- 20.

Nizami Ceferov, Azerbaycan’ın millî ideolojisini ve bu ideolojinin gelişimini çok kapsamlı bir şekilde inceliyor. Millî ideolojinin kökleri tarihsel olaylar ve önemli kişiler aracılığıyla şekillenirken bu ideolojinin en önemli taşıyıcılarından biri de şair Semed Vurgun olarak karşımıza çıkıyor. Vurgun’un eserleri, Azerbaycan’ın bağımsızlık, özgürlük ve millî kimlik mücadelesini yansıtarak halkın bu süreçlerde nasıl şekillendiğini gösteriyor.

Ceferov, Vurgun’u sadece bir şair değil, aynı zamanda bir düşünür ve ideolog olarak tanıtıyor. Onun yazdığı şiirler, Azerbaycan’ın ruhunu, kültürel değerlerini ve tarihini gün yüzüne çıkaran önemli eserler. Özellikle Vurgun’un şiirlerinde yer alan

¹¹²Bilinçsiz heykelin hikâyesi.

Azerbaycan sevgisi, halkın diline pelesenk olmuş dizelerle birlikte, millî bilincin güçlenmesine büyük katkı sağlamıştır.

Vurgun'un en bilinen şiirlerinden biri olan “Ayrılar mı gönül candan, Azerbaycan, Azerbaycan” halkın hafızasına kazınmış ve ülkenin bağımsızlık mücadelesinin sembollerinden biri haline gelmiştir. Ceferov, bu dizelerde Vurgun'un Azerbaycan'ı bir anne gibi sevdiğini ve halkın bu sevgiyi paylaştığını vurguluyor. Onun şiirleri, bir yandan Azerbaycan'ın doğal güzelliklerini betimlerken diğer yandan tarihî acılarını ve halkın çektiği zorlukları da anlatır.

Vurgun'un, Azerbaycan'ın kültürel ve siyasi kimliğinin oluşumundaki yeri tartışılmazdır. Onun eserlerinde yer alan vatanseverlik, halkının özgürlüğü için duyduğu özlem ve idealleri, sadece Azerbaycanlılar için değil, Türk dünyasının geniş bir kesimi için de ilham kaynağı olmuştur. Nizami Ceferov, bu metinde Vurgun'un eserlerini ve etkisini detaylı bir şekilde ele alırken aynı zamanda millî ideolojinin nasıl şekillendiğini de gözler önüne seriyor.

Özetle, Ceferov'un metni, Azerbaycan'ın millî bilincinin tarihsel süreçler içinde nasıl geliştiğini, Semed Vurgun gibi şairlerin bu süreçlerde nasıl bir rol oynadığını anlamamıza yardımcı oluyor. Bu metin, Azerbaycan edebiyatı ve tarihine dair derin bir bakış sunarak kültürel kimliğin inşasında sanatın gücünü bir kez daha gösteriyor.

Deneme

Talıbzade, A. (2015). Ulduzlar meclisinin sahibi. *Azerbaycan*. Eylül, 135- 157.

Metin, Nizami'nin “Haft Peykar” adlı eserini edebî, felsefî ve sembolik yönleriyle derinlemesine inceler. Yazar, bu eserin yalnızca bir şiir olmadığını, aynı zamanda insanlık tarihini, kozmolojiyi ve düşünceyi bir araya getiren bir anlatı olduğunu savunur. Nizami, bu eserinde estetik ile öğreticiliği birleştirir ve okuyucuyu bir yolculuğa davet eder. Bu yolculuk hem bireysel hem de evrensel bir hakikat arayışını yansıtır.

Eser, yedi sayısının sembolik anlamı etrafında şekillenir. Yedi sayısı, tarih boyunca birçok kültür ve medeniyette önemli bir yere sahip olur. Yedi kat sema, yedi gezegen, insan hayatındaki yedi aşama ve kozmolojik inançlarda yedi önemli geçit bulunur. Bu sayı, yalnızca kozmolojik düşüncelerle sınırlı kalmaz; aynı zamanda dinî ve felsefî fikirlerle, hatta mitolojik anlatılarla da ilişkilendirilir. Nizami, bu sembolik sayıyı insanın manevi gelişimi ve içsel yolculuğu ile ilişkilendirir. Eserde, Behram isimli kahraman yedi farklı güzelle karşılaşır ve bu güzellerle olan maceraları, insanın ruhsal ve zihinsel aşamalarının bir alegorisi olarak yorumlanır.

Anlatının merkezinde Behram yer alır. Behram, yedi güzelle karşılaşır ve her birinden farklı bir hikâye dinler. Bu güzeller ve anlattıkları hikâyeler, aslında birer öğretilerdir ve insanın yaşam yolculuğundaki farklı aşamaları temsil eder. Behram, her güzelle birlikte yeni bir âleme adım atar, bir hakikatle yüzleşir ve bir dönüşüm yaşar. Böylece, “Haft Peykar” görünürde bir aşk ve macera hikâyesi gibi dursa da özünde insanın ruhsal ve ahlaki arınma sürecini anlatır.

Yazar, Nizami’nin edebî ustalığını ve eserinde kullandığı teknikleri de ele alır. Nizami, alegoriye dayalı anlatımı, mistik dili ve derin sembolik yapılarıyla çok katmanlı bir eser ortaya koyar. Bu teknikler, “Haft Peykar”ı yalnızca bir edebî metin olmaktan öteye taşır ve onu bir düşünce sistemi haline getirir. Nizami, İslam ve Fars edebiyatı geleneğinde önemli bir yere sahip olur ve bu gelenekleri eserine başarıyla yansıtır. Şair hem bireysel hem de toplumsal değerleri işler, estetik güzellik ile öğreticiliği bir araya getirerek okuyucusuna derin bir düşünsel deneyim sunar.

Nizami’nin “Haft Peykar”adlı eseri, yazıldığı dönemin kültürel ve edebî zenginliğini de yansıtır. Şair, dönemin kozmolojik düşüncelerini, insanın evrendeki yerini ve ruhsal yolculuğunu işler. Behram’ın yedi güzelle olan karşılaşmaları, aynı zamanda bir dünya görüşünün ve kozmik düzenin bir anlatısı olur. Nizami, yedi sayısının kozmik önemini vurgular ve bu sayı etrafında bir anlam haritası oluşturur. Okuyucuyu bu harita üzerinden düşünmeye davet eder. Her bir güzelle birlikte anlatılan hikâyeler, yalnızca Behram’ın yolculuğunu değil, aynı zamanda insanın varoluşsal sorgulamalarını ve hakikate ulaşma çabasını temsil eder.

Metnin sonunda yazar, “Haft Peykar”ın edebî değerini bir kez daha vurgular. Bu eser, basit bir hikâye ya da şiir olmaktan öte, insanın kendini keşfetme yolculuğunu anlatan derin bir felsefi yapı olarak öne çıkar. Nizami, bireysel ve evrensel olanı birleştirir ve okuyucusuna hem estetik hem de düşünsel bir tatmin sunar. Bu nedenle, “Haft Peykar” yalnızca geçmişin bir eseri olarak değil, zamansız bir anlatı olarak bugünün okuyucusuna da hitap eder.

Sonuç olarak bu metin Nizami’nin “Haft Peykar” adlı eserinin anlam dünyasını, sembollerini ve edebî değerini geniş bir şekilde ele alır. Nizami’nin yedi sayısı etrafında oluşturduğu sembolik yapı insanın ruhsal yolculuğunu, hakikate ulaşma çabasını ve kozmik düzeni temsil eder. Eser hem dönemin kültürel zenginliğini yansıtır hem de insanlığın ortak arayışını zamansız bir şekilde dile getirir. Nizami, bu eserle yalnızca bir şair değil, aynı zamanda bir düşünür ve filozof olarak edebiyat tarihinde önemli bir yer edinir.

Deneme

Elibeyli, B. (2015). “Köç” havasında. *Azerbaycan*. Kasım, 174- 176.

“Göç” romanı yazar Mövlüd Süleymanlı’nın eserleri arasında hem derinliği hem de geniş kapsamıyla dikkat çeken bir başyapıttır. Roman, insanlık tarihinin, manevi ve toplumsal değişimlerin bir yansıması olarak ele alınırken Türk’ün köklü tarihiyle olan bağını da güçlü bir şekilde ortaya koyar.

Eserin merkezinde göç kavramının, insanlık tarihindeki toplumsal ve bireysel etkileri yer alır. Roman, göçün sadece mekânsal bir hareket olmadığını, aynı zamanda bir varoluş çabaları ve kimlik arayışı anlamı taşıdığını etkileyici bir dil ile yansıtır. Yazar, göç temasını çok boyutlu bir şekilde ele alırken bireylerin ve toplulukların bu süreçte yaşadıkları zorlukları ve dönüşümleri derinlemesine işler. Göç, sadece fiziksel bir hareket değil, aynı zamanda bir duygu yükü ve kimlik oluşturma serüvenidir.

Mövlüd Süleymanlı, “Göç” eserinde Türklerin tarih boyunca yaşadıkları yer değişikliklerini, bu hareketlerin ardındaki sosyal, ekonomik ve psikolojik nedenleri

derin bir anlayışla ele alır. Göç sürecini şekillendiren şartları, şahsi ve toplumsal çatışmaları, yeni yerlere ulaşma umudunu ve bu umudun beraberinde getirdiği çıkmazları etkileyici bir şekilde aktarır. Yazar, bu sürecin bir yandan fiziksel hareketlilik, diğer yandan ruhsal ve manevi dönüşümlerle dolu olduğuna vurgu yapar. Her bir birey bu dönüşümün hem taşıyıcısı hem de tanığı olarak çizilir.

Roman, Şamanizm'den İslamiyet'e kadar olan dönüşümleri, göçün sadece coğrafi bir değişim olmadığını, aynı zamanda bireylerin ve toplulukların ruhsal bir yeniden inşa süreci olduğunu gösterir. Bu noktada göç, Türklerin tarihindeki merkezi bir kavram olarak ortaya çıkar. Göç sadece bir yer değişikliği değil, aynı zamanda toplumların kendi kültürlerini, düşüncelerini ve inançlarını yeni yerlerde yeniden şekillendirme sürecidir. Eserde göçün etkileri, sadece toplumsal yapıyı değil, bireylerin psikolojisini ve kimlik oluşturma sürecini de kapsar. Bu etkileşim, çoğu zaman umut ve endişe, kazanç ve kayıp gibi zıt duyguların iç içe geçmesiyle anlatılır.

Süleymanlı'nın ustalığı, bireylerin bu karmaşık süreçlerde yaşadıkları duygusal ve zihinsel çatışmaları okura hissettirme yeteneğinde gizlidir. Göçün, yeni bir yere varışın bir umut kaynağı olabileceği kadar, kayıpları ve yabancılaşmayı da beraberinde getirdiği roman boyunca hissedilir. Yazar, bireylerin ve toplulukların bu süreçte verdikleri mücadeleleri, gerilimleri ve uyum sağlama çabalarını çarpıcı bir şekilde öne çıkarır. Yeni bir yerle uyum sağlama sürecinde, bireylerin eski ile yeni arasındaki dengenin nasıl kurulduğuna dair derin gözlemler sunar.

Roman, tarihsel bir perspektif sunmanın ötesine geçerek bireylerin yaşamlarındaki göç deneyiminin mikroskobik detaylarını da inceler. Göç, sadece fiziksel olarak yer değiştirme değil, aynı zamanda yeni kimliklerin ve toplumsal rollerin şekillendiği bir yenilenme süreci olarak tanımlanır. Göçün, bireylerin özüyle olan bağlarının yeniden sorgulanmasına neden olduğunu, bireylerin kökenleriyle olan bağlarını yeniden inşa ettiklerini görürüz.

“Göç”, Süleymanlı'nın yaratıcılığının zirvesini temsil eden bir eserdir. Edebi yeteneğinin yanında tarihsel duyarlılığını ve toplumsal farkındalığını da sergiler. Roman, sadece Türk tarihine bir ayna tutmakla kalmaz, insanlığın genelinde ortak

olan göç ve kimlik oluşturma süreçlerine de ışık tutar. Yazar, okurun göç ile ilgili duygudaşlık kurmasını ve göçün karmaşıklığını daha derinlemesine anlamasını sağlar.

“Göç”ü anlamak, Türk’ün tarihini ve mitolojisini kavramak kadar, insanlığın ortak manevi evrimini anlamak demektir. Bu yüzden eser, edebî değeriyle gelecek nesillere de ışık tutmaya devam edecektir. Göçün bir toplumun hafızasına ve bireylerin öznel hikâyelerine olan etkisi, bu başyapıt ile unutulmaz bir şekilde aktarılmıştır.

5.15 Aramalar, Bulgular

Deneme

Bağırılı, A. (2015). Sen özün proletar deyilsen. *Azerbaycan*. Eylül, 169- 170.

Bu metin, Azerbaycan edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Semed Vurgun’un, kardeşi Mehdihan Vekilov’un ona yazdığı mektuplar ve bu mektupların arka planındaki tarihsel, ideolojik ve edebî bağlam hakkında bilgi verir. Mehdihan, dönemin siyasi baskılarını ve edebiyat üzerindeki ideolojik etkilerini dile getirirken Semed Vurgun’un bir şair olarak sanatında hangi yolu izlemesi gerektiği üzerine fikirler sunar.

Metin, dönemin Azerbaycan işçi sınıfı edebiyatının ideolojik dayatmalarını ve bu baskıların Semed Vurgun’un sanatsal gelişimine etkisini tartışır. Mektuplar hem kişisel bir kardeşlik ilişkisini hem de edebiyatın ideolojik rejimler altındaki zorluklarını yansıtarak şairin omuzlarına yüklenen büyük sorumluluğu gözler önüne serer.

Aynı zamanda, Mehdihan’ın önerileri, çağın siyasi atmosferinden ve partinin edebiyat politikalarından etkilenmiş olsa da, kardeşini olası tehlikelerden koruma isteğiyle şekillenmiştir. Bu bağlamda metin, edebiyat ve siyaset ilişkisinin, özellikle totaliter rejimler altında, sanatçılar üzerindeki baskısını güçlü bir şekilde ifade eder.

Mektup

Vekilov, M. (2015). Ezizim semed. *Azerbaycan*. Eylül, 170 -171.

Bu mektup, Mehdihan Vekilov'un kardeşi Samed Vurgun'a yazdığı, dönemin ideolojik ve edebî baskılarının etkilerini açıkça ortaya koyan bir metindir. Mehdihan, Samed'i proletarya ideolojisine uygun bir edebiyat anlayışı benimsemeye ve yazılarını bu doğrultuda şekillendirmeye teşvik eder.

Mektupta, Samed'in edebiyat ve sanatın siyasetten bağımsız olması gerektiği fikri eleştirilir ve dönemin materyalist tarih anlayışına uygun olarak sanatın toplumsal değişimlere paralel olarak dönüşmesi gerektiği vurgulanır. Mehdihan, kardeşinin felsefi yaklaşımlarından sıyrılarak daha doğrudan ve ideolojik bir sanat anlayışını benimsemesini önerir.

Bu yazışma hem bir kardeşin diğerine olan eleştirel yaklaşımını hem de dönemin totaliter rejimlerinin edebî üretim üzerindeki baskısını yansıtarak sanat ve ideoloji arasındaki çetin ilişkiyi gözler önüne serer.

Mektup

Vekilov, M. (2015). Ezizim semed! Diggetle ohu. *Azerbaycan*. Eylül, 171- 172.

Bu mektup, Mehdihan Vekilov'un kardeşi Samed Vurgun'a yazdığı önemli bir yazışmadır. Mehdihan, kardeşine dönemin ideolojik koşullarına uygun olarak proleter bir edebiyat anlayışını benimsemesi gerektiğini ısrarla vurgular.

Mektupta, Samed'in sanat anlayışının yeterince devrimci olmadığı ve estetik kaygılara odaklandığı eleştirilir. Mehdihan, sanatı sınıf mücadelesinin bir aracı olarak görür ve Samed'in ilhamını devrimden alması gerektiğini söyler. Ayrıca, Lenin ve Plekhanov'un eserlerini okuyarak proleter edebiyatın temellerini kavraması gerektiğini belirtir.

Mektup, Samed Vurgun'un estetik ve bireysel yaklaşımını dönemin toplumsal ve ideolojik gerçekliklerine entegre etmesi için yoğun bir baskı içerir. Bu, sadece bir kardeşin önerisi değil, aynı zamanda bir ideolojik çağrıdır ve sanatın siyasi bir araç olarak görülmesinin güçlü bir yansımasıdır.

5.16 Portre Çizgileri

Röportaj

Necefzade, G. (2015). Fikret Goca. *Azerbaycan*. Kasım, 59- 62.

Fikret Goca ile yapılan bu röportaj, şairin yaşamına ve edebiyat yolculuğuna dair çarpıcı detaylar sunuyor. 1960'larda kaleme aldığı "Küçük" adlı şiir hem onun sanatsal cesaretini hem de dönemin siyasi atmosferini anlamak açısından önemli bir eser. Şiir, basit bir köpeğin çaresizliği üzerinden dönemin otoritelerini rahatsız eden bir mesaj içeriyor. O kadar ki, Sovyet değerlerine ters düşmekle suçlanmış ve bu durum Goca'nın Edebiyat Enstitüsü'ndeki kariyerini tehlikeye atmıştır. Goca, bu şiir yüzünden Azerbaycan Yazarlar Birliği'nde ağır eleştirilere maruz kalır. Ancak bu süreçte yalnız olmadığını da görür. Özellikle Cemil Elibeyov gibi edebiyatçılardan aldığı destek, onun bu zorluğu aşmasını sağlar.

Röportajın bu kısmında Fikret Goca, "Küçük" şiirinin yaratıcı sürecinden bahseder. Bir yandan, kendi duygularını ifade etme özgürlüğüne duyduğu bağlılık, diğer yandan da bu özgürlüğün bedelini ödemeye hazır oluşu dikkat çeker. Şair, yazdığı her mısranın, onun hayatındaki zorluklarla mücadelesinde bir araç olduğunu dile getirir. Bu mücadelelerin, onun şiirlerine kattığı derinliği ve cesareti nasıl pekiştirdiği ise röportaj boyunca güçlü bir şekilde hissedilir.

Fikret Goca'nın edebî yolculuğunda serbest şiirin özel bir yeri vardır. Röportajda, bu tür şiire olan ilgisinin Samed Vurgun gibi büyük ustalardan etkilendiğini anlatır. Onun serbest şiire bakışı, sadece bir yazım biçimi değil, aynı zamanda insanın özgürlüğüne bir çağrı olarak karşımıza çıkar. Fikret Goca, şiirin bir insanın kendini ifade etmesindeki en samimi araç olduğunu sık sık vurgular.

Röportajın ilerleyen bölümlerinde ise Fikret Goca'nın kişisel hayatına dair sıcak detaylarla karşılaşırız. Özellikle yakın arkadaşı Eli Kerim'le olan dostluğu hem edebiyat dünyasına hem de insani bağlara dair önemli bir pencere açar. Goca, Kerim'in dürüst ve samimi kişiliğini överken onun ne kadar etkileyici bir mizah anlayışına ve güçlü bir zekâya sahip olduğunu da dile getirir. Ancak, Kerim'in alkol bağımlılığı ve beklenmedik ölümü, Fikret Goca'nın yaşamında derin izler bırakmıştır. Röportajın bu kısmı, yalnızca bir dostluğun değil, aynı zamanda bir kaybın insanda nasıl bir boşluk yaratabileceğinin de duygusal bir anlatımıdır.

Goca'nın anlatımında, insan ilişkilerinin ve dostlukların yaşamın anlamını nasıl şekillendirdiği açıkça hissedilir. Onun için hayat, yalnızca bireysel başarılar değil, aynı zamanda anlamlı bağlar kurabilmekle ilgilidir. Bu, onun edebiyata ve hayata dair en önemli derslerinden biri olarak karşımıza çıkar. İnsanların yalnızca güçlü yönleriyle değil, zayıflıklarıyla da değerli olduğunu ifade eden şair, Eli Kerim'i bir insan olarak tüm yönleriyle kabul etmiş ve onun yaşamından ilham almıştır.

Röportajın son kısımlarında Fikret Goca, serbest şiire olan yaklaşımını tekrar ele alır. Ona göre serbest şiir, insanın özgürlüğünün bir yansımasıdır. Bu özgürlük anlayışı, Goca'nın sadece edebiyatında değil, yaşam felsefesinde de kendini gösterir. Şair, Dağlık Altay'da yaşayan Türk etnik gruplarının günlük yaşamlarına dair yaptığı gözlemleri aktarırken bu toplulukların kültürel geleneklerindeki doğal şiirselliği hayranlıkla dile getirir. Goca'ya göre, yaşamın basit anlarında bile bir şiir gizlidir ve bir şairin görevi bu anları ortaya çıkarmaktır.

Son olarak Goca'nın hayatındaki en zor deneyimlerden biri olarak vatanının işgal altında olduğu yıllar vurgulanır. Bu yıllarda halkının yaşadığı sıkıntılar, onun yüreğinde derin bir acıya neden olmuştur. Ancak bu acı, Fikret Goca'yı yıldırma yerine ona ilham kaynağı olmuştur. Halkına hizmet etme ve onların sesini duyurma konusundaki kararlılığı, onun edebiyatındaki ana temalardan biri olmuştur. Bu zorlu süreçlerde bile umudunu kaybetmemiş ve yazmaya devam etmiştir.

Röportaj, Fikret Goca'nın yaşamını ve edebiyatını anlamak için eşsiz bir pencere sunar. Onun mücadeleci ruhu, sanatına olan bağlılığı ve halkına duyduğu sevgi,

yalnızca Azerbaycan edebiyatının değil, evrensel insan hikâyesinin de bir parçasıdır. Bu anlatım, bize yalnızca bir şairin hayatını değil, aynı zamanda insanın zor zamanlarda bile nasıl direnebileceğini ve bu dirençle nasıl anlam yaratabileceğini gösterir. Fikret Goca'nın hikâyesi, yaşamın tüm karmaşıklığına rağmen ayakta kalmanın ve yaratıcılığın ne kadar güçlü bir araç olabileceğinin dokunaklı bir örneğidir.

Deneme

Necefzade, G. (2015). Şahmatın dramaturgiyası. *Azerbaycan*. Aralık, 151- 153.

Metin, Seyavuş Memmedzade'nin satranç tutkusu, edebiyat ve çevirmenlik üzerine düşüncelerini ve yaşamındaki önemli detayları ele alır. Satranç, Memmedzade için yalnızca bir oyun değil, aynı zamanda hayatın bir modeli olarak görülür. Onun gözünde satranç, hayatın dramatiği ile benzerlikler taşır: her hamle, hayatın bir seçimi, her karşılaşma bir mücadeledir. Satrancın sabır, irade, planlama ve strateji gerektirdiğini ifade eden Memmedzade, oyunu hayatı anlamlandırmak için bir araç olarak değerlendirir.

Memmedzade'nin satranç sevgisi yalnızca bireysel bir uğraş değil, aynı zamanda sosyal bir faaliyettir. Satranç oynarken dostlarıyla vakit geçirir, bazen onları oyuna davet ederken esprili yollar bulur. Örneğin, bir arkadaşıyla satranç oynamak istediğinde, "Bira içmek ister misin?" diyerek onu dolaylı yoldan oyuna çeker. Oyunda yaşanan küçük galibiyetler ve stratejik hamleler, onun bu uğraşıya duyduğu coşkuyu gösterir. Satranç, Memmedzade için yalnızca bir eğlence değil, aynı zamanda karakterleri analiz etmek ve insan davranışlarını gözlemlemek için bir araçtır.

Memmedzade'nin çevirmenlik kariyeri de en az satranç tutkusu kadar dikkat çekicidir. Çeviriyi, bir eserin farklı bir dilde yeniden doğuşu olarak görür. Onun için çeviri, kelimelerin bir dilden diğerine aktarılmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda, orijinal eserin ruhunu ve estetik değerlerini koruma sanatıdır. Füzuli'nin "Leyli ve Mecnun" eserini Rusçaya çeviren Memmedzade, eserin orijinal yapısını koruyarak Doğu edebiyatının zenginliğini Batı dünyasına tanıtmaya çalışmıştır. Bu eser, onun

çevirmenlikteki hassasiyetini ve edebiyata olan bağlılığını göstermektedir. Satrançta olduğu gibi, çeviride de dikkat, strateji ve sabır gerektiğini ifade eder. Satranç tahtasında karşılaştığı her durum, hayatta ve çeviri sürecinde karşılaştığı zorlukların bir yansımasıdır. Onun için satranç hem kişisel hem de mesleki hayatında düzen ve metodun sembolüdür.

Metin ayrıca, Memmedzade'nin dostluk ilişkilerine ve yaşamındaki duygusal yönlere de değinir. Oğlu ve eşini kaybetmiş olan Memmedzade'nin yalnız yaşadığı, ancak dostlarıyla olan bağlarını güçlü tuttuğu belirtilir. Örneğin, onun sıkça satranç oynadığı dostlarından biri olan Memmed Oruc ile ilişkisi hem rekabet hem de dostluk temasıyla ele alınır.

Son olarak Memmedzade'nin 70. yaş günü kutlaması gibi detaylar onun edebiyat çevresi tarafından yeterince tanınmadığına işaret eder. Bu durum, onun eserlerine ve çevirilerine olan bağlılığı kadar, toplumun değer vermediği yeteneklere karşı bir sitem içerir. Buna rağmen, Memmedzadenin yaşamı, Azerbaycan edebiyatına ve kültürüne yaptığı katkılarla dolu bir hikâyedir. Satranç tahtasında yaptığı hamleler kadar, edebiyat sahasında da iz bırakan bir figür olarak karşımıza çıkar.

5.17 Yankı

Deneme

Etibarlı, E. (2015). "Ne var, ne yoh, poeziya?". *Azerbaycan*. Eylül, 180- 189.

Azerbaycan edebiyatında düzenlenen "Deyirmi Masa" tartışmaları, çeşitli edebî türlerin gelişimi ve sorunlarını ele alarak edebiyatın geleceğine ışık tutmayı amaçlayan önemli etkinliklerdir. Özellikle şiir üzerine gerçekleştirilen tartışmalar, bağımsızlık sonrası dönemde Azerbaycan şiirinin karşı karşıya kaldığı problemleri ve bu süreçteki dönüşümü detaylı bir şekilde analiz etmiştir. Bu tartışmalar şiirin hem kazanımlarını hem de kayıplarını değerlendirme fırsatı sunmuş, ele alınan meseleler okuyucular ve yazarlar arasında geniş bir yankı uyandırmıştır.

Bağımsızlıkla birlikte Azerbaycan şiirinde ifade özgürlüğü genişlemiş, şairlerin toplumsal ve bireysel konulara yönelme olanakları artmıştır. Ancak bu özgürlük, bazen şiirin geleneksel değerlerinden uzaklaşılmasına ve estetik derinlikten yoksun eserlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Batı edebiyatına yönelimin etkisiyle, bazı şairlerin ulusal edebiyatın özgünlüğünü yitirdiği ve yüzeysel eserler verdiği gözlemlenmiştir. Özellikle modernizm ve postmodernizm etkisiyle gelen bu değişim, kimi zaman şiirin özüne zarar veren bir eğilim olarak değerlendirilmiştir.

Tartışmalarda, şiirde ilhamın rolü büyük bir dikkatle ele alınmıştır. İlhamın, şiirin duygusal ve düşünsel derinliğini artıran, okuyucu üzerinde kalıcı bir etki bırakmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğu vurgulanmıştır. İlham eksikliği, şiiri sıradanlaştırmakta ve toplumsal ya da bireysel meseleleri ifade etme gücünü zayıflatmaktadır. İlhamla yazılan eserlerin okuyucuda daha güçlü bir bağ kurduğu belirtilmiş, bu nedenle şairlerin ilham kaynaklarını zenginleştirmeleri gerektiği dile getirilmiştir.

Bununla birlikte, şiirin yalnızca ilhama dayanarak değil, aynı zamanda düşünce ve edebî bilgi ile şekillenmesi gerektiği de ifade edilmiştir. Büyük şairlerden yapılan alıntılarla şiirin hem ilham hem de entelektüel birikimle harmanlanarak yazılması gerektiği örneklendirilmiştir.

Günümüz Azerbaycan şiirinde karşılaşılan temel sorunlar arasında içerik ve biçimsel bozulmalar dikkat çekmektedir. Serbest şiir, şairlere özgür bir alan sunarken bazı şairlerin bu türü yanlış yorumlaması, ahenkten ve şiir estetiğinden uzak eserlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Şiirde ahenk, anlam ve duygu bütünlüğünün kaybolması, şiirin sanat değerini düşürmüş, okuyucu ile eser arasındaki bağ zayıflatmıştır. Özellikle geleneksel şiir biçimlerinin terk edilmesi, ulusal edebiyatın köklü değerlerinden kopmaya ve bir kimlik kaybına yol açabileceği endişesini doğurmuştur.

Tartışmaların bir diğer önemli noktası, şiirde toplumsal meselelerin işlenmesindeki eksiklik olmuştur. Özellikle Karabağ Savaşı gibi ulusal öneme sahip konuların şiirde yeterince işlenmediği belirtilmiştir. Bu tür travmatik olayların şiirin derinliğini

artırabileceği, toplumsal hafızayı canlı tutma işlevi görebileceği ifade edilmiştir. Ancak, bazı şairlerin bu konuları işlemekte yetersiz kaldığı, toplumsal sorunlara duyarsız bir yaklaşım sergilediği eleştirilmiştir.

Edebiyat eleştirisinin şiir üzerindeki önemi de tartışmalarda geniş yer bulmuştur. Eleştirinin, edebî üretimin kalitesini artırmak, şairlere rehberlik etmek ve okuyucu ile eser arasında bir köprü kurmak açısından hayati olduğu belirtilmiştir. Ancak, Azerbaycan'da eleştirinin zaman zaman yetersiz kaldığı, bazı eleştirmenlerin eserleri yüzeysel değerlendirdiği ve edebî eleştiride objektiflikten uzaklaşıldığı eleştirilmiştir. Eleştirinin yapıcı bir şekilde geliştirilmesi gerektiği, bu sayede edebiyatın genel kalitesinin yükseleceği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak çağdaş Azerbaycan şiirinin köklü edebiyat mirasından kopmadan modern zamanların getirdiği yenilikleri benimsemesi gerektiği ifade edilmiştir. Şiirin toplumsal işlevi okuyucular üzerindeki etkisi ve edebî mirasın korunması, şairlerin ana hedefleri arasında yer almalıdır. Bunun yanı sıra, ulusal kimlik ve millî değerlerin şiir yoluyla ifade edilmesi Azerbaycan şiirinin hem yerel hem de uluslararası düzeyde güçlü bir konuma ulaşmasını sağlayacaktır. Şairlerin yalnızca bireysel değil, toplumsal meseleleri de şiirlerine taşıyarak daha geniş kitlelere hitap etmesi gerektiği üzerinde durulmuş ve bu misyonun edebî geleneğin sürekliliği için kritik olduğu vurgulanmıştır.

5.18 İlk Çıkış

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Seni sevirem. *Azerbaycan*. Ocak, 145.

Hediye Şefaget'in "Seni sevirem" şiiri, aşkın ve sevginin derin duygularını yansıtan romantik bir eserdir. Şair, sevgiliye duyduğu yoğun aşkı ve bu aşkın kendisine kattığı

mutluluğu ifade eder. Sevgiliye duyulan özlem ve sevgi, şiirin ana temasını oluşturur. Şiirin ana konusu, bir kişinin sevgilisine olan derin sevgisi ve bu sevginin getirdiği duygusal yoğunluk ve mutluluktur. Şair, sevgiliye olan duygularını ve ona duyduğu özlemi dile getirir. Şiirin dili sade ve anlaşılırdır. Şair, günlük konuşma diline yakın bir üslup kullanarak duygularını içtenlikle ifade etmiştir. Şiir, serbest ölçüde yazıldığından belirli bir hece ölçüsü kullanılmamıştır. Şair, duygularını en iyi şekilde ifade edebilmek için hece sayısını serbest bırakır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Minnetdaram her şey için.*Azerbaycan*. Ocak, 145- 146.

Hediye Şefaget'in "Minnetdaram her şey için" adlı şiiri, şairin hayatın zorluklarına rağmen sahip olduğu her şeye minnettar olduğu duygularını dile getiren bir eserdir. Şair, hayatındaki acıları, kayıpları ve zorlukları kabul ederken aynı zamanda tüm bu deneyimlere minnettar olduğunu ifade eder. Şiirin ana konusu, hayatın zorluklarına karşı gösterilen şükran duygusudur. Şair, yaşadığı acıları ve kayıpları dile getirirken bu deneyimlerin kendisini olgunlaştırdığına ve güçlendirdiğine inandığını belirtir. Bu, hayata karşı duyulan derin bir minnettarlığın ifadesidir. Şiir serbest nazım ölçüsü ve 8'li hece ölçüsü kullanılarak yazılmıştır.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). İlahi, ne olub mene.*Azerbaycan*. Ocak, 146.

Hediye Şefaget'in "İlahi, ne olub mene" adlı şiiri, şairin içsel dünyasında yaşadığı fırtınaları ve acıları yoğun bir şekilde ifade eden etkileyici bir eserdir. Şiir, bireysel acı, yalnızlık ve unutulmuşluk temalarını işlerken şairin duygusal derinliğini ve samimiyetini ortaya koyar. Şair, yaşadığı zorlukları ve içsel çatışmaları doğa olaylarıyla betimleyerek okuyucunun bu duyguları daha derinlemesine hissetmesini sağlar. Serbest nazım biçimi ve serbest hece ölçüsü kullanımı, şairin duygularını özgürce ifade etmesine olanak tanır. Bu şiir, şairin hayatının zorluklarına karşı duyduğu derin acıyı ve yalnızlık hissini güçlü bir şekilde dile getirir.

Şiir

Dramatik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Bütün hatireler. *Azerbaycan*. Ocak, 146.

Hediye Şefaget'in "Bütün hatireler" adlı şiiri, hatıraların duygusal ağırlığını ve hüznü doğasını etkileyici bir şekilde anlatan bir eserdir. Şair, geçmiş anıların her zaman biraz hüznü, yalnızlık ve kabul edilmemiş sevgilerle dolu olduğunu ifade ederken hatıraların insan ruhunda bıraktığı derin izleri ve acıyı başarılı bir şekilde yansıtır. Serbest nazım biçimi ve serbest ölçü kullanımı, şairin duygularını özgürce ifade etmesine olanak tanır. Şiir, hatıraların melankolik doğasını ve insana verdiği duygusal yükü güçlü bir şekilde dile getirir.

Şiir

Lirik

Koşuk

Şefaget, H. (2015). Tanrı. *Azerbaycan*. Ocak, 147.

Hediyye Şefaget'in "Tanrı" adlı şiiri, bir insanın Tanrı'ya yönelik yakarışını ve yeniden yaratılma arzusunu etkileyici bir şekilde anlatan bir eserdir. Şair, mevcut hayatından ve yaşadığı acılardan yorulmuş, Tanrı'dan kendisini yeniden yaratmasını, acılarını dindirmesini ve ona yeni bir başlangıç vermesini talep eder. Koşuk nazım biçimiyle kaleme alınan şiirde 8'li hece ölçüsü kullanılarak yek-ahenk sağlanır. Bu şiir, insanın çaresizlik anlarında Tanrı'ya sığınması ve yeni bir umut arayışını güçlü bir şekilde dile getirir. Bu yönüyle, "Tanrı" şiiri, yeniden doğuş ve umut temalarını etkileyici bir şekilde işleyen bir eserdir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Negeribe görüşdü?¹¹³. *Azərbaycan*. Ocak, 147.

Şiir, hayatın karmaşıklığı ve insanların bu karmaşıklık içindeki yolculuğudur. Şair, hayatında karşılaştığı ve tam anlamlandıramadığı olayları ve durumları sorgular. Yalan ve gerçeğin birbirine karıştığı, insanların ve olayların anlamının belirsizleştiği bir dünyada var olmanın zorlukları dile getirilir. Şiirin teması, hayatın belirsizliği ve sorgulama ihtiyacıdır. Şair, yaşadığı deneyimlerin ve karşılaştığı durumların anlamını sorgular, hayatın karmaşıklığı karşısında şaşkınlığını ve merakını ifade eder. Bu tema, insanın varoluşsal sorgulamalarını ve hayatın anlamını arayışını yansıtır. Şiir, serbest nazım biçimiyle yazılmıştır. Bu biçim, şairin duygularını ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak sağlar. Şiirde 7'li hece ölçüsü kullanılarak ahenk sağlanır. Şiir, serbest nazım biçimiyle yazılmıştır. Bu biçim, şairin duygularını ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak sağlar.

Şiir

Lirik

¹¹³ Ne garip bir buluşma?

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Allah, nece görünürüm. *Azerbaycan*. Ocak, 147- 148.

Hediye Şefaget'in "Allah, nece görünürüm" adlı şiiri, insanın Tanrı'ya yönelttiği derin içsel sorgulamalar ve manevi arayışları ifade eden güçlü bir eserdir. Şair, Tanrı'ya hitap ederek kendi varoluşunu ve insanlığını sorgular, Tanrı'nın gözünde nasıl görüldüğünü merak eder. Şiir, insanın Tanrı'ya olan teslimiyeti ve bu teslimiyet içinde kendini anlama çabasını tema olarak işler. Şairin dili ve üslubu, sade ve anlaşılır olmakla birlikte derin bir felsefî ve manevi boyut taşır. Bu şiir, okuyucuyu Tanrı ile olan ilişkisi ve kendi varoluşunu sorgulama konusunda düşünmeye sevk eden etkileyici bir edebî eserdir. Şair, şiirde serbest nazım ve 8'li hece ölçüsü kullanarak ahengi yakalar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Şefaget, H. (2015). Gayıdasan¹¹⁴ bir ahşam. *Azerbaycan*. Ocak, 148.

Hediye Şefaget'in "Gayıdasan bir ahşam" adlı şiiri, uzun süre evinden uzakta kalan bir kişinin eve dönüşünü ve bu dönüş sırasında yaşadığı duygusal karmaşayı etkileyici bir şekilde anlatır. Şair, eve dönüş anındaki duyguları, evdeki yabancılaşma hissini ve komşuların meraklı bakışlarını betimlerken okuyucuyu da bu duygusal yolculuğa dâhil eder. Şiir, yabancılaşma ve evin kutsallığı temasını işlerken evin ve aile bağlarının önemini vurgular. Şairin dili ve üslubu, sade ve anlaşılır olmakla birlikte derin duygusal ve psikolojik boyut taşır. Bu şiir, okuyucuyu eve dönüşte yaşanan duygusal deneyimleri ve yabancılaşmayı sorgulama konusunda düşündüren etkileyici bir edebî eserdir. Serbest nazım biçimi ve ölçüsü, şairin duygularını özgürce ifade etmesine olanak tanır. Şair, şiirde 7'li hece ölçüsü kullanarak ahengi yakalar.

¹¹⁴ Geri dön.

5.19 Dünyaya Pencere

Edebî tenkit

Sabitova, A. (2015). Uilyam Bredford. *Azerbaycan*. Aralık, 167- 171.

William Bradford'un “Plymouth plantasyonu'nun tarihi” adlı eseri, Amerikan edebiyatında önemli bir yer tutar ve erken dönem koloni yaşamını anlamak için kaynak sunar. Bu eser, yalnızca tarihî olayların bir kaydı değil, aynı zamanda püriten ideolojisinin ve dinî düşüncenin bir tezahürüdür. Bradford, Yeni Dünya'ya göç eden püritenlerin hikâyesini Tanrı'nın planı ve iradesi çerçevesinde anlatır.

Püriten toplumu, dinî inançlarını hayatlarının merkezine koymuş ve tüm toplumsal yapılarını bu doğrultuda şekillendirmiştir. Bradford'un anlatımında, Yeni dünyaya göç eden Püritenler, kendilerini Tanrı tarafından seçilmiş özel bir halk olarak görür. Amerika'nın, Tanrı'nın onlara vaat ettiği kutsal toprak olduğuna inanırlar. Bu inanç hem mücadelelerini hem de başarılarını şekillendiren temel motivasyon olur.

Eser, Püriten topluluğunun dayanışmasını ve bu dayanışmanın onların hayatta kalma ve gelişme mücadelelerindeki önemini vurgular. Bradford, Püritenlerin ortak mülkiyet sistemiyle yaşadıkları zorluklardan bahseder ve bireysel mülkiyetin toplumu daha verimli hale getirdiğini savunur. Bu durum Püritenlerin hem bireysel hem de toplumsal sorumlulukları arasında denge kurma çabalarını yansıtır. Ayrıca, koloni yaşamının günlük zorluklarını detaylı bir şekilde ele alır; tarımdan dinî uygulamalara kadar birçok alandaki sorunlar, Püriten etik ve ahlak anlayışıyla ilişkilendirilir.

Bradford'un anlatımı, olayları Tanrı'nın iradesinin bir parçası olarak yorumlama eğilimindedir. Püritenlerin karşılaştıkları zorluklar, Tanrı'nın onları sınavdan geçirme iradesi olarak görülür. Örneğin, okyanusu aşma süreci ve Amerika'da karşılaşılan çetin koşullar, İncil'deki İsrailoğulları'nın çölde yaşadığı zorluklarla paralellik kurularak anlatılır. Bu dinî yorum, eserin yalnızca bir tarih anlatısı değil, aynı zamanda bir ahlak ve inanç manifestosu olarak da okunmasını sağlar.

Eserde, Püritenlerin yerli halkla ilişkileri de önemli bir yer tutar. Yerli halk, çoğu zaman "vahşi" ve "günahkâr" olarak tanımlanır. Bradford, bu çatışmaları, Püritenlerin kendilerine yüklediği dinî misyonun bir parçası olarak görür ve haklılıklarına vurgu yapar. Bu bakış açısı, Püritenlerin dünyaya dair düalist bir anlayış geliştirdiğini gösterir; kendilerini Tanrı'nın tarafında, karşılarındakileri ise Şeytan'ın tarafında görürler.

Sonuç olarak “Plymouth plantasyonu'nun tarihi”, Amerikan edebiyatının ve tarih yazımının erken örneklerinden biri olarak büyük bir öneme sahiptir. William Bradford bu eserinde yalnızca bir tarihçi değil, aynı zamanda bir tanık ve ahlak öğütçüsü rolünü üstlenir. Eser, Püritenlerin yeni dünyadaki varlıklarını meşrulaştırma çabalarını, dinî ve toplumsal değerlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyar. Amerikan edebiyatının ilk dönemlerini anlamak için temel bir eser olarak kabul edilen bu kitap, aynı zamanda Amerika'nın sosyal, kültürel ve dinî temellerini de derinlemesine kavramayı sağlar.

5.20 Anıtlarımızdan İzler

Biyografi

Elioğlu, P. (2015). Merze Saleh Tebrizi. *Azerbaycan*. Ocak, 185- 188.

Elioğlu'nun "Merze Saleh Tebrizi" başlıklı makalesi, Azerbaycan'ın önemli edebî figürlerinden biri olan Merze Saleh Tebrizi'nin hayatı, eserleri ve edebî mirası üzerine yoğunlaşan bir biyografi ve eleştiri yazısıdır. Bu makale, Merze Saleh'in Azerbaycan edebiyatına olan katkılarını detaylandırarak onun edebî ve kültürel önemini vurgular. Makalenin ana konusu, Merze Saleh Tebrizi'nin yaşamı ve edebî eserleridir. Temel tema ise, onun Azerbaycan edebiyatına ve kültürüne yaptığı katkılar ve bıraktığı mirastır.

Makale, Merze Saleh'in doğum yeri ve tarihi ile başlar. XVIII. yüzyılın sonlarında Tebriz'de doğan Merze Saleh, eğitimini burada tamamladıktan sonra dönemin önemli kültürel ve edebî merkezlerinde çalışmalar yapmıştır. Yazar, onun yaşadığı dönemin

sosyal ve politik bağlamını açıklayarak Merze Saleh'in bu ortamda nasıl bir etki yarattığını vurgular.

Merze Saleh'in gençlik yılları ve eğitim hayatı, onun edebî ve entelektüel gelişimi açısından önemli bir yer tutar. Tebriz'de aldığı eğitim onun hem İslami ilimlerde hem de edebiyatta derin bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. Yazar, onun aldığı eğitim ve edindiği bilgilerle nasıl bir düşünce yapısına sahip olduğunu detaylandırır. Ayrıca, Merze Saleh'in dönemin önemli düşünürleri ve yazarları ile olan etkileşimleri makalede önemli bir yer tutar.

Makale, Merze Saleh'in başlıca edebî eserlerini ve bu eserlerin Azerbaycan edebiyatındaki yerini tartışır. Onun yazdığı şiirler, makaleler ve diğer edebî eserler, dönemin toplumsal ve kültürel yapısını yansıtan önemli kaynaklar olarak değerlendirilir. Elioğlu, Merze Saleh'in eserlerindeki temalar, dil kullanımı ve edebî üslup üzerinde durarak onun edebî kimliğini ve özgünlüğünü vurgular. Merze Saleh, özellikle divan edebiyatı alanında önemli katkılar yapmıştır. Onun şiirlerinde klasik divan edebiyatının izleri görülmekle birlikte, özgün bir üslup ve dil kullanımı dikkat çeker. Yazar, Merze Saleh'in şiirlerinde işlediği aşk, doğa ve sosyal adalet temalarının onun edebî kimliğinin ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtir.

Merze Saleh'in eserleri ve düşünceleri, sadece kendi dönemiyle sınırlı kalmamış, sonraki nesiller üzerinde de derin etkiler bırakmıştır. Yazar, onun edebî mirasının günümüzde de yaşadığını ve modern Azerbaycan edebiyatına olan katkılarının hâlâ hissedildiğini belirtir. Merze Saleh'in, Azerbaycan edebiyatının gelişiminde nasıl bir rol oynadığını ve onun mirasının nasıl korunduğunu detaylandırır.

Kitap tanıtımı

Elioğlu, P. (2015). Mirze Mehdi Han astrabadinîn “inşa” eseri. *Azerbaycan*. Haziran, 182- 185.

Mirze Mehmed Mehdi Han K vkebi Astrabadi yaşadığı XVIII. yüzyıl dönemi hem Azerbaycan hem de İran tarihi açısından son derece çalkantılı bir süreçtir. Bu dönem, Safevilerin zayıflaması, İkinci Tehmasib’in hüküm yılları, Nadir Şah Afşar’ın yükselişi, iktidarı ve ardından gelen belirsizlikleri içerir. Mirze Mehdi Han, böylesi karmaşık bir siyasi iklimde; devlet görevlisi, tarih i, yazar ve saray k tibi olarak önemli pozisyonlar üstlenmiştir. Hem Safeviler hem de Nadir Şah Afşar dönemlerinde saray çevrelerinde bulunmuş, uzun süre yönetenlere yakın durmuş; böylelikle dönemin diplomatik, siyasi, askerî ve kültürel faaliyetlerinin bizzat tanığı olmuştur. Bu sayede, tarih i ve devlet görevlisi kimliğiyle Mirze Mehdi Han, yaşadığı çağdaki bütün önemli olaylara ilk elden hâkim olmuş, bunları kayıt altına almıştır.

Yazarın kaleme aldığı “Tarihi-Nadiri” adlı eser, Nadir Şah Afşar’ın doğumundan ölümüne, ondan sonra gelen haleflerinin dönemi de dâhil, geniş bir tarihî süreci ele alır. Aynı şekilde “ nşa” isimli yapıtı, dönemin diplomasi ve devlet belgelerini, resmî yazışmaları, mektupları, fermanları ve uluslararası antlaşmaları bir araya getirir. Bu eser, sadece bir belge derlemesi değildir; dönemin dil, edebiyat, diplomasi, yönetim ve kültür mirasını anlamamızı sağlayan zengin bir kaynaktır. Nadir Şah’ın Osmanlı, Moğol (Babür) ve Rus devletleri ile yaptığı yazışmalar, devletin g   odaklarını, coğrafyalar arası ilişkileri, hanedanların birbirine bakışını, askerî başarıları, yenilgileri ve siyasi hedefleri gözler önüne serer. Bu belgelerin birçoğunda Nadir Şah, Türk kimliğinin ve İslami birlik idealinin altını çizer. Aynı zamanda Safevi hanedanının mirasını kendine dayanak yapması, iktidarının meşruiyetini kanıtlamak için tarihî mirasa başvurma çabasını da yansıtır.

“ nşa”da toplanan belgeler, yalnızca tarih yazımı için değil, o dönemin dil kullanımı, edebî sanatlar, hitabet, yazışma usulleri ve bürokratik gelenekleri hakkında da bilgi sunar. Eski metinlerde “m nşiyane üslup” olarak adlandırılan, şiirsel ve süslü bir dil, bu resmî yazışmalarda da görülür. Mektup ve fermanlar çoğu zaman edebî sanatlarla bezenir, uzun cümleler, sanatlı ifade biçimleri kullanılır. Dolayısıyla, sadece tarihî gerçekleri değil, dönemin estetik anlayışını, sanata ve dile verilen önemi de yansıtır. Mirze Mehdi Han gibi yetenekli, yüksek eğitimli ve dile hâkim bir şahsiyetin elinden çıktığı için bu metinler, edebî ve bilimsel açıdan eşsiz bir değere sahiptir.

Günümüzde bu tür metinlerin bulunup incelenmesi, çevrilmesi ve yayınlanması, Azerbaycan ve yakın coğrafyasının tarihini, diplomasi kültürünü, edebî geleneklerini daha iyi kavramamıza imkân yaratır. Nadir Şah'ın mektuplarının dahi tek başına yayınlanmış olması, bölgenin uluslararası ilişkiler tarihinin aydınlatılması açısından büyük önem taşır. Dahası, Mirze Mehdi Han'ın, dil ve gramer üzerine yazdığı diğer eserler, dönemin dilsel yapısını, klasik şiir ve nesir geleneğini anlamamıza katkı sunar.

Kısacası, Mirze Mehmed Mehdi Han Kövkebi Astrabadi'nin “İnşa” adlı eseri, Safevi son döneminden Nadir Şah Afşar devrine uzanan süreçte, Azerbaycan ve İran tarihine, diplomasisine, edebî geleneğine ve siyasi kültürüne ışık tutan, çok yönlü ve zengin bir kaynaktır. Onun özel konumu, devletle yakın ilişkileri ve kendi kalemıyla kayda geçirdiği belgeler, çağının anlaşılmasında hem tarihsel hem edebî açıdan yol göstericidir. Bu metinlerin gün yüzüne çıkarılıp incelenmesi, tarihsel ve edebî bilgimizi derinleştirecek, geçmişle bugün arasında daha sağlam köprüler kurmamıza yardımcı olacaktır.

Deneme

Mustafayeva, N. (2015). Namelum mühemmesler.¹¹⁵*Azerbaycan*. Kasım, 186- 190.

XVIII. yüzyılda yazılmış kimliği bilinmeyen muhammesler, dönemin adı bilinmeyen şairlerine veya adları bilinen, ancak eserleri günümüze ulaşmamış sanatçılara ait yapıtları ifade eder. Bu eserler, genellikle XVIII. yüzyıl Azerbaycan edebiyatı ile ilgili araştırmalar ve el yazmaları aracılığıyla gün ışığına çıkar. Dönemin kaynaklarının büyük bir kısmı Azerbaycan Millî İlimler Akademisi M. Füzuli Elyazmalar Enstitüsü'nde muhafaza edilir. Ancak XVIII. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar olan dönemde yaşamış bazı yazarların eserleri hâlâ detaylı bir şekilde incelenmez. Bu durumun temel nedenlerinden biri, yazarların kimlikleri ve eserleri hakkında yeterli bilginin bulunmamasıdır.

¹¹⁵Bilinmeyen muhammesler.

Araz Dadaşzade, "XVIII. Yüzyıl Azərbaycan Lirikası" başlıklı monografisinde, bu dönemde faaliyet gösteren şairlerin bir listesini sunar. Abdulla, Vagif, Vidadi, Zabit, Âşığ Valeh gibi isimler bu listede yer alır. Aynı zamanda, halk şiiri geleneğine bağlı kalan ve klasik tarzda eser veren şairler de bu dönemde öne çıkar. Paşa Kerimov, bazı şairlerin XVII. yüzyılda yaşadığını belirterek onların eserlerini "XVII. Yüzyıl Azərbaycan Lirikası" adlı antolojisine dâhil eder. Bu durum, XVIII. yüzyıldaki edebî üretimin, önceki dönemlerle güçlü bir bağa sahip olduğunu ortaya koyar. Elyazmalar Enstitüsü'ndeki araştırmalar, bu dönemde kimliği bilinmeyen daha fazla şairin eser verdiğini gösterir. Özellikle Zari adlı şairin yazdığı veya kopyaladığı el yazmaları, bu şairlerin edebî kimliklerini anlamak için önemli bir kaynak teşkil eder.

Zari, XVIII. yüzyıl Azərbaycan edebiyatında öne çıkan bir isim olarak dikkat çeker. Elyazmalardan elde edilen bilgilere göre Zari hem halk şiirinin hem de klasik edebiyatın estetik unsurlarını eserlerinde birleştirir. Zari'nin el yazmaları, onun Füzuli ve Baki gibi şairlere nazireler yazdığını ve Osmanlı edebiyatına aşinalık gösterdiğini ortaya koyar. Zari'nin yazdığı muhammes ve tahmisler, dilinin sadeliği ve dünyasal aşkı işleyiş biçimiyle XVIII. yüzyıl Azərbaycan şiirinin karakteristik özelliklerini taşır. Örneğin, Zari'nin muhammeslerinde sevgilinin güzelliklerini betimleyen imgeler, dönemin şiir anlayışına uygun şekilde işlenir. Ayrıca, Zari'nin eserlerinde yer alan toplumsal eleştiriler ve insani değerleri yücelten temalar, onun sadece bir şair değil, aynı zamanda dönemin sosyal meselelerine duyarlı bir sanatçı olduğunu gösterir.

Elyazmalar Enstitüsü'nde muhafaza edilen diğer eserlerde Âşığ Saleh ve Mövlana Kazım gibi isimlere rastlanır. Bu şairler, halk edebiyatı unsurlarını klasik şiirle birleştirerek özgün eserler ortaya koyar. Âşığ Saleh'in halk şiirine yakın üslubuyla yazdığı muhammesler, dilinin sadeliği ve halk deyişlerine olan yakınlığıyla dikkat çeker. Örneğin, Âşığ Saleh'in muhammesleri, âşık edebiyatına özgü samimiyet ve lirik derinlik taşır. Şair, eserlerinde âşık edebiyatının geleneksel imgelerini kullanır ve okuyucuya tanıdık bir duygu dünyası sunar. Aynı şekilde Mövlana Kazım'ın yazdığı muhammeslere bakıldığında, şairin klasik şiir formunu benimsediği ancak halk şiirine özgü bazı temaları da eserlerine dâhil ettiği görülür.

XVIII. yüzyılda Şirvan bölgesindeki edebî faaliyetler, Azerbaycan edebiyatının önemli bir parçasını oluşturur. Şirvan'da faaliyet gösteren şairler, halk şiiri ve klasik edebiyat arasında bir köprü oluşturur. Zari'nin yanı sıra Şirvan'da yazan diğer şairlerin eserleri de bu dönemin edebî kimliğini anlamak açısından önemlidir. Şairler, dünya gerçekliklerini ve insani duyguları realist bir şekilde işler. Dilin sadeliği ve dünyasal aşkın gerçekçi bir şekilde tasvir edilmesi, bu dönemin Azerbaycan edebiyatında öne çıkan özellikler arasındadır.

Bu döneme ait eserlerin çoğu el yazmaları aracılığıyla günümüze ulaşır. Elyazmalarda Füzuli, Hafız ve diğer klasik şairlere yazılmış tahmisler ve tazminler dikkat çeker. Şairler, klasik şairlerin etkisi altında kalırken aynı zamanda halk şiiriyle bir sentez yapar. Zari'nin Füzuli'nin "Yetmez mi" redifli gazeline yazdığı tahmis, Füzuli'nin ana fikrine sadık kalınarak kaleme alınır. Bu tür eserler, dönemin şairlerinin klasik edebiyata olan bağlılıklarını ve yaratıcılıklarını ortaya koyar. Ayrıca, Osmanlı şairi Baki'ye yazılan nazireler, dönemin Osmanlı edebiyatı ile olan bağlarını gösterir.

Genel olarak XVIII. yüzyıl Azerbaycan edebiyatı, halk şiiri ve klasik edebiyatın bir araya geldiği bir sentez dönemi olarak dikkat çeker. Şairlerin eserleri, dönemin sosyal ve kültürel yapısını yansıtır. Zarif bir dil, güçlü imgeler ve insani değerleri yücelten temalar bu dönemin edebî karakterini şekillendirir. Bu şairler, Vagif gibi yenilikçi olmasalar da, yetenekleri ve edebiyat bilgileri sayesinde değerli eserler yaratır. XVIII. yüzyıl Azerbaycan edebiyatı, daha ayrıntılı bir şekilde incelenmeyi ve literatürde hak ettiği yeri almayı hak eder. Bu eserler, sadece edebî bir miras değil, aynı zamanda Azerbaycan kültürel kimliğinin önemli bir parçasıdır.

5.21 Sıcağı Sıcağına

Edebî tenkit

Makale

Garayeva, G. (2015). Hörmüz¹¹⁶- Ehriman¹¹⁷ veyahud Heyir¹¹⁸ve Şer¹¹⁹ modelinin transformasiyası¹²⁰..Azerbaycan. Ocak, 181- 184.

Garayeva'nın "Hörmüz-Ehriman veyahud Heyir ve Şer modelinin transformasiyası" başlıklı makalesi, iyilik ve kötülük modellerinin tarihsel ve kültürel dönüşümlerini ele alan bir çalışmadır. Makale, bu temel kavramların zaman içinde nasıl evrildiğini ve farklı kültürlerde nasıl yorumlandığını detaylı bir şekilde inceler. Makalenin ana konusu, Hörmüz ve Ehriman mitolojik figürleri üzerinden iyilik ve kötülük kavramlarının dönüşümüdür. Temel tema ise, bu figürlerin farklı dönemlerde ve kültürlerde nasıl farklı anlamlar kazandığı ve toplumsal değerlerle nasıl etkileşime girdiğidir. Bu makale, edebî tenkit yazısıdır. Yazar, tarihsel ve mitolojik kaynakları inceleyerek kavramların dönüşümünü analiz eder ve yorumlar sunar.

Makale, öncelikle Hörmüz ve Ehriman figürlerinin kökenlerine değinir. Hörmüz, iyilik ve düzeni temsil ederken Ehriman kötülük ve kaosu simgeler. Bu figürlerin Zerdüşçülük dininde nasıl ortaya çıktığı ve zamanla nasıl değiştiği ayrıntılı bir şekilde açıklanır.

Yazar, Hörmüz ve Ehriman'ın sadece dinî birer figür olmaktan çıkarak edebî eserlerde ve halk anlatılarında nasıl yer aldığını da inceler. Örneğin, bu figürler İran edebiyatında ve özellikle Şahname gibi klasik eserlerde önemli roller oynar.

Makale ayrıca iyilik ve kötülük kavramlarının farklı kültürlerdeki yansımalarını da ele alır. Hörmüz ve Ehriman modellerinin Hristiyanlıkta Tanrı ve Şeytan, İslam'da Allah ve İblis gibi benzer kavramlara nasıl dönüştüğü tartışılır. Bu dönüşümün, toplumsal ve kültürel değerlerle nasıl şekillendiği ve zamanla nasıl farklı anlamlar kazandığı üzerinde durulur.

Edebî tenkit

Makale

¹¹⁶ bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hurmuz--zerdustilik>

¹¹⁷ bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ehrimen>

¹¹⁸iyilik.

¹¹⁹kötülük

¹²⁰dönüşümü.

Bağırılı, A. (2015). Duyğulu şiirler. *Azerbaycan*. Şubat, 186- 189.

Bu metin, Hediye Şefaget'in edebî ve şiirsel yaratıcılığını analiz eden bir edebî tenkit yazısıdır. Yazar, Şefaget'in şiirlerinde öne çıkan temalardan, şiirlerinde kullandığı lirik anlatımdan ve özgün üslubundan bahsetmektedir. Metnin temel argümanlarından biri, Şefaget'in şiirlerinin çoğunda insan sevgisi, doğa, umut ve derin duygusal deneyimlerin öne çıktığıdır. Aynı zamanda, onun eserlerinde metafizik temaların, yani bu dünya ile öteki dünya arasında bir bağ kuran tasvirlerin yoğun olarak yer aldığı belirtilmektedir.

Şefaget'in şiirlerinde dikkat çeken diğer bir nokta ise, negatif duygulardan bile pozitif bir enerji çıkarmaya yönelik bir çaba olduğudur. Yazar, Şefaget'in şiirlerinde sıradan insan hayatına dair derin gözlemlerin, lirik bir incelikle işlendiğini ve bu şiirlerin insanın iç dünyasını, umutlarını ve ruhsal deneyimlerini ifade ettiğini vurguluyor. Yazar ayrıca, Şefaget'in şiirlerinde zaman zaman Tanrı'ya seslenişlerin ve insanın evren içindeki yerini sorgulayan ifadelerin bulunduğunu da belirtmektedir.

Sonuç olarak Hediye Şefaget'in edebî yaratıcılığı, duygusal derinlik, insan sevgisi, umut ve metafizik temalar etrafında şekilleniyor. Edebî tenkit yazısı, onun şiirlerinin edebiyat dünyasında önemli bir yer tuttuğunu ve farklı bir üsluba sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Kitap tanıtımı

Yusifli, V. (2015). Vüsal nurunun geçmiş seyaheti. *Azerbaycan*. Ekim, 168- 171.

Bu metin, Vüsal Nuru'nun "Dorantağ" adlı romanı üzerine detaylı bir inceleme sunar. Roman, tarih, mistisizm ve anti-ütopya unsurlarını bir araya getirerek okuyucuyu hem geçmişe hem de metafizik bir yolculuğa çıkarır. Vüsal Nuru'nun edebiyat yolculuğunda, bu romanın daha olgun bir teknik ve sanatsal derinlik sergilediği belirtilir. Yazar, bu eserinde, geçmişe duyulan merakı modern bir bakışla birleştirerek hem bireysel hem de toplumsal anlamda zengin bir anlatı sunar.

Eser, bir yazarın tarihî bir araştırma yapmak üzere Nahçıvan'a yaptığı yolculukla başlar. Bu yolculuk sırasında keşfettiği zaman tüneli, onu sır dolu bir dünyaya taşır. Geçmişe giderek yaşadıkları hem bireysel sorgulamalarını hem de toplumsal gerçeklikleri çarpıcı bir şekilde gün yüzüne çıkarır. Roman, tarihsel olayları ve karakterleri fantastik ve mistik öğelerle birleştirerek okuyucuyu hem hayal gücünü kullanmaya hem de düşünmeye sevk eder. Vüsal Nuru, mistik unsurların yanı sıra, toplumun tarihsel bilincine ışık tutan anlatımlarıyla okuyuculara zengin bir edebî deneyim sunar.

Roman, tarih ve fanteziyi ustalıkla birleştirirken karakterlerin psikolojik derinliği konusunda bazı eksiklikler yaşar. Mistik ve metafizik unsurlar, eserde çarpıcı bir atmosfer yaratır olsa da, bu unsurlar bazen karakterlerin duygu durumlarını yeterince derinlemesine ele almaktan uzak kalır. Buna rağmen, Vüsal Nuru'nun bu eserinde, tarihsel olaylara getirdiği yenilikçi yaklaşım dikkat çeker. Yazar, olayların kurgusunda tarih ve mitolojiyi harmanlarken okuyucunun kültürel geçmiş ve toplumsal değerler üzerine düşünmesini sağlar.

Roman sadece bireysel bir hikâye sunmakla kalmaz, toplumun tarihsel bilincine ve kültürel mirasına dikkat çeker. Nahçıvan'ın tarihsel ve kültürel önemi romanda hem bir mekân hem de bir karakter gibi işlenir. Bu yaklaşımla, romanın sadece bir fantastik anlatı olmadığı, aynı zamanda bir tarih ve kültür rehberi niteliği taşıdığı ortaya konulur. Roman, bu tarihsel ve mistik yapısıyla okuyucuları hem bireysel sorgulamalara hem de toplumsal şuurlaşmaya davet eder.

"Dorantağ", eleştirmenler tarafından psikolojik tahlillerin derinleştirilmesi gerektiği yönünde eleştiriler olsa da, kurgusal yapısı ve sunduğu yenilikçi temalarıyla dikkat çeker. Romanın mistik atmosferi, okuyucunun geçmişe ve bilinmeyene duyduğu merakı uyandırır. Aynı zamanda, yazarın kullandığı dil ve anlatım teknikleri, eserin edebiyat tarihindeki önemini artırır. "Dorantağ", Vüsal Nuru'nun en dikkat çekici eserlerinden biri olarak Azerbaycan edebiyatında kendine sağlam bir yer edinir.

Sonuç olarak romanın hem yazım teknikleri hem de sunulan temalarıyla Vüsal Nuru'nun edebî yetkinliğini ve cesaretini gösterdiği ifade edilir. Geçmişe duyulan

merak ve tarihsel olaylara getirilen yenilikçi yaklaşımlar, eserin edebiyat tarihindeki yerini sağlamlaştırır. "Dorantağ", sadece bir roman değil, aynı zamanda tarih, mitoloji ve edebiyat üzerine düşünceye davet eden bir başyapıt olarak değerlendirilir.

Edebî tenkit

Yusifli, V. (2015). Edebî hadise. *Azerbaycan*. Aralık, 172- 177.

Son yıllarda Azerbaycan edebiyatında roman türünde önemli bir canlanma yaşanmaktadır. Gerek kitaplar gerekse edebî dergiler aracılığıyla yayımlanan birçok roman, edebiyatın hem nicelik hem de nitelik açısından geliştiğini göstermektedir. Ancak bu eserlerin bir kısmı, yalnızca nicelik göstergesine hizmet etmektedir. Gerçek anlamda “roman” unvanını hak eden eserlerin sayısı sınırlıdır. Roman yazmak yalnızca sanatsal bir yetenek değil, aynı zamanda ciddi bir entelektüel ve tarihsel sorumluluk gerektirir. Bu tür, tarihin karanlık noktalarını ve modern çağın karmaşık sosyal dönüşümlerini yansıtmak için önemli bir araçtır.

Azerbaycan edebiyatında son dönemde özellikle halk yazarlarının eserleri öne çıkmaktadır. Anar’ın “Göz muncuğu” romanı, modern toplumu ve tarihî gerçekleri derinlemesine incelemenin, bunları sanatsal gerçeklere dönüştürmenin önemini vurgulamaktadır. Elçin’in “Baş” romanı ise tarihî konulara farklı bir bakış açısıyla yaklaşmakta, yalnızca bir tarihî anlatı olmakla kalmayıp psikolojik derinlik ve sanatsal yenilik açısından da dikkat çekmektedir.

Elçin’in “Baş” romanı, tarihi-psikolojik roman türünün seçkin bir örneğidir. Eser, 1804-1806 yılları arasında yaşanan olaylar çerçevesinde Kafkasya, Rusya ve İran’ın siyasi gerçekliklerini yansıtır. Tarihî olaylar ve karakterler; Sisianov, Abbas Mirze, Feteli Şah gibi figürler yazarın sanatsal perspektifiyle yeniden şekillenmektedir. Romanın başkarakteri Sisianov, yalnızca bir tarihî figür değil, aynı zamanda sömürgeci Rus İmparatorluğu’nun bir sembolüdür. Bu karakter, emperyalizmin simgesi olarak güçlü bir şekilde tasvir edilmiş ve kişisel özellikleriyle dönemin politik atmosferi arasında derin bir bağ kurulmuştur.

Romanın en çarpıcı bölümlerinden biri, Sisianov'un kesik başının Bakü'den İran'a doğru yaptığı yolculuktur. Bu baş, yalnızca bir tarihî olayın sembolü değil, aynı zamanda halklar arasında yaşanan kültürel, siyasi ve dinî çatışmaların bir göstergesidir. Elçin, bu tarihî olayı modern okuyucunun anlayabileceği ve yeniden düşünebileceği bir metne dönüştürmeyi başarmıştır. Romanda sadece tarihî olaylar değil, farklı insan kaderleri, psikolojik durumlar ve toplumsal sorunlar da işlenmiştir.

Roman, zengin bir karakter galerisine sahiptir. Molla Müzeffer Ağa, Hüseyngulu Han, Ağabeyim Ağa gibi karakterler hem tarihî gerçekleri hem de Azerbaycan toplumunun sanatsal bir portresini canlandırmaktadır. Ağabeyim Ağa'nın yalnızlığı, geçmişe olan özlemi ve vatan sevgisi hem tarihî gerçeklikle hem de sanatsal duyarlılıkla işlenmiştir. Molla Müzeffer Ağa karakteri ise dinî ve toplumsal değerlerin taşıyıcısı olarak dikkat çekmektedir. Yazar, bu karakterler üzerinden dönemin karmaşık sosyal ve kültürel yapısını ustalıkla aktarmaktadır.

Eserin merkezinde yer alan Sisianov karakteri, bir yandan Rus İmparatorluğu'nun çıkarlarını temsil eden acımasız bir general olarak karşımıza çıkar; diğer yandan kişisel zaafı ve arzularıyla insan yönü de gözler önüne serilir. Sisianov'un kişisel idealleri ve imparatorluk uğruna ödediği bedeller, yazarın güçlü bir anlatımıyla okuyucuya aktarılır.

Romanın diğer dikkat çeken unsuru ise tarihî olayların arka planında bireylerin psikolojik derinliklerinin işlenmesidir. Abbas Mirza'nın Sisianov'un başına bakarak hissettiği boşluk, gücün ve iktidarın gelip geçici doğasını simgeler. Bu sahne, romanın ana fikirlerinden birini, insanın güç ve iktidar arayışının anlamsızlığını, derin bir şekilde ifade eder.

Elçin, romanında yalnızca tarihî olayları değil, aynı zamanda insani ve toplumsal durumları da ustalıkla ele alır. Yazar, gerçek ile kurguyu birleştirerek hem tarihî bir belge hem de edebî bir başyapıt yaratmayı başarmıştır. “Baş” romanı, Azerbaycan'ın tarihsel ve kültürel zenginliklerini yansıtan bir eser olmanın ötesinde, evrensel temaları da derinlemesine işler. Bu nedenle, modern Azerbaycan edebiyatının en güçlü örneklerinden biri olarak haklı bir yere sahiptir.

Sonuç olarak Elçin'in "Baş" romanı, Azerbaycan millî roman sanatının parlak bir örneği ve edebiyat dünyasında önemli bir olaydır. Bu eser, yalnızca bir tarihî roman değil, aynı zamanda edebiyatımızın modernleşmesinde ve uluslararası arenada tanınmasında önemli bir köprü görevi görmektedir.

5.22 Tenkit ve Edebiyat Bilimi

Edebî tenkit

Makale

Cabbarlı, N. (2015). Yeni yaratıcılık temayülleri, edebî gruplar ve avangart poeziya. *Azerbaycan*. Ocak, 163- 171.

N. Cabbarlı'nın "Yeni yaratıcılık temayülleri, edebî gruplar ve avangart poeziya" adlı makalesi, Azerbaycan'da 1990'lı yıllarda ortaya çıkan edebî eğilimleri, edebî grupları ve avangart şiiri kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bu makale, edebî ve eleştirel bir inceleme olarak dönemin estetik konseptlerini, manifestolarını ve avangart şiirin karakteristik özelliklerini tartışmaktadır.

Makale, 1990'ların başında Azerbaycan'da ortaya çıkan ilk avangart edebî grubun "Baca" olduğunu belirtir. R. Garaca, A. Yaşar ve İ. Bayramoğlu'nun kurduğu bu grup, postmodernizmin ilk belirtilerini sergilemiştir. Sonrasında, "Ağ Yol", "Ger çiçeyi", "Avangard" ve "2+" gibi birçok edebî grup oluşmuştur.

Avangart şiirin en belirgin özelliklerinden biri, şekil arayışıdır. Şiirde forma öncelik verilmiş, yeni ifade araçları ve imgeler aranmıştır. Bu şiirlerde geleneksel estetik kavramlar altüst edilmiş ve yeni bir algı oluşturulmuştur. Avangart şiir, topluma ve kitlelere yakın durarak onların sorunlarına eğilmiş ve bu sorunlardan kaynaklanan bir agresiflik taşımıştır.

Cabbarlı, avangart sanatın her zaman farklı bir sanat yarattığını, bu sanatın araçlarını değil, konusunu yenilediğini vurgular. Avangart şiir, modern bireyin ve toplumun

ruh halini yansıtan bir sanat olarak tanımlanır. 1990'ların başında şekillenmeye başlayan bu şiir türü, tarihî avangardizmin ilkelerine dayanmaktadır.

Makale, avangartçıların klasik şiire karşı çıkışlarını ve geleneksel şiiri bitmiş olarak görmelerini ele alır. Ancak, bu iddiaların abartılı olduğunu ve yenilik adına bazen anlamsız ifadeler kullandıklarını da belirtir. Avangart şiirin ölüm temasına olan ilgisi de vurgulanır, ancak bu tema farklı şekillerde işlenmiştir. Modern şiirin tanrı ile diyalog kurduğu, ona dualar gönderdiği ve hatta onu eleştirdiği belirtilir. Avangart şiir ise, tanrı ile olan ilişkisini tamamen yeni bir boyuta taşımış ve onu reddetmeye başlamıştır. Bu durum, kaotik toplumda değerlerin yitirilmesi ve inançların sorgulanması olarak yorumlanır.

N. Cabbarlı, avangart şiirin yenilikçi yönlerini kabul etmekle birlikte, bazen gereksiz yere abartıldığını ve anlamdan yoksun olduğunu eleştirir. Avangart grupların manifestolarının estetik bir konseptten yoksun olduğunu ve çoğunlukla belirsiz olduğunu belirtir. Ayrıca, avangart şiirin modern insanın ve toplumun ruh halini yansıtan bir sanat olduğunu vurgular.

Sonuç olarak makale Azerbaycan'da avangart şiirin ve edebî grupların gelişimini, estetik eğilimlerini ve eleştirilerini kapsamlı bir şekilde ele alır. Cabbarlı, avangart şiirin yenilikçi yönlerini takdir ederken bazen anlamdan yoksun ve abartılı olduğunu eleştirir

Edebî tenkit

Makale

Eliyeva-Kengerli, G. (2015). H. Cavidin “Peyğember” dramında ideal şehsiyyet meselesi. *Azerbaycan*. Şubat, 164- 169.

Hüseyn Cavid'in "Peyğember" dramı üzerine yazılmış edebî tenkit yazısı, eser boyunca peygamberin kişisel özellikleri ve onun İslam dinî içindeki rolünü ayrıntılı bir şekilde ele alır. Yazı, peygamberin hem kutsallığını hem de insani yönlerini ortaya koyarken bu figürün tarihsel ve edebî açıdan önemini vurgular.

Hüseyin Cavid'in "Peyğember" dramı, 1923 yılında yazılmış ve yayımlanmış olup dönemin totaliter Sovyet ideolojisine karşı bir duruş sergilemiştir. Yazıda, Sovyet döneminin "din halk için afyondur" söyleminin resmî bir politika haline geldiği ve bu bağlamda Cavid'in eserinin cesur bir duruş olarak değerlendirildiği belirtilir.

Cavid, peygamberin hem ilahi hem de insani yönlerini ustalıkla işler. Peygamber, Allah'ın yeryüzündeki elçisi olarak betimlenirken onun karakterindeki bilgelik, sabır ve liderlik vasıfları da ön plana çıkar. Cavid, peygamberin kişisel özelliklerini ayrıntılı bir şekilde tasvir ederken onun insanlarla olan ilişkilerini ve Tanrı ile olan bağlantısını da derinlemesine inceler.

Yazıda, "Peyğember" dramının dinî ve felsefi temalarla zenginleştirildiği vurgulanır. Peygamber, eski putlara karşı mücadele ederken Allah'ın tekliğini ve mutlaklığını vurgular. Bu mücadelesi, dönemin dinsel ve sosyal yapısını eleştirir ve Cavid'in bu konudaki görüşlerini yansıtır. Yazıda, Cavid'in eserin başlangıcında peygamberin Tanrı ile olan ilişkisini ve bu ilişkinin ona nasıl ilham verdiğini anlattığı kısım da detaylandırılır.

Cavid, peygamberin sosyal ve etik değerlerini ön plana çıkarır. Peygamber, insanların birbiriyle barış içinde yaşaması gerektiğini ve adaletin önemini vurgular. Yazıda, bu değerlerin Cavid tarafından nasıl işlendiği ve eserin sosyal mesajları ele alınır. Cavid'in peygamberin adalet ve merhamet kavramlarına verdiği önem de vurgulanır.

Yazıda, Şemsa karakterinin de derinlemesine incelendiği belirtilir. Şemsa, peygamberi seven ama ona karşı duran güçlü bir kadın karakter olarak tasvir edilir. Onun peygambere olan sevgisi ve kıskançlığı eserin ana çatışmalarından birini oluşturur. Cavid, kadın karakterlerini güçlü ve bağımsız olarak tasvir ederken onların içsel çatışmalarını ve duygusal derinliklerini de ortaya koyar.

Yazıda, dönemin eleştirmenlerinden Şenafi Zeynalov'un esere yönelik eleştirileri de yer alır. Zeynalov, Cavid'in büyük temaları ele alırken yeterince derinlemesine çalışmadığını ve karakterlerin gerçekçiliğini tam olarak yansıtamadığını belirtir.

Ancak, Zeynalov, Cavid'in dil ve üslup becerisini över ve eserinin edebî değerine dikkat çeker.

Sonuç olarak "Peyğember" dramı, Hüseyin Cavid'in edebî yetkinliğini ve derin felsefî anlayışını yansıtan önemli bir eser olarak değerlendirilir. Peygamberin kutsallığı ve insani yönleri arasındaki denge, eserin ana temalarını oluşturur ve Cavid'in bu temaları işleyiş biçimi, eseri edebî bir başyapıt haline getirir.

Edebî tenkit

Makale

Esgerova, Y. (2015). Firuz Mustafanın dramaturgiyasında janr ahtarışları. *Azerbaycan*. Şubat, 170- 175.

Bu makalede çağdaş Azerbaycan dramaturjisinin önemli isimlerinden biri olan Firuz Mustafa'nın dramaturjisinde tür arayışları incelenmektedir. Firuz Mustafa, çok sayıda nesir, edebî-felsefî deneme, makale ve şiir yazmış olmasına rağmen, yaratıcılığının merkezi dram türündedir. Modern ve avangart form ve tekniklere eğilimi ile tanınan Mustafa hem klasik Azerbaycan dram geleneğine hem de çağdaş dünya edebiyatı tecrübelerine dayanan bir sanatçıdır.

Makale, Firuz Mustafa'nın eserlerinde temel türün trajikomik özellikler taşıyan dram olduğunu belirtmektedir. Mustafa, dramatik, trajik ve komik unsurları bir arada kullanarak yeni türler oluşturur. Bu durum, modern edebiyatın türler arasındaki sınırların bulanıklaştığı bir dönemde yaşanmasıyla ilgilidir.

Firuz Mustafa'nın, avangart bir sanatçı olarak modern Avrupa edebiyatının deneyimlerinden yararlanırken klasik millî dram geleneğine de bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Eserlerinde absürt tiyatro tekniklerini başarıyla uygularken Azerbaycan'ın folkloristik unsurlarını ve millî karakter yaratma yöntemlerini de kullanır.

Makale, Firuz Mustafa'nın trajikomik özellikler taşıyan dramlarını detaylandırmaktadır. Yazarın eserlerinin başlıkları bile yenilikçi yaklaşımını yansıtır: "Gefes", "Garişga telesi", "Adsız", "Dişsiz", "Ayı tebessümü", "Tihac", "Lampa meselesi", "Safari" gibi.

Firuz Mustafa'nın eserlerinde absürt tiyatrodan etkiler bariz bir şekilde görülür. Eugène Ionesco, Friedrich Dürrenmatt, Daniil Harms gibi absürt yazarların tekniklerinden yararlanır. Olayların geçtiği yerler ve zamanlar soyut ve sembolik bir nitelik taşır. Karakterler genellikle zamandan ve mekândan bağımsız olarak soyut ve genel insan tiplerini temsil ederler.

Makale, Firuz Mustafa'nın dramaturjisinde felsefi düşünce tarzı ve estetik anlayışın belirgin bir şekilde öne çıktığını vurgular. Eserlerinde insanlığın manevi çöküşü, zamanın çelişkileri ve yaşamın trajik yönleri sıkça işlenir. Absürdizm ve egzistansiyalizm gibi felsefi akımların etkileri görülür.

Makale, Firuz Mustafa'nın çağdaş Azerbaycan dramaturjisinde tür arayışları ve avangart tekniklerle dikkat çeken bir isim olduğunu özetlemektedir. Mustafa'nın eserleri, sadece edebî değil, aynı zamanda toplumsal ve felsefi derinlikleriyle de dikkat çekmektedir.

Edebî tenkit

Makale

Heyal, S. (2015). Füzulini mualice etmek isteyen şair. *Azerbaycan*. Şubat, 176- 178.

Yazar, ünlü Türk tasavvuf edebiyatının temsilcilerinden biri olan ve derin bilgi ve tecrübeye sahip Derviş Nidaî'nin (1509-1567) eserlerini incelemiştir. Nidaî'nin eserleri üç gruba ayrılabilir: tasavvufi şiirler, tarihî eserler ve tıbbi eserler.

Nidaî, Mevlevilik tarikatına mensup olup bu yolda yetişmiş ve tasavvufi eserleriyle şair olarak tanınmıştır. "Menafeün-nas" eserinde belirtildiği üzere, "zindanda iken 22 manzume yazmıştır" ve daha önce yazdığı eserleri de bulunmaktadır. Şairin tasavvufi

manzumeleri Türkiye'de araştırmalara konu olmuştur ve bunlardan biri de Nuran Öztürk'ün incelediği “Genc-i Esrar-ı Ma'ni”dir.

Nidaî'nin eserleri arasında en dikkat çekenlerden biri, Allah'ı düşünürken basiret gözüyle onun varlığını hissederek rüyasında ona bir kitap verilmesi ve uyandığında dualar ederek bu eserleri yazmaya başlamasıdır. Kitap, on bölümden oluşur ve her bölümde üç hikâye vardır. Her hikâye, belirli bir harfle başlayan kelimelerden oluşur. Nidaî'nin elif namesi, Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir ve her harfin özel bir anlamı vardır.

Nidaî'nin tarihî eserleri arasında “Nusretü'l-Gazâyî-Sahib Geray Han ve Fetihnâme-i Garbiyye” yer alır. İlk eserinde Sahib Geray Han'ın Kanuni Sultan Süleyman'la birlikte Boğdan seferini anlatır. İkinci eserinde ise Garbi adasının İspanya'daki Hristiyan ordusu tarafından ele geçirilmesini ve sonrasında Osmanlı donanmasının fethetmesini tasvir eder.

Nidaî'nin tıbbi eserleri de vardır. Bunlardan bazıları “Menagibü'n-Nas, Dürri-manzum” ve “Rabbi's-selam” olarak bilinir. Bu eserler Türkiye'de araştırılmış ve çeşitli kütüphanelerde saklanmıştır. Nidaî, bu eserlerinde hastalıkların tedavisi ve şifa bulma yollarını anlatır. Örneğin, “Rabbi's-selam” adlı eserinde veba hastalığından bahseder ve Sultan II. Selim'e ithaf edilmiştir.

Sonuç olarak Derviş Nidaî, Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olup tasavvuf, tarih ve tıp alanlarında değerli eserler vermiştir. Onun eserleri hem Türkiye'de hem de Azerbaycan'da araştırılmaya devam etmektedir ve gelecekte daha fazla tanınması beklenmektedir. Fuzuli'ye olan sevgisi ve saygısı nedeniyle, Nidaî'nin Azerbaycan'da da tanıtılması ve araştırılması önemlidir.

Edebî tenkit

Akimova, E. (2015). Müasir poeziyada çöküş felsefesi.¹²¹Azərbaycan. Mart, 167-178.

Bu metinde, 90'lı yıllardan itibaren Azerbaycan şiirinde yer alan karamsar ve içsel çöküş temaları inceleniyor. Şiirdeki bu eğilimler, modern dönemde insanın manevi dünyasına ve toplumsal yabancılaşmaya dair derin felsefi bir sorgulama içeriyor. Özellikle “decadence” (çöküş) felsefesi ve bunun şiirdeki yansımaları ele alınırken insanın içsel dünyasındaki çöküş, toplumsal ve bireysel hayal kırıklıkları üzerinden irdeleniyor.

Decadence, başlangıçta XIX. yüzyılın sonunda Fransa'da ortaya çıkan bir akım olarak insanın dünya ve toplumla ilgili umutlarının yıkılması, bireyin ruhsal çöküşe uğraması ve nihilist düşüncelere kapılmasını ifade ediyor. Bu akım, sembolizm, sürrealizm ve kübizm gibi sanat hareketleri ile paralellik gösteriyor. Şairler, insanın manevi değerler ve toplumsal bağlardan uzaklaşmasını işleyerek hayata dair umutların yerini belirsizlik, kaos ve karamsarlığın aldığı bir şiir dili oluşturuyorlar.

Azerbaycan şiirinde, özellikle Sovyet dönemi sonrasında yaşanan toplumsal değişimlerle birlikte, bu decadence felsefesi daha belirgin hale gelmiştir. Şairler, bireyin içsel yalnızlığını, insanın hayatın anlamını kaybetmesi ve çöküşe doğru sürüklenmesi temalarını işliyorlar. Bireyin toplumdan soyutlanması, içsel kargaşası ve yaşamın anlamını kaybetmesi, şiirlerde temel bir problematik olarak karşımıza çıkıyor.

Metinde, bu çöküş felsefesinin Azerbaycan şiirinde sadece 90'lı yıllarla sınırlı kalmadığı, Sovyet döneminde de işlenmiş olduğu vurgulanıyor. Ancak 1970'li yıllardan itibaren sosyalist gerçekçiliğin insanlara vaat ettiği “aydınlık gelecek” inancı, giderek yerini hayal kırıklığına bırakmıştır. Bu dönemde, sosyalist rejimin topluma vaat ettiği ideallerin gerçekleşmemesi, şairlerin içsel dünyasında bir boşluk yaratmış ve bireysel anlamda manevi krizlerin artmasına yol açmıştır.

¹²¹ Modern şiirde çöküş felsefesi.

Şairler, bu çöküşü ve içsel yalnızlığı, Sovyet sonrası dönemde daha açık bir şekilde dile getirmiştir. Özellikle Vagif Samedoğlu, Ramiz Rövşen ve Vagif Bayatlı gibi şairler, şiirlerinde absürt durumlardan, insanın içsel çelişkilerinden ve manevi krizlerden bahseder. Şiirlerde ölüm, yalnızlık, umutsuzluk ve insanın dünya ile olan bağlarını koparması temaları işlenir. Bu şiirlerde, insanın içsel yolculuğu ve varoluşsal sorgulamalar önemli bir yer tutar.

Metin ayrıca, 90'lı yıllarda Azerbaycan edebiyatında modernizmin ve postmodernizmin etkileriyle birlikte, bu çöküş temalarının daha da derinleştiğini belirtir. Şairler, insanın içsel dünyasında yaşadığı boşlukları, manevi krizleri ve yalnızlığı daha keskin bir dille ifade etmeye başlar. Yalnızlık, ölüm ve çöküş gibi kavramlar, bu dönemin şiirlerinde öne çıkan temalar haline gelir. Şairlerin içsel çatışmaları ve manevi dünyalarındaki çöküş, aynı zamanda toplumun yaşadığı dönüşümleri de yansıtır.

Sonuç olarak Azerbaycan şiirinde 90'lı yıllardan itibaren içsel çöküş, yalnızlık ve toplumsal yabancılaşma temaları öne çıkmış, insanın hayatı sorgulaması ve dünya ile olan ilişkisini yeniden değerlendirmesi üzerine kurulu bir şiir dili gelişmiştir. Decadence felsefesi, bu şiirlerde insanın manevi krizlerini ve bireysel çöküşünü derinlemesine işleyerek modern şiirin temel taşlarından biri haline gelmiştir.

Edebî tenkit

Rüstemli, A. (2015). İstiglal poeziyamızın daisi. *Azerbaycan*. Mart, 179- 184.

Metin, Azerbaycan'ın millî bağımsızlık şiirinin önemli bir temsilcisi olan Abdül Rehman Dai'nin hayatı, edebî ve siyasi faaliyetleri üzerine yoğunlaşıyor. "Dai" kelimesi Arapça kökenli olup dua eden, talep eden ve arzu eden anlamlarına gelir. Bu kelime, Abdül Rehman Dai'nin zor ve mücadele dolu hayatını simgeler. Yazar, Rus İmparatorluğu döneminde başlayan ve Azerbaycan Halk Cumhuriyeti sırasında edebî kariyerine devam eden Dai'nin, Sovyet rejimi altında baskılara maruz kalmasını, 1923 yılında tutuklanmasını ve 13 yıl boyunca baskı ve zulme uğradığını anlatıyor. Dai, Sovyet rejimi tarafından sürgüne gönderilmiş ve hayatının sonunu uzak diyarlarda yaşamıştır.

Abdül Rehman Dai, Azərbaycan'ın bağımsızlık mücadelesi ve millî ruhunun önemli bir şairiydi. Halk Cumhuriyeti döneminde yayınladığı şiir ve kitaplarıyla tanınmıştır. Ancak Sovyet rejimi onu susturmak ve siyasi faaliyetlerinden ötürü cezalandırmak için baskı altına almıştır. Dai, halk edebiyatına, folklor ve edebî faaliyetlere derin bir ilgi duymuş ve bu alanda önemli eserler vermiştir.

Metinde, Dai'nin ailesi, eğitimi ve edebî kariyerine dair detaylar veriliyor. Bakü yakınlarındaki Bülbül kasabasında doğan Dai, genç yaşta edebî çalışmalara başlamış, "Besiret" gazetesi ve "Mekteb" matbaasında çalışmıştır. 1917 yılında yayımlanan "Reşimli Seyyah" adlı ilk kitabı ona büyük başarı getirmiştir.

Abdül Rehman Dai, Azərbaycan Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasını büyük sevinçle karşılamış ve bağımsızlık duygularını şiirlerinde yansıtmıştır. Bu dönemde üç kitabı yayımlanmıştır. Ancak Sovyet rejimi, bağımsızlık düşüncelerini ve millî şiirlerini bastırmak için onu ve birçok diğer aydını baskı altına almış, sürgün ve hapis cezaları vermiştir.

Metin, Dai'nin komünist baskılarına maruz kalması, hapishanedeki yaşamı ve ailesinin onun serbest bırakılması için yaptığı çabaları detaylandırıyor. Ancak tüm bu çabalar sonuçsuz kalmış ve Dai, 1937'de Sovyet rejiminin kurbanı olarak hayatını kaybetmiştir. Dai'nin edebî mirası, uzun yıllar boyunca yeterince incelenmemiş ve baskılar altında kalmış olsa da, Azərbaycan bağımsızlık şiirine ve millî düşünceye katkıları büyüktür.

Edebî Tenkit

Paşayev, G. (2015). Hüseyin kürdoğlunun poetik dünyası. *Azerbaycan*. Nisan, 174-183.

Hüseyin Kürdoğlu, doğuştan gelen bir yetenekle şair olarak bilinir ve Azərbaycan edebiyatında önemli bir yer edinir. Şair, edebî yolculuğuna küçük yaşlardan başlayarak ilk şiirlerini lise döneminde yerel gazetelerde yayımlar. Onun için şiir, hayatın anlamını, duygularını ve düşüncelerini ifade etmenin en doğal yolu olur.

Kürdoğlu'nun şiirleri, halk edebiyatının derin izlerini taşır ve Azerbaycan'ın köklü kültürünü yansıtır.

Edebî kariyerinde, Bakü Devlet Üniversitesi'nde eğitim alırken gelişmeye başlar ve şiirleri halk arasında hızla tanınır. Erken dönem şiirlerinde dağların ve doğanın etkisiyle şekillenen saf ve samimi duygular öne çıkar. Özellikle, dağlar ve doğa teması onun şiirlerinde sıkça karşılaşılan bir unsur olur ve bu hem kişisel hem de edebî kimliğini oluşturur.

Büyük şairler tarafından da tanınan ve takdir edilen Kürdoğlu, Behtiyar Vahabzade gibi ünlü Azerbaycan şairleri tarafından desteklenir. Önerilen "Kürdoğlu" mahlasını kullanmaya başlar. Ancak, bu takma ad, ilerleyen yıllarda bazı edebî çevrelerde tartışmalara yol açar.

1956 yılında yazdığı ve ünlü şarkıcı Gulu Esgerov tarafından seslendirilen şiirleri, onun yeteneğini geniş kitlelere duyurur. Şiirlerinde aşk, vatan sevgisi, doğa ve insan ilişkileri üzerine derin anlamlar bulmak mümkündür.

Kürdoğlu'nun edebî mirası, özellikle dörtlükler ve bayatılar ile doludur. Bu geleneksel Azerbaycan şiir formları, onun halk edebiyatına olan bağlılığını gösterir. "Gaya çiçekleri" adlı eseri, dörtlük yazımındaki ustalığını sergiler. Bu eserdeki dörtlükler, derin anlamlar ve sanatsal buluşlarla doludur. Şair, klasik şiir biçimlerini yeni düşüncelerle harmanlayarak edebiyat dünyasına katkıda bulunur.

Onun şiirlerinde Fuzuli, Nesimi ve diğer büyük Azerbaycan şairlerinin etkilerini görmek mümkündür. Şair, klasik edebî formları modern dünya ile buluşturur ve halkın duygularını, sıkıntılarını ve umutlarını dile getirir.

Hüseyin Kürdoğlu'nun şiir dünyası, sadece Azerbaycan edebiyatıyla sınırlı kalmayıp Türk dünyasının ortak kültür mirasına da katkı sunar. Şiirlerinde Azerbaycan'ın güzelliklerini, vatan sevgisini ve halkın içten duygularını en yalın haliyle ifade eder. Onun şiirleri, Azerbaycan halkının tarihi, kültürü ve yaşamışlıklarıyla derin bir bağ kurar ve bu bağ, onun edebî mirasının ölümsüzlüğünü sağlar.

Babayeva, E. (2015). İztirab çeken ruhun dramı. *Azerbaycan*. Nisan, 184- 187.

Necip Fazıl Kısakürek, insan ruhunun derinliklerine inen ve bu derinlikleri sanatsal bir incelikle ifade eden büyük bir sanatçıdır. Onun edebî arayışları sayesinde modern Türk şiiri ve dram sanatında yeni bir yükseliş dönemi başlamıştır. Necip Fazıl, düşünce dünyasında büyük dönüşümler yaşayan, çok yönlü bir sanatçı olarak tanınır. Onun eserleri, derin felsefi ve tasavvufi birikimleri yansıtır ve okurlarına metafizik sorular sormaya cesaret eder.

1904 yılında İstanbul'da doğan Necip Fazıl, edebiyat ve düşünce dünyasında derin izler bırakır. Eğitim hayatına İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde başlar, ancak 1924 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi almak için Paris'e gider. Burada Batı'nın materyalist yaşam tarzı ve bohem hayatı ile tanışır. Ancak içsel arayışları sonucunda tasavvufa yönelir ve bu dönüşüm, onun edebî ve düşünsel kariyerinde önemli bir dönüm noktası olur.

Necip Fazıl'ın dramatik yazımında en önemli eserlerinden biri, "Bir Adam Yaratmak"tır. Bu eser, insan ruhunun ızdırablarını ve varoluşsal sıkıntılarını derinlemesine ele alır. Eserde, dramatik kahraman Hüsrev'in içsel çatışmaları ve ölüm korkusu üzerinden insanın kaderi, yaratılışı ve ölümle yüzleşmesi gibi temel metafizik konular işlenir.

"Bir Adam Yaratmak"ta, Hüsrev adlı bir yazarın trajik hayatı anlatılır. Hüsrev, kendi yazdığı "Ölüm Korkusu" adlı eserinde, ölüm ve varoluş üzerine derin düşüncelerle doludur. Kendi eserinde, ölümden kaçmaya çalışan ama sonunda ölümün pençesinden kurtulamayan bir karakter yaratır. Ancak Hüsrev'in yazdığı karakter, onun kendi içsel çatışmalarını yansıtır. Hüsrev, yazdığı eserin karakteriyle özdeşleşir ve kendi ruhunun derinliklerinde kaybolur. Bu özdeşleşme, onun iç dünyasında büyük bir fırtına koparır ve kendisini bir çıkmazın içinde bulur.

Eser, Necip Fazıl'ın tasavvufi ve felsefi düşüncelerini yansıtan bir şaheser olarak değerlendirilir. Hüsrev'in yaşadığı içsel bunalımlar, aslında insanın varoluşsal

kaygılarına ve ölüm karşısındaki çaresizliğine bir göndermedir. Necip Fazıl, bu eserinde insanın kaderi, özgürlüğü ve yaratıcısı ile olan ilişkisini sorgular. Hüsrev, insanın kendi kaderini değiştiremeyeceğini, ancak Allah'ın mutlak kudretinin her şeyin üstünde olduğunu anlar.

"Bir Adam Yaratmak", aynı zamanda ölüm korkusu, kader ve insanın yaratılışındaki sırları derinlemesine işler. Eserin sonunda Hüsrev'in yaşadığı büyük içsel dönüşüm, onun metafizik bir aydınlanmaya ulaşmasına yol açar. Bu noktada Necip Fazıl, insanın kendi acizliği ve Tanrı'nın mutlak gücü karşısındaki duruşunu ortaya koyar.

Sonuç olarak Necip Fazıl Kısakürek'in "Bir Adam Yaratmak" eseri, insan ruhunun ıstıraplarını, varoluşsal sancılarını ve metafizik sorularını en etkileyici şekilde işler. Bu eser, sadece bir insanın değil, aynı zamanda Necip Fazıl'ın kendi içsel arayışlarının ve ruhsal dönüşümünün bir yansımasıdır. İstirap çeken ruhun dramı, bu eserin her sayfasında derin bir şekilde hissedilir.

Edebî tenkit

Cahangir, E. (2015). Mahmud Kaşgarlı'nın "Divani-luğat it Türk" eserindeki şairler hansı veznededir?. *Azerbaycan*. Mayıs, 174- 184.

Bu edebî tenkit metni, Mahmud Kaşgarlı'nın "Divanü Lügati't-Türk" eserindeki şairlerin vezni üzerine yapılan edebî bir değerlendirmeyi amaçlar. Metin, bu şairlerin genel olarak Türk şiirinin millî vezni olan hece ölçüsü ile yazıldığını belirtir, ayrıca 7-8 ve 10-11 heceli yapıların kullanıldığını vurgular.

Metinde şairlerin aruz vezninde olup olmadığına dair farklı yaklaşımlar olduğu ifade edilir; bazı araştırmacılar aruz veznini savunsa da, şairlerin dil özellikleri ve vezin yapısının daha çok hece ölçüsüne dayandığı belirtilir. Mahmud Kaşgarlı'nın amacının Türk dilini ve kültürünü Arap-İslam dünyasına tanıtmak olduğu, bu yüzden şairlerin bu kültürel geçiş sürecinde önemli bir rol oynadığı dile getirilir.

Özetle, metin, Kaşgarlı'nın "Divan"ındaki şiirlerin hece ölçüsüne uygun olduğunu, bu yapının da Türk edebiyatının özgünlüğünü koruma ve tanıtmaya işlevi gördüğünü ortaya koyar.

Edebî tenkit

Akimova, E. (2015). “Körpüde ümid” romanı hakkında düşünceler. *Azerbaycan*. Mayıs, 185- 187.

Natig Memmedli'nin "Körpüde ümid" romanı çağdaş Azerbaycan romanının modern ve postmodern eğilimlerini yansıtır. Romanda retrospektif bir bakış açısı ve farklı zaman dilimlerinin bir araya getirilmesiyle derin bir anlatı oluşur. Yazar, geleneksel yapının dışında kalarak Batı edebiyatına ve çağdaş Türk romanına yakın bir poetik yaklaşım sergiler.

Roman, iki ana anlatı hattı üzerinden ilerler: Biri günümüz Ümidgovan köyü ve buradaki Pir'e dayanan insanlar, diğeri ise geçmiş zamanların derinliklerine sembolik olarak işler. Pir, romanın önemli bir arketipi olarak insanların geçmişte saklı kalmış duygularını açığa çıkaran bir mekân olarak öne çıkar. Pir, kutsal bir mekân olmanın yanı sıra, içsel yansıma ve arınma alanı olarak da kendini gösterir.

Yazar, bireylerin iç dünyasını ve toplumsal yapının manevi çöküşünü etkileyici bir şekilde anlatır. Romanda, mitlerin etkisiyle yeni bir mit yaratılması konusu eleştiriler içerir; Pir'in, insanların arayışlarını manevi bir lider olarak yönlendirmesi, ana karakter Ümid'in düşüncelerini ve hayata dair derin farkındalıklarını keşfetmesine neden olur. Romanın ana mesajı, insanın geçmişle yüzleşmeden ve manevi bir uyanış yaşamadan yeni bir dünyaya adım atamayacağını ifade eder.

Roman, çağdaş toplumun manevi eksikliklerini, geçmişle olan kopukluğunu ve bireysel değerlerin kaybını işler. Sosyal adalet, özgürlük anlayışları ve insanın manevi arayışları gibi evrensel konuları ele alır. Yazar, millî kimlik ve arayış temasını güçlü semboller ve karakterlerle işlerken geleneksel mitoloji ile modern yaşam arasındaki çatışmayı derinlemesine ele alır.

Helilova, A. (2015). Ferman Kerimzadenin “Çaldıran Döyüşü” romanında dastanın tertekst kimi. *Azerbaycan*. Haziran, 174- 181.

Metin, Azerbaycan edebiyatında tarihî roman ve halk edebiyatı arasındaki ilişkiyi, özellikle Ferman Kerimzade’nin “Hudaferin körpüsü” adlı iki bölümlük eserinin ikinci bölümü olan “Çaldıran döyüşü” romanı çerçevesinde ele alır. Bu roman, XV. ve XVI. yüzyıl Azerbaycan tarihini, Safevi Devleti’nin kurucusu Şah İsmayıl Hatai ve dönemin kültürel, siyasi, düşünsel dinamikleri üzerinden inceler. Yazarın amacı, yalnızca tarihî olayları aktarmak değil, bu dönemdeki edebî-kültürel mirası yeniden yorumlayarak zengin bir anlatı kurmaktır.

Metin, tarihsel romanın Azerbaycan’ın sözlü edebiyat ürünleriyle, özellikle de aşk ve kahramanlık temalarını işleyen halk destanları ile ilişkiye geçmesini mercek altına alır. Bu noktada, “Gurbani” adlı aşk destanına yapılan göndermeler önemli bir yer tutar. “Gurbani” destanı, dönemin tasavvufi, felsefi ve manevi atmosferini yansıtan bir halk anlatısıdır. Yazar Ferman Kerimzade, “Çaldıran döyüşü” romanında bu destanı doğrudan almamış, ancak romandaki bazı bölümler, karakterler ve olay akışında destanın ruhunu, yapısını, sembollerini ve ana izleklerini kendi üslubuyla yeniden canlandırmıştır. Bu sayede roman ile destan arasında bir “intertekstüel” (metinler arası) bağ kurulur.

Sonuç olarak metin bize “Çaldıran döyüşü” romanının, “Gurbani” destanını bir intertekst olarak kullanarak Azerbaycan’ın tarihi, edebî, manevi ve kültürel değerlerini bütüncül bir anlayışla nasıl yeniden canlandırıldığını anlatır. Bu yaklaşım, edebiyata ve tarihe insancıl, canlı ve zengin bir perspektiften bakmamıza imkân verir. Yazarın yaptığı, geçmişin ruhunu, halkın hafızasını ve tasavvufun derinliğini tarihsel roman kurgusuyla harmanlayarak okura hem estetik hem de anlamlı bir deneyim sunmaktır.

Salamoğlu, T. (2015). Romanın, yohsa tengidi mühakimenin yohsulluğu?. *Azerbaycan*. Temmuz, 168- 177.

Metin, Azerbaycan romanı ve eleştiri geleneği üzerine detaylı bir değerlendirme sunar. Sovyet döneminden günümüze kadar Azerbaycan edebiyatının gelişimini, roman türünün niteliklerini ve bu türün eleştiri yazınındaki yerini ele alır. Azerbaycan romanı, "popülerlik" ve "entelektüellik" kavramları çerçevesinde tartışılırken yazarların ulusal kimlik ve evrensel değerler arasında nasıl bir denge kurduğu gibi önemli meseleler üzerinde durulur. Aynı zamanda, ideolojik çerçevenin dönemin edebî eserlerini nasıl etkilediğini ve bazı eserlerin yanlış anlaşılmasına veya dar bir çerçevede değerlendirilmesine yol açtığını vurgular.

Metin, Sovyet dönemi ve sonrası Azerbaycan romanlarının bireyin toplumla çatışmasını, sosyal adaletsizlikleri ve siyasi sistemin birey üzerindeki etkilerini sıklıkla ele aldığını gösterir. Örneğin, İsa Muğanna'nın "Yanar ürek" adlı eseri, kolhoz (çiftçilerden oluşan, sosyalist tarzda üretim birliği.) yaşamını ve bireylerin sosyal adaletsizlik karşısındaki mücadelelerini işler. Bu eser, siyasi sistemin birey üzerindeki baskılarını eleştirirken bireyin bu baskılara karşı direnişini de derinlemesine ele alır. Romanda, bireyin aşkı ile toplumsal çatışmalar arasında bir bağ kurulur ve eserin içeriği hem bireysel hem de toplumsal anlamda güçlü bir mesaj verir.

Metin, popülerlik ile entelektüellik arasında kurulan dengenin önemine dikkat çeker. Azerbaycan romanlarının bazı örnekleri popüler hikâyeler gibi algılansa da, aslında derin felsefi ve toplumsal anlamlar barındırır. Özellikle "Yanar ürek" gibi eserler hem duygusal hem de düşünsel boyutlarıyla okuyucuyu etkiler. Bu tür eserler, sadece bireyin iç dünyasını değil, aynı zamanda toplumun genel sorunlarını da yansıtarak edebiyatın güçlü bir aracı hâline gelir.

İsa Muğanna'nın "Dan ulduzu" adlı eseri üzerinden, yazarın yaratıcı süreci değerlendirilir. Bu eser, geleneksel yaşam tarzı ile otoriter yönetim arasındaki çatışmayı işler ve bu çatışmayı edebî bir dille okuyucuya sunar. Yazar, dönemin toplumsal gerçeklerini ve değişen değerlerini detaylı bir şekilde aktarır. Ancak bu

eser, aynı zamanda dönemin ideolojik çerçevesi içinde yazılır ve bu durum, eser üzerindeki algıyı etkiler. Yazar, eserinde birey ve topluluk arasındaki dinamikleri ele alır ve toplumsal değişimin insan üzerindeki etkilerini gösterir.

Metin, Sovyet ideolojisinin edebiyat üzerindeki etkisini de tartışır. Sovyetler Birliği, edebiyatı bir propaganda aracı olarak kullanmayı amaçlarken yazarların bu çerçeve içinde özgün eserler yaratma çabası dikkat çeker. Bu durum, Azerbaycan edebiyatında birey, toplum ve tarih temalarının yoğun şekilde işlenmesine yol açar. Ancak, bu süreçte bazı eserlerin yüzeysel bir şekilde değerlendirilmesi veya dar bir ideolojik bakış açısıyla ele alınması, edebî nitelikleri zayıflatır.

Eleştiri geleneği üzerinde duran metin, Azerbaycan romanlarının bazı eleştirmenler tarafından yüzeysel ve önyargılı bir şekilde değerlendirildiğini belirtir. Eleştirmenler, romanların ulusal kimlikten uzaklaştığını veya küresel ölçekte yeterince değer taşımadığını savunurken aslında eserlerin derinliğini anlamakta başarısız kalır. Metin, eleştirinin daha dengeli ve bilimsel bir temele oturması gerektiğini savunur. Azerbaycan romanlarının dünya edebiyatıyla nasıl rekabet edebileceği ve millî değerlerle evrensel değerler arasında nasıl bir köprü kurabileceği tartışılır.

Sonuç olarak metin, Azerbaycan romanının sadece ulusal bir edebiyat ürünü olmadığını, aynı zamanda evrensel değerler ve felsefi derinlik açısından da önemli bir yere sahip olduğunu gösterir. Azerbaycan romanlarının tematik zenginliği ve edebî yenilikleri, modern edebiyatta güçlü bir yer edinir. Yazarlar, birey, toplum ve tarih arasındaki ilişkiyi geniş bir perspektiften ele alırken okuyucuların da bu eserler aracılığıyla kendilerini ve geçmişlerini anlamalarını sağlar. Metin, eleştirilerin daha derinlemesine ve objektif bir yaklaşımla yapılmasının edebiyatın gelişimi için şart olduğunu vurgular.

Edebî tenkit

Akimova, E. (2015). Aydınlığa doğru. *Azerbaycan*. Temmuz, 178- 189.

Metin, 2014 yılına ait Azerbaycan şiirlerini, özellikle de epik şiir türündeki eserleri ele alır. Şairlerin lirik anlatıyı sıkça tercih ettikleri, ancak epik bir derinlik ve genişlik

yaratma çabalarının sınırlı kaldığı belirtilir. Bu şiirlerin temel temaları arasında Karabağ meselesi, vatan sevgisi, tarih bilinci ve millî değerler yer alır. Şairlerin, geçmişle bağ kurarak ulusal kimlik arayışına katkıda bulunmayı amaçladıkları görülür. Ancak, zaman zaman tekrara düştüğü ve yüzeysel anlatımların, şiirlerin etkisini azalttığı ifade edilir.

Zelimhan Yagub'un "Ün" adlı eseri, İsa Hüseyinov'un hayatını ve eserlerini ele alırken lirik ve manevi bir bakış açısıyla yazarın düşünce dünyasını anlamaya çalışır. Vagif Behmenli'nin "Azerbaycan Tarihi Kitabı" ise tarih yazımındaki eksiklikleri eleştirir ve geçmişin doğru bir şekilde aktarılmasının önemine vurgu yapar. Şair, halkın tarihini anlamaya çalışırken aynı zamanda geçmişteki hataların millî hafızaya etkisini sorgular. Bu eser hem geçmişle yüzleşmeyi hem de geleceğe yönelik bir bakış açısı geliştirmeyi hedefler.

Metin, genel olarak şairlerin halkın hafızasını ve kimlik bilincini diri tutma çabalarını ele alır. Bazı şiirlerde kullanılan semboller, nostalji ve geçmişle bağ kurma çabaları dikkat çeker. Ancak, şairlerin bazı eserlerinde lirik anlatının ötesine geçemediği ve epik bir derinliğe ulaşamadığına da değinilir.

Sonuç olarak bu şiirlerin millî kimlik, vatan sevgisi ve tarih bilincine yaptığı katkılar vurgulanır. Tüm eksikliklerine rağmen, bu eserlerin Azerbaycan edebiyatında ve toplumsal hafızada önemli bir yer tuttuğu ifade edilir. Şairlerin çabalarının, halkın geçmişle yüzleşmesine ve geleceğe daha bilinçli bir şekilde bakmasına katkı sağladığı düşünülür.

Edebî tenkit

Memmedli, P. (2015). Cenubi Azerbaycanda edebî proses. *Azerbaycan*. Ağustos, 165- 176.

Güney Azerbaycan'daki çağdaş edebiyat, 1979 İran Devrimi'nden sonra oluşan umut dalgasının kısa sürede sönmesine karşın, günümüzde çok yönlü bir gelişim süreci yaşıyor. Siyasi baskı, dil engeli ve yeterli sayıdaki yayın organının bulunmaması gibi etkenlere rağmen, yazarlar ve şairler internetin sunduğu yeni imkânlar sayesinde

özgün eserler vermeye devam ediyorlar. Bu ortamda şair ve yazarlar hem İran'daki mevcut rejimin dayattığı sınırlamaları aşmaya hem de ana dillerini korumaya çalışıyorlar.

1979 Devrimi'nden sonra beklenen kültürel özgürlük gerçekleşmeyince millî kimlik ve ana dil mücadelesi daha belirgin bir hâle geldi. Kuzey Azerbaycan'ın (Azerbaycan Cumhuriyeti) bağımsızlığını kazanması ve dünya siyasetinde görünür olması, Güney'deki aydınlara yeni bir motivasyon verdi. İki tarafın (Kuzey ve Güney) edebî ilişkileri, ortak bir “Azerbaycan edebiyatı” fikrini canlandırdı. Özellikle şiir alanında, konular ve üslup bakımından birbirine benzeyen eserler ortaya çıktı.

Güney'de uzun yıllar yayınevlerinin azlığı, basın organlarının kısıtlı çalışması, ana dilin resmî statüden yoksun olması gibi nedenlerle belli başlı toplu yayınlar ya çıkamadı ya da çok sınırlı kaldı. Buna rağmen 1990'lardan sonra internetin yaygınlaşmasıyla birçok edebî portal ve sosyal medya oluşumu meydana geldi. Yazarlar, şiir ve hikâyelerini bu platformlarda paylaştılar; yeni kuşak, böylece birbirleriyle ve dünya edebiyatıyla etkileşime girmeyi başardı.

Güney Azerbaycan'da şiir her zaman için önde gelen tür oldu. Özellikle “ana dili” ve “vatan” konuları, çağdaş şairlerin en temel manada işlediği temalar arasında yer aldı. Direniş edebiyatı, Urmu Gölü'nün kuruması ve kimlik mücadelesi gibi toplumsal meseleler, şiire derinlik ve bütünleyici bir duygu kattı. 1970'lerden 1980'lere geçişte ise Şehriyar, G. Hüseyin Saidi, Oktay, Bulud Karaçurlu (Seşend) gibi isimlerin bıraktığı miras belirleyici oldu. Onların eserleri, bugünkü Güney Azerbaycan şiirine ve modern edebî anlayışa temel teşkil etti.

Son yıllarda genç yazar ve şairler, modernizm ve postmodernizm akımlarından etkilenecek geleneksel kalıpları kırma arayışına girdiler. Yabancı dillerden (özellikle İngilizce, Almanca, Fransızca) yaptıkları çeviriler ve Batı edebiyatından ilhamla avangart şiir ve nesir türlerini denediler. İnternet ortamında gelişen “flash fiction” (kısa ve yoğun öykü) veya “kibriti hekaye” türü, kısıtlı imkânlar ve sansür baskısı yüzünden içeriklerini az cümlede ifade etme ihtiyacının bir sonucuna benziyor. Pek

çok yazar, farklı şive ve üsluplarla yazsa da ortak gayeleri, ana dili zenginleştirmek ve uluslararası edebî hareketlerle uyumlu eserler vermek oldu.

Nesir (özellikle roman ve hikâye) şiire kıyasla zayıf bir başlangıç yapsa da son dönemde canlanıyor. İnternet ve elektronik dergilerin etkisiyle kısa öykü, anı, deneme ve roman türlerinde eserler yayımlayan yeni yazarlar, Güney Azerbaycan'ın toplumsal ve siyasal meselelerini bütün açıklığıyla gündeme taşıyorlar. Bazıları millî kimlik arayışını öne çıkarırken bazıları çağdaş edebiyattaki postmodern eğilimlere yöneliyor. Her iki durumda da hedef, ana dile ve kültüre sahip çıkmak ve dünyadaki edebî eğilimlere ayak uydurmak olarak öne çıkıyor.

Edebiyatın gelişimini frenleyen başlıca sorun, dilin resmî statüye sahip olmaması ve basın-yayın üzerindeki baskı olarak gösterilebilir. Farklı şive ve söyleyiş biçimleri, ortak bir edebî dil oluşturma çabasını karmaşıktırıyor. Buna karşın, yeni kuşak yazarlar ya Kuzey Azerbaycan Türkçesini ya da ortak Türkçe yaklaşımını benimsemeye çalışıyorlar. Yayınevleri ve dergilerin eksikliği, yazarları daha çok çevrimiçi mecralara yöneltiyor. Bloglar ve elektronik dergiler, Güney Azerbaycan yazarlarının edebî paylaşımları için kayda değer birer sahne hâline gelmiş durumda.

Özetle, Güney Azerbaycan'daki çağdaş edebiyat, siyasal engellere ve sınırlı yayın imkânlarına rağmen canlılığını koruyor. Ana dilde yazma tutkusu, şiir ve öykü türlerinin yoğunluğu ve genç kuşağın dünya akımlarından esinlenmesi gibi faktörler bir araya gelerek çok yönlü ve dinamik bir edebiyat ortaya çıkarıyor. Direniş, kimlik, özgürlük ve modern yaşam temaları, eserlerin ana omurgasını belirliyor. Böylece Güney Azerbaycan'da edebiyat, pek çok zorlukla yüzleşse de geleceğe dair önemli bir umut kaynağı olmaya devam ediyor.

Edebî tenkit

Helilova, A. (2015). Uşag folkloru: problemler, mülahizeler. *Azerbaycan*. Ağustos, 177- 182.

Metin, çocuk folkloru ve çağdaş çocuk edebiyatı arasındaki ilişkiyi ayrıntılı biçimde inceler. Öncelikle çocuk folklorunun (ninni, tekerleme, masal, bilmece, oyun vb.)

günümüzde yeni örnekler üretmeyişi, bunun yerine var olan folklorik zenginliğin korunup derlenmesi gerektiğini vurgular. İnternet çağı ve yaşam tarzının değişmesi, sözlü kültürün yeni kuşaklarda yeniden oluşmasını zorlaştırır.

Metin, yayıncılık örneklerine de değinir. Büyük ebatlı veya yaşa uygun olmayan illüstrasyonlara sahip çocuk kitaplarının çocuk psikolojisine ters düştüğünü söyler. Bu sebeple geleneksel folklor malzemesi, çocuğun anlayabileceği ve ilgi duyabileceği biçimde düzenlenmelidir. Aynı zamanda millî kimliği ve kültürel unsurları doğru yansıtan görsel öğelerin önemi de vurgulanır.

Televizyon ve internet gibi görsel-işitsel ortamların çocuklar üzerinde güçlü bir etkisi olduğu hatırlatılır. Bu nedenle folklorik kaynakların, özellikle Dede Korkut gibi temel eserlerin, çocuklara yönelik animasyon veya film uyarlamalarının yapılması önerilir. Yabancı yapımların yoğun olduğu ortamda kendi kültürümüzün değerlerini aktaran içeriklerin eksikliği eleştirilir.

Yazıda çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarının folklordan nasıl yararlanabileceğine dair örnekler verilir. Halk anlatılarının temaları, masalsı kurgular veya karakterleri, modern eserlere aktarıldığında çocukların hayal gücü ve millî kimlik bilinci gelişir. Ancak bu aktarımın yüzeysel değil, derinlemesine ve özenli yapılması gerektiği söylenir.

Sonuç olarak çocuk folkloru büyük bir değer taşır. Yeni neslin dil ve kimlik bilincini şekillendirmek için bu folklorik unsurların doğru bir yöntemle derlenip sunulması önemlidir. Hem basılı hem de görsel-işitsel mecralarda çocuk folklorunun daha etkili yer alması, millî kültürün korunmasına ve çocukların sağlıklı gelişimine katkı sağlar.

Edebî tenkit

Geribli, A. (2015). Nöhve ve ya janrın göz yaşları. *Azerbaycan*. Ağustos, 183- 185.

Bu metin, “nüvşe” adlı bir mersiye geleneğinin Azerbaycan edebiyatında nasıl şekillendiğini ve özellikle Kerbela şehitlerine ağlama kültürünün hangi temeller üzerine kurulduğunu anlatır. Öncelikle Fuzuli’nin “Hedigetüs-süeda” adlı eserindeki

ifadelerden yola çıkarak şehitlere, özellikle Kerbela şehitlerine gözyaşı dökme (matem) geleneğinin Adem'den bu yana insanlık tarihinde önemli bir ibadet ve hürmet biçimi olduğunu gösterir.

Metin, Kerbela şehitlerinin diğer tüm şehitlerden “üstün” görüldüğüne, halkın onlar için “nüvşe” (gözyaşı veya mersiye) adıyla bilinen bir yas pratiği geliştirdiğine değinir. Bu yas, sadece duygusal bir tepki olmakla kalmaz, aynı zamanda derin bir poetik form ve kendine özgü bir üslup yaratır. Metne göre, Azerbaycan teriget (manevi yönelimli) şiirinde Kerbela şehitlerine ağlama âdeti, Orta Çağ Şark edebiyatındaki mersiye geleneği ile eski Türk ağı-yuğlama unsurlarının birleşmesinden doğar.

Fuzuli'nin “Hedigetüs-süeda”sı, Kerbela şehitlerinin kutsal addedilen toprağına ve onların uğruna dökülen gözyaşının değerine işaret eder. Metinde Hz. Adem ve Havva öyküsü üzerinden, ağlamanın insanın ilahi merhamete erişmesini sağladığına dair bir mistik vurgu yapılır. Fuzuli, Kerbela şehitlerine gözyaşı dökmeyi manevi bir görev veya ibadet sayar ve bunu Adem'e kadar uzanan bir gelenek şeklinde sunar. Metin, Fuzuli'nin sözlerine atıfta bulunarak Kerbela şehitleri için ağlamanın hem dinî hem de estetik bir boyutu olduğunu vurgular.

Daha sonra metin, XVI. ve XVII. yüzyıllarda Kerbela şehitleriyle ilgili bazı şiirlerin yazıldığını ama sürdürülebilir bir gelenek oluşturacak kadar yoğun olmadığını belirtir. Asıl güçlü damar, XIX. yüzyılda Azerbaycan mersiye şiirinde ortaya çıkar. O dönemde “Nöhve yazmak” ve “Kerbela şehitleri için gözyaşı dökmek”, şairlerce manevi bir borç olarak görülür. Bu yıllarda mersiye türünün kendine özgü konu, dil ve üslup özellikleri iyice belirginleşir. Yazar, dönemin şairlerinden Gumri, Raci, Abdulla bey Asi, Serraf gibi isimlerin Kerbela için yazdıkları şiirleri örnek gösterir. Bu şiirlerde Arap-Fars yazılı geleneğinin tesirini, aynı zamanda eski Türk ağı geleneğinin izlerini görmek mümkündür.

Metinde Fuzuli'nin Kerbela şehitlerine adanmış anıt eseri “Hedigetüs-süeda” için “nüvşe”nin tam anlamıyla yerleşik bir tür olmadığını, ancak Fuzuli'nin Kerbela şehitlerine ağlama pratiğini daha sistemli bir hâle getirdiğini anlatır. Fuzuli'den sonra

XIX. yüzyılda, dil ve üslup açısından olgunlaşmış bir “nüvşe” (mersiye) geleneği ortaya çıkar. Bu gelenek içinde şairler, Hz. Hüseyin ve diğer Kerbela şehitlerine gözyaşı dökmeyi edebî bir türün merkezine yerleştirir.

Metnin nihai vardığı sonuç, XIX. yüzyıl Azerbaycan tariğet (mersiye) şiirinde ‘nöhve’nin formu, içerik özellikleri, kelime kadrosu ve üslubuyla ayrı bir tür hâline geldiğidir. Bu tür, Kerbela şehitlerini anmayı ve onlar için gözyaşı dökmeyi kutsal bir görev olarak benimser. Hem Fuzuli hem de onu takip eden dönemin şairleri için Kerbela şehitlerine ağlamak, Adem’den bu yana gelen manevi bir rota ve aynı zamanda güçlü bir şiirsel ifade alanıdır.

Edebî tenkit

Mirzeyeva, L. (2015). Giymetli edebî inci. *Azerbaycan*. Ağustos, 186- 189.

Kerim Meşruteçi Sönmez, Güney Azerbaycan’ın tanınmış şair, yazar, dilci, tercüman ve eleştirmenlerinden biridir. Eserleri arasında “İsanın son şamı” adlı uzun şiir (poema) dikkat çeker ve ona büyük bir şöhret kazandırır. Bu şiir, bir yandan Miyana şehrinde basit bir sebeple bir adamın kırbaçlanmasını, diğer yandan Leonardo da Vinci’nin “Son Akşam Yemeği” (İsa’nın son şamı) tablosu üzerinden insanın hem yüceliğini hem de çöküşünü anlatır.

Şiirde ilk sahnede, bir yudum içki içtiği gerekçesiyle zalimce cezalandırılan bir adamın acısı vurgulanır. İçkinin “haram” ilan edilmesiyle din adına şiddet uygulayan bir anlayış, çocuğu önünde babayı kırbaçlar. Metin, bunu toplumsal ve dinî baskıların çarpık bir yansıması olarak ele alır. Ardından şair, Leonardo da Vinci’nin “Son Akşam Yemeği” tablosunu örnek göstererek iyilik ve kötülüğün bazen aynı insan üzerinde nasıl şekillendiğini dile getirir. Da Vinci, İsa Peygamber’in yüzünü çizmek için nur dolu, temiz yürekli bir genç bulur ve onun suretini tuvale yansıtır. Aradan yıllar geçer; Judas’ı resmetmek istediğinde, yine aynı genci karşısında bulur ama bu kez nefret, acı ve kötülükle dolu biridir. Aynı kişinin hem “İsa” hem de “Judas” olabilmesi, toplumsal koşulların insan karakterini nasıl biçimlendirdiğini vurgular.

Şiirdeki temel fikir, dinin veya herhangi bir ideolojinin baskıcı yöntemlerle insanları ezmesi, onları suça veya çaresizliğe sürüklemesi üzerinedir. Şair, kamçılamamanın asla bir terbiye yöntemi olamayacağını, gerçek aydınlanmanın iyiliğe dair küçük bir ışığa bile ihtiyaç duyduğunu vurgular. Da Vinci'nin tablosu, geçmiş bir hikâyeye değil, günümüzde de geçerli olan çelişkilere ve insanın iyi-kötü ikileminde savrulmasına atıfta bulunur.

“İsanın son şamı” şiiri, Güney Azerbaycan ve Kuzey Azerbaycan’da geniş ilgi görür. Hem basit ve anlaşılır dil kullanımı hem de güçlü manevi mesajı sayesinde farklı çevrelerden okuyuculara ulaşır. Eser, zorbaca dinî uygulamaları, fanatizmi, bilim ve kültüre yönelik düşmanlığı kıyasıya eleştirir. Aynı zamanda “karanlığa karşı bir ışık” metaforuyla umudun ve dürüstlüğün önemini hatırlatır.

Sonuçta “İsanın son şamı”, Kerim Meşruteçi Sönmez’in sadece bir şiiri olmaktan öte, Azerbaycan şiirinin değerli bir örneğidir. Eleştirmenler ve edebiyatçılar bu şiiri, millî ve evrensel boyutta önemli bir sanat eseri olarak görür. İnsanlık tarihinden alınan derslerle çağdaş sorunları harmanlayan eser, din adına yapılan yanlışların toplumu nasıl çökerttiğini çarpıcı örneklerle gösterir ve ufak bir ışığın bile karanlığı gidermeye yeterli olacağını vurgular.

Edebî tenkit

Rüstemli, A. (2015). Tacik millî metbuatının Azerbaycanlı banisi. *Azerbaycan*. Eylül, 190- 197.

Mirze Celal Yusifzade, Azerbaycan ve Tacikistan’ın kültürel, edebî ve matbuat tarihinde derin izler bırakmış, her iki halkın tarihine önemli katkılarda bulunmuş çok yönlü bir aydındır. 1859 yılında Karabağ’ın Şuşa şehrinde dünyaya gelen Yusifzade, zengin bir ilim ve kültür ortamında yetişmiştir. Babası Ahund Hacı Mirza Elekber Ağa, dönemin tanınmış bir eğitimcisi, âlim ve hayırsever bir şahsiyeti olarak oğlunun gelişimine büyük katkılar sağlamıştır. İlk eğitimini babasından alan Yusifzade, bu süreçte Arapça, Farsça ve Türkçe gibi dillerde derin bir bilgi birikimi edinmiş, daha sonra bu dillerde eserler verebilecek seviyeye ulaşmıştır.

Mirza Celal, daha ileri eğitimini tamamlamak için İran'ın Kirman şehrine gitmiş ve burada 10 yıl boyunca dinî ve dünyevi ilimler üzerinde çalışmıştır. Bu süreçte, özellikle edebiyat, matematik, din ve felsefe alanlarında yoğunlaşmış ve çağının ötesinde bir birikime sahip olmuştur. Kirman'da eğitimini tamamladıktan sonra Azerbaycan'a dönerek öğretmenlik yapmaya başlayan Yusifzade, millî eğitimin geliştirilmesi ve halkın bilgiye ulaşması için büyük bir çaba sarf etmiştir. Bu dönemde dinî bilimlerde derinleşmesine rağmen, dünyevi bilimlerin önemine de vurgu yapmış, halk eğitiminin temellerini atmıştır. Anadilde ders kitaplarının bulunmadığı bir dönemde, eğitimdeki eksiklikleri gidermek için önemli adımlar atmıştır.

1884 yılında yayımladığı "Hesab" adlı ders kitabı, Azerbaycan'ın ilk millî ders kitaplarından biri olarak tarihe geçmiştir. Mirza Celal, bu eserle yalnızca matematik öğretimine değil, aynı zamanda anadilinde eğitim materyalleri geliştirme hareketine de öncülük etmiştir. Eğitimdeki bu yenilikçi yaklaşımı, onun bir eğitimci ve reformist olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Ayrıca, dönemin diğer Azerbaycanlı aydınlarıyla birlikte millî bilincin yükselmesi ve halkın aydınlanması için çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazmıştır.

Mirza Celal'in matbuat alanındaki en önemli eserlerinden biri, 1911 yılında Bakü'de yayımlamaya başladığı "Hegigeti-Efkâr" gazetesidir. Bu gazete, siyasi, ekonomik, toplumsal, edebî ve bilimsel konulara yer vermiş, geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmiştir. Demokratik değerleri savunan gazete, halkın eğitime ve bilincine katkı sağlamayı hedeflemiştir. Mirza Celal, bu gazetenin hem kurucusu hem de editörü olarak Azerbaycan matbuatında yeni bir dönemin kapılarını aralamıştır.

1912 yılında Mirza Celal, Tacikistan'da yayımlanacak olan ilk millî gazete "Buharayi- Şerif"i'nin kurucusu ve editörü olarak davet edilmiştir. Tacik toplumunda eğitimin ve kültürel bilincin yayılması için önemli bir adım olan bu gazete, 11 Mart 1912'de ilk sayısını yayımlamıştır. Gazetenin kuruluş sürecinde Azerbaycanlı aydınların yanı sıra, Tacikistan'daki reformcu çevreler de aktif rol oynamıştır. Mirza Celal'in editörlüğü altında, "Buharayi- Şerif" kısa sürede büyük bir etki yaratmış,

Tacik halkının millî bilincinin uyanmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Gazete, sadece Tacikistan’da değil, Kafkasya, Orta Asya ve Volga bölgesinde de geniş bir okuyucu kitlesi edinmiştir.

Tacik halkının millî matbuatının temellerini atan Mirza Celal, “Buharayı- Şerif” gazetesinde 90’dan fazla şiir ve makale yayımlamıştır. Bu eserlerde millî kimlik, eğitim, toplumsal reformlar ve halk bilinci gibi konulara yoğunlaşmıştır. Ancak gazete, dönemin siyasi baskıları ve mali zorlukları nedeniyle 1913 yılında kapanmıştır. Gazetenin kapatılmasının ardından Mirza Celal, tekrar Bakü’ye dönerek Azerbaycan basınında çalışmaya devam etmiş, “Sedayi-Hagg” ve “İgbal” gibi gazetelerde aktif görevler üstlenmiştir.

Mirza Celal’in edebî çalışmaları da oldukça önemlidir. Şair ve mütercim olarak hem Azerbaycan hem de Tacik edebiyatına büyük katkılarda bulunmuştur. Şeyh Nizami Gencevi’nin “Ferhad ve Şirin” adlı eserine dayanan bir opera librettosu yazmış ve bu eser sahnelenmiştir. Ayrıca, Ömer Hayyam’ın rubailerini Türkçeye çevirerek edebiyat dünyasında takdir toplamıştır. Onun eserleri hem edebî derinliği hem de toplumsal mesajlarıyla dikkat çekmiştir.

Mirza Celal Yusifzade’nin yaşamı, edebî ve toplumsal mücadelesi, Azerbaycan ve Tacikistan halkları arasında kültürel bir köprü görevi görmüştür. Onun mirası, yalnızca iki halkın ortak tarihine değil, aynı zamanda Türk ve İslam dünyasına da önemli katkılar sağlamıştır. Tacikistan, millî matbuatının kurucusu olarak Mirza Celal’ı onurlandırmış ve 11 Mart tarihini millî matbuat günü ilan etmiştir. Bu vesileyle, Mirza Celal’in edebî ve toplumsal mirası her iki halk tarafından gururla hatırlanmaktadır.

Bugün Mirza Celal Yusifzade’nin hayatı ve eserleri hem Azerbaycan hem de Tacikistan için birer ilham kaynağı olmaya devam etmektedir. Onun bıraktığı kültürel ve edebî miras, iki milletin ortak değerlerini ve iş birliği potansiyelini ortaya koyan bir köprü olarak önemini korumaktadır.

Edebî tenkit

Tağılar, S. (2015). Herden gülüşün düşür yadıma. *Azerbaycan*. Eylül, 198- 202.

Nigar Refibeyli'nin şiirleri, vatan sevgisi, insanlık onuru ve yaşamın derin anlamlarını anlatan güçlü duygularla doludur. Onun şiirlerinde, vatanına bağlılık ve insanlığa duyulan derin inanç öne çıkar. Refibeyli, vatanını ve halkını her zaman yüceltmış, vatan aşkını ve sorumluluğunu en saf ifadelerle dile getirmiştir.

"Torpağın altında bele, sene olan böyük eşginle hemişe döyüneceyem" diyen şair, vatan sevgisinin ebediliğini ve bu sevginin sadece bir duygu değil, aynı zamanda bir yaşam amacı olduğunu vurgulamıştır. Onun dizeleri, insanın vatanına ve değerlerine olan bağlılığını ve bu bağlılığın kuşaklar boyunca aktarılması gerektiğini anlatır.

Şair, mutluluğun yalnızca yüksek statülerde değil, sade bir yaşamda, aileye, vatana ve topluma hizmette olduğunu ifade eder. Basit bir mutfakta bulunan huzur ve mutluluğu, hayatın anlamını arayan bir felsefi bakış açısıyla işler.

Refibeyli, aynı zamanda adsız şehitlerin fedakârlığını derin bir saygıyla anar. Şehitlerin dökülen kanlarının, dünyanın vicdanında bir iz bıraktığını ve onların hatırasının her zaman yaşatılması gerektiğini dile getirir. Onun şiirleri, bir halkın tarihine ve değerlerine duyulan derin saygıyı ve insanlık onurunun evrensel bir değer olarak korunmasını anlatır.

Sonuç olarak Nigar Refibeyli'nin şiirleri, vatan sevgisi ve insanlık duygularını güçlü bir şekilde yansıtarak okuyucularını derin düşüncelere sevk eder. Şairin eserleri, geçmiş ve geleceği bağlayan bir köprü gibi, halkının kültürel hafızasında önemli bir yer tutar.

Edebî tenkit

Eliyeva- Kengerli, G. (2015). "Şeyh Sanan" sufizmden romantizme. *Azerbaycan*. Ekim, 163- 167.

Hüseyn Cavid'in "Şeyh Senan" adlı eseri, tarih, sufizm ve romantizm arasında köprü kuran çarpıcı bir edebî başyapıttır. Eser hem insanın ilahi aşkı hem de dünya ile olan

müdahalesini ele alır. Cavid, bu eserinde sufizmin manevi derinliğini, romantizmin estetik duyarlılığıyla birleştirir ve okuyucuya özgün bir dramatik deneyim sunar.

"Şeyh Senan", bir sufi şehrin lideri olan Senan'ın, Hristiyan bir kız olan Humar'a duyduğu aşk üzerinden gelişen bir hikâyeyi anlatır. Bu aşk, insanın manevi yolculuğunu ve ilahi huzura ulaşma çabasını simgeler. Senan'ın kendi dinî ve toplumsal değerlerini aşarak Humar'a ulaşma çabası, sadece bireysel bir hikâyeye değil, aynı zamanda insan ruhunun özgürleşme çabasının şiirsel bir temsidir. Eser, sufizmin ahlaki ve metafizik temellerini ele alarak romantik bir çerçevede insan ve Tanrı arasındaki bağı irdelemektedir. Bu süreçte Cavid, okuyucuyu ilahi aşkın dünyevi bağları nasıl aştığına dair düşünmeye davet eder.

Eserin yazıldığı dönemde, Cavid'in kullandığı romantik ve felsefi dil, Azerbaycan edebiyatının o gününün toplumsal ve politik eleştirilerine karşı bir duruş olarak öne çıkar. Şeyh Senan'ın ilahi bir aşk için her şeyi geride bırakışı, insanoğlunun varoluşunu sorgulaması ve manevi huzura ulaşma yolculuğu, eserin ana temaları arasında yer alır. Cavid'in toplumsal kuralları sorgulayan bu yaklaşımı, şüphesiz ki o dönemin aydınları ve okuyucuları için cesur bir adımdır. Eserin diyaloglarında ve karakterlerinin çatışmalarında bu felsefi arka planın derin etkileri hissedilir.

Şeyh Senan'ın yapısında, sufizmin felsefi etkileri açık bir şekilde hissedilir. Hüseyin Cavid, tasavvufi öğretilerden etkilenecek insan ruhunun yükseldiği ve Tanrı ile bütünleştiği bir kültür çerçevesi sunar. Eserdeki karakterlerin manevi yolculukları, sufizmin temel prensiplerini dramatik bir zeminde ele alır. Şeyh Senan'ın Hristiyan bir kız olan Humar'a aşkı, sadece bireysel bir duygudan öte, insanın kutsal olanla bağını güçlendiren evrensel bir metafor olarak işlenmiştir. Bu durum, sadece aşkın birleştirici gücünü değil, aynı zamanda dinler arası hoşgörüyü ve insanlığın ortak değerlerini de vurgular.

Azerbaycan edebiyatının romantizm akımı içindeki önemli eserlerinden biri olan "Şeyh Senan", tarih ve metafizik arasındaki bağı vurgularken Cavid'in manevi derinliğini ve estetik hassasiyetini ortaya koyar. Eser hem edebî hem de felsefi boyutuyla, Azerbaycan'ın edebiyat tarihindeki yerini sağlamlaştırır. Bunun yanı sıra,

eserin diyalogları ve şiirsel dili, okuyucuyu manevi bir yolculuğa davet ederek onu düşünmeye ve kendi manevi değerlerini sorgulamaya sevk eder. Cavid'in bu derin anlatımı, okuyucuya sadece bir hikâye değil, aynı zamanda bir yaşam dersi sunar. "Şeyh Senan", yalnızca Azerbaycan edebiyatı için değil, tüm Doğu edebiyatında ilham verici bir eser olarak değerlendirilir.

Eserin son bölümlerinde, Şeyh Senan'ın kendi kimliğini ve ruhsal yolculuğunu tamamladığı an, insanın küçük dünyasal bağları aşır evrensel bir hakikate ulaştığının sembolü olarak sunulur. Bu bağlamda Cavid'in eseri, sadece bir hikâye değil, bir felsefi ve manevi manifesto olarak da okunabilir. "Şeyh Senan", okuyucusunu her satırda kendi gerçekliğini sorgulamaya ve aşk ile hakikat arasındaki ince dengeyi keşfetmeye davet eder.

Edebî tenkit

Cabbarlı, N. (2015). Çağdaş şiirin müraciât obyekti. *Azerbaycan*. Kasım, 177- 185.

Metin, şiir ve edebiyat üzerine eleştirisel bir bakış sunarak son dönemlerde yaşanan değişimlerin şiir anlayışında ve edebî yaklaşımlarda yol açtığı dönüşümleri ele almaktadır. Bu süreçte modern şiirin, 1990'lı ve 2000'li yıllardaki şiir anlayışından farklılaşan yönlerini tartışmakta ve bu değişimi etkileyen toplumsal, siyasal ve kültürel unsurları incelemektedir.

90'lar şiirinde sözcük oyunları, ritim ve entonasyon hâkimiyeti gibi serbest tarzın öne çıktığı, insan ve tanrı arasındaki çatışmaların şiirsel bir dille yansıtıldığı bir anlayış bulunurken 2000'li yıllarda postmodern ironinin, küreselleşmenin etkilerinin ve değerlerin sorgulanmasının şiir dünyasında önemli bir yer edindiği görülmektedir. Bu dönemde şiir ile nesir arasındaki sınırlar belirsizleşmiş, form ve dil seçimi üzerine cesur deneyimler yapılmış ve sosyal, politik, bireysel sorunlar daha açık bir şekilde ele alınmıştır. Bu süreç şiirlerin genel atmosferine doğrudan yansımıştır.

Yeni anlayışta, geleneksel şiir formlarının terk edilerek bireysel ve toplumsal deneyimlerin daha açık bir şekilde ifade edilmesi dikkat çekmektedir. Sosyal sorunlar ve savaş gibi temalar, sadece bireysel bir çerçevede değil, küresel bir

perspektifte ele alınmış; bireysel şiirler dahi evrensel boyutlara ulaşan mesajlar taşımıştır. Bu şiirlerdeki poetik yapı, modern şiirin entelektüel boyutunu ve filozofik derinliğini öne çıkararak bu eserlerin yeni bir poetik organizma yarattığını vurgulamaktadır.

Dil ve ifade özgülüğü, modern şiirde bir yenilik alanı olarak belirginleşmiş ve bu yönde çeşitli deneysel çalışmalar yapılmıştır. Geleneksel formlardan uzaklaşan, küreselleşen ve şiirin dünyasını çok katmanlı bir yapıya dönüştüren bu sürecin, modern şairlerin yarım kalan klasik şiir arayışlarına bir cevap verdiği öne sürülmektedir. Bu çabalar aynı zamanda küresel bir çerçeveye sunarak toplumsal ve bireysel sorunların şiir diliyle yeniden yorumlanmasını sağlamıştır.

Metin, modern şiirin yeni bir entelektüel seviyeye ulaştığını ve bu süreçte şairlerin sosyal, politik ve bireysel sorunları derinlemesine ele aldığını belirtmektedir. Bu yeni yaklaşımla birlikte, bireysel deneyimlerin yanı sıra toplumsal dönüşümler de modern şiirin ana temalarından biri haline gelmiştir. Bu anlayış, şairlerin küreselleşme ile birlikte evrensel sorunlara daha yakından bakma gereksinimini doğurmuş; şiirlerdeki dil ve ütopya arayışları yeni bir döneme işaret etmiştir.

Sonuç olarak modern şiir dünyası, bireysel ve toplumsal çatışmaları, küresel sorunlarla birlikte ele alan, formda ve dilde yeniliklere açıklığıyla dikkat çeken bir yapıyı temsil etmektedir. Geleneksel formlardan uzaklaşarak daha deneysel bir yön kazanan bu şiir anlayışı, şairlerin bireysel bir ifade arayışından ziyade, toplumsal ve evrensel boyutlarda mesajlar sunmasına olanak tanımıştır. Şiir hem bireysel bir ifade aracı hem de toplumsal bir yansıma olarak çok boyutlu bir içerik sunmaya devam etmekte; küresel sorunlara dair eleştirisel ve entelektüel bir bakış açısını şiir diliyle buluşturmaya devam etmektedir.

5.23 Kitaplar ve Değerlendirmeler

Kitap tanıtımı

Makale

Esgerli, Z. (2015).Cenubi¹²² Azerbaycan edebiyatı tarihi. *Azerbaycan*. Ocak, 172-176.

"Cenubi Azerbaycan edebiyatı tarihi" başlıklı yazı, Zaman Yaserli tarafından yazılmış bir kitap tanıtım makalesidir. Bu yazı, Güney Azerbaycan edebiyatının tarihini ve gelişimini kapsamlı bir şekilde ele alan kitabın içeriğini tanıtmaktadır. Kitap, bölgenin edebî mirasını, önemli yazarlarını ve onların eserlerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Ayrıca, bu edebî eserlerin yazıldığı dönemin sosyal ve politik koşulları hakkında da bilgi vermektedir.

Makalenin ana konusu, Güney Azerbaycan edebiyatının tarihsel gelişimini konu alan bir eserdir. Eserde tema olarak bu bölgenin edebî zenginliği, kültürel geçmişi ve bu edebiyatın, sosyal ve politik olaylardan nasıl etkilendiği ele alınmaktadır. Kitap, bu edebiyatın farklı dönemlerini ve bu dönemlerde yazılmış önemli eserleri tanıtarak okuyuculara geniş bir perspektif sunar.

Kitap tanıtımı

Makale

Helilova, A. (2015).On ilin¹²³edebî-tengidi düşünceleri. *Azerbaycan*. Ocak, 176- 180.

Aynur Helilova'nın yazdığı "On ilin edebî-tengidi düşünceleri" başlıklı makale, Vagif Yusifli'nin "Edebî heyet" adlı kitabının tanıtımını ve analizini yapmaktadır. Bu makale, Yusifli'nin edebî eleştirilerini, analizlerini ve Azerbaycan edebiyatına olan katkılarını ele alır.

Kitapta, son on yılın önemli yazarları ve eserleri detaylı bir şekilde incelenir. Yusifli, bu yazarların edebî katkılarını ve eserlerinin edebî değerini değerlendirir. Yusifli, Azerbaycan edebiyatındaki çeşitli edebî akımları ve bu akımların yazarlar üzerindeki etkilerini tartışır. Makalede, Yusifli'nin eleştiri yaparken kullandığı metodoloji, detaylı bir şekilde açıklanır. Eleştirilerinde nasıl bir yaklaşım izlediği ve hangi

¹²²güney.

¹²³yıl.

kriterleri dikkate aldığı belirtilir. Eleştirel düşüncelerinin derinliği ve edebî eserleri değerlendirme biçimi, Yusifli'nin eleştirmen olarak ne kadar yetkin olduğunu gösterir.

Makale, Vagif Yusifli'nin "Edebî heyet" adlı kitabını detaylı bir şekilde tanıtarak onun edebî eleştirilerini ve Azerbaycan edebiyatına katkılarını vurgular. Yusifli'nin eleştirileri ve analizleri, Azerbaycan edebiyatının gelişiminde önemli bir yer tutar ve yeni nesil yazarlar için bir rehber niteliğindedir. Makale, Yusifli'nin edebî dünyasına kapsamlı bir bakış sunar ve onun edebî kişiliğini, eserlerini ve eleştirel yaklaşımını detaylandırır.

Kitap tanıtımı

Garayeva, G. (2015). Gözel dünyadı, vallah. *Azerbaycan*. Mart, 185- 189.

Metin, Azerbaycan şairi Fikret Goca'nın edebî kariyerine ve eserlerinin toplandığı "Seçilmiş Eserleri" başlıklı dört ciltlik eserin yayımlanmasına odaklanıyor. Fikret Goca'nın 50 yıllık yaratıcı yolculuğu, XX. yüzyılın ortalarındaki toplumsal, siyasi ve edebî değişimlerle paralel olarak şekillenmiştir. Şairin eserleri sadece Azerbaycan'da değil, uluslararası düzeyde de ses getirmiş, çeşitli dillere çevrilmiş ve akademik çalışmalara konu olmuştur.

Fikret Goca'nın şiiri, yaşadığı dönemin sosyal ve politik olaylarının bir yansımasıdır. Eserlerinde Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesi, Sovyet döneminin zorlukları, toplumun değişen yapısı, kaybedilen değerler ve işgal altındaki toprakların acısı geniş yer bulur. Şairin şiirlerinde insana, doğaya ve özgürlüğe derin bir bağlılık görülür. Şiirlerinde insanın trajedisine, içsel çatışmalarına ve toplumsal sorunlara duyarlılık ön plandadır.

Metinde, Goca'nın sanat anlayışının şekillenmesinde millî değerlere ve Azerbaycan halkının kültürel mirasına olan bağlılığı vurgulanıyor. Aynı zamanda Moskova'da aldığı edebî eğitim ve oradaki ünlü şairlerle olan ilişkisi de onun sanatını derinleştiren unsurlar arasında gösteriliyor. Özellikle halk şairi Resul Rıza'nın Fikret

Goca'nın şiirlerine yaptığı övgüler, onun sanatsal gelişimine olumlu katkıda bulunmuştur.

Fikret Goca'nın eserlerinde özellikle özgürlük teması öne çıkar. 1990'larda Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesine giden süreç, Goca'nın şiirlerinde de farklı biçimlerde işlenmiştir. Özgürlüğün bir insanlık meselesi olarak ele alındığı şiirlerinde hem bireysel hem de toplumsal anlamda özgürlüğe olan özlem yoğun bir şekilde hissedilir. Goca'nın üslubunda özgürlük, yalnızca politik bir kavram değil, aynı zamanda ruhsal bir kurtuluş olarak da yorumlanır.

Metin ayrıca Fikret Goca'nın lirik "ben"inin doğa ve insan sevgisiyle nasıl harmanlandığını gösterir. Şairin şiirlerinde umut, yaşam sevinci ve insanın değerli bir varlık olarak ele alınması gibi temalar öne çıkar. Goca, insana dair iyimserliği ve umudu işleyen şiirlerinde hem toplumsal hem de bireysel sorunları derinlemesine ele alır.

Sonuç olarak Fikret Goca'nın "Seçilmiş Eserleri" sadece şairin edebî kimliğini ortaya koymakla kalmamaktadır, aynı zamanda Azerbaycan şiirinin değişen yüzyıllar boyunca geçirdiği evrimi de gözler önüne sermektedir.

Kitap tanıtım

Akimova, E. (2015). "Körpüde ümid" romanı hakkında düşünceler. *Azerbaycan*. Mayıs, 185- 187.

Natig Memmedli'nin "Körpüde ümid" romanı çağdaş Azerbaycan romanının modern ve postmodern eğilimlerini yansıtır. Romanda retrospektif bir bakış açısı ve farklı zaman dilimlerinin bir araya getirilmesiyle derin bir anlatı oluşur. Yazar, geleneksel yapının dışında kalarak Batı edebiyatına ve çağdaş Türk romanına yakın bir poetik yaklaşım sergiler.

Roman, iki ana anlatı hattı üzerinden ilerler: Biri günümüz Ümidgovan köyü ve buradaki Pir'e dayanan insanlar, diğeri ise geçmiş zamanların derinliklerine sembolik olarak işler. Pir, romanın önemli bir arketipi olarak insanların geçmişte saklı kalmış duygularını açığa çıkaran bir mekân olarak öne çıkar. Pir, kutsal bir mekân olmanın yanı sıra, içsel yansıma ve arınma alanı olarak da kendini gösterir.

Yazar, bireylerin iç dünyasını ve toplumsal yapının manevi çöküşünü etkileyici bir şekilde anlatır. Romanda, mitlerin etkisiyle yeni bir mit yaratılması konusu eleştiriler içerir; Pir'in, insanların arayışlarını manevi bir lider olarak yönlendirmesi, ana karakter Ümid'in düşüncelerini ve hayata dair derin farkındalıklarını keşfetmesine neden olur. Romanın ana mesajı, insanın geçmişle yüzleşmeden ve manevi bir uyanış yaşamadan yeni bir dünyaya adım atamayacağını ifade eder.

Roman, çağdaş toplumun manevi eksikliklerini, geçmişle olan kopukluğunu ve bireysel değerlerin kaybını işler. Sosyal adalet, özgürlük anlayışları ve insanın manevi arayışları gibi evrensel konuları ele alır. Yazar, millî kimlik ve arayış temasını güçlü semboller ve karakterlerle işlerken geleneksel mitoloji ile modern yaşam arasındaki çatışmayı derinlemesine ele alır.

Kitap tanıtımı

Tağısoy, N. (2015). XIII- XVIII esrler edebiyat tarihimizin yeni derslik menzeresi. *Azerbaycan*. Haziran, 186- 189.

Bu metin, Yagub Babayev'in yazdığı "Azerbaycan Edebiyatı Tarihî (XIII- XVIII yüzyıllar)" adlı ders kitabını genel hatlarıyla tanıtarak değerlendirir. Kitap, XIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla uzanan dönem Azerbaycan edebiyatının gelişim aşamalarını, bu sürecin tarihsel, sosyo-kültürel ve edebî özelliklerini inceler. Yazar, edebiyat tarihçiliğinin yanı sıra metin incelemesi, edebî türlerin oluşumu, tasavvuf ve Hurufilik gibi dinî-felsefi akımların edebiyata etkisi, dil ve sözlükçülüğün gelişmesi, şiir ve nesrin değişen yapısı gibi konulara değinir.

Babayev, dönemin önemli yazar ve şairlerinin eserlerinden örnekler vererek onların şiir anlayışını, sanatını ve fikir dünyasını ele alır. Bu süreçte hem klasik Doğu

poetikası hem de halk kültürü, tasavvuf ve felsefi düşüncelerin edebiyat üzerindeki etkisini inceler. Kitap, öğrencilere hem tarihsel hem de kuramsal bir çerçeve sunarak Azerbaycan edebiyatını daha geniş bir bağlamda anlamalarına yardımcı olur. Yazarın sade, anlaşılır bir dili tercih etmesi, konuyu yeni öğrenenler için de kolaylık sağlar. Böylece eser, ders kitabı formatına uygun, kapsamlı ve güvenilir bir kaynak işlevi görür.

Kitap tanıtımı

Elioğlu, S. (2015). Adem övladlarını gardaşlığa çağırın roman. *Azerbaycan*. Ekim, 172- 173.

Bu metin, Sehavet Talıblı'nın "Ademin övladları" adlı romanını ele alır. Roman, insanlığı kardeşliğe çağırın güçlü bir mesaj taşır ve okuyucuyu derin düşüncelere sevk eder. Roman, iki ana bölümden oluşur: "Birinci rüket" ve "İkinci rüket." Bu yapı hem dinî hem de toplumsal derinliklere sahip bir hikâyeyi yansıtır.

Romanın merkezinde temel karakter Semed yer alır. Onun öyküsü, dinî inancı ve kahramanca mücadeleleri üzerinden şekillenir. Semed, Sovyet döneminde Afganistan'dan Azerbaycan'a uzanan bir yolculuk yapar ve bu süreçte pek çok zorlu olayla yüzleşir. Bu olaylar, onun sadece bir birey olarak değil, aynı zamanda toplumla ilişkisini de sorgulamasına yol açar. Dış düşmanlarla olduğu kadar, çevresindeki ihanete ve çatışmalara da direnir. Roman, Şamo gibi karakterlerin ihaneti ve Semed'in bu ihanetlerle olan mücadelesiyle dikkat çeker.

Eser, dinî ve toplumsal temaları bir araya getirirken Nahçıvan'dan Rusya'ya ve Karabağ'a uzanan bir coğrafi çerçeve sunar. Farklı milletlerden karakterlerin hayatları, savaşın etkileri ve bu etkilerin bireyler üzerindeki yansımaları, eserin ana temalarını oluşturur. Aynı zamanda, romanın çoklu mekân ve karakter derinliği, okuyucunun çeşitli kültür ve toplumsal yapılarla empati kurmasını sağlar.

Roman, savaşın acılarını, insanlığın ortak değerlerini ve kardeşliğin önemini öne çıkarır. Ancak, eser zaman zaman fazla yoğun askerî detaylarıyla okuyucuyu zorlayabilir ve bu durum romanın edebî boyutunu biraz geri plana iter. Buna rağmen,

karakterlerin manevi yolculuğu ve çatışma anlarının derin etkisi, eserin kalıcı bir iz bırakmasını sağlar.

Sonuç olarak "Ademin Övladları" sadece Azerbaycan edebiyatında değil, genel olarak insani değerler ve savaşın anlamsızlığı üzerine düşünmek için çok önemli bir eser olarak öne çıkar. Eser hem bireysel hem de toplumsal anlamda derin sorgulamaları tetikler ve insanlığı ortak bir bilinçle kucaklama çağrısı yapar.

5.24 Adil Babayev Adına

Nekroloji

Yusifli, V. (2015). Tezeden doğulur şair ölen gün. *Azerbaycan*. Ocak, 149- 152.

Vagif Yusifli'nin "Tezeden doğulur şair ölen gün" başlıklı yazısı, Azerbaycan'ın önemli şairlerinden Adil Babayev'in ölümünün ardından onun anısına yazılmış bir nekroloji yazısıdır. Yazının temel konusu, Babayev'in edebî kişiliği, yaşamı ve onun Azerbaycan edebiyatına olan katkılarıdır. Yusifli, Babayev'in şiirlerinin Azerbaycan dili ve edebiyatı için taşıdığı önemi vurgular ve onun şiirlerinin, şairin ölümünden sonra bile yaşamaya devam ettiğini belirtir. Bu yazı, Babayev'in yaşasaydı 90 yaşında olacağı gerçeğinden hareketle, onun hayatını ve edebî mirasını onurlandırmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Yusifli'nin yazısında, Babayev'in dili ve üslubu üzerine derinlemesine yorumlar yapılmıştır. Babayev, şiirlerinde sade ama etkileyici bir dil kullanır. Onun dili, Azerbaycan'ın zengin kültürel ve dilsel mirasını yansıtır. Şairin kullandığı dil, duygu ve düşünceleri en saf haliyle ifade etmeye olanak tanır. Yusifli, Babayev'in şiirlerinde kullanılan imgelerin ve metaforların derin anlamlar taşıdığını belirtir. Bu imgeler, okuyucunun zihninde güçlü tasvirler oluşturur ve şiirlerin etkisini artırır.

Vagif Yusifli'nin yazısı, bir nekroloji yazısıdır. Bu tür yazılar, ölen bir kişinin anısını onurlandırmak, onun yaşamı ve başarılarını anlatmak amacıyla kaleme alınır. Yusifli, Babayev'in yaşamını ve edebî kariyerini ele alırken onun şiirleri üzerinden kapsamlı

bir edebî analiz sunar. Bu tür bir yaklaşım hem Babayev'in kişisel hikâyesini hem de edebî mirasını anlamak için okuyucuya geniş bir perspektif sunar.

5.25 Ekber Ağayev Adına

Nekroloji

Yusifli, V. (2015). Ustad tengidçi gözel tercümeçi. *Azerbaycan*. Mart, 132- 136.

Bu nekroloji yazısında Ekber Ağayev'in hayatı ve edebî faaliyetleri ele alınmıştır. Ekber Ağayev, Azerbaycan edebî tenkitçiliği ve edebiyatçılığının önemli temsilcilerinden biridir. Özellikle, eserlerinin ve tercümelerinin geniş bir yelpazeye yayıldığı belirtilmiştir. Öğretim görevlisi olarak da öğrencilerine dünya edebiyatından zengin örnekler sunmuş ve onları derin bir bilgi birikimiyle etkilemiştir.

Ekber Ağayev, edebî tercüme alanında önemli bir yer tutmakla birlikte, özellikle tenkitçi kimliği ile de öne çıkmaktadır. Sovyet dönemi Azerbaycan edebiyatı üzerinde derinlemesine çalışmış ve pek çok önemli makale ve eser ortaya koymuştur. Edebiyatın gelişim süreçlerini yakından incelemiş, Sovyet ideolojisinin etkisi altında olmasına rağmen, edebî değeri yüksek eserler üretmiştir. Onun için edebiyat sadece bir sanat değil, aynı zamanda düşünsel bir alan olarak görülmüştür.

Ekber Ağayev'in eleştirilerinde ve makalelerinde, yazarların yeteneklerini ve yazarlık kültürlerini vurguladığı görülmektedir. Hem klasik edebiyatın hem de çağdaş edebiyatın incelemesini yaparak edebî eserlerdeki yaratıcılık ve yenilik arayışlarına dikkat çekmiştir. Özellikle Nizami ve onun dünya edebiyatındaki etkisini ele aldığı çalışmaları ile Nizami'nin Batı dünyasındaki yansımalarını da incelemiştir.

Yazının sonlarında, Ekber Ağayev'in bir insan olarak nasıl biri olduğuna ve özellikle öğrencilerine olan sevgisine de yer verilmiştir. Onun hem bir öğretmen olarak hem de bir insan olarak sevilen ve saygı duyulan biri olduğu vurgulanmıştır. Ekber Ağayev'in vefatından sonra eserlerinin tam anlamıyla yayımlanmamış olması, onun

mirasının hâlâ değerli olduğunu ve ileride de değerlendirilmeye devam edileceğini göstermektedir.

5.26 Nisa Beyim'in 60. Yaşına Özel

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Beyim, N. (2015). Altı on- on altı. *Azerbaycan*. Mart, 104.

Bu şiir, ayrılık, zamanın geçişi ve hatıraların unutulmazlığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Şair, ayrılıkla birlikte yaşanan duygusal boşluk ve melankoliyi derin bir şekilde işler. Zamanın hızla akıp geçmesine rağmen geçmişin ve hatıraların unutulmadığı, kişinin içinde bir yük olarak kaldığı anlatılır. Şiir, içsel bir huzur ve anlam arayışı ile doludur, fakat bu arayış daha çok melankolik bir duyguya dönüşür. Geçmişte yaşanmış sevinçler, acılar ve hatıralar kişinin ruhunda kalıcı izler bırakmıştır ve bu izler silinmeden hayatın bir parçası olmaya devam eder. 2015 yılının ocak ayında farklı günlerde yazdığı beyitleri tarih atarak belirten şair, serbest nazım şekli kullanmıştır. Ayrıca bu şiir, şairin 60. yaş gününe özel yayımlanmıştır.

5.27 Mikayıl Refili Adına

Nekroloji

Şemsizade, N. (2015). Edebî tengidimizin Refili şatı. *Azerbaycan*. Nisan, 138- 141.

Bu metin, Azerbaycan'ın önemli edebiyat eleştirmeni, tarihçisi ve şairi Mikayıl Refili'nin hayatını ve edebî mirasını ele alır. Refili'nin doğumundan itibaren edebî kariyerinin gelişim süreci, karşılaştığı zorluklar ve onun Azerbaycan edebiyatına

yaptığı katkılar detaylandırılır. Metin, Refili'nin özellikle eleştiri alanındaki yenilikçi yaklaşımını, edebiyat ve sanat dünyasına olan etkisini vurgular.

Refili, edebiyat eleştirisinde yenilikçi düşünceleri ve özgün bakış açısıyla tanınır. Şiirlerinde ve eleştirel yazılarında, dönemin politik ve edebî tartışmalarına önemli katkılar sunmuştur. Özellikle 1920'li ve 1930'lu yıllarda Azerbaycan'da serbest şiirin tanıtılmasında büyük rol oynar. Bunun yanı sıra, Rus edebiyatı ile Azerbaycan edebiyatı arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaları ve Sovyet dönemindeki edebî süreçlerle ilgili araştırmaları önemli yer tutar.

Metinde, Refili'nin hayatında karşılaştığı siyasi zorluklara da yer verilir. Sovyet döneminde pek çok aydın gibi baskılara maruz kalmış, düşünceleri ve eserleri üzerinden yargılanmıştır. Buna rağmen, Refili'nin edebiyat eleştirisi ve tarihine olan katkıları onun Azerbaycan kültürel mirasında kalıcı bir yere sahip olmasını sağlamıştır.

Nazım Hikmet'in, Refili'nin ölüm haberini alması üzerine ona yazdığı şiir, Refili'nin uluslararası edebiyat dünyasında da nasıl derin bir etki bıraktığını gösterir. Metin, Refili'nin sadece Azerbaycan edebiyatı için değil, aynı zamanda dünya edebiyatı için de önemli bir figür olduğunun altını çizer.

Son olarak metin, Refili'nin edebî mirasının günümüzde de hatırlandığını ve edebiyat eleştirisi alanında onun boşluğunun hâlâ hissedildiğini ifade eder. Edebî eserleri, eleştirel bakış açısı ve edebiyat tarihçiliği ile Refili, Azerbaycan edebiyatının önemli yapı taşlarından biri olarak anılmaktadır.

5.28 Maksud İbrahimbeyov'un 80. Yaşına Özel

Edebî tenkit

Gasımsade, İ. (2015). Yaşamag istedadı.¹²⁴Azerbaycan. Mayıs, 39- 41.

¹²⁴ Yaşam düşüncesi.

“Yaşamag istedadı” adlı bu makalede, yazar İntigam Gasımsade, Maksud İbrahimbeyov'un hayatını, kişiliğini ve sanatını anlatır. Maksud İbrahimbeyov, güçlü iradesi, duyarlılığı ve esprili tavırları ile tanınan bir yazardır. Onun sanatı ve yaşamı arasında kopmaz bir bağ vardır; tüm eserlerinde yaşam enerjisi ve insani yönleri hissedilir.

Yazar, Maksud'un boks geçmişine de değinir ve bu geçmişin onun karakterini nasıl etkilediğini anlatır. Cesur ve sert bir mizacı vardır, fakat bu özellikleri gerektiğinde ortaya çıkar ve dostlarına daima şefkatli yaklaşır. Maksud'un eserleri hayatı olduğu gibi, gerçeği tüm çıplaklığıyla yansıtır; ne insanları ne de olayları idealize eder. Onun yarattığı karakterler ve olaylar, yaşamın kendisinden kesitler sunar. Maksud'un özellikle “Ondan yahşı gardaş yoh idi” adlı eseri Azerbaycan edebiyatında önemli bir yer tutar ve birçok dile çevrilmiştir. Bu eser, yazıldığı dönemde geniş ilgi uyandırmış hem Azerbaycan'da hem de başka ülkelerde büyük yankı bulmuştur. Maksud İbrahimbeyov'un eserleri, Azerbaycan'ın millî renklerini, karakterlerin kültürel özelliklerini ve toplumun dinamiklerini yansıtır.

Makale boyunca Maksud İbrahimbeyov'un kişisel hayatından, yazarlık serüveninden ve eserlerinden bahsedilir. Yazar, Maksud'un yaşama olan sevgisini, Azerbaycan'a duyduğu derin bağlılığı ve ailesine olan düşkünlüğünü vurgular. Ayrıca onun espi anlayışı ve hayatla olan barışık tutumu da metinde öne çıkar. Sonuç olarak İntigam Gasımsade, Maksud İbrahimbeyov'un 80. yaşına yaklaşırken onun hayatını, eserlerini ve Azerbaycan edebiyatına olan katkılarını değerlendirir. Yazar, Maksud'un bu yaşına rağmen hâlâ aktif olarak yazdığını ve yazmaya devam etmesini temenni eder.

5.29 Vagif Behmenli'nin 60. Yaşına Özel

Röportaj

Gasımsade, İ. (2015). Doğulduğu günü hatırlayan adam. *Azerbaycan*. Haziran, 73-89.

Bu röportajda, Vagif Behmenli, 60. yaşını kutlama vesilesiyle, yaratıcı süreçleri ve hayatın getirdiği deneyimleri anlatır. İlk olarak kendisine yapılan güzel dileklere teşekkür eder ve Azerbaycan dergisinin baş editörünün nazik sözlerinden dolayı duyduğu sevinci ve düşüncelerini paylaşır. Yaratıcılığının, hayatla olan mücadelesiyle bağlantılı olduğunu ifade eder ve bu süreci hayatının doğal bir parçası olarak görür. Kendi yaratıcılığının, hayatın her yönüyle yüzleşme zorunluluğunun bir sonucu olduğuna inanır.

Behmenli, 60. yaşına dair hislerinden bahsederken yüzünün değişimlerini, hayatın yüklerini ve bu yüklerin getirdiği duygusal zorlukları anlatır. Annesinden miras aldığı bir çalışma azmi olduğunu söyler ve bu azmin hayatındaki her türlü olumsuzluğa karşı kendisine güç verdiğini ifade eder. Hayatın en mükemmel şeklinin sürekli mücadele olduğunu belirtir ve bu mücadeleyle yüzleşmenin insana kazandırdığı tecrübelerden bahseder. Bu yüzden 60 yaşın ona iyi geldiğini ve yaşamının devamından memnun olduğunu dile getirir.

Röportajda zamanın hızla geçişi üzerine düşüncelerini de paylaşır. Zamanın hızla akıp geçtiğini ve bu süreci anlamlandırmanın zorluğunu vurgular. Bir zamanlar yazdığı bir şiirden alıntı yaparak zamanın kontrol edilemez bir güç olduğunu ve bu gücü yönetmenin neredeyse imkânsız olduğunu belirtir. Zamanın hızını ve bu hızın getirdiği değişimleri ifade ederken geçmişten günümüze kadar birçok insanın enerjisinin tükendiğine ve bu tükenişin yaşamın kaçınılmaz bir parçası olduğuna değinir. Büyükbabası Gebil'in yaşlılığında hafızasının zayıfladığını ve enerjisinin tükendiğini anlatır, bu sürecin doğal bir sonuç olduğunu ifade eder.

Behmenli, zamanı kontrol altına almanın ancak çalışmakla mümkün olduğunu ve hayatın anlamlı kılınabilmesi için herkesin bir şeyler yapması gerektiğini belirtir. Zamanın değerini sadece çalışarak ve üretken olarak anlaşılabileceğini söyler. Zamanın hızlı akışında, insanların topluma katkı sağlamasının önemli olduğunu vurgular. Zamanın insan hayatında maddi bir karşılığı olduğunu ve bu karşılığın çalışarak değerlendirildiğinde anlam kazandığını ifade eder.

İlk şiirlerini ne zaman yazmaya başladığını anlatırken çocukluk yıllarından beri hatırladığı anıları ve bu anıların kendisinde bıraktığı izleri anlatır. Annesinin ona doğumuyla ilgili anlattığı hikâyelerin hafızasında çok önemli bir yer tuttuğunu ve bu hikâyelerin onun kişiliğini şekillendirdiğini söyler. Doğduğu yerin ve anılarının onun için çok değerli olduğunu, bu anıların onun yaşamını ve yazma isteğini beslediğini ifade eder.

Röportajın ilerleyen kısmında, Vagif Behmenli, ilk şiirlerinin yazılış sürecinden ve şiir yazmaya nasıl başladığından bahseder. İlk olarak çocukluğundan beri bazı anıları çok iyi hatırladığını ve bu anıların onun kişiliği üzerinde derin bir etkisi olduğunu söyler. Doğduğu yeri, annesinin ona anlattığı doğum hikâyesini ve bunun kendisi üzerindeki izlerini detaylı bir şekilde ifade eder. Annesi, onun doğumunu kara kazanların kaynadığı, yarı aydınlık bir mekânda tarif eder ve bu tarif Behmenli'nin hafızasında canlı bir şekilde yer alır.

Behmenli, küçük yaşlarda büyükbabası Gebil ile yaşadığı bir anıyı paylaşır. Kışın karla kaplı bir ortamda büyükbabasıyla birlikte yürüyüşe çıktığını ve o zamanlar bir tür kahramanlık hissiyle dolu olduğunu anlatır. Bu yürüyüş sırasında şiir okumaya başladığını ve bu şiir okuma anının kendisi için çok özel bir anlam taşıdığını belirtir. İlk yazdığı şiirlerin izlerini ve bu sürecin onu nasıl şekillendirdiğini detaylandırır. Şiir yazmaya başladığı zaman, bu eylemin sadece kendi iç dünyasından gelen bir ihtiyaç olduğunu ve herhangi bir taklit amacı taşımadığını vurgular.

Vagif Behmenli, yaratıcı sürecine dair daha fazla detay paylaşırken annesinin edebiyata olan ilgisini de dile getirir. Annesinin ona okuduğu hikâyelerin, efsanelerin ve mitolojik metinlerin hiç kimsenin koleksiyonlarında bulunmadığını ve bu anlatıların onun edebî kişiliğinin oluşmasında önemli bir rol oynadığını ifade eder. İlk olarak Sedi'nin "Bustan" ve "Gülüstan" eserlerini ve diğer klasik edebî eserleri evlerinde bulduğunu ve bu eserlerin onun hayatında dönüm noktası olduğunu belirtir. Annesinin okuduğu bu eserlerin ve söylediği şiirlerin, onun üzerinde büyük bir etki bıraktığını ifade eder.

Yaratıcılığının temelinde, çocukluğunda şekillenen edebî birikimin ve ailesindeki dil mirasının olduğunu belirtir. Dilin zenginliği ve sözcüklerin ifade gücünü erken yaşlarda annesinden öğrenmiştir. Annesinin ona çeşitli klasik Azerbaycan ve dünya edebiyatından eserler okuması, onun yaratıcı sürecinin temel taşlarını oluşturur. Bu süreç, ona sözcüklerin gücünü, acıyı, tatlıyı, sertliği ve yumuşaklığı nasıl ifade edebileceğini öğretir.

Behmenli, yaratıcı sürecinde ilk yazdığı şiirleri, bu şiirlerin yazılı olduğu defteri ve o dönemdeki düşüncelerini anlatır. Bu defterde yazdığı ilk üç şiirin "Kış", "Yaz" ve "Elimde Kalem" başlıklarını taşıdığını belirtir. Bu ilk denemeler, onun ilerleyen yıllarda edebî kariyerinde attığı önemli adımların başlangıcıdır. Semed Vurgun, Süleyman Rüstem, Resul Rza ve Behtiyar Vahabzade gibi şairlerin seviyesine ulaşmayı hayal ettiğini ifade eder. Bu hayallerin onun gelişiminde önemli bir rol oynadığını, aksi takdirde "Elimde Kalem" adlı üçüncü şiirinden sonra yazmayı bırakmış olabileceğini dile getirir.

Vagif Behmenli, sosyal yaşamı ve yaratıcı süreçleri arasındaki dengeyi tartışır. Gasımsade, Behmenli'nin diğer yazarlar gibi sürekli sokaklarda dolaşmadığını, çayhanelerde uzun süre oturmadığını ve bunun nedenini sorar. Behmenli, yazarlığın farklı bir zevk olduğunu ve her insanın hayatından zevk almanın kendi seçimi olduğunu ifade eder. Yazarlık ve günlük yaşam arasında bir denge kurmaya çalıştığını ve bu nedenle bazen çayhanede vakit geçirdiğini, bazen de uzun yürüyüşlere çıktığını belirtir.

Çayhanenin eskiden onun için önemli bir mekân olduğunu ama şu an çayhaneye gitmediğini ifade eder. Eskiden çayhanelerin, özellikle 70'li ve 80'li yıllarda, düşünceleri paylaşmak için bir yer olduğunu ve bu mekânlarda fikir alışverişi yapmanın çok yaygın olduğunu söyler. Ancak zamanla çayhanelere gitmeyi bırakmıştır. Çayhanedeki arkadaşlıkları ve bu ortamın onun üzerinde bıraktığı etkiyi anlatırken insanların toplandığı ve fikir alışverişinde bulunduğu bu tür sosyal mekânların, yaratıcılığı besleyen yerler olduğunu ifade eder. Bununla birlikte, her zaman çayhanede kalmayı tercih etmediğini, bazen yazı yazma isteği geldiğinde ya da ailesi ve diğer sorumlulukları ön plana çıktığında hemen çayhaneden ayrıldığını

belirtir. ayhanede geçirdiği zamanların bazen zorlayıcı olabileceğini ama sosyal bağların ve ayhanenin altın kuralının bunda etkili olduğunu söyler. ayhanede masayı ilk terk eden kişinin tüm masanın çay parasını ödemesi gerektiğini, bu yüzden bazen masadan ayrılmanın zor olduğunu ifade eder. Buna rağmen, özellikle zamanı doğru kullanmanın ve çevresindekilerle sağlıklı ilişkiler kurmanın önemine vurgu yapar.

Behmenli, yalnızlığın yaratıcılık anlarında gerekli olduğunu ama toplumdan ve insanlardan tamamen izole olmanın zor bir iş olduğunu ifade eder. Yazarın yaratıcılığı besleyen temel kaynağın toplumsal bağlar olduğunu belirtir. Yalnızca yazı yazarken bile bazen düşüncelerden yorulduğunu ve birinin kapıyı alıp onunla konuşmasını istediğini dile getirir. Sosyal ilişkilerden uzaklaşmanın, bazılarını yaratıcılıktan koparabileceğini, ama kendisinin bu durumu yalnızca psikolojik bir süreç olarak yaşadığını söyler. İyi bir arkadaşın, diğerinin yoğun çalıştığını ve bir eser üzerinde çalıştığını dikkate alması gerektiğini belirtir.

Behmenli, toplumsal enerjinin ve arkadaşlıkların kendisine büyük bir motivasyon sağladığını ve bu enerjinin hiçbir şekilde kaybolmadığını ifade eder. Kendisi gibi görev bilinci taşıyan, toplumla temas halinde olan ve insanlara yardım eden kişilere büyük saygı duyduğunu belirtir. Aynı zamanda, ailesine, özellikle kardeşlerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmenin bazen zorlu olabileceğini ve bu konuda zorlandığını ifade eder. Yazı masasının, en yakın dostu ve en büyük destekçisi olduğunu söyler. Bu masa, duygu, akıl ve tecrübenin birleştiği, yaratıcılığın en yoğun şekilde ortaya çıktığı yerdir. Masanın onun için özel bir anlam taşıdığını, yazı yazarken yalnızca kendisine değil, uzak ya da yakın tüm kalplere dokunabildiğini belirtir.

Vagif Behmenli, ilk şiirlerinin yayımlandığı dönemde yaşadığı duyguları ve edebî kariyerindeki bu önemli dönüm noktasını anlatır. 23 yaşında "Azerbaycan" gibi prestijli bir dergide 700 mısralık bir şiirin yayımlanmasının kendisi üzerinde büyük bir etkisi olduğunu ifade eder. Bu yayın, Behmenli'nin edebî kimliğinin tanınmasında önemli bir adım olur ve kendisine büyük bir güven kazandırır. Ortaokul yıllarında, komşusu Rza öğretmenle yaşadığı bir anıyı hatırlatarak alışkanlığının takdir edildiği

bir anın kendisinde ne kadar büyük bir etki yarattığını vurgular. Aynı şekilde, Azerbaycan dergisinde şiirlerinin yayınlanmasının da kendisinde benzer bir memnuniyet ve coşku yarattığını belirtir.

Behmenli, genç yaşta şiirlerinin "Azerbaycan", "Edebiyyat ve İncesenet", "Azerbaycan gençleri", "Bakı" gibi dergilerde yayınlanmasının onun için büyük bir onur olduğunu ifade eder. Bu şiirlerin yayınlanması, onun edebî kimliğini güçlendirir ve kariyerine yeni bir ivme kazandırır. Ayrıca, bu dönemde aldığı 500 manatlık telifiyle arkadaşlarıyla Taliş ve Gubadlı bölgelerine bir seyahat yaptığını anlatır. Bu deneyim, onun için unutulmaz anılardan biri olarak kalır.

Röportajın devamında, Behmenli, şiirinin geleneksel ve çağdaş unsurlarını tartışır. Geleneksel şiir anlayışının sınırları içinde kalmadan yeni ve modern bir şiir dili geliştirdiğini belirtir. "Vitrindeki Kireç Adam" adlı şiirini örnek vererek bu şiirin 1978 yılında, genç yaşında yazdığı önemli bir eser olduğunu ifade eder. Kendi şiirinin modernliğini ve çağdaşlığını değerlendiren Behmenli, toplumun değişen ihtiyaçlarını ve dönemin koşullarını dikkate alarak bilinçli bir şekilde edebî duruşunu belirlediğini ve bu doğrultuda eserler verdiğini dile getirir.

Behmenli, klasik müzikten ve Azerbaycan müziğinin önemli isimlerinden Hacıbaba Hüseyinov ve Bülbül'ün yenilikçi yönlerinden bahsederek bu sanatçıların geleneksel müziği modern unsurlarla birleştirerek büyük bir başarıya imza attıklarını ifade eder. Benzer şekilde, edebiyatta da böyle bir yenilikçi yaklaşımın önemini vurgular. Ancak, Sovyet dönemi Azerbaycan edebiyatında bu tür bir dönüşümün gerçekleşmediğini, hatta edebiyatın kısıtlandığını ve gerçek potansiyelini tam anlamıyla ortaya koyamadığını belirtir. O dönemde yazılan şiirlerin ve edebî eserlerin, Sovyet ideolojisinin etkisi altında basit ve sıradanlaştığını ifade eder. Nazım Hikmet gibi isimlerin bu boşluğu doldurduğunu ve edebiyata yeni bir soluk getirdiğini söyler.

Behmenli, Azerbaycan'ın modern edebiyatının, 60'lı yıllarda başlayan yeni bir hareketin ürünü olduğunu ve bu dönemde edebiyata katkı sunan isimlerin, Azerbaycan edebiyatını daha ileriye taşıdığını ifade eder. Aynı zamanda, çağdaş

edebiyatın, farklı türlerin ve biçimlerin birleşimiyle oluştuğunu ve bu çeşitliliğin önemli olduğunu belirtir. Şiirde kullanılan ölçüler ve türler arasında geçişlerin, duyguların en iyi şekilde ifade edilmesi açısından büyük bir rol oynadığını dile getirir.

İlerleyen röportaj bölümünde, sorulan soru modern şiirin neyle ölçüldüğü üzerineydi. Modernlik mutlak bir gereklilik midir, yoksa bir şiir modern olmayabilir mi? Vagif Behmenli, modernliğin belirli bir zaman kesitinde yaratılan siyasi, sosyal, kültürel ve manevi zenginliklerin özünü onaylayan bir kriter olduğunu ifade eder. Bu bağlamda zaman faktörü şartlı bir rol oynar; bir değer yüzyıllar önce de oluşabilir veya o değer anlamlandığı dönem boyunca da var olabilir. Modernlik, günümüz tarzında bir moda değil, eskiden gelen desenli bir kılıfın içindeki yemeğin tadı ve lezzetidir.

Bu konunun her zaman tartışıldığını ve bu soruya kesin bir cevap vermenin zor olduğunu belirtir. Geleneksel şiir türlerinin her zaman var olduğunu ama serbest şiirlerin de denemeye devam edeceğini söyler. Bu şiirlerin roman veya deneme olarak adlandırılıp adlandırılmayacağını ise belirsiz olduğunu dile getirir.

Azerbaycan şiirinin şu anki durumundan bahsederken birçok şairin ve yazarın edebî sürece etki ettiğini, ancak bazı isimlerin edebiyat tarihine özgü olduğunu belirtir. Vagif, tıpkı namuslu bir köylü gibi tarlasını sürenlerin ise az olduğunu ve bu durumun üzücü olduğunu ifade eder. Şiirin toprağının %90'ının tuzlandığını ve bu nedenle verimsiz olduğunu dile getirir. Bu konuda rahatsızlığını dile getirirse de bazı önemli şairlerin ve yazarların varlığından bahseder. Bu isimlerin etkili eserler ortaya koyduğunu ve Azerbaycan edebiyatının ileriye taşınması için çaba sarf ettiğini anlatır. Bununla birlikte, edebiyatta eksiklikler olduğunu, bazı edebî kişilerin kaybolup gittiğini ve çevrede büyük bir boşluğun oluştuğunu belirtir.

Sovyet döneminde edebiyatçı olmanın zorluklarından da bahseden Behmenli, o dönemdeki yayın süreçlerinin katı kuralları ve sansürünü anlatır. Yaklaşık yirmi yıl boyunca Sovyet basınının aktif bir yazarı olarak çalıştığını ve bu sürede sansürle doğrudan bir sorun yaşamadan eserlerini yayınladığını ifade eder. Ancak yine

de sistemin özünde bazı engellerin bulunduğunu ve yaratıcılığın kutsal bir iş olarak algılandığını belirtir.

Röportajın devamında Vagif Behmenli'ye, devlet memuru olarak geçirdiği yıllar ve bu süreçteki görevleri sorulur. Gasımsade, Behmenli'nin devlet görevinde başarılı ve disiplinli bir yönetici olduğunu, ancak şiirlerinde tamamen özgür bir ifade tarzı sergilediğini, bu nedenle iki farklı Vagif figürü gördüğünü ifade eder. Behmenli ise bir yazar olarak sosyal bir varlık olduğunu ve yazmanın onun olağanüstü misyonu olduğunu belirtir. Yazarın toplumda var olmasının yolunun ise faydalı olmaktan geçtiğini vurgular.

Behmenli, memur kelimesini sevmediğini ve bunun arkaik bir terim olduğunu ifade ediyor. Sovyet döneminde "sorumlu işçi" teriminin kullanıldığını ve "memur" kelimesinin insanların aklına olumsuz çağrışımlar getirdiğini dile getirir. Bununla birlikte halkı ve vatani için hem Sovyet döneminde hem de bağımsızlık yıllarında çalışmaktan ve anlamlı bir yaşam sürmekten mutlu olduğunu belirtiyor.

Behmenli, röportajın sonunda hayatının zorluklarını, sorumluluklarını ve bu zorluklarla nasıl başa çıktığını bir şiirle dile getiriyor. Şair, şiirinde yaşadığı hayatın izlerini ve içsel mücadelelerini ifade ederken bu anıların ve yaşanmışlıkların kendisi için bir değer taşıdığını vurgular. Gasımsade de Vagif'in şiir yazma sürecine duyduğu hayranlığı dile getirir ve şiirlerinde Allah'a ulaşma çabasının olup olmadığını sorar. Behmenli ise Allah'ın kimsenin elini geri çevirmediğini ama bazı insanların Allah'ın elini bırakabildiğini ifade ederek bu soruyu yanıtlar.

5.30 İltifat Saleh'in 80. Yaşına Özel

Deneme

Cahangir, E. (2015). Yolcu, yığ heybene defter kitabı. *Azerbaycan*. Haziran, 116-151.

Bu yazı, şair İltifat Saleh'in 80. yaşına özel olarak kaleme alınmıştır. 1935 yılında Lankaran'ın Boladi köyünde dünyaya gelen İltifat Saleh, şiir dünyasına yenilikçi ve

özgün bir bakış açısı kazandırmıştır. Edebî kariyerine serbest şiirle başlayan şair, Resul Rza'nın etkisiyle bu tarzda ustalaşmış, aynı zamanda geleneksel hece şiirine de katkıda bulunmuştur.

Şairin eserleri, doğa güzellikleri, insan sevgisi ve vatan aşkını sade bir dille ifade ederken yaşadığı dönemin toplumsal ve siyasi olaylarını da derin bir duyarlılıkla işlemiştir. İltiyat Saleh'in "Ay Işığı," "Renglerin Sesi," "Derdin Şekli" gibi eserleri, onun duygusal ve düşünsel zenginliğini yansıtan başyapıtları arasında yer alır.

80 yıllık hayatı boyunca edebî üretkenliğini sürdüren İltifat Saleh, Azerbaycan edebiyatında kalıcı bir iz bırakmıştır. Onun eserleri hem geçmişe ışık tutan hem de geleceğe yön gösteren birer edebî miras niteliğindedir. Bu özel yıldönümü vesilesiyle, şaire duyulan minnet ve saygı bir kez daha ifade edilmiştir.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Saleh, İ. (2015). Galayçı. *Azerbaycan*. Haziran, 154.

Şiir, "kalaycı" metaforu üzerinden insanın iç dünyasını, sevgiyi ve duygusal arınmayı ele alır. Şair, kalaycının paslanmış kapları temizlediği gibi, insanın da kalbini temizlemesi gerektiğini vurgular. Ancak, insan ruhunu ve kalbini temizlemenin fiziksel bir işten daha zor ve incelik gerektiren bir uğraş olduğunu belirtir. Eski, duyarsız ve "paslanmış" duygular, yeniden canlanamazsa, atılması gerektiği fikrini işler.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Saleh, İ. (2015). Kişi ol. *Azerbaycan*. Haziran, 154- 155.

Şiir, borcunu geri ödemeyen bir dosta hitaben yazılmış ve insan ilişkilerindeki samimiyetsizliği ele alır. Şair, dostluktan ziyade maddi değerlerin öne çıktığı bir dönemi eleştirir. Tefekkür, dostluğun ve insanlığın para karşılığında ölçüldüğü günümüz dünyasında, gerçek değerlerin unutulduğunu dile getirir. Şair, dostundan ahlaki bir duruş bekleyerek borcunu geri ödemesini ve insanlık onuruna uygun davranmasını ister. "Kişi ol!" ifadesiyle dürüstlük ve erdem çağrısında bulunur.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Saleh, İ. (2015). İçimde. *Azerbaycan*. Haziran, 155- 156.

Şair, "İçimde" adlı bu şiirde, insanın yaşadığı duygusal ve manevi çatışmaları kendi iç dünyasında sakladığını ifade eder. Kendisi gurbette bulunmadığını, asıl gurbetin kendi iç dünyasında olduğunu dile getirir. Şair, yaşamında ona biçilen değerlerin ve başarıların dışarıdan dayatılan anlamlar taşıdığını, fakat asıl kıymetin insanın iç dünyasında saklı olduğunu vurgular. Maddi zenginliklere ve gösterişli bir yaşama meyletmediğini, bunların geçici olduğunu belirtir. İnsanlık, dürüstlük ve onur gibi değerlerin, insanın içinde birer meşale olarak yandığını ve dış dünyada aranan bu değerlerin aslında insanın kalbinde bulunduğunu ifade eder. Şair, vicdan ve gayret gibi erdemleri birer hazine olarak insanın içinde taşıdığını anlatır ve okuyucuyu kendi iç dünyasına dönmeye, bu değerlere sıkı sıkıya sarılmaya davet eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Sevinirem. *Azerbaycan*. Haziran, 156.

Şair, "Sevinirem" adlı bu şiirde, hayatın anlamını ve mutluluğu, bir ışıklı düşünce ve güzel bir sözün gücünde bulur. Zihninde beliren parlak bir fikir ya da diline dolanan anlamlı bir söz, onun umutlarını çiçek açtırır, yüreğindeki karanlıkları dağıtır. Şair, bu aydınlık anların etkisiyle geçmişte yaşadığı sıkıntıları, insanların bencilliklerini ve sahtekârlıklarını unuttur.

İyimserliğini koruyarak insanlığa güzel haberler ve mutluluk taşıyan biri olmayı arzular. En azından, başkalarının acılarından, dertlerinden bir an olsun uzaklaşmalarına vesile olmayı ister. Bu, şairin hayatındaki küçük ama anlamlı bir zaferdir; çünkü o, iyilik ve güzellik yaymanın insan yaşamına kattığı değeri iyi bilir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Plastilin adam¹²⁵. *Azerbaycan*. Haziran, 156.

Şiirde, insanın iradesizliği ve başkalarının etkisiyle kolayca yönlendirilmesi ele alınır. Şair, bu tür insanları "plastilin insan" olarak tanımlar, çünkü onlar oyun hamuru gibi şekillendirilebilir ve başkalarının istediği formu alabilir. Bu insanlar, başlarının üstünde yumruklarla şekil verilerek eğilip bükülerek gerektiğinde tilki, kurbağa ya da başka bir varlık gibi davranmaya zorlanır. Şair, "plastilin insan" metaforuyla bireyin esneklik sınırını aşarak kimliksizleşmesini ve özgünlüğünü yitirmesini eleştirir.

¹²⁵ Plastik insan.

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Yaddaş.¹²⁶*Azərbaycan*. Haziran, 157.

Şiir, insan hafızasını "yırtılmış bir balıkçı ağı" metaforuyla tasvir eder ve hafızanın zayıflığını, anıları ve düşünceleri tutmanın zorluklarını vurgular. Düşünceler, şiir mısraları ve fikirler bu ağdan kaçan balıklar gibi kaybolur. Şair, bu kayıpların yarattığı çaresizliği ifade ederek hafızasız bir yaşamın belirsiz ve eksik bir varoluş olduğunu belirtir. Hafıza kayıplarının ve düşünce dağınıklığının insanın yaşamındaki anlam arayışını nasıl etkilediğine dikkat çeker.

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Bağışla bizi, Dünya! *Azərbaycan*. Haziran, 157.

Bu şiir, insanın dünya ile olan ilişkisine dair bir içtenlik ve samimiyet barındırır. Şair, dünyanın bize sunduğu güzellikleri ve nimetleri överken aynı zamanda insanoğlunun bu güzelliklere zarar verdiğini kabul eder. Tüm hatalara rağmen dünyanın insanlık için vazgeçilmez olduğu vurgulanır. Şair, dünyanın bağışlayıcı olmasını dilerken ona duyulan sevgiyi ve bağlılığı dile getirir. Çocukların umut dolu

¹²⁶ Hafıza.

kalplerinde dünya sevgisini yaşatmanın, gelecek için bir umut olduğu ifade edilir. Şiir, bir özür ve sevgiyle dünyaya olan sorumluluğumuzu hatırlatır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Kimse tir-tir esir. *Azerbaycan*. Haziran, 157- 158.

Bu şiir, dünyanın farklı yönlerini ve çelişkili doğasını ele alarak insanın evrensel düzen içindeki konumunu sorgular. Şair, horozların ötüşü gibi gündelik detaylarla gök cisimlerinin hareketlerini bir araya getirir ve bu karşıtlıkla dünyanın karmaşıklığını vurgular. Dünyanın bir ucunda hayat normal seyrinde devam ederken diğer ucunda zorluklar ve mücadeleler yaşanır.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Yaşayır hana-hana.¹²⁷ *Azerbaycan*. Haziran, 158.

Şiir, insan varoluşunu farklı “haneler” halinde sunar. Her hane, yaşam, ölüm, hayaller, kitaplar ve düşüncelerle dolup varlığın parçalanmış yapısını yansıtır. Dünya da evrenin bir hanesi olarak konumlanır, böylece metin, varoluşun çok katmanlı ve bölünmüş doğasını imler.

Şiir

¹²⁷ Yaşar hâne- hâne.

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). Gıyma ölüm. *Azerbaycan*. Haziran, 158.

Şiir, insanın eksik kalan arzularını ve tamlanamayan hayallerini dile getirir. Anlatıcı, ilahi bir güce seslenerek bütünlük arar, ancak bu istek karşılanmaz. Böylece metin, sürekli ertelenen umutlar ve bulunamayan anlam arayışı etrafında şekillenir.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Saleh, İ. (2015). İstedim. *Azerbaycan*. Haziran, 158- 159.

Şiir, sevilen kişiye fiziksel ve duygusal olarak yaklaşma, onunla bütünleşme isteğini yansıtır. Anlatıcı, karanlık ve sessiz anlarda sevgiliye sarılmak ve teselli bulmak ister, ancak bu arzu karşılıksız kalır. Bu durum, ulaşılmaz aşkın yarattığı derin bir özlem ve huzursuzluğu gözler önüne serer.

Şiir

Lirik

Çapraz uyak

Saleh, İ. (2015). Ellerim. *Azerbaycan*. Haziran, 159.

Şiir, insanın ellerine çok yönlü bir anlam yükler. Eller, kötü haber karşısında hüznle yana düşerken umutlu mesajlarda sevinçle kanat açar. Bu eller bazen savunucu, bazen saldırgan, bazen ise şefkatli bir söz gibi davranır. Şiir böylece elleri, insani duyguların, düşüncelerin ve yaşamsal enerjinin somut bir ifadesi olarak sunar.

5.31 Fikret Goca'nın 80. Yaşına Özel

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goca, F. (2015). Şair ölümüne men inanmıram. *Azerbaycan*. Ağustos, 3- 4.

Şair, ölüm kavramını sıradan bir son gibi düşünmez ve onu farklı boyutlarda ele alır. Doğumla ölümün bir döngü olduğunu anlatırken şairlerin bu döngünün ötesinde bir varlık taşıdığını vurgular. Şair eserleriyle kendi ruhunu hem de yaratıcı gücünü ölümsüzleştirir. Onun ruhunda hep bir yaratıcılık ateşi yanar ve bu ateş dünyaya derin izler bırakır.

Şair, hayatın geçici olduğunu kabul eder ancak şiirlerin ve sanatın zamana meydan okuduğunu ifade eder. Ölüm, onun için bir son değil, daha derin bir anlam arayışının başlangıcıdır. Ona göre şairlerin gerçek yaşamı, yazdıkları ve bıraktıkları izlerle devam eder.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goca, F. (2015). Şair dostum. *Azerbaycan*. Ağustos, 4- 5.

Şair, aşkın insan yaşamındaki önemini ve etkisini anlatır. Ona göre aşk, sadece bir duygu değildir; insanın ruhunu ve kalbini şekillendirir. Aşk, bir yalanla karışırsa anlamını kaybeder. İnsan, sevdiğini yürekten sever, yüzeysel bir sevgi gerçek bir sevgi olmaz. Şair, aşkın insanın iç dünyasını yıkayıp arındırdığına ve sevgi olmadan yaşamın eksik kalacağına inanır. Ona göre insan, sevgisiz bir hayat sürdürdüğünde ne

tam anlamıyla yaşar ne de gerçek anlamda ölür. Sevgi, insanın yaşamına anlam katar, ruhunu besler ve zamanla sınırlı olmayan bir bağ kurar. Şair, sevgiyi basit bir duygu olarak görmez, onun kutsal ve derin bir olgu olduğunu söyler. Sevgi, insanın sadece kalbinde değil, aynı zamanda yaşamının her alanında iz bırakır ve insanı gerçek anlamda hayatta tutar.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goca, F. (2015). Bir neğmeyem. *Azerbaycan*. Ağustos, 5.

Şair, kendini anlamadığını ve doğayla, güzelliklerle iç içe olduğunu ifade eder. Kendi varlığını rüzgârda, yapraklarda, çiçeklerde ve doğanın her zerresinde bulur. Güzelliklerin bir parçası olduğunu, onlara karışarak dağıldığını ve ruhuyla evrenle bütünleştiğini anlatır. Kendi sözleriyle, duygularını ve hislerini güzelliklerin bir yansıması olarak görür.

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Goca, F. (2015). Sevgi güzel beladı. *Azerbaycan*. Ağustos, 5- 6.

Şair, sevgiyi yüce bir değer olarak görür ve onun insan yaşamında anlam veren bir güç olduğunu vurgular. Sevginin insanı acılardan arındırdığını, özgürlük ve mutluluğun temel taşı olduğunu söyler. Sevgisiz bir hayatı zindan ve esaretle eş tutar, ancak sevginin insanı yücelttiğini, onu özgürlük ve güzelliklerle buluşturduğunu ifade eder.

Sevgi hem bireysel hem de toplumsal varoluşun kaynağıdır. Vatan sevgisi, özgürlük ve insanlık değerleri, şairin yüreğinde kutsal bir yer taşır. Şair, sevginin uğruna her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olduğunu ve bu sevginin insanı ilahi bir güce yakınlaştırdığını dile getirir.

Şiir

Satirik

Serbest nazım

Goca, F. (2015). El sahla. *Azerbaycan*. Ağustos, 6.

Şair, insanlığın tarih boyunca işlediği zulümlere dikkat çeker ve insanın kendi eliyle yarattığı yıkımı sorgular. Musa'yı, İsa'yı ve Muhammed'i anarak insanlığın kutsal değerleri ve peygamberleri bile nasıl tahrip ettiğini vurgular. Şair, bu yıkıcı tutumlara karşı insanlığa seslenir: "Dur artık! Belki de kurtardığın insanlığın kendisi olacak."

Röportaj

Griç, A. (2015). Gocalmayan Fikret Goca. (İ. Gasımsade, Çev.). *Azerbaycan*. Ağustos, 7- 13.

Fikret Goca ile yapılan röportaj, şairin 80. yaşı vesilesiyle gerçekleştirilir ve hem kişisel hayatı hem de sanatsal düşünceleri hakkında önemli bilgiler sunar. Fikret Goca, 80 yaşına geldiğini kabullenmekte zorlandığını belirtir ve bu yaşın getirdiği fiziksel değişimlere rağmen kendisini genç hissettiğini ifade eder. Ona göre, insan ruhsal gençliğini koruduğu sürece gerçek anlamda yaşlanmaz.

Röportajda, şair yazma tutkusunu ve şiirin kendisi için ne ifade ettiğini açıklar. Yazmanın onun için bir ihtiyaç ve bir yaşam biçimi olduğunu dile getirir. İnsanların neden şiir yazdığına dair kesin bir yanıt veremeyeceğini söyler ve bunun doğal bir dürtü olduğunu ifade eder. Yazmayı bir görev değil, nefes almak kadar doğal bir gereklilik olarak görür.

Fikret Goca, Azerbaycan Yazarlar Birliği'ndeki görevlerinden ve bu süreçteki deneyimlerinden de bahseder. Bu görevi, yazarlık kimliği ile nasıl uyum içinde yürüttüğünü anlatır ve dostu Anar ile olan iş birliğini över. Ayrıca, görevlerin ve unvanların geçici olduğunu, esas olanın sanatçı kimliğiyle halka hizmet etmek olduğunu dile getirir.

Röportaj, şairin hayata, insanlara ve sanata dair aforizmalarını da içerir. İnsanların kendi içlerindeki akıllı ve aptal yanları arasında sürekli bir mücadele yaşadığını, ancak çoğu zaman aptal tarafın kazandığını esprili bir şekilde anlatır. Hayata dair gözlemleri, samimi ve bilgece yorumlarla doludur. Hayatı, zorluklarla dolu bir deniz olarak tanımlar ve mücadelelerin yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade eder.

Son olarak röportajda Fikret Goca'nın ailesine ve özel yaşamına dair düşüncelerine de yer verilir. Ailesinin hayatındaki yerini ve önemini vurgulayan şair, şiirlerini de bir aile üyesi gibi gördüğünü söyler. Şiirlerinin sıradan bir üretim değil, kalbinin bir parçası olduğunu dile getirir. Röportaj, şairin derin düşünce yapısını ve hayata olan güçlü bağlarını anlamak için zengin bir kaynak sunar.

Edebî tenkit

Gasimbeyli, Y. (2015). Resul Rza ve Fikret Goca yaradıcılığında ustad- varis meselesine dair. *Azerbaycan*. Ağustos, 14- 26.

Metin, Resul Rza ve Fikret Goca'nın yaratıcılığı üzerinden Azerbaycan edebiyatındaki usta-çırak ilişkisini ele alır. Resul Rza, 1930'lu yıllarda edebiyat sahnesine çıkar ve 1960'larda şiirde yenilikçi bir yaklaşımla zirveye ulaşır. Bu dönemde, genç şairlerin yetişmesine büyük katkılar sağlar ve Azerbaycan'da özgün bir şiir ekolü oluşturur. Rza'nın estetik anlayışı, geleneksel şiir kalıplarını aşarak bireyin iç dünyasını ve toplumsal meseleleri derinlemesine ele alır.

Fikret Goca hem devam ettirici hem de özgün bir yaratıcı olarak tanımlanır. Resul Rza'nın etkisiyle Goca, yenilikçi ve özgün bir üslup geliştirir. Rza, sadece kendi tarzını benimseyen değil, farklı üsluplarla yazan şairlere de destek verir. Bu bağlamda, Goca'nın şiirleri bireysel duyarlılığı, insan ve doğa arasındaki ilişkiyi,

dünya meselelerini ve insanlığın evrensel sorunlarını işler. Özellikle *Hazar* gibi şiirlerinde doğaya ve insana dair derin imgeler sunar.

Resul Rza'nın şiir anlayışı yalnızca Azerbaycan'da değil, diğer Türk dünyası edebiyatlarında da etkili olur. Özbek şairlerin şiirlerinde de Rza'nın etkisi açıkça görülür. Ayrıca, Rza'nın uluslararası meseleleri ele alarak evrensel bir bakış açısı sunduğu ifade edilir.

Fikret Goca'nın şiirlerinde dünya meselelerine duyarlılık, insanın trajik yönlerini ele alma ve özgürlüğe vurgu ön planda yer alır. “Azad insan”, “Hazar” ve “Viktor Hara” gibi eserlerinde Goca, bireysel ve toplumsal duyarlılığı birleştirir. Resul Rza'nın şiirlerinde işlenen insan, deniz ve özgürlük gibi imgeler, Goca'nın şiirlerinde de yer alır ve bu iki şair arasında estetik bir bağ oluşturur.

Metin, Resul Rza'nın genç şairlere yaklaşımına geniş yer verir. Rza, genç şairlere özgürce yazma fırsatı sunar, onları geleneksel şiirin sınırlarından çıkararak yeni bir estetik anlayışa yönlendirir. Fikret Goca ise, Rza'nın rehberliğinden faydalananak kendi özgün şiir dilini geliştirir. Goca, Rza'yı hem bir öğretmen hem de edebiyat dünyasında eşsiz bir şahsiyet olarak tanımlar ve onu Azerbaycan edebiyatının unutulmaz bir ismi olarak görür.

Metnin son bölümlerinde, Rza ve Goca'nın şiirlerinde insan, deniz, özgürlük ve dünya temalarının işlendiği belirtilir. Rza'nın “İnsan şekli” şiirinde insan, sıradan bir varlık olarak ele alınır, ancak bu sıradanlığın derin bir anlam taşıdığı vurgulanır. Goca ise deniz temasına sıkça yer verir ve doğayı insanın duygusal ve estetik bir parçası olarak tasvir eder. İki şairin eserlerindeki ortak temalar, onların dünya görüşlerini ve estetik anlayışlarını yansıtır. Sonuç olarak metin, Azerbaycan edebiyatındaki estetik dönüşümleri, usta-çırak ilişkisini ve şiir sanatının evrimini geniş bir perspektiften ele alan bir edebiyat eleştirisi niteliği taşır.

5.32 Ehmed Anatollu Adına

Nekroloji

Heyal ,S. (2015). İnce yumor, sağlam gülüş.¹²⁸*Azerbaycan*. Ağustos, 161- 164.

Bu metin, 1894 yılında Bakü'nün Maştağa kasabasında doğan Ehmed Anatollu Seferov'un hayatı ve edebî kişiliği üzerinde durur. Ehmed Anatollu, çocukluğunda medrese eğitimi alır, ardından komşuların teşvikiyle tiyatro ve yazın dünyasına adım atar. Özellikle mizahi-satirik şiirler, skeçler ve kısa oyunlar yazar. “Molla Nesreddin”, “Zenbur”, “Kirpi”, “Kendli” gibi dönemin önemli dergi ve gazetelerinde eserleri yayımlanır. Aynı zamanda Tiflis'teki bazı yayın organlarında da yazıları çıkar.

Arşiv belgelerine göre, eserlerinin büyük kısmı lirik ve satirik şiirlerden, skeçlerden ve diyaloglardan oluşur. Bu diyaloglarda genelde iki zıt karakter bir araya gelir; biri eski alışkanlıkları ve yoz düzeni savunurken diğeri yenilikçiliği, bilimi, temiz toplumsal değerleri temsil eder. Aralarındaki tezatlı konuşmalar, ince mizah ve sağlam bir gülüş ortaya çıkarır. Örneğin, “İki kolhoz sedrinin değişmesi” adlı atışmada, karşılıklı eleştiriler mizahi bir üslupta verilir; ya da “Lay-lay” adlı kısa oyunda iki kişinin aynı ninniye bambaşka mesajlarla söylemesi, okurda ve izleyicide eğlenceli bir karşıtlık duygusu yaratır.

Yazarın amacı, toplumun gülerek düşünmesini sağlamaktır. Genellikle sert bir eleştiri yerine, yumuşak bir mizah ve diyaloglarla ince bir hiciv sunar. Kimi eserlerinde “Köhne” ve “Teze” adlı karakterleri kullanır, böylelikle eski ve yeni düşünce biçimlerini karşı karşıya getirir. Satirik yönü bazen toplumsal çarpıklıkları, bazen de insanların sahte davranışlarını gözler önüne serer. Fakat bunu yaparken okurun keyif alacağı esprili bir anlatımı tercih eder.

Ehmed Anatollu'nun oyunları, skeçleri ve diyalogları, dönemin ele alınmamış pek çok sorununa ayna tutar. Bazen bencillik ve yolsuzlukla, bazen de yanlış eğitim anlayışlarıyla alay eder. Yazdıkları, sahneye uyarlandığında seyircide hem güldürü hem de farkındalık uyandırır. Hayatı boyunca “Molla Nesreddin” tarzı bir mizahı sürdürür, toplumun hatalarını gösterirken insanları kırmamaya özen gösterir. 1973'te Bakü'de vefat eden Ehmed Anatollu, ardında özenle saklanan arşiv malzemeleri,

¹²⁸ İnce mizah, sağlam gülüş.

satirik şiir kitapları ve skeçlerle dolu bir miras bırakır. Onun eserleri hâlâ “ince mizah ve sağlam gülüş”ün örnekleri olarak değerlendirilir.

5.33 Seyavuş Memmedzade’nin 80. Yaşına Özel

Şiir

Lirik

Serbest nazım

Simonov, K. (2015). Bernard şou ile görüş. (Memmedzade, S. Çev.). *Azerbaycan*. Ekim, 143- 144.

Şiir, Bernard Şou ile yapılan bir ziyaretin etkileyici anılarını anlatır. Şou, sarsıcı zekâsı, ince espri anlayışı ve sıcak misafirperverliğiyle ön plana çıkar. Evindeki nostaljik atmosfer, geçmişin izlerini taşır.

Yağmurlu bir günde, konuklarını uğurlarken gösterdiği zarafet ve insan sevgisi unutulmaz bir iz bırakır. Şou, sadece bir yazar değil, aynı zamanda hayatın derinliklerini anlayan bir bilge olarak resmedilir. Şiir, onun büyüleyici kişiliğini ve insanlara dokunan etkisini yüceltir.

5.34 Vahid Eziz’in 70. Yaşına Özel

Anı

Rza, R. (2015). Tanışlıg. *Azerbaycan*. Kasım, 99- 101.

Vahid Eziz, elinde birkaç şiirle Resul Rza’nın kapısını çaldığında, heyecanını gizlemeye çalışıyordu. Henüz genç bir öğrenciydi, ama yüreğinde sanatına dair büyük bir tutku vardı. Resul Rza, ilk tanışmalarına rağmen Vahid’in samimi tavırlarını hemen fark etti ve onun içtenliğine kayıtsız kalmadı. “Hadi bakalım, anlat ne söylemek istiyorsun?” diyerek gence cesaret verdi. Vahid, önce çekingen bir

şekilde konuşmaya başladı. Ancak Resul Rza'nın sıcak ve dikkatle dinleyen tavrı, onun biraz daha rahatlamasını sağladı.

Vahid hazırladığı birkaç şiiri Resul Rza'ya uzattı. Şiirlerinde yalnızlık, anne özlemi ve melankoli gibi temaları işlemişti. Resul Rza, dikkatle sayfaları çevirdi. Gözleri özellikle "Anne" adlı şiirin üzerinde uzun süre gezindi. Şiirin derinliği ve özgün dili, Resul Rza'yı âdeta büyülemişti. Şiir, bir annenin yokluğunun insan ruhunda nasıl bir boşluk bıraktığını öyle bir samimiyetle anlatıyordu ki Resul Rza, bir an kendi duygularına kapıldığını hissetti.

“Bu çok etkileyici,” dedi. “Ama üzerinde biraz daha çalışsan, bunu daha da güçlendirebilirsin.” Resul Rza, Vahid'in diğer şiirlerini de dikkatle inceledi. Genç şairin hayat ve doğa üzerine kurduğu imgeler gerçekten özgün ve olgundu. Ancak Resul Rza, birkaç noktada yapıcı eleştirilerde bulunmaktan da geri durmadı. “Bu ifadeler güzel ama burada biraz daha sade olmayı deneyebilirsin. Şiir bazen söylenmeyenlerle de güçlüdür,” diyerek nazik bir şekilde Vahid'e yol göstermeye çalıştı.

Vahid, eleştirileri olgunlukla karşıladı. Gözlerindeki ışık, öğrendiklerini hemen özümsemeye hazır olduğunu gösteriyordu. “Sizden bunu duymak büyük bir şans,” dedi samimi bir şekilde. Bu alçak gönüllülük, Resul Rza'nın gözünden kaçmadı. “Azmin ve açık görüşlülüğün seni çok ileriye taşıyacak, Vahid,” diye cevap verdi.

Sohbet ilerledikçe Vahid'in yalnızca edebiyata değil, bilime de büyük bir merakı olduğunu ortaya çıktı. “Biliyor musunuz, kimya ve matematiğin bile kendi içinde bir şiir barındırdığını düşünüyorum,” dedi Vahid, biraz utangaç ama kararlı bir şekilde. Resul Rza, bu cümleye şaşırdı ve aynı zamanda etkilendi. Vahid'in çok yönlü bakış açısı, onun ne kadar meraklı ve entelektüel bir genç olduğunu gösteriyordu.

Bu anlamlı karşılaşma, yalnızca bir öğretmen ve öğrencinin yollarının kesişmesi değildi. Aynı zamanda bir sanatçının genç bir yeteneği keşfetmesi ve ona yol göstermesi anlamına geliyordu. Resul Rza, Vahid'in şiirlerine olan tutkusunu, öğrenme arzusunu ve gelişime olan açıklığını görünce, onun gelecekte büyük işler

başaracağına olan inancını dile getirdi. Vahid ise hocasından aldığı destekle hayallerine bir adım daha yaklaştığını hissetti.

Bu karşılaşma, yalnızca bireysel bir hikâye değildi. Aynı zamanda sanatın, insanları bir araya getiren ve onların arasında güçlü bağlar kuran bir köprü olabileceğini gösteriyordu. Resul Rza'nın rehberliği ve Vahid'in azmi, sanat ve eğitimin nasıl bir ışık kaynağı olabileceğini anlamlı bir şekilde ortaya koyuyordu. Ve her ikisi de bu kısa sohbetten, aslında hayatlarının ilerleyen dönemlerinde iz bırakacak bir anı kazanmıştı.

Poema

Eziz, V. (2015). Mircefer. *Azerbaycan*. Kasım, 102- 117.

“Mircefer” poeması, Azerbaycan halkının çetin tarihini, bu tarihin ağır yükü altında verilen kimlik mücadelesini ve liderlerin bu süreçteki rollerini gözler önüne seren derin bir destan niteliği taşır. Şair, XX. yüzyılın başlarından itibaren Azerbaycan'ın varoluş mücadelesini, halkın yaşadığı trajedileri ve liderlerin çelişkili kaderlerini şairane bir dille işler. Poema, okuyucuyu sadece tarihin karanlık sayfalarına değil, aynı zamanda halkın direniş ruhuna tanıklık etmeye davet eder.

Eser, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ üzerindeki haklı davasıyla başlar. Şair, bu bölgenin halk için yalnızca bir toprak değil, aynı zamanda ulusal kimliğin, kültürel mirasın ve tarihsel bağların ayrılmaz bir parçası olduğunu hatırlatır. Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan için taşıdığı anlam, poema boyunca güçlü bir şekilde hissedilir. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in vatan topraklarını koruma konusundaki kararlılığı, şair tarafından bir temel taş olarak vurgulanır. Aliyev, halkın direniş ruhunu somutlaştıran bir figür olarak resmedilir; onun liderliği, Azerbaycan halkının dayanıklılığını ve ulusal birlikteliğini pekiştirir.

Poemanın merkezinde ise karmaşık ve çelişkili bir karakter olan Mircefer Bağirov yer alır. Sovyetler Birliği döneminde Azerbaycan'a liderlik eden Bağirov, halkı için mücadele eden bir lider mi, yoksa Stalin'in baskıcı politikalarını uygulayan bir yönetici mi? Şair, bu soruyu okuyucunun zihnine ustalıkla bırakır. Bağirov, bir

yandan Stalin'in sert emirlerini yerine getirirken diğeryandan halkını korumaya çalışır. Onun bu çelişkili kişiliğı, liderliğintarih boyunca taşıdığı zorlukları ve ağırlığı anlamak için güçlü bir örnek sunar.

Bağırov'un Stalin karşısındaki duruşu, halkının topraklarını koruma çabasıyla şekillenir. Özellikle Ermenilerin Azerbaycan topraklarına yerleşme talepleri karşısındaki mücadeleleri, şiirde dramatik bir şekilde anlatılır. Stalin rejiminin ağır baskısı altında verdiği kararlar, liderliğintrajik doğasını gözler önüne serer. Şair, bu mücadeleyi anlatırken Bağirov'un içsel çatışmalarını ve çaresizliğini de okuyucuya hissettirir. Onun bu karmaşık durumu, liderlik pozisyonunun insan üzerinde yarattığı derin izleri ve bedelleri yansıtır.

1947 yılında başlayan zorunlu göçler ve sürgünler, poemada en acı detaylarıyla işlenir. Halkın dedelerinden miras kalan topraklarından zorla koparılışı, kış soğuşunda yollarda hayatını kaybeden çocuklar, açlık ve sefaletle mücadele eden aileler... Şair, bu insanlık dramını öyle bir duygusal derinlikle anlatır ki, okuyucu bu trajedinin ağırlığını yüreğinde hisseder. Göçler sırasında halkın çektiğı acılar, sadece fiziksel bir kayıp değil, aynı zamanda köklerinden koparılmanın yarattığı derin bir travmayı temsil eder.

Poemada, Ermenilerin Azerbaycan'a yönelik saldırgan tutumlarına ve haksız toprak taleplerine karşı halkın direnişide güçlü bir şekilde ele alınır. Şair, Ermenilerin tarih boyunca uyguladığı politikaları, hile ve zorbalıkla toprak talep etme girişimlerini kınar. Ancak Azerbaycan halkının bu oyunlara boyun eğmediğini, direnişiiyle her seferinde bu planları bozduğunu vurgular. Halkın iradesi, poema boyunca bir umut ışığı olarak yanmaya devam eder.

Eserin ilerleyen bölümlerinde Heydar Aliyev'in liderliğı ön plana çıkar. Şair, Aliyev'i halkın kurtarıcısı, Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesinin en önemli figürlerinden biri olarak tasvir eder. Aliyev, yalnızca geçmişin yaralarını sarmakla kalmaz, aynı zamanda geleceğı inşa etmek için sağlam bir temel atar. Halkı birleştiren ve ona umut aşılayan bir lider olarak onun vizyonu ve fedakârlıkları, poema boyunca övgüyle anılır.

Heydar Aliyev'in liderliği, Azerbaycan için bir dönüm noktasıdır. Onun kararlılığı ve halkını geleceğe taşıyan vizyonu, bağımsızlık mücadelesinin başarısında hayati bir rol oynar. şair, Aliyev'i yalnızca bir siyasi figür olarak değil, aynı zamanda halkın güvenini kazanmış bir lider ve birleştirici bir güç olarak resmeder.

Poema, Azerbaycan halkının tarih boyunca karşılaştığı tüm zorluklara rağmen hiçbir zaman umudunu kaybetmediğini vurgular. Halk, her trajediden ders almış, her acıdan daha güçlü bir şekilde çıkmayı bilmiştir. şair, bu direniş ruhunu şiirin her satırına işlemiş ve halkın birlik içinde hareket etmesinin önemine dikkat çekmiştir. Birlik ve dayanışma, poema boyunca halkın geleceğini şekillendiren temel unsurlar olarak işlenmiştir.

Son bölümde ise Azerbaycan bayrağı, halkın kimliğinin, direnişinin ve bağımsızlığının sembolü olarak yüceltilir. şair, bu bayrağın sadece bir sembol değil, halkın tarih sahnesindeki varlığını sürdürme azminin ve mücadelesinin bir simgesi olduğunu dile getirir. Azerbaycan halkının, bu bayrağın altında birleşerek hiçbir zaman yenilmeyeceği vurgulanır. şairin dizelerinde, geçmişin ağırlığı ve geleceğin umudu yan yana durur ve bu denge, halkın azim ve cesaretle inşa ettiği kaderini anlatır.

5.35 Sergey Yesenin Adına

Nekroloji

Tağısoy, N. (2015). "Bah, yenegayıtmışam."¹²⁹*Azerbaycan*. Kasım, 171- 173.

Sergey Yesenin, Rus şiirinin ve erkek egemen Rus köyü hayatının unutulmaz bir sesi olarak öne çıkar. Kısa ömrüne rağmen (30 yıl), şiir dünyasında büyük bir iz bırakır ve bu etki, yaşamı boyunca eserlerine karşı eleştirilerde bulunanların bile dikkatinden kaçmaz. Yesenin'in şiirlerinde yer alan temalar; sosyal, felsefi ve manevi sorunlardan Rus tarihine uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar. Onun eserleri hem kendi halkı hem de diğer ulusların okuyucuları arasında derin bir iz bırakır.

¹²⁹ Bak, yine döndüm.

Yesenin'in edebî gelişimi, yaşadığı ortam ve şartlardan etkilenir. Şiirlerinde köy hayatının benzersiz güzelliklerini, millî karakterlerini ve doğaya olan sevgisini sade ve gerçekçi bir dille yansıtarak çocukluk döneminde edindiği deneyimleri edebiyatına aktarır. Genç yaşlarından itibaren Rus tarihine olan ilgisi, bu tarihî mirası eserlerine yansıtarak şiirlerinde sosyal ve estetik boyutlara önem verir.

Yesenin'in şiirleri, okuyucuyu samimiyeti, açıklığı ve sade imgeleriyle etkiler. “Kızıl yıldızlar uyukluyor”, “Elveda, Bakü!” ve “Safran yurdunun akşam kokusu” gibi eserleri, onun sanatsal potansiyelini ve bireysel özelliklerini ortaya koyar. Şiirlerinde yer alan temalar, devrim, tarih, köy şehir çatışması, hayat ve ölüm gibi konular etrafında şekillenir.

Yesenin'in şiirleri, sosyal-felsefi ve manevi sorunlara dokunarak okuyucuyu derin düşüncelerle buluşturur. Şiirlerinde yer verdiği imgeler, halk şiirinden ilham alır ve millî renklerle zenginleşir. Doğa tasvirleri, insanla doğayı kaynaştırır ve insanın çevresiyle bütünleştiğine vurgu yapar. Pitoresk doğa manzaraları ve pastoral imgeler, Yesenin'in eserlerinde yalın bir betimlemeyi aşarak bireysel dünyasının ayrılmaz bir parçası haline gelir.

Bakü döneminde yazdığı eserler, Yesenin'in şiirsel gelişimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu dönemde kaleme aldığı “İran nağmeleri” gibi eserler, onun yazarlığının zirvesini temsil eder. Eserleri çok sayıda çevirmen tarafından Azerbaycan diline aktarılmış ve çevirilerdeki farka rağmen, şairin orijinal üslubu ve lirizmi şekillendirilmiştir.

Yesenin'in eserleri, Azerbaycan okuyucusu arasında çok popüler olup şiirleri defalarca çevrilmiş ve edebî tartışmaların konusu olmuştur. Onun yarımıcılığı, sadece şiirlerinde değil, şiirle bağlı olduğu sosyal ve politik boyutlarda da kendini gösterir. Felsefi şiirleri, yaşamın anlamı üzerine düşünceler sunar ve kendi hayat deneyimlerini eleştirisel bir bakışla değerlendirir.

Azerbaycan edebiyatında Yesenin'in etkisi, onun yarımıcılığının incelemelerle desteklenmesiyle devam etmektedir. Şiirleri ve eserleri, edebiyatseverlerin dikkatini

çekmeye devam ederken Yesenin'in şiirsel mirası gelecek kuşaklar için ilham kaynağı olma özelliğini korur.

5.36 Yusif Semedoğlu Adına

Nekroloji

Ceferov, N. (2015). Yusif...ve Semedoğlu. *Azerbaycan*. Aralık, 3- 9.

Yusif Semedoğlu'nun hayatını, kişiliğini ve edebî dünyasını ele alan bu metin, onun edebiyat dünyasındaki yerini ve insan olarak bıraktığı izlenimleri detaylı bir şekilde anlatır. Yusif Semedoğlu, yalnızca bir yazar değil, aynı zamanda insani değerleri ve toplumsal sorumluluğu ön planda tutan bir şahsiyet olarak öne çıkar. Metin, onun yaşamının farklı yönlerine ve eserlerine derinlemesine bir bakış sunar.

Yusif Semedoğlu, adının “güzellik” anlamına gelmesiyle kişiliği arasında güçlü bir bağ kurar. Onun bu dünyadaki varlığı, adıyla özdeşleşen bir güzellik ve anlam taşır. Yazar, Bakü Devlet Üniversitesi'nin filoloji fakültesinde düzenlenen bir etkinlikte, hitabet yeteneği ve tevazusuyla dikkat çeker. Konuşmasında kendini “natig¹³⁰ değilim” diyerek alçak gönüllü bir şekilde tanıtır, ancak konuşmasının akıcılığı ve derinliğiyle izleyicileri etkiler. Bu dönemde, onun kişiliği ve entelektüel derinliği çevresindeki insanlar üzerinde kalıcı bir etki bırakır.

Edebî kariyerinde Yusif Semedoğlu, az ama nitelikli eserler verir. Yazılarında derin bir sorumluluk duygusuyla hareket eder ve popülerlikten çok edebî kalitenin peşinden gider. Babası Semed Vurgun'un edebiyat anlayışı ve etkisi, onun eserlerinde hissedilir. “Ölüm günü” adlı romanında insanlık tarihinin metafizik ve ahlaki boyutlarını işler. Bu eser, insanın iyi ve kötü arasındaki bitmeyen mücadelesine, norm ve anomali arasındaki çatışmaya dair güçlü bir analiz sunar. Roman, yalnızca edebî bir eser olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve tarihsel bir düşünce ürünü olarak da dikkat çeker.

¹³⁰ İyi konuşma becerisine sahip kişi.

Semedoğlu, “Ulduz” dergisinde baş editörlük yaptığı dönemde, genç yazarları destekleyen ve onların eserlerini titizlikle değerlendiren bir mentor olarak da tanınır. Dürüstlüğü ve tarafsızlığı, çalışma arkadaşları tarafından takdir edilir. Onun yönetim tarzı, demokratik ve insancıl bir yaklaşımı temsil eder. Edebiyat dünyasında, yetenekli yazarların ortaya çıkmasına katkı sağlayan bir figür olarak görülür.

Kişisel yaşamında Yusif Semedoğlu, zarafeti ve doğal karizmasıyla çevresindeki insanları etkiler. İnsanlarla ilişkilerinde samimi, alçak gönüllü ve yardımsever bir yaklaşım sergiler. Metinde, onun sosyal yaşantısından kesitler sunulur; örneğin bir restoranda yaşlı bir generalin kızını dansa davet ettiği hikâyecik, onun doğal nezaketi ve cesaretini yansıtır. Bu olay, onun insanlarla kolayca iletişim kurabilme yeteneğini ve zarif kişiliğini gözler önüne serer.

Yusif Semedoğlu’nun yazarlık hayatındaki titizliği, edebiyata duyduğu derin bağlılığı ve eserlerinin her birinin arkasındaki düşünsel çabayı ortaya koyar. Eserleri, yalnızca bir yazar olarak değil, aynı zamanda bir düşünür ve entelektüel olarak onun derinliğini yansıtır. “Deyilenler geldi başa” adlı romanını tamamlayamasa da, bu eser onun edebî mirasının bir parçası olarak değer görür.

Metin, Yusif Semedoğlu’nu yalnızca bir yazar olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve insani değerleriyle hatırlanan bir figür olarak sunar. Onun eserleri, Azerbaycan edebiyatının önemli bir parçasını oluşturur ve hem bireysel hem de toplumsal meselelerin derinlemesine işlendiği düşünsel bir miras bırakır. Hayatı boyunca hem eserleriyle hem de kişiliğiyle etkileyici bir iz bırakan Yusif Semedoğlu hem dönemi için hem de gelecekteki kuşaklar için ilham kaynağı olmaya devam eder.

Nekroloji

Pervin. (2015). Yusif Semedoğlu- ölümünden sonraki hayat. *Azerbaycan*. Aralık, 10-17.

Bu metin, Azerbaycan edebiyatının büyük isimlerinden Yusif Semedoğlu’nun yaşamını, eserlerini ve edebî mirasını ele alır. Yazarın hem kişisel özellikleri hem de

eserlerindeki temalar, onun edebiyata ve hayata bakışını anlamak açısından detaylı bir şekilde incelenir.

Metin, Yusif Semedoğlu'nun çocukluğundan itibaren hayatındaki dönüm noktalarına ve bu deneyimlerin eserlerine nasıl yansıdığına odaklanır. Örneğin, çocuklukta yaşadığı bir olay olan rüzgârın yarattığı deniz dalgası hissi, yıllar sonra okuduğu “Ölüm günü” romanında hatırladığı ve yeniden deneyimlediği bir an olarak anlatılır. Bu, yazarın hayattan edindiği izlenimlerin eserlerinde nasıl hayat bulduğuna işaret eder. Yusif Semedoğlu'nun eserleri, hayatın gerçeklerini mistik, sürreal ve sembolik bir anlatımla birleştirerek sunar.

Eserlerinde hayatın derin katmanlarını ele almak için kullandığı özgün yöntemler dikkat çeker. Yazar, ne tamamen bir iyi-kötü ayrımı yapar ne de okuyucuya açık bir ahlaki mesaj verir. Bunun yerine, yaşamın gerçeklerini olduğu gibi ortaya koyar ve okuyucunun kendi sonuçlarını çıkarmasını sağlar. “Ölüm günü” romanı, bu anlayışın en belirgin örneklerinden biridir. Üç farklı zaman dilimini (XVIII. yüzyıl, 1930-40'lar ve 1970-80'ler) konu alan bu eser, zamanın değişen yüzü ve insanın zamana karşı mücadelesini işler. Her dönemdeki insanlar, farklı görünseler de aynı temel “dert” etrafında birleşir: Zamanın ağırlığı ve insanın adalet, mutluluk, özgürlük gibi arayışları.

Roman, derin felsefi temalara sahiptir. Yusif Semedoğlu, zamanın adaletsizliğini ve insanın bu adaletsizlik karşısındaki çaresizliğini işleyerek evrensel bir bakış açısı sunar. Karakterlerin kaderleri, zamanın ve toplumun acımasız kurallarıyla şekillenir. Örneğin, bir dönem şairlerin meydanlarda idam edilmesi, diğer bir dönemde sanatsal özgürlüğün baskı altında tutulmasıyla benzeştirilir. Salahov gibi zalim yöneticiler ve Tatar Temir gibi sıradan insanlar arasında kurulan bağlantılar, insanlığın ortak “dert”lerini ortaya koyar.

Yazarın dil ustalığı ve dönemler arasındaki geçişlerde kullandığı üslup çeşitliliği, metnin edebî gücünü artırır. XVIII. yüzyıl ağır ve eski bir dille anlatılırken 1930-40'ların dili daha yalın ve anlaşılırdır. Modern dönem ise günümüzün sade diliyle

ifade edilir. Bu çeşitlilik, sadece romanın estetik yönünü değil, aynı zamanda dilin tarihsel gelişimini de gözler önüne serer.

Metin ayrıca, Yusif Semedoğlu'nun yazarlık kariyerindeki az ama öz yaklaşımına da değinir. Yazmayı bir görev veya meslek olarak görmez, onun için yazmak hayatın doğal bir parçasıdır. Yazarlık onun hem dünyayı anlamak hem de içsel huzuru bulmak için sığındığı bir liman gibidir. Bu nedenle, eserlerinde derin bir düşünsel arka plan ve insani bir sıcaklık hissedilir.

Yazarın kişisel yaşamı ve insanlarla ilişkileri de metinde geniş bir yer bulur. Onun hayvanlara olan sevgisi, insanlara karşı duyduğu şefkat ve zarafetle birleşir. Penceresinin önünde kuşları beslemesi veya bir restoranda sıçan yavrularına yemek vermesi gibi anekdotlar, onun duyarlı ve empati yapabilen bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Metin, Semedoğlu'nun toplumdaki etkisine ve ölümünden sonra da devam eden edebî mirasına vurgu yapar. Onun eserleri, Azerbaycan edebiyatında kalıcı bir yer edinir ve çağdaş okuyucular için hâlâ güçlü bir anlam taşır. “Ölüm günü”, sadece onun yazarlık kariyerinin zirvesi değil, aynı zamanda Azerbaycan nesrinin en önemli eserlerinden biri olarak değerlendirilir. Romanın çok katmanlı yapısı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir sorgulama sunar.

Son olarak Yusif Semedoğlu'nun yaşamını ve eserlerini şekillendiren temel değerlerin sevgi, adalet ve insanlık olduğu belirtilir. Onun hem bir yazar hem de bir insan olarak bıraktığı miras, Azerbaycan edebiyatı için büyük bir zenginliktir. Yaşamı boyunca sadece yazdığıyla değil, aynı zamanda yaşadığıyla da edebiyatı bir bütün olarak kucaklar. Bu miras, onun ölümünden sonra da yaşamaya devam eder ve hâlâ okuyucularına ilham verir.

Nekroloji

Emirli, E. (2015). Ölüme gençler.¹³¹*Azerbaycan*. Aralık, 18- 23.

Yusif Semedoğlu, Azerbaycan edebiyatında derin izler bırakmış bir yazar olarak yaşamı ve eserlerinde işlediği temalarla zamansız bir değer taşır. Bu metin, onun hayatını, eserlerini ve özellikle ölüm kavramıyla olan yoğun bağını ele alır. Babası Samed Vurgun ve kardeşi Vagif Semedoğlu gibi, Yusif Semedoğlu da eserlerinde ölüm temasını merkeze yerleştirir. Ancak onun ölümle ilişkisi, fiziksel bir son olmanın ötesinde, bir özgürlük ve arınma süreci olarak görülür. Özellikle “Ölüm günü” romanında sıkça kullanılan “ölüme gençler” (ölüme yakın) ifadesi, bu temanın bir edebî şifre haline geldiğini gösterir. Eserlerinde ölüm, yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak ele alınır; karakterleri ölümün kaçınılmazlığıyla yüzleşir ve bu, okuyucuda derin bir etki bırakır.

Yusif Semedoğlu’nun yazarlık tarzı, ölüm temasını farklı açılardan ele almasıyla dikkat çeker. Onun eserlerinde ölüm, sadece bir sonuç değil, aynı zamanda yaşamın anlamını sorgulatan bir süreçtir. Örneğin, “İnce deresinde yaz çağı” adlı hikâyesinde, yaşlı bir çiftin ölümle mücadelesi anlatılır. Hikâyede, Sayalı adlı bir kadının hasta eşini kurtarma çabası işlenirken insanın çaresizliği ve zamanın karşısındaki yenilgisi gözler önüne serilir. Bu eser, bireyin yaşam karşısındaki yalnızlığını ve zamana karşı olan mücadelesini etkileyici bir şekilde resmeder. Yusif Semedoğlu’nun eserlerindeki gerçekçilik, dramatik unsurlar ve edebî derinlik, onun yazarlık yeteneğini ortaya koyar.

Yazarın en önemli eserlerinden biri olan “Ölüm günü” romanı, sadece Yusif Semedoğlu’nun değil, aynı zamanda Azerbaycan edebiyatının da en büyük eserlerinden biri olarak kabul edilir. Roman, üç farklı zaman dilimini (XVIII. yüzyıl, 1930-40’lar ve 1970-80’ler) kapsar ve bu dönemlerin her birinde insanın ölümle ilişkisini işler. Geçmiş, şimdi ve geleceği birleştiren bu eser, insanlığın zaman karşısındaki mücadelesini evrensel bir perspektifle ele alır. Zamanın adaletsizliği ve insanın bu adaletsizlik karşısındaki çaresizliği, romanın ana temasıdır. Her dönemin karakterleri, ölümün kaçınılmazlığını kabul etmek zorunda kalır ve bu durum, insanın varoluş mücadelesini daha da anlamlı kılar.

¹³¹ Ölüme karşı.

Yusif Semedoğlu, eserlerinde yaşamın ayrıntılarını gerçekçi bir şekilde işlerken aynı zamanda ölüm temasını derin felsefi ve mistik bir boyutta ele alır. Bu, onun edebiyatındaki özgünlüğün bir göstergesidir. Karakterlerinin çoğu yaşlı ve hayatlarının sonuna yaklaşmış bireylerdir. Bu, onun eserlerine melankolik bir hava kazandırırken okuyucunun yaşam ve ölüm üzerine düşünmesini sağlar. Örneğin, “Bayatı-şiraza” adlı novellasında, bir restoranda çalışan Sebzeli adlı karakterin hayata karşı kayıtsızlığı ve yaşamını sorgulayan tavrı işlenir. Bu karakter, hayatın sıradanlığına ve insanın kendiyle olan mücadelesine dair derin bir hikâye sunar.

Yazarın dili ve üslubu, dönemleri ve karakterleri daha gerçekçi bir şekilde resmetmesine olanak tanır. XVIII. yüzyılı işlerken ağır ve klasik bir dil kullanırken 1930-40’ları daha sade bir dille anlatır. Modern dönemde ise günlük konuşma diline daha yakın bir üslup benimser. Bu dil çeşitliliği, sadece eserin estetik yönünü değil, aynı zamanda dilin tarihsel gelişimini de gözler önüne serer. Yusif Semedoğlu, yazarlık kariyerinde az ama etkili eserler bırakmıştır. Yazmayı bir meslekten ziyade, hayatının doğal bir parçası olarak görmüş ve yazdıklarını zamana karşı bir direnç olarak inşa etmiştir. Onun eserleri, bireyin toplumsal koşullar karşısındaki yalnızlığını ve ölümle hesaplaşmasını ustalıkla işler. Özellikle ölümün özgürlükle eş tutulduğu anlayışı, eserlerine derin bir anlam ve edebî değer katar.

Yusif Semedoğlu’nun hayatı boyunca ölümle ilgili düşünceleri, kendi hastalığı sırasında daha da somut bir hâl almıştır. Ancak bu, onun ölüm korkusuyla değil, aksine ölümü doğal bir son ve bir özgürlük olarak kabul etmesiyle açıklanır. Onun mirası, eserlerinde ve bıraktığı düşünsel zenginlikte yaşamaya devam eder. Onun yazdığı her satır, edebiyatın ve insan ruhunun derinliklerini keşfetmek isteyenler için bir rehber niteliğindedir. Yusif Semedoğlu sadece bir yazar değil, aynı zamanda hayatı ve ölümü derinlemesine anlayan bir düşünür olarak Azerbaycan edebiyatında özel bir yer edinmiştir. Onun mirası, zaman geçse bile edebiyatta yaşamaya ve okuyucularına ilham vermeye devam eder. Bu miras, yalnızca Azerbaycan edebiyatına değil, evrensel edebiyatın da bir parçası olarak kalıcı bir değer taşır.

Nekroloji

Ahundova, E. (2015). Nostalji. *Azerbaycan*. Aralık, 24- 28.

Yusif Semedoğlu, Azerbaycan edebiyatının önemli isimlerinden biri olarak derin kişiliği, yüksek ahlaki değerleri ve zengin zekâsıyla hatırlanan bir yazardır. Elmira Ahundova, bu yazısında Yusif Semedoğlu ile olan kişisel deneyimlerini paylaşarak onun karakteri, yaratıcı yönü ve toplumdaki rolü hakkında etkileyici bir portre sunar. Yazının başında, Yusif hocanın zarif görünüşü ve ağırbaşlı duruşuyla çevresindekiler üzerinde nasıl bir izlenim bıraktığını vurgular. Yusif hoca sadece dış görünüşüyle değil, derin insani değerleri ve entelektüel birikimiyle de insanların hayranlığını kazanır.

1979 yılında Elmira Ahundova, Azerbaycan Yazarlar Birliği'nde çalışmaya başladığında Yusif Semedoğlu ile tanışır. O dönem Yusif hoca, ünlü bir yazar ve “Ulduz” dergisinin baş editörüdür. Başlangıçta ilişkileri mesafeli olsa da, zamanla yakınlaşırlar. Özellikle, Elmira'nın kardeşi Ali Gafarov'un ani ölümü, bu ilişkide bir dönüm noktası olur. Yusif müellim, Ali Gafarov'un hikâyelerini “Ulduz” dergisinde yayımlayarak onun hatırasına büyük bir saygı gösterir. Bu duyarlılığı, Elmira Ahundova'nın gözünde Yusif Semedoğlu'nun yalnızca büyük bir yazar değil, aynı zamanda insani değerlerle dolu bir kişi olduğunu gösterir.

1991 yılında Yusif Semedoğlu, Yazarlar Birliği'ne sekreter seçildikten sonra toplumsal ve siyasi alanda daha aktif bir rol üstlenir. Halk Cephesi'nin liderlerinden biri olur ve Azerbaycan Ali Sovyeti'ne milletvekili seçilir. Bir entelektüel ve yaratıcı bir insandan siyasi bir figüre dönüşmesi, hayranlık uyandırıcı bir değişimdir. Yusif hoca, siyasete ilgisini şu sözlerle açıklar: “Biz her zaman çok okur, çok düşünürdük ve birçok şeye farklı bir açıdan bakardık. Totaliter rejimin baskılarını derinden hissederek bu rejime karşı mücadele etmenin gerekliliğine inanıyorduk.” Ancak siyasi süreçlerde karşılaştığı yolsuzluklar ve etik dışı davranışlar, onu siyasetten uzaklaştırır. Hareketin şiddet ve hukuksuz yöntemlere yönelmesi, onun değerleriyle bağdaşmaz ve bu nedenle siyasetten çekilir.

Yusif Semedoğlu yalnızca siyasette değil, edebiyat alanında da derin fikirleriyle öne çıkar. Azerbaycan edebiyatında niteliksiz eserlerin çoğalmasından rahatsızlık duyar.

Ziyahıların (entelektüellerin) birlik içinde olmasının, toplumun kültürel ve ahlaki yükselişi için önemli olduğuna inanır. Bu birlik, toplumsal ve küresel sorunların çözümü için gerekli bir adımdır.

Yusif Semedoğlu'nun kişisel hayatı ve ahlaki değerleri, eserlerine de yansır. Her zaman ahlaki ve etik değerlerine bağlı kalır, hiçbir şartta bu değerlerinden ödün vermez. Elmira Ahundova, onunla geçirdiği her anın değerini vurgulayarak onunla olan dostluğunu hayatının önemli bir armağanı olarak tanımlar. Yazarın hayatı ve eserleri üzerine düşüncelerini paylaşarak Yusif Semedoğlu'nun Azerbaycan kültürüne ve edebiyatına yaptığı katkıları yüceltir. Bu yazı, Yusif Semedoğlu'nun kişiliğini daha yakından tanımak ve onun değerli mirasını anlamak için önemli bir bakış sunar.

5.37 Kitap Tanıtım Yazıları

Anar. (2014). *Zeferin mübarek, Nazım!*. Bakı: VektorNeşrler Evi.

Halk yazarı Anar'ın bu belgesel romanı, büyük Türk şairi Nazım Hikmet'in yaratıcılığına, hayatına ve Azerbaycan ile bağlarına odaklanmaktadır. Eserde, yazarın Nazım Hikmet ile karşılaşmaları ve şairin edebiyat, sanat konularındaki görüşleri, ilgi çekici anekdotlar eşliğinde anlatılmaktadır. Nazım Hikmet'in kişiliği ve eserlerine dair dünya edebiyat çevrelerinin yorumlarına da yer verilmektedir.

Abdulla, K. (2014). *Valley of Sorcerers* (A. Thompson, Çev.). USA: Strategic Book Publishing and Rights Co.

Kamal Abdulla'nın "Sehrbazlar deresi" romanı, Anne Thompson tarafından İngilizceye çevrilerek ABD'de yayımlanmıştır. Daha önce aynı yayınevi, yazarın "Yarımçıg elyazma" eserini de yayımlamıştır. Kitap, Azerbaycanlı yazar ve akademisyen Kamal Abdulla'nın dil bilimi, kültüroloji ve mitoloji alanlarındaki çalışmaları ile dünya dillerine çevrilen eserleri hakkında kısa bir bilgi de içermektedir.

Hesenzade, N. (2013). *Kulturoloji: Dünya Medeniyeti Tarihi*. Tebriz.

Halk şairi ve Profesör Neriman Hesenzade'nin “Kulturoloji: Dünya Medeniyyeti tarihi” adlı eseri, dünya medeniyetinin oluşumu, gelişimi ve modern uygarlık düzeyine ulaşmasını inceleyen kapsamlı bir ders kitabıdır. Tahran’da yayımlanan bu eser, özellikle kültür tarihî alanında önemli bir başvuru kaynağıdır ve Hüseyin tarafından Arap alfabesine çevrilmiştir.

Ceferov, N. (2014). *Hüseynbala Mirelemov'un yaratıcılığı veya edebî tercüme-yi-halı*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Bu monografide Hüseynbala Mirelemov'un edebî çalışmaları analiz edilmiştir. Eserde, yazarın sanatsal ve bireysel özellikleri detaylı şekilde ele alınmaktadır.

Hebibbeyli, İ. (2014). *Bütün yönleri ile yaratıcı*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Şair Reşad Mecid'in şiir ve nesir çalışmaları üzerine kapsamlı bir analiz sunan bu kitap, edebî unsurları derinlemesine incelemektedir.

Şemsizade, N. (2014). *Sonuncu dahma; Sema; Müdrikler bunları demeyib*. Bakı: Progres.

Bu eser, yazarın 60. doğum yılı vesilesiyle yayımlanmıştır ve öyküler, şiirler ile insan ve sevgi üzerine düşünceler içermektedir.

Yusifli, V. (2014). *Edebî heyat*. Bakı: Vektor.

Yazarın son 10 yıllık edebî eleştiri çalışmalarını bir araya getiren bu eser, portre yazıları, eleştiriler ve anılar içermektedir.

Elcanlı, S. (2014). *Zülmet*. Bakı: Şur.

Mitolojik-fantastik türde yazılmış “Zülmet” romanı, yazarın millî-manevi değerler üzerine yazılarını ve diğer makalelerini de içermektedir.

Mustafa, F. (2014). *Ölü dilde sevgi mektupları*. Bakı: Zero.

Firuz Mustafa'nın hikâyelerinden oluşan bu kitap, sıradan insanların derin psikolojik ve lirik anlatımlarıyla dikkat çeken hikâyelerini içerir.

Necefoğlu, N. (2014). *Atüstü bir nağıl*. Bakı: Mütercim.

Novruz Necefoğlu'nun bu eseri, bir köyde yaşanan zorlukları ve karakterlerin azimle bu zorlukları aşmasını konu alır. 70'li yılların neslinden Murag Garaş oğlu anısına yazılmıştır.

Penah, G. (2014). *Tanrının unuttuğu Hocalılar*. Bakı: Uniprint.

Gülhani Penah, Hocalı soykırımına dair yaşanmış gerçeklerden yola çıkarak insanların trajik kaderlerini derinlemesine ele alır. Eser, tarihî olayları dramatik bir anlatımla sunarak okuyucuları duygusal olarak etkiler.

Berdeli, B. (2014). *Müstegillik dövrü Azərbaycan poeziyası*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Bahar Berdeli, bağımsızlık dönemi Azerbaycan şiirini inceleyen bu çalışmada, dönemin önde gelen şairlerinin eserlerini analiz eder. Monografya, bağımsızlık dönemi şiirlerinin tema ve sanatsal özelliklerini kapsamlı bir şekilde ele alır.

Heyal, S. (2014). *Hacı mail hikmeti*. Bakı: MBM.

Bu eser, Hacı Mail Eliyev'in bir şair, metin bilimci ve folklor araştırmacısı olarak edebiyat dünyasına katkılarını ele alır. Kitap, yazarın edebî ve sanatsal yolculuğunu aydınlatır.

Teymur, M. (2014). *İsti insanlar*. Bakı: Sabah.

Mövlüd Teymur'un bu şiir kitabı, edebiyat ve sanat insanlarına adanmış şiirlerden oluşur. Sevgi, vatanseverlik, sadelik ve doğa sevgisi temaları, eser boyunca işlenmiştir.

Aydın, H. (2014). *Yağış olmag isteyirem....* Bakı: Apostrof.

İnsan kalbinin duygu ve hassasiyetlerini şiirsel bir ifadeyle ele alan bu şiir kitabı, özgün üslubu ve içeriğiyle dikkat çekmektedir. Kitap, yazarın okuyucularla ilk buluşmasıdır.

Ceferoğlu, E. (2014). *Aforizm çelengi*. Bakı: Zerdabi LTD MMC.

Yazarın çeşitli dönemlerde kaleme aldığı aforizmler, vatan sevgisi, tarih bilinci ve millî-manevi değerlere olan bağlılık temalarını içermektedir.

Behbud, G. (2014). *İcaze ver ölüm....* Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Yazarın dördüncü kitabı olan bu eser, Karabağ ile ilgili hikâye, deneme ve şiirlerden oluşmaktadır. Ana tema, Karabağ'ın tarihi ve millî önemini vurgulamaktır.

Vüsal, B. (2014). *Kufe ehli*. Bakü: UniPrint.

Halk yazıcısı İsa Muğanna'nın anısına ithaf edilen bu kitapta, şair Barat Vüsal'ın ustasına adadığı ve ustasının beğendiği şiirler yer almaktadır. Kitabın danışmanı Firuze Muğanna'dır.

Memmedli, N. (2014). *Körpüde ümid*. Bakü: Ganun.

Günümüz gerçeklerini yansıtan bu roman, gençlerin kötülük güçlerine karşı mücadelesini ve iyiliksever çabalarını anlatmaktadır. Yazarın ilk romanıdır; kitabın editörü Mahir Garayev'dir.

Mirseyid, A. (2014). *Ruhlarla insanlar arasında*. Bakü: Vektor.

Adil Mirseyid'in ölümünden sonra yayımlanan bu kitap, sanat ve sanatçılar üzerine yazdığı makale ve denemelerini içermektedir. Kitap, Elçin İsgenderzade'nin yazdığı ön sözle sunulmuştur.

Tağıyev, A. (2014). *Bir bazar günü*. Bakü: Elm ve Tehsil.

Aydın Tağıyev'in kısa hikâyelerini ve “Yuhuda getl” adlı novellasını içeren bu eser, yazılarına eşlik eden "İşığa doğru" adlı geniş bir ön sözle yayımlanmıştır.

Necefoğlu, N. (2014). *Yurd yaddaşı*. Bakü: Elm ve Tehsil.

Novruz Necefoğlu'nun edebî ve publisistik eserlerine dair makale ve incelemeleri içeren bir koleksiyon. Eser, tanınmış yazarların Necefoğlu'nun eserleri hakkında yazdıkları analiz ve değerlendirmeleri bir araya getirmektedir.

Necefzade, G. (2014). *Adı Geşem (şeirler)*. Bakü: Vektor Neşrler Evi.

Geşem Necefzade'nin son iki yılda yazdığı serbest şiirlerden oluşan bu eser, modern düşünce ve geleneksel şiir anlayışını birleştiriyor. Kitap, Vagif Yusifli'nin şairin yeni şiirlerini değerlendirdiği bir makale ile başlamaktadır.

Hesenzade, N. (2014). *Nuru Paşa (Fars dilinde)*. Tehran: [Yayınevi bilgisi yok].

Neriman Hesenzade'nin “Nuru Paşa” adlı poeması, Bakü'nün işgalden kurtarılmasında önemli rol oynayan Türk generali Nuri Paşa'ya ithaf edilmiştir. Lirik bir üslupla yazılan eser, Türk-Azerbaycan kardeşliği ve manevi birliği temel tema olarak işler.

Mahmud, E., & Ediloğlu, N. (2014). *Halallığın halesinde*. Bakı: Apostrof.

Eli Mahmud ve Nureddin Ediloğlu'nun “Halallığın halesinde” adlı makale derlemesi, tanınmış yazar ve dramaturg Hüseyinbala Mirelemov'un yaşamı, toplumsal-siyasi faaliyetleri ve edebî yaratıcılığı üzerine odaklanmaktadır. Kitapta, Çingiz Aytmatov ve diğer ünlü isimlerin Mirelemov'un eserleri hakkındaki görüşleri de yer almaktadır. Kitabın editörlüğünü filoloji bilimleri doktoru, Profesör Minahanım Tekleli üstlenmiştir.

Kürdoğlu, H. (2014). *Saylanma (Özbekçe)*. Daşkend: Mumtoz Söz Neşriyyatı.

Hüseyn Kürdoğlu'nun "Saylanma" adlı kitabı, farklı yıllarda yazılmış şiirlerinin Özbekçe çevirisini içermektedir. Özbek okuyucuları, şairin vatan sevgisi, doğa güzellikleri, yaşam sevgisi ve aşk duygularını işlediği şiirlerle tanışmaktadır. Şiirler, filoloji bilimleri doktoru Prof. Hemidulla Boltaboyev tarafından Özbekçeye çevrilmiş ve yazarın sanatı üzerine bir ön söz yazılmıştır.

Şemşir, N. (2014). *Dönüş*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Nahid Şemşir'in "Dönüş" adlı eseri, yazarın çocukluk döneminden itibaren üzerinde çalıştığı hikâye, roman, masal ve denemelerden oluşmaktadır. İlk kitabı olan bu eser, yazarın düşünsel zenginliğini ve sanatsal bakış açısını ortaya koyar. Âşık Şemşir'in torunu olan yazar, eserinde bireysel ve toplumsal meseleleri işleyerek okurlarına derinlikli bir içerik sunar. Kitabın editörlüğünü yazar ve gazeteci Alig Nağioğlu üstlenmiştir.

Hesnova, Ş. (2014). *Mühaciret irsimizin "Yurd Bilgisi"*. Bakı: Letterpress Neşriyyat Evi.

Şelale Hesnova'nın bu eseri, Azerbaycan göçmen edebiyatına dair problemleri, gelişim yollarını ve millî-manevi düşünce hazinesine katkılarını ele alır. Kitapta "Azerbaycan Yurd Beledçisi" dergisi diğer edebî yayın organlarıyla karşılaştırılarak incelenmiş ve derginin ortaya çıkardığı temel sorunlara dair geniş bilgi verilmiştir. Eser, edebî ve akademik katkılarıyla dikkat çeker. Kitabın ön sözü, akademik Nizami Ceferov ve Profesör Vilayet Guliyev tarafından yazılmıştır.

Esgerli, E. (2014). *XX. esr Azerbaycan şeirinin poetikası*. Bakı: Apostrof Neşriyyatı.

Elizade Esgerli'nin bu monografisi, XX. yüzyıl Azerbaycan şiirinde bireysel üsluplar ve sanatkârlık konularını ele alır. Eserde, millî ve evrensel değerler, şiirsel türler ve estetik yaklaşımlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışma, metodolojik değerlendirmelerden başlayarak edebî süreçlerin tarihsel ve çağdaş yönlerini analiz eder. Kitabın bilimsel editörlüğünü Şirindil Alışanlı yapmıştır.

Basgallı, B. (2015). *Bayramlar*. Bakı: Kitab Klubu.

Behram Basgallı'nın bu kitabı, Azerbaycan şiirinin ünlü temsilcilerinden Tofiq Bayram ve ailesine dair anılarını içerir. Kitapta, şairin hayatı ve edebî yolculuğu kısaca anlatılmış, ayrıca onun sanat çevresiyle ilişkileri ve edebî konumu ilgi çekici anekdotlarla sunulmuştur. Tofiq Bayram'ın aile üyeleri hakkında kısa bilgiler de yer almaktadır.

Ülvi, E. (2014). *Meni sensizliye öyretme*. Bakı: Nurlan Neşriyyatı.

Ebülfez Ülvi'nin bu şiir kitabı, şairin okuyucularıyla yeni bir buluşmasıdır. Kitapta, son yıllarda yazılmış şiirler toplanmış ve eserlerde saf, içten bir sevginin teması işlenmiştir. Kitabın editörlüğünü şair-yazar Balayar Sadig yapmıştır.

Muğanna, İ. (2015). *Türfe*. Bakı: Hedef Neşrleri.

İsa Muğanna'nın 2009 yılında yazdığı ancak belirli nedenlerle yayımlanmamış olan "Türfe" romanı ilk kez yayımlanır. Roman, yazarın "Saf-Ağ" serisindeki son eseridir. Dinî ve felsefî bir temaya sahip olan bu romanda, İslam dinindeki kavramlardan ve Negşibendilik düşüncesinden söz edilir. Kitapta Şamil Sadig'in "Redaktordan" yazısı ve İsa Muğanna'nın kızı "Sevinc Muğanna'dan" yazısı da yer alır.

Anar. (2014). *Göz muncuğu*. Bakı: Yazıçı Neşriyyatı.

Halk yazarı Anar'ın "Göz muncuğu" adlı yeni hikâyesi kitap olarak yayımlanır. Uzun bir ara verdikten sonra yazdığı bu eserinde yazar, yaşam, ölüm, dünyanın ve zamanın kavranışı, insanın geçmişe ve mitolojik dünyaya bakışı gibi meseleleri sanatsal imgeler ve gerçek hayat kesitleriyle işler. Kitabın editörlüğünü ve "Anar'ın göz muncuğu" adlı ön sözü yazar Pervin yazar. Bu eser, Azerbaycan Yazarlar Birliği'nin "aybKitab" projesinin bir parçası olarak basılır.

Hesenzade, N. (2014). *Nabat ananın çöreyi* (Türk dilinde). Ankara: Tiydem Neşriyyatı.

Halk şairi Neriman Hesen-zade'nin "Nabat ananın çöreyi" adlı eseri, Türkiye Türkçesine uyarlanarak yayımlanır. Bu eser, ana sevgisini, yurt ve köy yaşamını, folklor sevgisini işler ve güncelliğini korur. Türkçeye uyarlamayı Sevinc Üçgül yapar.

Esgerova, T. (2015). *Nesimi dilinin frazeologiyası*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Dil bilimci Türkan Esgerova'nın bu monografisi, Nesimi dilinin frazeolojisini (deyim bilgisi) inceler. Yazar, Nesimi'nin dilindeki frazeolojik birimlerin dil bilimsel anlamlarını ve semantik-üslup özelliklerini dikkatle ele alır. Kitabın bilimsel editörlüğünü ve ön sözünü, Filoloji Bilimleri Doktoru Prof. Sevil Mehdiyeva yapar.

Vahabova, S. (2014). *Celil Memmedguluzade nesrinin poetikası*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu monografiye, Celil Memmedguluzade'nin düz yazı eserlerini ayrıntılı bir şekilde analiz eder. Eser, yazarın şiirsel unsurlarını, görüntü ve kompozisyon yapısını, portre türünü ve satirik üslubunu sistematik bir yaklaşımla ele alır.

"Şeypur" jurnalı (1918-1919-cu iller). (2014). Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu kitap, Azerbaycan'ın satirik basın tarihindeki önemli yayınlarından biri olan "Şeypur" dergisinin 1918-1919 yıllarındaki tüm sayılarını bir araya getirir. Dergi, dönemin toplumsal ve edebî dinamiklerini yansıtarak okuyuculara değerli bir arşiv sunar.

Cemil, A. (2014). *Seçilmiş Eserleri* (2 cildde), I cild. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu eser, Adil Cemil'in farklı yıllarda yazdığı şiirlerini tematik bir düzenle sunar. Şiirler, "İşıklar, pervaneler" ve "Üreyimde bir haray var" gibi başlıklar altında toplu bir şekilde okuyucuya ulaşır.

10 şair - 100 şeir. (2014). Bakı: Azpoligraf Neşriyyat-Poligrafiya Birliyi.

Bu kitap, "En yahşı şeir müsabigesi – 2014" yarışmasında ilk on sırayı alan şairlerin eserlerini bir araya getirir. Her şairin on şiiri, modern Azerbaycan şiirinin çeşitliliğini ve zenginliğini yansıtır.

Bagır, C. (2014). *Hoşbeht o adamdır ki...* Bakı: Ulu.

Bu kitap, Cefer Bağır'ın edebî üretkenliğini yansıtan hikâyelerini, denemelerini ve minyatür eserlerini bir araya getirir. Eser, halk yazarı Gılman İlkin'in "Dost hakkında söz" başlıklı yazısıyla açılır. Bağır, Azerbaycan edebiyatında özellikle minyatür hikâyeleriyle tanınır ve bu kitapta, onun özgün üslubunu ortaya koyan eserler yer alır.

Ehmed, V. (2014). *Cenubi Azerbaycan poeziyası*. Bakı: MBM.

Bu monografya, Güney Azerbaycan'ın 1950-2010 yılları arasındaki şiirini kapsamlı bir şekilde inceler. Kitapta, şiirin tarihî ve millî bağlamdaki gelişimi, halk geleneklerinin şiirdeki yansımaları ve 2001-2010 yıllarında yaşanan yeni aşamalar ele alınır. Ayrıca, janr ve biçim çeşitliliği ile toplumsal düşüncenin şiir üzerindeki etkisi detaylı bir şekilde analiz edilir.

Memmedova, N. (2014). *Saralmış yarpağa benzeyir ömrüm* (Türk dilinde). Eskişehir, Türkiye: Özel Yayın.

Bu kitap, çağdaş Azerbaycan şiirinin önemli temsilcilerinden Nezaket Memmedova'nın Türk okurlarıyla ilk buluşmasını sağlar. Kitapta, Nezaket'in şiirleriyle ilgili Müharrem Kubat, Fatma Bahar ve diğer edebiyatçılar tarafından yazılmış yorumlar da yer alır. Şiirler, Tamilla Abbashanlı tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Kerimli, E. (2014). *Şor gırağının rengli yuhuları*. Bakı: V-Print.

Bu kitap, Etibar Kerimli'nin 15 yıllık edebî çalışmalarını içeren hikâyeler, romanlar, denemeler ve makalelerden oluşur. Kitapta yer alan eserler, genellikle Bakü'nün Şor gölü çevresindeki olaylardan ilham alır. Deneme ve makalelerde ise toplumsal

sorunlara dikkat çekilir ve yazarın çağdaş Azerbaycan edebiyatına yaptığı katkılar vurgulanır.

Kerim, E. (2014). *Seçilmiş Eserleri (iki cildde, I cild)*. Bakı: Şerg-Gerb Neşriyyatı.

Bu kitap, XX. yüzyıl Azerbaycan şiirinin önemli isimlerinden biri olan Eli Kerim'in şiir ve manzum eserlerini bir araya getirir. Eserler arasında "İlk simfoniya", "Üçüncü atlı" ve "O menedanişdı ki..." gibi önemli manzumlar yer alır. Ayrıca, çocuklar için yazdığı "Uşagların loğmanı" ve "Gız ve kepenek" gibi eserler de bu cilde dâhil edilir. Kitap, şairin oğlu Paşa Elioğlu tarafından derlenir ve ön söz Cavanşir Yusifli tarafından yazılır.

Anar. (2015). *Ağ goç, gara goç*. Ukrayna, Kiyev: Yaroslaviv Val Neşriyyatı.

Bu kitap, Azerbaycan edebiyatının önde gelen yazarlarından Anar'ın "Ağ goç, gara goç" adlı eseri ile birlikte "Dantenin yubileyi" ve "Ağ liman" hikâyelerini içerir. Kitap, Çingiz Aytmatov'un yazdığı "Taleyn müasiri" adlı ön söz ile başlar. Ayrıca, Mihail Slaboşpitski'nin "Serhedler tanımayan anar" başlıklı yazısı ile tamamlanır. Eser, Anar'ın millî ve evrensel bakış açısını okuyuculara sunar.

Gedim, K. (2014). *Daha sonumu yazıram*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Bu kitap, Kemaleddin Gedim'in sekizinci eseri olarak farklı konularda yazdığı şiir ve metinlerden oluşur. Eser, "Günde dörd dolandır ecel başıma", "hele ki", "özümü naza tuturam" ve "Goymayın düşün yere", "girin sözün altına" gibi etkileyici başlıklar altında toplanır. Redaksiyonu Selim Ceferov tarafından yapılan bu kitap, yazarın edebî çeşitliliğini ve yaratıcı dil kullanımını gözler önüne serer.

Heşimli, H. (2014). *Seid Selmasi*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu monografi, yetenekli şair Seid Selmasi'nin kısa fakat etkileyici yaşamını ve eserlerini inceler. Kitapta, Selmasi'nin yaşadığı dönem, sanatı ve Azerbaycan edebiyatındaki yeri ayrıntılı olarak ele alınır. Ayrıca, şairin seçme eserleri de okuyuculara sunulur.

Behmenli, V. (2015). *Bele yahşıldı....* Bakı: Yazıçı Neşriyyatı.

Bu şiir kitabı, Vagif Behmenli'nin farklı dönemlerde kaleme aldığı şiirlerini bir araya getirir. Şiirlerde sevgi, vatan sevgisi, insanın manevi dünyası ve hayatın gerçekleri gibi konular işlenir. Kitap, şairle yapılan bir röportajı da içerir ve Azerbaycan Yazıçılar Birliği'nin "aybKitab" projesi kapsamında yayımlanır.

Ehmed, E. (2014). *Seçilmiş Eserleri (dörd cildde)*. Bakı: Yazıçı Neşriyyatı.

Bu dört ciltlik eser, tanınmış şair-yazar Enver Ehmed'in elli yıllık edebî yaratıcılığının seçme örneklerini bir araya getirir. İlk iki ciltte şairin farklı konularda yazdığı şiirler, üçüncü ciltte "Terekeme", "Harı bülbül", "Şehriyara salam" gibi poemalar, dördüncü ciltte ise "Ganlı torpag", "Baharın göz yaşları" ve "Ruhların feryadı" gibi manzum dramlar yer alır. Vagif Yusifli, bu dört ciltliğe "Enver Ehmedin şair dünyası" başlıklı bir giriş yazısı kaleme alır.

Penah, G. & Ehmedli, S. (2014). *Azerbaycan edebiyatı meseleleri*. Bakı: Uniprint.

Bu kitap, Azerbaycan Yazıçılar Birliği'nin 80 yıllık tarihinde edebiyatın çeşitli alanlarında elde ettiği başarıları inceler. Şiir, nesir, dramaturgi, edebî eleştiri ve çeviri gibi konulardaki gelişmeler detaylandırılır. Ayrıca, Yazıçılar Birliği'nin faaliyetleri ve edebiyatın genel gelişim süreci ele alınır. Kitap, AMEA Folklor İnstitutu'nun İlmî Şurası'nın kararıyla yayımlanır ve Gara Namazov, Seyfeddin Rzasoy ve Ramin Ehmedov tarafından redakte edilir.

Cemil, A. (2014). *Seçilmiş Eserleri (2 cildde, II cild)*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Adil Cemil'in bu kitabı, çeşitli yıllarda yazdığı şiirleri ve "İşık şeheri", "Ayılığ sende oldu", "Şekilsiz bilet", "Zirvede göl", "Gan borcu" gibi önemli poemalarını içerir. Çağdaş Azerbaycan şiirinin 1980'li yıllar edebiyat neslinden olan şairin seçilmiş eserleri, Çingiz Elioglu'nun redaktörlüğünde yayımlanır.

Mütellibov, T. (2014). *Tofig Mütellibov haqqında*. Bakı: Bakı Universiteti Neşriyyatı.

Bu kitap, tanınmış şair ve tanınmış şair ve hayırsever Tofig Mütellibov hakkında yazılmış anılar ve makalelerden oluşur. İçerisinde Tehsin Mütellimov, Gabil, Neriman Hesenzade, Fikret Goca gibi birçok önemli yazarın yazılarına yer verilir. Kitabın düzenlemesi Tehsin Mütellimov tarafından yapılırken redaktörlüğünü Ağşın Babayev üstlenir.

Abdullayeva, T. (2014). *Azərbaycan edebî fikrinde gerbçilik meyilləri*. Bakı: Avropa Neşriyyatı.

Bu monografi, XX. yüzyılın başlarında Azərbaycan edebiyatındaki batıcılık eğilimlerini incelemektedir. Maarifçilik idealleri, tenkitçi realizm ve romantizm akımları Batı edebiyatıyla karşılaştırmalı olarak analiz edilir. Ayrıca, bu eğilimlerin Azərbaycan kültürünün Avrupa ve dünya kültürüne entegrasyonundaki etkisi bilimsel olarak değerlendirilir. Monografinin redaktörlüğü Zaman Esgerli tarafından yapılır.

Celaloğlu, E. (2015). *Hagg mendedi*. Bakı: 3 Saylı Bakı Metbesi.

Elbeyi Celaloğlu'nun bu kitabında, son yıllarda yazdığı şiirler sunulur. Şiirler, klasik sufi edebiyatından etkilenerek insanın hak, adalet arayışını, Ulu Tanrı'ya duyulan sevgiyi ve halkın gelenek-göreneklerini yüceltmeyi işler. "Hagg mendedi", şairin okuyucularla yedinci buluşmasıdır.

Beledzade, A. (2014). *Hele yaşamağa deyer dünyada*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Ağasen Beledzade'nin bu kitabı, şairin son on yıllık edebî üretimini içerir. 1960'ların sonlarında edebiyata adım atan şairin, geçmişte yayımlanan "Yanmag ona deyerem ki", "Payızda mehebbet", "Hayıf", "a dünya", "senden", "Gorhura bu dünya sevgisiz gala" gibi eserlerinden sonra gelen bu kitap, şairin duygu dolu şiir anlayışını

yansıtır. Kitabın redaktörlüğü filoloji blimleri doktoru Meherrem Hüseynov tarafından yapılmıştır.

Laçınlı, R. (2014). *Veten yangısı*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Refail Laçınlı, “Vüsal hesreti”, “Şehriyarname” ve “Rübailer” gibi eserlerinden sonra bu kitabında, Laçın’a olan derin sevgisini ve farklı yıllarda kaleme aldığı çeşitli temalardaki şiirlerini okuyucularına sunar. “Veten yangısı”, şairin vatan sevgisi ve özlemine yansıtır. Kitabın redaktörlüğünü ve ön sözünü "Veten yangılı şair" başlığıyla İlyas Tapdıg yazmıştır.

Kerim, E. (2014). *Seçilmiş Eserleri (iki cildde, II cild)*. Bakı: Şerg-Gerb Neşriyyatı.

Bu kitab, Eli Kerim’in edebiyatımızdaki zengin yaratıcılığını bir araya getirir. İçeriğinde şairin makaleleri, “Ürek güzgüsü” ve “Üç dost” piyesleri, “Mavi neğmenin sahilinde” povesti ve “Pilleler” romanı bulunur. Şairin diğer edebî türlerdeki sanatsal özellikleri de dikkat çeker. Kitabın düzenlemesi ve redaksiyonu, şairin oğlu Paşa Elioğlu tarafından yapılmıştır.

Anar. (2015). *Nesrin fezası*. Güney Azerbaycan, Urmu: Buta Neşriyyatı.

Bu kitap, Anar’ın 1960-1970 yıllarında sosyalist realizm ölçülerini aşmayı hedefleyen "Azerbaycanın yeni nesri" hareketine dair araştırma yazılarını içerir. Güney Azerbaycan’ın Urmu şehrinde yayımlanan bu eser, Mehmed Sübhdel’in redaksiyonu ve Nesrin Şirmehmedzade’nin çevirisiyle hazırlanmıştır.

Zöhrablı, N. (Red.). (2015). *Gara daşın sedası*. Bakı.

Bu kitap, şair Musa Yagub’un hayatını ve eserlerini ele alır. İçeriğinde, şairin çağdaşları tarafından onun yaratıcılığına ve kişiliğine ithafen yazılmış şiirler ve içten duygular yer alır. Kitabın redaktörlüğü Nazir Memmed Zöhrablı tarafından yapılmış, düzenlemesi ise şairin kızı Yagut Musagızı tarafından üstlenilmiştir. Ön söz Maarif Soltan tarafından yazılmıştır.

Kazımoğlu, M., & Rüstemzade, İ. (2014). *Garabağ: Folklor da bir tarihtir*. Bakı: Zerdabi Neşriyyatı.

Bu kitap, Folklor Enstitüsü'nün Karabağ projesi kapsamında hazırlanmış ve çok ciltli serinin sekizinci cildini oluşturur. Kitapta, Bakü, Gence, Goranboy, Terter, Yevlah, Şamahı, Berde ve Hızı bölgelerinde yaşayan Kelbecer sakinlerinden derlenen folklor örnekleri yer alır. Ayrıca, soylar, aileler, atalar ve köylerin temelini atan kişiler hakkında ilginç bilgiler sunulur. Cildin hazırlanmasında Muhtar Kazımoğlu yönetici olarak görev almış, metinleri toplayıp düzenleme işini ise İlkin Rüstemzade gerçekleştirmiştir.

Eliyev, Z. (2014). *Boyalı Gülüşler*. Bakı: Oğuz Eli.

Bu kitap, Hadimi Ziyadhan Eliyevin kişisel girişimiyle hazırlanmış ve Azerbaycan tasviri sanat tarihinin zenginliklerini okuyuculara sunmaktadır. Kitapta, ressamların hayatından ilginç ve onların kişiliklerini ortaya koyan olaylar yer alır. Ezim Ezimzade'nin “Desmalı”, “Ağarehimin bağı”, “Bülbülün heykeli” gibi hikâyeleri okuyucularla buluşturulmuştur. Kitabın redaktörlüğünü Aslan Helilov üstlenmiştir.

Mirelemov, H. (2015). *Ahiretden Gelen Ses*. Bakı: Mütercim Neşriyyatı.

Bu kitap, Hüseynbala Mirelemov'un “Ahiretden gelen zeng” adlı iki bölümlük dramatik komedisi ile birlikte “Sönmeyen ulduzlar” ve “Mobil telefon” başlıklı hikâyelerini içerir. Piyesin konusu gerçek hayattan alınmış olup yazıcı modern toplumdaki ahlaki sorunları ve maddi hırslara dikkat çeker. Eserde, okuyucuların bu davranışlara karşı tepki geliştirmesi hedeflenmiştir. Kitap, Azerbaycan Yazıcılar Birliği'nin “aybKitab projesi” kapsamında yayımlanmıştır.

Beyim, N. (2015). *Altı On-On Altı*. Bakı: Şirvan neşr.

Bu kitap, Nise Beyim'in insan kalbinin hassas duygularını ve hislerini şiirsel bir şekilde ifade ettiği şiirlerden oluşur. Şairin daha önce yayımladığı “Yere, Göye, Tappua”, “İlahi vaht”, “Ayla”, “günle beraber”, “Aran fragmentleri” gibi

eserlerinden sonra okuyucularla buluşan bu kitap, son yıllarda yazdığı yeni şiirlerini içerir.

Ehmed, R. (2015). *Zaman Tuneli*. Bakı: OL MMC.

Bu kitap, Ramil Ehmed'in "Antik Variant", "Ahilles dabanı", "Evez-siz-lik", "Müharibe", "Zaman tuneli" ve "Bir gadının gündeliyi" gibi bölümlere ayrılmış şiirlerinden oluşur. Kitapta, tarihin farklı dönemlerindeki olaylara ve insanlara göndermeler yapılarak yaşamın kırılma noktalarına vurgu yapılır. Azerbaycan Yazıcılar Birliğinin aybKitab projesi çerçevesinde yayımlanmıştır.

Mahmud, H. (2014). *Karvan Yolu*. Bakı: Uniprint.

Bu kitap, Hikmet Mahmud'un yeni şiirlerini, gazel ve koşmalarını, ayrıca "Dar ağacı", "Goca" ve "Peyğember" adlı poemalarını içerir. Şair, dokuz şiir kitabının yazarı olup eserleri Türk, Rus, Alman, Bulgar, Gürcü ve Fars dillerine çevrilmiştir. Ayrıca, mesleki alanda jeoloji bilimler üzerine birkaç bilimsel çalışmanın da sahibidir. Kitabın ön sözünü İlyas Tapdıg yazmıştır.

Meherremli, G. (2014). *Işığa Doğru*. Bakı: Ganun Neşriyyatı.

Bu kitap, tanınmış gazeteci ve araştırmacı Gulu Meherremli'nin 60. doğum yılına ithafen hazırlanmıştır. İçeriğinde Behtiyar Vahabzade, Şir Memmed Hüseynov, Elmira Ahundova, Sabir Rüstemhanlı, Nizami Ceferov gibi yazarların Gulu Meherremli'nin yaratıcılığı ve kişiliği ile ilgili yazıları yer alır. Kitabın düzenlemesi filoloji bilimler doktoru Nahide Hesanova tarafından yapılmıştır.

Şükürov, A. (2014). *Savalandan Süzülen Pak Duyğular*. Bakı: Han Neşriyyatı.

Bu eser, Güney Azerbaycan edebiyatının önemli temsilcilerinden Eli Tude'nin hayatı ve eserlerini ele alır. Kitapta "Savalandan süzülen pak duyğular", "Eli Tude" poeziyasında "Veten mehebbeti" ve "hesret motivleri" gibi başlıklar altında yayımlanmış çeşitli edebî ve yayıncılık yazıları yer alır. Monografinin redaktörlüğü Nuran Memmed hüseyinli tarafından yapılmıştır.

Nerimanoğlu, M. (2014). *Gala Derdim*. Bakı: Nurlan.

Mehemmed Nerimanoğlu'nun "Gala derdim" adlı kitabı, yazarın son dönemde vatanseverlik ve sevgi temalı şiirlerinden oluşur. Kitapta, Genber Şemşiroğlu'nun "Mehemmed Kelbecerin derd karvanının sarvanıdır" ve Eldar İsmayıl'ın "Yurd hesretli, millet gaygılı" başlıklı yazıları ön söz olarak yer alır. Bu eser, yazarın edebî derinliğini ve millî hissiyatını okuyuculara sunar.

Talıboğlu, E. (2014). *Veten Neğmeleri*. Bakı: OL MMC.

Elesger Talıboğlu'nun "Veten Neğmeleri" kitabı, şairin doğa ve insan sevgisini dile getirdiği şiirlerinden oluşur. Şair, dağları, çiçekleri, şelaleleri ve mevsimlerin güzelliklerini şiirlerinde işler. "Veten Neğmeleri", şairin "Gem Karvanı" adlı eserinden sonra okuyucularla buluştuğu ikinci şiir kitabıdır. Kitabın redaktörlüğünü ve "Şeir gapımı döyür" başlıklı ön sözünü merhum şair ve ressam Adil Mirseyid yazmıştır.

Ehmed, G. (2014). *Hatireye Dönen İller*. Bakı: Uniprint Neşriyyatı.

Gedimeli Ehmed'in "Hatireye Dönen İller" romanı, yazarın ilk eseridir. Romanda, Büyük Vatan Savaşı'nda cesaret göstermiş hemşerilerin hayatı ele alınır. Yazar, daha önce yayımladığı "Hara telesirsən", "Durna gatarı" ve "Tenha kölgə" gibi şiir ve poema kitaplarından sonra bu romanla okuyuculara yeni bir türdeki yazılarını sunar. Kitabın redaktörü Aslan Guliyev'dir.

Nur, S. (2014). *Anam deyerdi ki....* Bakı: Nurlan Neşriyyatı.

Sevil Nur'un "Anam deyerdi ki.." adlı kitabı, yazarın denemelerinden, mensur ve lirik şiirlerinden oluşmaktadır. Kitapta ayrıca Millî Kahraman Mübariz İbrahimov'a ithaf edilen yazılar yer alır. Sevil Nur (Mehdiyeva), Azərbaycan MEA Nesimi adına DİLCİLİK Enstitüsü profesörü ve emektar öğretmen unvanına sahiptir. 200'den fazla bilimsel makalenin ve 9 monografinin yazarıdır. Kitabın redaktörü merhum Halk yazarı Gülhüseyn Hüseynoğlu'dur.

Laçınlı, R. (2014). *Veten Yanğısı*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Refail Laçınlı'nın “Veten Yanğısı” kitabı, yazarın Laçın'a duyduğu sevgi ve nostaljiyi dile getiren şiirlerinden oluşur. Kitapta, yazarın geçmişte yazdığı “Vüsal Hesreti”, “Şehriyarname” ve “Rübailer” gibi eserlerinden sonra kaleme aldığı yeni şiirleri yer alır. Redaktörlüğünü ve ön sözünü İlyas Tapdıg yazmıştır.

MirHeliloğlu, M. (2014). *Rübailer Çelengi*. Bakı: Mütercim Neşriyyatı.

Mirkamil MirHeliloğlu'nun “Rübailer Çelengi” kitabı, yazarın okuyucularla bir sonraki buluşmasını temsil eder. Kitapta, dörtlükler aracılığıyla hayat, ölüm, sevgi ve Tanrı'ya duyulan aşk gibi derin konular işlenir. Eleştirmen Vagif Yusifli, kitabın ön sözünü yazmıştır.

Helilov, B. (2014). *Behtiyar Vahabzadenin dilçilik görüşleri*. Bakı: Bakı Çap Evi.

Bu kitap, filoloji bilimler doktoru ve Profesör Buludhan Helilov tarafından Behtiyar Vahabzade'nin XX. yüzyılın 50-80 yılları arasında Azerbaycan dili ve dil bilimi meseleleri üzerine düşüncelerini inceler. Kitap, şairin düşüncelerini sistematik bir şekilde ele alır, Azerbaycan dilinin halkın ruhundan beslenmesini, sanatçının halkın diline dayanmasını, çeviri sorunlarını, dilin imkânlarını ve korunmasını araştırır. Kitabın bilimsel editörlüğünü filoloji bilimler doktoru Profesör İsmayıl Memmedli yapar.

Ebdülrehmanlı, N. (Ed.). (2015). *Sözün Aydını*. Bakı: Tercüme Merkezinin Kitapları.

Bu kitap, tanınmış dil bilimci, eleştirmen ve edebiyatçı Aydın Memmedov'un bilimsel makalelerini, denemelerini, röportajlarını ve çeşitli dönemlerde yaptığı konuşmalarını bir araya getirir. Kitap, ünlü yazar Afag Mesud'un “Bu Dünyanın Aydın Hadisesi” başlıklı ön sözü ile açılır. Toplunun derleyicisi Neriman Ebdülrehmanlı, editörleri ise Zahid Sarıtorpag ve Tamilla Rüstemova olur. Kitap, ünlü sanatçıların Aydın Memmedov hakkındaki anılarını da içerir.

Mecid, R. (2015). *Cığıracan, Yaşananlar ve Yazılanlar*. Bakı: Vektor Neşrler Evi.

Bu kitap, yazar Reşad Mecid'in 50. doğum yılı şerefine yazılmış makaleleri, denemeleri ve kutlama mesajlarını bir araya getirir. Kitapta, halk yazarları Anar, Elçin gibi ünlü isimlerin yanı sıra Ebülfes Garayev, Elmira Ahundova ve daha birçok önemli şahsiyetin yazıları yer alır. Ayrıca, Reşad Mecid'in "Delicesine" isimli derlemesi hakkında yazılmış makaleler de bu kitapta bulunur. Tüm bu içerik, yazarın yaratıcı yolculuğu hakkında kapsamlı bir tasavvur oluşturur. Kitabın editörlüğünü ve "Hamının ve heç kimin..." başlıklı ön sözü Pervin yapar.

Sehabet, S. (2015). *Seçilmiş Eserler* (İki Cildde, I Cild). Bakı: Renessans-A Neşriyyat Evi.

Bu kitap, Seyran Sehabet'in 1960'lardan günümüze uzanan edebî yolculuğunu gözler önüne serer. İlk döneminde şair olarak tanınan yazar, yetmişli yıllardan itibaren güçlü bir nesir yazarı olarak okuyucuların sevgisini kazanır. Bu kitabın birinci cildi, şairin şiirlerini ve "Dörd mertebeli Dünyanın Beşinci Mertebesi" ile "Ulduzlug İnsanlig" adlı iki manzum eserini içerir. Kitap, "Seyran Sehabet hakkında deyriler ki..." başlıklı, sanat arkadaşlarının yazar hakkındaki düşüncelerine yer veren bir bölümle başlar. Kitabın editörlüğünü Heyale Zerrabgızı yapar ve "Seçilmişin Faciesi" başlıklı ön sözle sunulur.

Ceferzade, E. (2015). *My Mother's Tales*. London: Rossendale Books.

Bu kitap, Ezize Ceferzade'nin İngilizce yayımlanan ilk eseridir. Yazarın annesinin anlattığı, halk edebiyatına dayanan masallar ve efsanelerden oluşur. Zarif bir tasarımıyla basılan kitap, Sevinc Meherremova, Gülnar Aydemirova ve Vefa İbrahimova tarafından çevrilmiş, Betty Blair ve Michael Brannock tarafından düzenlenmiştir. Kitaba, Bakü Devlet Üniversitesi'nden Vagif Sultanlı ve Sevinc Meherremova ön söz yazmıştır.

Ahundlu, Y. (2014). *Hatireler işığında*. Bakü: Adiloğlu Yayınları.

Bu kitap, Yavuz Ahundlu'nun anı türünde kaleme aldığı eseridir ve yazarın hayatıyla edebî yolculuğunun dört farklı dönemini anlatır. Her bölümde, yazarın düşünce

dünyası ve yaşam tecrübeleri ele alınır. Kitabın editörlüğünü İsa Hebibbeyli, düzenlemesini ise Nigar Sadıgzade yapmıştır.

Mustafa, F. (2015). *Hekayeler*. Bakü: MBM.

Firuz Mustafa'nın farklı yıllarda yazdığı hikâyelerden oluşan bu eser, yazarın çeşitli temalar üzerine kaleme aldığı insan hikâyelerini bir araya getirir. Hikâyelerde, kahramanların acıları, sevinçleri, sevgileri ve nefretleri, zaman ve mekândan bağımsız olarak derin bir insani dokuyla anlatılır. Kitap, toplumsal ve bireysel duyguları başarıyla yansıtır.

Nureli, T. (2014). *Yarpağlarım ağrıyor*. Bakü: V-Print.

Bu kitap, Tofiq Nureli'nin şiirlerinden oluşur ve çağdaş Azerbaycan şiirinin bir yansımasını sunar. Şair, kendine özgü üslubu ve samimi ifadeleriyle toplumsal sorunlara ve manevi-ahlaki meselelere yaklaşımını dile getirir. Aşk ve sevgi temalı şiirler de kitabın önemli bir bölümünü oluşturur. Kitabın editörlüğünü ve ön sözünü Maarif Soltan yapar.

Paşa, O. (2015). *Yağmur gohusu*. Bakü: Uğur.

Bu kitap, tanınmış edebiyatçı-âlim Meherrem Gasımlı'nın Orhan Paşa mahlasıyla yayımladığı ilk şiir kitabı olarak öne çıkar. Kitap, yazarın son on yılda kaleme aldığı lirik şiirleri bir araya getirir ve okuyuculara zengin bir duygusal dünya sunar.

Memmedli, P. (2015). *Cenubi Azerbaycan: Edebî şahsiyyetler, portretler (I hisse)*. Bakü: Sabah.

Bu kitap, Pervane Memmedli'nin Güney Azerbaycan'daki XX. yüzyıl edebî sürecini ele aldığı kapsamlı bir çalışmadır. Mirzağa Tebrizi, Hesen Rüşdiyye, Hebib Sahir gibi yazarların portreleri ile birlikte, Resul Rza ve Mirze İbrahimov gibi Güney konusuna eserlerinde geniş yer veren sanatçıların çalışmalarına da değinir. Kitabın bilimsel editörlüğünü Teymur Ehmedov yapar.

Eminov, A. (2014). *Sözün Adil Cemili*. Bakü: Elm ve Tehsil.

Bu monografi, Adil Cemil'in modern Azərbaycan şiirindeki rolünü inceler. Allahverdi Eminov, Adil Cemil'i hem şair hem yazar hem de bir akademisyen olarak değerlendirir. Monografinin bilimsel editörlüğünü Elşad Seferli üstlenir.

İsag, İ. (2014). *Sükutun harayı*. Moskova: Prometey Yayınları.

Bu kitap, İngilab İsag'ın şiirlerini içeren ve Rusça okurlarıyla ilk buluşmasını sağlayan bir eserdir. Daha önceki kitaplarında olduğu gibi, bu eserde de memleket özlemi, vatan sevgisi ve anneye duyulan sevgi işlenir. Kitap, tanınmış şair ve çevirmen Giya Paçataşvili tarafından Rusça'ya çevrilir.

Salamoğlu, T. (2015). *M. E. Sabirin millî intibah idealı*. Bakü: Orhan NPM.

Bu monografi, Teyyar Salamoğlu'nun, M. E. Sabir'in edebî yaratıcılığına odaklandığı bir çalışmadır. Kitap, büyük şairin millî uyanış idealini ve eserlerindeki derin anlamları inceleyerek edebî mirasına ışık tutar. Kitabın bilimsel editörlüğünü Zaman Esgerli yapar.

Bayramoğlu, A. (2014). *Azərbaycan jurnalistika mektebləri*. Bakü: Avrasiya-Press.

Bu kitap, Alhan Bayramoğlu'nun, Azərbaycan'daki farklı gazetecilik okullarının özelliklerini detaylı bir şekilde incelediği bir çalışmadır. "Ekinçi" ve "Molla Nesreddin" gazetecilik okulları gibi çeşitli dönem ve yaklaşımlar, makaleler şeklinde sunulur. Kitabın editörlüğünü ve ön sözünü (Millî jurnalistika mekteblerimiz haqqında) Eflatun Amaşov üstlenir.

Nizami adına Edebiyyat İnstitutu. (2015). *Bibliyografik göstərici - 2013*. Bakü: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu kitap, Edebiyyat Enstitüsü'nün 2013 yılında yayımlanan monografi ve makalelerini kapsayan bir bibliyografik çalışmadır. Kitap hem Azərbaycan'da hem de yurt dışında yayımlanan eserlerle ilgili bilgi verir. Eser başlıklarının bulunduğu

yardımcı göstergeler de kitapta yer alır. Kitabın editörlüğünü Bedirhan Ehmedov, uzman editörlüğünü ise Zakire Eliyeva yapar.

Abdulla, A. (2015). *Türk oğlu türkem*. Bakü: Borçalı İctimai Cemiyyəti.

Bu kitap, şair, yazar ve çevirmen Abbas Abdulla'nın Türkiye ve Türkçülük teması üzerine farklı dönemlerde yazdığı şiirleri bir araya getirir. Kitap, "Gedim dostlarının Abbas Abdulla hakkında fikirleri" başlıklı bir bölümle açılır ve Anar, F. Sadıg, S. Rüstəmhanlı, Yavuz Bülent Bakiler, Hüseyin Tuncer ve Zelimhan Memmedli gibi önemli isimlerin Abbas Abdulla hakkındaki düşüncelerini içerir. Kitabın editörlüğünü Elbeyi Celaloğlu yapar.

Mecid, R. (2015). *Bir degelmeyecek....* Bakü: Tehsil Neşriyyatı.

Bu kitap, Reşad Mecid'in farklı yıllarda yazdığı şiirlerden oluşur. Kitap, İsa Hebibbeyli'nin "Bütün yönleri ile yaradıcı" başlıklı küçük monografisi ve Anar, Elçin, M. Araz, Behtiyar Vahabzade gibi yazarların Reşad Mecid'in yaratıcılığı hakkındaki düşünceleriyle başlar. Şiirler, "Tanrının behşişi", "Yene de bahar gayıdır", "Martın biri", "Babalarım torpag olub" ve "Men elini burahmazdım" başlıkları altında sunulur. Konular insan ve dünya, sevgi, doğa ve vatan temalarını içerir. Kitabın editörlüğünü Yusif üstlenir.

Behmenli, V. (2015). *Beş damla*. Bakü: Renessans.

Bu kitap, Vagif Behmenli'nin son 2-3 yılda yazdığı şiirlerden bir seçki sunar. Şiirler, "Gismet", "Hegiget", "Güdre", "Tebiet", "Mehebbet", "Merhemet", "Servet" ve "Hikmet" başlıklarıyla sınıflandırılır. Eser, insan ve dünya, güzellik, sevgi, doğa ve yurtseverlik temalarını işler. Kitabın editörlüğünü Rehile Gülgün yapar.

Şemsizade, N. (2015). *Men kimem*. Bakü: Yazıçı Neşriyyatı.

Bu kitap, Nizameddin Şemsizade'nin hayatı, Azerbaycancılık ideolojisi, millet ve devlet üzerine düşüncelerini ele aldığı bir otobiyografik eserdir. Yazar, hatıralarına,

çeşitli toplumsal ve siyasi olaylara, sanat dostlarının görüşlerine de yer verir. Kitap, güncel gerçeklikleri sanat ve yaşam perspektifiyle değerlendirir.

Necefoğlu, N. (2015). *İçimde bir ocag var*. Bakü: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Bu kitap, Novruz Necefoğlu'nun “Tufan”, “Duvaglı gelin haggında ballada” ve “Daş haggında ballada” adlı poemalarını bir araya getirir. Eserlerde hayat, ölüm, insan ve dünya, doğanın güzelliği, gençlik ve yaşlılık gibi çeşitli temalar işlenir. Kitabın editörlüğünü edebiyatçı-alim İslam Geribli yapar ve ön söz, şair Tofiq Nureli'nin “Söz gohusu” başlıklı yazısıyla sunulur.

Memmedli, İ. (2015). *Gışda danışılan yay ehvalatları*. Bakü: MBM.

Bu kitap, İmir Memmedli'nin mizahi üslupta yazdığı hikâyelerini içerir. “Tarihe düşen toy”, “Gel tezedden evlenek”, “Lük”, “Teeccüb” gibi hikâyelerde, yazar hayata dair eğlenceli ve düşündürücü olayları işler. Kitap, Nüsret Kesemenli ve Neriman Hesenzade'nin yazar hakkındaki notlarıyla başlar. Redaktörlüğünü Reşid Fahralı yapar.

Talıblı, S. (2015). *Kitab*. Bakü: Yazıcı Neşriyyatı.

Bu kitap, Savalan Talıblı'nın denemelerini, ünlü sanatçılarla yaptığı radyo röportajlarını ve “Gayınana” adlı hikâyesini içerir. Eser, Firidun Celilov'un yazdığı ön sözle sunulur.

Nuran, L. (2014). *Ölümün sirri*. Bakü: MBM.

Bu roman, Letife Nuran'ın ikinci eseridir ve insanın manevi ve fiziksel ölümü üzerine derin bir sorgulama yapar. Romanın ana karakterlerini modern gençler oluşturur. Kitabın redaktörlüğünü Aygün Bayramova yapar.

Buzovnali, H. A. (2014). *Seçilmiş Eserleri*. Bakü: Ozan.

Bu kitap, Hacı Arif Buzovnalı'nın klasik gazel türünde yazdığı başarılı şiir örneklerini bir araya getirir. Eserde son yıllarda yazılmış şiirler, müstezadlar, terkibi bendler, hece vezinli şiirler ve gazeller yer alır.

Hesret. (2014). *Ne susmusan*. Bakü: Şur Neşriyyatı.

Bu kitap, Hesret'in toprak sevgisi, yurt özlemi ve saf aşktan bahsettiği tecnislerini içerir. Şairin duygusal derinliği ve vatan sevgisi, eser boyunca ön planda yer alır. Kitabın ön sözü, şair Musa Elekberli tarafından yazılır.

Talıbzade, A. (2014). *Ebuhübb (M+O+N+A+M+O+R)*. Bakı: Ganun Neşriyyatı.

Ünlü tiyatro ve sanat kuramcısı, felsefe doktoru Aydın Talıbzade, yeni romanında sevgi ve ahlak konularını işler. Eserde, çağdaş bir derviş-ressamın iki farklı zaman ve gerçeklikte yaşadığı içsel yolculuk, yalnızca ruhsal düzeyde birleşir.

Çanaggala Millî Ruh (2015). Bakı: Apostroff.

Türkiye Cumhuriyeti Bakü Büyükelçiliği ve Azerbaycan Yazarlar Birliği tarafından, Çanakkale Zaferi'nin 100. yıl dönümü vesilesiyle düzenlenen edebî yarışmaya sunulan yazıları bir araya getirir. Kitabın ön sözlerini Seyit Ahmet Arslan ve Reşad Mecid yazar.

Çiçek, E. (2014). *Semed Vurgun -Aşığ Şemşir dastanı*. Bakı: Yazıçı.

Gazeteci Cemile Çiçek, büyük şair Semed Vurgun ile usta halk ozanı Dede Şemşir hakkındaki rivayetleri edebî biçimde düzenleyerek sunar. Kitapta İsa Hebibbeyl'inin ve Füzuli Bayat'ın makaleleri de yer alır. Eserin sonunda Âşığ Şemşir'e dair anekdotlar eklenir.

Göyçeli, M. (2015). *Dereleyez harayı*. Bakı: Geyret.

Yazarın “Dereleyez harayı” adlı uzun şiiri (poeması) ve bayatıları bulunur. Poemada Ermeni-Taşnak birliklerinin Batı Azerbaycan’da yaptığı zulümler ve yerli halkın mücadele ruhu anlatılır.

Salamoğlu, T. (2014). *İsmayıl Şıhlının bedii nesri*. Bakı: E.L. NPŞ MMC.

Filoloji doktoru Prof. Teyyar Salamoğlu’nun bu monografisi halk yazarı İsmayıl Şıhlı’nın nesir eserlerini inceleyerek “Deli Kür” ve “Ölen Dünyam” romanlarını ayrıntılı tahlil eder. Ön sözleri Vagif Yusifli ve şair-yazar Eli Rza Helefli yazar.

Mecid, R. (2014). *Roman (Sevgi şiirleri)*. Bakı: Ganun Neşriyyatı.

Şair-publisist Reşad Mecid, farklı yıllarda yazdığı aşk şiirlerini bir araya getirir. Şiirler, sevginin insan ruhunu arıttığını ve ilk aşkın duygularının asla unutulmadığını anlatır. Ön sözünü şair Ramiz Rövşen kaleme alır.

Cemil, A. (2015). *60*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Tanınmış şair ve filoloji doktoru Adil Cemil’in 60. yıl dönümü vesilesiyle hazırlanmış bir kitaptır. Kitabın bilimsel editörü Muhtar İmanov, derleyicisi İlkin Rüstəmzade’dir.

Ferecov, F. (2014). *Ömür bir nağıldır*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Nahçıvan’da yaşayan yazar, bu hatıra-roman tarzındaki eserinde yaşadıklarını ve hayatında iz bırakan insanları anlatır. Editörlüğünü şair Balayar Sadıg üstlenir.

Tağlar, S. (2015). *Gecikmiş mektub*. Bakı: MBM.

Yazarın çeşitli zamanlarda ve konularda yazdığı öykü ve “Ana Feryadı” adlı hatıra-povestinden oluşur. İnsan psikolojisi ve yaşam zorlukları öne çıkar. Editörlüğünü Servez Hüseyinoğlu yapar.

Elifoğlu, A. A. (2015). *Göyden gelen bir ışığım*. Bakı: Sumgayıt.

Mesleği hekimlik olan Akif Amal'ın yeni şiir kitabı, insan ve hayat, insan ve doğa, insan ve ruh gibi konuları işler. Kitaba tanınmış eleştirmen Vagif Yusufli ön söz yazar.

Reşidoğlu, A. (2015). *Ömür bümü....* Bakı: Sabah Neşriyatı.

Yazarın farklı yıllarda kaleme aldığı şiirler; sadelik, doğallık ve samimiyet içerir. Aşk ve insanlık gibi temaları öne çıkarır. Ön sözünü şair Zahir Abbas yazar.

Furgani, T. A. (2015). *Men şeir yazmıram*. Bakı: Print-S.

Halk aşığı şiirinden ve geleneksel sanatımızdan etkilenen bu ilk şiir kitabında, yazar saf aşk duygularını, toprak sevgisini ve yaşama dair düşüncelerini yansıtır. Şair Maarif Sultan, kitaba “Adsız bulag” adlı ön söz yazar.

Garayev, E. (Ed.). (2015). *Yazıçılarımızı dünyaya tanıdag*. Bakı: HAN Neşriyyatı.

Bu kitap, Azerbaycan'ın tanınmış yazarlarının hayatını ve eserlerinden örnekleri sunmaktadır. 20 farklı kitaptan ve bir genel derlemeden oluşan proje, Azerbaycan edebiyatını dünyaya tanıtmayı amaçlamaktadır.

Avşar, İ. (Ed.). (2015). *Garabağ hekayeleri*. Ankara: Türkiye.

Kitapta Karabağ konusuyla ilgili çeşitli yazarların hikâyeleri yer almaktadır. Bu hikâyeler, Karabağ meselesini Türkiye'de ve dünyada tanıtmayı hedeflemektedir.

Hümbetli, Ş. (2014). *Yusif Vezir Çemenzeminlinin edebî-tengidi görüşleri*. Bakı: Elm ve Tehsil Neşriyyatı.

Monografi, Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin edebiyat eleştirisi ve edebiyat tarihindeki katkılarını incelemekte ve bu alanlardaki eksiklikleri doldurmayı amaçlamaktadır.

Firidun Bey Köçerli (Bibliografiya). (2015). *Feridun bey Köçerli*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Kitap, Feridun Bey Köçerli'nin hayatını ve edebî mirasını kapsayan materyalleri toplu olarak sunmaktadır.

Anar. (2015). *Kerem kimi*. Bakı: Azərbaycan Neşriyyatı.

Anar'ın “Kerem kimi” romanı, Nazım Hikmet'in hayatını ve edebî mirasını ele alırken Azerbaycan ve Türkiye arasındaki edebî ilişkileri vurgular. Şairin etkisi, hatıralar ve bilimsel çalışmalar ışığında, edebî bir portre olarak sunulmuştur.

Teğizade, A. (2015). *Cövdet Hacıyev (monografiya)*. Bakı: Mütercim Neşriyyatı.

Monografi, Azerbaycan müziğinin büyük bestecisi Cövdet Hacıyev'in hayatını, eserlerini ve müzik kültürüne katkılarını ele almaktadır.

Sultanlı, V. (2015). *İnsan denizi*. İran: Zencan Neşriyyatı.

İnsan hayatının derinliklerini inceleyen bu roman, farklı dillere çevrilerek geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır.

Saleh, İ. (2015). *Eserleri*. Bakı: Ol Neşriyyatı.

Şairin 55 yıllık sanatsal arayışlarını içeren seçilmiş eserlerden oluşan bir derlemedir.

Pünhan, E. (2015). *Dilsuz duygular*. Bakı: CBS.

“Dilsuz Duygular”, Eziz Pünhan'ın vefatından sonra yayımlanan şiir kitabıdır. Serbest ve aruz ölçüsüyle yazılan şiirler, vatan sevgisi ile Allah'a, Kur'an'a ve İslam'a duyulan bağlılık gibi temaları işlemektedir. Kitap, akademisyen ve eleştirmenlerin değerlendirmeleriyle desteklenmiştir.

Süleymanlı, S. (2015). *Dünya hatireylegiribyhuma... (II Kitab)*. Bakı: OL MMC.

Seyavuş Süleymanlı'nın bu kitabı, tarih, etnografi, ekonomi, sosyoloji ve bilimsel-edebî araştırmalar ile yazarın hatıralarına dayanarak kaleme alınmıştır. Kitapta,

"Güney İncisi" Lenkeran'ın tanınmış aydınları, mücadeleye atılmış nesilleri ve edebiyat ile sanat insanlarından bahsedilmektedir.

Teyyub, F. (2015). *Kölgem benim yol yoldaşım*. Bakı: Yazıçı.

Fehreddin Teyyub'un kitabı, yazarın son yıllarda kaleme aldığı şiirleri bir araya getirmektedir. Şiirlerin ana teması, modern gerçeklik, insan ve onun manevi dünyasıdır. Kitapta, editör Zülfügar Şahsevenli'nin yazdığı "Dünya bele deyildi" adlı ön söz de yer almaktadır.

Novruzgızı, S. (2015). *Meni şeirden soruş*. Bakı: Mütercim.

Seadet Novruzgızı'nın kitabı, şairin doğup büyüdüğü Borçalı edebî ortamına bağlılığını yansıtan ilk şiir derlemesidir. Kitapta tabiat, vatan, sevgi ve Borçalı'ya dair temalar ağırlıklı olarak işlenmiş; şairin farklı yıllarda kaleme aldığı şiirler yer almıştır. Geşem Necefzade, kitap için ön söz yazmıştır.

İsmayılzade, M. (2015). *Anamsız-amansız dünya*. Bakı: MTR-Group.

Müzahim İsmayılzade'nin "Anamsız-amansız dünya" adlı eseri, otobiyografik bir hatıra-öykü kitabıdır. Yazar, kitabını annesine ve onun şerefli yaşam yolculuğuna ithaf etmiştir. Kitapta aynı zamanda yazarın kısa öyküleri ve şiirlerinden de örnekler yer almaktadır.

Teymur, M. (2014). *Yahşı adam*. Bakı.

Mövlüd Teymur'un "Yahşı adam" adlı kitabı, şairin farklı yıllarda yazdığı şiirlerden oluşmaktadır. Eserin ana temaları sevgi, vatanseverlik, sadakat ve büyüklere saygıdır. Şiirler bu değerlerin derin anlatımıyla dikkat çekmektedir.

Memmedli, S. (2015). *Yalnız gelem dözüür ağırlarıma*. Bakı: Vektor Neşrler Evi.

Seyyare Memmedli'nin "Yalnız gelem dözüür ağırlarıma" adlı şiir kitabı, şairin son yıllarda kaleme aldığı, edebî değer taşıyan şiirlerinden oluşmaktadır. Kitapta,

bireysel duyguların derinliği ve yaşama dair hislerin şiirsel ifadesi dikkat çekmektedir. Giriş yazısı Yaşar Memmedli tarafından, editörlüğü ise Melahet Yusifgızı tarafından yapılmıştır.

Ehmed, M. (2015). *Yaralı şuşam*. Bakı: Mars Print Neşriyyatı.

Mehmud Ehmed'in "Yaralı şuşam" kitabı, Karabağ'ın işgal altındaki şuşa şehrine ithaf edilmiş şiirlerden oluşmaktadır. "Azad edek Garabağı" bölümü işgalin yarattığı acıyı yansıtırken "Anam Azerbaycanım" bölümü tabiat tasvirleri ve vatan sevgisiyle zenginleştirilmiştir. Kitabın giriş yazısı Prof. Ramazan Gafarli tarafından kaleme alınmıştır.

Nezerli, ř. (2014). *13 Hekaye (Azerbaycan ve Rus dillerinde)*. Bakı: Aspoligraf.

şirmemmed Nezerli'nin "13 Hekaye" kitabı, yazarın çeşitli yıllarda kaleme aldığı 13 kısa hikâyeden oluşmaktadır. Kitapta, Azerbaycan halkının millî ve manevi gelenekleri ile kültürel özellikleri hikâyelerde işlenmiştir. Ayrıca, yazarın Rusya'da yaşadığı yıllara dair anıları ve gözlemleri de hikâyelerde yer almıştır. Giriş yazıları Cavanşir Yusifli ve Súdabe Ağabalayeva tarafından hazırlanmış, kitabın redaksiyonu Esmira Ağababagızı tarafından yapılmıştır.

İmanzade, İ. (2014). *Men atamın gızıyam*. Bakü: Yeni Poligrafist.

İsmayıl İmanzade'nin "Men atamın gızıyam" kitabı, yazarın çocuklarla yeni bir bağ kurduğu eseridir. Daha önce yayımladığı "Bahar günceleri" (1977) ve "Payızda açan çiçek" (2003) gibi çocuklara yönelik şiirlerin ardından gelen bu kitap, genç okuyucularla buluşmayı hedefler. Eser, Rafig Yusifoğu'nun "Yurd hesretli şair" başlıklı ön sözüyle sunulmaktadır.

Osmanlı, V. (2015). *Azerbaycan romantizmi. II cild*. Bakı: Elm Neşriyyatı.

Kitap, XX. yüzyılda Azerbaycan romantizminin estetik ve edebî yönlerini ele alır. Birinci ciltte yazarların edebî portreleri sunulurken ikinci ciltte romantizmin tematik analizine odaklanılır.

Mehdiyyev, A. (2015). *Bibliografiya*. Bakı.

Arif Mehdiyyev'in 1960-2010 yılları arasında Azərbaycan və digər dillərdə yayınlanan bilimsel əsərlərini və fəaliyyətlərini ələ alan bir bibliyografiya çalışmasıdır.

Şemsizadə, N. (2015). *Mən kiməm (Mühəssər həyatnəmə)*. Bakı: Yazıçı Nəşriyyatı.

Nizamiəddin Şemsizadə'nin həyatı və yaşadığı dönm haqqında fəlsəfi-publisist bir tarzda yazılan otobiyografik əsərdir. Yazar, XX. yüzilydan XXI. yüzilya uzanan dönmün toplumsal və tarixsel olaylarını kendi perspektifindən dəğərləndirir.

İmaməliyeva, L. (2015). *Rus və Azərbaycan ədəbiyyatlarında hekayə janrı*. Bakı: Müərcim Nəşriyyatı.

Monografi, Rus və Azərbaycan ədəbiyyatlarında hikəyə türünün gelişimi, tematik yapısı və dönməsel dəğışimlərini analiz edər. XIX. yüzily sonu və XX. yüzily başındakı hikəyələr arasında karşılaşdırmalar yapar.

Hüseynov, E. (2015). *Kinomuzda Anar fənomeni*. Bakı: Elm və Tehsil Nəşriyyatı.

Kitap, Azərbaycan sinemasında Anar'ın əsərlərinin yerini və senaristlik ilə yönmənlilik alanlarındakı katkılarını detaylı bir şəkildə ələ alır. Sinema dilinin özəllilikləri üzərində durulur.

Gurban, T. (2015). *Düşməninədən güclü şəhsiyyət*. Bakı: Ol Nəşriyyatı.

Kitap, Mir Cəfər Bağırov'un siyasi və dövlət fəaliyyətlərini arşiv bəğələri ışığında analiz edən makələlərdən oluşur. Tarixsel bir perspektiflə yazılmışdır.

Füyuzat. (2015). *Füyuzat, Sayı: 3 (83)*. Bakı.

Dəği, Azərbaycan'ın kültürel, ədəbi və sosial məsələlərinə dair makələlər içərir. İlk Avrupa Oyunları və Cümhuriyyət Bəğramı gibi önəmli konular ələ alınır.

Geribov, M. (2015). *Bir esr boyunca Ermenistan-Azerbaycan münasibetleri (Birinci Dünya müharibesi sonlarından günümüze dek)*. Bakı.

Kitap, Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar olan dönemde Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki ilişkileri, Karabağ sorununun tarihini ve Sovyetler Birliği dönemindeki sosyal-ekonomik bağları ele alır.

Esgerov, V. (2015). *Savaş için doğulanlar*. Sumgayıt: Azeri Neşriyyatı.

Kitap, Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü için mücadele eden ve Azerbaycan'ın ilk Millî Kahramanlarından biri olan Maşallah Babaşkişi oğlu Allahverdiyev'in yaşamını ve kahramanlıklarını anlatır. Millî ruhu güçlendiren bir eser olarak değerlendirilir.

Meherremli, Z. (2015). *Oyuncag*. Bakı: RS Poligraf.

Kitap, yazarın farklı dönemlerde yazdığı hikâyeler, mensur şiirler ve denemeleri içerir. Aynı zamanda Azerbaycan'ın Karabağ Savaşı'ndaki trajedilerini, kahramanlıklarını ve kayıplarını belgesel bir tarzda işler. "Oyuncag" yazarın sanatsal yaratıcılığına sadık kaldığını gösterir.

Dadaşzade, M. A. (2015). *Edebiyatımızın Vicdanı: Makaleler, Hatıralar, Mektuplar*. Bakü: Elm.

Bu eser, Azerbaycan edebiyat eleştirmeni ve akademisyen Memmad Arif Dadaşzade'nin (1904–1975) çok yönlü hayatını ve çalışmalarını incelemektedir. Kitap, edebî eleştiriler, hatıralar ve mektuplardan oluşur. Eser, İsa Hebibbeyli'nin "Bilgelik ve çağdaşlık" başlıklı ön sözüyle başlamaktadır ve Azerbaycan edebiyat tarihi için önemli bir kaynaktır.

Elçin. (2015). *Kaşeyin Taleyi*. Bakü: Mütercim.

Halk yazarı Elçin'in bu kitabı, "Kölge" hikâyesi ve "Kaşeyin taleyi" adlı uzun öyküyü içermektedir. Yazar, klasik Azerbaycan nesir tarzına bağlı kalmış, olayları ilgi çekici bir kurguyla sunmuş ve psikolojik analizlerle karakterlerini

derinleştirmiştir. Kitap, Azərbaycan Yazarlar Birliğı'nin "AybKitap" projesi kapsamında yayımlanmıştır.

Kerimzade, F. (2015). *Hudaferin körpüsü (4. baskı)*. Bakü: Kitap klubu.

Bu roman, Ferman Kerimzade'nin Şah İsmail Hetai'nin çocukluğunu ve hükümdarlık mücadelesini konu aldığı bir eserdir. XVI. yüzyılın sonları ile XVII. yüzyılın başlarında gerçekleşen tarihî olayları ele alan kitap, dönemin siyasi ve sosyal atmosferini detaylı bir şekilde anlatmaktadır.

Salahzade, E. (2015). *Çoh bilmişler veya Cırtdanla Görüş*. Bakü: MVM Yayınları.

Yazar Elekber Salahzade'nin farklı yıllarda ve çeşitli konularda yazdığı şiirlerden oluşan bu kitap, çocuklar için yazılmış olmasına rağmen her yaştan okura hitap etmektedir. Eğitici ve eğlenceli içeriği ile dikkat çekmektedir.

Tağlar, S. (2015). *Bir Neslin Dört Fesli*. Bakü: MVM.

Bu kitap, İmişli ilçesinde yaşamış olan emektar öğretmen Sehavet Tağlar'ın dördüncü kitabıdır. Eser, Resul Rza, Nigar Refibeyli, Enver Memmedhanlı ve Anar gibi önemli yazarların eserleri üzerine yazılmış bilimsel ve pedagojik makaleleri içermektedir. Kitapta, "Resul Rza Yaratıcılığının Yeni Nesil Eğitimindeki Rolü", "Enver Memmedhanlı Fenomeni" ve "Anar: Şahsiyet Etalonlarımızdan Biri" başlıklı bölümler yer almaktadır. Halk şairi Neriman Hesenzade'nin yazdığı ön söz, kitabı zenginleştirmektedir.

Elioğlu, Ç. (2015). *Gonşunun iti*. Bakü: Mütercim Yayınları.

Tanınmış şair ve emektar sanat insanı Çingiz Elioğlu'nun bu kitabında, yaklaşık 50 yıllık edebî birikimini yansıtan çeşitli yıllarda kaleme alınmış şiirler bulunmaktadır. Şair, modern Azerbaycan şiirine çeşitli üsluplar ve temalarla katkı sunmuştur. Dünya, yaşam, ölüm, estetik, doğa ve aşk gibi evrensel konuları bireysel bir yaklaşımla ele almıştır. Kitap, Azərbaycan Yazarlar Birliğı'nin "Ayb Kitap" projesi kapsamında yayımlanmıştır.

Goşgar, A. (2015). *Gelmişem dünyanın derdini çekem...* Bakü: Şur Yayınları.

Şair Avdı Goşgar'ın bu eseri, son yıllardaki yaratıcılığını yansıtan şiirlerden oluşmaktadır. Şiirler, "Bir Sevdâ Ağlayır", "Osmanlı Topraklarında Yazılan Şiirler", "Dünyaya Yağarım Karla, Yağmurla", "Bu Boz Çöllerde", "Galdır öz yanına, tanrım", "Çiçek açırgem ağacı", "Elli yaşa bir söz" ve "Daşterezi" gibi başlıklarla sunulmaktadır. Şairin Azerbaycan edebiyatına 1970'lerde başlayan katkıları bu kitapla taçlanmıştır.

Yusifli, V. (2015). *Bu, Elçin isgenderzadedir (Portre-Monografi)*. Bakü: Vektor Yayın Evi.

Filoloji bilimleri doktoru ve eleştirmen Vagif Yusifli'nin bu eseri, şair, yazar ve Profesör Elçin İsgenderzade'nin 50. yılına ithafen kaleme alınmıştır. Portre-monografi formatında hazırlanan kitap, Elçin İsgenderzade'nin yaşamı ve sanat yolculuğunu, Azerbaycan ve diğer ülkelerde tanınan bir şair ve bilim insanı olarak başarılarını ele almaktadır. Kitapta, sanat insanlarının yazarla ilgili düşünceleri ve yorumları da okuyucuya sunulmaktadır.

Vahabzade, B. (2015). *Örtme pencereni*. Bakı: Renessans-A.

Azerbaycan şiirinin önemli temsilcilerinden olan Halk Şairi Behtiyar Vahabzade'nin doğumunun 90. yılı anısına hazırlanan bu eserde, şairin seçme şiirleri bir araya getirilmiştir. Kitap, "Türkün oğuzlar veteni", "Gara saçlar, ağ saçlar", "Örtme pencereni", "Fikirli dünya", "Yağma, yağış" gibi bölümlerle tematik olarak sunulmuştur. Giriş yazısı milletvekili ve filozof Cavanşir Feyziyev tarafından kaleme alınmıştır.

Anar. (2015). *Dede Gorgud Oğuznameleri*. Bakı: YazıçıNeşriyyatı.

Halk Yazarı Anar'ın bu eseri, Azerbaycan'ın en eski yazılı eserlerinden olan "Dede Gorgud Oğuznameleri"nin çağdaş Azerbaycan edebî diliyle okuyucuya ulaştırılması adına önemli bir girişimdir. Anar, destana bilimsel ve edebî bir perspektiften

yaklaşarak okuyucuları Dede Gorgud'un kahramanlık ve erdem dünyasına çekmiştir. Kitap, destanın mevcut 12 bölümü üzerine kurgulanmıştır.

Goca, F. (2015). *Seçilmiş Eserleri*. Bakı: Uniprint.

Halk Şairi Fikret Goca'nın altmış yıllık edebî kariyerinden seçme eserlerin toplandığı bu dokuz ciltlik koleksiyon tamamlanmıştır. İlk yedi cilt şiirlerden oluşurken son iki ciltte yazarın roman, hikâye ve anlatıları yer almaktadır. Bu eserler arasında “Helelik giyametecen”, “Dayanacagda görüş”, “Garğa sesi”, “Taleyin ağır taleyi” gibi roman ve hikâyeler bulunmaktadır.

Eliyeva-Kengerli, G. (2015). *Füzuli Poetikası*. Bakı: Yazıçı Neşriyyatı.

Bu eser, klasik Azerbaycan edebiyatının en önemli temsilcilerinden Füzuli'nin poetik sistemini incelemektedir. Prof. Gülşen Eliyeva-Kengerli, Füzuli'nin şiir anlayışını, mazmunları, metaforları, mecazları, teşbihleri ve diğer poetik unsurları detaylı bir şekilde analiz etmektedir. Kitap, özellikle Füzuli'nin tasavvufi şiirlerini mistik-felsefi bir perspektifle ele alır ve şairin sanatsal ve düşünsel dünyasını derinlemesine inceler. İsa Hebibbeyli'nin editörlüğünde hazırlanmıştır.

Azerbaycan MillîElmlerAkademiyası. (2015). *Vetendaş. Alim. Ziyalı*. Bakı: Azərbaycan.

Bu kitap, Azerbaycanlı akademisyen Bekir Nebiyev'in hatırasına ithafen hazırlanmıştır. Eser, bilimsel mirasını ve hayatını bibliyografik bir formatta sunmakta, çağdaşlarının onun hakkındaki düşüncelerine ve kendi yazdığı biyografik metnine yer vermektedir. Kitabın bilimsel editörü akademisyen İsa Hebibbeyli'dir.

Mecid, R. (2015). *O* (D. Gualtieri, M. Nuriyev, Çev.). Milan, İtalya.

Şair Reşad Mecid'in bu kitabı, onun çeşitli yıllarda yazdığı şiirlerden oluşmaktadır. Şiirler D. Gualtieri ve M. Nuriyev tarafından İtalyanca'ya çevrilmiştir. Şiirler, temalarına uygun olarak Azerbaycanlı ressamların eserleriyle zenginleştirilmiştir. Kitap, yüksek estetik düzenlemesiyle dikkat çekmektedir.

Abbas Abdulla - 75. (2015). Bakı, Azərbaycan: Azatam Neşriyyatı.

Bu eser, şair, tercüman ve yazar Abbas Abdulla'nın 75. doğum yılına ithaf edilmiştir. Kitapta, Abbas Abdulla'nın sanatsal ve edebî yolculuğunu anlatan makaleler yer almaktadır. Hüseyin Arif, Nizami Ceferov, Hüseyin Tuncer ve Sabir Rüstemhanlı gibi yazarlar tarafından yazılmış değerlendirmeler, Abbas Abdulla'nın yaşamını ve eserlerini ele almaktadır.

Azərbaycan Millî Kitabhanası. (2015). *Vaqif Behmenli: Bibliografiya*. Bakı: Azərbaycan Millî Kitabhanası.

Bu bibliyografik derleme, çağdaş Azərbaycan edebiyatının önemli temsilcilerinden olan Vagif Behmenli'nin eserleri, yaşamı ve edebî kariyeri hakkında bilgi sunmaktadır. Kitap, şairin hayatını, eserlerini ve onun hakkında yazılmış değerlendirme yazılarını içermektedir. Editörlüğü Gülbeniz Sefereliyeva tarafından yapılmıştır.

Namaz, M. (2015). *Gızıl Kitab*. Bakı: Şur Neşriyyatı.

Memmed Namaz, 70'li yıllarda Azərbaycan edebiyatına giriş yapmıştır ve özellikle çocuk şairi olarak tanınmaktadır. Ancak yaratıcı üretimi bu alanla sınırlı kalmamıştır. Bu kitabında, “Mene sevmeyi öyret” adlı hikâyesi, Azərbaycan'a ithaf ettiği şiirler serisi, ayrıca fıkralar ve öyküler bulunmaktadır. Kitaba şair Musa Elekberli ön söz yazmıştır.

Ülvi, E. (2015). *Bu Sabah Dağları Kederli Gördüm*. Bakı: Elm ve Tehsil.

Ebülfez Ülvi, Nahçıvan'da yaşayan bir yazar ve şairdir. Bu kitabında, özellikle son yıllarda yazdığı şiirlerini bir araya getirmiştir. Şiirlerinde vatan sevgisi, doğduğu topraklara olan bağlılık ve modern yaşamla ilgili düşünceler ön plandadır. Ayrıca temsiller, şarkı sözleri ve çocuklar için yazdığı şiirler de bu derlemeye dâhil edilmiştir. Toplunun editörlüğünü şair Balayar Sadig yapmıştır.

Serraf, E. (2015). *Şeirler Haggında Şeirler*. Bakı: An-Poligraf.

Etraf Serraf, son yıllarda Azərbaycan edebî sahnesinde adından sıkça söz ettiren bir şairdir. Bu kitab, onun özellikle şiir ve sanatla ilgili düşüncelerini yansıttığı eserlerini içermektedir. Önceki kitapları arasında "Ömür bir ünvandır", "Menim yaddaşımın ağrıları var" ve "Ayrılığın o üzü" gibi önemli eserler bulunmaktadır.

Heyreddin gocanın gülüşü. (2015). Bakı: Yazıçı Neşriyyatı.

Bu kitab, Heyreddin Goca'nın yıllar boyunca kaleme aldığı mizahi mini öykülerden oluşmaktadır. Eserlerde, yazarın bireysel yaşantılarından ilham aldığı olaylar anlatılmakta ve toplumdaki aksak durumlar eleştirel bir dille ele alınmaktadır.

6. AZERBAIJAN DERGİSİ İSTATİKSEL VERİLER

6.1 Azerbaycan Dergisinde Türler

Tablo 6. 1 Azerbaycan dergisinde türler

Tür	Sayı
Destan	1
Roman	5
Povest	9
Hikâye	25
Tiyatro	2
Şiir	691
Tercüme şiir	36
Poema	3
Anı	7
Münazara	2
Edebî tenkit	31
Kitap tanıtımı	8
Nekroloji yazısı	14
Otobiyografik roman	1
Senaryo	1
Deneme yazısı	20
Piyes	2
Gazete yazısı	1
Müzakere	1
Makale	1
Tarihî araştırma	1
Mektup	2
Röportaj	3
Biyografi	1

Azerbaycan dergisi, çok yönlü edebî ve fikir ürünlerine yer veren köklü bir yayın organı olarak zengin tür çeşitliliğiyle dikkat çeker. Derginin 2015 yılında yayınlanmış olan 12 sayısı üzerinde yaptığımız içerik taramasına göre, dergide en yoğun şekilde yer bulan tür şiirdir; toplamda 691 şiir yayımlanmış, bu da derginin şairlere geniş yer ayırdığını ve şiiri edebî üretimin merkezine aldığını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak 36 tercüme şiirin yayımlanmış olması, derginin dünya edebiyatına açılma ve kültürlerarası etkileşimi teşvik etme yönündeki çabalarının bir göstergesidir.

Hikâye türü de önemli bir yer tutar; 25 hikâyenin yayımlanmış olması, nesir türündeki kısa kurgu metinlerin okuyucu nezdindeki rağbetini gösterir. Hikâyeyi 9 povest (uzun hikâye) ve 5 roman takip ederken 1 otobiyografik roman ve 1 destan türünde eserin de yayımlanması dikkat çekicidir. Bu durum hem bireysel hem de toplumsal hafızaya yönelik anlatıların dergide yer bulduğunu gösterir.

Eleştirel ve düşünsel türler arasında ise 31 edebî tenkit yazısı ve 20 deneme yer almaktadır. Bu sayılar, derginin sadece yaratıcı metinlerle sınırlı kalmayıp edebî düşünceye de zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca 8 kitap tanıtımı, 7 anı yazısı, 14 nekroloji yazısı ve 3 röportaj, derginin biyografik ve belgesel türlere de kapı araladığını gösterir.

Sahne edebiyatına yönelik içerikler de belirli bir yer kaplamaktadır: 2 tiyatro metni, 2 piyes ve 1 senaryo ile sahne sanatlarına dair üretimlerin de “Azerbaycan” dergisinde yayımlandığı anlaşılmaktadır.

Tarihî ve kuramsal içeriklerin de ihmal edilmediği gözlenmektedir: 1 tarihî araştırma, 1 makale, 2 münazara, 1 müzakere yazısı ve 1 gazete yazısı gibi türlerin sayıca az da olsa dergide yer bulduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak 1 biyografi ve 1 mektup metni türündeki içerikler de arşivsel ve kişisel boyutlarıyla dikkat çeker.

Azerbaycan dergisi yalnızca şiir ağırlıklı bir yayın organı olmanın ötesinde, hemen her edebî ve düşünsel türe yer veren, kapsamlı ve çok katmanlı bir yayın profili çizen edebî platformdur.

6.2 Azerbaycan Dergisinde Konularına Göre Şiir Türleri

Tablo 6. 2 Azerbaycan dergisinde konularına göre şiir türleri

Lirik	595
Pastoral	36
Epik	11
Didaktik	1
Satirik	32
Dramatik	16

Azerbaycan dergisinde (2015) yayımlanan şiirlerin konularına göre dağılımı, derginin edebî yönelimleri ve toplumun estetik beklentileri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Cetvelde yer alan verilere göre, dergide en fazla yer verilen şiir türü lirik şiirdir (595 şiir). Bu durum, bireysel duygu ve düşüncelerin, aşkın, hasretin, içsel çatışmaların ve ruhsal dalgalanmaların edebî alanda hâlâ güçlü bir şekilde temsil edildiğini göstermektedir. Lirik şiirin bu denli öne çıkması hem şairlerin bireysel dünyaya yönelimini hem de okurun duygu yüklü eserlere ilgisini yansıtır.

Pastoral şiirler 36 adetle ikinci sırada yer almakta, bu da doğa sevgisinin, kırsal yaşamın romantize edilerek sunulmasının sınırlı ama varlığını sürdüren bir eğilim olduğunu göstermektedir. Bu türün günümüzde daha az rağbet görmesi, şehirleşmenin ve modern yaşamın getirdiği değişimlerle doğrudan ilişkilidir.

Satirik (32 şiir) ve dramatik (16 şiir) türler, toplumun sosyal sorunlarına, çelişkilerine ve bireyler arası çatışmalara dikkat çeken şiirlerin varlığını işaret etmektedir. Satirik şiirler eleştirel bir bakış açısıyla yazıldığından, toplumsal aksaklıkları yansıtan eserlerin belirli bir ölçüde yayınlandığı söylenebilir. Dramatik şiirlerin sayıca azlığı ise bu türün daha çok tiyatro gibi alanlarda tercih edilmesiyle açıklanabilir.

Epik şiirlerin sayısı 11 ile sınırlı kalmış, bu da kahramanlık, tarihsel olaylar ve millî mücadele temalarının edebiyatta önceki dönemlere göre daha az işlenmeye başladığını gösterir. Epik türdeki düşüş, modern şiirde bireysel ve psikolojik yönelimlerin ağırlık kazanmasıyla bağlantılı olabilir.

Didaktik şiirin ise yalnızca 1 örnekle temsil edilmesi dikkat çekicidir. Bu durum, öğüt verme, ahlaki mesajlar verme gibi işlevlerin çağdaş şiirde arka planda kaldığını, edebî estetik ve bireysel anlatımın daha ön planda tutulduğunu göstermektedir.

Azerbaycan dergisinde yayınlanan şiirlerde lirik tür açık ara baskın durumdadır. Bu durum, modern Azerbaycan şiirinin bireysel duygulara ve estetik kaygılara öncelik verdiğini ortaya koyar. Toplumsal eleştiri ve doğa sevgisi gibi temalar ise sınırlı düzeyde temsil edilmektedir. Epik ve didaktik türlerin azlığı ise geleneksel şiir anlayışından uzaklaşıldığını, bireyin iç dünyasına yönelen yeni şiirsel eğilimlerin ön plana çıktığını göstermektedir.

6.3 Azerbaycan Dergisinde Konulara Göre Hikâye

Tablo 6. 3 Azerbaycan dergisinde konulara göre hikâye

Konu	Eser adı
Toplumsal gerçekçi	1. Yaddaş buzlağı. 2. Adi ehvalat. 3. Varisler. 4. Çınar ağacı 5. Kuklalar gülende. 6. Etiraf. 7. Telgin. 8. Evin kişisi. 9. İlk gazanc.
Olay hikâyesi	1. İştah 2. Beş saniyenin hökmü. 3. Ad gününün sevinci. 4. İt hürüşü. 5. Tor. 6. Darıhan adam.
Durum hikâyesi	1. Gerib ahşamlar. 2. Uşag gelbi. 3. Gaçgın garları 4. İdeal ohucu.
Kadın	1. Ganlı kemer. 2. Gış.
Savaş	1. Hardasa bir kend vardı. 2. Dağılan dünya.
Aşk	1. Gismetden mehebbete. 2. Halallıg.

Azerbaycan dergisinde yayımlanan hikâyeler, işlenen temalara göre sınıflandırıldığında hem edebî eğilimler hem de toplumsal meselelerin yansıması açısından dikkate değer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Konularına göre incelendiğinde, en yoğun temsil edilen türün toplumsal gerçekçi hikâyeler olduğu görülmektedir. Dokuz ayrı eserle temsil edilen bu tür, yazarların toplumdaki sosyal adaletsizlikleri, aile içi çatışmaları, sınıfsal ayrımları ve bireyin toplumsal koşullarla mücadelesini anlatmaya önem verdiğini göstermektedir. Bu durum, Azerbaycan edebiyatında toplumcu bakış açısının hâlâ güçlü bir şekilde varlığını sürdürdüğünü ortaya koyar.

Olay hikâyeleri, altı eserle ikinci sırada yer almakta ve bu da klasik anlamda kurguya, olay akışına ve sürükleyici anlatıma dayalı hikâyelerin hâlâ okur ilgisini çektiğini göstermektedir. Bu hikâyelerde genellikle belirli bir olay ya da çatışma ön plana çıkarılarak okuyucuda merak ve etki bırakmak amaçlanır.

Durum hikâyeleri ise dört örnekle temsil edilmiştir. Bu tür hikâyeler, belirli bir atmosfer ya da duygu hâlini yansıtmayı hedefler. Özellikle bireyin iç dünyası, yalnızlık, bekleyiş ve psikolojik hâller gibi konular bu hikâyelerde işlenmiştir. Bu sayının azlığına rağmen, modern anlatım tekniklerinin edebiyatta kendine yer bulduğunu gösteren bir işarettir.

Kadın temalı hikâyeler, iki eserle, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının yaşadığı sorunları gündeme getirmiştir. Bu sayı düşük olsa da konunun işlenmiş olması, kadın meselelerine yönelik edebî duyarlılığın bir ölçüde sürdüğünü ortaya koymaktadır.

Savaş temalı hikâyeler de iki örnekle temsil edilmiştir. Azerbaycan'ın tarihsel süreçte yaşadığı çatışmalar ve savaşlar göz önünde bulundurulduğunda, bu türün daha fazla yer bulması beklenebilirdi. Ancak modern dönemde savaşın doğrudan değil, dolaylı etkilerinin anlatılması, sayıların düşük kalmasına neden olmuş olabilir.

Aşk teması, yine iki hikâyede karşımıza çıkmaktadır. Aşkın bireysel boyutu öne çıkarılmış ve kader, bağışlama gibi unsurlarla harmanlanmıştır. Bu da aşk temasının artık sadece romantik bir duygu değil, sosyal bağlam içinde yorumlandığını göstermektedir.

Azerbaycan dergisinde yayımlanan hikâyelerde toplumsal gerçekçilik ön plandadır. Bu eğilim, yazarların toplumla bağ kurmaya çalışan, bireyi sosyal yapı içinde değerlendiren bir anlatı tarzını benimsediklerini gösterir. Olay ve durum hikâyeleriyle klasik ve modern anlatı biçimleri arasında bir denge kurulurken; kadın, savaş ve aşk gibi temaların sınırlı sayıda işlenmesi, bu konuların henüz daha geniş çapta ele alınmadığını ya da diğer türlere göre geri planda kaldığını ortaya koymaktadır. Bu tablo, Azerbaycan edebiyatının güncel meselelerle iç içe, toplumsal sorumluluk taşıyan bir edebiyat anlayışını sürdürdüğünü göstermektedir.

6.4 Azerbaycan Dergisinde Türlerle Göre Roman

Tablo 6. 4 Azerbaycan dergisinde türlere göre roman

Tür	Eser Adı
Psiko-Sosyal Roman	Gısa gapanma
Anı (Otobiyografik Roman)	Gaçagaç

Tablo 6.4'ün devamı

Tür	Eser Adı
Mistik-Realist Roman	Dorantağ
Anı (Otobiyografik Roman)	Ağdamda neyim galdı?
Psikolojik Roman	Sensizlik, mensizlik, onsuzlug

Azerbaycan dergisinde yayımlanan romanlar türlerine göre incelendiğinde, sayıca az olmakla birlikte içeriksel çeşitliliğin dikkat çekici olduğu görülmektedir. Bu romanlar, bireyin iç dünyası, toplumsal travmalar, mistik unsurlar ve otobiyografik anlatımlarla şekillenmiş temalarıyla çağdaş edebiyatın yönelimlerini yansıtır.

Psiko-sosyal roman kategorisinde yer alan Gısa gapanma, bireyin psikolojik hâli ile yaşadığı sosyal çevre arasındaki etkileşimi konu edinmektedir. Bu türdeki eser, bireysel krizlerin toplumsal arka planla nasıl bağlantılı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Psiko-sosyal romanlar, modern insanın ruhsal çıkmazlarını anlamak için güçlü bir anlatı zemini.

Anı (otobiyografik) roman türü iki eserle (Gaçagaç ve Ağdamda neyim galdı?) temsil edilmiştir. Bu durum, yazarların kişisel yaşantılarını ve bellekte yer eden olayları edebî bir forma dökme isteğini göstermektedir. Özellikle Karabağ savaşı, göç ve savaş sonrası yaşanan bireysel dramların bu türde işlendiği gözlemlenmektedir. Otobiyografik anlatı hem tarihsel tanıklık hem de kişisel hafızanın edebiyata aktarımı açısından değerli bir araçtır.

Mistik-realist roman olarak sınıflandırılan Dorantağ, geleneksel halk inançlarıyla modern hayat arasında bir köprü kurmaya çalışmaktadır. Bu tür, Azerbaycan edebiyatında nispeten yeni bir eğilim olup halk kültürünün, mitlerin ve doğaüstü unsurların, gerçekçi bir çerçevede ele alınmasıyla öne çıkar. Mistik realizm, postmodern anlatı teknikleriyle bağ kurarak edebiyata farklı bir boyut katmaktadır.

Psikolojik roman türüne örnek olarak “Sensizlik, men-sizlik, onsuzlug” adlı eser gösterilmektedir. Bu roman, bireyin yalnızlık, yitikklik ve kimlik arayışı gibi içsel meselelerini merkeze alır. Psikolojik çözümlemelere dayanan bu tür, çağdaş edebiyatın birey odaklı eğilimlerini yansıtarak okura derinlemesine bir ruhsal deneyim sunar.

Azerbaycan dergisinde (2015) yayımlanan romanların türsel dağılımı, her ne kadar sayıca sınırlı olsa da tematik ve teknik açıdan çeşitlilik göstermektedir. Psikolojik ve otobiyografik yönü güçlü eserlerin varlığı, çağdaş Azerbaycan romanının bireyin iç dünyası, geçmiş deneyimleri ve toplumsal ilişkiler üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Mistik-realist anlatının da bu yelpazeye katılması, gelenekselle modern harmanlayan yeni anlatı yollarının denenmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Genel tablo, derginin roman alanında nicelikten çok nitelik ve çeşitliliğe önem verdiğini göstermektedir.

6.5 Azerbaycan Dergisinde 2015 Yılında Yayımlanmış Sayılarında Adı Geçen Şair ve Yazarlar

Tablo 6. 5 Azerbaycan dergisinde bulunan şair ve yazarlar

1. Adil Mirseyid	2. Adil Şamiloğlu	3. Afanasi Fet
4. Afag Şihli	5. Ağamir Cavad	6. Ales Badak
7. Aleksandr Griç	8. Allahşükür Ağa	9. Almaz Hesengızı
10. Asif Rüstemli	11. Asim Yadigar	12. Ataol Behramoğlu
13. Avdı Goşgar	14. Aydın Tağıyev	15. Aydın Talıbzade
16. Aygün Bağırılı	17. Ayişe Nebi	18. Aynur Helilova
19. Aysel Geribli	20. Azad Yaşar	21. Barat Vüsal
22. Benövşe Daşdıli	23. Besti Elibeyli	24. Camal Yusifzade
25. Cığatel	26. Dayandur Sevgin	27. Eldar Ismayıl
28. Elşen Ezim	29. Elmira Ahundova	30. Elnare Akimova
31. Emin Piri	32. Elhan Zal Garahanlı	33. Eşgane Babayeva
34. Etibar Etibarlı	35. Ebülfet Medetoğlu	36. Eli Emirli
37. Eli Rza Helefli	38. Eli Şirin Şükürlü	39. Elirza Hesret
40. Elizade Nuri	41. Elövşet Beşirli	42. Esed Cahangir
43. Etraf Serraf	44. Ezizağa Elsever	45. Faig Hüseyinbeyli
46. Fazil Aydın	47. Fehreddin Esed	48. Fehreddin Teyyub
49. Ferhad Medetov	50. Ferid Hesenazade	51. Feride Hacıyeva
52. Fezlullah Neimi	53. Fikret Goca	54. Göyerçin Kerimi
55. Gülemail Murad	56. Gülşen Eliyeva	57. Firuze Memmedli
58. Günay Garayeva	59. Hacı Nerimanoglu	60. Gülşen Letifhan
61. Hüseyin Hatemi	62. Hüseyinbala Mirelemov	63. Hikmet Melikzade
64. Hemid Herişçi	65. Heyat Şemi	66. Hediye Şefaget
67. Hanemir Telmanoğlu	68. Hasay Mehdizade	69. Hanemir
70. Huraman	71. İlham Gehreman	72. Hegani Hebiboglu
73. İltifat Fehmi	74. İltimas Semimi	75. İlgar Fehmi
76. İntigam Gasımozade	77. İrina Riyabi	78. İntigam Mehdizade
79. İsmayıl İmanzade	80. İvan Şelokov	81. İslam Sadıg
82. Kemaleddin Gedim	83. Konstantin Simonov	84. Kamil Efseroğlu
85. Galib Şefahet	86. Gedimeli Ehmed	87. Könül Hesengulu
88. Geşem Necefzade	89. Gezenfer Paşayev	90. Gerib Mehdi
91. Letife Mirzeyeva	92. Mayise Esedullagızı	93. Gorhmar Şihalioglu
94. Mina Reşid	95. Mirze Saleh Tebrizi	96. Mehman Musabeyli

Tablo 6.5'in devamı

97. Murad Ebilov	98. Musa Elekberli	99. Mövlüd Teymur
100. Mübariz Ceferli	101. Memmed İsmayıl	102. Mustafa Çemenli
103. Memmed Namaz	104. Memmed Oruc	105. Memmed Kazımoğlu
106. Meti Osmanoğlu	107. Naile Mustafayeva	108. Mensure Eldargızı
109. Nazile Gültac	110. Nazim Ehmedli	111. Naringül
112. Nazir Rüstem	113. Nergiz Cabbarlı	114. Nazim Hikmet
115. Nizami Ceferov	116. Nizami Tağısoy	117. Nise Beyim
118. Nureddin Ediloğlu	119. Nurane Nur	120. Nizameddin
122. Paşa Elioğlu	123. Patrik Züskind	121. Şemsizade
125. Rafig Yusifoğlu	126. Refail Tağızade	124. Orhan Paşa
128. Ramiz Gusarçaylı	129. Ramız Kerem	127. Rafig Hümmet
131. Rizvan Nesiboğlu	132. Rübail	130. Pervane Memmedli
134. Reşad Mahmudov	135. Reşad Mahmudoğlu	133. Reşid Fehrallı
137. Sabir Yusifoğlu	138. Salam Sarvan	136. Resul Rza
140. Seyran Sehavet	141. Seyran Süleyman	139. Sabir Sarvan
143. Sona Eli	144. Sona Heyal	142. Saleh Gurbanov
146. Sehavet Tağılar	147. Sulvey Kristov	145. Sergey Yesenin
149. Senem Sebayel	150. Server Elioğlu	148. Server Kamranlı
152. Şahmar Geribli	153. Tahir Möhlet	151. Seher Ehmed
155. Teyyub Gurban	156. Terlan Ebilov	154. Şahane Müşfig
158. Vahid Aslan	159. Vahid Meherremli	157. Tapdığ Yolçu
161. Vagif Nesib	162. Vagif Samedoğlu	160. Teyyar Salamoğlu
164. Vasili Belov	165. Vefa Mürselgızı	163. Vagif Behmenli
167. Vüsal Nuru	168. Yadigar Esgerova	166. Vagif Yusufli
170. Yusif Hesembey	171. Yusif Neğmekar	169. Veliyulla Novruz
173. Zeynal Vefa	174. Zireddin Gafarlı	172. Yaşar Gasimbeyli
176. Zümrüd Dadaşzade		175. Zaman Esgerli

2015 yılı boyunca yayımlanan “Azerbaycan” dergisinin 12 sayısında yer alan edebî içerik, çağdaş Azerbaycan edebiyatının zenginliğini, çeşitliliğini ve kültürel sürekliliğini yansıtan önemli bir kaynak niteliğindedir. Bu süre zarfında adı geçen 170’den fazla şair ve yazar, edebî tür ve temalar açısından oldukça geniş bir yelpazede eserleriyle dergi sayfalarında yer bulmuştur. Adları geçen kalem erbabı arasında hem klasik edebî mirasa yaslanan hem de modernist, postmodernist yaklaşımlarla dikkat çeken isimlere rastlamak mümkündür.

Listeye bakıldığında Adil Mirseyid, Afag Şıhlı, Fikret Goca, Hüseyinbala Mirelemov, Nizami Ceferov, Vagif Samedoğlu kimi çağdaş edebiyatın öncü isimleri öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, Ataol Behramoğlu, Nazım Hikmet ve Sergey Yesenin

gibi Türk ve dünya edebiyatından klasikleşmiş şairlerin de dergide yer alması, derginin uluslararası edebî mirasa olan ilgisini göstermektedir.

6.6 Azerbaycan Dergisinde Bulunan Kadın ve Erkek Şairler

Tablo 6. 6 Dergide bulunan kadın şairler

No	Şair Adı	Dergi Sayısı	Şiir Sayısı
1	Ayişe Nebi	8	10
2	Benövşe Daşdılı	9	5
3	Cığatel	6	7
4	Feride Hacıyeva	10	12
5	Firuze Memmedli	10	18
6	Göyerçin Kerimi	3	7
7	Gülemail Murad	7	7
8	Hediye Şefeget	1	8
9	Heyat Şemi	3	10
10	Könül Hesengulu	2	14
11	Mayise Esedullagızı	12	2
12	Mina Reşid	5	6
13	Narîngül	12	12
14	Nazile Gültac	3	5
15	Nise Beyim	3	11
16	Nurene Nur	3	12
17	Senem Sebayel	8	5
18	Sona Eli	7	4
19	Şahane Müşfig	12	4
20	Vefa Mürselgızı	8	8

Kadın şair ve yazarların sayıca dikkate değer düzeyde yer alması, Azerbaycan edebiyatında kadın kalemlerin üretkenliğini ve edebî kamuda görünürlüğünü gözler önüne sermektedir. Afag Şıhlı, Almaz Hasangızı, Gülşen Aliyeva, Feride Hacıyeva, Nazile Gültac, Nergiz Cabbarlı ve Sona Hayal gibi isimler bu bağlamda öne çıkan kadın edebiyatçılar arasında yer almaktadır.

Tablo 6. 7 Dergide bulunan erkek şairler

1. Adil Mirseyid	2. Adil Şamiloğlu
3. Ağamir Cavad	4. Allahşükür Ağa
5. Asım Yedigâr	6. Avdı Goşgar
7. Azad Yaşar	8. Balayar Sadig
9. Barat Vüsal	10. Camal Yusifzade
11. Dayandur Sevgin	12. Eldar İsmayıl
13. Emin Piri	14. Etibar Etibarlı
15. Faig Hüseynbeyli	16. Fazil Aydın

Tablo 6.7'nin devamı

17. Fikret Goca	18. Fikret Esed
19. Ferid Hesen-zade	20. Fehreddin Esed
21. Fehreddin Teyyub	22. Hikmet Melikzade
23. Hemid Herişçi	24. İlham Gehreman
25. İltifat Saleh	26. İltimas Semimi
27. İslam Sadıg	28. İsmayıl İmanzade
29. Kemeleddin Gedim	30. Mövlüd Teymur
31. Murad Ebilov	32. Musa Elekberli
33. Memmed İsmayıl	34. Nazim Ehmedli
35. Nazir Rüstem	36. Orhan Paşa
37. Perviz Ahund	38. Gedimeli Ehmed
39. Galib Şefahet	40. Geşem İlgar
41. Geşem Necefzade	42. Rafig Hümmet
43. Rafig Yusifoğlu	44. Ramiz Kerem
45. Ramiz Gusarçaylı	46. Rizvan Nesiboğlu
47. Rübail	48. Refail Tağızade
49. Reşad Mahmudoğlu	50. Reşad Mahmudov
51. Sabir Sarvan	52. Sabir Yusifoğlu
53. Salam Sarvan	54. Saleh Gurbanov
55. Seyran İsmayılov	56. Server Kamranlı
57. Tapdıg Yolçu	58. Terlan Ebilov
59. Vahid Aslan	60. Vagif Behmenli
61. Veliyulla Novruz	62. Hanemir
63. Hasay Mehdizade	64. Hegani Hebiboğlu
65. Yusif Neğmekler	66. Zeynal Vefa
67. Zireddin Gafarlı	68. Ebülfet Medetoğlu
69. Elirza Hesret	70. Elizade Nuri
71. Etraf Serraf	

Dergide hem klasik anlamda şiir, hikâye ve roman türleri hem de biyografik yazılar, anılar, edebiyat tarihî incelemeleri ve eleştirel denemeler yer almakta; böylece edebiyatın yalnızca estetik değil, aynı zamanda belgesel ve akademik boyutuna da katkı sağlanmaktadır. Yazarların büyük bir kısmının aynı zamanda akademisyen, eleştirmen ya da edebiyat araştırmacısı olması, edebî üretimle birlikte kuramsal ve analitik düşüncenin dergi sayfalarında eşzamanlı geliştiğini göstermektedir.

Azerbaycan dergisinin 2015 yılı külliyatı hem edebiyat tarihçileri hem de çağdaş edebî eğilimleri takip eden araştırmacılar için zengin ve çok katmanlı bir içerik sunmaktadır. Bu dergi, yalnızca bireysel yazar portrelerini değil, aynı zamanda bir yıl boyunca Azerbaycan edebiyatının genel panoramasını sunan dinamik bir platform işlevi görmüştür.

2015 yılı boyunca yayımlanan Azerbaycan dergisinin edebî muhtevası incelendiğinde, kadın ve erkek şairlerin temsili bağlamında dikkat çekici bir denge gözlemlenmektedir. Derginin yıl boyunca yayımlanan sayılarında toplamda 71 erkek şair ile birlikte 20 kadın şairin ismine ve şiirine yer verilmiştir. Sayısal anlamda erkek şairlerin sayıca belirgin bir üstünlük sergilediği görülse de, kadın şairlerin bireysel şiir üretimi bakımından oldukça aktif oldukları dikkati çekmektedir.

Kadın şairler arasında özellikle Firuze Memmedli (18 şiir), Feride Hacıyeva (12 şiir), Naringül (12 şiir) ve Könül Hesengulu (14 şiir) isimleri öne çıkmaktadır. Bu durum, kadın şairlerin dergide sadece sayısal olarak değil, içerik ve üretkenlik bakımından da önemli bir yer işgal ettiğini göstermektedir. Ayrıca, Nurene Nur (12 şiir) ve Nise Beyim (11 şiir) gibi isimler de kısa aralıklarla yayımlanan yoğun şiir sayılarıyla dikkat çekmiştir. Kadın şairlerin dergide görünürlüğü, Azerbaycan edebiyatındaki kadın sesinin çeşitliliğini ve estetik derinliğini yansıtmaya bakımından kayda değerdir.

Erkek şairler ise hem sayı hem de çeşitlilik açısından derginin ana gövdesini oluşturmaktadır. Bu şairler arasında hem klasik hem de çağdaş edebî yaklaşımları temsil eden isimler yer almaktadır. Adil Mirseyid, Fikret Goca, Salam Sarvan, Vagif Behmenli, Geşem İlgar ve Memmed İsmayıl gibi edebiyat çevrelerinde tanınmış şairlerin yanı sıra, genç ve yükselmekte olan kalemler de kendilerine dergide yer bulmuştur. Erkek şairlerin yaygınlığı, derginin edebî çizgisinde süreklilik ve geleneksel erkek egemen şiir mirasıyla kurduğu bağı da göstermektedir.

Kadın ve erkek şairlerin temsiline dair yapılan bu değerlendirme, Azerbaycan dergisinin yalnızca geleneksel edebî anlayışlara bağlı kalmadığını, aynı zamanda çağdaş edebiyatın toplumsal cinsiyet temelli çeşitlenmesine de zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Kadın şairlerin üretkenliği ve içerikteki nitelikli varlığı, Azerbaycan şiirinde kadın sesinin güçlendiğini ve edebiyat kamusunda giderek daha görünür hâle geldiğini göstermektedir. Sonuç olarak 2015 yılı itibarıyla Azerbaycan dergisi hem erkek hem de kadın şairlere platform sunarak edebiyatın demokratikleşmesine katkıda bulunan önemli bir yayın organı olma niteliğini sürdürmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

2015 yılı Azerbaycan edebiyatının genel görünümünü analiz edebilmek amacıyla, çalışma kapsamında öncelikle Azerbaycan Millî Kütüphanesi tarafından hazırlanan istatistiksel veriler esas alınmıştır. Bu veriler doğrultusunda yıl boyunca yayımlanan eserler; tür, yazar ve şair bazında sınıflandırılarak kapsamlı bir edebî üretim haritası oluşturulmuştur. Nitel yöntemlerle elde edilen bu veriler, söz konusu yılın edebiyat sahnesine kimlerin, hangi türlerde ve ne ölçüde katkı sunduğunu ortaya koymuş; dönemsel edebiyat üretiminin dağılımı hakkında somut bir zemin hazırlamıştır.

Bununla birlikte, çalışmanın eleştirel çerçevesi Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi tarafından hazırlanan “Edebî Proses 2015” (Edebî Süreç 2015) başlıklı yıllık değerlendirme raporu temel alınarak yapılandırılmıştır. Bu kaynak, dönemin öne çıkan edebî ürünlerine yönelik tahlil ve yorumları içermektedir. Ancak burada önemli bir yöntemsel sorun dikkat çekmektedir: Akademinin ilgili çalışması yalnızca belli başlı eserleri analiz etmekte; genel üretim içindeki çok sayıda metni kapsam dışı bırakmaktadır. Bu durum, edebî sürecin bütüncül bir değerlendirmesini yapma konusunda belirgin bir sınırlılık yaratmaktadır.

Kuramsal açıdan değerlendirildiğinde, bu yaklaşım temsiliyet sorunu ile karşı karşıyadır. Eleştirel teori bağlamında özellikle Terry Eagleton’un vurguladığı gibi, edebiyat sosyolojisinde bir dönemin edebî panoramasını doğru yansıtmak için sadece seçkin ya da örnek metinler üzerinden değil, üretimin genel dokusu ve yaygın eğilimleri üzerinden bir okuma yapılması gerekir. Yani “edebî süreç” yalnızca estetik nitelik taşıyan ürünler değil, aynı zamanda dönemin ideolojik, sosyolojik ve kültürel bağlamında şekillenen tüm üretim ilişkilerini içermelidir.

Bourdieu’nün "kültürel üretim alanı" kuramı da dikkate alındığında, edebiyatın yalnızca içerikle değil, aynı zamanda bu içeriklerin üretildiği koşullarla (yayın organları, editöryal tercihler, devlet politikaları, okur profilleri) birlikte değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkar. Bu bağlamda, sadece seçilmiş metinlerin analiziyle yürütülen edebî süreç incelemeleri, üretim alanının karmaşık yapısını ve güç ilişkilerini görünmez kılma tehlikesi taşır.

Edebiyatın belirli bir dönemdeki durumunu değerlendirmek için grup çalışması içerisinde bulunan doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Nitel verilerin birlikte yorumlandığı, temsiliyet açısından dengeli, yapısal bir analiz yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan yaklaşım, nitel çalışmaları (eleştirel analiz, içerik çözümlemesi analizi) harmanlamaya yönelik bir çaba olmakla birlikte, Bilimler Akademisi Edebiyat Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan raporun seçmeci yapısı, bütüncül edebî süreci temsil etmekten uzak görünmektedir. Dolayısıyla, gelecekte yapılacak benzer çalışmalarda daha kapsayıcı ve sistematik yöntemlerin benimsenmesi, dönemin edebî dinamiklerinin daha sağlıklı değerlendirilmesine imkân tanıyacaktır.

Azerbaycan dergisi, yıllardır Azerbaycan edebî hayatının nabzını tutan, çeşitli türlerde edebî ürünlere yer veren, edebiyat kamuoyu üzerinde etkili bir yayın organıdır. 2015 yılına ait 12 sayının incelenmesi, bu yılki edebî eğilimleri, türler arası dağılımı, yazar çeşitliliğini ve tematik derinliği ortaya koymak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Bu çalışma, söz konusu sayılardaki tür dağılımını, içeriksel eğilimleri ve edebî süreçlere dair eleştirileri dikkate alarak 2015 yılı Azerbaycan edebiyatının panoramasını çizmektedir.

Dergide en çok yer bulan edebî tür şiir olmuştur. Toplam 691 şiir yayımlanmış; bu şiirlerin %86'sını oluşturan 595'i lirik türde yazılmıştır. Lirik şiirlerin bu denli yoğunluğu, bireysel duygulara, aşk, yalnızlık, ölüm gibi içsel meselelere eğilimin yüksekliğini göstermektedir. Bu durum, çağdaş Azerbaycan şiirinin birey merkezli ve ontolojik arayışlarla yüklü olduğunu düşündürmektedir.

Kadın ve erkek şairler arasında da şiir yazımında lirik eğilim ortak bir çizgi sunmaktadır. 20 kadın ve 71 erkek şairin kaleme aldığı şiirlerde en üretken isimler kadınlarda Firuze Memmedli, Könül Hesengulu ve Naringül; erkeklerde Vagif Behmenli, Alizade Nuri ve Sabir Sarvan'dır. Şiir üretiminde kadınların temsili sayısal olarak az olmakla birlikte, nitelikli katkılar sundukları görülmektedir.

Ancak bu yoğun üretim, edebî çeşitlilik açısından olumlu bir tablo çizerken; içeriksel tekrarlar, üslup yetersizlikleri ve klişe imgeler nedeniyle tenkitçilerin eleştirilerine de maruz kalmıştır. Elnare Akimova, 2015 yılı şiirlerini değerlendirirken özellikle

serbest nazım biçiminde yazılmış şiirlerin niteliksizliğinden ve özgün içerik eksikliğinden yakını. Bu bağlamda, şiir türü Azerbaycan edebiyatında başat bir konumda olmakla birlikte, nitelikli şiir üretimi açısından daha güçlü bir estetik anlayışa ihtiyaç duyulmaktadır.

Dergide toplam 25 hikâye yayımlanmıştır. Bu hikâyelerin tematik dağılımı; toplumsal gerçekçilik, bireysel çatışmalar, kadın sorunları, aşk ve savaş gibi çeşitli konuları kapsar. Hikâyelerdeki çeşitlilik, anlatı yapısında da kendini gösterir. Olay hikâyesi, durum hikâyesi gibi farklı yapıların görülmesi, yazarların teknik anlamda da denemelere açık olduğunu göstermektedir.

Hikâyelerde dikkat çeken bir diğer özellik, dinî motiflerin yokluğudur. Bu durum yalnızca edebî tercihlere değil, aynı zamanda devlet denetiminde yayımlanan bir dergide dinî temaların sansürlenmesine de işaret edebilir. Metanet Vahid, bu noktaya değinerek 2015 yılını Azerbaycan hikâyeciliği açısından bir “geçiş yılı” olarak tanımlar. Ona göre bu dönem, ne bir zirve yılı ne de duraklama yılıdır; ancak yeni temalar, sorgulayıcı yaklaşımlar ve deneysel biçimlerin denendiği, yenilikçi bir sürecin habercisidir.

2015 yılında Azerbaycan dergisinde toplam 36 tercüme şiir yer almıştır. Bu şiirler Türkiye Türkçesi, Rusça ve Ermenice gibi farklı dillerden çevrilmiştir. Bunun dışında poema, povest ve hikâye türlerinde de çeviri örnekleri bulunmaktadır. En uzun tercüme metin, Rusçadan çevrilen Vasili Belov’un “Olan işdi” adlı povestidir.

Bu tercüme faaliyetleri, Azerbaycan edebiyatının uluslararası edebî çevrelerle etkileşime açık olduğunu göstermektedir. Cavanşir Yusufli’ye göre, özellikle roman yayıncılığındaki artış, çeviri faaliyetlerine de olumlu yansımıştır. Ancak hacimsel nedenlerle roman çevirileri dergide yer bulamamıştır.

2015 yılında Azerbaycan dergisinde beş roman yayımlanmıştır. Psikolojik, otobiyografik, mistik-realist gibi türlerde yazılmış bu romanlar, Azerbaycan nesrinin türsel çeşitlenmeye açık olduğunu göstermektedir. Nergiz Cabbarlı’ya göre, roman türünde yaşanan artış hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Olumludur, çünkü dikkat çekici ve estetik değer taşıyan eserler ortaya çıkmıştır; olumsuzdur, çünkü bazı metinler roman adını taşısa da edebî yeterlilikten uzaktır.

Povest türü de Azerbaycan'da yaşayan bir anlatı biçimi olarak varlığını sürdürmektedir. Her ne kadar bazı eleştirmenler tarafından Sovyet sonrası dönemde yapay bir tür olarak görülse de, Aynur Halilova'nın da belirttiği üzere, bu tür hikâye ile roman arasında bir geçiş formu olarak halk tarafından sevilmektedir.

2015 yılı edebî eleştiri yazıları açısından oldukça verimli bir dönem olmuştur. 31 tenkit yazısının yayımlandığı dergide, bu metinler yalnızca metin merkezli kalmayıp kültürel, tarihsel ve kuramsal bağlamlara da eğilmiştir. Gürbet Mirzazade'nin de belirttiği gibi, bu yıl eleştiri kültürünün canlılığı, edebiyatın yönünü belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Deneme türünde de toplam 20 yazı yer almış, bu metinlerde bireysel düşünceyle kültürel meseleler harmanlanmıştır. Reşid Fehrli bu türde en üretken yazarlardan biri olmuştur.

Dergide ayrıca nekroloji (14), anı (7), tiyatro (2), poema (3), biyografi, senaryo, gazete yazısı, mektup ve röportaj gibi farklı türlerde de eserler yayımlanmıştır. Bu çeşitlilik, Azerbaycan dergisinin edebiyatın farklı damarlarına alan açtığını, arşiv niteliği taşıyan bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır.

Ancak dikkat çeken bir unsur da kadın yazarların dergide erkeklere kıyasla daha az temsil edilmesidir. Bu durum, edebiyatta cinsiyet temsili açısından hâlâ aşılması gereken yapısal sorunlara işaret eder. Diğer yandan, dinî temalara yer verilmemesi hem sanatsal özgürlük hem de ideolojik yönelimler açısından sorgulanabilir bir tutumdur.

2015 yılı Azerbaycan dergisi edebiyatın hemen her türüne alan açarak dönem edebiyatının çok yönlü bir panoramasını sunmuştur. Ancak şiirde içerik tekrarlar, hikâyelerde dinî temalardan uzak duruş, kadın yazarların sınırlı temsili gibi eksiklikler de dikkat çekmektedir. Buna rağmen yeni tür arayışları, deneysel biçimler

ve tercüme faaliyetleri, Azerbaycan edebiyatının gelişen yönünü ve uluslararası bağlarını göstermektedir.

Bu çerçevede, 2015 yılı Azerbaycan edebiyatı hem geçmişin izlerini taşıyan hem de geleceğin yönelimlerini hazırlayan bir eşik olarak değerlendirilebilir. Azerbaycan dergisi ise bu sürecin hem bir aynası hem de yön verici bir bileşeni olmuştur.

KAYNAKLAR

Abbaslı, R. (2015). *Ad oğrusunun adı*. Elm və Təhsil Nəşriyyat.

Abdullayeva, N. M. (2015). *Çağdaş Azərbaycan şeirinin inkişaf meyilləri (1993–2005-ci illər)*. AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı.

Abdurəhmanova, F. (2016). *Zamanın hökmü və janrın taleyi*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cəbbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 60–70). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.

Adıgüzel, S. (2019). “Azerbaycan Edebiyatında Postmodernist-Yeni Tarihselci Yaklaşımın Romanı: *Kafa*. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 48, 7-26.

Adıgüzel, S., Ekici, F., & Koç, E. (2023). Sovyet Devri Azerbaycan Anlatılarında Kahramanın İnanç Problemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 12(1), ss. 80-89.

Ağabalayeva, S. (2023, Ocak). Davamlı ədəbi ənənələrin və yeniləşmələrin jurnalı. İ. Qasımlı (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 168–173). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Ağaoğlu, M. (2015a). *Bu gün səbr elə*. OL Nəşriyyat.

Ağaoğlu, M. (2015b). *Alman malı*. Parlaq İmzalar Nəşriyyat.

Ağayar, Ş. (2015). *Gülüstan*. Qanun Nəşriyyat.

Akimova, E. (2016). *Səni axtarıram, poeziya! (2015-ci ilin poeziya nümunələri əsasında)*. Ədəbi proses- 2015 . “Hədəf” nəşrləri, ss. 16-59.

Akman, E. (2008). *Sovyetlər Birliyi Dönemi'nde Azerbaycan'da Folklor Politikaları ve Çalışmaları (1917–1953)*. Ankara: Barış Platin Yayınları.

Akpınar, Y. (2012). Azeri edebiyatı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 41, ss. 500–505). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Alik (2015). *Günəş qalib gəldi...*Mütərcim Nəşriyyat.

Anar (2023, Ocak). Yüz yaşın mübarək, "Azərbaycan"! İ. Qasımlı (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 5–6). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 1, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 2, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 3, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 4, s. 193.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 5, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 6, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 7, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 8, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 9, s. 208.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 10, s. 176.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 11, s. 192.
- Azərbaycan jurnalı. (2015). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi. Bakı. N 12, s. 192.
- Babanlı, V. (2015). *Zəmanə adamı*. Elm və Təhsil Nəşriyyat.
- Binnətova, A. (1997). *Poeziyada milli azadlıq duyğuları*. Bakı: Ağrıdağ.
- Budaqlı, S. (2015). *Yol üstü söhbət*. Aspoliqraf Nəşriyyat.
- Bəhmənli, V. (2015). *Beş damla*. Renessans Nəşriyyat.
- Cabbarlı, N. (2016). *Çağdaş dövrün roman bumu və nəticələri (2015-ci ildə dərc olunan romanlar əsasında)*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 71- 98). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Cabbarlı, Ə. (2015). *Günahı olan qorxmasın...* Elm və təhsil Nəşriyyat.
- Camalzadə, H. Q. (2015). *Karxana*. Qanun Nəşriyyat.

Camalzadə, Q. (1956). *Sonuncu yeznə*. M. F. Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.

Dadaşzadə, Z. (2023, Ocak). Ruhumuzun mücəssəməsi "Azərbaycan". İ. Qasımlı (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 24- 32). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Elçin (2015). *Baş. Qanun Nəşriyyat*.

Elçin (2023, Ocak). 100 ilin mühüm ədəbi salnaməsi. İ. Qasımlı (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 7- 9). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Elçin (2009). Azərbaycan ədəbi prosesində nə baş verir? (Nə etməliyik və necə etməliyik?) *Azərbaycan jurnalı*, (10), 155–182.

Erol, A. (2009). Karabağ Şiirleri. *Turkish Studies*, 4(8), 1212-1228.

Əbdülhəsənov, T. Ə. O. (2011). *Müasir Azərbaycan poeziyası: Mövzu, janr və üslub problemləri (1991–2005)*. Bakı.

Ədəbi proses – 2020–2021: VIII–IX; topla. (2022). İ. Həbibbəyli (Red.) və digərləri. Bakı: Elm və Təhsil. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu.

Əfsəroğlu, K. (2015a). *Tüfəng açıldı*. Qanun Nəşriyyat.

Əfsəroğlu, K. (2015b). *Daşlıqala*. Nurlar Nəşriyyat.

Əhməd, R. (2015). *Zaman tuneli*. OL Nəşriyyat.

Əhmədli, S. (2015). *Yazılmayan yazı*. Xan Nəşriyyat.

Əliqızı, A. (2001). *Azadlıq və istiqlal poeziyası*. Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı.

Əlişanoğlu, T. (2015). *Müstəqillik körpüsünü keçənlər*. Elm və təhsil Nəşriyyatı.

Əlişanoğlu, T. (2016). *Tarixi janrın həqiqətləri (2015-ci ilin tarixi romanları)*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 99- 109). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.

Əliyev, R. (2008). *Ədəbiyyat nəzəriyyəsi*. Bakı: Mütərcim.

Əmir, H. (1998a). *Bir çuval gülüş*. Əbilov Nəşriyyat.

- Əmir, H. (1998b). *Qoyunlu kəndinin başa gəldiləri*. Əbilov Nəşriyyat.
- Əmir, H. (1999). *Tilsimlənmiş dairə*. Araz Nəşriyyat.
- Əmirli, Ə. (2023, Ocak). Ədəbiyyatın yolu "Azərbaycan"dan keçir. İ. Qasımzadə (Ed.). *Azərbaycan* dergisi içinde (ss. 112- 115). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.
- Hacı, K. (2015). *Fironun dəftəri*. Uni Print Nəşriyyat.
- Həbibbəyli, İ. (2001). *Məmməd Araz*. Bakı.
- Həbibbəyli, İ. (2016). *Janr zənginliyi və gəncq vardiya*. Ədəbi Proses–2015, 5–15.
- Həbibbəyli, İ. Ə. (2019). *Azərbaycan ədəbiyyatı dövrləşdirmə konsepsiyası və inkişaf mərhələləri* [Monoqrafiya]. Ə. Salamzadə (elmir ed.), Ə. Əsgərli (məsul red.). Bakı: Elm.
- Həsənqulu, K. (2015). *O zəminin sahili...* Mütərcim Nəşriyyat.
- Həsənova, L. (2016). *2015-ci ilin ədəbi mənzərəsində gənclik faktorı: problemlər, axtarışlar*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cəbbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), Ədəbi Proses–2015 içinde (ss. 226- 266). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Hüseyn, A. (2015). *Sonu əlvida*. Mütərcim Nəşriyyat.
- Hüseynbəyli, F. (2015). *Yer üzü bir beşikdi*. Adiloğlu Nəşriyyat.
- Həbibbəyli, İ. (2023, Ocak). Davamlı ədəbi ənənələrin və yeniləşmələrin jurnalı. İ. Qasımzadə (Ed.). *Azərbaycan* jurnalı içinde (ss. 10- 14). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.
- Xəlilova, A. (2016). *2015-ci ilin ədəbi mənzərəsində povest janrı*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cəbbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), Ədəbi Proses–2015 içinde (ss. 110- 146). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Xəyyam, Ö. (2015). *Sayıran hallar*. Mütərcim Nəşriyyat.
- İsmayıloğlu, A. (2009). *Molla Qeybullanın sərgüştələri*. UniPrint Nəşriyyat.
- Kamal, R. (2023, Ocak). Azərbaycanın "Azərbaycan"ı. İ. Qasımzadə (Ed.). *Azərbaycan* dergisi içinde (ss. 135- 136). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Qasımlı, M. P. (Ed.). (2015a). *Məstan dəyər dillərdədir bayatım*. Elm və Təhsil Nəşriyyat.

Qasımlı, M. (2015b). *Yağmur qoxusu*. Uğur Nəşriyyat.

Qasımsadə, İ. (2023, Ocak). Baş redaktordan. İ. Qasımsadə (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 3- 4). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Quliyev, A. (2014). *Ağrı*. Qanun Nəşriyyat.

Mahmud, İ. (2015). *Ümid arısı*. Mütərcim Nəşriyyat.

Mehman, S. (2013). *İşğal*. Qələm Nəşriyyat.

Mehrəliyev, E. (2000). *Müharibə və ədəbiyyat*. Bakı: Azər nəşr.

Məmmədova, F. (2015). *Sevgili üçün notlar*. Mütərcim Nəşriyyat.

Mirələmov, H. (2023, Ocak). "Azərbaycan" jurnalı: sözə sədaqətin ədəbi ünvanı. İ. Qasımsadə (Ed.). *Azərbaycan dergisi* içinde (ss. 122- 123). Azərbaycan Yazıçılar Birliyi.

Mirzəzadə, Q. (2016). *2015-ci ilin ədəbi tənqidi*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), Ədəbi Proses–2015 içinde (ss. 327- 343). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.

Modiano, P. (2014). *Kimliyi bəlli olmayan qadınlar*. (A. Gündüz, tərc.). Qanun Nəşriyyat. (Orijinal əsərin basım tarixi 2001).

Modiano, P. (2015). *Qaranlıq otaqlar küçəsi*. (A. Namazəliyeva, tərc.). Qanun Nəşriyyat. (Orijinal əsərin basım tarixi 1978).

Muğanna, İ. (2015). *Tüfə*. Hədəf Nəşriyyat.

Musalı, V. (2023). Bağımsızlıq Dönemi Azərbaycan Edebiyatında Klasik Geleneğin Devamı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 63(1), 771-826.

Musalı, V. (2024). Çağdaş Azərbaycan Şairlerinden Arif Buzovnalı: Hayatı, Şiir Sanatı ve Eserleri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(15), 749-777.

Mustafayeva, A. (2016). *Dramaturgiya- 2015*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), Ədəbi Proses–

- 2015 içinde (ss. 216- 225). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı [Mətn]. (2016). Cild 1. Bakı: Elm və Təhsil. AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı. (2016). Cild 2. Bakı: Elm və Təhsil. AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Nağioğlu, A. (2015). *Müharibə oyunları*. OL Nəşriyyat.
- Natiq, G. (2015). *Kağız gəmilər*. Qanun Nəşriyyat.
- Nəcəfova, M. (2001). *Poeziya və Qarabağ problemi*. Bakı.
- Nuru, V. (2019). *Dorantağ*. Vektor Nəşriyyat.
- Paşayeva, A. (2018, 10 yanvar). 95 yaşın mübarək, "Azərbaycan" jurnalı! 525-ci qəzet,s.8.[Çevrimiçi:<http://www.anl.az/down/meqale/525/2018/yanvar/571214.htm>], Erişim tarixi: 06.06.2025.
- Piri, E. (2015). *Tanrının kölgəsi*. AybKitab Nəşriyyat.
- Rəsuloğlu, X. (Ed.). (2015). *30+1*. Zero Nəşriyyat.
- Rüstəmخانli, S. (2015). *Şair və şəər*. Elm və Təhsil Nəşriyyat.
- Sadiq, Ş. (2015). *Arvadsız kişi*. Xan Nəşriyyat.
- Söylemez, O. & Ateş, Ö. F. (2023). Türkiye ve Türk Dünyasında Modern Cumhuriyetlere Giden Süreçte Edebiyatın Rolü. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, ss. 303-332.
- Şəmsizadə, N. (2015). *Əgər onlar olmasaydı...* Vektor Nəşriyyat.
- Talıbova, L. (Tərt.) (2016). *Birillik Azərbaycan kitabıyyatı. 2015-ci il*. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Milli Kitabxanası. Bakı: M.F. Axundov adına Milli Kitabxana.
- Turalı, Q. (2015). *Doqquz hekayə*. Elgün Nəşriyyat.
- Uygur, E. (2011). Sovyetlər Döneminde Azerbaycan Toplumunun Yeniden Yapılanmasında Edebiyat Adamlarının Rolü. *Türk Yurdu Dergisi* , vol.31, no.287, ss. 156-159.

- Vahabova, S. (2016). *Satira, yoxsa satirasızlıq: müasir satiramızda durğunluğun səbəbləri*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 295- 316). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Vahid, M. (2016). *Hekayənin indiki zamanı (2015-ci ilin hekayələri əsasında)*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 147- 165). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Yaqubova, M. (2015). *Ədəbiyyat şünaslıq (Nəzəri problemlər)*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 344- 374). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Yaşar, A. (Ed.). (2015). *Bir uzun küçə*. Nurlar Nəşriyyat.
- Yusifli, C. (2016). *Bədii tərcümə və ədəbi əlaqələr- 2015*. Akimova, E., Bağırılı, A., Cabbarlı, N., Əliyev, M., Həbibbəyli, İ., Qasımlı, M. & Yusifli, V. (Ed.), *Ədəbi Proses–2015* içinde (ss. 317- 326). Hədəf Nəşrləri. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.
- Yusifli, V. (1994). *Məmməd Araz dünyası*. Bakı: Şur.
- Yüksel, Ş. (2024). Celal Kasımov, Edebi Mahkemeler. *Edeb Erkan*, (6), 265–271. <https://doi.org/10.59402/EE006202420>

